MIRCEA HORIA SIMIONESCU

DICȚIONAR ONOMASTIC

eBook HUMANITAS

eriile de Autor HUMANITAS

Scriitorul Mircea Horia Simionescu s-a născut („mirat“, cum îi place să spună) la 23 ianuarie 1928, la Târgovişte, într-o familie descinzând din ramura Brătienilor argeşeni (bunica paternă, fiică a lui Ion Brătianu) şi din aceea, bucureşteană, a Căciuleştilor, cu întinse ramificaţii în burghezia furnizoare de nume ilustre în medicină, armată, finanţe, drept. Tatăl, Stelian, „bun în grad“ (căpitan) de-a lungul întregii copilării a prozatorului, s-a stins din viaţă la 41 de ani (nefericite-rodnice literar consecinţe); mama, Irina, telegrafistă PTT — un pedagog liberal scandalizând familia, prietenii şi opinia târgului —, poate fi trasă la răspundere pentru originalitatea educaţiei discret personificate spre a încuraja straniul talent poetic al primului ei născut.

Jocurile şi joaca, prelungite până în adolescenţă, Mircea Horia Simionescu le-a convertit într-o prietenie intelectuală exaltată cu tinerii de-o seamă Radu Petrescu, Costache Olăreanu, Petru Creţia, recunoscuţi, după tardiva lor publicare, în anii ’70 ai secolului trecut, ca grup de prozatori rezistent la imperativele şi îndrumările regimului comunist.

Mircea Horia Simionescu, datorită scrierilor sale de-o pregnantă originalitate — apropiate spiritual de Caragiale, Kafka, Cortázar, Borges, Italo Calvino, Urmuz —, este considerat de Mircea Zaciu un *trouble-fête* al literaturii postbelice, iar de Adrian Marino, autorul „celei mai bune şi mai bine organizate parodii antiliterare din întreaga noastră literatură“.

Însemnările laboratorului epic al lui Mircea Horia Simionescu s-au structurat în ciclul de patru volume *Ingeniosul bine temperat* (1969, 1970,

1980, 1983), epopee a erorilor secolului, o glumă enormă a anotimpurilor în derivă. Li se anexează ulterior, centripet, alte scrieri menite să certifice în ficţiune realitatea nudă. O serie de romane (*Nesfârşitele primejdii*, 1978; *Învăţături pentru Delfin*, 1979; *Licitaţia*, 1985; *Paltonul de vară*, 1996; *Cum se face*, 2002 etc.), volume de nuvele (*După 1900, pe la amiază*, 1974; *Banchetul*, 1982; *Îngerul cu şorţ de bucătărie*, 1992; *Fărădelegea vaselor comunicante*, 1997), jurnale şi însemnări de călătorie (*Răpirea lui Ganymede*, 1975; *Trei oglinzi*, 1987; *Febra*, 1998).

Printre laitmotivele cărţilor sale: aventura homerică a căutării *dublului de peste mări,* descoperirea că exemplarele simile, atunci când sunt foarte aproape, nu izbutesc să se recunoască şi ideea că toate formele realităţii nu-şi conţin esenţa, fiind doar dubioase produse artizanale, împinse fraudulos în conul vederii noastre de către un demiurg fantezist.

DICȚIONAR ONOMASTIC

Citiţi-mă noaptea!
(*în loc de prefaţă*)[1]

Primul meu roman, *Ce oameni, ce idei!*, scris pe un caiet de dictando, pe la 13 ani, astăzi ilizibil din pricina ignorării principalelor reguli ale gramaticii, era plin de tipuri caraghioase, de nume inventate spre a produce râsul prietenilor. Câteva povestiri separate, complementare acelei încercări, nu făceau decât să transcrie aproape stenografic jocurile dialogate întreprinse împreună cu fratele meu Tityre, când fiecare, punând în mişcare câte un personaj marcant al Târgoviştei, se întrecea să-i atribuie acţiuni şi gesturi stupide sau hazlii, dezvoltate în situaţii groteşti pe măsura expoziţiei şi promisiunilor personajului. Circulau în povestirile noastre un Georgică Prometeu, un Nicu Broască, o madam Vrăbiescu, fetele Pinguini, Mişu Tintenfass, domnul Gologuşter şi trimiterile în călătorie ale unor persoane imposibil a fi gândite împreună – un joc pe care îl continuăm şi astăzi, când ne întâlnim şi vrem să retrăim fabuloasa noastră copilărie…

Mai târziu, când am simţit că eu devin caligraf, iar Tityre doctor de roţi, bujii şi axe cardanice, caietele mele s-au umplut cu mulţime de nume dintre cele mai sofisticate, extinzându-se şi la lucruri (astfel, în Cetatea Rapetanului, sub alba stea a Serifonei, întâlneam adesea pe marele meşter Procopie…), preocuparea pentru onomastică m-a acaparat mereu mai mult, pasionându-mă, şi e o întrebare căreia nu-i pot răspunde în veci de ce, urmând Filologia, cuprinzând şi viu colorata specialitate a onomasticii, înţelept îndrumată de caporalul Marr şi sever sancţionată de generalissimul Amar, nici nu m-a atras, nici nu m-a mişcat…

În scrierile mele „de sertar“ de până la 25 de ani, de astă dată lizibile şi adesea chiar amuzante până azi, deşi în manuscris: *Istoria literaturii*

organice (1944–1945), *Cartea despre femeia esenţială, Trei cărţi despre univers* (1947), *Tezaurul sau scara bogăţiilor* (1953–1957), ca şi în grămezile de note pentru tratatele *Tactica generală* şi *Cartea despre vase*, proiectate mai târziu, invenţia onomastică ia proporţii până la (aproape) dimensiuni maniacale.

Ideea unui dicţionar onomastic de sine stătător – roman cu o mie de personaje – s-a cristalizat în iarna lui 1958, când prietenul meu Radu Petrescu aştepta primul lui copil şi, arătându-se încurcat cum să-l boteze, m-am oferit să-i adun pe-o listă câteva zeci de nume, cu caracterizări sumare, demonstrându-i „academic“ că un Mitică sau Mache evoluează cu totul diferit decât un August, Demostene sau Hidroxin. Am adunat pentru prima lectură vreo 30 de nume, apoi, nesatisfăcând exigenţele prietenului, vreo 1 200… Treaba asta mi-a luat ceva timp, ultimele nume încheindu-se abia când fiul lui Radu se pregătea să plece în armată…

Umplând cu un scris mărunt caiet după caiet, am înţeles că jocul meu şi al lui Tityre descoperise, pe neştiute, poarta aurită a Raiului (numească-se aşa copilăria mea şi-a altora, domeniu de o uluitoare rodnicie), căci, lucrul este evident: încă înainte ca o fiinţă sau un lucru să înceapă a fi, primeşte un nume şi, prin el, liniile unui caracter, calcă o primă treaptă a cunoaşterii – în legendă ca şi în poetică prima idee fiind cuvântul, program genetic bine articulat.

După „captivitatea“ îndelungată în sertare, ivindu-se şi la noi speranţa unor evadări din strânsoarea dogmelor realismului-socialist, corabia nebunilor mei, împinsă de zefirul Primăverii de la Praga, a ieşit – prin abile, inteligente manevre ale redactorilor Editurii pentru Literatură şi Artă – la lumina tiparului. Îmi place să-i cred pe criticii şi pe ceilalţi cititori ai mei că interesul general pentru

această propunere insolită de nou roman nu a scăzut în cei 30 de ani de la apariţie (1968).

Am inaugurat cu *Dicţionarul onomastic* tetralogia mea *Ingeniosul bine temperat* (o repet, pentru că, adesea, chiar editorii şi criticii mei încurcă numele ciclului şi al fiecărui volum…), întrevăzând în următoarele cărţi treptele celorlalte anotimpuri ale cunoaşterii – prin carte, prin istorie, prin critica erorii.

Dicţionarul a primit un adaos – când a apărut, mersese doar până la litera **J** —, odată cu culegerea *Jumătate plus unu* (Editura Albatros, 1977), astfel ca să adune din mape tot ce conducea firesc la **Z**. Acest volum este primul text integral al originalului roman ce concurează, cum s-a spus… Cartea de telefon.

De ce nu m-am oprit la un număr rezonabil de nume, dacă important era jocul şi nu textul?

Răspunsul nu-l vor afla cei care, obişnuiţi cu horoscoapele, doresc să afle prin nume caracterul, fizionomiile sau măcar părerile unuia despre caracter, nici cei care trag de cotorul cărţii ca să dezgroape etimologii (după informaţiile mele, *Dicţionarul onomastic* s-a aflat multă vreme, în marile biblioteci, pe raftul dicţionarelor), nici afonii care, călcând pe clapele vioaie ale cărţii, nu disting, sub virtuozităţile ludice ale scrierii, acordurile ei grave.

După cum uşor se poate vedea, este vorba despre o carte de literatură – literatură scrisă şi oferită cititorului obosit de grămezile de cărţi cu cap şi coadă, dar fără ceva la mijloc, cărţi în care se succedă părţi ce nu se plămădesc una dintr-alta datorită simplei inerţii a fermentaţiei, maiaua fiind mai concludentă decât coca. *Dicţionarul* e o *năzdrăvănie* – cum a numit-o, mângâindu-i manuscrisul, Geo Bogza – carte bună de citit, după plac, pe o bancă într-un parc sau pe un acoperiş, în tramvai sau într-o cabană alpină, de la mijloc, de dinapoi înainte, de dedesubt spre manşeta de sus,

ca almanahurile şi calendarele străbunicilor, ca răvaşele şi scrisorile, ca telegramele de presă.

Redactor conştiincios, purtat pe la şcoala frumosului, zeţar ingenios, necăjit de-a nu-şi putea aşeza în pagină şi desenele, m-am străduit ca acumularea să devină volum, liniile să se îmbine armonios, ca să sugereze coloane şi capiteluri, luminile şi umbrele să creeze iluzia arcadelor, reliefurilor şi logiilor, confecţia însufleţită să-şi ia zborul în spaţiu închipuind o structură. Aşezarea sistematică a „definiţiilor“, portretelor, caracterelor şi povestirilor, neînchipuit de migăloasă, m-a împins să cred, la un moment anume, că am aflat, tot pritocind onomastici, o ieşire onorabilă din impasul în care se află de la o vreme materia literară, aci trasă la sticle în ecranizări larmoaiante, aci îngheţată, ca o îngheţată, în păhăruţele genurilor şi ale speciilor, aci asezonată cu lamentoul actorilor proşti şi cu geamătul de frână defectă al instrumentelor muzicale, printre care chitara se dă regină…

Iată o literatură (nu joasă) perfect digerabilă – mi-am zis, curată ca o farmacie, instructivă ca un ornitorinc pozând fotografului, exactă ca un anunţ de mică publicitate, care se poate dispensa de traduceri, adaptări, treceri pe muzică, sfârtecări în scopuri didactice, selecţii de citat în texte cu citate – o literatură pentru timpul nostru (scurt), pentru secolul care face cu tifla luceferilor galaxiei Gutenberg! Iată, mi-am mai zis, pierzând măsura – o literatură foarte încrezătoare încă în literă, în silabă, în cuvânt!, şi, întorcând spatele opiniei docte după care asta s-ar numi *anti-literatură*, cum tunul împotriva avioanelor se numeşte anti-aerian, fiind destinat aerului şi nu zburătoarelor!, mă prezint senin înaintea iubitorului sincer de literatură, cerându-mi scuze doar pentru cantitate… Acest bun cititor ştie însă că acumularea nu s-a rezumat la o lineară listă de nume din acelaşi motiv pentru care albinele nu se

opresc la un singur şir de celule, pentru că numai sistemul produce întregul fagure, dulceaţa şi arhitectura…

Ediţia de faţă e o retipărire, aşa cum o aşteaptă, neschimbată, cititorul meu. Rămân nemulţumit de unele igrasii ieşite peste noapte, astfel că m-am mărginit doar la reparaţii sumare, consolându-mă cu amintirea dragostei cu care a fost întâmpinată prima ei apariţie, şi care se datora mai curând sincerităţii decât discursului, mai curând barocului decât gulerului clasic susţinător de caractere. Unele completări minime le-am operat tacit, reintegrând pasaje, de altfel puţine, suprimate de cenzură.

A

AARNE „…Familia lor trăia într-o permanentă stare de alarmă. Nu se putea să n-aibă cineva, în fiecare moment, nevoie de un pahar cu apă, de un pachet de vată, de o ţigară, de un comision grabnic în oraş, de un ajutor oarecare. Şi, cum puştiul Aarne era cel mai îndemânatic dintre toţi, în casa lor răsunau toată ziua strigăte:

— Aarne, du-te şi deschide poştaşului! Culege un pumn de muşeţel pentru bunicul! Fugi repede la bucătărie! Aarne, vino! Du-te! Pleacă! Stai! Aarne! Aarne!

Bunicul, invalid din războiul de reîntregire, tresărea de şaizeci de ori pe zi în fotoliul său cu roţi de nichel, şi tot de atâtea ori începea să strige, cu o bucurie de copil:

— La arme! La arme!

Efectele confuziei erau inepuizabile.

Panica şi entuziasmul se stingeau însă. Atunci, în salonaşul cu pian şi ficuşi prăfuiţi, în sufragerie, în dormitor, în veranda cu geamlâc, se instala o tăcere de adâncimea celei care acoperă locurile marilor bătălii.“ (H. Thindham: *Elocuţiuni şi elucubraţiuni*)

AARON Războinic în conflictul din 1913 (Războiul balcanic). Purta mustăţi Napoleon al III-lea şi ceas de aur cu lanţ masiv. Portretul, încadrat într-o ramă groasă cu arabescuri, era aşezat deasupra etajerei, dominând bibelouri, albume vechi cu dedicaţii, casete pirogravate.

Bunica îmi povestea că, în ziua declarării războiului, Aaron s-a întors acasă foarte îngândurat, însoţit de un necunoscut. Era armurierul. A scos din şifonier o sabie lucitoare şi i-a întins-o cu gravitatea unei învestiri:

— Să taie fulgul în zbor!

S-a întors după aceea în sufrageria unde fusese servită supa; copiii se hârjoneau pe înfundate.

A rămas surd, cu ochii ficşi pe ţesătura feţei de masă de olandă, înfiorat de gânduri îngrozitoare, de presimţiri sumbre.

— Se apropie sfârşitul pământului, cum zice *Apostolul*…

În fereastră, povestea bunica, fâlfâia într-adevăr aripa celei mai cumplite morţi din câte fulgerase omenirea până atunci.

ABA Aba(t) Jour, de pildă.

ABDUL Exotic, bronzat, vorbăreţ. Sprâncene arcuite, foarte negre, peste ochi cenuşii, cu înţelesuri. Nas acvilin, indicând o mustaţă fioroasă, bine conturată pe gura de faun. Zâmbeşte rece, dar cu toată fiinţa, ca şi cum ar aprinde întunericul încăperii cu spada unei oglinzi învârtite după soare. Tip de nepătruns.

ABDULLAH Cu două trepte mai de nepătruns decât Abdul.

ABEL Vânzător de mărunţişuri în cartierul Taica Lazăr. A adunat pe haine atâta grăsime, încât culoarea lor nu se mai poate preciza. Îl priveşti cu îngrijorare: grăsimea hainelor se va usca, şi murdăria, osificată, îl va imobiliza într-o carapace criminală.

Deocamdată, Abel e vioi şi neobosit. Îţi întinde în faţă o policioară pe care sunt înşiraţi nasturi de toate culorile:

— Dacă nu vă plac, mai caut…

— Mulţumesc, am găsit!

Încercam să aflu în ochii negustorului acea tristeţe care, se spune, însoţeşte despărţirea bătrânului de fiecare obiect vândut. Abel mă priveşte cu ochii săi albaştri, din care s-a evaporat

de mult orice tristeţe; sclipeşte în ei un oarecare licăr de interes. Zâmbeşte.

— Aş dori şi un cordon de piele…

Mă invită într-o cameră alăturată, în care se află resturile unui muzeu devastat. Un tânăr elegant şi mândru ca un lord se ridică brusc de la masa aşezată în mijlocul camerei.

— Fiul meu! îl arată bătrânul.

Îi întind mâna. Mi-o dă pe a lui, cu o politeţe discretă. Pare însă jenat de apariţia mea acolo, în intimitatea întreprinderii. Aş fi vrut să renunţ. Dar tânărul se grăbeşte să iasă. Să fi prins măcar o fărâmă din părintească privire a lui Abel!…

Am ales, în cele din urmă, un cordon din piele fină de şopârlă, care, între alte câteva zeci, mi s-a părut a nu fi avut înfăţişarea unei vechituri.

Bătrânul a luat hârtia de o sută, a strecurat-o în buzunarul jiletcii, mi-a întins restul. Se schimbase însă la faţă. Îngălbenea văzând cu ochii. Îşi ţinea mâna în dreptul inimii şi barba începuse să-i tremure. „Se desparte cu greu de cordonul ăsta frumos lucrat“, gândii. Bietul Abel!

— Pentru Dumnezeu, ce s-a întâmplat?

L-am prins de mânecă şi l-am aşezat pe un scaun, sub funia pe care, între două salopete, spânzura un frac.

— Nu-i nimic! Nu face nimic, domnule! A plecat… A plecat cu toţi banii din sertar…

Era vorba despre fiul său, domnul elegant care se ridicase. Ducea cu el câteva sute de mii, câştigate din mărunţişuri. Îndată ce nenorocitul tată îşi reveni, mă grăbii să împachetez singur cumpărăturile şi să ies.

Afară era cald. Nu ştiu bine ce se petrecuse, dar faptul că pătrunsesem în mecanismul unei lumi tainice, despre care se vorbise şi se scrisese atât, mă tulbura nespus. Întâmplarea deschisese o uşă către o zonă de energii şi conflicte ce se învecina cu fantasticul.

Abel poartă deasupra capului o aureolă de o intensă luminozitate: martir de familie.

ABELARD „Fiind un nume greu de reţinut, este recomandat acelor copii de oameni simpli care, altfel, se numesc Ion, Costică, Vasile şi care, după ce sunt împinşi să înveţe, cu sacrificii, câteva clase elementare, după ce sunt constrânşi să transpire din greu pentru a-şi însuşi o meserie şi sunt obligaţi prin legi economice şi de toate soiurile să producă aproape tot ce ne este de folos, după ce sunt instruiţi să acţioneze conform comenzii regilor, comandanţilor etc., devin, în sfârşit, elemente biologice ideale, mecanisme nervoase posedând toate calităţile pentru a merge la război, a lupta cu eroism, a muri sfârtecate şi a fi uitate cu desăvârşire, puţin timp după aceea.“ (Thomas Leyt: *Exerciţii de frazare*)

ABSOLON Absolon Pop, str. Colonel P. Ionescu nr. 19, Bucureşti. (Ct.)[2]

ACACHIE În calendarul ortodox, serbat la 31 martie: „Sfinţii Acachie, Opatie şi Gangrei“.

ACHIL Antipatic, un Quasimodo circulând prin cetate sub înfăţişarea unui dulgher, un Vautrin cu legitimaţie în regulă. Pe cât de măreţ în mitologie şi literatură, pe atât de trist, respingător, meschin, periculos în viaţa noastră de fiecare zi. ACHIL ROŞCA, bărbatul-păianjen, traversează strada Regele Olaf către cafenea, cumpără din colţ ţigări de doi franci (cerând pachet), strânge mâna unui cunoscut (pe care apoi îl vorbeşte de rău), intră la biliard şi zăboveşte până târziu. Scuipă adesea.

Către seară se îndreaptă spre teatru, aplaudă compania de revistă în turneu (despre care va scrie în gazeta locală) şi, după spectacol, face un pocher în casa avocatului Stroescu. Acolo, îţi ţese pânza în

voie, pe nevăzute, imobilizând, cu răbdare de artist, fiinţele vii care se amuză de jocul lui.

— Adina S. e o fufă. Georgescu a cheltuit cu ea o grămadă de bani… Nu, …cu Fifi Mihăilescu, ele amândouă… Nu-i destul? De aceea s-a şi împuşcat bietul colonel…

Apoi:

— Douăzeci de mii. Pe cinstea mea! Casa e veche, mucegai şi igrasie. Ce spui, domnule?! Dar via? Dar prăvăliile, a din piaţă şi ailaltă, din Suseni? Este explicabil pentru ce madam Limburg a acceptat oferta lui Scărlătescu. I-a luat şi blană. Eh, slăbiciuni omeneşti! Cum? Nu cred!

Şi, trecând la alt subiect:

— Îmi pare rău, dar lucrurile sunt absolut sigure. Toţi oamenii de seamă, şi Clemenceau, şi Lloyd George, şi Hamilcar Onofrei, şi regele Gustav au făcut parte dintr-o organizaţie monstruoasă, internaţională, firește.

Căpitanul Filipescu a auzit de aşa ceva:

— Francmasoneria?

— Lasă francmasoneria! Alta, mai perfecţionată. Fiecărui membru al organizaţiei i se făcea o operaţie specială, rituală: i se scotea o glandă, introducându-i-se în loc o mică butelie electrică din platină. În butelie se afla o substanţă încă necunoscută care se vărsa, treptat, în sânge. Tot ce au făcut după aceea miniştrii, consilierii, comandanţii a fost dictat, dirijat. Mecanismul, recunoaşteţi, e extraordinar! Asta explică alianţele, politica actuală a Venezuelei, neintervenţia Norvegiei.

După o pauză:

— Ieri s-a încheiat ancheta de la liceul de fete. Dintr-o sută optzeci, doar două sunt neatinse. Douăsprezece gravide în luna a treia. Ce ziceţi?

Despre faptul că directoarea spitalului a născut un monstru, că Petre Preda de la Monopol şi-ar fi sugrumat mama, că mutilaţii descoperiţi pe fundul unui lac din Capitală nu sunt alţii decât ofiţerii

Ionescu şi Petrescu de la 22 infanterie, că împrejurul gării s-a descoperit o zonă magnetică formidabilă, că dirigintele poştei, Suruceanu, şi-a violat verişoara, că într-un sat din apropiere s-au sculat doi morţi şi au cerut să fie primiţi în Academie, că mielul vândut în hală de Paşte fusese pisică sadea şi despre multe altele de acelaşi interes vă poate da lămuriri suplimentare Achil Roşca, după-masă, la cafea.

ACHILINA Fată între optsprezece şi douăzeci de ani, cu piele lucioasă şi purtări mărunte. Parcă o pedeapsă de ursitoare mioapă a ameninţat-o cu fulgerarea, dacă ar da o mai mare deschidere gesturilor ei. Acum, migăleşte un şorţuleţ pentru Mihăiţă. Degetele ei de sârmă pătrund până şi în butoniera cea mai îngustă. Iat-o, aşază masa: întinzându-se după furculiţa de alături, nu-şi desprinde cotul de şold. Şterge de praf bibelourile: îl ia pe fiecare, îl întoarce de zece ori pe-o parte şi pe alta, îl priveşte pierdută, îl mângâie tremurândă, îl întoarce din nou, ca să-i suspecteze delicateţea. Ia o dulceaţă: chinuie cu vârful linguriţei fiecare boabă de strugure, o străpunge cu un ochi acid, o suge cu vârful buzei, o saltă în cerul gurii, o reţine într-un colţ al limbii, învinuindu-i cu o eliptică strâmbătură calităţile trecătoare. Buzele şi le ţine strânse, ochii întredeschişi. Ar muri dacă ar iubi dezinteresat sau dacă ar transpira, pentru că s-ar închipui, aşa, cu porii fiinţei deschişi, mai vulnerabilă decât şvaiţerul.

Femeie de tip *casse-noisettes*.

ACHIM În copilărie a suferit de boala care se numeşte umilinţă. Bietul om! Acum, ca urmare a acelei nenorocite boli, se poartă tiranic cu cei neîndemânatici şi visători, ţinându-le (celor mai tineri dintre ei) lungi cuvântări despre pericolele ascunse ale vieţii.

ACIADUR (nume armean): „Cu ocazia Sfintelor Sărbători de Paşte, magazinul ACIADUR BELCIGHIAN din strada Carol nr. 30 urează distinsei sale clientele «La mulţi ani» şi anunţă totodată o importantă reducere de preţuri la coliere, montůri în aur, lucrări de mare fineţe.“ (*Universul*)

ACTEON Omul pădurii. În ochii săi albaştri umbresc spadele brazilor vibrând sub ploaia de lumină, fluieră subţiraticul izvor, se desprind unul dintr-altul, ca din nişte fermecate cutii, parfumurile adormitoare ale muşchilor, ale buruienilor suculente, ale ierburilor umede. Şi sunt în ochii aceia albaştri şi poteci şerpuind printre stânci, şi arbuşti în care zvâcnesc şopârle moi, sperioase, şi ape limpezi de munte, şi cioburi de cer scuturându-se printre crengi şi stele. Priveşte! Acolo, în apele adâncului: Perseu şi Casiopeea.

ACULINA Fată cumsecade sub acoperiş străin. Stăpânii (sau rudele) o îmbracă ieftin şi o plesnesc la un cuvânt pronunţat pripit. E măritată de stăpâni, într-un târziu, cu un brutar beţiv. După moartea acestuia, se remărită cu un plutonier în retragere, cu avere la ţară. Slugăreşte gospodăria plutonierului şi, în timpul unui incendiu, arde ca o torţă, înfiorând cartierul cu urlete de martiră.

Sufletul ei credincios revine spre seară în bucătărie să frece tingirile şi să fiarbă lăturile pentru porci.

ADA Anatomie economică, proporţionată, os şi nerv. Gât vânos, cu linie mai mult tulburătoare decât frumoasă. Şolduri drepte, sâni mici, mâini subţiri. Adesea, părul roşcat (nu obligatoriu!) şi pistrui pe pielea fierbinte. Sângele, grăbit, cere biciuire. Ada, ca să trăiască, are nevoie de răzbunare, sânge, dezlănţuiri maladive şi despărţiri teribile. ADA H. Contesă franco-poloneză,

refugiată la Târgovişte la începutul războiului. Senzuală şi rafinată. Avea oroare de descărcările electrice, adora sparanghelul cu sos alb, se spăla, toată, într-un lighenuş albastru, de păpuşă. Fuma mult, cu toată fiinţa ei, putea bea alcool tare, dar adesea îl evita, îşi administra erotismul în aprige şedinţe *avec monsieur Stepan*, un maior minuscul, lipsit de personalitate, căruia îi dirija magistral virilitatea slavă şi patriotismul.

Era admirată de târgovişteni pentru *stilul* ei de contesă pricepută a face de toate, din nevoie, pentru uluitoarea cultură istorică de tip modern, pentru franţuzeasca ei impecabilă, colorată cu înjurături lapidare.

A plecat în 1942 în lagărul nemţesc de la Düssel, a scris o vreme (cu o caligrafie de regină) şi n-a mai scris niciodată.

ADALBERT Construcţie dreaptă, solidă, fără capiteluri şi cornişe, fără arcade şi pilaştri, albă, luminoasă, cu terasă la înălţimea acoperişului, cu două lampioane de fier forjat la uşa înaltă, din lemn masiv. Ferestre de la podea până la streaşină, perdele albe de muselină, lumină multă şi, împrejur, alei cu pietriş, străjuite de boschete tuia şi chiparoşi, de simetrici Cupidoni. Luna trece fără să tulbure micul bazin din faţa clădirii, vântul suflă dar nu se opreşte în mângâierile perdelelor, iernile abia lasă pe zidul palid urmele vinete ale mâinilor, verile înverzesc doar puţin dalele scării dinainte.

Adalbert e o asemenea casă. Îmbătrâneşte greu, francheţea şi masivitatea lui împiedică anii să i se încurce în păr.

ADELA „Cât violet şi câtă argintărie! Evocă esenţele de altădată, ţesăturile grele, mobila veche, misterioasă. ADELA N. Din categoria femeilor desăvârşite. TANTI ADELA. Autor al gospodăriei fără reproş, statură dominantă, privire severă cu zâmbete de circumstanţă, vorbire graseiată.

Producătoare de savuroase discursuri către servitori, cu voce bărbătească, detunătoare. Deplin împăcată cu situaţia ei. Milionară.“ (Camil Bengescu: Antares)

ADINA sau

DESPRE CIUDĂŢENII

Curând după încheierea războiului, într-o toamnă îmbelşugată, am luat trenul de Huşi, îndreptându-mă, pentru prima oară, spre Moldova. În oraşul înecat în verde, prietenul meu C. m-a întâmpinat cu ospitalitate şi afecţiune. Moldova din inima mea e o creaţie a lui şi nicicând, de azi înainte, nu voi vorbi despre această scumpă ţară fără să evoc prietenia ce mă leagă de C.

După câteva zile de vacanţă în bătrânul târg de lângă Prut, am pornit într-o dimineaţă, pe jos, prin sate cu nume luminoase, spre Păhneşti. Nu voi descrie drumul şerpuind printre dealuri umbroase şi prelungi, nici nu voi elogia aici tovărăşia admirabilă a prietenului meu, cu care am purtat atunci una dintre cele mai frumoase discuţii despre călătorie şi peisaj din câte am avut vreodată. Voi spune numai că, transplantat într-o lume a deliciilor, a libertăţii, mă simţeam asemenea unui zeu care n-are decât un semn a face pentru ca lucrurile să se metamorfozeze în forme surprinzătoare. Eram îmbătat de cuvintele prieteniei împărtăşite, de lumina cretoasă a aerului, de aureolele galbene care încoronau movilele, coamele dealurilor, de pulsaţia pământului ridicând la înălţimea ochiului, pe cortina verde a porumbului, trâmbe tremurătoare de sticlă.

La Păhneşti, în micul sat de sub vii, era răcoare şi curat. Cât priveai spre văi, se întindeau crudele abajururi ale grădinilor cu bogăţiile acelui pământ binecuvântat şi, ici-colo, turela vânătă a unui tanc scos din luptă, cuib al gândăcimii şuvoitoare. Aici era răcoare şi curat.

În această lume lineară am cunoscut-o pe Adina, suavă prinţesă de colţ de ţară, cu fruntea de madonă giottescă, mlădioasă ca spicul şi neastâmpărată ca pisica. Era tipul verişoarei visate, legendară şi promisă. Un farmec nou trezea la actualitate impresiile care, până atunci, contribuiseră la fericirea evadării în ţinuturi medievale.

N-am să uit niciodată ce s-a întâmplat atunci. Sub dealurile viilor, în satul acela, între mine şi prietenul meu s-a ridicat o vrăjmăşie inexplicabilă. Eram rivali. Nu din gelozie. Nu din lipsa de înţelegere a unui amănunt oarecare – căci ruptura depăşea limitele unei neînţelegeri la obiect. Se zdruncinase însăşi încrederea în percepţiile noastre esenţiale.

…Îmi pipăiam pieptul curteanului şiret ce devenisem. Prin vicleşuguri diabolice voiam s-o smulg pe nefericita-mi adorată de sub paza tiraniei. Pândeam din umbră mişcările adversarului meu, interpretam fiecare nouă învolburare a norilor, şoaptele îndepărtate ale pădurii… Meditam, vigilent, asupra neîncrederii între oameni, răstălmăcind cuvintele lui, suspectându-le de înţelesuri agresive.

La rândul său, C. îşi lepădase haina binevoitoare de ghid şi se retrăgea în pădurile şi coclaurile ţării lui de intenţii, pentru a pregăti răzbunarea. Era uriaş. Îl urmăream din colţul meu. În albastrul umbrei, îşi arcuia dramatic gesturile, aşa cum va face mai târziu Laurence Olivier în celebrul său Richard. Privirea îi era de oţel, braţele giganteşti. Avea în arsenalul său argumente dezarmante, pedepse aprige.

Umbra de colo a ridicat braţul. Dar curteanul ameninţat de jocul său şiret i-a scăpat. Cursa nu a prins. Înciudat, C. a lăsat să-i cadă moale braţul. Am încercat, la rândul meu, să-l acopăr cu surpriză printr-un joc, la care însă n-a aderat. Rivalitatea noastră îşi găsea în lucrurile din jur aliaţi şi

refugiu. Caii nărăvaşi îl slujeau pe el, noaptea cea adâncă, cu tainiţele ei, sprijinea acţiunile mele. Clădirea, larg boltită deasupra noastră, cu întortocheatele ei odăi, mă ascundea de pericole, pădurea şi râpele îl ocroteau pe el. Ne întâlneam în răstimpuri, ne înfruntam: el lovea cu puterea pe care ţi-o dă duşmănia, eu mă apăram cu perfidia celui care, ştiindu-se iubit, îşi simte fericirea primejduită.

Lupta şi urmărirea au ţinut o zi şi o noapte.

*

Am părăsit cu părere de rău Păhneştiul, cu viile lui ceţoase, cu cerul spuzit de stele. Adina a rămas în satul mic, ca o frumoasă prinţesă florentină într-un balcon.

Uriaşul nu mai era uriaş: binevoitorul meu prieten îmi vorbea de Goethe şi îşi desfăşura planul unui ghid de petrecere a călătoriei; şiretul curtean dispăruse: devotat prieteniei, păşeam alături de C. pe potecile spre Huşi. În înserare, bolţile se împurpurau, năucitoare. De deasupra porumbului foşnitor, ningeau fire subţiri de praf. Răsărise Pleiada.

Şi, când luna apăru, umbrele noastre se întinseră ca două spade pe aurul drumului, ca o emblemă a istoriei eroice trăite o zi şi-o noapte în micul sat de lângă Prut.

Scurt comentariu. Mica piesă pe care am reprodus-o aici e o închipuire, film al unor întâmplări trăite, deformate ulterior de timp. Dar este un tablou, în linii mari fidel, al unei realităţi impregnate, timp de douăzeci şi şase de ore, de vechi lecturi istorice parcurse la repezeală. Cum s-a produs deformarea? Şi cum de se răstălmăcesc, uneori, raporturile simple dintre oameni, în asemenea măsură încât prietenia se colorează dintr-odată violet?

Când am început să scriu această piesă, îmi făcea impresia că voi putea pătrunde şi explica mecanismul unor asemenea ciudăţenii. Scriind, mi-am dat seama de zădărnicia întreprinderii. Aşadar, am aşezat aici o simplă imagine dilatată a sentimentelor metamorfozându-se, pentru ca cititorul, amator de documente, să găsească singur înţelesul.

ADOLF I. „Daţi-mi un punct de sprijin în univers şi vă voi răsturna lumea.“ (Hans Piatigorski-Colet) II. „Luasem obiceiul de a nu dezvălui niciodată gândurile care mă preocupau, de a nu intra într-o conversaţie decât constrâns şi, în asemenea eventualitate, de-a întreţine discuţia doar printr-o glumă continuă, care-mi promitea mai puţină oboseală şi care mă ajuta să-mi ascund adevăratele gânduri. De aici, o anume absenţă, pe care, încă şi astăzi, prietenii continuă să mi-o reproşeze, precum şi o dificultate reală de a discuta serios, obicei greu de schimbat. Ca urmare, s-a trezit în mine o aprigă dorinţă de a fi independent, o mare nelinişte faţă de legăturile mele cu toate cele din jur, o pornire nestăpânită de a-mi crea mereu alte legături. Nu mă simţeam decât singur, şi astfel stau lucrurile şi astăzi când, în împrejurările cele mai neînsemnate, trebuie să aleg între două păreri şi când, figura omenească tulburându-mă, singura reacţie e să mă retrag spre a delibera în pace.“ (Benjamin Constant: *Adolphe*)

ADRIAN Nume frumos, elastic, bărbătesc, evocator de imperii apuse, purtabil ca o sandală.

ADRIAN – SPIRIT TOLERANT

„Domnule (eu eram cel chemat!), vă cunosc de puţină vreme, dar, fiţi sigur, v-am pătruns până în fundul sufletului (mulţi sunt convinşi că îmi stăpânesc secretele!), sunteţi din acei oameni care, loviţi peste un obraz, îl întorc şi pe celălalt cu

înţelegere. Stau uneori de vorbă cu nevastă-mea, femeia aceea subţiratică pe care aţi avut bunăvoinţa să o întrebaţi dacă o mai dor încheieturile (într-adevăr, adresasem un vag „ce mai faci?“ unei mutre cvasicunoscute), şi spun: domnul Adrian e un om de aur: munceşte pe tăcute din zori şi până la cumpăna nopţii, nu deranjează pe nimeni cu treburile lui şi, pe deasupra, e fiinţa cea mai îngăduitoare. (Ah, ce-mi mai atinge inima acest cuvânt, *îngăduitoare*!) Să nu credeţi că n-am simţit că aveţi şi pentru omul sărman şi necăjit o vorbă bună!… Lucrul acesta îmi pare o nestemată în caracterul unui om! Priviţi sufletul sărman cu respect… Respect zic? Da! Asta înseamnă că ascultaţi cu atenţie şi pălăvrăgeala unor oameni ca mine şi ca nevastă-mea, că răspundeţi la salut cu bunătate, şi asta se vede că nu vine de sus (dar cum salută ceilalţi?). Şi apoi, nu daţi buzna, nu sunteţi nerăbdător să fiţi dumneavoastră primul la prăvălie, la baie, la lift, în viaţă… Nu scuipaţi pe Schöny, pekinezul… Sunt lucruri pe care un om nepriceput ca mine (aici portarul meu e modest!) le simte şi le apreciază. Felul de-a stabili un lucru şi a sta de vorbă, tactul în prietenie, în legăturile cu oamenii, gestul de-a pune mâna la inimă (?) şi la buzunar (ai, ai, uite unde bate, domnule!), toate acestea se văd, se apreciază. Lina Dominte vă consideră un apostol! Pe cuvânt! Sunteţi un om minunat, ferice de femeia care vă va lua de bărbat! Toţi locatarii blocului s-au certat o lună de zile pentru câţiva lei daţi gunoierului bacşiş fără aprobarea lor prealabilă. Dumneavoastră aţi întrebat câţi n-au achitat suma şi aţi plătit şi pentru ei. Când s-a aflat că, de fapt, banii fuseseră folosiţi de administrator ca să cumpere hârtie de muşte, dumneavoastră aţi fost singurul care nu a făcut scandal (n-am pălmuit-o pe nevasta administratorului, e adevărat, ca vecinul meu Georgescu, când hârtia de muşte, prinsă prost în tavanul holului, mi-a căzut în jurul gâtului!).

Dumneavoastră, daţi-mi voie să spun, nu sunteţi făcut să trăiţi astăzi, în secolul nostru de oameni răi (uite, toată lumea crede într-o alterare progresivă a umanităţii!), nu sunteţi făcut pentru înghesuială, pentru lupta crudă despre care scria, într-o broşură, Darwin. Altădată era altfel! Trebuia să fi trăit în secolul trecut (şi pentru portari, ca şi pentru impiegaţii de gară din Bărăgan, secolul trecut a fost Secolul de Aur, despre care cred că aţi auzit!), inima dumneavoastră bate mai liniştit, mai cuminte, ca a unui gospodar. (Pe dracu', aici portarul meu a scrântit-o: inima mea bate cam repede, cam anapoda şi, fir-ar să fie, pentru cauze mărunte, egoisme de necrezut!) Aveţi un ochi limpede, de om cumsecade. Ia staţi puţin! Ce aveţi la dreptul? Un urcior, vi s-a înroşit, şi s-a umflat rău şi pometele obrazului. Puţin usturoi crud… Îmi pare rău (cum s-a întristat portarul meu!), n-aş fi sincer dacă n-aş mărturisi mâhnirea mea şi a nevesti-mii pentru destinul dumneavoastră delicat: veţi avea mult de suferit, v-o spune un cunoscător! Uite, nevastă-mea tocmai voia să vă comunice prin mine că doamna Cristian de la II, căreia i-aţi împrumutat ieri desfundătorul de chiuvetă, vi l-a rupt azi-dimineaţă!“ (Alfio Alfa: *Dialogurile cu portarul blocului*)

AEGIST Sprânceană profesională de farmacist. Hepatic. Liberal.

AELIA Pentru plăcerea cititorului, transcriu mai jos o

FABULĂ

Un meşter bătu în uşă:

— Daţi-mi voie să vă vopsesc jaluzelele!

Se căţără pe fereastră şi se aplecă temerar în afară, ca şi cum n-ar fi fost la etajul VIII. Îl priveam cu groază. Avea un calm desăvârşit.

Curând sosi un alt meşter, care-mi spuse:

— Vă rog, vreau să vopsesc jaluzelele dumneavoastră.

— A mai venit un meşter, îi spusei. E pe fereastră, vopseşte.

— Îmi pare rău, domnule, dar a căzut adineauri lăsând treaba neterminată.

— Atunci, poftim!

Omul se aplecă în afară cu un desăvârşit calm.

— Ai grijă, dragul meu! îl consiliai.

Atunci în uşă bătu un alt vopsitor:

— Permiteţi-mi, spuse, aş vrea să vopsesc jaluzelele ferestrei.

— Au mai fost pe-aici doi meşteri. Încercări zadarnice! Primul a căzut fără să-mi lase un cuvânt. Cel de-al doilea mi-a cerut mai înainte un antinevralgic. Din nefericire, n-am avut cui să-l mai ofer. Iată, antinevralgicul e pe colţul etajerei.

— Nu face nimic! spuse vopsitorul. Fiţi sincer: aveţi jaluzele de vopsit!

Şi se apucă de treabă.

În timp ce răsfoiam ultimul număr din *Albatrosul şi viaţa*, îmi mai aruncam pe furiş privirea spre fereastră. Eram îngrijorat fără rost: meşterul căzuse.

Abia mă ridicai să ridic jaluzelele pe jumătate vopsite şi să privesc cerul, că administratorul blocului intră în apartament, urmat de un vopsitor:

— Mă iertaţi, jaluzelele de la etajul VIII trebuie vopsite în vernil!

— Ce rost au eforturile, pericolele? urlai, sărind în picioare. Nu merită sacrificiile! Sunt idei mărunte pe care oamenii ar trebui să şi le scoată din cap pentru a nu mai agita spiritele şi a le împinge într-o luptă etern absurdă. Omenirea nu are nimic de câştigat!

Administratorul nu era de acord:

— Să le facă vernil!

— Măcar să ştiu că toate astea au un sens, că vernilul ascunde o semnificaţie!

Şi cedai. Vopsitorul se urcă pe fereastră, îşi legă mijlocul cu o funie, îşi încleştă mâna stângă de balustrada de fier şi, începând să vopsească, chiui dintr-odată înveselit:

— Sunt asigurat la Urania!

Trecură câteva clipe. Tocmai simţeam că de-acum voi avea mai multă linişte, când mâna dreaptă a vopsitorului scăpă pensula, cea stângă se desprinse de pe balustradă şi funia se rupse. Fulgerător, îmi adusei aminte că societatea de asigurări Urania dăduse faliment cu douăzeci de ani în urmă. M-au luat drept un naiv!

Vopsitorul căzuse.

— Ei, domnule administrator, strigai înnebunit, ce ţi-am spus?

— Vă asigur, domnule, răspunse, jaluzelele vernil sunt cele mai frumoase! Şi m-am gândit să tragem vertical şi o linie portocalie, decorativă…

AFINA „Da, Afina, a trebuit să plec, atunci. Dar te-am purtat cu mine tot drumul, aşa cum porţi o ramură de arbust oriental, parfumat; te-am gândit răsucindu-te în lumină asemenea firelor nestatornice de praf; te-am construit în curţile palatului meu – fântână de cristal.

Acum te revăd şi-mi pare că pentru prima oară privesc chipul tău de fruct divin. Fiinţa ta e proaspătă şi curată, albă şi delicată. Pentru tine aş vrea să ridic turnuri, şi creneluri, şi palate asemenea celor pe care le-am făcut împreună din cuburi şi cartonaşe colorate.“

(Din declaraţiile de dragoste spuse în închipuire, sub pleoapele unuia dintre visele ce precedă somnul, la plecarea mea din Târgovişte, cu ocazia bacalaureatului, pe care l-am susţinut la Găieşti.) (Vezi şi **GICĂ**.)

AFRODITA „O experienţă. Aduc din Piatra Mare un burete de calcar. Privit cu indiferenţă, e amorf şi inestetic. Aşezat cu dragoste într-o vitrină,

printre bibelouri ce alcătuiesc o lume, cadrul îl redă grandios ca un palat cu simetrii descumpănite, cu arcade baroce. Linii noi, spaţii arhitecturale profunde se descoperă în acest fagure de sticlă întunecată. Schimbarea calităţii a fost determinată de un artificiu, care a declanşat un consum mai mare de energie afectivă. Energia afectivă e un produs al vitalităţii. Cu alte cuvinte, recunosc *frumosul* (simetria, echilibrul volumelor, măreţia simplităţii, profunzimea etc.) drept un efect neaşteptat al vitalităţii mele, care, prin modificări de poziţie, de distanţă, de intensitate, creează din obiecte indiferente opere admirabile. Este aici un proces de creaţie. Atunci, nu apare oare şi idealul frumuseţii eline un rezultat al vitalităţii – de astă dată a unui popor întreg, care a complimentat şi transfigurat, într-un exces de dragoste, natura amorfă şi indiferentă, văzând, şi încă *desăvârşit*, ceea ce nu puteau vedea barbarii?

Frumuseţea Afroditei a strălucit în ochii şi imaginaţia unui popor robust, trăind o criză erotică colectivă.“ (Myron Fleming: *Consideraţii*)

AGA Spirit elegiac.

AGAFI Fiul Gafei.

AGAPIA Fiinţă abstractă. De îndată ce se aplică unui nume de familie concentrat, se precipită într-o soluţie foarte activă. (AGAPIA DRAGOMAN.)

AGAR I. În calendar, alături de IRODION şi RUF (vezi numele!). II. Râde, se încruntă, munceşte, se amuză, citeşte servindu-se de un motor excelent, confecţionat în nu ştiu ce atelier obscur, la începutul secolului nostru. Reparaţiile întâmplătoare de-a lungul anilor n-au modificat decât magnetoul generozităţii, care ezită uneori.

AGATA Înrudită cu Adela (vezi **ADELA**), Agata e o severă, o nobilă, o statuară. AGATA S.: „Mâna ei era rece, de răceala vegetală a mănuşii.“ AGATA STERIOPOL: „Privirea lucioasă, de neuitat! Ofilea şi izola, descompunea şi scleroza. Tinerii o evitau pentru că simţeau în fiinţa ei neprietenia, pentru că se înăbuşeau în casa cu hârtie albastră în ferestre; înverşunata ei duşmănie pentru orice licărire de entuziasm, pentru expansiunea comunicativă, pentru flori şi pisici îi ţinea departe până şi nepoţii, care aveau motive să o cultive pentru moştenirea promisă. Vârstnicii – Alecu, Matei şi Pigasie, Florentina, Faustina, Alegonina şi Fifiţa, neamuri de toate categoriile, suportau atmosfera cu înţelepciune: Agata fusese întotdeauna ciudată, otrăvită. Iertându-i sufletul crispat, se simţeau cu toţii legaţi de dârzenia ei, de puterea bogătaşei. Căci Agata era multimilionară şi în casa ei se pregăteau prânzuri excelente.

Într-o seară de iarnă, mă aflam în salonul ei încărcat ca un muzeu cu obiecte de artă, albume cu ilustraţii şi vechi fotografii pe carton, cu perne turceşti, mici etajere, mostre geologice, tablouri miniaturale, colecţii din *Marie Claire*, vase de tot felul. Mă prefăceam că disting, în semiîntunericul care se lăsase, linia unor siluete ecvestre dintr-un tablou de Géricault. Urmăream atent conversaţia monotonă, cu voce gravă şi în surdină, a Agatei cu o prietenă zgribulită şi lăcrămoasă. Acoperisem cu o privire de cenuşă chipul interlocutoarei. Mâna Agatei era verzuie pe marginea tăvii de argint pe care servea şerbetul.

Linguriţa zăngănea în pahar când am surprins-o pe Agata tulburată ca niciodată. Mi s-a părut că aud pronunţându-se un nume de bărbat şi, dacă nu mă înşelam, era numele fostului ei soţ, care o părăsise cu mulţi ani în urmă. Da, despre el era vorba, de vreme ce Agata povestea acum de femeia cu care plecase la Paris ingratul. Numai o desfăşurare de amintiri atât de triste era în stare să

o arunce într-o stare de agitaţie ca asta. Se răsucea în scaun, îşi chinuia prietena cu întrebări şi o brusca prin gesturi zigzagate, apoi îşi relua firul relatării. Adesea tresărea de parcă ar fi regretat mărturisirile. Ascultasem cândva istoria şi acum observam cu emoţie ce clară era epica unor fapte trăite nemijlocit: Agata povestea cu o pricepere remarcabilă.

Deodată, pe când începusem să mă plictisesc, s-a întâmplat ceva neobişnuit. Agata şi-a ridicat ochii cu lumina lor otrăvitoare şi, ţintindu-i într-un colţ al tavanului, descoperi acolo un duşman: un păianjen care îşi întindea în umbră cortul său de cristal. Fu o clipă de pândă. Păianjenul făcu câteva mişcări spasmodice, vrând parcă să se desprindă din raza care-l surprinsese. Agata, cu nările fremătând, desfăcându-şi nasturele bluzei şi închizându-l de câteva ori, cu bărbia înainte ca a unei condottiere, congestionată, încordată, neînduplecată, îl reţinu. Păianjenul se supuse, ca paralizat.

Crezui că face o glumă al cărei înţeles mă depăşeşte, de aceea zâmbii. Îmi găsii de lucru să şterg, cu un gest de amator încercat, praful de pe un tablou căruia tocmai îi studiam rama.

— Neîndoios, spusei, Géricault e mai poet decât Wouwerman!

Nu-mi răspunse nimeni. Întorsei capul. Încordarea era acută; nici vorbă, cele ce se întâmplaseră nu erau efectele închipuirii. Dovadă: Agata, cu ochii aţintiţi asupra victimei suspendate, era cu totul concentrată acolo sus. Pe căi nevăzute, printr-o forţă iradiantă înspăimântătoare, privirea ei rupea firele vieţii acelei insecte nenorocite, îi sugea orice intenţie de mişcare. Păianjenul se zbătu, se chirci, apoi intră în nemişcarea morţii.

Din vis, Agata mă întrebă ce oră să fie.

Trecură câteva clipe de confuzie, penibile, cumplite, care mă convinseră că prietena Agatei,

ocupată cu împletirea unui fular, nu observase nimic. Agata redevenise liniştită, vioaie.

— Prefer pe Wouwerman, zise cu voce de oţel. Dar nu-l evit pe Géricault.

Mă înclinai politicos în faţa doamnelor. Şi, în timp ce mulţumeam pentru primirea amabilă, la un pas de vârful pantofului meu, pe covor, căzu păianjenul. Cu câteva minute înainte alergase sub florile de gips ale tavanului; acum insecta asta părea uscată de multă vreme şi, într-adevăr, se sfărâma repede ca un scrum.

Agata mă conduse la uşă, îmi întinse mâna verzuie, lunguiaţă. În ochii-i cenuşii surprinsei bătând aripile transparente ale otravei.“ (Mario Celenter: *Povestiri*)

AGATANGHEL Tip răzvrătit. Dispreţuieşte legile, îndeosebi pe cea a lui Boyle-Mariotte.

AGATONIC „*Agatonic şi Papil*
Însoţiţi de un copil…“

AGENOR Agent de asigurări, ingenios, ager, genial, gentilom, generos, gelatinos, germanofil etc., etc.

AGIR Preşedintele Asociaţiei generale a inginerilor din România (A.G.I.R.), fiind solicitat să boteze pe fiul unuia dintre funcţionarii de încredere ai asociaţiei, a avut ideea ca întreaga societate – persoană juridică – să devină naş. S-a ales numele de pe firmă, astfel că băiatul, acum în vârstă de 7 ani, este strigat la catalog: Alexandrescu Agir.

Fetiţa Popescu ALACI a fost botezată de Asociaţia licenţiaţilor Academiei comerciale şi industriale, iar Gabrielescu OSTA de către Oficiul de spectacole şi turnee artistice. Pe când şi Marinescu GOSTRANSCOOP (prescurtarea Gospodăriei de transporturi a cooperaţiei)? şi

Panaitescu IROSOT (Întreprinderea regională pentru organizarea spaţiului de odihnă şi turism – Sinaia)?

AGLAIA Părul năclăit al mătuşii Aglaia cade, uneori, în checul care a făcut-o renumită. Îl descoperă soţul ei, gurmand, dar iertător. Fiul, de faţă, nu poate suporta scena, aruncă felia de prăjitură, răspunde obraznic la observaţii şi scuze, trânteşte uşa. Aglaia îl împacă a doua zi cu o felie de pâine cu dulceaţă de mure, din care băiatul trage un capăt de sfoară de Manila.

AGNETA Nume cauciucat.

AGOP Două cefe, două burţi, două buzunare, două prăvălii, două neveste, două inimi, două fete gemene. Biografia lui se înscrie între cele două războaie mondiale.

AGOSTON „Am admirat mult, cu emoţie portretul lui… Nu era un Bonington, deşi semăna cu acel poetic *Portret de tânăr* aflat în Muzeul Vosgilor, şi nici un Reynolds (unul din cei *Doi gentilomi* de la Galeria Naţională din Londra!). Portretul lui Agoston le întrecea în poezie şi profunzime pe amândouă: o carte de vizită cu chenar aurit, cu inscripţia cursivă: AGOSTON ISPIRESCU.“ (Myra Sudd: *Intime*)

AGRIPINA Tip medicamentos.

AIZIC Acul de seringă al actualităţii.

ALBANO M-a rugat stăruitor să iau loc pe divanul salonaşului şi să aştept. S-a întors din drum ca să-mi spună că povestirea e autentică şi că n-a intervenit cu nimic la transcrierea ei. Apoi reapăru cu hârtia pe care se aflau stenogramele şi începu:

POVESTE NEASEMUITĂ

de Nicuşor Mărgineanu,
în vârstă de 5 ani, după 70

„Mai era şi un peşte care trecea prin faţa ochilor într-un borcan cât o umbrelă, în preajma unui colonel, şi mai era şi o tinichigerie cu firmă şi cu un tinichigiu mort şi mai era şi un avion proaspăt şi, jos, un coteţ moale cu cinci porumbei şi o pereche de minotauri cu un argat şi cu fratele Asociaţiei, şi mai era şi o sindrofie în colţul celălalt al casei şi un tip impertinent se jurase să o siluiască (pentru că, la urma urmei, una e şi indivizibilă!). Şi mai era un cal, dar calul era desăvârşit şi, privit sub toate aspectele, se purta în aşa fel încât intra adesea între picioarele lui Hanibal, şi atunci acesta devenea, pentru o clipă, monument. Şi mai era un arc, şi lângă el un ceas gol, şi lângă ceas o mătuşă, puţin cam învechită, dar încă preşcolară, care aştepta să se pună masa şi să se toarne în pahare, ca să se mărite. Şi mai era pe-acolo o pojghiţă rumenă, şi sub pojghiţă era un caca mare şi inteligent, pe care-l făcuse frate-meu, Mişu, când s-a terminat războiul cu Japonia. Şi acum pojghiţa se dovedea foarte fragilă şi mirosea în toată casa şi pe toată planeta. Căci unul dintre noi fusese neatent şi o călcase…“

Făcurăm haz de imaginile surprinzătoare ale bătrânului ramolit şi convenirăm să dăm publicităţii textul de un epic remarcabil, mişcător şi amuzant. Nu vom proceda ipocrit, ca mulţi dintre contemporanii noştri, acuzând reproducerea, căreia îi fac totodată o largă popularizare. Vom recunoaşte „modernismul“ ei şi ne vom mulţumi să considerăm alegerea noastră după efectul pe care textul îl va avea în nasul cititorului.

ALCEO „Grăsunul acela e un băiat de treabă!“ (Mario Patter: *Întuneric*) „Grăsunul acela e un porc de câine!“ (Mario Antipatter: *Fiola Soarelui*)

ALCINOU Prin ce mecanism ciudat, scriind şi pronunţând tainic acest nume, se pregăteşte şi-mi urcă în urechi uluitoarea mişcare a *Poştalionului*, din geniala suită de Telemann?

O goarnă ca o panglică împleteşte crengile tropotelor, praful uliţei urcă în asfinţit. A sosit poşta! Obloanele caselor s-au dat în lături. Bucurie.

Roţile au făcut să scapere caldarâmul. Trompeta a sunat din nou. Larma pe care a prins-o această cometă cu pâlpâiri de altă lume s-a întunecat. Liniştea lătrată de câinii burgului s-a turtit dintr-odată, ca belciugul unui lacăt de argint, asemenea unui pocnet de glonţ într-un crenel.

ALDA Să stai în preajma ei şi să scrii despre insecte şi nori. Să lucrezi fiecare cuvânt, să ştergi, să rescrii, să refaci pagina. Să insişti, netezindu-ţi complicatele preferinţe până la performanţa albă a unei pastorale…

• Pădure de brad, catedrală a surzilor.

• Arbustul de soi rău ameninţă cu spinii mult timp după ce s-a uscat.

• Muşte argintii, suveici cu mătase – şi, iată, bradul scăldat în beteală ca în noaptea de Crăciun.

• Nici o mişcare! Să-i las impresia acestui harnic păianjen că lungile sale cabluri m-au imobilizat pentru totdeauna.

• Aroganţa unui copac vânjos într-o livadă suptă de omizi.

• Ieri câmpia era lipsită de ambiţii. Azi, toate păpădiile ei s-au apucat să facă còpii nereuşite după bascul meu de flanelă.

• De-ar avea cuvintele mele precizia acestui ţânţar luând măsura cupolelor nevăzute, a lujerelor încă necrescute!

• Pe-aici prin poiană trebuie să se ascundă şi autorul acestor floricele nereuşite. Ai grijă, e miop!

• Acest brăduţ aşteaptă Crăciunul ca să treacă la catolicism.

• Foiţa, subţire şi îngustă, o ţii la soare două–trei decenii, o clăteşti cu roua a treizeci de primăveri, o pudrezi în fiecare noapte cu polenul lunii şi stelelor şi apoi o laşi să se zvânte douăzeci de ani. Aştepţi pe urmă nouăzeci şi nouă de ani câte nouă. Va ieşi un fluture tot atât de minunat ca şi acesta.

• În şanţul poienii, o cutie goală de acuarele. Aşadar, ăsta era secretul!

• Bruegel trebuie să fi avut viziunea *Turnului Babel* privind din iarbă, cu un ochi mic, fantastica cetate care este trunchiul retezat, rămas în picioare, al unui brad – în care putregaiul a rupt creneluri, insectele au săpat galerii, vântul a depozitat cenuşi, iar apele le-au risipit sau le-au cimentat în chipuri himerice.

• Dacă ar veni acum un şarpe, ar fi, desigur, impresionat de disciplina teutonă a bastonului meu.

• Două şopârle: una, ca un mâner de umbrelă; cea de-a doua, alunecând întocmai ca gălbenuşul unui ou în făina pentru prăjituri.

• – Scumpă floare înzorzonată, nu ştiu cum să-ţi sugerez că linia veşmintelor dumitale, podoabele prea multe, culorile bătătoare la ochi nu se mai poartă. Se preferă azi tăieturile simple, culorile pastelate…

— Nu uitaţi, domnule, că sunt o biată fată de la ţară…, răspunse floarea.

• Brazii. Ca să crească înalţi, li se taie braţele.

…Să insişti. Să nu citeşti niciodată, nimănui.

ALDOUS Om al aforismelor, aşa cum alţii sunt oameni ai legii. Transcriu trei dintre producţiile sale:

„Omul bine îmbrăcat, bine îngrijit nu-i un *onest*. Timpul lui se împarte între oglindă şi jurnalele de modă. A-ţi rade barba zilnic, a-ţi lustrui pantofii cu regularitate, a-ţi călca pantalonii în fiecare săptămână şi altele mi se par nu numai un costisitor lux (un ras = 6 pagini din Petrarca;

lustruitul pantofilor, zilnic = un Balzac pe lună; tunsul de două ori pe lună = jumătate de volum de Rabelais etc.), dar şi o mare oboseală morală. Şi, după cheltuiala aceasta nechibzuită de energii, cu care omul înţelept ar putea pava o stradă, se cere încă o cheltuială, mai desfrânată, aceea de a se etala. Individul care reuşeşte să facă impecabil toate oficiile cerute de igienă şi modă, în scurtul răstimp al vieţii noastre prea împovărate, e un monstru.“ (*Aforismul 624*, *c. II*)

„Nu pot gândi corect dragostea. La optsprezece ani eram convins că a iubi înseamnă altceva decât a asigura speciei perpetuitatea. Atunci, prin erori repetate, am practicat o dragoste fără finalitate, sărbătorită prin miraculoase priviri în catifeaua ochilor, prin atingeri ale mâinilor speriate şi cuminţi. Cercetam fenomenul cu ochi pe jumătate închişi, refuzând a recunoaşte simplitatea lui.

Astăzi, reconsiderând înfăţişarea lucrurilor şi înclinându-mă în faţa cerinţelor riguroase ale naturii, am căzut, pare-se, în extrema cealaltă: nu mă pot înşela nici măcar o clipă. «Duioşia şi visul din unele seri – îmi zic – nu urmăresc decât să-mi sporească numărul membrilor familiei! Să fiu neînduplecat!» Comportarea mea este, în consecinţă, aceea a unui fluture faţă de femela sa.

Dar unde este dragostea adevărată, întreagă, veşnică? Uneori, se pare că o întrevăd. Fluturele din mine, scamă rafinată, ar cunoaşte această dragoste dacă fluturesa lui ar fi fluturoaică adevărată şi, în plus, ar avea oarecare mobilitate sufletească, ar frecventa teatrul, ar asculta pe Purcell, ar citi pe Giambattista Vico şi ar şti să pronunţe corect englezeşte.“ (*Aforismul 32*, *c. IV*)

„În fiecare primăvară scriu despre teii înfloriţi. În schimb, începutul toamnei mă îndeamnă să plâng, în fiecare an, frunzele care se ofilesc. După fiecare prânz gândesc ca un sătul. Lipsa de lângă soţie mă metamorfozează într-un curtezan focos. Cu un deceniu în urmă, sângele tânăr îmi îndrepta

paşii spre baricade, astăzi caut patul moale şi cafeaua cu lapte cu caimac. Simţurile curate şi bărbăteşti găsesc delicii în simpla respirare a aerului, în răsturnarea pe gât a unui pahar cu vin. Dar mâine, aceste savori îşi vor fi trecut de mult evidenţa. În nările necredincioase, atunci se vor simţi parfumurile raiului şi voi lua calea bisericii, unde, neîndoios, voi declara că regăsesc pe Domnul pe care-l pierdusem pe când îl înjuram. Şi, obosit, lumea îmi va părea zgomotoasă. Voi striga: «Prea multă stricăciune! Tinerii îşi fac de cap! Unde sunt bravii care au purtat războiul?» Nopţile îmi vor fi vizitate de vise apocaliptice urmărind pedepsirea omenirii pentru că a călcat în picioare căsătoria şi sărbătorile. Voi posti. Celor care s-au arătat îngrijoraţi de abuzul meu de medicamente în tinereţe, le voi da satisfacţie, renunţând cu convingere până şi la ceaiul de tei.

De la începutul zilelor mele până la mormânt, voi lega fără să ştiu, printr-o fatalitate, aceleaşi inele ale unui lanţ perfect şi voi gândi cu fiecare pas, cu fiecare vârstă, acele lucruri care se cuvin să fie gândite la fiecare pas, la fiecare vârstă, în limitele de mult statornicite de fiul primei maimuţe cugetătoare. Aşadar, de ce să nu elogiez în cele mai frumoase cântece trecerea mea prin ciclurile prin care sunt aduşi să călătorească oamenii, culturile, unele evenimente istorice?

Dacă însă, dimpotrivă, voi întreprinde voiajuri la o vârstă înaintată, mă voi grăbi să întorc cuvinte tari unui impertinent, voi escalada baricade fără să gâfâie cei şaptezeci de ani de atunci – să se cerceteze ficatul, vezica biliară, rinichii, plămânul, să se caute piatra, acul sau otrava care m-au abătut de la orbita răsucită a inelului, pe calea neaşteptată a *consecvenţei*, *a neschimbării!*“ (*Aforismul 324*, *c. XVI*)

ALECU De la ALEXANDRU (vezi numele). Potolit şi cumsecade, ca untdelemnul, ALECU P.

Avocat de talent, gospodar mândru de poziţia lui în societate. Îşi îngrijeşte cu devotament grădina din vecinătatea Bărăţiei, merii lui dau fructe mari şi aromate. Pentru că are trei copii la liceu, Alecu P. este preşedinte al comitetului de părinţi. Portretul lui, aşezat în holul cancelariei, poartă mustăţi albe de notar, lucrate în cretă de cei dintr-a şaptea. ALECU LITERATU Dulcele cetăţean al Bucureştilor de ieri, om politic, maestrul oamenilor politici care au înconjurat fracul lui Brătianu şi Vaida-Voevod în marile împrejurări ale neamului. (Din literatura gazetelor, pare să spună Luchian, cu abilitate şi puţin curaj, poţi face afaceri frumuşele, încercând marea lovitură aşa cum ai trece dintr-un balconaş de deasupra curţii cu păsări într-un balcon larg, cu deschidere spre Mediterana. De bună seamă că îndemânarea nu e ultima trambulină a evoluţiei!)

ALECTO Fizionomie de lacăt mare, aşezat pe o uşă de magazie.

ALEFTINA Feminitatea ei bolnăvicioasă… O Aleftină revine aproape întotdeauna în portretele lui Modigliani.

ALESIO Deschis ca o plajă însorită, aspru asemenea stâncilor pe care se târăsc vegetaţii perfide şi raci purtători de regrete. Curat, lucitor, echilibrat, bărbătesc, distins – veritabilă emblemă de Ev Mediu.

ALEX Cărarea din mijlocul capului atârnă ca o aţă nevăzută ca să-i ţină ridicat nasul. Tipul masculului imberb.

ALEXANDRU Neutral, însă expresiv şi vibrant: Alexandru cel Mare, Alexandru al Serbiei, Alexandru Odobescu. Bărbaţii cu acest nume aspiră către titluri şi situaţii sociale remarcabile. Kogălniceanu, Maiorescu, Hasdeu, Titulescu,

Tagore se numeau Alexandru. ALEXANDRINA se botează, în genere, copiii de preot, preoţii, fiii şi fiicele lor, din lipsă de alt nume mai colorat sau tocmai de aceea. SANDU Mic, prost, ipocrit, Sandu P. îşi mănâncă unghiile, doarme mult şi e om de-o desăvârşită corectitudine. Mai are cinci ani de puşcărie şi va redeveni om ca toţi oamenii, cu insomnii şi nevastă. SANDA Se poate chema oricare fată drăguţă, inteligentă, destinată răsfăţului. ANDI Ori impertinent, ori extrem de plăcut. Întotdeauna ingenios. DRINA Brună, băieţoasă, purtând culoarea roşu. DIDINA Rotundă, prăfuită, brună şi ea, dar cu trăsături cuminţi, feminine. A se observa că toate purtătoarele acestui nume au o fizionomie care inspiră descompunerea, evocă putregaiurile fine, mucegaiurile cu reacţii olfactive excitante. Univers vecin: periferia, bucătăria, frizeria, Dia (vezi numele).

ALF Consumator de orez, făinuri, sosuri şi idei albe: un bărbat albicios cu regim de lăuză.

ALFONS Regesc şi fonf. „Dacă pruncul pe care-l aştepţi va ieşi tot atât de antipatic pe cât ai onoarea de-a fi dumneata, n-ai decât să-l înăbuşi pe viaţă în celofanul numelui Alfons.“ ALPHONSE Închipuiţi-vă că unui individ pe care-l cunoaşteţi i-ar creşte într-o bună zi în spate o cochilie de melc… Închipuiţi-vă ce nenorocită ar fi ziua în care, simţindu-vă în spate sporind îndatoririle şi calcifiindu-se, aţi fi salutat de un cunoscut: „Am onoarea, domnule Alphonse!“

ALGA I. Dacă nu cumva fac o confuzie asemuind-o cu vreo pasăre sau rocă, Alga e un exemplar de un verde intens, mlădios, dezvoltându-se în mediu lichid. Într-o asemenea lume, în care comunicarea cu celelalte făpturi ale universului se realizează prin epidermă, prin

atingeri mai mult sau mai puţin intense, Alga este eminamente o senzitivă cu înfiorare generalizată, cu vitalitate difuză. II. Alga, cumnata lui Onofrei, suferă de alergie.

ALGERIA Violent exotică, Algeria Panait, arhitect (str. Arienoaiei nr. 2), e o femeie lineară, fără goluri în construcţie. Sistemul de relaţie funcţionează precis, ca macaraua de transportat ciment. Trimisă de întreprindere pe şantierul de la Hunedoara, se lasă cucerită de un actor din localitate şi se culcă cu el a doua zi după sosire. Câştigătoare la loterie, îşi cumpără motocicletă şi aleargă nebuneşte pe Kiseleff. Interese nemărturisite o alătură unui regizor zaharisit. Căsătoria lor, nu prea liniştită, durează mulţi ani. Algeria este amanta tuturor prietenilor regizorului. Astfel, devine cunoscută, primeşte comenzi pentru proiecte importante etc.

La mai puţin de două săptămâni de la încheierea căsătoriei, Direcţia generală a proiectării descoperă în ea un talent remarcabil, o imaginaţie îndrăzneaţă, o inovatoare.

ALICE Sunt derutat. O albastră amintire îmi readuce în preajmă tipul Alicei – cea planturoasă, senzuală, concentrată numai către iubirile ei. Soţie de inginer, adică femeie spirituală care a cedat cândva, fascinată, formulelor scrise mărunt, şi respiră noapte de noapte acelaşi aer cu un om care controlează cuptoare Mannheim, manometre de înaltă presiune, turnuri metalice nituite, construcţii de canale, metrouri şi rachete; în crizele de melancolie se culcă, arzândă şi mângâioasă, cu oricare ofiţeraş care îşi mai aduce aminte patru versuri din *Le lac* al lui Lamartine.

O altă Alice, subţire, avea tenul întins, palid, mâna nervoasă, piciorul de copil. Mersul era o zvâcnire de dansatoare mult timp nejucată. Buzele subţiri trădau o voluptuoasă negrăit de ascunsă, de

tip cerebral, o deliberată. Femeie din cele pe care ni le-a prezentat nu demult prietenul nostru, domnul Van Eyck.

ALIDA Ah, filmele cu Alida Valli, încântătorul înger al adolescenţei! Din colţul întunecat al sălii cinematografului gustam, cu delicii amare şi spaime divine, plăcerea de a o vedea zburând, cântând, certându-se, sărutându-se, mereu altfel, de treizeci de ori. Legam de evoluţia ei suferinţele pe care nu le cunoşteam încă şi plângeam, aşa cum tinerii secolului trecut plângeau pe paginile lui *Werther*. Alida era o *familiară*, ca şi fata plutonierului de la etajul 8, intrase în conversaţiile noastre de cuceritori. Îi atingeam rochia. O salutam. O jigneam, o tutuiam, o necăjeam. În mulţime îi simţeam distinct respiraţia (numai ea putea avea o respiraţie atât de parfumată).

O dată, într-o seară, exasperat de lipsa mea de iniţiativă, am alergat în urma unui grup de tinere gălăgioase şi, ajungându-le, am îndrăznit să pun mâna pe umărul Alidei… O colegă de-a ei m-a dat în lături, chicotind…

Trăsăturile Alidei m-au apropiat de Domnica, în care mi se părea că o descopăr; ochii Alidei îi sărutam, mai târziu, când mă despărţeam de Olguţa. Alidei i-am desfăcut părul în acea toamnă răsunătoare, de metal, când frunzele i se încurcau în revărsarea de flacără neagră; trupul i l-am cuprins cu braţe neşovăitoare în clipa deznădăjduită a înţelegerii depline. Alida a construit în mine un prototip, un ideal pe care doar oboseala înşelării repetate îl mai şterge, îl mai risipeşte întrucâtva.

Cinematograful, acest opiu al vremurilor noastre! Ne inundă fiinţele cu întunecata lui lumină, care miroase a ulei şi scânteie de scurtcircuit, ne populează încăperile sufleteşti cu fantome. Iubiri fără obiect. Tresărim la închipuiri. Alergăm o viaţă întreagă să găsim chipul care ne-a

fermecat cândva, timp de două ore. Cinematograful ne învaţă să ne mulţumim cu clişee proaste de pe originale divine şi să iubim exemplare unice, recorduri ale naturii, lângă o iubire peltică, lângă o nevastă prost dezvoltată.

Apoi beţia, beţia vulgară a irealităţii, a curgerii violente prin retină, în sufletul nostru. O carte se primeşte într-un ritm pe care *noi* îl imprimăm lecturii. O răsfoim, o citim treptat, o lăsăm din mână ori de câte ori avem poftă, o înţelegem în măsura în care dorim să o înţelegem. Filmul are însă ritmul său diabolic, terorist, te ţine cu ochii deschişi, îţi calcă în picioare curiozitatea bine excitată şi îţi oferă realitatea lui gâfâită nu din goana automobilului, ci a avionului pentru recorduri. Când se aprinde lumina şi vehiculul te-a lăsat, regreţi că, în loc să păşeşti pe un peron cu covor, trebuie să faci echilibristică pe marginea unei bălţi cu orătănii.

Alida, adică feminitate inteligibilă, din neam de fantasme, ofertă ieftină a unui regizor semidoct, a unui director de producţie ajutat de o armată de meşteşugari.

ALIONA Figurină din lemn. Zburdalnică, vorbăreaţă, ingenioasă. Măritată cu un încăpăţânat, poate face copii îndrăzneţi, ingenioşi, cu cap de lemn. Cei care au guvernat imperiile au binecuvântat cerul pentru că familia figurilor de şah a fost, datorită Alionei, inepuizabilă, iar neamul războinicilor nu e ameninţat niciodată să se stingă.

ALIPIE Amploiat făcător de minuni. În calendarul ortodox, la 26 nov.

ALISTAR Bărbat exemplar, îşi recomandă biografia în scop de asanare a moravurilor. După moarte, poporul recunoscător construieşte o fabrică de scobitori căreia îi dă numele ilustrului

bărbat. Aici, o dată pe an, se ţin praznice cu friptură fibroasă şi discursuri aţoase, în amintirea întreprinzătorului.

ALLA Picantă poloneză, însemnând cu o steluţă albăstruie drumul meu prin cenuşile Poloniei. Ten marmorean, trup elastic tresărind sub rochia de voal, dantură de felină. Blondă acidă, la douăzeci de ani ştia foarte bine să dea ochii peste cap. Când dansa, se cufunda toată în ritm şi partener, pierzând adesea, total, relaţiile cu lumea. Zburdălnicia ei, prin contrast, foarte potrivită vechilor ziduri jagellone, caselor cenuşii cu contraforturi, uliţelor misterioase, cărora le împrumuta tocmai atâta sânge cât să înflăcăreze inima vizitatorului îndrăgostit care devenisem.

Ne-am despărţit în faţa casei în care locuise pentru scurtă vreme un alt îndrăgostit de-o poloneză: barbacanul Honoré de Balzac.

ALOIS (De provenienţă poloneză, împământenit la noi încă din secolul trecut. Îmbracă de minune acea categorie activă de oameni, cu al său du-te-vino de interese, tendinţe şi apucături.) Din *Istoria Aloisilor* de Lucas Batraccioli:

Alois Filipescu, militant pentru unirea Ţărilor Române (1857); Alois Xenopol, primul reprezentant al societăţii „Kaiserul“, fabricant de traverse pentru calea ferată (1880); Alois-Karl Panaitescu-Vereşti, om al onoarei în afacerea Ciucaş (1884); Alois Xenopol, licenţiat al Facultăţii de Litere de la Paris, întemeietorul Societăţii hipice române (1892); Alois-Mihail Sotireanu, zis Brebenel, director general, liberal şi apoi conservator şi mai apoi iarăşi liberal: „A, Eminescu! A trecut de mult vremea acestui poet dulceag!“; Alois Panaitescu-Vereşti-junior, tipograf, apoi director de gazetă. Decedat „în flórea vârstei de 59 de ani“ într-un duel cu pistolul

„în apărarea onórei sale şi a familiei întemeiate“; Alois Filipescu II, posesor al primului automobil din Craiova, cu care a călcat un bătrân (1910); Alois Franzescu, mareşal al Curţii (1916); Alois-Gaspar Panaitescu-Vereşti, medic, descoperitorul vaccinului care-i poartă numele (1918); Alois Serafim Dragomirescu, şeful poliţiei secrete, decorat cu mai multe ordine şi medalii, slujitor credincios al Maiestăţii Sale (1922); Alois Urdarian, trimis extraordinar al României la Geneva (1935); Alois George Filipescu, ataşat militar al Micii Înţelegeri la Praga (1937); Alois Geman, avocat, apără în procesul Ciulei-Tita Cristescu, reprezintă interesele superioare ale Ţării la Berlin, obţinând repatrierea familiei Comnen şi instalarea unei rafinării de ulei la Ploieşti (1938); Alois Mironescu, ministru în guvernul Armand Călinescu: „Limba latină pe care o cântă românul va fi mijlocul de comunicare al populaţiilor până în Mesopotamia!“ (1939) etc.

Neamul Aloişilor, inepuizabil în vecii vecilor, activ, neastâmpărat, folosind cu precizie toate ocaziile, toate mijloacele, din prima zi de viaţă până în clipa din urmă, n-a născut până astăzi nici un naiv, nici un fior, nici un individ înzestrat cu un tremur al mâinii şi inimii, nici un specimen invalid de ştiinţa de-a sta, ţeapăn, în faţă.

ALUNA Copilă: un fel de Miţura din cărţi, năzdrăvană, isteaţă, delicioasă, o bomboană pe care s-a lipit un colţ din punga învelitoare. Adolescentă: spontană, profil de efigie, frunte înaltă, nas obraznic, sâni provocatori, totul fiind, deopotrivă, avântat şi cuminte, neprevăzut şi bun. La douăzeci de ani, Aluna e gravă, melancolică, subţire, semn de întrebare în priviri. La treizeci, doamnă amuzantă, aruncă ocheade cu înţeles, e vinovată şi ştie s-o arate uluitor de limpede. Femeie pentru nebunii.

E suficient să scrii un titlu de dicţionar despre Aluna pentru ca să te îndrăgosteşti de puritatea vinovată şi şăgalnică a micii coţofene.

AMARA Frumuseţe stranie, trăsături prelungi, pe un fond brun. Mi-o închipui şezând în faţa oglinzii, cu părul despletit, pieptul tresăltând printr-o respiraţie scurtă, de fugă şi spaimă. Cântecul murmurat de buzele ei voluptuoase e un lied de Schubert, *Ungeduld* (Nerăbdare).

AMATUNDEI Sfântul, sau părintele, sau preacuviosul, sau octogenarul, sau dirijabilul Amatundei, serbat de ortodocşi la 16 iunie, dacă foaia Patriarhiei nu cumva strecoară erori de tipar, speculabile de autorii pervertiţi de un oarecare Voltaire.

AMEDEU Băiat netuns, cu alte cuvinte personalitate înclinată către anarhism. De la chică la bombă şi otravă e un pas, spun unii. De la chică la nonconformism general, spun alţii, e un lat de palmă. Cunosc cel puţin cincizeci de oameni geniali pe care-i evocăm cu evlavie şi care locuiau la un pas şi la o palmă de domeniul celor cu chică, nărăvaşi. De el se sperie doar categoria Treboniu Laurian (vezi numele).

AMERIGO „Numele acestui bărbat, mi se pare, a fost atribuit unei mici întinderi de pământ de prin părţile Portugaliei pe care a crescut un popor de oameni scunzi, tăcuţi, egoişti, înşurubaţi în prejudecăţi, rozătoare gata să nimicească plantaţiile incaşilor.“ (John Serbaum: *Helicopterul*)

AMINTORE Alcătuire admirabilă de litere, un acord de orgă pe care calcă o pedală gravă. Este atât de firesc să întâlneşti poezia de bronz a lui Dante, albăstrimea de ocean a gândirii lui Michelangelo, strălucirea vechilor lutieri, farmecul

lui Goldoni, perfecta aşezare a arhitecturii în arhitectura planetei, energia uraniului din versurile d'annunziene – în această Italie în care copiii, ca pretutindeni, fac pipi în pătucurile lor, se scarpină de aceeaşi rujeolă şi tuşesc măgăreşte de aceeaşi universală tuse – şi se numesc Amintore, Dorabella, Ezio, Loretta.

AMIR „În războiul cu parţii, Amir era un simplu bucătar. Abia după mulţi ani a devenit ceea ce este astăzi." (Din *Biografiile sadice*, vol. II)

AMOS Tip hidropic. Lichidele corpului său au o nestatornicie obraznică: când vorbeşte, scuipă; amână marile întreprinderi pentru că în momentul decisiv trebuie să iasă afară; în acţiuni dă adesea greş din pricina sângelui prea grăbit; transpiră mult, are frecvente scurgeri din nas; emoţia îi produce lacrimi abundente. Se consumă repede. Nehotărât, alunecă în afaceri, ca să le rateze. Ocoleşte înălţimile, bălteşte în preajma multor treburi, de altfel neimportante. Biografie de râu ajuns în zonă de şesuri.

ANA Brună intens păroasă, cu trăsături aspre, de portret medieval. ANITA Ană trecută de patruzeci de ani, căreia i se aplică un vast program cosmetic, subţiindu-i-se, printre altele, numele. ANUŢA Fată de casă, cuminte, harnică, blândă, analfabetă. ANUŞCA (citeşte: Anuşco) Înflorată ca o cuvertură. ANETA Aneta Ganea. Deschisese un atelier de pălării într-una din clădirile cu un etaj de pe strada Carol. În vitrină, pe suporturi de lemn, se deschideau pălării mari, de forme şi culori vegetale. Păreau explozii de artificii îngheţate sub apa vitrinei. Un acid abur vulcanic le dăduse formele acelea îndurerate. Una dintre pălării era galbenă. Semăna cu o farfurie ţărănească, din margine însă coborau două panglici late ce se sfârşeau în coadă de rândunică. Alături, se afla un

fel de con din fetru roz, făcut parcă din zahăr de un cofetar îndrăgostit; marginile se încheiau cu falsă neglijenţă într-un nasture uriaş, din metal strălucitor. Dedesubt, acoperite de voalete şi buchete de flori artificiale, se aflau alte pălării din postav, muşama glasată, lână împletită, pluş. Vibra acolo o lume a libertăţii şi a fanteziei, a materialelor familiare şi solemne totodată, a rostului şi, în acelaşi timp, a capriciului.

Priveam odată cu încântare curioasele astre, cu acea satisfacţie pe care ţi-o procură beţia şi haosul şi, în acelaşi timp, cu dorinţa răutăcioasă de organizare a impresiilor, de stabilire a unor raporturi unice, salvatoare, de calitatea terasantă a înălţării la cer într-un balon picardesc. Şi, cum nu realizam nici cristalizarea dulcei, parcă promisei încântări, şi nici nu mă puteam lipsi de spectacolul acela captivant, renunţasem de-a mai întreprinde vreo nouă mijlocire sufletească şi priveam, paralizat, obiectele vitrinei, aşteptând un eveniment care să mă scoată din punctul mort al soartei mele fiziologice. Atunci, dintre pălăriile multicolore a apărut capul Anetei G., turtit, pământesc între aştrii de fetru.

O singură clipă a rămas în nemişcare, dar chipul s-a lipit de ochii mei pentru totdeauna. De atunci ştiu în ce măsură intervenţia ulterioară a omului în lumea plăsmuirilor lui produce efecte ridicole, cât de imperfectă e fizionomia creatorului în comparaţie cu frumuseţea produsă de mâinile lui.

(Cititorule, ai fost tras încă o dată pe sfoară – vezi şi **ADINA** –, căci autorul ţi-a vârât sub ochi o povestire amorţită şi demodată în loc să-ţi desfăşoare pe dinainte, cu erudiţie, mijloacele prin care poţi scăpa de cheltuieli pentru pălăriile soţiei. Când visezi privind o vitrină, oricât de miraculoasă ar fi, aşteaptă-te să iasă, dintre stele ce îţi farmecă privirea, chipul scump al patronului care le stăpâneşte şi le vinde când îi place.)

ANALUPA Guadelupa, Analupa şi Delfina, aşa trebuie să se numească femeile lui Botticelli.

ANAXAGORA „De ce, pronunţând numele acesta, îmi pare că-mi inundă urechile mestecatul lipicios al maşinii de tocat carne şi simbolul acestui masacru domestic: cuţitul în formă de cruce?“ (Aldo Brandt: *Sicativele*)

ANCEL Ancel Engelberg, Ancel Fabian, Ancel Ionescu, Ancel Tacâm. Terminaţia se asortează cu regiunea de pe glob. În spaţiul românesc, Ancel se asortează cu diferite nume rurale, şi acestea, la rândul lor, cu instituţia unde respectivul lucrează. În cazuri de nepotrivire, desfacerea contractului de muncă e obligatorie.

ANCHIDIM Suflet de intelectual dezvoltat prin muguri şi ajuns la stadiul de tuberculi. Subpământesc.

ANDA Din categoria acelor femei stranii, frumoase, cinstite, care nu-şi înşală niciodată amantul.

ANDALUZIA Exemplar splendid, cu gură de mărgean.

ANDRADA Iubită suavă cu părinţi măcelari. (Desigur că numele e creat de părinţi, care n-au fost lipsiţi de imaginaţie când au combinat pe Andrei cu Rada.) În Slatina, exista prin 1943 Doranda, combinaţie între Minodora şi Anda.

ANDREI Impresie de curăţenie fizică şi sufletească, de naivitate. Parcă ai în faţă un cristal desăvârşit. Figură simpatică. Se potriveşte oricărui nume de familie cu care se cuplează mecanic: Andrei Rotaru, Andrei Protopopescu, Andrei Chénier etc. Nu poate desemna progenituri de şoferi, hoţi de buzunare, femei urâte, preşedinţi şi

directori, lăptărese, nu se potriveşte persoanelor guşate.

ANDREIANA Locvacee minusculă, cu aripi scurte, insectă gălăgioasă producând vibraţii violente, care se topesc în ureche ca zumzetul unui motor de doi cai putere, evident calul-dracului. Dacă insecta ar avea dimensiunile unui elefant, foşnetul aripioarelor s-ar auzi în lună. Andreiana e o activă, o dinamică.

ANDROMACA Nu-mi amintesc dacă Racine i-a pus sau nu în deget inele cu pietre grele şi tăioase… O compoziţie reuşită cere ca pasiunea, dezordonată în stilul ei, să-şi sprijine piciorul pe un vârf de stâncă şi pe piatra rece şi dură a nestematelor.

ANDROMEDA Unduioasă ca arcadele repetate ale celor cincizeci şi două de bătăi de timpan din începutul *Simfoniei I* de Brahms, simplă ca desenul unui copil şi profundă ca peisajul lui Bruegel, complicată ca un aparat electronic de calcul, rezolută ca o femeiuşcă din Giuleşti şi Tei.

ANITA „În salonul de aşteptare al dentistului era linişte şi cald. Lumina înserării abia mai pâlpâia prin perdelele de muselină. Un domn moţăia în fotoliul înflorat, rezemându-şi nasul lung într-un ziar. Alături, un ţăran îngrijit îşi tot netezea părul. Doamna în vârstă care-şi însoţea fiica, ea însăşi o doamnă remarcabilă, se plictisea. Cu toată oboseala, fiecare făcea mişcări liniştitoare pentru ceilalţi. Lucrurile din încăpere, în schimb, păreau că tresar la fiecare ţiuit al polizorului de alături.

Şi, în această atmosferă de echilibru ameninţat, de arsenic şi mister, un ţipăt metalic, scurt şi fantastic se aprinse între cele patru ziduri. Domnul care moţăise înlătură electrizat ziarul în care se cuibăriseră, ca moliile, foşnetele, ţăranul îşi zbârli

părul, doamna în vârstă smulse braţul tinerei sale însoţitoare. În salon se făcu deodată întuneric.

Atunci apăru în uşa cabinetului Anita.

Zâmbea ca după un incendiu localizat, prosteşte.

Dar dintele din faţă, perlă nepreţuită, îi lipsea.“

(Bruno Filippetti: *Alcantara şi alte însemnări*)

ANGELLO Marmorean şi fătălău:

Cu vreo câteva tuleie,/ Mă, tu semeni a femeie etc. (Arghezi)

ANNEMARIE Gotică. Pielea foarte albă, cu spume de săpun cristalizate, gât viguros de înotătoare trădând tendinţe de posesiune, cu braţe atletice. Insuficienţă intelectuală. Fără Annemarie nu ne-am putea închipui promenadele duminicale de pe Rin.

ANNEKATHRIN Ca Sindetikon, Heautontimoreumenos etc. Apropo, ce-ar fi să puneţi copilului dumneavoastră unul dintre aceste nume: Cistellaria, Casina, Asinaria, Mostellaria, Trinnumus, Aulularia, Vidularia, Luxuria, Inopia, Amphitryon, Pseudolus, Persa, Artotrogus, Diverbia, Transalpinus etc.? Cum nu aparţineţi nici unui grup literar, aţi dobândi măcar simpatia urmaşilor Şcolii ardelene.

ANTAR De un exotism feroce. Aşteptai un prieten care să intre pe uşă cu familiaritate, delicateţe şi, sărutând mâna gospodinei tale, să se bucure de revedere… În locul lui, coboară din automobil un bărbat solemn, cu pieptul încărcat de decoraţii şi păşeşte pe treptele casei cu un mers măreţ, în timp ce, de o parte şi de alta, soldaţi cu catarame strălucitoare desfăşoară şi agită vechi steaguri de luptă, iar o fanfară intonează un marş eroic…

— Ce mai faci, scumpul meu? îi ieşi în întâmpinare.

— Amicul meu, mareşalul Foch, spunea în împrejurări critice: „Vreau să preîntâmpin o tactică adversă…“ Şi Napoleon Bonaparte era de părere…, îţi răspunde individul.

Trompeţi răsună pretutindeni. Ţi se întinde o mână grea de inele, te înspăimântă galoanele. Observi în preajmă zâmbetul unui aghiotant. În aer, miresme de crini…

Şi gospodina ta e în capotul decolorat…

Şi copilul tău e pe oala de noapte…

ANTON Propagandist al unei secte falimentare, venea uneori în casa noastră din Calea Domnească şi, găsind un moment de bună dispoziţie generală, se aşeza pe un scaun, în sufragerie. Netezindu-şi părul cu cărare pe mijloc începea:

— Domnului nu îi sunt indiferente căile prin care ajungem la el… căci toţi ne îndreptăm către împărăţia lui ca nişte şobolani către slănină, de aceea ne arată prin cuvântul său sfânt pe unde să mergem spre a ajunge mai repede…

— Asta aşa e! aproba mama, care n-a contrazis niciodată pe nimeni. Dovadă e Biblia.

Apoi continua să aşeze masa.

— Dar cunoscut e de toţi că fariseii şi cărturarii, depărtându-se de la adevăr, au înţeles altfel lucrurile decât voia Domnul…, observa Anton, împăturindu-şi domol batista şi aşezând-o la piept, în buzunarul puţin descusut.

Tata, iubitor al logicii, îşi scotea nasul din paginile *Universului*, unde tocmai găsise un anunţ amuzant, şi intervenea:

— Vezi că te încurci, domnu’ Anton? Dumneata pleci de la o premisă falsă, de la o prejudecată, aceea că fariseii se depărtează din capul locului de adresă, de adevăr. Îţi este uşor apoi să deduci că ceea ce spun ei e fals. Dar, dacă stai să te gândeşti…

— Domnule căpitan…, suspina neclintitul Anton, făcând o figură plângăreaţă ca aceea a lui

Isus încoronat cu spini.

— Apoi, să-ţi spun drept, continua tata, pe mine mă plictisesc de moarte problemele astea care te preocupă pe dumneata. Esenţialul este că până la urmă toţi ne ducem *acolo*… Cel puţin să facem bine ceea ce ne-am propus. Că ajungem sau nu la Domnul, cum i-o fi zicând, e povestea cu Janeta tunsă…

— Vai, să nu supăraţi pe Dumnezeul cel adevărat! spunea cotoiul, ofensat în convingerile sale.

— Ia, poftim, nişte brânză cu pâine, domnu' Anton, intervenea mama, îngrijorată pentru buna dispoziţie care se evapora. Eu gândesc că sunt lucruri ce nu pot fi discutate nici la masă, nici în pat, nici în lume şi care, poate, nici nu trebuie gândite. Aşa-i că e gustoasă? Şi nu e sărată ca săptămâna trecută. Uite, ia şervetul de colo, e curat…

Domnul Anton, care aştepta sfârşitul lumii şi trudea din greu printre păgâni pentru a sădi sămânţa Domnului în suflete de piatră, muşca cu poftă din tartina cu brânză şi unt, îşi ştergea colţul gurii şi, ca să fie împăcat pentru hrana păgânească pe care o savura, şoptea pentru sine: „Daţi Cezarului ce este al…“ Apoi ridica ochii în tavan şi relua, cu aceeaşi răbdare de înger de totdeauna:

— Domnul a zis: „Te voi striga şi mă vei cunoaşte!“ Asta însemnează că gândul lui rodeşte în fiecare dintre noi. Să-l ajutăm să rodească!

— Ei, şi dumneata! se enerva tata. Mă omori cu aceleaşi şi aceleaşi cuvinte fără sens! Dar înţelege odată, omul lui Dumnezeu, că eu am un punct de vedere *în afara Bibliei* dumitale!

Şi bătea cu palma în masă. Solniţa în chip de olandeză se răsturna.

— Cum credeţi, spunea cu o blândeţe speriată domnu' Anton. Oile Domnului…

— Şi apoi, capacitatea de a gândi, de a iubi, de a huli, mă înţelegi, de a surpa credinţa este sădită în

mine de la început, e un dat al existenţei mele, înţelegând în asta şi limitele. Fii sigur că nu gândesc ceea ce, din comandamente superioare, divine sau de alt fel, nu este util. Poftim: dacă Dumnezeu mi-a dat putinţa să calc strâmb, o fac, e o îngăduinţă ce se cere onorată. În bunătatea imensă pe care i-o atribuim, nu se poate necăji pentru un asemenea fleac. Dar uite că m-ai antrenat şi pe mine în lumea dumitale de probleme irezonabile, de interogaţii afirmative ce nu ne lasă să mâncăm în tihnă o tartină cu brânză…

Spunând acestea, tata reintra în lectura ziarului, tuşind nervos.

Domnul Anton s-ar fi căzut să se aprindă, să se enerveze, să se agite. O făptură care se sprijină numai pe un pilon, odată atinsă clădirea şi clătinată, se alarmează, ia măsuri de consolidare. Te-ai fi aşteptat ca Anton să replice violent.

Stătea liniştit cu mâinile frumoase pe faţa de masă, lua din tartinele pe care mama i le punea în faţă, îşi netezea haina groasă, bine periată.

— Doamnă, untul e de la Spineanu? întreba cu vocea lui de eunuc. Cu cât l-aţi luat?

Făcea apoi câteva aprecieri asupra preţurilor, trecea la noutăţile din oraş şi deodată se ridica:

— Dumnezeu să ne binecuvânteze! Sunt aşteptat şi la madam' Barbescu. Mi-a spus să viu negreşit: „Domnule Anton, oricât de târziu, vino să-mi vorbeşti cum numai dumneata ştii. Cuvântul dumitale mă linişteşte… Simt că am demarat pe calea care duce la mântuire…"

Tata îi urmărea prin fereastră mersul tacticos, mişcările domoale cu care închidea poarta:

— Dracu' să te pieptene, om fără nervi!

Apoi trecea să citească articolul despre neologisme al lui Timoleon Pisani.

ANTUSA şi Agatonic (vezi numele), în *Calendarul Mitropoliei Ungro-Vlahiei, 1960*. Cu anatomie lătăreaţă, înrudită cu albia de rufe.

Piciorul gros şi plin, pasul mare, soldăţesc. Poartă albastru şi e neîndemânatică. Iubeşte în taină. Fiica pământului.

ANUNCIATA „Privesc pantofii de lac. Ce bine seamănă cu două castane coapte! Fundele de piele sunt amuzante. Titlul cărţii mototolite în plasa de cumpărături? Nu-l descifrez. Ce interesant: în plasă sunt îngrămădite mai multe obiecte. Noutăţi! Poate vechituri! Ce se poate transporta la ora asta de seară, alături de o carte mototolită căreia nu-i disting titlul? Uite un ceas deşteptător! Ceasurile deşteptătoare ale copilăriei mele aveau pe cadran o locomotivă teribilă. Da, aceea e o cutie de săpun! Şi pastă de dinţi Crystal! Lumea consumă, cumpără, munceşte… Sunt pe lume oameni care nu muncesc. Dar cumpără şi ei… Nu: cumpără, în general, servitorii lor. Omul care n-are satisfacţia cumpărăturii este un cretin. Depinde ce cumperi. Unul leşină când îşi alege o carte, altul când îşi ia o cravată. Un general şi-a cumpărat un cavou. Un băiat şi-a dat toţi banii pe-o muzicuţă.

O oprire. Tramvaiul ne zgâlţâie. Plasa cu tulburătoarele cumpărături se clatină. A, ce toarte frumoase! Ce-ar fi să înnumăr firele din care e confecţionată? Mai bine golurile: …două, trei, şase, optsprezece… Pantoful acela n-are nici douăzeci de grame. Dar plasa trebuie să fie grea. Câte goluri are? Şaizeci, şaizeci şi una… La şaizeci şi trei, plasa se smulse brusc. Pantofii semănând cu două castane coapte se îndreptară spre ieşire. Dispărură.

Ridicai ochii. În grupul de oameni care coborâseră şi se aflau acum în staţie, văzui încă o dată, pentru o clipă, plasa cu cartea mototolită, marginea unui fulgarin, apoi toartele poleite ale plasei cu şaizeci şi trei de goluri.

Şi, lucru extraordinar: de toartă era ataşată o femeie, şi femeia era frumoasă, şi în partea stângă

a gâtului avea o aluniţă. Şi tramvaiul pornise…“ (Alcina Settembrini: *Moneda*)

APELIE „La 31 octombrie îi serbăm pe Apelie, Stahie şi Narcis. Dacă la praznic vine şi Mateescu, poate aranjăm plasarea Domnicăi la Alimentara, iar la anul pe vremea asta îl facem casier, tot acolo, şi pe Hariton. Sărbătorile, nunţile, cumetriile sunt cele mai avantajoase birouri de plasare ale familiei noastre de mucenici.“

APOLINARIE Apolinarie Bunescu, str. Pomenirii 15, Bucureşti. (Ct.)

APOLONIU În urma unui tratament îndelungat cu bismut şi antimoniu, orice Apollo devine un Apoloniu.

APOSTOL „Curat, cu fizionomie lucitoare în care bat parcă reflectoare de teatru, Apostol făcea parte din acea categorie de oameni sortiţi să fie întreaga lor viaţă învăţători. Dacă înainte de a-l întâlni ai vrut să bei şi să petreci, cunoscându-l, ai şi părăsit acest gând murdar; dacă ţi-a fost sufletul la furt şi înşelăciune, mărturisindu-i, te-ai curăţat şi ai reintrat pe calea cea bună; dacă trupul s-a înfrigurat după plăceri vinovate, iar sufletul ţi-a zburat în întâmpinarea desfătărilor, destăinuindu-i-te, te-a sfătuit şi ţi-a dat spre mântuire pe propria-i soră de nevastă şi trăieşti cu sluta de douăzeci de ani, de bună seamă blestemându-ţi zilele.“ (Marcel Rodope: *Construcţii cu conjunctivul*)

APRILIA Violetă, violetă… Un cer pâlpâind, îndată după apusul soarelui. O cernere măruntă de cenuşi pe fereastră şi perdele. Un vârf de pană, parcă rază, traversând camera înserării. O lacrimă de tristeţe inundând suprafaţa paginii pe care tocmai murise un cuvânt. Un violet subţire, răsfrânt într-un labirint de prisme şi efecte. O singură culoare, ca un suflet lichefiat.

APRILIANA Pesmet napolitan cumpărat de un unchi şi dăruit în schimbul unei poezioare; îndelung sfărâmat în dinţi. Un deget arătând o fetiţă palidă şi plângăreaţă, care făcea acelaşi lucru. O maşină Citroën trecând prin faţa casei. „Copiii care au cules dude se vor îmbolnăvi!“ În aer, un parfum de floare putredă şi ecourile tulburătoare ale retragerii cu torţe…

ARAM Ca o ramură de brad pe care a căzut zăpadă uşoară, spumoasă şi praful unei lumini duminicale.

ARAMIS Minunatele isprăvi ale lui Aramis: bătea toată ziua darabana, urca pe casă urmat de o ceată de copii gălăgioşi, bombarda de acolo grădina vecină, culcând la pământ fasolea şi roşiile domnului Diaconescu, tinichigiul, fugărea apoi cu cetele de cavalerie găinile şi curcanii, găsea pricină ştirului ca să-l poată chema la luptă şi să-l decapiteze, cucerea inima Soniei, din casa căreia ieşea către ora înserării, provoca adevărate scandaluri, chiuia, înjura, apoi, trecând în domeniul vecin, tăia, pârjolea, se purta fără inimă faţă de toate de pe lumea asta… Când luna urca pe cerul de opal, se sfătuia cu tovarăşii săi – tot atât de aprigi ca şi el – pe cine să mai înjunghie, pe cine să trădeze, ce pedepse să dea supuşilor celor două provincii pe care le stăpânea, ce lupte să susţină, cu cine să se sfădească.

Pe la zece şi jumătate, maică-sa, spălătoreasa, îl bătea zdravăn, ca la cazarmă. La catalog, Aramis era strigat Nicolae G. Alexandru.

ARCADIE Evident, de la arcadă. „Ochii, nasul, gura, bărbia, gâtul urmează o linie arcuită, trasă în lume de un duh al servilităţii. Şi, cum trăim într-o lume în care, de la naştere până la sfârşitul vieţii, trebuie să ne plecăm fruntea în faţa Datoriei, Credinţei, Viitorului, toţi ne şlefuim chipul pe

nebăgate de seamă în aşa fel încât, de la o vreme, începem să semănăm unul cu celălalt ca şi cum am fi venit dintr-un ţinut îndepărtat, cu climă uniformizantă. Idealul monarhului de tip medieval era ca toţi locuitorii cetăţii să fie Arcadie.“ (Nicolae Iorda: *Por şi Porfirie*)

ARCAŞA (de la Arcadie) Din arcul bolţii atârnă o sfoară de Manila, fibroasă, mirosind a gaz.

ARCHIBALD Din categoria marilor bâlbâiţi. Defecţiunea e bine corectată în discursuri, confidenţe, anecdote debitate cu oarecare farmec, de la înălţimea unei funcţii onorabile în Ministerul Domeniilor. La bătrâneţe, gura slăbeşte, proteza cade. Ca supraveghetor de materiale într-o făbricuţă bucureşteană, defectul apare foarte supărător şi omul „nu mai corespunde“.

AREFFA Pisică albă, răutăcioasă. Femeie albă, vorbăreaţă. Soţie: palidă, risipitoare. Funcţionară: neştiută, neglijentă. Activistă: necombativă, lipsită de vigilenţă. Mamă: subalimentată, toată ziua strigându-şi copiii. Bătrână: albă, rece, maiestuoasă, însă guralivă, purtând de mână o nepoţică răutăcioasă, albă, răzgâiată ca o pisică. Decedată: monument de marmură albă, severă, tăcută, tăcută…

ARES Ca un teren de tenis, corect, bine nivelat, curat, uşor stropit cu apă, umbrit de perdeaua unor salcâmi – ideal mult visat de cei ce trăiesc în prundişuri.

ARHIMONA Abajur din dantelă neagră. „Arhimona David, fruntaşă în producţie la întreprinderea Tricotajul roşu din Capitală.“ (Ziarele)

ARIE Arie P. Coarda – Sol.

ARIOH „Domnule Arioh, vă invit să înfiinţăm împreună un trib de neamuri suspecte din toate punctele de vedere.“ (Diocleţian)

ARISTENE Merge mândru şi drept ca un soldat. Dar trupul firav îi e ţinut de speteze de zmeu, ascunse sub bretele.

ARISTIDE Sticlos, neted şi steril ca o stalactită. În general, criminal de tip lombrozian. ARISTIDE G.: cântă la chitară şi ştie numeroase anecdote piperate. ARISTIDE ST.: angrosist, afaceri remarcabile în timpul războiului. Fata lui cea mare, poreclită de băieţii de la liceu „Pelicanul sau Babiţa“, poartă ochii pe sus pentru că ştie să cânte la pian valsul lui Ivanovici. ARISTIDE CRUDU: subţiratic, cu faţa smeadă şi trăsăturile ascuţite. Nasul lung îl împiedică să vorbească articulat. Îşi suplineşte funcţiunea prin gesturi deschise, iuţi, inegale. Trăit printre străini, dispreţuieşte liniştea, confortul. Doarme pe unde poate, evită şi acuză tot ceea ce este burghez, înţelegând prin asta somnul adânc început devreme, plimbarea pe bulevard, îmbrăcămintea decentă, cafeaua cu lapte, tunsul la timp. Plătit cu o ţuică şi o cravată nouă, suspectează cu abilitate oamenii cumsecade, pălmuieşte pe curtezanii incomozi, mărturiseşte în procesele dintre proprietari şi chiriaşi. Mai târziu, simţul său de orientare îl îndeamnă la acte spectaculoase: o dată loveşte în cap, cu o ulucă, pe participanţii la o adunare de club a partidului advers, altă dată înjunghie pe la spate, în zi de alegeri, pe unul dintre fruntaşii opoziţiei şi, când stăpânii săi vin la putere, după alte fapte de bravură, Aristide este numit secretar al prefectului. (A locuit o vreme într-un palat la Şosea. Pe cartea de vizită de sub sonerie se putea citi: Aristide CRUDU, director general.) ARISTIDE M.: trecea, cu gulerul ridicat, cu mâinile înfundate în buzunare, înceţoşat de

gânduri stranii, pe la poarta Anişoarei. Mama ni-l arăta prin fereastră, însoţindu-l din ochi cu o temere ascunsă. Când umbra lui ocolea colţul străzii, mama povestea cum, copil fiind, Aristide scosese briceagul şi ucisese un tovarăş de joacă. „E criminal!“ – conchidea ea. „Criminalul!“ şopteam noi îngroziţi. Avea ochi nespus de trişti. Înălţimea lui nefirească îl făcea să semene cu o scară. Paloarea chipului înlătura orice idee de brutalitate. Era expresia durerii înnăscute, a resemnării în nenorocire. O anume cută adâncă dintre sprâncene spunea că acest om este un suferind de boala singurătăţii.

Anişoara nu-l iubise niciodată. Îl luase dintr-un capriciu de fată jucăuşă şi-l lăsase dintr-o experienţă scurtă de femeie deşteptată.

Într-o seară, Aristide s-a oprit visător să întrebe dacă n-o văzusem… În ochi îi străluceau lumini umede. Aş fi vrut să-i reţin mâna, să-i alung îngândurarea, să-i vorbesc. Dar era în privirea lui ceţoasă o tristeţe iremediabilă, veche, de nevindecat…

Din *Universul*: „Ştiri din toată ţara. Târgovişte: În urma unor neînţelegeri, dl. Aristide M., funcţionar, se despărţise de mai mult timp de soţia lui, doamna Anişoara M., care-i era, de altfel, vară primară. Domnul M. n-a renunţat însă la gândul de a-şi reface căminul distrus. După discuţii şi încercări nereuşite, soţii au încetat să-şi mai vorbească. Atunci dl. M. a rugat pe un cunoscut, prieten al familiei, să mijlocească o întâlnire în casa părinţilor săi. Anişoara M. s-a dus ieri-dimineaţă la locul întâlnirii, hotărâtă să pună capăt oricăror legături şi să negocieze divorţul. Acolo, domnul Aristide M. i-a adresat cuvinte jignitoare, a proferat ameninţări şi, văzând că nu poate înduplecа hotărârea fostei sale soţii, a scos din buzunar un Browning procurat de la firma locală Listuzzi, spunând: «Nu ne vom despărţi niciodată. Dacă nu înţelegi să fii alături de mine toată viaţa,

vei fi cu mine de-a lungul morţii. (Aşa a zis.) Vom fi fericiţi!»

Zadarnic a fost strigătul tinerei doamne după ajutor. Dl. M. a ridicat revolverul şi a tras. Din fericire, glontele a pătruns în umărul stâng fără să atingă inima. Victima, dându-şi seama că lovitura se poate repeta, a jucat cu perfectă pricepere scena morţii. Dl. M., disperat de necugetatul său gest, fericit de fericirea promisă, şi-a tras atunci un glonte în cerul gurii, căzând mort.

Sleită de puteri, doamna Anişoara M. s-a ridicat totuşi, cerând ajutorul vecinilor. Transportată la spital, victima este în afara oricărui pericol. Nenorocita întâmplare a impresionat profund sufletul zecilor de târgovişteni care au cunoscut îndeaproape pe ambii eroi ai dramei.

Cu efectuarea anchetei a fost însărcinat dl. Comisar Milică Georgescu, de la circa a III-a.“

ARISTIŢA I. Zahăr tos risipit pe parchet şi care scârţâie sub tălpi. II. ARISTIZZA ROMANESCU.

ARISTOCLE şi Agripina, în calendar la 23 iunie. Aniversarea îmi aminteşte următorul episod:

BULION

Îngrozitoare călătorie! Am coborât câteva trepte în sala de sticlă şi m-a întâmpinat un miros acru şi stătut de mucegaiuri trecute prin aburi fierbinţi. Am fost invitat de o tânără vestală îmbrăcată în alb să o însoţesc de-a lungul culoarelor nesfârşite, podite cu dale.

— Urmează-mă fără temeri, şi nu mă întreba nimic. Vei înăbuşi orice surpriză şi vei da ascultare numai călăuzei tale!

— Rău îmi pare, stimată domnişoară, am încetat de mult să caut plăcerile metafizice; cât priveşte incursiunea lui Dante, ea mă lasă rece. Aş prefera să mă opresc la un chioşc cu răcoritoare, să fac în tihnă o ţigară.

— Aici eşti în împărăţia unor legi necruţătoare şi îţi este interzis popasul. Fii amabil şi pregăteşte-te! Reîmprospătează-ţi dorinţa de a cunoaşte. Femeile pe care ţi le voi prezenta sunt lipsite de frumuseţe, iar bărbaţii, fioroşi.

— Nu zău?!

— Şi te mai rog să-ţi scoţi carnetul şi să notezi…

Scosei maşinal din buzunar carnetul de însemnări şi, oprindu-mă o clipă în faţa unui malaxor nichelat, notai în văzul drăguţei mele călăuze: „Trecut Acheronul. În faţă, ca nişte cutii de bomboane, cercurile infernului. Categorii: Desfrânaţii, Lacomii, Nenorociţii care n-au fost niciodată vii, Zgârciţii şi Risipitorii, Mânioşii, Epicurienii…“

— Să nu glumim, interveni vestala care citise peste umărul meu însemnările, şi să ne facem datoria…

Dar eu notai, în continuare: „Tiranii, Sinucigaşii, Nelegiuiţii, Sodomiţii, Pezevenghii, Falsificatorii, Alchimiştii…“

Călăuza traversă un culoar, trăgându-mă după ea, hotărâtă să-şi impună până la sfârşit voinţa. Notez: „Raze de soare filtrate prin ferestre înalte. Femei albe, cu braţe frumoase. Rafturi, borcane. Univers al sticlei chinuite. Retorte, ţevărie – felurită şi fantastică.“

— Aici trăiesc şi se înmulţesc seminţiile cele mai de jos ale universului – spuse deodată buna mea călăuză (care continua să mă tragă cu vioiciune de haină).

— Citeam undeva că…

— Citeşte mai bine ce scrie pe aceste etichete…

Iată sub un capac transparent o delicată reţea de tulpini scămoase şi, mai încolo, o pâslă verzuie, umedă, sclipitoare. Sub un pahar, seminţe de mei năpădite de mustăţi.

— Culturi microbiene…

Nu mă putui abţine şi dădui frâu imaginaţiei, pe care o port întotdeauna cu mine, în orice împrejurare:

— A, părinţii acestui microb au fost persoane mult călătorite. Ultimul domiciliu: nasul borcănat al unui şofer! A fost suficient un strănut, ca un imperativ răstit, şi a ajuns una cu trupul nevăzut al vântului… L-aţi cules din aer, nu?

— Fireşte…

— E ceva să te ştii fiul unuia care a trăit cei mai frumoşi ani – pardon, cele mai gingaşe ore – în sângele unui viceamiral… Tipul o fi având şi câţiva fraţi…

— În condiţii prielnice, printr-o viziune uimitoare, specia se înmulţeşte fantastic…

— Cunosc problema…

— Atunci, să trecem în sala mare a incubatoarelor…

— De fapt, nu mă îndoiesc că şi viitorul acestor progenituri va fi măreţ…, continuai. Omenirea e cuprinsă din timp în timp de admirabile epidemii…

— Cum vorbeşti!…

— Decisive… Şi totuşi, ce viaţă şi asta: să trăieşti azi în intestinele unei milionare, mâine în creierul unui papuaş, şi să nu faci puţină distincţie… Poate că sunt microbi care preferă un anume mediu, de pildă limfa saturată de titluri a unui bibliotecar… Atmosfera planetei e o băltoacă având în soluţie toate substanţele necesare vieţii.

— N-am diplomă de filozof… Sunt doar o cercetătoare la începutul carierei…

— Îmi pare rău… După cum ai observat şi dumneata, respirăm acelaşi aer…

Ne oprirăm în faţa unor mari ceainice sub presiune. Aici, după alte operaţiuni pe care nu mă angajez să le descriu, se selecţionează şi se macerează culturile.

— Avem în faţă un viitor vaccin. Culturile sunt realizate în bulion glucozat 2‰, incubate la 37°

timp de 30 de zile, pentru stafilococ…

— Bacil piocianic nu aveţi, vă rog?…

— Avem, desigur… Dar ai notat procesul?

De fapt eu urmăream lumea mea, pentru că, zău, nu e nimic de pipăit şi de văzut într-un laborator de seruri şi vaccinuri, iar călăuza, în loc să mă afunde în necunoscut, îmi arăta prozaic nişte borcane cu materii indiferente. Ba, ţinea cu tot dinadinsul să mă tragă adesea de guler din visarea în care alunecam.

— Ai vorbit despre femei urâte… Nu mi le arăţi?

— Este singura noastră figură de stil. Urâte sunt culturile cu miros greu, înţepător.

Decepţie. Femeia asta tânără n-are fantezie. Mă aşteptam să-mi vorbească cu entuziasm despre frumoasele steluţe ale bolilor tropicale, despre războinicii cuirasaţi ai lui Koch. N-avea decât să fie umanitaristă şi să militeze în războiul contra lor, dar…

Încercai terenul:

— Aveţi sentimente alese, stranii, rafinate, voi, cei ce lucraţi în laboratoare. O seară de dragoste între borcanele astea în care sunt închise decenii de suferinţă, oceane de moarte, trebuie să fie sublimă… Cea mai frumoasă impresie din ultimii ani mi-a fost oferită de doi foarte tineri îndrăgostiţi care se sărutau, iarna trecută, într-un cimitir.

— Aici, trei borcane cu bacilul febrei tifoide…

— Dacă am fi scriitori, am spune că avem în faţă istoria scurtă a unor biografii dramatice. Cum se numea oare internaţionala ce-i unea pe contemporanii *Logodnicilor* lui Manzoni? Epidemia…, epidemia… Am găsit: Epidemia, scrisă cu majusculă.

— Nu înţeleg nimic. Îmi face impresia că trăim în două medii diferite.

— În două culturi diferite, domnişoară! Mă gândesc la Epidemia ca la un nume. De ce oare n-am da oamenilor numele unor microbi? Fără nici o

răutate! De vreme ce microbii, aşa cum spuneau cărţile răsfoite azi-noapte (de la profesorul Nicolau citire), sunt prietenii omului, aşa cum sunt şi duşmanii lui, de ce n-am evidenţia prezenţa lor în viaţă? O statuie este un memento public. Numele oamenilor, la fel; au avantajul în plus că pot circula. În fiecare zi dăm bună ziua lui Demostene, strigăm *ave* lui Cezar, tremurăm o clipă de emoţie în faţa unui Ştefan sau Alexandru.

— E prea amestecat…

— Nu e deloc…

— Bulionul…

— Îmi pare rău că nu mă urmăreşti, domnişoară. Ziceam că ar fi interesant… Numele unor oameni ne-ar aminti de prăpădul epidemiilor însemnate de cronicari în ceasloavele lor, ne-ar fi măsură a libertăţii dobândite prin ştiinţă faţă de moarte. Unele nume de microbi sunt chiar expresive. De pildă, bacilul Piocianic, despre care am amintit. Sau: tânărul Strepto… Strepto Zamfirescu.

— Aici este hala de fiolaj…

— Uite poezia! Am în mână esenţa vieţii! *Vivat!* Cu ce este, mă rog, mai prejos ca intensitate a vieţii acest flacon de cristal decât oul barbian, „palat de nuntă şi cavou“? De-ar fi avut posibilitatea să vadă aşa ceva, Goethe şi-ar fi revizuit substanţial capodopera. Să discutăm despre nemurire cu un flacon de vaccin în mână!

— Călătoria noastră prin secţiile Institutului de seruri şi vaccinuri „Dr. Cantacuzino“ s-a terminat. Îţi mulţumesc, domnule ziarist, pentru atenţia cu care m-ai ascultat.

Tânăra fecioară vru să plece. O oprii printr-o mişcare scurtă a mâinii. Nu trebuia să plece. În infernul acesta alb, Dante călător se cuvenea să scoată la liman pe Vergiliu sărăcit sufleteşte.

— Maestre, spusei, adică scumpă domnişoară, rămâi o clipă! Spune-mi în ce borcan ai închis gluma, jocul, poezia?! Mărturisesc că mă interesezi într-o măsură mai mare decât milioanele

de vietăţi foşnind tăcut sub cristalul marmitelor. În munca dumitale disting idei ce entuziasmează. Să nu amintesc decât de tulburătoarea încleştare a cohortelor de bacili folositori cu cei ucigaşi, de admirabilele, nebiruitele reţete de suliţi şi armuri ce amintesc *Bătălia de la Lepanto* a lui Vasari sau acea *Bătălie a lui Alexandru* de Altdorfer. Cenuşiul unui mediu saturat de mucegaiuri îmi evocă toate bătăliile istoriei. Nu ţi-aş pretinde să descoperi acum lumea, dar te-aş îndemna să trăieşti cu frenezie noutatea niciodată stinsă a peisajului microscopic. După ce priveşti o zi întreagă câmpurile fertile ale morţii, sub lupa rece a aparatului, după ce ai respirat ore în şir alături de Ciumă şi Holeră, trebuie să te simţi omul cel mai puternic şi cel mai fericit de pe pământ, pentru că ai putinţa de a reedita şi sărbători din nou Geneza. Creierul dumitale ar putea fi un autor fecund de cosmogonii. Ar putea, dând frâu liber fanteziei, să cânte în versuri încrederea în viaţă, în neobosita ei putere de a se reînnoi, măreţia luptei şi efortului, nobleţea distingerii folositorului de urât şi păgubitor… Gândesc acum la o poezie vastă, dedicată vieţii, dar nu uit poezia de talie suplă, mângâietoare, a clipei de neîncredere şi amărăciune. Dumneata ar trebui să duci acasă, în familia şi cartierul în care locuieşti, oamenilor cu care convieţuieşti, polenul unor sensuri adânci, tulburătoare.

— La salariul meu, domnule, nu văd ce pretenţii poţi avea… Sunt mulţumită că mă spăl bine pe mâini şi că nu duc acasă, la vremea prânzului, vreo boală necunoscută… Asta e, la revedere…

În zilele următoare, i-am trimis cercetătoarei un plic cu notiţele mele poetice, din care nu lipsea o listă cu caracterizări şi nume, după cum se va vedea mai jos:

Cum injecţiile cu vaccinuri multipotente, drogurile miraculoase cuceresc, cu fiecare zi, poziţii întinse din continentul suferinţei, al bolii, al

Morţii, propun să cucerim şi noi, din tezaurul onomastic al Patologiei, nume de suferinţe şi afecţiuni. Cu alte cuvinte, să le cerem înapoi bolilor numele frumoase pe care, vede oricine, nu le merită.

Colita – fata vag îmbujorată, cu ochii verzi, reci.

Rujeola – femeia echilibrată, frumoasă, monumentală.

Afta – mirosind a câmp înflorit.

Sarcopt – diplomat la Paris, om sever, jurisconsult.

Scarlatina – prietenoasă. Poartă rochii scurte, ca să i se vadă pulpele apetisante.

Flebita – nobilă, distinsă, tunsă scurt.

Tetanos – grec deştept, pletoric, magnific.

Cutana – soră cu Oana, Dana, Marie-Jeanna.

Nephrite – gingaşă, pepită.

Gita şi Laringita – prietene devotate, sentimentale.

Glaucom – băiat economicos, puţin prea închis.

Hernia – activistă în Comitetul Internaţional.

Dentoza – face abuz de bijuterii şi catifea.

Otita – „Fetiţa noastră nu merge azi la şcoală?“ Otita, răsfăţată, suavă, răspunde: „Mi-e lene…“

Krampa – Krampa Filipescu.

Polyphus – domn sexagenar, posesor al unui Fiat antediluvian, cu trâmbiţă.

Const. Ypatia – avocat.

Exema – tanti Exema face prăjituri delicioase.

Platfuss – (nume de familie): Hermann Platfuss.

Peritonita – brună vorbăreaţă, suflet credincios.

Spasma – Coana Spasma din Doiceşti.

Maldemer – „L-am cunoscut. Maldemer Istrătescu era cel mai bun mitralior din companie.“

Migrena – calităţi de regină, suflet de artistă. Căsătorită cu un brutar. Prescurtat: Migri.

Fibrom – înrudită cu Chilom, avea acelaşi chip cerat şi aceeaşi mustăcioară blondă…

Hemo Raggia – călător italian în ţările danubiene la 1864.

Alergia şi Astenia – mignone, tăioase, spirituale.

Hemoroidus – „Treci pe la Hemoroidus Georgescu şi convinge-l să renunţe. Afacerea nu e pentru el!“

Malaria – Mariile, Malariile, Anele… Procesiune…

Hepatita – ca şi Ftatatita lui Bernard Shaw.

Catalepsia – indecisă, foarte bogată. Înainte de a împlini 50 de ani se hotărăşte să facă o călătorie în Scandinavia. Se îndrăgosteşte de unul dintre bărbaţii familiei Krupp şi începe o a doua viaţă.

Cistita – femeie foarte activă.

Oreion – „Băiatul ăsta are inimă generoasă, dar prea e neajutorat, prea e tofolog.“

Enterita – pasională. Una, Enterita Panaitescu, trece drept cea mai raţională amantă a Capitalei.

„I.M. Potenza“ – firmă onorabilă, reprezentantă a uzinelor de oţeluri speciale din Milano.

Rinita – blondă nebunatică, piele arsă de soare.

Rabia – „Rabia Praporgescu, însoţită de buna sa prietenă Stomatita Gălăşanu – clientele noastre vechi.“

Kathar – tehnician constructor, neîntrecut în organizarea şantierelor de locuinţe.

Oftica – fiicele lui Iordănescu: Sofica, Oftica şi Paralipomena.

Gestia – corect: Congestia.

Wersat – Wersat de Wind, expert.

Sinuzita – se îmbracă în roşu şi negru, ca romanul lui Stendhal.

Muzele Olimpului Nou (str. Ioan cel Nou 60): Pleurezia, Holera, Scabya, Cephalea, Pericardita şi Inhibiţia.

Supuraţia – necinstită, uşuratică, bărbătoasă.

Diabet – cf. *Diabet Melidoneanu.*

Frenia – feminină până în vârful tocurilor ascuţite. Frenia este o senzitivă de calitate, trăind stări sufleteşti curioase ce se rezolvă în explozii de dragoste. La o nebăgare de seamă, femeia asta poate face pasiuni. Frenia Popovici, dar şi Schizo Frenia Maiorescu.

Globulina – micime sufletească, dimensiuni reduse ale tuturor membrelor. De aici, o siguranţă excepţională la spălatul vaselor fine.

Syphylys – personificarea aristocraţiei, aşa cum arăta ea în 1936.

Scyatika – nobleţe în purtare, incertitudini în carieră. Se mărită cu oameni hotărâţi, viguroşi, muncitori, de felul traducătorilor dintr-o limbă într-alta.

Lumbago – exotic. Metafizic. De altundeva. (Adică Dealt Undeva.)

Karia – din categoria femininei, pisicoasei, plăpândei Karina.

Angina – cf. *Angina Pectorescu.*

Gastrita – Victor Eftimiu, autor al „Glafirei“, ar fi trebuit să cunoască acest frumos nume.

Anexita – drăgăstoasă. Fiică a unor oameni ursuzi, Anexita M. poate plictisi un bărbat cu mângâierile.

Stenoza – prea tăcută, prea discretă.

Aortita – „Ce se spune despre ea este cu totul exagerat. E un înger.“

Etc., etc., etc.

Am adăugat în scrisoare o listă (diversionistă) cu nume de câini, acestea nefiind utilizabile la om (netransmisibile). (Vezi **BUZNAC**)

ARISTOMENE Tipul complicatului. Dacă se vorbeşte despre un furt oarecare, transpiră şi se agită în sine ca un vinovat; îţi strânge mâna şi-ţi dă iluzia unei prezenţe, dar ochii îi alunecă departe, ca să nu fie de faţă; îţi cere scuze o jumătate de

ceas pentru un nimic de o clipă, lăţindu-şi argumentele ca o întunecată rostogolire de tunete faţă de limpezimea lapidară a fulgerului; uneori, la mare presiune, devine arogant, obraznic şi brutal, un adevărat erou.

ARISTOTEL Bunătate călăuzită de o minte echilibrată şi de o prudenţă binevoitoare, frumuseţe bărbătească strălucind în trăsături comune, privire voluptuoasă în adâncimi de cristal. Calităţi ferecate în marmura unei statui. Peşte roşu, decorativ, prizonier al unor gheţuri groase şi foarte transparente.

ARLINDO Un Lindoro decoltat.

ARMANCE Revărsare de monede aurite pe podeaua de ciment.

ARMIDA Fecioară întreprinzătoare. Pometii obrajilor, pronunţaţi, denunţă o voluntară. Şoldurile, foarte întinse, talia totuşi mlădioasă. Îmbracă rochii strâmte, tăiate de cordoane late, sau pantaloni de amazoană.

ARMIN Cavaler de alamă, de nichel, de sticlă. Urcă dealurile înverzite, poposeşte în luminiş de pădure, doarme sub crengi de brad, prânzeşte la stâne şi ascultă tulnicele din munte. Numele lui pastoral se potriveşte copiilor de alamă, de nichel, de sticlă, care în joaca lor rătăcesc prin aleile grădinii publice, poposesc în faţa unui vânzător ambulant cu îngheţată, privesc pulpele roz ale bonelor sănătoase gata de-a popula universul cu progeniturile lor şi rămân pe gânduri ascultând *Dunărea albastră* în interpretarea energică a fanfarei militare.

ARNOLD De căutat în Memling şi Van Eyck (*Portretul lui Tomaso Portinari*, de pildă, de

Memling). Trăsăturile, aparent feminine şi liniştite, ascund un cavaler fără spaima sângelui.

Într-o viaţă anterioară, Arnold a fost câine. (Vezi **BUZNAC**)

ARNOLF Iluminat, nobil; tip furnicat de nepotrivirea dintre broasca lucitoare a năzuinţelor şi cheia strâmbă a posibilităţilor.

ARON Dacă nici unul dintre strămoşii noştri n-a purtat numele Aron, suntem pierduţi!

ARRIGO Corect şi sigur în toate gândurile sale. Portret al severităţii, al trăsăturilor elocvente, arcuite, strânse. Prin explicaţii de bun-gust şi, mai ales, prin stilizare inteligentă, din absolut toate slăbiciunile tinereţii lui a făcut virtuţi.

ARPAD Inestetic, dar tot atât de util ca un pat de puşcă.

ARSACCIO După turnare, trupul său a fost călit fără a se respecta indicii tehnologici, astfel că individul, în loc de a ieşi neted şi uşor, a apărut zgrunţuros, greu şi de culoare închisă. Prin adăugarea a două cercuri, a fost revalorificat, evitându-se situaţia de rebut. Produsul are avantajul că seamănă cu cozonacul.

ARSATE Părul zbârlit perie. Nu trăieşte decât în zone lutoase, cu zumzete de clavecin sperios, sau în *Gerusalemme liberata*.

ARSAVIR Egretă de oţel.

ARSENE Vorbă lungă, cap pătrat.

ARSINOE Familia Roşcatelor. Trăieşte în mari umbre, oxidează, intoxică. Pe la treizeci de ani, însuraţi sau nu, glorioşi sau necunoscuţi, săraci sau bogaţi, virili sau ramoliţi, toţi visăm o Arsinoe.

ARTA Ingrată. Prea mândră şi prea puţin solemnă ca să fie o femeie nobilă. Se îmbracă ţipător. Suferă de icter sufletesc. Arta G.: Fiinţă capricioasă, superficială, emotivă, puţin prea voluntară. Caracteristici: picior frumos arcuit, piele albă spumoasă, şolduri pline, blondă. Udă ca o sinucisă în Sena. Curtată de bărbaţi-cocoşi.

ARTABAN Sacrilotengorograf.

ARTAMON I. În hainele lui negre, bărbatul părea ferecat într-o crustă de insectă; o mie de copci îl ţineau strâns, sufocat. Pândea din dosul fiinţei sale, ca o pisică sângeroasă. Judecător de oameni prin vocaţie. II. „Ţăranul întâlnit se numea Artamon. Locuia într-o uliţă cu mulţi salcâmi, în Amărăşti. Părerile lui, deşi azvârlite cu aceeaşi uşurinţă ca şi scuipatul, erau definitive, reci, cristale cu lame dure. A privit cerul senin şi a prevestit ploaia. A lăsat pădurea. Peste o oră a venit potopul. Şi-a ameninţat nevasta. Dacă nu interveneau vecinii, o omora.

Negoiul, Omul, Caraimanul, Artamonul…“ (Niculae Roşu)

ARTEMIS Insectă fragilă. Numele se recomandă femeilor cu carne puţină, cu gleznă de ghindă şi mâini alungite.

ARTEMIU Nas şi deget arătător de grefier.

ARTEMON şi Chintilian, în *Calendarul ortodox* la 12 aprilie. II. Vărul tatii. Stătea în permanenţă sprijinit de braţul unui scaun, în apropierea unui vas din care ieşeau flori de hârtie. Zâmbea speriat, parcă cineva din spatele lui l-ar fi ţinut cu pistolul să fie sociabil. Ochii, înfundaţi în obrazul roşu, erau stinşi, negrăit de trişti şi imobili. Mâna dreaptă, într-o decepţionată alunecare, se oprise în deschizătura hainei. Ar fi vrut să se scuze pentru tăcerea lui, să se explice. Dar ce să explice?

Nu ne cunoşteam. Mama îmi vorbise cu admiraţie despre el: era singurul din familia noastră care ştia nemţeşte. Fapt extraordinar!

Aştepta un cuvânt din partea mea. Eram indiferent cu premeditare faţă de tristeţea lui. Singurul meu gest de prietenie a fost un desen pe spatele fotografiei, o casă cu un copac şi un dulău.

Era tot ce se putea dărui unei rude pe care o cunoşti din relatări. Urât din partea lui că nu mi-a lăsat moştenire pantalonii de vânător, pe care i-aş fi purtat şi în somn, unde – din senin – aş fi vorbit nemţeşte.

ARTHUR I. Îmbrăcat în cămaşă albă şi pantaloni roşii, strânşi pe pulpă, pe puntea unei corăbii, Arthur ţine mâna streaşină şi priveşte ţărmul crenelat. II. Avocat cu părul negru şi foarte creţ. Apare în fiecare seară, pe strada principală, într-o haină cadrilată, cu baston, cu pălărie având borurile mult întinse. Salută pe cei patruzeci de cunoscuţi ai oraşului, intră în librăria lui Stănescu şi răsfoieşte, timp de două ore, cărţile noi, pe care le semnează grandios pe fiecare primă pagină. Nu le cumpără niciodată; semnătura rămâne ca murdăria de muşte pe buza unui pahar. Discută apoi, la balustrada cinematografului, cu fiul prefectului. Când se asigură că a fost văzut de toată lumea, se retrage acasă, unde ia un ceai de tei şi citeşte o oră *Destinul Omenirii*.

E burlac, a împlinit patruzeci şi cinci de ani, visează să ajungă director în Ministerul Justiţiei, să participe la conferinţe importante, să mănânce antricoate, ciuperci şi, la onomastică, să bea Cotnari.

ARZRUNI Castană coaptă, pe o farfurie de piatră: Arzruni Harutin Echighian, expert al magazinului Consignaţia. (Ct.)

ASAN „Petru şi Asan: primul era blond, tânăr, binevoitor, plăcut la vorbă, milos şi sincer. Cel de-al doilea – trecuse de cincizeci de ani – era arţăgos, ascuns şi gata de bătaie. Bolborosea toată ziua, aşezându-se pieziş în calea oricărui gest de prietenie.“ (Filip Eduard: *Impresii istorice*, vol. II)

ASIA Învăluită în mari, tainice umbre. Palidă. Tăcută. Misterioasă. Nefericită. Adolescentă. Focoasă, inspirând roşul carmin. Violentă. Anatomie: musculoasă (ca orice brună), dăltuită în piatră, simplă. Mi-o imaginez îmbrăcată în rochii galbene floarea-soarelui, cu şaluri largi pe umeri bronzaţi, cu pantof uşor, legănându-şi şoldurile cu ostentaţie. II. ASIA MINOR.

ASPASIA Femeile cuminţi ale lui Chardin! Vase, policioare, faianţă, ţesături aspre le înconjoară şi le reţin elogios. O lume casnică, într-o organizare germanică. „— Aspasia, scumpa mea, scoate vinul roşu, vârtos! Berbecul acesta îşi cere însoţitorul! Adu-mi pipa, toarnă în cupe şi şezi pe genunchii mei.“

ASPRENAS Asprenas Nonius, în Suetoniu (*Augustus*).

ASTARTEEA „Traversează grăbită purtând coşul încărcat cu târguieli. Tropăie pe scări după ce a trântit poarta. Bate cu piciorul în uşă. Un câine mic, nevăzut, protestează. O întâmpină maică-sa, venerabila doamnă Solomon:

— Ah, în sfârşit, iată-te! A explodat primusul, Astarteea!“ (Aldous Raft)

ASTRA S-ar zice că este masa de comandă a unei centrale termice foarte bine puse la punct, dar are rochie şi zâmbeşte. ASTRA DR.: femeie de o deplină seriozitate, fără a atinge ridicolul. Era profesoară de matematică, foarte stimată pentru claritatea expunerilor. Probabil fusese dintre acele

eleve şi studente care nu pierd vremea şi care, descoperind repede rostul lucrurilor de pe lumea aceasta, se conformează cu abilitate imperativelor sociale devenind, pe rând, fete conştiincioase, iubite harnice, mame pricepute, gospodine sârguincioase, neaşteptând nici o singură clipă răsplata sau o plăcere la preţ scăzut. Din această categorie se ridică savantele, activistele de Crucea Roşie, personalităţile feminine de seamă. Devin repede văduve, printr-o tulburătoare lege a firii. ASTRA G. Pleca în zori la şcoală, asculta, la tablă, o duzină de nătărăi, urecheŕ o jumătate de duzină de nătângi şi lăuda un copil precoce, dar debil. Alerga la consiliul profesoral şi reuşea să-şi impună punctul de vedere. Acasă, la ora prânzului, era gata cu trei feluri de mâncare şi prăjitură, îngrijea doi copii nebunatici, le supraveghea studiul. Ţinea conferinţe, cânta la pian, juca tabinet şi şah cu soţul şi bunica, pleca zile întregi în delegaţii şi inspecţii, făcea croitorie în casă şi organiza simpozioane în cartier, mergea la cinema, se pasiona după cărţile de biografii şi, se pare, era o amantă reuşită a soţului ei.

Femeie pragmatică, prototip al eroinelor după care se dădeau în vânt, cu ani în urmă, toţi ziariştii ţării.

ATANASIE Nume de talc cenuşiu, obositor, obositor… ATANASIE Z. „La papagalul de aur, încălţăminte, marochinărie. Cel mai ieftin, mai durabil, mai şic!“ Pe firma albastră, cu litere poleite, era pictată, într-una din extremităţi, o pasăre diformă ce trebuia să închipuie papagalul de aur şi care era, de fapt, scorpion, gâscă solzoasă, ornitorinc. Atanasie Z., bărbat prezentabil, cu mustăţi, burtă şi ceas de aur (ca în fotografiile începutului de secol), stătea pe un scaun negru, sub firmă, şi ore întregi răspundea saluturilor. Visa să fie pace şi prosperitate.

Au trecut doar două decenii şi tabloul acesta, impresionant la vremea lui, ne provoacă zâmbetul şi, poate, dispreţul. Nu mai putem cuprinde nici una din dimensiunile lui…

Vor trece încă puţini ani până în ziua în care şi îndeletnicirile, îngrijorările, preocupările noastre de azi vor apărea tot atât de lipsite de înţeles. Tremur adesea pentru soarta idealurilor şi pasiunilor care ne congestionează astăzi.

ATIA „Am citit în cărţile lui Asclepiade Mendes *Despre lucrurile divine* că Atia, mama lui Augustus, venind la un sacrificiu solemn în onoarea lui Apollo, noaptea târziu, şi-a aşezat lectica în templu şi a adormit, pe când celelalte matroane s-au întors acasă şi că, deodată, un şarpe s-a suit la ea în lectică şi apoi, după puţin timp, a dispărut, iar ea, trezindu-se, s-a purificat ca şi cum s-ar fi ridicat de lângă soţul său; că imediat ea căpătă pe cap o pată în formă de şarpe, care niciodată n-a dispărut, încât a fost nevoită să nu mai apară de aici încolo niciodată la băile publice… Aceeaşi Atia, înainte de a naşte, a visat că măruntaiele ei erau urcate spre stele şi cuprinseseră pământul şi cerul.“ (Suetoniu: *Augustus*)

ATTA Atta Troll, urs.

AUGUST „Într-una din serile acelei primăveri ploioase, August Pretorian îmi bătu în uşă. Era foarte palid. Fusese alungat de părinţi, după ce aflaseră isprava de la mănăstire. Îl privii o clipă în lumina care, trecându-mi din spate peste umăr, îl învăluia într-o aureolă înjumătăţită. Fulgerător mi se descoperi întreaga-i esenţă: era, neîndoios, din categoria acelor oameni care, ieşind eroic din schema lor de copii, săvârşesc fapte ce răspândesc pentru o clipă panica sau admiraţia, dar care, la

prima împotrivire a lucrurilor, recad în biografia lor de anonimi.

Ecourile crimei se stinseseră în el. Priveam cu seninătate, la masa mea, pe unul care fusese.“ (Felix Roccusi: *Epica*)

AVIDA Fată cu 18 ha de pământ. În legătură cu ea, planuri la şaisprezece ani, pe vremea secetei: să o iau de nevastă, să înjghebez la Buciumeni, sub dealuri, o gospodărie cu câteva vite, cu stupi de albine, cu livezi însorite. Să fiu învăţător în sat, să cutreier uliţele şi să înserez în deal, să calculez recolta de prune şi din fâneţe, să primesc vizita a doi prieteni, iar în cufărul de nuntă mirosind de puterea busuiocului să adun, pentru secolul XXI, manuscrise cu însemnări printre care: *Despre înţelepciunea celui care trăieşte simplu*. Să am puşcă.

AVRAM I. Evocă tabla ondulată cu care se acoperă staţiile de distribuţie a petrolului. II. AVRAM MATEESCU, mic de stat, străveziu, a lăsat două neveste cu copii şi a înşelat trei logodnice. (Unul care ştie să profite de faptul că femeia înşelată este, în genere, discretă şi nu publică în ziare dezamăgirea ei.)

III. — De ce se fac războaiele?

— Pentru ca omenirea să nu se înmulţească!

— Adică să se împuţineze!

— Nu: ca unii bărbaţi care sunt porniţi să dăruiască iubitelor mulţi copii să fie reţinuţi ani în şir în tranşee, în spitale de front, să-şi consume energiile în eforturi şi deznădejdi.

IV. AVRAM R. A vândut pe maică-sa şi pe taică-său şi azi trece drept omul pe care l-a ajutat în viaţă Dumnezeu. V. AVRAM L. Subtil sofist, vorbăreţ, poate să-ţi argumenteze, în cel mai rapid stil, orice teorie, poate să-ţi dovedească în trei cuvinte inutilitatea îmbrăcăminţii, să descrie admirabil caraghioslâcul dragostei, să

dispreţuiască frământarea intestinelor noastre sub apăsarea foamei. VI. AVRAM B. Negustoraş lipsit de afaceri, abia trăgându-şi viaţa de pe o zi pe alta. Casa, o magherniţă într-o rână nu se prăbuşeşte pe el datorită sprijinului dinăuntru exercitat de sufletul lui sub mare presiune. ABRAHAM Mirare: dantură de aur, dar vorbeşte cu voce de tinichea.

AVSEN Să insişti a desena cu creionul dermatograf un *grain de beauté* pe un obiect neînsufleţit, pe un scaun, o oglindă, un baston, o idee filozofică, o cheie yale. A face futurism de circumstanţă, artă-zbenghi.

AVTONOM De aici, Casa Autonomă a Monopolurilor!

AZARIE Se teme să nu fie furat. Şi-a construit în casă o adevărată reţea de siguranţă: fire electrice, pârghii protectoare, semnalizatoare, coşuri cu corpuri grele care pot să se reverse în capul eventualului atacator. Demonstrează, de altfel, în toate o ingeniozitate de infirm. Delicat este faptul că cel mai apărat loc al încăperii e colţul în care se află fotografia logodnicei sale, retrasă de-un deceniu într-un sanatoriu, la munte.

AZDRUBANIPAL „Un om vechi, ascuns sub jambiere, mănuşi, ochelari, favoriţi, umbrelă. Vizita locurile retrase, cartierele ruinelor, căutând în lumea aceasta începutul singurătăţii absolute din altă lume. În ultimii ani slăbise atât de mult, încât poalele pardesiului său, fluturând, îl dezechilibrau ca pe albatros tălpile.

Nu l-am mai văzut. Probabil că, pe când făcea una dintre plimbările sale singuratice, o forţă cerească, având nevoie de arhivar, l-a tras către ea cu acea pompă aspiratoare din aur cu care se

cheamă la cer sfinţii.“ (Werner Lotte: *Apeductul şi Pedunculul*)

AZOTA Fată aspră, sălbatică, cosând pe un scaun în mijlocul unei curţi interioare de regiment.

AZRIL Azril Antoniu, str. Colţei 7. (Ct.) „Azril, aripioară de liliac…“ (Francisc Solyna)

AZU „Băiat deştept: cu o pereche de haine din stofă englezească, cu un cufăr aproape gol, cu o sănătate statornică timp de patruzeci de ani – va cuceri lumea.“ (Werner Tenebross: *Tipologie socială*, Viena, 1937)

AZUCENA Din miez de nucă.

AZURINA Azurina şi Azur, beneficiari ai legii pentru recalcularea procentului de glucoză din borhot.

AXEL „În timpul războaielor citrice, înflăcăratul Axel străbate oraşe şi sate, organizează adunări conspirative, ţine discursuri anarhiste, aruncă cuvinte demascatoare împotriva corupţiei regimului instaurat de generalul Citra şi acoperă de ruşine pe comandantul Cis, care urmăreşte în luptă interese meschine, de grup. După una din adunările secrete, un anume Umberto, care-l admira, se apropie de anarhist şi-i spuse: «M-aş asocia cu dragă inimă mişcării dumitale, poate m-aş alege şi eu cu vreun post în viitoarea ordine. Sunt convins că aş face faţă luptei, guerillei. Nu o fac însă. Şi uite de ce: îmi e teamă ca nu cumva, conspiraţia reuşind, să nu devenim dintr-odată nişte personalităţi. Ar fi foarte trist. Asta m-ar obliga să ascult tot restul vieţii consideraţii generale privind istoria peregrinărilor dumitale prin lume în căutare de adepţi, copiii mei ar fi puşi la şcoală să înveţe pe de rost balade în care erou ai fi dumneata, ziarele ar publica din două în două

săptămâni portretul meu şi pe al dumitale, o dată pe an s-ar organiza serbări costisitoare în cinstea noastră şi am fi îndemnaţi să ne povestim în cazărmi şi pensioane biografia, pe rând. Iar în conversaţiile cu prietenii am discuta despre avantajele anarhismului, despre măreţia dumitale şi, venind vorba, va trebui să ne ridicăm cu toţii în picioare, să te aplaudăm şi să te slăvim… Crede-mă, ar fi foarte obositor!»“ (Sergiu Finestra: *Crocodilul*)

AXENTE Original şi complicat ca X-ul pe care-l ţine la rever, Axente e omul admirabil care încurcă lucrurile. Chiar pe cele mai lămurite. Pe cuvânt, lumea ar fi mai frumoasă dacă am accepta ca, din când în când, în afacerile noastre, întotdeauna clare şi precise, să se amestece în mod necesar câte un Axente.

AXINIA (Vezi şi **AXENTE**) Originală şi complicată ca X-ul pe care-l ţine în buzunarul şorţului, Axinia e femeia plicticoasă care împinge lucrurile la catastrofă. Chiar pe cele mai nevinovate, mai simple. Ce dezastru dacă, în grija noastră de a emancipa femeia, i-am încredinţa, chiar şi pentru o zi, o funcţie de care să depindă viaţa oamenilor. S-ar înregistra mulţi morţi şi răniţi. Pagubele s-ar ridica la cifre înspăimântătoare.

AXON (Nume neatestat) Avea mania tratamentelor medicale. Consuma o jumătate de farmacie într-o singură iarnă. Făcea cură de ape minerale, mecanoterapie, aerosoli, băi de nămol şi masaje electrice. Se plângea că tratamentele nu-i ajută la nimic. Minţea: de pe urma razelor ultrascurte a rămas mai scurt.

B

BADIN Bădulescu Badin, str. Orzari 24, Bucureşti. (Ct.)

BAIANBATORIN Transcriu aici numele întreg, găsit într-o gazetă, fără să pot preciza care este cel de familie şi care celălalt: BAIANBATORIN OCIRBAT, Mongolia. (Fiecare în parte, ca şi împreună, numele aparţin fantasticului!)

BĂLAŞA „Avea optsprezece ani şi era cel mai mândru flăcău din Vulcana Pandele. Juca ore întregi la horă, ridicând nori de praf în după-amiaza înăbuşitoare de vară. Îl puteai recunoaşte după pălăria neagră, trântită pe o sprânceană, după floarea roşie de la butonieră şi după ochii însângeraţi, de câine turbat.

A fost tăiat de un alt flăcău, tot de optsprezece ani, mândru ca şi el, tot din Vulcana Pandele, jucător de horă pasionat ca şi Bălaşa. Asta s-a petrecut într-o după-amiază înăbuşitoare de vară, prin 1939, dacă-mi amintesc…“ (Alexandru Bilciurescu-Porcu: *Oameni*)

BĂLAN Moale şi palid, ca orice obiect moale şi palid care a fost mai înainte viguros, congestionat şi bărbătesc.

BALASZ Poliţai mustăcios. În cizme i-a intrat nisip şi talpa, călcând mătasea răcoroasă, îl face din fioros, zâmbitor. (Filologie metafizică: grupul SZ = nisip.) „— Dar pe sârma de la telefon care zumzăie tot nisip curge, tăticule?“ întreabă Nana.

BALCICA (şi nu Ulcica, termen incorect.) De altfel, multe nume au fost schimonosite din pricina circulaţiei lor foarte mari. De acest lucru s-au sesizat o serie de specialişti, printre care Iorgu

Iordan, care au reconstituit pe bază de documente originea şi fizionomia arhaică a numelor. N-am intenţia de-a plictisi cititorul cu argumente şi teorii. Vreau să mă opresc numai la o lucrare remarcabilă datorată unui filolog italian, Marcello Robby, pe care o găsesc utilă nu numai pentru cercetători, dar şi pentru publicul larg, care, adesea fără să-şi dea seama, foloseşte nume într-o pronunţie improprie. Lucrarea este amplă, astfel că îmi voi permite să citez ca exemplu doar un foarte interesant apendice al cărţii, util în conversaţiile noastre cu oamenii, la temperaturi variate, şi care, ca ilustrul său model antic, sancţionează formele de nume incorecte:

APENDIX ROBBY

AGAMEMNON NON ABARNEMNON
ALBA NON ALBIA
APOSTOL NON AMFOSTOL
AUGUSTIN NON ASPIRIN
BRITANNICUS NON BRETELLICUS
CARLOTINA NON CARTOLINA
CLEOPATRA NON CLEOTRAPA
CONSTANTIN NON CONSTABILIM
DAVIDA NON GUVIDA
DECEBAL NON DECIMAL
ELIZEU NON ELIZĂU
EUTERPE NON OETREPE
GALLUS NON GALOSH
GINA NON CINA
HARICLEEA NON HARICLAIA
MARTA NON MOARTA
MARTIN NON MARTIR
MERCEDES NON MERDECES

(Aici să facem o scurtă pauză şi să remarcăm că pe cer s-au format mici grupuri de nori, ca nişte delicate caligrafii. Parcă o fiinţă supremă ar fi însemnat cu mâna numele unor oameni de seamă… Ah, că numai nume visez… Nume, Numitor… Ce frumos!) Dar să continuăm, în spirit

riguros ştiinţific, transcripţia din sus-citatul Marcello Robby):

MINOS NON MINUS
MIRUNA NON MORUNA
MIŢA NON MISSA
PARAŞA NON PARAFA
PERDITA NON PERDAFITA
PERSEFONE NON PERSIFOANE
PROSERPINA NON PROSOPINA
QUINTUS NON QUINTALLUS
SEPTIMIU NON SEPTICEMIU
SOFIA NON SOFAUA
SONIA NON SOIA
TIBERIU NON TUBERIU
TIMOTEI NON TIMOTAN
VIOLANDA NON VIOLATA
VERGIL NON FRAGIL
WANDA NON BANDA

(După anexă, în încheiere, lucrarea lui Marcello Robby notează: „Folosiţi numele în mod creator, corect şi cu pasiune!“)

BALDOVIN Mândru posesor al *Coroanei României cu panglici* (clasa a III-a), obţinută în timpul primului război mondial pentru aprovizionarea exemplară a popotei generalului Prezan. Anchetat prin 1952, pentru acelaşi merit.

BALTHAZAR Fiinţă declamatoare, expozitivă, suflet temerar, braţ care zvâcneşte. Înfăţişare de şef de trib indian. Un Balthazar are purtările unui conducător de fanfară militară, cu mănuşi albe, mândru ca un descendent al unei mari firme de comerţ, gol ca un tanc petrolier descărcat. Acţionează asemenea unei jucării mecanice care face mult zgomot chiar după ce a alunecat sub pat.

REŢETĂ PRACTICĂ PENTRU CEI CARE, ÎNTÂLNIND BALTHAZARI, NU ŞTIU SĂ SE APERE DE ÎNŢEPĂTURILE LOR:

„Bathazarul, deşi puţin abil şi gălăgios, înţeapă neplăcut. La o jumătate de oră de la înţepătură, locul se umflă şi se roşeşte. Înţepătura e adâncă, Balthazarul fiind înzestrat cu un ac din masă cornoasă, sprijinit în două mandibule puternice, prin care se scurge un venin lăptos. Urmarea: o stare generală de iritare, cu frisoane, în cele din urmă (1–2 ore) însoţită de vome şi vertij. Dispare după o zi de suferinţă penibilă, istovitoare.

Pentru evitarea urmărilor se recomandă aplicarea imediată a unor comprese cu acid boric sau muşeţel, multă mişcare, înlăturarea alcoolului şi a condimentelor – pentru păstrarea perfectă a lucidităţii, condiţie principală de evacuare rapidă din organism a substanţei toxice. În vederea stârpirii Balthazarilor, a larvelor şi cuiburilor lor, Ministerul Igienei Sociale a înfiinţat centre de combatere, înzestrate cu aparate de analiză, de răspândire a fumigenelor; efectele întârzie însă. Se apelează la bunul-simţ obştesc pentru a se folosi nume mai modeste, mai cuminţi la botezuri. E bine de ştiut că Balthazarii trăiesc în jurul unor universităţi şi institute, obţin numeroase titluri academice, deţin posturi de răspundere în comitetele de salvare naţională, în genere dau aprobări şi semnează, aleg femei frumoase, pe care le încântă cu vorbe mari, le îmbracă, apoi le dezbracă şi le fac mame ale larvelor lor.

Apărarea cea mai eficace se obţine prin plesnirea scurtă, cu o mişcare asemănătoare aceleia folosite la strivirea ţânţarilor, dar, negreşit, ceva mai violentă.“

BARBARA Piele spumoasă, picior arcuit în mase grele de statuie (Medrea), pulpe de oţel, călcâi gros. Şolduri mari, pântece promiţând generaţii. Locuieşte în mari corturi de mătase albă, bea lichide citrice, aşteaptă mângâieri. Înrudită cu Indolenta din *Bietul Ioanide*. BARBARA SIBICEANU zisă şi MAIOR BARBARA,

comandant al Armatei Salvării în Bernard Shaw, amuzantă, dar scăpând analizei printre degete ca o mărgea de plumb. (Vezi şi **BAROIU**)

BARBARUS „— Bagă de seamă, îmi şopti Teodoric, toţi bărbaţii ăştia sunt înarmaţi până în dinţi. Nici cea mai mică imprudenţă! Să ieşim din catedrală, să ne strecurăm pe lângă ziduri şi să căutăm să-i aflăm pe-ai noştri.

— Observi, spusei cu gura aproape închisă, Barbarus are nişte butoni de cămaşă cu adevărat fascinanţi.

— Nu vorbi prostii! mi-o reteză Teodoric.“ (Olga Phitt)

BARINE Desfrânată, pedepsită pentru că, trăind în înţelegere deplină cu natura ei, contrazicea nu ştiu ce legi morale. Superbă justiţie! Să pedepseşti un cioban pentru că duce cu sine, spre munte, cu cincizeci de oi mai multe decât s-a angajat faţă de satul întreg.

BARUH Chimia modernă face multe obiecte din aer şi alte substanţe. Baruh e preparatul realizat din aer pur.

BASTIAN Casă Sebastian, fără scara de la intrare.

BASTIENNE Soţia bastionului.

BAZIL I. Garoafă între păpădii, burete între pahare de cristal, prezenţa lui între Vasilache şi Konrad are soarta Turnului Babel – neînţelegere, cădere în ruină. Prea pudrat ca să fie un om întreg. II. Bărbat de insectar. Îl privesc prin sticlă, înfipt în vata cutiei: seamănă unui fluture cu aripile ciuruite. Ce insectă pedantă! Ce tristă înfăţişare! Ghetre, guler scrobit, baston, vestă, pălărie tare, ca acum patruzeci de ani, şi, toate, ca să se ţină departe, ca să se înalţe cu ceva, ca să ne poată

scuipa în creştet de pe o trambulină de impertinenţă.

Îmi iau ochii de la coropişniţă ca să studiez şi alte exemplare…

BEATRICE Azurie şi geometrică, mlădie şi diafană, melancolică şi omnivoră. „Fiinţe reci, distante, Beatricele se hrănesc cu sparanghel, melci, raci, stridii, salate palide, cu ou.“ (Gabriele Dolce) „Mioapă, tanti Beatrice turna picăturile de leac pe covor. Dădea paharul pe gât parcă oficiind o taină, întindea gâtul spre cer şi închidea ochii ca o găină. După ce bea, trăgea perdelele groase şi se aşeza pe patul încărcat cu perne, copleşită de misterul care se pregătea în încăperile viscerelor sale. Aşa aştepta ore în şir, vibrând liniştită ca în apropierea unei minuni.“ (Alcido Salvia) BEATRICE F. „O ştiam atât de pură, de înţeleaptă, încât mă aşteptam în orice moment s-o văd târâtă în capcana pe care i-o pregătea inexperienţa. Când am revăzut-o, după ce divorţase, mi s-a părut că observ în lumina ochilor ei un fir de noroi, foarte vechi. Inexperienţa mea de altădată mi-l ascunsese.“ (Matei Nord)

BECA Suavă la zece ani, mătăhăloasă la douăzeci şi doi, spiritualizată la cincizeci.

BELTRAMO Italic, grandios, condotier, purtător de spadă grea, armură şi hotărâri aprige. (Vezi, mâine după-masă, Piero della Francesca în catedrala de la Arezzo.)

BEN Mic funcţionar, persecutat de viziunea masacrului.

BENEDETTO Întotdeauna salvator, fără voia sau ştirea lui: un tată bogat, bătrân şi fără moştenitori este, într-un târziu, blagoslovit pentru eforturile sale, dobândind un fiu. Îl botează Benedetto. Pierzând sânge la naştere, o mamă

scapă totuşi din învăluirile morţii. Fiul se va numi Benedetto. Trădată şi batjocorită, o tânără întârzie să se sinucidă. Copilul nelegitim şi mama sunt înconjuraţi în chip neaşteptat de dragostea nesperată a tuturor. Băiatul se va numi Benedetto.

BENEDICT Bărbăţia întruchipată. Mâna lungă, frumoasă, cu unghii alungite. Privind-o în liniştita ei aşteptare, poţi fi convins că stăpânul său are o bărbie sculpturală, obrajii expresivi de mongol. BENEDICT R. „Un adevărat cavaler, un cardinal al voluptăţii.“ (Alexis Perron)

BENEDIK Ca o albină tăvălită într-o grămadă de ipsos, straniul Benedik iese din muzica prăfuită a lui Hindemith tremurător şi ireal.

BENITO I. Aristocrat, cu obraz imobil, cu privire de inspirat, purtând pe cap pălărie verde. Amprenta pasului său – o veche stemă regească. II. Benito Mussolini. (Vezi NAPALONI BENZINO în *Dictatorul* lui Ch. Chaplin.)

BENONE Un Benone în balcon: avocat pensionar (aproape nouăzeci de ani), citeşte cărţi poliţiste, bea ceaiuri laxative şi mănâncă salată de păpădie. Un Benone în coteţul de dedesubt (aproape nouă ani): lăţos, leneş, nu citeşte, nu bea ceaiuri, nu mănâncă salată. Latră.

BENVENUTO Un vas: Ce linii!

BENVOLIO Acordând acest nume fiului dumneavoastră, rezolvaţi anticipat jumătate din problemele spinoase ale vieţii lui şi-l înconjuraţi de o bunăvoinţă generală.

BENIAMIN Refuzând de tânăr metafizica, nu s-a întrebat niciodată de unde îi vin dexteritatea şi precizia, în mai toate întreprinderile biografiei sale. A aşezat moale mâna pe şurub şi şurubul a

început să se învârtească, prinzând sigur şipca de metal în scocul macaralei; a întors leneş degetul şi de sub buricul lui s-a şi alcătuit un giuvaer complicat, miraculos; crezând că se aşază într-un fotoliu, s-a lăsat somnoros pe canapeaua limuzinei şi toată greutatea trupului a coborât în laba piciorului, apăsând până la fund acceleratorul: a şofat perfect, din prima clipă, şi nu s-a dat jos până n-a dat ocol Europei, faptul şi distrându-l întrucâtva. S-a trezit într-un birou larg, între oameni gravi, şi, cum prima vorbă i-a ieşit răstită, a simţit plăcerea de-a continua discursul categoric, puţin lătrat. Cum era vorba despre un mărunt funcţionar, a hotărât, printre altele, să-l mute la Afumaţi, iar în schimbul lui să numească un frizer specializat în tunsori plastice. A deschis o uşă şi a observat – minune! – că şi alte uşi se deschid, pe rând, frumos şi cât se poate de îmbietor. A cântat sub masă la un şpriţ şi, alături, sala Ateneului a izbucnit de îndată în aplauze entuziaste, critica fiind unanim de părere că are o voce minunată, emoţionantă îndeosebi în registrul grav.

De la o vreme vin la uşa dinspre grădină oameni care poartă saci cu făină, pachete cu brânzeturi, coşuri cu ouă şi câţiva curcani îngrăşaţi la o fermă a statului, cerându-i în schimb puţină bunăvoinţă. Le-o acordă cu plăcere, pe loc. Nu se întreabă nici de unde, nici cum, nici pentru ce. Repune simplu şi moale mâna pe căpăţâna şurubului şi şurubul se învârteşte perfect în alveola alunecoasă.

Activitatea aceasta nu-l oboseşte şi, după o săptămână de lucru susţinut, pretinde că n-are nevoie de duminică.

BERENICE Din familia Beatricei, Eunicei, Euridicei – femei suave şi nobile, originare din cetăţi mediteraneene. Berenice – înger roz, fra-angelic, de o miraculoasă prospeţime. Spre deosebire de Eunice şi Euridice, e mai gravă şi mai voluntară; faţă de Beatrice, mai pământeană.

BERENICE H. Înger turcesc inspirând scandaluri. Madame dr. Alexandrescu şi-a despărţit soţul de familia lui prin intrigi subtile, l-a izolat de prieteni, l-a înrăit, înstrăinându-l de sine, ca să-l poată părăsi în ziua trimiterii la sanatoriu. BERENICE FORTUNESCU. Trupul ei desăvârşit a dat naştere la trei copii de o delicată frumuseţe. Au pierit pe rând, înainte de vremea şcolii. Cel-de-Sus i-a ales, desigur, în garda sa personală, dându-le căciuli cu pampon şi diagonală. BERENICE G. … Stricăciunea ei dumnezeiască… BERENICE ZAMFIRESCU, profesoară de pian. Elevii ei cântă admirabil *Valurile Amurului*. BERENICE MOSCU, decedată în 17 aprilie 1938. Singurul eveniment al vieţii sale…

BERTHA Înrudită cu Teodora, voinică, rumenă, cu mult sânge şi gălăgioasă. Când e brună, face copii mulţi, ingineri.

BERTHELD „— Soţia lui Bertheld, Synöve, avea plăcerea de-a face dragoste cu fereastra deschisă spre pădure.

— Şi ce vezi rău în asta?

— Locuiau dincolo de Cercul Polar. Plăcerea ei i-a fost fatală bietului om!“ (Dimitrie Suruceanu: *Nordice*)

BERTHOLD (Vezi mai înainte **BERTHELD**) „Cel de-al doilea soţ al Synövei, cu o inimă mai caldă, a decedat din aceeaşi pricină.“ (Dimitrie Suruceanu: *Nordice*)

BETTE Portretul ei desăvârşit se află în Balzac, *Cousine Bette*. (Aici este locul să arăt că Bette din colecţia mea este, contrar tipului crispat şi înrăit al fetei bătrâne, de o puritate îngerească, o mignonă de comedie ottocentescă plutind printre boschete parfumate şi mirându-se de felul ingenios în care căţeii fac dragoste.)

BIBI Femeiuşcă-bici. Proastă. Din concentrarea prostiei, prin fierberea vieţii de toate zilele, rezultă venin.

BIRSEN Femeie masivă, regină antică leneşă sau bunică emerită în casa avocatului Fildersohn. Contesă rusă, a fugit în timpul revoluţiei în nordul Ardealului şi s-a căsătorit cu un mare negustor de grâne. Celor cinci copii le-a dat o educaţie solidă, practică, învăţând alături de ei ingineria, chimia industrială, supraveghindu-le cu inegalabil devotament creşterea, împlinirea.

Copiii s-au căpătuit, au avut la rândul lor copii. Într-o casă în care oamenii se ştiu nepoţi, veri, cumnaţi, Birsen continuă să conducă cu aceeaşi energie ca acum douăzeci şi cinci de ani.

Am cunoscut-o. Am înţeles încăpăţânarea devotamentului acestei femei dintr-o singură vorbă şi dintr-o simplă şi cumplită clipire a ochilor:

— Eric! (Adică exact: Eeeerichhhk!)

Strigase pe unul dintre băieţi, om cu argint la tâmple, un bărbat agreabil şi auster, care uitase să-i aducă uneltele de fumat favorite. Vocea ei conţinea atâta metal şi atâta electricitate, că descărcarea asta ar fi înspăimântat pe oricine. Şi dovadă că exprima o mare energie era faptul că Eric, ca pe o sfoară nevăzută, apăru lunecând în salon, înconjură cu zeci de amabilităţi fiinţa aprigă şi nemişcată a bătrânei, îi servi cutia cu tutun şi chibriturile, apoi rămase lângă ea ca pentru a-şi consuma ultimele clipe din viaţa dăruită altuia, reţinută doar printr-un abuz.

BISISICA Ca să anunţi prin prima silabă dubletul ce urmează ca o bâlbâială, şi să numeşti cu această construcţie o… oaie, trebuie să te fi născut cu un simţ al rafinamentului de-a dreptul uluitor.

Marin Preda putea scrie numele 2 SI K, dar ar fi scăzut invenţia la o simplă formulă criptografică.

Ţăranul genial e scurt la vorbă, dar nu telegrafist.

BLACKY Inventatorul blacheurilor.

BLANCHE În închipuirea multora, Blanche e… galbenă. Cele mai multe exemplare sunt brunete, păroase, mignone, fumătoare, cu apucături vinovate şi cu aparenţe violent acuzatoare.

BLIMA Înainte de a pleca definitiv din ţară, Blima, neînţelegându-se asupra preţului de vânzare a mobilei, ia toporul şi sparge pe rând, în faţa cumpărătorului, sufrageria ei Louis XV şi dormitorul.

BOB 1944. Aviator american, Bob poartă cămaşă de mătase, ochelari cu sticle albastre, sânge rece, împăcare cu soarta de militar în misiune. Mâna sigură pe manşă. În dreapta şi în stânga, pe fondul unor nori fabuloşi, se zăresc celelalte *fortăreţe zburătoare*. Dedesubt: o pânză albăstruie în care şerpuiesc panglicile drumurilor, aşezări albe sclipind în soare, vaste întinderi de verdeaţă. Cum spaţiul n-are nici un sens pentru el, Bob controlează atent altimetrul, presiunea, calculează distanţa până la locul la care va primi comanda să lase bombele.

Se simte sigur, ca oriunde, în această lume răsăriteană. Înaintează prin indiferenţa celor 400 km pe oră, gândindu-se obscen la ultima întâlnire cu Ginger…

Dedesubt, la 5 000 de metri, într-un şanţ în care nu s-au uscat straturile cleioase de humă şi în care o râmă îşi caută lunecuşul ideal, îmi stăpânesc risipa emoţiei şi privesc cerul brăzdat de valurile bombardierelor americane.

De unde puteam să ştiu atunci că, deasupra, unul dintre cei două mii de Hemingway care fac

războiul şi care au decolat la Foggia pentru Balcani, pentru incendiile Câmpinei, se numeşte Bob şi că va intra cândva în cartea mea de nume?

BOGOE Bogoe Maliu, preşedinte al Comitetului sindical raional Filiaşi.

BONAVENTURA Nume de strigat în peisaj napolitan. Diminutiv penibil: Turi.

BONTEMPI De ales tovarăş în afaceri şi călătorii.

BORIS I. Nume fantastic, nucleu al unei reţele complicate de corespondenţe şi semnale. Boris – nume intens verde, un verde vânătoresc. Parcă vietate de pădure într-un luminiş de altare. Boris – spaimă şi putere prin măreţia majusculei umflate ca pântecele idolilor asiatici; perfidie şi neprevăzut, aventură prin subtilele, ascuţitele litere finale. II. BORIS Fiul modeştilor funcţionari de la Camera de muncă. Trăia aspru, într-o cămăruţă de serviciu, în curtea în care se afla captivă o bufniţă desăvârşit discretă. Boris vorbea româneşte cu accent slav şi părea la trup destul de şubred. Înşelare: viguros, bine construit, semăna cu o navă de cursă lungă. Avea o abilitate universală, vulturească.

Apărea întotdeauna între ceilalţi copii ai cartierului printr-o lovitură spectaculoasă: de peste un gard, din gura beciului, pe brânci, din bălăriile grădinii. Sosirea lui aducea în urechi fâlfâiri de aripi mari, îndrăzneţe. În cea mai liniştită discuţie, cineva se tăvălea în praf icnind: sosise Boris. Îl îndesase cu o lovitură scurtă, de maimuţă australiană. În toiul jocului de-a v-aţi ascunselea, deşi nu se număra printre jucători, bănuiala tuturor fiind că a fost trimis de părinţi în piaţă, Boris sărea dintr-un pom în spatele celor tari, imobilizându-i. Avea prea multă energie şi îndemânare ca să

rămână indiferent în faţa puterii, a presiunii categorice.

Când l-am cunoscut mai bine, Boris era un băiat drept, şi hazliu, şi dintr-o bucată. Nu putea suferi făţărnicia, insolenţa şi, atunci când, încleştată în lupta cu praştiile, armata duşmană nouă recurse la pietre şi cărămizi sparte, călcând convenţiile, Boris, neutru până atunci, trecu de partea noastră şi, prinzând pe unul dintre combatanţii neoneşti, îl înghesui exemplar.

…Ne povestea seara multe lucruri cu haz. Ne dădea idei de jocuri ameţitor de frumoase. Îl iubeam ca pe un cofetar. Aflasem că munceşte din greu şi că mai are timp să şi înveţe. Dacă punea mâna pe cea mai neînsemnată bucată de lemn, puteai fi sigur că într-un sfert de oră va ieşi din mâna lui un revolver, o tabacheră, un cal de şah.

Când aveam cincisprezece ani, serile începuseră să fie mai liniştite, luna plină deasupra teilor producea efecte miraculoase. Boris povestea cu competenţa experienţei de băiat inteligent, plin de curiozitate. Tremuram înfioraţi, simţeam aerul tare al noutăţii în nările noastre de adolescenţi, sângele ne ameţea cu goana şi risipa lui în urechi, în obraz. Se năştea în noi, printre puţinele lucruri nobile, sentimentul demnităţii – de multe ori blestemat mai apoi. Într-o astfel de conjunctură a apărut între noi, o dată, Mircea R., un vlăjgan ordinar, expresie exactă a grosolăniei ce nu cunoaşte frica. Spaima cartierului, acest Mircea R. îşi făcuse o faimă din pofta obraznică de-a se lua cu toţi la harţă, de-a lovi fără motiv.

Spaimă. Mânca alune prăjite şi scuipa cojile în obrazul fiecăruia, cu dispreţ. Nici un protest. Umflând batjocura, se apropie de unul dintre noi şi, scuipând alături un fel de noroi pe care-l avea abundent în toată fiinţa, îşi aşează mâna mare şi grea pe umărul lui. Urmă o înjurătură cumplită: „Nici unul nu-mi zice bună ziua, mă?“

Clipa rămase albă, imobilă, rece, între amestecul de scârbă şi revoltă neputincioasă. Dar Boris era acolo. S-a desprins elegant şi sigur din cercul nostru de seniori ultragiaţi şi s-a aşezat în faţa urangutanului. Avea simplitatea senină a regelui David. La început au căzut câteva palme. Invincibilul Mircea, care nu avusese timpul să-şi închipuie îndrăzneala, fu descumpănit.

— De ce nu te astâmperi, scumpule?… îi spuse zâmbitor Boris. Şi-i trase şapca pe ochi.

Îi prinse mâna gata să lovească şi i-o suci la spate, ca într-o glumă. Dintre degete căzu pe trotuar un briceag…

— Aşaa?… Biiine!

Nu pierdeam nici o mişcare, nici o grimasă. Nu era o bătaie, era un admirabil joc nimicitor pe seama forţei.

Am văzut atunci un idol al terorii năruindu-se în câteva clipe. Jocul lui Boris părea o glumă de pisică sătulă. Prietenul nostru nu numai că dansa această confruntare, dar spontaneitatea mişcărilor lui te îndemna să vezi în totul un stil.

Şi acum, când scriu despre el, nu pot să mi-l amintesc decât ca pe o statuie, în mişcarea adunată şi, de la un timp, imobilă a palmelor bine aplicate, o statuie a demnităţii şi, de ce nu, a democraţiei.

BRAN I. Rotundul bonom a intrat în casa fiecăruia să-i aducă darurile jocurilor hazlii, coşul plin al situaţiilor cu semnificaţii puerile. Iată-l ieşind dintr-o desagă cu fulgi, înfruntând un soţ înşelat cu o spadă de cauciuc, ţinând un discurs unei curţi cu păsări, dând sfaturi înţelepte oglinzii… Dacă mulţi oameni detestă intoleranţa, disprețuiesc prostia, urăsc violenţa, războiul, impertinenţa, jaful şi minciuna, o fac şi pentru că în copilărie au râs cu lacrimi la filmele lui (Stan şi) Bran. II. Flăcău delicat şi zâmbitor la patruzeci de ani, tânăr curtezan la cincizeci, Bran G. este la şaptezeci un copil minunat: el trage pisica de

coadă şi plânge când nepoţica îl părăseşte ca să se ducă la cinema.

Nu râdeţi! Toţi suntem la fel şi nu ne abatem de la regulă decât ca să bravăm. Ia dezbrăcaţi-vă!

BRIGITA sau *Despre rafinarea frumuseţii*. „Brigita, fiica unei femei de o frumuseţe tulburătoare. Ea însăşi de o frumuseţe răpitoare. I se spunea *Regina*. Era mai plină de sine decât o regină.

Mama ei fusese amanta dirigintelui poştei, a colonelului Sterescu, a directorului Băncii Naţionale, era cu alte cuvinte o *frumuseţe scumpă*.

Fiica, peste un sfert de veac, după câteva aventuri spectaculoase cu ofiţeri însuraţi, părăseşte oraşul de provincie în care trăise până atunci (1945) şi devine, în Bucureşti, soţia unui modest funcţionar, care, pentru a face faţă luxului ei, delapidează o sumă importantă de bani şi intră la puşcărie pentru zece ani. Frumuseţea ei se dovedeşte acum *nepreţuită*.“

II. Adolescentul din mine tresărise. Fata cu părul roşu cu care jucam mingea în grupul de băieţi şi fete îmi atinsese mâna. Fusese o fulgerare sublimă care îmi şerpuise în inimă o dulce şi nesfârşită bucurie. Începusem să o iubesc. O visam. Încercam deznădăjduit, sub corturile teilor înfloriţi, să o întâlnesc, să reeditez într-un fel acel moment voluptuos care însemna pentru mine idealul posesiunii. În această dispoziţie străvezie, sensibilă ca un mecanism electronic, a căzut plumbul informaţiei procurate de un prieten, şi anume că Brigita era de mult femeie şi că desfrâul ei se măsura exact cu măsura numeralului ordinar. De atunci, pentru mine nici o Brigita nu este o fiinţă pură.

BRONIA Ofelia gudronată.

BRUNETTO

„— Soldatul cu numele Brunetto să iasă din front! Cum te cheamă?

— Brunetto Latino!

— Vrei să zici Brunetto Latini…, spuse binevoitor locotenentul, care auzise de acest nume.

— Brunetto Latino mă cheamă! repetă soldatul.

— Ei, mă înveţi tu pe mine!? Du-te în front şi ai să faci treizeci de culcări pentru încăpăţânarea şi obrăznicia ta!“ (Alexandru Sobieţki-Junior: *Ore*)

BUBI Şmecher perfect, monden, totuşi om de caracter în lumea lui, drăguţ, băiat admirabil. Inventar sufletesc: un simţ al exactităţii, două atitudini distincte (de îndrăzneală obraznică şi de aşteptare laşă), două–trei abilităţi sportive, o pereche de cercei (credinţa în Dumnezeu şi frica de taică-său), un noroc de pungaş, un tact de biliardist. BUBI H., de o naivitate deschisă, mereu zâmbitoare. Întrebat prin 1950, ca student, ce politică fac părinţii lui, a răspuns candid: „Desigur, sionistă, ca toată lumea!“

BUCURA Sediul vieţii sale: palma bătătorită, degetul noduros. BUCURA LEONTESCU Profesoară de latină, picta vase cu flori, luminişuri în asfinţit, turme de oi pe drumuri prăfuite de ţară. Citea Pearl Buck şi Bonaventura Tecchi. Vizita de două ori pe săptămână pe doamna maior Uicioară, la care lua masa şi făcea plăcute partide de rummy. În cărţile de pe etajere, între rufe, îşi aflau ascunzişul flori ofilite de toate soiurile. Din pricina pasiunii ei de colecţionară, spuneau cumetrele Bărăţiei, nu se căsătoreşte Bucura…

BUGLION Exact, lucrurile au stat astfel:

Mergeam liniştit, cu mâinile la spate. Deasupra, la numai zece metri, strălucea o firmă roşie, înflăcărată. O muzică dulce plutea în atmosferă. Un individ se privea în vitrina magazinului. Firma luminoasă se stingea şi se aprindea egal, obositor.

În mersul meu nu era nici o intenţie. De aceea ţineam mâinile la spate şi fruntea sus. Individul cerceta dacă bărbierul l-a tăiat. Probabil că îl tăiase, dar nu vedea unde, din cauza luminii care se stingea şi se aprindea egal, obositor. Mergeam liniştit, cu mâinile la spate, şi în mersul meu nu era absolut nici o intenţie. Traversai la Nestor, privii amuzat chipul surâzător al unei fete, ochii ei de veveriţă citind preţurile: 42, 63, 54… Fetele astea frumoase se îmbracă şi se dezbracă de mult mai multe ori decât facem noi, bărbaţii, acelaşi lucru, cu ele. A rămas în urmă, fulgerată blând de firma luminoasă care se stingea şi se aprindea ca cifrele în ochii ei, mai adineauri. Mergeam liniştit, cu mâinile la spate, şi în mersul meu nu era absolut nici o intenţie. Şi, deodată, pasul meu pe asfaltul trotuarului întâlni ceva moale, lunecos. Era o copertă din material plastic. Eram singurul care o văzuse. În apropiere, două picioare bărbăteşti, în pantofi maro, ascuţiţi (cu bombeul spre şanţul străzii), peste care cădeau pantaloni negri, reiaţi, cu manşetă lată, şi alături – vârful unui baston. O ţigară fină, arsă pe jumătate, însemna cu fum subţire locul. Am ridicat liniştit, aşa cum mă plimbasem, coperta. În interior se afla un caiet subţire, cu foaie liniată şi cu însemnări. Probabil era al *aceluia*. Sigur era al *aceluia*! Privii distrat vârful bastonului şi ridicai încet ochii pe verticala lui. Era o umbrelă, mă înşelasem. Dar nici o tresărire. *Acela* probabil că nu observase că aveam în mână caietul lui. Dar era într-adevăr al lui? Cred că al lui era. Ceva mă face să cred că însemnările din caietul îmbrăcat în plastic erau ale lui: numai un purtător de umbrelă putea însemna aceste lucruri. Iau martor pe cititor. Aşadar, mersei sub un felinar şi citii cele ce urmează, rânduri care nu puteau fi decât *ale lui*:

• A învăţat să pedaleze bine pe velocipedul schiţei şi se strecoară cu uşurinţă printre

limuzinele epicii. Nu se avântă însă spre centru, de frica autobuzelor cu multe personaje.

• Să scoţi limba la oameni, dar tu să fii în tren, iar ei jos, lângă bariera coborâtă.

• Versuri croşetate în hexametru.

• E insistent în viaţă ca musca de cal.

• Autorul e atât de prolix, încât unele fraze îi ies din carte şi atârnă ca aţele unei cuverturi fără tiv.

• Mi s-a servit o lecţie bună: nu cunosc bine gramatica! Cine e recenzentul? A, Matei Nicodim! Deci, să încep studiul temeinic al regulilor. Deschid la conjugare: eu nicodesc/tu nicodeşti/el nicodeşte/noi nicodim… Aşa se conjugă şi *a odobi*.

• Am dezavantajul faţă de alţii de a nu fi aruncat în foc nici o foaie de manuscris.

• Bietul! Contează pe bunăvoinţa cititorilor lui…

• Suflerul în fosa lui cânta mai convingător decât tenorul, baritonul şi întreg corul de pe scenă.

• Ce e Omul? Dar ce e Oma?

• Pe calendarul lui Neştine: „Sunt într-o oarecare încurcătură: am consumat pâinea, carnea, laptele, curentul electric furnizate de-a lungul unui an întreg de oamenii muncitori şi eu nu le-am dat în schimb capodopera promisă. De făcut până luni, la prânz.“

• N-ai vrea să mănânci la cină salată *à la russe* şi predicat la grătar? Sau preferi o sonată măcelărească?…

• Stil rural: „Îi dădu bineţe cu cuţitul…“

• *Motan otrăvit*, spus între patru ochi de o femeie frumoasă, nu te tulbură în vecii vecilor, ca un vers admirabil?

• Ea pe sofa. Ea pieptănându-se. Ea pe closet.

• Să-i ofer actriţei manuscrisul meu înainte de-a fi prea bătrână.

• Un Pallady comentat centimetru cu centimetru.

• Firesc ar fi ca Szering şi Rubinstein, după ce au încheiat de cântat *Sonata Primăverii*, să cadă la

pat, pe jumătate morţi.

• De întocmit un catalog al metaforelor sărăcăcioase.

• La al II-lea şi al VI-lea vers – câte o pedală, iar ultimelor rime – câte un tril.

• Neconcordanţă între spiritul lui de formaţie clasică şi sughiţul suprarealist.

• Toţi scriitorii îşi cumpără puşcă, asemenea lui Hemingway, şi pleacă la vânătoare, toţi romancierii merg la meciuri de fotbal ca Eugen Barbu şi elogiază şutul lui Ene VI, toţi poeţii încearcă să moară alcoolizaţi ca Edgar Allan Poe. În ceea ce mă priveşte, voi căuta să merg pe scuter ca fratele lui Pindar.

• Un scris şi o caligrafie de calitatea acestei hârtii satinate…

• Grandilocvent ca un saxofon.

• Proza asta mi se pare puţin cam umedă.

• Ca să pară fioros, scriitorul pensionar vorbea astfel: „taie-i vorba!“, „gâtuie-ţi gândul rău!“, „argumente gata zdrobite“, „spânzură-ţi haina în cui!“, „în casa lui Georgescu e un masacru permanent al dulciurilor“…

• Idei subţiri şi moi, care îţi rămân pe marginea limbii ca fideaua din supă.

• Între Gara de Nord şi Calea Victoriei m-au năpădit o seamă de idei generoase. Pe Calea Victoriei însă, între Amzei şi Piaţa Palatului, pe trotuarul din dreapta, le-am pierdut pe toate.

• Are albumină. De aceea scrie versuri albe.

• Un vapor. Plin ochi cu furnici.

• Dintre zburătoare nu cunoştea decât *Găina* lui Daquin.

• Sunt unii scriitori pătraţi care-l iau drept model pe Carrel.

• Apropo de om bine informat: măturătorul străzii mele citeşte zilnic vitrinele de seară…

• Baudelaireana mângâiere surdă, fără sfârşit, a pisicii…

• Andantele se cântă atât de rar, încât ai impresia că pauzele sunt mai nuanţate decât notele.

• Băieţi, luaţi-l în compartimentul vostru! În excursie bătrânelul e adorabil! Vino să te prezint cucoanelor, domnule Anatole France!

• Din sonata ascultată aseară n-am reţinut decât intenţia a doi beţivi de a se sfârteca.

• Îşi declina competenţa după a III-a neutră.

• În ultimul război mondial, el ţinea cu tracii şi ilirii.

• *Bonjour*, Una Muno!

• Să fim realişti: această tulpină de salcie nu ne va putea oferi toată cheresteaua de care şantierul nostru are nevoie!

• Din când în când aduc pe scenă un steag.

• Un spital cu o mie de paturi pentru vertebrele acestui poem suferind.

• A citit pe clasici în diagonală, iar pe moderni cu voce tare.

• Un film instructiv: te învaţă să ucizi regizori…

• „Gândesc numai cu aspiratorul de praf în mână“, spuse poeta.

• Asta a fost o literatură de porţelan, dar s-a spart în mai multe locuri.

• Natură moartă: un ceas de masă, o suveică, un iepure ucis, o mandolină. Două frunze de porumb, două de sfeclă, două de cartof, două de viţă-de-vie. O balegă.

• Preferam ca acest volum să fie o cărămidă.

• Între cele două războaie:

— În gazeta noastră, fiecare articol este o fereastră deschisă…

— Frumos!

— …deschisă către bodegă. Redactorul-şef ne ia, după închiderea ediţiei, la mititei.

De aici mirosul de usturoi şi de ciorbă de burtă sesizabil chiar şi în literatura unor Hogaş şi Camil Petrescu.

• O trambulină de ştrand, instalată pe fereastra blocului pentru a te arunca, temerar, direct în

mijlocul vieţii.

• De turnat şaizeci de picături apă oxigenată în paginile descriind episoade negre din război.

• O doamnă cu un transatlantic.

• „Dintre *Concertele brandenburgice*, al şaptelea mi se pare cel mai profund“, spuse avocatul.

• Cu privirea lui de copil, nu putea observa că sunt un iconoclast.

• Domnii aceia au fost sublimi: au căzut pe rând în gura canalului, dar au urlat în cor.

• *Matei Basarab şi Vasile Pupu*, roman.

• Stânjenit ca şi cum s-ar fi aflat într-un cort turcesc.

• Un volum de versuri: în locul strofelor, bilete de avion cu inscripţii: Santiago de Cuba, Mexico, Brazzaville, Mozambic, Tananarive, Borneo.

• „Fleacuri! Indienii fac versuri cu 70–80% mai profunde decât încercările dumneavoastră.“

• Nu se poate, domnule redactor, să n-am talent la poezie. Am lucrat cincisprezece ani ca achizitor la Anticariat.

• Bravo! Să ştii că eşti un om de gust: asculţi *Pastorala* de Scarlatti şi citeşti paginile mele…

• Om al simetriilor, vedea o imperfecţiune a naturii în faptul că unele organe anatomice nu sunt, ca altele, duble.

• Că nu cunosc problemele agriculturii e regretabil. Dar că ignor funcţiunile ficatului, de aici, de sub coastă, mă ruşinează nespus de mult.

• Imaginile mele poetice sunt atât de concrete, că s-ar putea întocmi după ele hărţi amănunţite.

• Dintre gesturi, o uşă bine trântită, un vas pocnit de pământ, un foc de revolver fac impresie prin concentrarea lor excesivă.

• În Bărăgan, simţea sub tălpi tremurătorul pământ al Greciei…

• Trepte de cultură: Ion, Caion, Cacaion.

• În faţa lui Bruegel face alergie cu manifestări eruptive.

• L-a căutat pe Caragiale şi în buzunarul de la vestă, şi sub panglica pălăriei.

• *Cavalcada Kiriilor*, roman în patru părţi.

• Un tratat al strâmbăturilor şi scălâmbăielilor. Cu tablă de materii şi index de nume.

• E mare producător de adepţi.

• Nu cultivăm manuscrisul vibrând de viaţă, nu-l invităm să circule încă umed, motivând că, fiind fragil, va fi repede sfâşiat. În schimb, aruncăm pe piaţă mii de cărţi turnate în literă rece, indiferentă, şi avem impresia că sunt citite. Nemângâindu-le mâna, le sfâşie timpul.

• Să te plimbi prin opera lui ca printr-o grădină cu fructe şi arome. Să-i ocoleşti opera ca pe o femeie grasă şi urâtă care nu mai poate trăi fără tine.

• Versuri albe ca nişte copii burtoşi.

• N-am să-mi public cartea până nu voi fi încheiat cea de-a 750 000-a pagină. Până să-mi caut un editor, am nevoie de un contor.

• În această lucrare distingem cinci părţi de sine stătătoare şi câteva ace de siguranţă care le ţin împreună.

• „Angajăm prozatori şi poeţi să producă opere la prefeţele bine documentate ale editurii noastre.“

• A tăiat scurt odgonul tradiţiei şi acum navighează cu speranţa că va ieşi repede în bătaia vânturilor tari.

• Deocamdată, Grădina Zoologică se întinde pe douăzeci de hectare. Se prevede ca în viitorii cinci ani să cuprindă întreg oraşul şi să se confunde cu el.

• Singura ţară de pe glob în care ştersul nasului se face cu două degete între care nu se află o batistă.

• Balcanism: unii sunt ziarişti mari prin ceea ce scriu, alţii prin ceea ce evită sistematic să scrie.

• Cavaler în armură şi cu papion.

• Îşi instruieşte foarte atent copiii: le-a luat profesor de germană, instructor de pian şi un tigru

pentru a şti să se poarte.

• E un om delicat: visează să se vadă într-o dimineaţă pe un afiş oarecare.

• Din oameni iluştri, această şcoală pregăteşte anonimi.

• Pe partea nevăzută a lunii se odihneşte un motan.

• Literatură fastuoasă, subtilă, inteligent confecţionată – pentru toţi oamenii, pentru sărbătorile lor.

• Un om şi jumătate poartă trei pantofi?

• Toţi copiii din blocul nostru învaţă o poezie în care mama este înfăţişată ca o sfântă. Fiecare este convins că sfânta despre care e vorba este chiar mama lui. Am traversat azi după-amiază strada şi, privind blocul nostru, am căutat să disting deasupra acoperişului aureola colectivă a casei cu patruzeci şi două de sfinte…

• Să faci în aşa fel încât, într-o lume agitată, grăbită, superficială, incapabilă de a se stăpâni şi a cultiva bijuteria, rezultatele eforturilor tale să fie monumentale, stabile, finisate cu grijă şi aşezate cu gust spre a fi admirate. Să contrazică ceea ce este superficial, să afirme virtuţile artei.

Etc., etc., etc.

Închid caietul. Nu e nici o îndoială, al *aceluia* e! Şi acela nu e altul decât Jules Renard, cine altcineva să fie? Nu e nici o îndoială, al aceluia este. Şi acum, ce să fac cu caietul? Caietul e al aceluia şi acela nu e altul decât Jules Renard. Să i-l înapoiez. Da, să i-l înapoiez, aşa ar fi cinstit. Dar unde să-l caut, unde să-l aflu? El trebuie să fi plecat, cu umbrela lui, încă de atunci. Sigur a plecat. A plecat de mult. A plecat de mai bine de cincizeci de ani. (Din *Mimetism* de Luciano Cavalcanti) – Vezi şi **JULES**.

BUIUM De observat că nume ca Barbara, Bartolomeu, Helga, Bernard, Rabindranath, Tauno, Ion, Sirma, Tyron, Ciu, Raj, Cameron, Benu,

Domenico, Bension, Dolores, Fedor, Wolfgang, Sara, François, Grigore, Hiro, Jesus, Ataulfo şi Buium convieţuiesc admirabil în acest dicţionar. Şi de reţinut că ar fi existat oameni în stare de crima de-a nu citi decât pe unele sau altele dintre ele.

BURECH Cât a suferit până a ajuns statuie!

BUZEA Ca o pătură udă, ca o floare dată prin nisip, ca o salată excesiv de sărată, ca o lampă afumată, ca un pantalon ars, ca o friptură de pasăre pe care au rămas două pene lungi, ca o conferinţă întreruptă de sughiţ, ca un război daco-roman în care unul dintre adversari posedă două mitraliere, ca o scrisoare a unui mareşal ordonând ţăranilor să fie harnici şi să-şi lucreze pământul, în timp ce ţăranii fac de la sine, excelent, acest lucru, de câteva mii de ani.

BUZNAC Ştiu să fiu academic în discuţie, dar, cum văd că mă tot contrazici, află de la mine că, dacă mai susţii teza despre neparticiparea gerundivului la construcţiile literare de efect, militând pentru încărcarea frazei cu adjective la superlativ, eu pun să te sfâşie Buznac, Diabolo, El Zorab, Nabucodonosor, Allegro, Grigore, Negrilă, Medor, Pirat şi Alba. Iar dacă mai îndrăzneşti să-mi bagi pe gât pe cârpaciul acela de Pitigrilli, te voi da pe seama lui Benoni, Roşu, Lord, Prezident, Polux, Barbara, Mura, Sarsailă, Azor, Bubi, Negusu, Zefir, Schopenhauer, Lupu, Hector şi Negru. Iar dacă în timpul discuţiilor noastre filozofice mai faci ocheade nevesti-mii şi, la masă, îi mai prinzi genunchii între genunchii tăi, oricât de prieten mi-ai fi, te tai în bucăţi şi te dau hrană lui Tigru, Oimé, Nord, Ursa, Leac, Minos, Florin, Sever, Lulu, Taina, Cioban, Hamlet… Şi dacă vei scăpa totuşi nehăcuit, voi chema-o pe Fetiţa şi te va ciurui cu dinţii ei de fier.

Ascultă-mă: ca să faci o frază literară de efect e nevoie să alternezi imaginile palide cu cele violente…

BYRON Deoarece presimt că n-am să ajung niciodată să scriu despre numele LUCA şi pentru că BYRON e un nume inutilizabil, ofer cititorului următoarea piesă:

SOMNUL LUI MARTE

16 ianuarie 1903. Scumpă Solange, gândul meu e cu tine întotdeauna. În orele tale de somn, ore pentru mine de veghe, gândul acesta te răpeşte şi mi te aduce în preajmă. Simt mângâierea ta, respiraţia ta parfumată, şoaptele tale. Încep lucrul la proiecte. Le las îndată. Sunt omul unei singure pasiuni. Uneori îmi este ruşine că eu, doctor în aerodinamică, mă las copleşit de o dragoste atât de fierbinte. Îmi găsesc consolarea în gândul că, fiind tânăr, ştiu să închin vârstei ceea ce este al vârstei. Îţi trimit sărutări din inima Parisului etc., etc., Luca.

25 ianuarie 1903 …şi n-are rost să te ruşinezi. Ţi-aş repeta de sute de ori că te iubesc, că eşti lumina mea… etc., etc., Solange.

P.S. Bucureştiul e în sărbătoare: 24 ianuarie a scos lumea pe străzi.

30 august 1906, Paris …Încerc acum să construiesc un motor cu explozie fără supape, pe principiul proiectului premiat, anul trecut, în institut. Largi aplicaţii la carele de luptă. Invenţia, dacă va reuşi, îţi va fi dedicată, scumpă Solange. Pe curând, Luca.

8 septembrie 1906 …Eşti lumina mea, ţi-aş repeta de sute de ori că te iubesc etc., etc., Solange.

19 februarie 1908. Ura! Pe baza brevetului obţinut pentru invenţia mea *Dispozitiv simplu de ochire precisă cu arma în semiobscuritate*, am fost invitat la Atelierele Centrale ale Aviaţiei din localitatea S.P., la 16 kilometri depărtare de Lyon. Ştii cât mă gândesc la tine… Luca.

24 februarie 1908. Sunt fericită. Îţi repet de sute de ori, de mii de ori că te iubesc. Tu eşti etc., etc., Solange.

P.S. Tata a fost ieri de o absurditate colosală. Pentru prima dată l-am auzit că vrea să mă mărite. A susţinut tot timpul mesei tâmpenia asta. Mama a plâns. Bănuiesc că are în vedere o persoană anume – pe Filionescu, procurorul, sau pe Blănaru de la Banca Naţională. Fii încredinţat…

30 martie 1908. Nu înţeleg. Despre ce căsătorie e vorba? Tatăl tău doar agrea dragostea noastră. Sunt contrariat. Scrie-mi degrabă…

8 aprilie 1908. Fii liniştit! Solange.

26 mai 1910, Rouen …Ce rost ar mai fi avut corespondenţa noastră? Am suferit mult, desigur.

Cum ai putut face căsătoria asta nepotrivită? M-a emoţionat nespus că i-ai dat băiatului numele meu. E o consolare, într-adevăr. Dar ce spune *el* despre această idee? În ceea ce mă priveşte, îţi rămân etern credincios. Am inventat un proiectil de mitralieră cu traseu fumigen pe ultima jumătate a traiectoriei. Premiul Consiliului de Război al Franţei etc., etc., Luca.

21 august 1910, Bucureşti …Ţi-aş repeta de sute de ori că te iubesc. Ai înţeles exact împrejurările. Îţi rămân şi eu, în fundul sufletului, credincioasă. M-a bucurat atât de mult fotografia… Cum rămâne cu călătoria în America? N-am înţeles, proasta de mine, ce e cu proiectilul-sfredel. Scrie-mi pe noua adresă, în Cotroceni.

2 iulie 1912 …în faţa cărora am făcut demonstraţii foarte interesante, dar obositoare. Generalul Taylor m-a asigurat că tancul sferic cu şenile suprapuse va intra în fabricaţie încă în toamna acestui an. Felicitări pentru mica Lucia. Cum văd, te învârteşti în jurul numelui meu. Te sărut, Luca.

16 decembrie 1912. Eram la Găeşti la tanti Marie când am citit în *Universul* despre călătoria ta în Bolivia. Mi se pare riscantă experienţa, de aceea sunt îngrijorată şi adesea nu izbutesc să închid ochii şi să-mi liniştesc gândurile. Visez ades numai explozii îngrozitoare, iar tu înotând sub cascadele de flăcări… Dacă bombardamentul nu va avea precizia pe care ai imaginat-o? Luca şi Lucia aud mai multe poveşti cu tunuri şi poligoane de foc decât cu zmei şi Cosânzene etc. Solange.

15 iulie 1915. Cu greu ţi-aş putea descrie farmecul coastei californiene. (Urmează o descriere în poşta viitoare.) Nu-mi pot ţine cuvântul de-a sta liniştit. Am scris colonelului Herbert Kopf rugându-l să începem neîntârziat experienţele. Proteza nu va constitui o piedică în activitatea mea viitoare. Am gata o „aripă cu fantă“, pe care Handley-Page a şi introdus-o în experiment. Mă bucură că urmăreşti ziarele pariziene. Da: iată-mă şi laureat al Societăţii Regale de Astronautică! Etc., etc., Luca.

1 octombrie 1915. Războiul mă înfricoşează nespus! Ai să-mi faci mustrări: „Suflet de femeie!“ O mamă se gândeşte însă la copii. Luca, Lucia şi Lucan te sărută odată cu credincioasa ta Solange.

6 noiembrie 1915. Călătorie admirabilă în Mexic şi Anglia. Turnul Londrei, cu cheltuieli nu prea mari, ar putea fi transformat în rampă de

catapultare a navelor supersonice pentru bombardamente de intimidare. Cu dragoste, Luca.

1 martie 1916 …Ştii cât de mult te iubesc… etc. Solange.

21 decembrie 1916, Salt Lake-City, Statele Unite… Apoi succesul biplanului Potez 13! A fost un triumf. Decoraţii, onoruri. Uzina mea primeşte comenzi fabuloase. Te sărută, Directorul tău. (Dedesubt e desenată o floare sub o elice de avion.)

P.S. Fii înţeleaptă! Ne vom revedea. Vom fi fericiţi. Copiii sunt *şi* ai mei. De ce mânii pe Dumnezeu?

18 septembrie 1926, Paris …Nu ştiu, dragă Solange, dacă vânzarea caselor mele de pe Polonă te va putea scoate din nesfârşitele tale încurcături băneşti. Dispune de ele cum vrei. Îţi trimit actele necesare vânzării. Uzinele sunt ameninţate să se închidă. Pe toţi i-a apucat din senin o dragoste cretină pentru pace. Deocamdată un icter. Sunt mai îngrijorat de piciorul drept în care, după toate suferinţele lui, a mai intrat, la ultimul experiment cu bombe fuzante, o schijă de 15 milimetri. Prietenii mei François Rateau, membru al Academiei de Ştiinţe din Stockholm, R. Katzmayer, directorul laboratorului aerodinamic din Frankfurt, Maxime Toussaint de la *Magnificum* şi alţii au făcut propuneri pentru Academie. Intru, după cum vezi, în familia nemuritorilor…

26 mai 1929 …Sunt lucruri pe care le-am aflat prin bunăvoinţa domnului Ernest Barbete, reîntors de la Paris. Am rezolvat problema caselor. Îţi mulţumesc din suflet. Ţi-ai explicat. Stăm prost: venituri nesigure. George e mereu suferind. Nu ştiu cum o vom scoate la capăt. Guvernanta şi şoferul au cerut sporirea salariului. Îţi repet de o

sută de ori că te iubesc, dar nu fi ridicol! Dragostea mea e mare şi statornică. Solange.

2 octombrie 1930. E o minune cum de am putut scăpa dintr-o explozie care a desfăcut în fărâme fiecare obiect din laborator. A dispărut fără urmă şi peştişorul roşu care împletea nevăzute traiectorii în acvariu. Racheta proiectată de mine *zboară*! Combustibil ideal. Rănile, nu grave, m-au ţinut totuşi la pat. Suferinţa a trecut. Proiectez acum un sistem teleghidat de conducere a avioanelor de asalt la mare înălţime. Nu înţeleg de ce-ai mai acceptat sarcina… Şase copii, Doamne, e o cifră! O răspundere! Te rog, urmăreşte în ziare experimentarea proiectilelor „Solange“, la St. Cyr…

6 mai 1935, Bucureşti …Aşa a murit bietul George! Fireşte, am suferit. Au suferit alături de mine şi copiii şi cei trei câini de vânătoare, statornica lui pasiune. Am fost legată de el. Fii înţelept! Dragostea ce ţi-o port este curată şi neştirbită. Dar, vezi, depărtarea… Uneori, nici nu-mi pot aminti cum arăţi. Mama regretă acum: să fi mers cu tine, îmi spune, să fi fost alături de tine, în toate încercările. Ce complicată, de neînţeles este viaţa!… Nu te sfătuiesc să accepţi proba de încercare a gazelor asfixiante. Nu poate fi angajat pentru asta un om oarecare, un şomer? Scrie-mi degrabă. Solange.

2 octombrie 1935. Numai o lună de zile de răgaz, te implor! Mă gândesc cu gingăşie la tine. Urmează să experimentez la Hamburg acceleratorul cu eter. Lucrarea îmi dă bătaie de cap. În orele mele de reverie am gândit la construcţia unei grenade minunate, minunate. Ne vom revedea curând, eu glorios, tu fericită.

26 mai 1939. Cine ar fi crezut că vor mai trece patru ani de la revederea noastră, la Bucureşti! Cât am putut vorbi atunci?! De câte ori ai venit la noi, copiii te-au asurzit cu nebuniile lor, încât n-am putut schimba măcar câteva cuvinte despre fericirea noastră. A dispărut vânătaia pe care dracul de Licurg ţi-a făcut-o cu pistolul lui? Sper că în curând vei reveni acasă, pentru totdeauna… Câte lucruri admirabile ne vom povesti atunci! Solange.

30 mai 1939 (Par avion). Acelor zile fericite le vom adăuga altele, vom fi alături, minunea mea. Lucrări urgente mă reţin momentan la Paris. Imaginez acum aparate de război din metale uşoare, superdure. Patentul rachetei-ferăstrău, furat de nemţi! Dă-mi veşti despre copii. Luca.

8 iunie 1939… Se vorbeşte de război. Ne gândim cu grijă la tine. Părerea mea (ai să zici că sunt plicticoasă) este să te înapoiezi în ţară, să nu te prindă evenimentele neaşteptate acolo. La Bucureşti vei fi mai adăpostit. M-a revoltat impertinenţa nemţilor de a propune să te cumpere ca pe o plantaţie oarecare. Să nu primeşti! Fii român demn de Tache Ionescu! Inteligenţa ta nu se cumpără! Luca are iarăşi neplăceri pentru situaţia militară. Lucia, Lucan, Lilica, Licurg, Lenţi şi micuţul *tău* Paul-Luca sunt mereu cu gândul la tine. Solange.

11 septembrie 1939, Paris… Scumpă doamnă, soţul meu, Luca, avea multă stimă pentru dumneata, de aceea îţi scriu ca unei vechi amice. Pe cât ştiu, familiile voastre au fost prietene. Înainte de a încerca ultima şi fatala lui experienţă cu combustibil solid la Chalais-Meudon, mi-a vorbit într-o seară de dumneata, informându-mă cât de gentilă ai fost luându-ţi obositoarea îndatorire de-a ne vinde casele din Polonă şi de-a investi banii într-un imobil central. Sunt

încredinţată că toate actele sunt în regulă şi îmi pot fi comunicate, împreună cu cecurile de chirie, care totalizează, după calculele avocatului meu, peste 600 de mii lei…

Mi se pare că afacerea s-a încheiat cam pe vremea când noi ne aflam în California. Cine ar fi crezut atunci că acesta va fi sfârşitul? Eram fericiţi. Luca mă iubea ca un fanatic, mă adora. Am fost unica, marea lui pasiune, bineînţeles fără a socoti ştiinţa căreia i-a sacrificat viaţa. Băieţii îi seamănă. Cel mare e student excepţional la St. Cyr. Studiază balistica.

În aşteptarea răspunsului, cu multă afecţiune pentru dumneata şi domnul George Blănaru, pe care, sper, rândurile mele îl vor găsi complet restabilit,

Marie-Louise de Lucas Zamphiresco

C

CABIRIA Filmul intitulat *Nopţile Cabiriei* şi cartea numită *Zilele Cabiriei*. Definiţie: o zi calendaristică este o perioadă de timp cuprinzând douăzeci şi patru de ore, formată dintr-o noapte şi o zi – ale Cabiriei.

CABOT Ursuz. Împleticit. Parcă un câine ciobănesc ar da să-i treacă printre picioare şi nu reuşeşte…

CADMUS Bărbat binevoitor, preocupat de împlinirea îndatoririlor sale până la a-şi neglija familia şi propria-i tinereţe. Strădania i se concretizează în mici servicii aduse umanităţii: un şalter bine înşurubat, o măsea scoasă fără dureri, o dantelă frumos împletită, un copil îngrijit cu răbdare. Ingrată istorie a civilizaţiei! Cercetarea nu ajunge niciodată până la considerarea acestor nespus de folositoare creaţii. Şi asta numai pentru că ar fi nevoie de o minte dumnezeiască spre a înregistra şi elogia infinitele lucrări mărunte.

CAIUS Subtil şi nărăvaş. (Încă o dată a se remarca ce putere ilustrativă şi deformatoare au numele care, formal, evocă fiinţe şi lucruri comune!) Un Caius nu poate decât să tresalte în apropierea unei femei, să se aprindă la auzul tobelor şi goarnei de luptă, să dea cu copita în cei care se află în preajmă. Şi dacă nu sunt încântaţi la vederea unui sac cu orz, pot face destăinuiri formidabile în faţa unei halbe cu bere.

CALAMANDRINO Roşcovan, jucăuş, nestatornic. Are un zâmbet suspect de băiat care-şi fură părinţii, de prieten care te îmbrăţişează punându-ţi mâna în gât.

CALDERON Din familia Eleudron, Crisobolo, Cristodulo. „Un îngâmfat şi un făţarnic.“ (A. Ross) „Calderon, cel lipsit de spirit.“ (Mario Lexa) „Calderon de la Barca, ingeniosul.“ (Baldasare Berna)

CALIBAN „De la o vreme substanţele antibiotice nu-şi mai fac efectul: microbii care circulă astăzi sunt supravieţuitorii tratamentelor de un deceniu, specii selectate, cu calităţi şi rezistenţe biologice excepţionale. În lupta pentru existenţă, cei slabi au pierit.

Şi indivizii societăţilor omeneşti s-au selecţionat de-a lungul secolelor. Cei arţăgoşi au căzut în războaie. Cei întreprinzători au plecat în vâltoarea furtunilor, au cucerit pământuri noi, dându-şi sufletul sub constelaţii ciudate. Bătuţi de vânturi, fiii lor s-au desensibilizat. Cei inteligenţi şi talentaţi şi-au închinat viaţa şi eforturile unor idealuri ucigătoare: pictori, scriitori, muzicieni, savanţi s-au măcinat în singurătate, înconjuraţi de indiferenţă, indiferenţi ei înşişi dacă moştenitorii lor direcţi vor fi sau nu la înălţimea lor.

La vetre, pândiţi de neajunsurile vieţii, minaţi de lipsuri şi de boli de toate felurile, şicanaţi de legi nedrepte şi de impozitele tuturor stăpânirilor au rămas cei slabi şi neputincioşi, care, la rândul lor, au dat eroi neştiuţi şi s-au epuizat.

A supravieţuit o categorie de specimene cu epiderma tare şi talpa grea. Acestea au rezistat măcelurilor, emigrărilor, bunăvoinţei religioase, foametei, constrângerii, doctrinelor filozofice, apelurilor la generozitate, ciumei. Oameni groşi, ei sunt fericiţii pământului. S-au înmulţit şi devin tot mai mulţi, pe măsură ce repartiţia mijloacelor în societatea modernă permite o înmulţire relativ mai sigură. Vor fi destui în anii care vin ca să nu se înţeleagă între ei şi să fie gata, în goana după aur, să se sfâşie, să arunce civilizaţia în haos.

Este de datoria cărţilor frumoase, a operelor mari, solide, fastuoase, pătrunse de lumină şi dăruind lumină, să înlăture îngroşarea antenelor, să sensibilizeze din nou ochii şi urechile, să preîntâmpine pericolul dispariţiei în materie a vibraţiei, salvând-o din bolboroseala capetelor turtite.“ (S. Famagusta)

CĂLIN Băiat antipatic, netuns şi snob încă de la cinci ani. „Ce mai faci, Căline?“ „Aşé!“ (Nume din categoria: „Agresiv româneşti“.)

CALIOPI Numele este frumos, dar numai purtat de o bătrână. Ca să fii Caliopi, trebuie să fi trecut mai întâi prin stadiile Nina, Monica, Despina, Maria, Caterina, Eufrosina şi altele. CALIOPI GRASOPOL Fusese o femeie de o frumuseţe antică, desprinsă dintr-o frescă şi azvârlită de un destin ciudat pe malurile Ialomiţei. Avea prin 1940 o proprietate lângă oraşul P., unde locuia vara şi de unde trecea spre târg, de două ori pe săptămână, o dată ca să îngrijească mormântul domnului Pericle, soţul ei – remarcabil negustor dintre *cei vechi* – şi altă dată pentru a le face o vizită doamnelor Zottoviceanu.

În trăsura deschisă, Caliopi Grasopol trecea ca o ducesă, severă şi delicată şi, odată, întâlnită pe podul Mihai Bravu, mi-a apărut ca o zeitate de dantelă. Avea în ochi o tristeţe care prevestea cataclisme, mâna ei era subţire, talia dreaptă, mişcările eliptice.

Doamna Caliopi s-a stins acum câţiva ani şi sufletul ei cred că odihneşte în grădina în care sălăşluiesc sufletele statuilor.

CALIST De asemenea monahal. De tip Calinic, Iacint etc. Calist Macedoneanu, Calist Călugăreanu, Calist Preuţescu.

CALMAN Trăiesc încă mulţi ploieşteni care l-au văzut în prima zi a sosirii lui în oraş. Era în iarna lui 1919. Bietul venetic tremura într-un pardesiu jerpelit, solicitând primăriei concesiunea unui debit de tutun în Piaţa Mare.

A folosit cu abilitate fondurile debitului, timp de mulţi ani, apoi a deschis o parfumerie împreună cu Maricescu, un evreu întreprinzător.

În noiembrie 1940, cutremurul de pământ distruge magazinul, punând capăt afacerii. Alungându-şi asociatul, Calman solicită un împrumut pentru „românizare“ şi construieşte în Bucureşti, pe Calea Moşilor, o editură. Timp de doi ani, treburile merg bine, casa conlucrând cu traducători anonimi şi cu militari scutiţi de front. O *Istorie a lumii* de H. van Loon, tradusă în ciuda drepturilor rezervate, aduce în casă câteva milioane, iar reportajul *Gândeşte, nu sta pe gânduri!*, vândut prin Consiliul de patronaj şi prin şcoli, adaugă alte două milioane.

1945, în toamnă, casa de editură lichidează. Clădirea impunătoare e ocupată de un comandament militar. Calman, proprietar şi al altor trei blocuri, o dăruieşte Uniunii Patrioţilor. Gestul e apreciat. În 1948, comisia de naţionalizare a clădirilor îl ocoleşte.

Anii trec. Prin 1953–55, Calman este expert al Societăţii de stat pentru achiziţionarea de maşini (S.P.A.M.). Călătoreşte în Grecia, Anglia, Brazilia şi Australia. Din ultima călătorie nu se mai înapoiază în ţară.

Se află, ulterior, că într-o bancă elveţiană, Calman poseda încă din timpul războiului câteva sute de mii de dolari, o avere imensă pe care Maricescu i-o transferase cu abilitate.

La Nisa, într-unul dintre cele mai distinse localuri, ţinut de „Kalmann şi Marissesco“, se mănâncă mititei şi sarmale de zile mari şi se vorbeşte fermecător româneşte.

CALMANT (Nume neatestat) De luat legătura cu Sedonal, Carbaxin, Bromoval, Pasifloral, Luminal şi Luminaletta, Nervatil, Valenal şi Cerebrosan; de rugat să se studieze *Logica* lui Hegel şi să se facă rezumate. Eventual să se folosească pentru studiu şi compendiul lui Henri Meprobamat. (În *Felix Alcan*)

CALOMIRA Calomira Calomiris, str. Făinari 45. (Ct.) Tocat la capete cu cuţitul fantezist al declinării. Asemănător lui Galileo Galilei (vezi numele).

CAMELIA Insectă albă, din hârtie cerată. Puţin falsă.

CAMIL Se menţine cu orice sacrificiu la ordinea zilei.

CANDID Plăpumar în Sfântu Gheorghe.

CAPITOLINA „Gura ei mică mă îndemna, întotdeauna, la păcat. Desigur, nu întârziam de-a întoarce capul spre a o gândi toată.“ (Alexandru Ober) „Inconsistentă, asemenea unei prăjituri cu albuş de ou.“ (Silvio Pavana) CAPITOLINA OPREA Afacerile o vor preocupa până la moarte: cum să revândă un palton vechi, cât să ia pe o broşă falsă, cât ar câştiga dacă ar închiria camerele din faţă fără ştirea Mariei Constantinescu, nebănuind că femeile în vremea noastră rezolvă aceste probleme la nivel diplomatic sau se folosesc de societăţi pe acţiuni cu tentacule uriaşe – desigur la o altă scară, de milioane.

CARIBDA Din categoria acelor femei cu voce bărbătească, gesturi eliptice şi dure, care ghicesc în cafea, având satisfacţia adeveririi totale a previziunilor, şi care ştiu ce s-a întâmplat în lume în ultimele douăzeci şi patru de ore, devenind în anume împrejurări soţii de ofiţeri operativi,

ocupaţi o viaţă întreagă cu studiul perforării cazematelor.

CARMEN Un acordeon într-o orchestră cântând Wagner.

CARMIL Ca şi Ermil. Un Carmil Giurgiu, în Cartea de telefon.

CAROL „În mintea mea unele lucruri şi unele obligaţii s-au cam amestecat. Mă întreb adesea şi caut să dezleg care a fost Carol Neumann, care Quintul, care e cel cu găinile furate, care a traversat Atlanticul în ’23, cum arăta Carol I, de ce nu l-a putut suferi mama pe Carol Niculescu – patronul magazinului «Greierele şi furnica», de ce eu l-am înjurat pe Carol Magnul şi dacă Carolina Mitulescu, cu care am trăit o jumătate de an, nu era cumva Carol Manolescu, celebrul escroc internaţional, considerat de toată lumea dispărut?“ (Felicien Rotaru)

CARP Din categoria Carpilor fac parte cei care-şi servesc bine şeful, serviciul, direcţia, instituţia, asociaţia, comunitatea, partidul politic, neamul, patria, umanitatea şi care studiază în timpul lor liber astronomia pentru a determina cercul cosmic mai larg decât umanitatea căruia să-i ofere serviciile în viitorul apropiat…

CARTAGINA Brună, cu pielea foarte netedă, osoasă, proeminenţe tăioase, şoldurile late, toată musculatura strânsă pe braţ şi sub genunchi. Vioaie, nerăbdătoare, fierbinte.

CARTON (Nume neatestat) De vreme ce există un Elizeu şi un Arpad – nume care cer recompense şi insigne de bicentenar, de ce oare n-ar exista şi Carton? Bărbatul botezat astfel trebuie să fie negreşit licenţiat, sportiv, monden, bun matematician şi soţ desăvârşit. Există o familie

precisă a Cartonerilor, amatori de curse de cai şi de călătorii în străinătate, neam generos de agenţi comerciali şi rugbişti (Carton Niţescu, Carton Zamfirescu, Carton Popescu etc., etc.).

CASANDRA „Pietroşiţa, târg arătos pe apa de plumb a Ialomiţei, sub bastioanele Bucegilor. Deasupra străzii date cu păcură, un balcon al unei case de ţară şi, în balcon, printre florile de un verde şi roşu ireal – o femeie voinică, în costum naţional. În timp ce se înserează şi pe cer începe să fluture Arcturus, ea vorbeşte şuierător, râde zgomotos şi, privind solemn în răstimpuri, salută trecătorii făcând să-i zornăie salba magnifică de sub guşa proeminentă.

Lumea o numea madam Casandra. Era o femeie sub ochii căreia, desigur, se fondase cândva masivul Caraimanului.“ (Din *Cartea locurilor*)

CASTOR Individ politicos, cultivat, agreabil, adaptat la condiţia de chiriaş în apartament de văduvă.

CATINCA Nume ostentativ modern datorită tocmai vechimii şi purtării îndelungate. CATINCA R.: „Se vorbeşte mult despre ea, în toate cercurile, în toate împrejurările, este citată, imitată, i se fac de două ori pe zi biografia şi inventarul rochiilor. E o prezenţă atât de vie atunci când nu e, încât, ori de câte ori descinde în mijlocul oamenilor, trupul ei puţin şi transparent violentează ca apariţia unui cardinal într-un spital. Catinca e o legendă. Întotdeauna fiinţa mărunţită de comentariile oamenilor intră în istorie înainte de vârsta venerabilă.“

CATO „Când îşi punea galoşii, îşi ridica gulerul, îşi deschidea umbrela şi trântea după sine uşa, puteai crede că în el a început să se

dezmorţească un erou.“ (Sergio Malaster: *Profiluri*)

CATY Una dintre cele mai vii eroine de roman: Caty Zănoagă.

CAZIMIR Descendent din familiile vechi poloneze. Vorbeşte mult în şedinţe, sistematic şi combativ. Când vine vremea şi cei care au vorbit se retrag la vatră spre a-şi fructifica meritele şi relaţiile, Cazimir alege invariabil artele. „Pictorul Cazimir? Îl cunosc! Tablourile sale sunt foarte *elocvente*!“

CECROPS Filozof. Având piatră la ficat, gândea şi se comporta ca atare.

CELESTIN Din sticlă suflată.

CELESTINA Din sticlă suflată, în care au rămas bule de aer.

CELIA Sunt unele plante de salon cu frunze lungi şi late, înfoiate, luxuriante. Sămânţa lor e mică, din oţel, promiţătoare; floarea roşie, efemeră. Sufletul: de Celia.

CÉLINE Subţirime anatomică de filigran, mâini foarte albe şi reci (semn al melancoliei), nasul ascuţit şi ridicat, trăsătură a caracterelor veninoase. Femeile lui Jean-François de Froy, din acest aluat, caută umbra copacilor rămuroşi, mângâierile întârziate şi indecise, jocurile prudente, lucide. Alcoolul, cafeaua, tutunul, emoţiile, ceaiul, condimentele prăfuite sunt duşmani organici ai fiziologiei sale economice. Céline trăieşte noutăţile în doze homeopatice şi e, întotdeauna, suferindă de prea ampla recepţie a mişcării. Cu o astfel de organizare, Céline supravieţuieşte numai în apropierea clavecinului,

harpei, pastelurilor fine, broderiei, vaselor de porţelan, rondelului.

CERDON Dacă n-ar fi purtat luni, 16 martie 1936, orele 16,45, un costum de haine în dungi, pantofi negri bine îngrijiţi şi o cămaşă impecabilă, n-ar fi reuşit ulterior să fie ales membru corespondent.

CERISA O Cireşică (vezi numele), însă mai palidă, cu o organizare nervoasă extrem de simplă, ca de fluture.

CETI Ultima, şi cea mai slabă, din câteva zeci de copii trase de pe o gravură.

CEZAR Îmi aduce în urechi partea finală (*Pinii de pe Via Appia*) din suita lui Respighi, acea gramofonică evocare a stridentelor marşuri militare, trecere în amintire a cuceritorilor lumii cărora le-au stat mărturie neschimbătorii copaci. A fi roman, a traversa Alpii Cisalpini, a porunci barbarilor, a te înapoia triumfător…

CEZARA De tipul Manola, Vintila, Costica, Vlada, Chirila, Mitica (Junghiatu).

CHARLOTTA Din categoria femeilor mari, întregi, depline, bine echilibrate, înzestrate cu multe calităţi, cu suferinţă şi seninătate. (Vezi şi **LOTTE**.)

CHILOM Într-o lume de forme miraculoase, numele acesta stând în mâini e o insulă.

CHIMON (sau Kimon) Mai vechi decât veacul în care s-a născut.

CHIRIAC Complicat, nefiresc în firescul său, uluitor de neplăcut, ca un obiect de cult brahman, care, cu tot aurul şi frumuseţea lui, răspândeşte

teroarea. II. CHIRIAC CHIRIACESCU, proprietar de pivniţe-labirint, însurat de patru ori, nefericit. („Am vrut o fată săracă dar curată, care să mă vadă ca pe soarele ei. N-am găsit-o. Dacă aveam mansarde şi nu pivniţe, poate eram mai norocos!“ – spunea el.)

CHIRIACA Udă. Coborâtoare din copaci înalţi. Chiriaca Enciulescu, trăind din chirii şi din *Kirye Eleison*.

CHIRIACHIŢA Tăietoare de noduri gordiene.

CHLOE În loc de sânge, în vine îi curge untdelemnul.

CHRIS Un geam lovit uşor. Locul rămâne însemnat de un mănunchi de raze. Acolo, în acel accident, sălăşluieşte ideea lui Chris.

CIBELA (A nu se confunda cu CIBA, renumită firmă de medicamente!) Fată transparentă. Mă gândesc la acele mici vietăţi acvatice prin fiinţa cărora lumina pătrunde ca printr-o foiţă.

CICI Mărgică de gheaţă.

CINCINAT (Ca şi PATRULAT.) Ştie tot, înainte ca evenimentul să se fi produs. Reporter ideal.

CINIA Din neamul Cinicilor.

CIO-CIO-SAN (Care să fie numele *ei* şi care al familiei?) Triplu salt.

CIPCILI (sau CIPCI) În copilărie, mama vizita adesea pe doamna Ieremia, a cărei fiică de zece ani scria poezii. De fiecare dată, la înapoiere, mama îmi aducea mustrări: „Vezi, în loc să te joci de-a armata şi să faci pe preşedintele de republică, mai

bine ai scrie, ca Cipci, poezii!“ Mustrarea, comparaţia mă umileau. Doream din suflet să fac şi eu poezii, să dovedesc că nu sunt mai prejos. Invidia literară se manifesta, încă de pe atunci, veninoasă, neînduplecată. Dar la ce bun poezia?

Într-o zi, Cipci, purtând o rochie albă, spumoasă, descinse în magazia unde Tityre şi colaboratorii mă ajutau să instalez o mare uzină de armament. Tocmai rostisem discursul şi primeam proiectele din mâna inginerului-şef al şantierului, încurajând pe generalii sceptici, când fata, cu ochii stinşi, cu buzele palide, pluti într-o aureolă orbitoare şi se opri pe o schelă lângă capra de lemne şi ligheanul cu cărbuni. Atitudinea ei fu grandioasă când rosti:

„Ţiculaş cu botul lung
Ca în forma unui lup
Ce pe pisici le alungă,
Ţiculaş cu coada lungă…“

Generalii mei fură cuceriţi. Citeam acum în ochii lor încrederea neţărmurită, speranţa. Construcţia putea începe. Atunci m-am pătruns, prima dată, de funcţia însufleţitoare a artei.

CIPRIAN Aparţine familiei netunşilor (Cătălin, Călin etc.). Ciprian, fizionomie de mătură însoţind oşti în mari expediţii. Comandanţii lui Alexandru, la marea cumpănă, şovăie în credinţa lor. O parte se dezic de el şi îl părăsesc. Rămân câţiva să-i ţină tovărăşie până la moarte. Sunt Ciprienii.

CIPRIANA Stranie feminitate! Privirea derutantă, lumină albastră pe chip, un fel de a se purta care aminteşte zvâcnirile animalelor mici în ierburi. Cipriana! Viaţa unei cetăţi scufundate într-un lac înverzit.

CIRCE Împinge, absolut sigur, la crimă pasională.

CIREAŞA — „Trec albe cocoare pe cerul de zguri…“

— Pe cerul de *zgură*, proasto! – o corecta doamna Filofteia.

— „Adânca vale umplând-o cu vaet;

De toamnă şi… singurătate…“

— De unde ai scos *singurătatea*? Toanto! Vezi ce căscată eşti?

— „De toamnă târzie…“

Ore în şir, Cireşica învăţa, cu voce răstită, poezii peste puterile înţelegerii ei. Aceste poezii urma să le spună invitaţilor (ocazii, cu nemiluita). Ore în şir, prin glasvand, auzeam aceleaşi şi aceleaşi versuri şi intervenţiile mamei exasperate. Era un martiriu.

CIRUS Cirus Iosipescu: expert în rezolvarea litigiilor dintre fabricile de iaurt şi distribuitorii cooperatişti.

CIŢA Dulce şi venerată bătrână fără familie. Conduce o casă cu şapte copii. Bunica mea îi încredinţase *pentru totdeauna* cheile tuturor uşilor, pe care nu le dăduse nimănui altcuiva.

Încrederea a fost dezminţită: Ciţa a murit.

CALIGULA (Autorul roagă pe editor să restabilească locul de drept al acestui cinstit cetăţean roman, pe care unii smintiţi organizatori l-au scos din rândul firesc al alfabetului.) „Avea statura înaltă, faţa palidă, capul enorm, gâtul şi picioarele foarte subţiri, ochii în fundul capului, tâmplele scobite, fruntea lată şi ameninţătoare, păr rar pe cap, în creştet neavând deloc, celelalte părţi ale corpului păroase.“

Şi:

„Natura îi dăduse o figură respingătoare şi urâtă, dar el se trudea s-o facă şi mai oribilă, aranjându-se în faţa oglinzii, ca să inspire şi mai mult teroare şi groază.

Era de o sănătate şubredă şi la cap, şi la suflet.

Copil, suferise de epilepsie; ca tânăr, era rezistent la efort, dar câteodată îi venea un fel de slăbiciune pe neaşteptate, încât abia mai putea merge sau sta în picioare şi-şi revenea greu din această stare…“

Şi:

„Îl chinuiau insomniile, căci nu se odihnea mai mult de trei ore pe noapte, şi nici atunci nu era liniştit, ci tulburat de coşmaruri şi fantome, încât, între altele, a visat că marea stătea de vorbă cu el.“

„…Porunci să se aducă din Grecia statuile divinităţilor celor mai strălucitoare prin măiestria cu care au fost făcute şi respectul de care se bucurau, între care a lui Jupiter Olimpianul, cerând să li se taie capul pentru a fi înlocuit cu al lui. Prelungi o parte din palat până la Forum, iar templul lui Castor şi Pollux îl transformă în vestibul. Aici se aşeza adesea la mijloc, între statuile celor doi fraţi zei, şi se înfăţişa vizitatorilor ca să i se închine.“

Şi:

„Câteodată, închizând hambarele cu grâne, pricinuia foamete în popor…“ (Suetoniu)

CLARENCE Vezi Richard al III-lea (la teatru).

CLEMENT „Criminalul este criminal printr-o serie de împrejurări foarte omeneşti şi multe din aceste împrejurări sunt explicabile la lumina zilei, până la a semăna cu scuze adevărate. Dacă crima a fost săvârşită din cauza mizeriei, din disperare, e de înţeles, de asemenea, procesul: cel care a făptuit-o a făcut un act de eroism pe care, bine instruiţi, l-ar fi făcut cei mai generoşi studenţi porniţi sub stindardul omeniei. Dar dacă criminalul

a ucis pentru a jefui? Jaful, în unele situaţii, urmăreşte să transfere un bun sau o serie de bunuri dintr-o proprietate în alta, după criteriile unei justiţii mai dinamice decât aceea a proprietarilor. Un individ şi-a uitat, în lungi călătorii, şi familia, şi ţara. Cine garantează că motivele care l-au îndemnat să peregrineze alături de Bălcescu şi Ghica nu sunt mai înţelepte, în perspectiva anilor care vor înlocui statul ciocoiesc cu altul, mai drept? Liniile explicaţiilor lui Clement, într-o vreme de cenuşie şi degradantă orânduire, duceau prin gări uitate de mult de oameni, traversau peisaje de o nouă înălţime. Clement măsoară, trecând pe lângă uriaşa cascadă a nefericirii, căderea, adâncimea. Găseşte, odată cu explicaţiile, o mie de motive împotriva fanatismului. Natura – spune el – face să înflorească în soare şi trandafirii, şi ciulinii. Să reţinem didactica naturii!“

„Într-o zi, Clement a simţit o mare durere. Un bun prieten l-a insultat şi i-a trântit uşa în nas. Un act necugetat, firește. Explicabil de o mie de ori, date fiind ora înaintată şi schimbarea presiunii atmosferice, şi, cu toate explicaţiile, sângele i s-a ridicat în obraji, s-a învârtit de câteva ori între obraji şi urechi, a căzut prin site şi trepte ascunse, s-a făcut zgură. Clement s-a simţit ca o nicovală sub baros.

A început atunci să observe că mecanismele relaţiilor dintre oameni nu imită, ci parodiază legile oarbe ale naturii şi că înseşi aceste legi sunt nedrepte. Atitudinea lui de până atunci fusese contrară legilor *naturii omeneşti*, care ripostează, ia atitudine, sancţionează. Fusese un biet călugăr ipocrit. Se simţi mândru pentru că se purtase până atunci cum nu se poartă nimeni – fusese nobil cum îi ceruse o idee ţâşnită din neant – dar aşa nu se mai putea trăi. Se văzu ameninţat de pericole îngrozitoare din partea unei omeniri răuvoitor pregătite, în stare să multiplice crimele la mii şi

mii: o singură crimă înţeleasă, şi lumea se-mprejmuieşte cu sârmă ghimpată…

Îşi acoperi capul şi, luând din cui bastonul, coborî să se răfuiască cu vechiul său prieten.“ (R. Orff: *Cartea orelor de linişte*, 1936)

CLEOPATRA Agresivă, trăsături aspre, în piatră. Scrie piese de teatru (când poartă părul tăiat scurt) sau e vânzătoare în vreun magazin (în care caz e foarte elegantă şi vorbeşte gros). CLEOPATRA ALECSANDRESCU: Fascinantă, lascivă, mobilă, spectaculară: „Da ci ţi-am făcut, bré?“ Poseda ştiinţa de a-ţi acoperi replicile cu buzele ei groase. Ştia să strângă în braţe, să mângâie pătimaş, să se tăvălească în beţia voluptăţii. Amantă desăvârşită pentru rafinaţii cărora le făcea plăcere să audă, în momentele patimii, unele cuvinte precis evocatoare. CLEOPATRA RAREŞ: Îmbrăca întotdeauna o robă neagră foarte lungă, cu mâneci japoneze, ca de călugăriţă. Pe pieptul lat, cândva frumos, atârna o cruce masivă din aur. Nu se farda. Chipul părea de ceară, întins şi galben. Trăia singură, retrasă, se ferea de privirile oamenilor. Adesea, nevoită să iasă înainte de prânz, se ascundea de căutătura bărbaţilor sub un voal cenuşiu. Lumea şoptea că e sfântă. Într-adevăr, de la fruntea arcuită, până la paşii aplicaţi cu smerenie ca pe luciul unei ape, Cleopatra Rareş era însufleţită de sfântul spirit…

(— Cum, Cleopatra Rareş locuieşte în blocul vostru? O cunoşti? – făcu într-o zi prietena mea Marcela G. – Biata femeie! A fost cândva de o frumuseţe răpitoare. Un diplomat căsătorit a întreţinut-o ani de zile într-un adevărat palat, la Şosea. Primea vizite ilustre, în saloanele ei se petrecea în fiecare seară, până în zori. Ce risipă de lumină, de băuturi scumpe! Ce femei frumoase petreceau acolo! Ştiu că, desfrânata, n-a trăit degeaba! Se dusese faima rafinamentului cu care regiza nopţile de dragoste!

Dar viaţa aceasta a avut un sfârşit trist. Cleopatra Rareş s-a îmbolnăvit îngrozitor. A fost operată: tumoră canceroasă uterină. I-au scos tot. Când a reintrat în lume era alta. Până şi chipul şi-a schimbat trăsăturile. A devenit femeia angelică pe care lumea o priveşte cu sfială. Mintea femeii infirme acuză viaţa dinainte, fiind convinsă că Cel-de-Sus a pedepsit-o pentru desfrâul ei…)

CLIMENA Luminos fulgurantă ca tablourile Berthei Morissot.

CLIO Mlădie, limpede, exagerat precaută. Uneori şireată. A trăit cândva, în vremuri istorice îndepărtate. A trăit între 1162 şi 1196 e.n.

CLITEMNESTRA *Reţineţi intenţia Clitemnestrei!* (titlu de roman).

CLITO Metamorfoză: pisică albă traversând Via Appia; mamă îndurerată cerând răsplată seniorului pentru fiul plecat şi căzut în cruciadă; nevastă de pescar în port vestic francez; comunardă asaltând coloana Vendôme; preşedinta Societăţii femeilor ortodoxe (1932–1936); cronicar cinematografic la ziarul *România Nouă*, după ’44; fată albă, delicată, ascultând cu mine sonate în încăperea intimă, privindu-mă în răstimpuri languros, lăsând să-i alunece fusta de tergal ca să-i pot admira încheietura genunchiului.

CLO Femeia cu acest nume poartă întotdeauna haine în culori aprinse, cu falduri şi cordoane. Tăcută, casnică, perfect credincioasă, ca Penelopa.

CLORI *Clori şi Daliso*, cantată pentru soprană şi tenor de Benedetto Marcello.

CLOTILDA Frumuseţe legendară. Poate fi închipuită în spatele unei draperii de culoarea purpurei făcând gargară. (Nu întoarce capul,

puritane! Şi zeiţele îşi îngrijesc tenul, gâtul şi unghiile!)

CLOŞCA Dintre Horia, Cloşca şi Crişan – ultimul pare mai puţin stimat. Pentru că istoria lui e întrucâtva mai scurtă? Pentru că biografia lui este încheiată între patru pereţi şi nu în piaţă, spectaculos? Pentru că a făcut un gest de eroism pe care ceilalţi doi nu l-au făcut? Pentru că n-a îngăduit să se lase târât în ochii setoşi de sânge ai sutelor de gură-cască? Pentru că a cuprins lucid soarta care-l aştepta? Pentru că a ştiut să moară singur? De ce?

CLOVIS Cu lacăt de sticlă.

CNEIUS (Nume latinesc.) Două vulpi roşii, în mijlocul unui teren de fotbal.

COCA Pe scara acestui nume au urcat fără nici o selecţie, fără nici o chemare, femei de toate categoriile, de toate tipurile, încât de-atâta înghesuială nu se mai distinge decât o mulţime pestriţă, amorfă, legănându-se în sus şi în jos.

CODIN „Să-l dezbrăcăm! – urla seminaristul. Veţi vedea că pielea îi e acoperită cu blană moale, tărcată, de leopard! Hai, trageţi-i bretelele!“ (Giusseppe Lucca)

COLETTE Femeie-pliant. Se deschide uşor, se desfăşoară ca o frescă, ca un paravan, poate acoperi lesne o existenţă chinuită, mizeră, dând aparenţa unei înfloritoare căsnicii.

COLHIDA Extravagantă, cu mari căptuşeli anatomice: guşă, pântec lat, sâni mari, pulpe masive şi altele. Vorbeşte tare, îşi invidiază vecinele pentru soţii lor cuminţi, bea multe lichide. E o adevărată uzină. Dar poartă decolteu. Calcă strâmb. Plânge uşor. Se aprinde repede. Ia parte la

înmormântări. Adesea leşină. Uneori geme. Una dintre acele femei pentru care carnea proprie pare o povară, dar este în realitate o cochilie pe care elasticitatea universală n-o contaminează. COLHIDA H. (vezi *Acizi graşi*).

CONACHI Conachi Manoliu, inginer la gospodăria agricolă colectivă Ţigănaşi, regiunea Iaşi (din ziare).

CONRAD Amiral, sau comandor, sau expediţionar în Antarctica, sau mare chirurg, sau director general al metalelor neferoase, sau organist la Biserica Neagră din Braşov. Chip de bronz, o mare energie depozitată în maxilare (de altfel, canini proeminenţi), umerii largi şi o mână fermă, nedezlipită de un mâner de sabie.

CONSTANT Restant.

CONSTANŢA Femeie înregistrată la serviciul stării civile al oraşului cu acelaşi nume. CONSTANŢA RAMIRO ORTIZ contribuie substanţial şi neobosit la realizarea unor mâncăruri indigeste.

CONSUELLA Frizerii, şoferii, impiegaţii de mişcare visează să se logodească, măcar pentru o zi, cu o Consuella. Ei o văd în visele lor ca pe o floare albastră într-un câmp galben, ca pe o zână în costum de baie, ca pe o ţărăncuţă cu ciorapi de nailon, ca pe o fecioară între hoţi de automobile. De fapt, Consuella e o femeie gasteropod, discret creponată şi lipicioasă.

COPPELIA „Pălărie largă, cu funde, sub care umbresc gene tremurătoare. Odată, pe când mă aflam, într-o primăvară, la curse, însoţit de prietenii mei Rudolf R. şi Renato G. şi pontând pe Pământuf, un roib îndrăcit care promitea Marele austriac, la o întoarcere a capului, în momentul

când nimic nu părea să mă mai intereseze în afară de cursă, fusei săgetat de privirea încântătoare, violetă şi adâncă, rece şi totuşi promiţătoare a unei femei. Era Coppelia. O sărutasem cândva, într-o după-amiază de nebunii, apoi dispăruse. Coppelia, Coppelia, de necrezut! Era atunci o copilă. Iat-o acum!

Câştigase calul Mercuţio. Destul ca să schimb mandolina sentimentului pe trompeta de aur a câştigului neîntârziat, numerabil.“ (Philippe Sapatino: *Martingale*)

COSIMA Una singură: Cosima Wagner. Monedă forte.

COSTACHE Al casei. Sub umbrarul sfătoşeniei, un suflet imaculat. Costache, ca şi ANGHELACHE. (Vezi numele.) COSTACHE O., delicat scriitor al secolului nostru, autor al unor cărţi în care tradiţia literei româneşti înfloreşte în forme surprinzătoare, frizând suprarealismul, dar se păstrează lirică şi clară. Din cărţile sale: *Lucrurile care ne leagă*, *Reflecţii la o călugăriţă*, *Povestiri provinciale*, *Ocolul Bucureştilor în 15 ore*, poezii, articole, scrisori, jurnal.

CORA Diademă pe frunte albă. Poetul şi-a dedicat manuscrisul pisicii Cora, fiinţă aleasă, din fauna Laurei, Beatricei, Elenelor.

CORALIA Autoarele cărţilor de bucate se numesc îndeobşte Sanda, Ortansa, Coralia. Cum de la bucate la medicină e un pas, Coralia se numesc şi doctoriţele. Uneori, se numesc Coralia şi moaşele, secretarele de doctori, precupeţele. Una, coana Coralia din Tutunari, femeie cu voce groasă şi mustăţi, vinde cel mai bun borş din oraş.

CORIN Tip febril, precoce. Orele lui se topesc într-o goană ameţitoare. Trăieşte într-un an cât alţii

în zece. Tot lăsându-ne în urmă, a ajuns să trăiască în secolul viitor. Singur, fără contemporani.

CORINA Turnul Cavalerilor are o terasă. Deasupra, o ferestruică. Ferestruica se numeşte Corina.

CORIOLAN Ridicol în lumea noastră. Totuşi: Coriolan Stănescu, prof. Coriolan Mărgescu, ing. Coriolan Manea.

— Şi aprobarea?

— Tot domnul director!

— Acelaşi domn director?

— Acelaşi. Grăbiţi-vă însă: domnul Coriolan pleacă peste câteva minute la minister şi s-ar putea să nu se înapoieze…

— Să nu se înapoieze? Cum vine asta?

— Să nu se înapoieze! De câte ori pleacă la minister, îşi continuă funcţionarul mărturisirea, *ceva* se schimbă în viaţa lui. O dată s-a înapoiat inspector.

— Inspector?

— Cum auziţi! Are o rudă sus-pusă care-l cheamă adesea şi-i face surprize. Altă dată, directorul s-a înapoiat secretar general.

— Nu mai spune! Dar atunci cum de-şi păstrează întotdeauna firma de director, aici?

— Asta e altă treabă! În minister se mai află cineva, tot suspus, care îi e duşman. După două–trei săptămâni, răuvoitorul face ce face şi-i anulează numirea. Directorul revine atunci la postul său. Uneori e mai rău. Se înapoiază pe post de dactilografă sau de pedagog la o şcoală. O dată s-a înapoiat militar. Îl mobilizase. Dar trec uneori săptămâni şi el nu dă pe aici. Aşa că e bine să vă grăbiţi să luaţi aprobarea până nu devine ambasador. (Amerigo Sera: *Rivalităţile domnului Simion cu fanarioţii*)

CORNELIA Spălătoreasă. Asupra meseriei ei, câteva date generale: Pe vârfurile ascuţite ale nervilor, pe răni deschise, ţesături aspre, frecate cu brutalitate, în mediu de sodă lichidă şi la temperatură apropiată de punctul de fierbere a apei. Pentru această muncă se găsesc destule Cornelii şi nici un bărbat.

CORNELIU Din lemn de corn, tare, urgisit, fibros. Orice Corneliu e un mistic. În condiţii istorice precise, Corneliu devine vânzător de indulgenţe.

CORVIN „Îi luam pe amândoi de braţ şi-i treceam în camera cealaltă, în care se afla o lampă de noapte foarte nostimă. Ridicam fusta de voal a abajurului şi începeam jocul umbrelor pe perete. Din suprafeţele întunecate apăreau adesea cai înaripaţi ca în tablourile Magdalenei Rădulescu, tigri cu chip de iepuri, fizionomiile Poştaşului, ale Omului cu şapca, ale domnilor Barbescu şi Ciuciuc.

Uneori, printr-o împletire neprevăzută a degetelor apărea pe zid silueta lui Corvin. Albul şi negrul se combinau pentru o clipă şi prietenul neliniştit, creat de întâmplare şi din neastâmpărul jocului, ne saluta. Era totuşi departe, departe, ca un spirit roşu al vinului.“ (Sylvio Hardt)

COSÂNZEANA Vezi, folclorismul acesta agresiv mă indispune profund. Unii îşi botează copiii Dragoş, alţii Mihnea sau Horia ca să-şi dovedească sentimentele patriotice. Alţii îşi cheamă copiii Cătălin, Profira, Drobeta, Fira cam din aceleaşi motive. Dar e agasant. Au fost şi situaţii ridicole. Într-o vreme când cei de pe aici căutau să reziste asaltului slavofil, se foloseau nume legate de momente cu totul particulare ale istoriei naţionale. De atunci ne-au rămas Şchiopu Ionescu, Hatman Zamfirescu, Zamolxe Marinescu,

Galata Gălăşeanu, Vrancea Pavelicu şi altele. Tot atât de ridicole sunt numele care au răspuns provocării. Acestea sunt, din fericire, mai puţine, ceea ce însemnează că am evoluat. Zavera noastră nu ne-a dat, ca Revoluţia franceză, schimbări de numiri în calendar. Nu întâlnim, în legătură cu planurile noastre, nume ca Finanţa Mărgăritescu, Bilanţ Georgescu, Industria Giurescu, Gospodăria C.A. Cănescu şi nici formaţii de tipul Termidor Blajinu.

COSMA Sumarul unei lucrări de trigonometrie.

COSTIN (Un Constantin bine laminat.) Sincer. Ferestre deschise. Copilul Costin e cuminte, bolnăvicios, sensibil. Adolescentul Costin scrie poezii şi iubeşte matematica. Soldatul Costin, dintre toţi, e cel mai prietenos şi ştie să înţeleagă pe fiecare. Domnul Costin de la laminorul de 6 ţoli a studiat în Germania, e un intelectual distins, colaborează cu Academia. Delegatul ţării noastre în Comisia internaţională de reglementare a consumului de neferoase este Costin Nisipeanu.

— Leano, dă-i o cană cu lapte lu' domnu' Costin şi ajută-l să se schimbe…

— Atâta lume n-am văzut de la înmormântarea bietului nostru Costin, Dumnezeu să-l ierte. Apropo: ştii, Costinel al nostru face poezii…

CRĂCIUN Orice apărător de cetate strămoşească este un Crăciun.

CRĂIŢA Crăiţa Ciocârdia, fată albă, în rochiţă albă, pe fondul unei străzi albe ca Tudor Vladimirescu din Târgovişte, în capătul căreia – pânzele umflate ale norilor, ca nişte secole imense. Crăiţa accelerează mersul lumii către frumos.

CREAŢA A fugit de-acasă, din Runcu, la doisprezece ani, pentru ca la treisprezece să fie servitoare cu experienţă la directorul băncii din

Buzău. A învăţat noaptea, încuiată în camera umedă de la subsol, în timp ce în uşă bătea adesea domnul, care o iubea. O vecină o învaţă să fugă de la stăpâni şi să-i reclame pentru deţinere ilegală de mărfuri, promiţându-i examenele. Stăpânii sunt arestaţi. Creaţa devine şefa corporaţiei muncitorilor casnici. E spaima profesorilor, pe care-i ţine la respect prin servitori şi care-i dau examenele. Creaţa intră la Politehnică.

După trei ani, se întoarce în Buzău. Tocmai se înfiinţează uzina de utilaj petrolier. Intră inginer. I se repartizează, printr-o ciudată întâmplare, o cameră în locuinţa foştilor stăpâni. Domnul, după trei ani de închisoare, împleteşte genţi de rafie, cucoana dă lecţii de franceză. De mult au iertat-o. Creaţa, foarte harnică şi studioasă, îşi completează cu sârguinţă cunoştinţele pentru care primise cândva diplome nemeritate, ia lecţii de franceză cu cucoana, citeşte biblioteca domnului director, ascultă în familie Radio Paris şi, în sfârşit, se căsătoreşte cu nepotul foştilor ei stăpâni.

CREMONINO Din Cremona. Dedicat, prin anatomia lui redusă, unor îndeletniciri delicate. Bun ceasornicar, neîntrecut pictor de miniaturi, gurmand rafinat, patinator de precizie, actor de mare fineţe, părinte de copii scunzi şi viguroşi.

CREON Stăteam în banca a doua, alături de un băiat roşcat, nervos, care nu suporta replicile. În faţa noastră, Ionescu P. Ion, un pisălog:

— Dă-mi, bă, un *creon*!

— Taci, că nu-ţi dau!

— Dă-mi, bă Dobrică, un *creon*!

Dobrică, roşcatul nervos, îl plesnea scurt, după ceafă.

Când a sosit magistralul Creon al lecturilor de mai târziu, lucrurile erau de mult aşezate pe *creonul* lui Ionescu P. Ion.

CRETA Printre amfore şi baloturi cu purpură, în bătaia vântului, o femeie despletită, păşind apăsat sub perdelele aurite ale soarelui. Zi de început de război…

CRIMHILDA În castelul lui Corbescu de la Doiceşti trăia un spirit alb, nemuritor. Se numea Crimhilda. Apărea sub chipul unei pisici tărcate. După expropriere, Corbescu era cu totul răvăşit, mai ciudat decât înainte:

— Mi-au luat tot. Îndur nenorocirea. Dar să mi-o înapoieze pe Crimhilda, biata de ea! Ei nu-şi dau seama că şi eu sunt un Hasdeu, în felul meu?

CRISIPP În împrejurări mari, e mic. În cele mici e negustor.

CRISOBOLO Cam dintr-odată, cam repezit, cam irascibil. Vecin, de totdeauna, cu Crima. (Vezi numele.)

CRIST I. Ce lungă poveste a fost şi asta!… Ce ecouri adânci, grandioase a dat legenda în vastele încăperi ale sufletului de artist! Mă gândesc cutremurat la tabloul lui Mantegna de la *Brera* (Milano), înfăţişându-l pe Crist pe patul mortuar, vegheat de femeile sfinte, ale căror chipuri, tăiate în piatră, apar în stânga. Trupul neînsufleţit e aşezat în latul tabloului şi picioarele rănite apar în prim-plan, în timp ce pieptul, construit ca terasele unei plantaţii chinezeşti, se umflă ca să culmineze cu chipul trist semănând măştii lui Eminescu. Rar se întrevăd în artă, atât de fericit, semnele măreţiei sub veşmintele simplităţii! II. „Dacă l-ar fi ucis într-o celulă de închisoare algeriană, nimeni n-ar fi ştiut nimic, iar omenirea ar fi continuat să privească fotografiile paraşutiştilor cu acelaşi zâmbet amuzat.“ (Antonio Scala) III. „De fapt, Crist este primul dintr-o serie nesfârşită de Crişti, de toate categoriile, de toate tipurile, de toate

calibrele, de toate nuanţele.“ (Arthur Schnabel-Fox) IV. „Nu uitaţi că pe insula Christmas se fac experienţe cu bombe nucleare!“ (Bruno Salvador); „Fiţi liniştiţi! Mai sunt circa 100 000 de insule în care nu se fac experienţe nucleare.“ (Eugen Madra) „Nu putem face minuni în fiecare zi.“ (Firma „Neumann et Comp.“)

CRISTEA Ţigănos. Nestatornic.

— Şi Dumnezeu e ţigan, spuse Cristea, tot glumind…

Mai mulţi gură-cască, în jurul soldatului, făcură haz de vorba lui. Câţiva îl îndemnară să continue.

— Şi, la drept vorbind, adăugă el, nu m-ar mira să aud că şi domnii miniştri…

Aici, glumeţii tresăriră. Un bărbat în vârstă, cu pălărie de pai, după ce admirase statura şi dispoziţia soldatului şi se aşezase în stânga, interveni:

— Uite ce e, camarade… Să ne vedem lungul nasului! Nu e frumos! Ai auzit?

Şi, strângându-şi capătul bastonului, se desprinse din grup şi traversă nervos bulevardul printre tancurile care aşteptau să pornească la defilare…

CRISTINA O rocă de zahăr pur în care se înşurubează un burghiu roşu. Cristina M., fiica doctorului M., aproape patru ani, e rotundă, are ochii mari, e năzdrăvană. Parcă ar fi un sticlete când doarme, adică un puf de imaterialitate şi delicateţe. Te priveşte atât de plăcut, atât de familiar, când te întreabă scurt: „Ai copii?“, încât, văzând-o preocupată de această problemă, eşti în stare să o minţi spunându-i că ai nu unul, ci o mie, că te joci cu ei de nu încape lumea, că împreună cu băieţii şi fetele faci un balet minunat, că porţi războaie, cucereşti pământuri necunoscute, clădeşti oraşe, dai viaţă animalelor de tot soiul, tragi peste

ţări şerpuitoarea aţă a râurilor, ridici turnuri şi meştereşti tot ceea ce este miraculos şi colorat.

CRISTOFOR Confecţionat în maşinile acelea simple şi ingenioase care fac rondele, vergele înflorate, steluţe – din morcovi, cartofi şi ţelină, în vederea muratului.

CRISPUS Nume perfect, dar prea sticlos. „Să-şi numească astfel copilul un lucrător la Zeiss, nu dumneata!“ (Mai bine vezi **AMULIUS**!)

CRISTOPHE Individ cilindric din care s-a scos aerul. Gol şi uşor, aerul pierdut şi-l poartă pe dinafară.

— Prea îşi dă aere! spune despre el Safta, tutungioaica.

— Dar e doctor în litere şi filozofie!

— Nu face doi bani doctoratul lui!

Safta tutungioaica, femeie încă apetisantă, îl supusese pe Cristophe unui examen suplimentar la care, bietul, căzuse. Materia era la îndemâna oricui.

CRIZANTE Bătrâna doamnă T. mi-a povestit într-o zi, în parc, următoarea

ÎNTÂMPLARE

„Eram hotărâtă să o vând. Pe vremea aceea, casele se dădeau destul de bine, era îndată după război, suma de şaizeci de mii m-a încântat. Aveam datorii, lucrurile de prin casă trebuiau înnoite, apoi foamea ne slăbise pe toţi, aveam nevoie de hrană mai bună… Dă-o încolo de casă, mi-am zis, voi mai sta şi cu chirie, cât mi-o mai fi dat să trăiesc! Cu chirie, dar cu stomacul plin… Căci e drept să rabzi de toate, ca să-ţi faci casă, în timp ce alţii petrec fără nici o grijă? Abia pusesem bilet de vânzare, şi Stark s-a şi înfăţişat să-mi propună un client al lui. Îţi spun drept, totul era ca

şi aranjat. Gândindu-mă, însă, o clipă că va trebui să mă despart pentru totdeauna de odăile luminoase, de cireşul de la fereastră, de atâtea unghere dragi, mă cuprinseseră strângerea de inimă şi amărăciunea. M-am smuls cu hotărâre din această stare. Îţi spun drept, totul era ca şi aranjat. M-am gândit că anii fericiţi pe care, să vreau, nu-i mai pot întoarce vor binecuvânta pe noii locatari, probabil soţi tineri.

A doua zi urma să încheiem afacerea. De dimineaţă, odată cu Stark, sosi şi cumpărătorul. Dar vai, o mie de vai! Cumpărătorul, păcatele mele, era un Crizante! Pălăria tare, aşezată pe fruntea de prost, mi se părea că are la panglică o floare roşie, deşi n-o avea, şi asta m-a înfuriat din capul locului. Se mişca în hainele elegante de lustrin ca într-un closet de gară. Privea cu impertinenţa unui geambaş şi cu aer absorbit tavanele, pipăia pereţii cu mâna lui roşie, cu degete scurte şi unghii late, punea la îndoială calitatea materialelor folosite. Îşi sucea dintr-o mână în alta mănuşile de piele cam mari, cam groase pentru primăvara caldă de afară.

— Baie? întrebă răguşit.

— Poftim!

Îl condusei. Deschise robinetele, bătu cu degetul cada, trase apa, îşi frecă degetul de faianţa peretelui. La fiecare gest strâmba din nas şi îşi sugea plictisit dinţii. Mie îmi venea să-l plesnesc, nu alta! Nu-i plăcea, şi se pregătea să atace o tocmeală fulgerătoare. Ar fi vrut uşi duble, nevestii-sii i-ar fi plăcut mozaicul galben, prefera sobelor noile şemineuri la modă, nu-i prea conveneau ferestrele înalte, ar fi dorit măcar veranda mai cubistă, în totul se aştepta la altceva.

— Iei, coană, 58 de bătrâne? zise deodată, ştergându-şi haina de ginere.

— Nu înţeleg… Dacă vreţi să repetaţi…

Domnul Stark, politicos, etern răbdător, interveni:

— Apoi, ce mi-e 58 de mii, ce mi-e 60?! Fie 60, şi să stăpâniţi sănătoşi casa!

Convorbirea nu mă mai interesa. Mă abţinusem să nu izbucnesc, dintr-o nobleţe pe care eu, fiică de mic funcţionar, abia atunci mi-o descoperisem.

— Ăsta e ultimul preţ, coană? mă fixă Crizante.

— Ce preţ? întrebai.

— Cum, ce preţ! Doar mata vinzi!

— Ba nu vând nimic! îi răspunsei. Cine ţi-a spus dumitale că vând?

Crizante zâmbi prosteşte către domnul Stark. Acesta era nedumerit, încurcat.

— Cui să vând, domnule? Dumitale? Dar te-ai privit vreodată în oglindă? Crezi că meriţi dumneata o casă ca asta? Să fim serioşi! Nu ţi-e ruşine de oameni?

Crizante îşi scosese de la piept batista albă, frumos călcată, nefolosită vreodată, şi îşi şterse ochii ca în faţa unui paralelogram.

— Ascultă, coană, eu n-am timp de pierdut! Vinzi? Bine! Nu vinzi? Să fii sănătoasă!

— Nu se mai vinde! Case nu se mai vând nicăieri. Asta e! S-au sfârşit! S-au dărâmat. Le-a luat vântul acoperişurile şi gata!

Într-o clipă, toate scenele dragi de familie, fiecare amintire legată de casa mea… Nu mă mai puteam stăpâni:

— Afară! Pe aici, pe aici! Fii bun, domnule Stark, ajută-mă să-l scot pe domnu' în stradă!

Am trântit cu putere uşa grea de stejar. Mi se pare că i-am apucat o mănuşă. Domnul Stark schiţase un zâmbet. Mă cunoştea, înţelesese.

Şi n-am vândut. Îţi spun drept, ar fi fost mai rău decât dacă m-aş fi vândut eu. Păi cunoşti dumneata adevăratele proporţii de impertinenţă ale unui amator de teapa lui Crizante?“ (F. Ordys: *Cartea proprietarilor*)

CROISINE Croisine Pogonat, strada Frumoasă 50. (Ct.)

CUNIGUNDA I. Gât alb, guler înfoliat sub o coafură întunecată. Mână subţire, palidă, degete tresărind leneş pe marginea unei balustrade de stejar. Rochie rătăcind somnambulă în jurul unui rond de flori, într-o grădină lunară. II. Nume de scris într-un catalog al caligrafiei ideale.

CURZIO Coloană vertebrală de ostaş. Vezică biliară la fel. Calcă pe covor ca la paradă, doarme pe studio ca în patul de fier, aleargă pe culoarele ministerului închipuindu-se la manevre. Însă om delicat ca o brânză de Olanda. Nu face politică. Joacă la loto în speranţa unei bucurii. Citeşte, din interes faţă de ce e nou, Babaievski şi se lasă pătruns de idei ştiinţifice recenzate. Măreţia contemporanilor îl electrizează, de aceea, urcând dimineaţa cu liftul spre birou (fiind în întârziere), se consideră cel din urmă laş dintre laşi. Îşi promite ca, a doua zi, să urce treptele scării de cinci ori, în pas alergător.

CUZA Voievodal, balcanic, viril, aprig, aventurist, cercetător de texte cirilice: Cuza Hota, irezistibil.

CZ Marcă de motociclete. Cronicarul vremii noastre nu trebuie să ignore motocicleta, succedaneu al calului. La încheierea unui capitol de dicţionar, se cuvine să nu uităm caii, tovarăşi credincioşi, prieteni devotaţi, care ne-au adus în trap elegant, în trăsuri şi poştalioane, până aici. Iată-i:

Grigri, Atelaj, Salcâm, Poznaş, Ţânţar, El Zorab, Troian, Oituz, Set, Doi, Pamflet, Hanibal, Final, Smaranda, Pămătuf, Ocnaş, Sulfat, Merci, Sonata, Madrid, Taifun, Scârbă Mică, Hamlet, Bucefal, Iarna, Avion, Tufiş, Afiş, Sitar, Satâr, Papuc, Rosinanta, Spurcat, Irod, Faust, Siphon, Spanac, Tobogan, Caduc, Leucip, Democrit, Epicur, Demolan, Socrate, Decret, Maglavit, Milion,

Integru, Penelopa, Difuz, Codana, Genune, Patron, Grifon, Pirat, Francez, Milord, Trotil, Somnifer, Aramis, Eufrat, Patrocle, Iod, Colonel, Patriot, Mache, Smok, Paris, Sic, Tranzit, Nord, Lift, Gog, Zadar, Crin, Duce, Smârdan, Chiriaş, Etcaetera…

Şi nu se cuvine să uităm hergheliile de nărăvaşi care au tropotit această ţară în lung şi-n lat. Şi nici salamul.

D

DA „Da, lucrurile sunt evidente. Eşti o fiinţă generoasă. Da, da!“ (Primul şi al doilea da sunt numele fiinţei generoase.) II. DA MARINEANU, pediatru la Spitalul Panduri.

DACIA Din categoria frumoaselor abordabile. Pielea, o foiţă subţire, întinsă în faţa marilor unde universale, vibrând ca luciul lacului sub lună. Posesoare a unui echilibru moral care-i permite, o dată pe an, să viseze. Ochii Daciei ascund adâncimile metalului. Baudelaire i se adresează:

Tes yeux, où rien ne se révèle
De doux ni d'amer
Sont deux bijoux froids où se mêle
L'or avec le fer.

Odată, prin nu ştiu ce încurcată istorie a împrejurărilor, Dacia căzuse din sufletul meu în dizgraţie. A fost însă de ajuns să întâlnesc un singur exemplar în tramvai, ca imaginea ei să se contureze din nou şi să se înnobileze ca o bijuterie pierdută şi redobândită.

Reactualizarea cu asemenea vigoare a fiinţei uitate, departe de a fi facilă, se explică prin calităţile integre ale acestei femei.

DAFIN În şcoală, dintre toate disciplinele, mi-a plăcut întotdeauna, în chip deosebit, istoria. Paginile frumos ilustrate ale manualelor lui Scarlat Lambrino, Aguletti, Lucia Pamfil-Georgian, C. Giurescu s-au alăturat an de an, alcătuind în mine un mare ceaslov, scris cu litere de aur, în care vibrează dragostea omenirii contemporane faţă de trecutul său înălţător. Uneori, în singurătate, vrând să mă îndepărtez „de la priveliştea relelor care se

desfăşoară sub ochii noştri, în acest veac“ – cum spune Titus Livius – mă adâncesc „cu tot sufletul în noianul străvechilor vremuri“ şi-mi îndulcesc ochii cu scene şi fapte de neuitat, exemple de eroism şi măreţie, de nobile înfăptuiri.

Deschid cartea din nou:

CRONOGRAFUL APOCRIF

I. Dealuri sterpe. O ogradă. Câţiva oameni, în cămaşă, transpiraţi şi obosiţi. Coşurile sunt pline de prune vinete, brumate. Mai întind o dată prăjina. Gata. Se pregătesc să ducă prunele jos în sat, pentru magiun. Un ţipăt de copil. Un călăreţ. Un steag. Un braţ. O ghioagă.

— Iartă-ne, Doamne! strigă cineva.

Curge sânge. Coşurile cu prune sunt răsturnate. Fructele mici aleargă printre cadavrele oamenilor în cămăşi albe şi le împodobesc cu ghirlande violete, de violetul care-i va plăcea peste douăzeci de secole reginei Maria. Se înserează. Aburul serii miroase a sânge şi a magiun. De undeva se aud urale:

— Trăiască Mandrapiposalicilat al nostru!

A şi trecut primul secol de viaţă socială.

II. Mandrapiposalicilat I a fost ucis de Ion I zis şi Panaitescu. Pe Ion I Panaitescu l-a căsăpit într-o sâmbătă de dimineaţă Porc-Urât.

III. Scriu aici istoria lui Aldin, fiul lui Porc-Urât şi al Naphtalinei. S-a născut la cinci luni. La un an şi jumătate prefera palinca laptelui şi tutunul jocurilor de copii. Cu un ferăstrău (neascuţit) şi-a tăiat prietenul cel mai bun al copilăriei. Avea nouă ani. La vârsta primei tinereţi a îmbrăcat toga virilă, cu dispensă de vârstă (H.C.M. 1250). Şi-a otrăvit pe rând mama, sora, bunica şi alte persoane care n-au putut fi identificate de către organele poliţieneşti locale. Templul din Ifa de el a fost construit. Şi cel din Maja. Şi cel din Sexa. În

marşul său triumfal spre Brussa, le-a dat foc la toate spunând: „Când mă voi întoarce victorios, am să reclădesc totul mai măreţ, mai impunător.“ De la Brussa nu s-a mai întors în nici un fel.

În Muzeul din Praga s-a păstrat un flacon cu urina lui, trimisă la analize Laboratorului central.

IV. Unul a vorbit mulţimii. Un altul a vorbit şi el. Dar 62 866 082 au tăcut tot timpul. Ca să-i impresioneze, un oarecare şi-a băgat braţul în foc, altul a spus că el poate scula morţii din fose, altul şi-a gâtuit în for adversarul.

Am stat tot timpul acasă îngrijind raţele. Aceste fapte le-am aflat de la Tinca Chioara a lui Augustus Quintilianus.

V. La început a fost o pânză, apoi alta. Marea le ridica pe rând în slăvi, apoi le prăbuşea în hău. Era într-o marţi după prânz, cam la ora radiojurnalului. Curând se ivi, parcă ieşită din nori, marea flotă. Egiptenii prinseseră de veste. Trimiseră opt corăbii. Corăbierii greci şi cei egipteni priviră cu toţii în sus, aleseră singura stea a înserării şi hotărâtă să dea lupta. Urletele oamenilor acoperiră vuietul mării. Ciocnirea fu cumplită. Pe rând se scufundară vasele egiptenilor, urmate în răstimpuri de cele greceşti. Focurile aprinse de săgeţile înflăcărate se topiră sfârâind în smoala mării. Când nu mai rămase nici o corabie, steaua se stinse şi ea.

Acestea s-au petrecut în 6 aprilie 83 î.e.n. Amănunte în telegramele Reuter şi France Presse.

VI. După ce fură bătuţi, cei doi cartaginezi au fost daţi prin maşina de tocat carne. Romanii avură însă un mare necaz: sandaua unuia dintre ucişi rupse cuţitul şi, până la aducerea altuia din Germania, fură nevoiţi să nu mai dea pedepse capitale.

VII. *După-amiaza unui faun*, melodramă de galul Debussius, în fiecare seară, la Alhambra. Studenţii şi mercenarii au reducere 5%.

VIII. „Azi, în 2 ale calendelor lui Marte, allobrogul Sextulus a fost ucis cu pietre pentru că a fumat o ţigară cu cincisprezece secole înainte de cultivarea tutunului.“ (Din însemnările lui Lentullus Ratter)

IX. L-au înjunghiat în mai multe locuri. Aşezat pe un grătar, a fost împins apoi pe jăratic. Cu furci înroşite în foc l-au orbit şi l-au ars în urechi. Nasul i l-au retezat cu briceagul. Mâna dreaptă i-au tăiat-o cu cosorul. L-au tras afară din foc pe jumătate mort, l-au udat cu apă proaspătă, iar în gură i-au îndesat nisip. L-au scuipat. I-au citit cântece neruşinate. Apoi i-au despicat burta şi, cu cângi speciale, i-au întins maţele pe garduri. Toate acestea fiind încheiate, a fost băgat într-un sac şi azvârlit în mare. Aşa o să-i facă şi lui Zamfirescu G. Vasile dacă va mai fura din penarele băieţilor peniţe, creioane şi mai ales ascuţitori Hardtmuth.

X. Însemnare a lui Mercedes I către fiul său: „Ţie şi urmaşilor mei: când vă va fi greu, sacrificaţi pe duşman, salvaţi-i pe ai noştri!“ Învăţătura fiind înţeleaptă, a fost împărtăşită de toată suflarea.

Un alt sfat, înţelept şi el, pe contrapagină: „În răgazul dintre măceluri, semnaţi tratate de pace.“

XI. … … etc.

O telegramă din Chicago anunţă că fise de telefon au fost găsite şi în Danemarca.

XII. Blindajul Troiei – scrie Marcel Gallimard – avea unele defecte, îndeosebi fisuri transversale. Un spărgător de case de bani rezolva dificultăţile cu o simplă lampă cu carbid, în mai puţin de douăzeci de minute. Se presupune că slăbiciunile

erau cunoscute de către asediatori, dar au preferat calea cea mai lungă şi anevoioasă, ca să nu lipsească de material documentar pe unii scriitori-reporteri sosiţi la faţa locului, care erau pregătiţi să-şi câştige pâinea în modul cel mai cinstit cu putinţă.

XIII. …Atunci a fost măcel general timp de trei zile. A patra zi, după ce au îngropat morţii, au mers cu toţii la dame.

XIV. „Cezar le dădu în dar hârtie igienică, stârnind în legiuni entuziasmul şi recunoştinţa.“

XV. Cineva îşi omorî tatăl. Un oarecare fu apucat de colici şi nu se vindecă decât băgându-şi în gură pietre culese de pe plajă. Un senator fu luat pe sus de sclavi şi scăpat, cu intenţie. Un preot fugi de insistenţele unui creditor şi nimeri în groapa cu lei. Cineva purtă elefanţii prin Alpi, altul corăbiile în vechea Eladă. Un tânăr, în timpul unei promenade, salvă Roma. În liniştea istorică ce urmă, se puteau auzi tic-tacurile ceasurilor elveţiene la mâinile ostaşilor romani şi ceasurile de buzunar (de asemenea elveţiene) la sclavii eliberaţi, cărora duşmanii le tăiaseră mâinile de la încheietură.

XVI. În jurul lui Menumorut se instală un cort din care ieşea o coadă de panteră ce nu înspăimânta pe nimeni. „Se pare că această coadă era mai mult un pretext decât o explicaţie“, spune Iorga.

XVII. Citeau toţi, pe nerăsuflate, pe François Coppée.

XVIII. E primul care a tras cu puşca şi n-a luat foc.

XIX. La spânzurătoare, condamnatul făcu un gest scabros, cu totul necugetat. Vezi amănunte în Jules Michelet.

XX. Ca să nu lase moştenitori, rivalii lui Bogdan Schizofrenul îi puneau în cupa cu vin Bromoval.

XXI. Petru Scarlat avea plăcerea să-şi ucidă prizonierii înfigându-le în spate sute de piuneze. Sava Muşat prefera să-i zidească, iar Maica Smara să-i bată la table.

XXII. Turcii îşi opriră înaintarea la aflarea veştii că bizantinii şi-au procurat un biplan.

XXIII. Domnul cerea Apusului să-i trimită archebuze, iar Apusul îi trimitea mereu meduze. Asta pentru că şi cei mai de seamă cărturari făceau greşeli grave la scris.

XXIV. Ştiind că imperiile s-au prăbuşit, printre altele, din cauza desfrâului şi risipei, Cazimir al II-lea dărui fiecărui ostaş câte un volum cu sfaturi morale de Simion Mehedinţi şi câte o puşculiţă pentru economii.

XXV. Turcii erau ca frunza şi ca iarba. Românii erau numai ca iarba.

XXVI. Lângă un pod, un comandant şi-a rupt doi dinţi, iar diplomaţii sosiţi la Geneva pentru tratative, înainte de a se aşeza la masa rotundă, fură rugaţi să treacă pe la un birou special unde li se înfipseră în spate mari ţepuşe din lemn. Cu ei, Centrala Europeană organiză apoi o expoziţie internaţională. În schimb, Alexandru suferea groaznic pentru că Pocuţia nu era a lui.

XXVII. Nevrând să dea bătălia în câmp deschis (spre a nu se expune obiectivelor fotografice),

Sacâz N. Macedoneanul construi pe Plaiul Teiului un apartament cu cinci camere, bine mobilat, cu telefon, aparat de radio şi bibliotecă relativ bine garnisită. Turcii pătrunseră în taină în apartament, folosiră telefonul, se desfătară în largile fotolii, ascultară până după miezul nopţii Monte Carlo şi citiră cu emoţie proza lui Brătescu-Voineşti. În timpul nopţii, domnitorul dădu uşile în lături şi strigă:

— Alelei, spurcaţilor, staţi că v-a sosit ceasul!

— Alah, răcniră turcii înspăimântaţi.

Trecură pe rând apoi pe la bucătărie, unde domnitorul îi măcelări fără milă. Bătălia fu câştigată. Tip original, Sacâz ridică ulterior, în locul mănăstirilor, câteva coloane infinite.

XXVIII. Idealul lui Calimach era să împingă Moldova în Piaţa Comună.

XXIX. Seniorii semnară, satisfăcuţi, cu degetul.

XXX. „Cezar, scrie Stanislas Macroski, a aşteptat câteva minute până ce agentul de circulaţie i-a dat semnalul. Abia atunci a putut trece Rubiconul.“

XXXI. „Pentru Alsacia şi Lorena se târguiră îndelung, aici cu vorbe bune, aici cu armele.“ (*Cronica de la Darmstadt*)

XXXII. Se îmbrăcau sumar, neavând nevoie de cuiere.

XXXIII. Era un general hain, deşi cultivat. Nu-l impresionau nici plânsul văduvelor, nici chipul jalnic al războinicilor înfricoşaţi, nici măcar soarta tristă a propriilor săi ostaşi, care se scărpinau neîncetat – în timpul bătăliilor, al asediilor, în bivuac, noaptea şi ziua, în grup, în coloană, călări sau în căruţele de transport, în pătule şi bordeie, în

somn şi la beţie, în faţa generalului sau în cea mai discretă singurătate.

XXXIV. Pe Ion îl cuprinsese de mai multe zile o tremurătoare îngrijorare. Se împrumută şi merse la târg. Căderea frunzelor pe uliţele cetăţii îl înfioră. Îşi cumpără ferăstrău, opinci, un sac cu fasole. Se mai linişti. Dar, privind cerul în asfinţit, se înfioră din nou. Grija îl strânse de piept cu mai multă vigoare.

Presimţirile lui erau întemeiate. Anul următor căzu Constantinopolul. Era în 1453.

XXXV. Seniorul citea la mitinguri lungi dări de seamă privitoare la starea şi perspectivele domeniilor sale.

XXXVI. La începutul anului, trimitea soli la cnejii din vecinătate, ca să aibă ştiri noi, de ziua lui, în august.

XXXVII. O iubea atât de mult, că, nevrând să se bucure decât el de frumuseţea ei, o închidea adesea într-un turn al castelului. Totul a fost bine şi frumos până într-o zi când, întorcându-se de la o lungă vânătoare de zimbri, o găsi moartă de foame. Îşi promise să-şi ia o nouă soţie şi construi în turn o cămară cu de toate, şi nu uită untura de peşte.

XXXVIII. Istoricul Salpeter Martins scrie: „Au procedat sistematic. Au postit şi s-au abţinut de la nevoile fiziologice, când unul, când altul, pe rând; au realizat cu voinţă anemia, dezechilibrul, exaltarea, paranoia, anxietatea, obsesia, schizofrenia, inversiunile, fobiile de toate felurile, maniile cele mai stranii. Când, în sfârşit, izbutiră să realizeze toate acestea, în acelaşi timp, în proporţii sociale de o amploare fără precedent, minţile li se încurcară într-atât, că începură să inverseze numărătoarea anilor.“

XXXIX. Dar despre dinastia de Pernambucco nu ne spuneţi nimic? – interveniră studenţii.

XL. Aşteptând o decizie cu privire la naşterea copiilor, germanii nu mai lăsară moştenitori, şi timp de câteva decenii lipsi din cămine râsul lor cristalin.

XLI. Atunci se născu, neştiut de contemporani, Johann Sebastian Bach.

XLII. Indubitabil, Polonia a fost împărţită la masa verde.

XLIII. Exportau grâne, piei, petrol. Importau chei franceze.

XLIV. Da, domnilor, trenul evenimentelor importante opreşte şi la Conţeşti.

XLV. Uneori, terminându-se campania, le părea rău că se întorc la neveste.

XLVI. Era un domn bun, cu frica lui Dumnezeu. Ştia să intre în oameni.

XLVII. Având cultul eroilor, domnul dădea cuvântul în adunare cu prioritate celor dispăruţi.

XLVIII. Întâi cavaleria, apoi infanteria şi carele şi, în sfârşit, precupeţii.

XLIX. Se băteau bărbăteşte, în piept.

L. Două mănuşi, o pelerină şi-o cataramă. Atât a rămas dintr-un erou.

LI. În cronica lui Ch. Reboux (cartea a VI-a, cap. 19), în loc de: „*...şi merse François I împotriva spaniolilor şi, îndată ce întâlni în drum o căţea pribeagă cu pui, o hrăni şi-i află adăpost*“, a se citi: „*...şi merse François I împotriva*

spaniolilor şi, îndată ce întâlni un sat de oameni care nu vorbeau franceza, puse foc şi ucise, urmărind fără milă pe cei ce-şi căutau un adăpost…“

LII. Nenorocirea venea de acolo că cei mai mulţi comandanţi erau convinşi că unele pagini ale istoriei pot fi rupte ulterior.

LIII. Democraţia burgheză a apărut în momentul în care Cosimo dei Martini aruncă o bancnotă într-o urnă funerară adusă din Egipt.

LIV. Să-i ardem pe hughenoţi! Ei ne-au înfometat ţara, au adus ciuma şi holera, sifilisul şi conjunctivita, au inundat Olanda şi au provocat cutremurele de pământ. Ei au învăţat pe franţuji dansurile neruşinate, ei scufundă corăbiile noastre de pe mări. Dacă nu-i oprim la timp, în răutatea lor, ne vor face ţărmul normand numai fiorduri.

LV. În ziua când Baiazid câştigă Macedonia, Ion Moldoveanu pierdu un cocoş.

LVI. „Drumul sinuos al istoriei vine de la faptul, controlat de mine, că fiecare domnie a însemnat o cotitură radicală“ – afirmă Charpentier.

LVII. Domnule Hegel, dacă era ceva raţional în toată treaba asta, după gâgâitul gâştelor din Capitoliu ar fi trebuit să se audă pe undeva şi cotcodăcitul unor găini.

LVIII. Toţi condamnaţii la moarte, după execuţie, mai au ceva de spus.

LIX. Contele de Northa, în însemnările sale din 1426: „Bieţii mei contemporani, cum mai ignoraţi faptul că peste cinci secole va trăi, undeva în lume, diplomatul Rudolf Hess! Sunteţi în trista ignoranţă

a celor care vor trăi cu douăzeci de ani după moartea lui.“

LX. După ce scot din această cronică faptele criminalilor, rămân în mână cu o broşură.

LXI. Istoricul stabili în mod sigur că regina Clitemnestra făcea excese de paranteză.

LXII. Morţii protestau adesea împotriva tiraniei. Cei vii aveau răbdare, aşteptând condiţiile prielnice ale celor dintâi.

LXIII. Introduse tehnica nouă la Delphi. Pentru a obţine un răspuns, trebuia să introduci în automat monede cu efigia lui Darius.

LXIV. „Am făcut, în lunga mea domnie, mulţime de fapte de toate felurile pentru ca urmaşii să nu pretindă, vreodată, că nu le-aş fi făcut.“

LXV. Este aproape sigur că, după naşterea lui Gulliver, statura oamenilor rămase aproximativ aceeaşi.

LXVI. Pretindea că va prinde cu hingherii căţelul pământului.

LXVII. Fără nici o excepţie, mai-marii vremii au cerut exclusiv locurile din faţă.

LXVIII. Câte unul, mai înţelept, se punea de-a curmezişul istoriei (cum fac cei care, vrând să ştie apropierea trenului, îşi culcă urechea pe linia de cale ferată) şi asculta cu încântare cum se acumulează cantitativ faptele şi cum, la intervale, se transformă în răbufniri calitative.

LXIX. Foarte răspândite erau atunci seceta, lăcustele, centurile de castitate, la preţuri foarte convenabile pentru publicul larg.

LXX. „Am fost plin de milostenie – spuse Vlad Ţepeş – în unele cazuri am folosit dojana, iar în altele anestezia.“

LXXI. A fost bătut în trei rânduri de către turci. Dar a sădit toată viaţa meri şi caişi.

LXXII. Când nu reuşeau să învingă, dacii obişnuiau să fugă peste hotare, în lumea cealaltă.

LXXIII. Pentru a nu mai perpetua stările de nemulţumire din Europa acelor ani, Felix, pensionar al casei de Anjou, propuse ca englezii să se mute în Estonia, iar spaniolii în Suedia. Ideea părea atrăgătoare, dar nemţii erau împotrivă.

LXXIV. În visul său tulburător, Mohamed văzu la capătul unui drum o *sinferastră*. Când se trezi, îşi jură să treacă prin foc întreaga lume, până o va dobândi.

LXXV. Niţescu Gh. din Bărbuleţ a spart capul unui copil, iar solii trimişi sultanului îşi împliniră misiunea de îndată ce intrară pe mâna călăului.

LXXVI. Asediată câteva zile, Cetatea Neamţului rezistă eroic. Când capitulă, polonezii văzură ieşind pe poartă un singur om: era Dick Foran.

LXXVII. În acel război rece, pe suedezi i-au salvat gomenolul şi gargara.

LXXVIII. Chestiunea păcii o puneau mereu în discuţie şi o sancţionau.

LXXIX. Nu s-a dat măcar o bătălie în care să nu fi existat condiţii neprielnice pentru învinşi.

LXXX. Descopereau Europa la început din secol în secol, apoi mereu mai des.

LXXXI. …… etc.

LXXXII. …… etc.

LXXXIII. A domnit de şapte ori. În intervalul dintre domnii, umbla cu certificate medicale ticluite.

LXXXIV. „În timpul luptelor au fost ucişi mii de cai, al căror eroism cred că a fost fără intenţie“, spune Froissart.

LXXXV. Ca şi alţi comandanţi, şi-a făcut ucenicia scotocind în buzunarele celor căzuţi pe câmpul de onoare.

LXXXVI. Să fi fost într-adevăr Luther cinstit faţă de secretara lui?

LXXXVII. Cu toată străduinţa artizanilor, puştile nu reuşeau să ia înfăţişarea buchetelor de flori, gloanţele nu izbuteau să semene cu petalele de margaretă.

LXXXVIII. Fiecărui soldat, câte o tonă de fasole şi o antologie de literatură patriotică – şi poţi susţine Războiul de o sută de ani.

LXXXIX. Un general cu o fermitate ce nu putea fi deschisă decât cu şperaclul.

XC. Drepturile germanilor asupra istmului erau întemeiate pe faptul că acolo fusese stăpân Emeric Cuceritorul. La rândul său, Emeric moştenea de drept pe comandantul vizigot Hermann. Era aproape sigur că Hermann primise acest istm de la un călător care vorbea nemţeşte, stabilit cândva pe Rin. Acela îl avea de la o mătuşă leneşă care-şi omorâse copiii.

Dacă n-ar fi fost vorba să monteze o macara, germanii ar fi renunţat cu cavalerism la

revendicarea celor optzeci de metri pătraţi ai istmului.

XCI. Operat la vezica biliară, Ivan cel Groaznic ar fi fost un om blând, făcător de danii şi milostenii.

XCII. Procesul aşezării popoarelor a fost lung şi dureros. „*Ne-am bătut şi ne-am tăiat ca să ne aşezăm* – a scris istoricul Pangastrin. – *De acum înainte ne vom bate şi ne vom tăia ca să dovedim că ne-am aşezat*“, scrie în continuare istoricul.

XCIII. Pe cât de mare era vuietul pe câmpul de luptă, pe atât de adâncă tăcerea din sate şi târguri.

XCIV. Războiul ia într-atât mintea oamenilor, încât aceştia nu observă că toate câmpurile de bătălie sunt pavate cu plăci de aur şi monede pe care, după ce sunt ridicaţi morţii şi răniţii, le adună soldaţii cu mâinile întregi.

XCV. Un Malaxa se prezentă la Mircea cel Bătrân oferindu-şi serviciile. Domnul îi explică condiţiile generale potrivnice care-l opresc de a-i da comenzi. Industriaşul insistă câteva secole şi, în cele din urmă, primi comenzi.

XCVI. „Mai important decât distrugerea armată a adversarului este a-l face să tacă“, scrie Spanakis.

XCVII. Ioan-Vodă, văzând că printre armele oştenilor lui se află şi câteva pluguri cu o mare rază de acţiune, le-a folosit cu multă pricepere.

XCVIII. Caii muntenilor tropăiau în hexametrul dactylicus catalecticus indisilabum.

XCIX. Între 1042 şi 1604, în Saxonia, Pomerania, Boemia, Panonia şi voievodatul

Cracoviei, poporul a plâns din diferite pricini, semnalate la timp de cronicari.

C. Din jurnalul lui Wilhelm Satrapp de Orania: „*Astăzi, 16 martie 1362, orele 13,42, am constatat că soţia mea, Cunigunda, mă înşală. I-am tăiat capul. A fost o zi cam tristă, deşi puţin soare după-amiază*.“

CI. Călărind pe cai iuţi şi mici de statură, războinicii aduseră cu ei influenţa slavă.

CII. Mult mai puţin ne cunoşteau strămoşii noştri decât îi cunoaştem noi pe ei.

CIII. Vra să zică: 102 î.e.n.; 1004; 1362; 1504; 1765; 1848; 1900; 1936; 1942; 1951; 1963…

CIV. Grâu, porumb, vin, petrol, lemn, carne, cărbune, peşte, sare, cherestea, lână, lapte şi miere. Istoria pretinde că aceste produse conţin şi-un anume procent de idei. S-o lăsăm moartă!

CV. ……. etc.

DAG Tehnician refugiat în parlament. Carieră. Explozie din imprudenţă.

DAIA Potaia înnobilată într-un accelerator de particule.

DAISY Brună spectaculoasă, viaţă sufletească tentaculară. Ici-colo, semne ale unei mişcări afective. Dar, urmărindu-le în desişul adânc al disimulărilor, semnele se pierd şi potecile se încurcă. Un înger păzitor de labirint.

DALILA Despletită, împletită şi iară despletită.

DALMATIE Sfânt, apostol, martir sau încasator de impozite, serbat la 8 august, conform

prevederilor calendarului ortodox.

DAMIAN Mai blând decât Mihai, ceva mai lustruit, ameninţat de-a fi inundat, printr-o invazie minerală, de propria sa verighetă şi acoperit cu aur. Stă drept şi te întrebi dacă nu cumva sufletul îi e prins într-un cârlig, ca o haină în cuier. DAMIAN D. Progenitură a unei familii de vechi jucători de zaruri. Campion mondial în 1952. Inspiră pe scriitorii care vor să dovedească creşterea şi descreşterea unei pasiuni în decursul mai multor generaţii.

DAMIGENA Zeitate la care se închină un mare număr de bărbaţi…

DAMOCLES Tunul Krupp al lui Damocles…

DAMONIO Nume terminat în cochilie, înseamnă purtător de răspunderi care-i cimentează personalitatea.

DAN I. Băiat cu pulpele rotunde; pantaloni de catifea. Ştrengar, ia parte la conversaţiile politice şi mondene ale familiei, primeşte multe cadouri şi, adesea, îşi trimite mătuşa acolo de unde venerabila doamnă a venit pe lume. Copilăria lui – exerciţiu al succesului. II. Nume pe care snobii îl umflă ca pe un crocodil roşu, de cauciuc.

DANA Adolescentă bleagă, cu un fel de ambalaj inestimabil care-i conferă virtuţi inexistente. Viaţă sufletească imobilă, abundentă în vagi temeri, vigilentă în pasivitatea ei asemenea unui bătrân căruia i se face clismă.

DANAE Ca şi Pasiphae: celofanică. Danae are în plus umorul care la Pasiphae e înlocuit de ironia timidei cu sânge subţire.

DANCAIRO „Un zâmbet. Paşi grăbiţi pe trotuar. Deasupra, nori albaştri. Cel care traversează s-a oprit să-i privească. O frână bruscă şi automobilul roşu a alunecat într-o parte. Cel care zâmbea nu mai zâmbeşte. Deasupra, nori albaştri, roşii.“ (Herbert Orsa: *O mie de chipuri de-a muri*)

DANDU (De la Alexandru.) Personalitate umbroasă, ca a nucului.

DANIELLE Abia învăţasem a III-a imparisilabică. În faţa liceului căzuseră frunzele castanilor sub fulgerarea primului vânt de toamnă.

Eram răscolit de simţăminte ciudate: se sfârşea ceva în aer, formele lucrurilor se împodobeau cu aureole brune, pe care numai eu le vedeam.

Atunci a trecut pe acelaşi trotuar cu mine Danielle, fata mioapă pe care începând din acel moment am iubit-o sfâşietor, definitiv… Purta părul strâns în două cozi groase răsucite pe urechi, avea ochii mari şi adânci, trişti în miopia lor. În fusta ei de şcolăriţă, mi s-a părut un înger. A zburat pe lângă mine şi s-a oprit parcă pe un inel sideral.

Atunci, în acea clipă a zborului diafan, am uitat pentru totdeauna declinarea a III-a imparisilabică.

DANILO A fost o modă prin ’925–30 ca băieţii să se numească Danilo. Numele e frumos, are un procent ridicat de metal nobil, răsună plăcut la ciocănit şi *l* urmat de *o* îi dă suficient avânt pentru ca mic-burghezul afacerilor postbelice, scăpat de teama lipsei, să se simtă înaripat. Nu sunt de părere că Danilo mai poate fi utilizat în zilele noastre. Îi ofer spre consolare o povestire de gust straniu:

NEOREALISM

Luase un pachet de ţigări, traversase prudent şi, în sfârşit, a urcat în lift. Atunci a fost explozia… „Dracu’ s-o ia de cheie!“ O căută sub lavoar, sub

covor, unde Narcisa avea obiceiul să o ascundă. Nicăieri. Întinse mâna spre grinda scării. Atunci se produse explozia… Mai cu o aspirină, mai cu o baie la picioare… Prima ventuză în care juca flacăra albăstruie se lipi setos pe pielea foarte albă. Paharul era rece şi flacăra ardea plăcut. A doua ventuză nu se prinse. Când Caterina învârti încă o dată beţişorul aprins, explozia izbucnise… Stătea pe spate şi visa: podul se va construi negreşit. Lucrare îndrăzneaţă din arcuri largi de oţel şi beton, cu stâlpi metalici pe care să se întindă cabluri şi plase şi care să… În vis, o flacără roşie, uriaşă: explozia… Peştişorul roşu se zbătea scurt în razele verzui ale vegetaţiei. Un deget de copil apăsă sticla acvariului, apoi alunecă încet pe luciul ei. Un domn cu guşă se apropie, lăsând să-i scape în apă o firimitură de pâine. Peştişorul roşu sclipi. Apoi se produse explozia… „Lasă-mă, îţi spun, te rooog!“ El însă îi astupă gura cu gura lui, îi mângâie umerii, îi înfioră, cu degetele tremurătoare, pântecele. Gâfâind, încleştaţi, se strânseră în adăpostul dulce al unei îmbrăţişări. Apoi fu explozia… Se discuta cazul elevului Marton. Directorul propuse eliminarea. Profesorul de istorie, surd, ceru cuvântul. „Am impresia, spuse, că Marton Edmond, copil bun, a greşit scuzabil. E la vârsta când fiecare vrea să fie un erou.“ „Şi începem expediţia cu spargerea geamurilor?“ – sări pedagogul Milorand. „Ce-aţi spus? – strigă profesorul de istorie. Nu v-am auzit! Dacă vreţi să repetaţi, domnule pedagog…“ În loc de răspuns, un groaznic, uriaş fâşâit, prelung şi infernal… Explozia… Abia întorsese butonul aparatului şi vocea din difuzor ţipă să spargă urechile: „*Içi Paris! Comme chaque lundi – musique ininterrompue!*“ Atunci se produse explozia… „Lucrurile au stat astfel, domnule comisar: am încălecat fereastra, am cercetat dacă e cineva înăuntru, apoi am sărit pe un covor moale. Am forţat şifonierul şi am scos caseta pe care o

aveţi în faţă. Am auzit paşi în camera vecină. Am înghesuit cravatele în buzunar, am strâns caseta la piept şi-am sărit pe trotuar. Am crezut că mă pot strecura pe lângă zid. Probabil că m-a zărit în colţul parcului, căci a tras un foc de revolver. Probabil că ar fi tras încă unul, dar, norocul meu, în acel moment a fost explozia…“ „Să-ţi vezi de treburile tale! Să-ţi vezi de lungul nasului, că te trăsneşte Dumnezeu!“ În acel moment trăsni explozia… „Te-am văzut, mamă, cum te-ai apropiat, pe vârfuri, cu compresa cu apă şi oţet de trandafiri. Ai vrut să ştii dacă mai ard… Îţi priveam chipul cu ochii îngrijoraţi, te-am văzut însă cuprinsă de-o flacără ca o aripă mare, mare de tot, şi mâinile îţi ardeau cu vâlvătăi. Te cuprinsese explozia…“ Citea atent scrisoarea: „Am făcut tot ce-am crezut de cuviinţă ca să obţin concediu. Imposibil. Şantierul are nevoie de noi când se umflă apele. Oricând se poate prăbuşi barajul. Aşadar, amân încă o dată plecarea. Consideră însă, scumpa mea, că în locul rândurilor de faţă am sosit chiar eu, în carne şi oase, îndrăgostit ca un măr ionathan. Iată-mă, sărută-mă, mângâie-mă…“ Şi explozia se produse… „Operaţia a reuşit, doamnă! spuse medicul aprinzând o ţigară. Am avut şanse, inima, excelentă.“ În acel moment, cumplită, explozia se produse… „Aceasta este *Oda bucuriei* despre care ţi-am vorbit. E înflăcărată, adevărată chemare la Expresie. Te vei face mare, vei lupta ca toţi oamenii. Semnificaţia odei va fi mai adâncă. Şi ai să o asculţi spunându-ţi ca şi mine: …Apoi fu explozia… Spa… gli… sing… spi… gla… t… i… g… ma… Ma… mac… delta.

…Şi umbrela care trebuia împachetată şi depusă la Consignaţia, şi hârtia nescrisă care aştepta versul arcuit, şi muzica ascultată în reculegere, şi copilul lăsat după baie doar cu un cearşaf uşor, şi harta pe care stabilisem să ne înapoiem pe la Hornuri, şi felia de pâine cu unt din care n-am muşcat decât o dată, şi steagul pe care am vrut să-l

aşezăm pe faţadă, şi faptul că după ce-ai făcut caca n-ai mai avut nevoie de hârtie, şi generalii care stau la masă fără să poată vorbi, şi studenţii care beau apă fierbinte, şi raza de soare care se juca în părul tău de fată cuminte… Explozia se produsese… De ce, pentru cine, ce s-a întâmplat?

……
……..

Ah, cine dracu m-a pus să citesc înainte de culcare Tactica generală a colonelului Danilo Weintraub?

DANUTA Ea, geolog, căuta în Parâng zăcăminte de fier; el, gurmand, căuta în supă bucăţile grase.

DAPHNE Fiinţă scăpată de la înăbuşire.

DARIA De la DAR, conj., adv., subst. neutru (vezi *Dicţionarul limbii române moderne*).

DEAN Jucător de golf, părul lins, cămaşă cadrilată, zâmbind în plesnetul aparatului de fotografiat. Altfel, suferind de singurătate. Bun şi cinstit om de afaceri. Un Dean, în *Marile familii*, se sinucide.

DECEBAL „Reţin gestul eroic de-a bea otravă sau a-şi înfige pumnalul în piept în mijlocul unor ruine afumate şi acum ude. Dar mi se pare ridicolă asemenea faptă care s-a petrecut în strictă singurătate, fără serviciile moderne de salvare, fără posibilitatea intervenţiei chirurgicale şi, mai ales, fără consolarea de-a te şti trecut în ziare la rubrica de sinucideri. E de mirare că cineva a putut transmite posterităţii asemenea sălbăticie.“ (George Zetor)

DECENEU Cu nucă dată prin maşină.

DECIUS Folosit foarte rar. DECIUS SINGER – plasator de ţesături. Umbla cu geamantanele încărcate prin oraşele de provincie făcând demonstraţii interminabile, vânzând rareori câţiva metri de şifon sau olandă. Vorbăria lui inteligentă, convingătoare, înfricoşa întotdeauna pe bunică-mea, partizană a „românismului“ domnului Iorga.

— Cu afaceri atât de înfloritoare şi cu o inteligenţă atât de ascuţită, te mai miri că omenirea va fi curând *a lor*?

Şi, ca protest, refuza să cumpere mărfurile negustorului.

Atunci, tata, care n-avea de gând să-şi facă haine civile, îşi cumpăra în grabă stofă bleumarin pentru un costum şi, în ciuda soacrei, îl invita pe domnul Singer la masă.

Aceste dispute politice mă entuziasmau.

DEDIS Dediţel Gavrilescu, magistrat, locuieşte incomod în Valea Voievozilor, unde chiriile sunt mai mici. Traversează zilnic Ialomiţa prin vad, cu încălţările în mână, făcând la cotul de la Pompieri o adevărată echilibristică. Intră în sala tribunalului binedispus, spiritual, cu o excelentă bunăvoinţă faţă de apărare. Iarna, când apa râului îngheaţă, dispoziţia lui se crispează şi zâmbetul obişnuit derutează pe avocaţi. Atunci pronunţă sentinţe exemplare.

DELANO Ca să nu fie privit cu ochi iscoditori, Delano Popescu hotărî să-şi demaşte mama, care, n-aţi ştiut?, făcea afaceri cu societăţi de comerţ din Franţa.

Profită de adunarea care discuta despre construirea unei creşe la întreprindere şi ceru cuvântul.

— Iubiţi prieteni, mama care mi-a dat viaţă este o femeie rea şi periculoasă. În goana după avere, a intrat în legătură cu speculanţi din Piaţa Mare şi, prin ei, cu o societate clandestină de import-

export. Aduce ouă din Grecia şi Turcia, bumbac din Egipt şi Anglia. Exportă fructe, în special struguri şi cherestea. Mi-a cerut de multe ori să-i fiu părtaş, să corespondez cu o casă de maşini de cusut din Ecuador şi cu o firmă pentru întreţinerea extinctoarelor aflată în Guyana britanică. Puteam face eu aşa ceva? Am refuzat-o. M-a ameninţat cu dezmoştenirea. M-a pălmuit. Ieri, ştiind că va trebui să expedieze opt vagoane de melci şi covoare în Franţa şi neavând autorizaţie pentru exportul de melci, a încercat să mă convingă să i-o obţin eu. Am refuzat-o din nou. Autorizaţia i-a fost totuşi procurată de către şeful serviciului nostru şi vagoanele călătoresc acum spre Franţa. Mama a câştigat numai prin această lovitură opt milioane de lei, iar şeful nostru, patru. Asta înseamnă a înfometa poporul. Conştiinţa mi-a cerut să dezvălui în faţa tuturor adevărul. Faptul că-mi este mamă, că mi-a dat viaţă, m-a hrănit şi m-a crescut nu-i dă dreptul să jefuiască poporul, mama noastră a tuturor!

Muţimea izbucni în aplauze. Glasuri izolate la început, apoi tot mai multe strigau:

— La puşcărie cu ea! Să-şi ispăşească crimele la sare. Bravo, cinste fiului patriei!

În clipa următoare, Delano se trezi din somn, năucit şi transpirat ca după o baie. Ceasul deşteptător încă suna, clănţănind metalic, asurzitor: „La sare, la sare cu ea!“

Ce grozăvie! Delano n-a avut mamă, a fost găsit la uşa unei case şi a crescut într-un orfelinat. Nu are şefi direcţi, fiind remizier la un chioşc cu ţigări.

Numele i-a fost pus în amintirea preşedintelui Roosevelt.

DELIA Profesorul de chimie povestea că o floare scufundată în aer lichid devine cristal. Culorile ei naturale îşi află veşnicia. Nu ştiu cât de ştiinţifică este afirmaţia. Imaginea este însă dintre

cele mai delicate şi o păstrez cu emoţie în cutia mea cu bijuterii. Lucrurile vii, scufundate printr-un act de voinţă într-o pastă de dragoste şi entuziasm, se păstrează în noi pe vecie. DELIA M. era o fată stranie. Subţire, palidă, inconsistentă. Trăia într-una din casele acelea umile rămase în oraşul T. de pe vremea lui Grigore Alexandrescu. Fiinţa ei plutea suavă printre stâlpii mâncaţi de cari ai prispei, mâna ei de hârtie împingea uşa grea, din scânduri negeluite. Era o mişcare nedreaptă, nedreaptă, un efort penibil. Apoi, perdeaua demodată de dantelă tremura puţin, semn că Delia se afla *acolo*, că întunericul încăperii nu a mistuit-o.

Delia reapărea peste câteva zile, promitea prietenilor întâlniri, glumea răutăcios (atunci semăna dintr-odată cu o croitoreasă la televiziune!) şi, în sfârşit, se pierdea pe sub copacii uriaşi ai grădinii publice. Era poetă.

Într-o după-amiază i-am găsit mormântul în marginea cimitirului. Căzuseră frunzele primei toamne. Pământul mustea sub talpă. Materia întunecată închisese pentru totdeauna lumina acelei fiinţe pâlpâitoare.

N-am vrut să înţeleg această trecere.

Acum însă, după douăzeci de ani, pricep consistenţa şi calitatea pământului în care s-a înveşmântat. Delia a rămas tânără, ca o floare în cristal.

DELIO Nu-i pot acorda încredere: când scrie, ţine degetul arătător pe burta peniţei.

DEMOSTENE În timp ce continuu să desenez un copac, pe dealul Viforâtei, nea Demostene magazinerul, om de şaptezeci de ani, îmi explică ce e moartea. Mă prefac că-mi încerc creionul pe o foaie spre a putea nota, cu fidelitate, parte din observaţiile sale: „Moartea e un zăplaz, lung şi împletit, din nuiele foarte dese, de-a lungul unui

drumeag şerpuitor. Va trebui să treci dincolo, că altceva mai bun Dumnezeu încă n-a scornit până acum. Zăplazul are din loc în loc câte-o poartă şi tu mergi cu gândul să arunci ochii prin nuia, dincolo, ca să minţi oleacă porţile şi să mai treci câteva. Şi tot te obişnuieşti că trebuie să treci, şi tot nu te-ai îndura…

Într-o zi, tocmai când nu-ţi prea mai vine la îndemână, vezi că ai lăsat prea multe porţi în urmă şi te ia deodată frica. Atunci piciorul şi mâna se-nmoaie şi dai, ca omul, să te sprijini de zăplaz. Te nimereşti că acolo tocmai era o poartă, poarta ta. Şi aşa, treci dincolo fără să-ţi dai seama.

Apoi, la loc vesel, cu verdeaţă, toată întristarea că te-ai prins în laţ se istoveşte de îndată.“

DENTA „Într-un apus de soare tomnatic, care desfăşura peste Huşi pânze de polen, o fată de o frumuseţe galbenă, cu rochie galbenă şi privire galbenă trecea, legănându-se, spre Asia.“ (Domenico Tempestis)

DESDEMONA Inutilizabil azi. Pentru rest, vezi piesa lui Olivio Petronelli.

DESANT Dându-i numele, îl puneţi în încurcătură încă de mic.

DESPINA Adică albastru-jandarm, ramă groasă, aurită; femeie care poate trăda o prietenie veche şi reforma sistemul metric.

DESPOT Drăguţ copil! Şi ce frumos se joacă! La şase ani ştie să citească? Bravo. Şi ce hârtie tot ascunde în buzunar? Aha, un plan amănunţit de incendiere a casei, din toate părţile deodată, începând cu patul bunicii şi cu locurile tăinuite, bine alimentate de aer, înguste pentru pompieri. Uluitor de bine gândit, cu soluţie de fosfor alb, foarte bine dozat, eficace, fără greş.

DEVI Ca şi Tavi, Guvi, Ovi, scurt şi tare, dop de lemn în pasta unui caracter labil.

DEZIDERIU Construit din cerculeţe de alamă, din acelea care sunt folosite la galeriile perdelelor.

DIA Dia Pazon (Mexic).

DIAMANDI Ce rămâne pe o farfurie după ce peştele a fost mâncat.

DIDA Dida, Trida, Cvartrida, ca şi Adina, Didina, Tridina. Este posibil şi Decida, Dodecida.

DIDO şi AENEA de Purcell. Corul în răspunsurile ecoului, plânsul lasciv.

DIETRICH Cărare perfectă, asimetrică a coafurii, linie sobră a gâtului, profilul statuar, degetul mic păros, strâns într-un inel de platină, cu monogramă…

DIMITRIE Îi trimise o scrisoare teribilă: „Te-am iubit din toată inima. Nu m-ai înţeles. Şi n-a fost sacrificiu pe care să nu-l fac pentru tine. Te adoram. Acum pricep că totul s-a sfârşit. Sufletul mi-e sfâşiat, lacrimile îmi îneacă respiraţia. Te rog să-mi înapoiezi scrisorile. Odată cu ele, înapoiază-mi mărţişorul de aur (pe celălalt poţi să-l păstrezi, în amintirea mea). Trimite-mi pieptenul albastru şi celelalte lucruri pe care ţi le-am dăruit când eu te vedeam aşa cum tu n-ai fost în realitate, cutia pirogravată, fularul de mătase, portjartierul, fusta bej, colierul şi mănuşile. Viaţa fără tine n-are nici un rost. Fără rost sunt şi amintirile pe care le ai de la mine. Sunt sigur că te vor tortura. N-ar fi rău să-mi înapoiezi cele trei volume Teodoreanu (care nu se mai găsesc în librării) şi pălăria de fetru. Deşi nu se mai poartă, înapoiază-mi-le, numai faptul că ţi le-am dăruit într-o zi de încântare îmi răscoleşte patima, îmi redeschide rănile. Sper că vei păstra

panglica mov, simbol al înţelegerii dintre doi fericiţi îndrăgostiţi. Al tău, de totdeauna, D.“

DINEU (Neatestat) Oficial sau intim.

DINORAH Ca şi Cinerama.

DIOFANÉ Dacă ar fi puşcă, glonţul ar porni, s-ar opri la jumătatea ţevii o clipă, apoi ar alerga din nou spre ţintă.

DIONA Diona, pisica mea, iubeşte laptele, seratele, mătăsurile. Este cheltuitoare. Bănuiesc că îi vor plăcea şi călătoriile şi băile de nămol.

DIONEU Dintre cei care strigă cu mult înainte de a fi atinşi.

DIONISIE Din familia Sideff.

DIOSCOR Dioscor şi Mochie, mucenici sărbătoriţi la 11 mai. (*Cf. Calendarul ortodox*)

DOBRIDOR Ca şi Labrador, Ecuador etc.

DOCHIA Iapă trăgând careta cu pâine aromitoare a manutanţei. Străzile Bărăţiei, Calea Domnească, Brâncoveanu, Pârvan Popescu, înecate în abur. Familiile Zottoviceanu, Predan, Marinoiu, Şotângeanu, Trandafirescu şi Polizu Dragomirescu, în case sau pe şezlong, în grădină, la masă, în pat sau la poartă, salivează milităreşte.

DOLLY Suferindă de prea intensă vitalitate. Asta o paralizează în multe întreprinderi.

DOLORES Sarabandă.

DOMETIE În *Calendarul ortodox*: Dometie Persul, la 7 august.

DOMINANTA Ca şi Terţa, Secunda, Sexta, Septima.

DOMIŢIAN Ambiţios, nemulţumit de urcarea lentă pe scara socială. La vârsta când alţii iubesc şi scriu poezii, D. încearcă uşi, învaţă jocul răstălmăcirii cuvintelor, replicile tăioase. Faptul că părinţii au trăit şase luni la Paris îi dă neliniştea şi îndemnul de-a ajunge la măriri pentru care specializarea în forţarea uşilor şi cunoştinţelor, fără puteri intelectuale şi bun-simţ, nu face doi bani.

DOMNICA Cunosc un scriitor remarcabil, cu simţul frazei, cu priceperea trecerii în pagină a observaţiei judicioase. Om exigent cu sine, şi-a pregătit îndelung ţinuta, astfel că îi este greu, într-o societate veselă, să spună anecdote piperate, să pronunţe porcăriile obişnuite, negăsindu-le loc în topica sa nobilă. Răsfoindu-i, zilele trecute, scrisorile abundând în relatări interesante, am aflat câteva rânduri în care nu-l recunosc şi pe care le voi reproduce mai jos ca pe o curiozitate. Înainte de asta, vreau să spun că n-am putut să mă abţin de a-i comunica surprinderea mea pentru unghiul de vedere al relatării. „Eşti răsuflat ca Bourget, i-am spus. Pagina ta despre Domnica m-a înspăimântat. Locuri comune împrejmuite cu gard!“ „Nu le regret, mi-a răspuns, personalitatea şi gusturile noastre au multe faţete. Ca să mă cunoşti, ţi-am oferit şi o înţelegere mai vulgară a lucrurilor. Desigur, ea rămâne formulată într-o corespondenţă ca a noastră, departe de indiscreţia tiparului. Dar ce, chiar nu-ţi place?“ „Aşa şi-aşa!“ Şi iată textul:

„…Cu cozi groase, negre, fata aceea a depozitat în privire întreaga linişte a nopţilor de vară. Iat-o, trece de la şcoală, cu poşeta la subsuoară. Calcă şcolăreşte, parcă pe creioane. Sub castani, un tânăr palid a oprit-o, i-a strâns braţul mirosind a săpun, apoi talia. A sărutat-o. Stelele au fâşâit subţire în adâncul lumii.

După zece ani. Tânărul de altădată a apăsat pe butonul roşu al soneriei. O femeie rotundă, palidă, cu trăsături cunoscute i-a deschis. Surpriză. L-a prins de mână, l-a tras într-un vestibul, i-a desfăcut fulgarinul, i l-a aşezat în cuierul cu oglindă ovală, alături de două haine de blană. «Un pupic! – şopti conspirativ tânăra rotundă, prea mult fardată, prea puţin reţinută. Îl cuprinse pe după gât, îi apăsă pe buze o cremă roşie, parfumată şi caldă. Cât te-am aşteptat! completează agresiva cu o voce de reportaj radiofonic. Hai, şterge-ţi rujul! Vreau să te prezint unei bune prietene!»

Într-un salon în care luminile discrete s-au retras în colţuri lăsând în mijloc o pată de negru intens, masa rotundă, o femeie platinată, cu unghiile de un roşu aprins, încearcă o pereche de pantofi de lezard. Cum îşi tot ridică picioarele, pulpele i se dezvelesc până sus. «Tu, îţi vin superb!» remarcă gazda. Douăzeci de minute de conversaţie despre şantung, perle, despre tratamentul Palmolive, croitorese, intrigi mondene. Răgaz pentru a observa mişcările libertine ale brunetei palide, a reţine limbajul vulgar al blondei platinate, a înregistra eleganţa apartamentului, mobila fină, obiectele scumpe.

— Dar de când locuieşti aici, Domnica?

Gafă. Domnica se numeşte acum Denisa şi stă aici de când lumea. Nu, ceea ce spune, precum că apartamentul i-a fost obţinut de un zaharisit potentat, e o exagerare. Glume nesărate sunt şi istoriile gerontofilice, aluziile spurcate etc.

Domnica toarnă cafele. Şi-a întins piciorul pe sub masă sub pulpa tânărului. Dacă îl va întinde mai mult va întâlni piciorul pietenei sale, mai grăbit, mai activ. Între privirile lor, el bea cafeaua, cu sughiţuri. Se simte copleşit de amabilitate, o amabilitate cenuşie, atingând profesionalul.

— Aş fi vrut să mai schimbăm o vorbă Dom… Den… Denisa!

— Iată-mă! Sări de pe scaunul ei, îşi dezveli cu pricepere linia sânului, se repezi la el fluturându-şi poalele capotului roşu şi-l copleşi cu sărutări. Ochii tăi frumoşi, spuse declamând, pe care-i visez seară de seară… Mângâierea îi era studiată, perfectă. Se simţea experienţa. Mi-a fost dor de tine, ţi-am mai spus-o! repeta obositor. Apoi, dintr-odată, tresărind, către prietena ei: Proastă ce sunt! Ţi-am arătat «Piver-ul» meu?

Tânărul îşi luă pălăria şi promise un telefon. În acel moment, imaginea unui telefon roşu, pe care îl şi văzu, de altfel, îi curmă amabilităţile.

Hotărî să plece în Ecuador. În Ecuadorul fără amintiri, de unde să nu mai revină niciodată.“

DORA Nici o împărătească nu a purtat un astfel de nume. Dora a II-a a Labradorului ar fi sunat bine.

DORABELLA „Păr scurt, ochi reci, dispreţuitori. Coborând şoseaua dinspre conac, Dorabella Stratulat avea, pe bicicletă, duminica, ţinuta Fecioarei din Orléans. Cobora panta de la Mihai Bravu şi traversa parcul suspendat ca să se oprească între acei arbori mari ce stăteau acolo, în marginea râpei, de la facerea lumii. Se aşeza pe bancă, rezemându-şi bicicleta alături. La câţiva paşi mai jos, mă aflam, întotdeauna, eu… Cu mâna pe inimă pot jura că avea cei mai frumoşi ciorapi, cele mai minunate pulpe din câte am văzut vreodată… Ridica picior peste picior şi atunci fusta cădea ca o draperie sub care glezna juca mărunt, o pasăre în stufăriş: un val de lumină, ca în pânzele veneţienilor, urca spumos de pretutindeni. Din clipa aceea magnifică, începeau să treacă spre zăvoi perechile de îndrăgostiţi şi luna se umfla pe cer…“ (Marius Monaster: *Fragment*)

DOREL Dacă fizionomia altora inspiră încredere, teamă sau dragoste, cea a lui Dorel naşte

spontan în interlocutor bunăvoinţa. Privindu-l câteva minute, îţi şi pui întrebarea: cu ce-l pot ajuta, Doamne? Cu ce pot răspunde sinceităţii lui? Un Dorel a rămas repetent a doua oară. Părinţii îl dojenesc (tatăl se abţine de a-i da câteva palme). Neastâmpăratul, leneşul, ingratul e trimis la ţară, la bunici. După o săptămână e căutat. Lucrurile sunt împăcate. Fără Dorel nu se poate trăi. MEŞTERUL DOREL de la fabrica S.K. a fost găsit, la un control, fără acoperire. Sustrăsese 60 de kilograme de talpă. Percheziţia acasă a confirmat bănuielile că individul făcuse şi alte nereguli. La miliţie, figura amabilă a lui Dorel a schimbat mersul anchetei. Văzute în fiecare zi, la cercetări, trăsăturile lui frumoase au schimbat în bine atitudinea contabililor care revizuiau gestiunea. Dorel a fost eliberat. În aceleaşi zile, fratele lui, suflet de o rară gingăşie, a primit şase luni de închisoare pentru că a spart geamul unui tramvai. Avea o fizionomie neplăcută, care irita. DOREL CRĂINICEANU, o nulitate, are azi trei licenţe. A zâmbit fără efort, firesc, din tot sufletul şi pe rând, la toate examenele, în toate sesiunile, de-a lungul mai multor ani. A bătut de două ori la fiecare uşă, a deschis cu fineţe, a privit lucrurile cu îngăduinţă, deşi în adânc purta piatra de granit a unei voinţe ţărăneşti. Astăzi trăieşte uşor, a renunţat de mult la orice fel de probleme. E fericit.

Printr-o crudă ironie, soarta i-a dat doi copii de o rară urâţenie. Fericirea zâmbitoare a lui Crăiniceanu are, aşadar, viaţă scurtă.

DORIMEDONT Alături de Savatie şi Trofin (vezi numele), serbaţi de bizantini la 19 septembrie.

DORINA „Una singură îmi ilustrează întreaga specie a femeilor. Adesea mă înşel considerând-o etalon.“ (Autorul *Dicţionarului onomastic*)

DORIS Floricică de sticlă.

DORITT Lasă-l pe demodatul tău Vlahuţă. E vremea să reciţi versuri mai îndrăzneţe, mai convingătoare. De ce nu înveţi ceva din Prévert sau Giorgio Spallieri?

— Din Spallieri ştiu o poezie admirabilă. Vrei s-o asculţi? Este vorba despre zborul etern al numelor în lumină.

Doritt se înclină ca pe scenă şi-mi recită, cu vocea ei de clopoţel, nemuritoarele versuri:

„Stau aşa privind spre arbori
Asa, Noga, Mor şi Narbor,
Ente, Sirma, Mit şi Haris,
Olga, Loga, Decuparis,
Interextra, Paracelsus,
Dana, Sogra, Infra, Belgus,
Segre, Notru, Sentipater,
Delo, Gabi, Negi, Later,
Sindromachis, Sexa, Ombra,
Kapa, Doris, Iaska, Sombra;
Şi, alături, pe covoare,
Râd cu faţa zâmbitoare:
Gladys, Monda, Ex şi Ada,
Zara, Lena, Promenada,
Deku, Palis, Lunes, Relli,
Jäger, Komis, Menestrelli.“

DOROFTEI Patron al unei fabrici de conserve, Doroftei Dragomirescu, om lipsit de carte, ştia să fie, nu numai cu clienţii, îndatoritor. Se purta *în felul lui* ca un gentilom. *Felul lui*? Amabilitatea unui bărbat care-şi cunoaşte perfect interesele – greutatea, întinderea, culoarea, mişcarea, limitele lor. Dar un bărbat pe care o mare fundă nevăzută înnodată la gât îl făcea să aibă drăgălăşenii de căţel pechinez.

DOROTHEA Avantajată de moda fustelor largi. Personalitate de negăsit. Planturoasă. Devotată, indiferent cui.

DORU Instrument al haosului. „O casă în care un copil se cheamă Doru nu mai este casă – zice *Marion Ergast* —, o ţară cu mulţi Doru va cădea în război fratricid sau va fi învinsă încă din ziua intrării în război.“

DOSIFEI Purtător de steag, purtător de veşti proaste, purtător de nenoroc. Purtător de decoraţii false.

DOSOFTEI Mucalit. Conformaţie anatomică: muşchi rotunzi ca bilele de rulmenţi. Funcţionează prin excitare simplă, directă. Lângă o masă îmbelşugată devine omul cel mai nobil, dezinteresat. Discursurile lui, spuse la ureche, pot constitui baza unei legislaturi de *Schlaraffenland*. În preajma unui contor electric e de-a dreptul idiot, ca şi pe bicicletă. Idealul lui este să devină scriitor de proverbe străbune.

DOUGLAS Esenţial la acest individ este faptul că poartă cămaşă de mătase cu butoni de aur. În cele mai diferite împrejurări, la înmormântarea mamei sale sau la baluri, la serviciu sau în călătorie, chiar dacă vine cu cizme sau rucsac, fiinţa lui nu este văzută decât în cămaşa de mătase cu butoni de aur.

DROSERA Cunoscându-şi foarte bine tatăl, Drossy se preface o vreme că nu poate învăţa cele câteva versuri pe care i le oferea guvernanta. Avocatul stabili o răsplată pentru prima poezie memorată. Drossy, inteligent ca şopârla, scrise o terţină şchioapă şi o prezentă ambiţiosului tată. Acesta rămase încântat. Îi oferi copilului o hârtie nouă de 100 de lei. Inaugură astfel cariera băiatului:

1936 – Încurcat cu o elevă fugită de acasă, Drossy trebuie să-şi plătească datoriile care cresc cu fiecare zi. Femeia îl ameninţă cu părăsirea. Drossy se angajează la un serviciu de dactilografie, unde întocmeşte scrisori sentimentale plătite cu 5 lei rândul şi „anonime“ cu tarif special.

1939 – Moartea avocatului, de altfel ruinat încă de câţiva ani, îl aruncă în alte primejdii. După o încercare de sinucidere (din fericire, nereuşită), Drossy hotărăşte să plece la Paris. Fără un ban, este nevoit să-şi amâne călătoria. Compilează trei cărţi de Romain Rolland şi scoate de sub tipar, într-o editură obscură, broşura *Sufletul şi muzica*, cu o prefaţă de Ionel Teodoreanu. Înainte de-a pleca în străinătate, se putea spune că broşura l-a făcut om.

1942 – Michette l-a vrăjit cu totul. Ar fi vrut să plece din nou, de astă dată în Italia, dar ea l-a reţinut cu braţele ei puternice, în umbra părului ei roşu, în bătaia de fluture a genelor ei. N-avea bani. A scris în două săptămâni romanul *Înainte de culcare*, pe care a primit de la Socec 60 000 lei.

1944 – Michette, biata, a făcut o tuberculoză galopantă şi s-a stins în aprilie, înainte de primul bombardament. Veştile de pe front nu erau îmbucurătoare. În jenă bănească, Drossy tratează colaborarea la *Ecoul*. Scrie cronici pacifiste, strecoară mici răutăţi (crezându-le ironii) şi, între două mese la Capşa, întocmeşte proclamaţii pentru soldaţii de pe front. În total 25 800 lei pe lună, plus mici atenţii de la cabinetul ministrului propagandei.

1946 – „Suferinţa seculară s-a încheiat.“ Aşa începe Drossy cartea sa *Înfrângerile şi biruinţa unei generaţii*, tipărită spre toamnă, când cheltuielile se prevedeau mai mari şi copilul de la Michette avea nevoie de guvernantă şi portocale.

1948 – Marina G. este socotită una dintre cele mai scumpe amante din Bucureşti. Ca s-o întreţină, Drossy, acum consilier la Improdexport, scrie

piesa de teatru *Cine e suspect?* care se joacă cu succes la Comedia. În vara aceluiaşi an, suferinţa îl trimite la Borsec. Cheltuielile neprevăzute sunt acoperite cu un volum de versuri, *Luminoasele stele de mai*, cu o prefaţă binevoitoare de Ion Marin Sadoveanu.

1949 – Naţionalizarea imobilelor i-a agravat boala de ficat. Ca să sufere mai puţin, găseşte o compensaţie în publicarea unui roman, *Lanţuri dezlănţuite*, de oarecare succes. Societatea scriitorilor îi oferă 100 000 de lei premiu.

1951 – Printre cărţile despre războiul rece se numără şi cărţulia de reportaje *Bănci fără aur* de Drossy Z., remarcabilă pentru multe motive. (Din suma primită i-a construit Michettei cavou la Belu, a făcut acte pentru terenul din Dumbrava Roşie, moştenire neclarificată până atunci, şi-a reconstruit casa degradată.)

1953 – Viaţa este nedreaptă. O hernie. Îl operează Hortolomei. Face cură, pleacă la ţară pentru câteva luni. De teamă că se va înfunda în datorii neputând lucra multă vreme, scrie două nuvele pe care *Viaţa Romînească* i le publică imediat.

1955 – Scrie romanul *Mai tare decât moartea* şi nuvela *Pivniţa turnului de fildeş*. Rămâne încă dator.

1956 – Ca să se achite, ca să-şi ţină copilul la şcoală, scrie romanele *Măritişul Marietei* şi *Soldaţi pe sfoară*. Excedent 30 000 de lei.

1958 – Femeie frumoasă, Nineta G. nu va face căsătoria înainte de a se asigura că Drossy va amenaja împărăteşte, după moda secolului, una dintre casele splendide din Cotroceni. Afacerea, prin mijlocirea unui specialist de la Sfatul popular, costă peste 200 000. Retras la Sinaia, Drossy scrie *Papucii lui Musin* (roman), *Scafandrul de la mila 12* (roman ştiinţifico-fantastic) şi *Căderea Babilonului nu mă interesează* (schiţe şi povestiri). Plăteşte mobila, renovarea casei, comisioanele,

serviciile, vânzările şi revânzările cu paginile lui calde, calde.

1959 – Cititorii cărora le-a fost zgândărită pofta de lectură aşteaptă de la Drossy alte noi cărţi. Nu se înşală aşteptând. Pentru că Drossy suferă, în continuare, de ficat, are nevoie de o călătorie în Cehoslovacia, copilul cere grabnic să i se cumpere magnetofon şi scuter. Nineta cheltuieşte sume frumuşele la „Arta modei“ şi în alte părţi. Şi apoi banchetele de obligaţii, cele prieteneşti, îmbrăcămintea, întreţinerea casei din Cotroceni şi a aceleia din Dumbrava Roşie, unde chiriaşă este artista Maria S. – cheltuitoare ca o prinţesă! – şi alte şi alte cheltuieli…

DROSIDA Urmărită până la înnebunire de ideea nobleţei, care ar fi putut să o acopere ca o cuvertură, pentru a trece prin desişul vieţii mai mângâios, mai spiritual. Visa construcţii de nume cu particulele *von*, *de*, se rătăcea în speculaţii: Drosida von Ionesco ar suna mai bine decât Drosida di Tagliaferro, dar Drosida de la Stolnici ar avea o mai mare precizie graţioasă… Este regretabil că era nouă n-a adus o inovaţie şi în ce priveşte compunerea numelor. Dacă apartenenţa de nobleţe nu mai interesează, în schimb „este nevoie să disting pe Ion Tănase de Ion Tănase“ – spunea Drosida.

— O tendinţă în acest sens există – răspundea prietena Drosidei —, nu vezi că fotbaliştii au nume însoţite de cifre? Ene I, Ene II, Ene VI. Ca regii.

— E ceva, relua Drosida, deşi aş prefera cifrele arabe. E mai frumos Tănase 18 decât Ene II. E o precizare cerută de utilitatea identificării, şi nu un indiciu al succesiunii. Ar fi bine să se indice în nume localitatea de naştere. Renunţ cu plăcere la cifra seacă. Drosida de la Stolnici ar fi mai frumos, crede-mă!…

— M-ar numi Angela-Cârligaţi sau, cel mai corect, Angela Georgescu de la Cârligaţi! Nu-mi

place! În secolul tuturor capriciilor, ar fi mai bine să ne împrumutăm numele de precizare nu de la locul de naştere, adesea nepotrivit, întotdeauna fatal, ci de la o preferinţă, de la o afinitate. Mi-ar plăcea Angela Georgescu-Grieg, pentru că îmi place nespus de mult acest scriitor, în tot ce a făcut şi a încercat.

DUCA Transcendental şi cartofor. În tablourile lui Teniers se află câte un Duca ocupat peste măsură şi care în eternitate duce o cană cu vin la gură, în timp ce alt Duca, în aceeaşi eternitate, ţine în mâna dreaptă sânul lunguieţ al unei frumoase diforme, în preajma unui câine şi a câtorva servitori încopciindu-se într-un joc popular.

DUDUŞ Mâinile îi sunt perniţe şi pieptul, gâtul, şoldurile, pulpele, obrajii – prelungiri ale mâinilor. Ca să ia legătura cu lumea, această carne dulce ar trebui să scoată ici-colo şi antene fragile, ca melcul.

DUILIU Curcubeul, ieri spre prânz, a devenit cuvertură din cea mai fluentă reţea textilă. Avionul Sabena care trecea spre Orient s-a încurcat în culorile lui şi s-a zbătut zbârnâind mai bine de un sfert de oră.

DULIPPO Cariera lui începe de la memorabila întâmplare din 10 mai 193…, când s-a surpat tribuna oficială de la Cotroceni, în timpul defilării cavaleriei…

Urmase Dreptul la Iaşi, dar n-avea de doi ani nici un angajament. Aşezat la umbra înaltei tribune în care nu putuse intra, căsca gura privind soldaţii care treceau şi îşi făcea vânt în răstimpuri cu pălăria de pai. Deodată, de undeva de aproape se auzi o aprigă trosnitură şi apoi i se păru că şirurile de călăreţi se scurg vertiginos în pământ. Tribuna se desfăcu deasupra lui. Sări îngrozit, căutând prin

mulţimea în panică un loc de scăpare. Încercând să se apere de căderea unei grinzi, se împiedică şi se rostogoli în preajma unor ghete lungi, lungi, de lac.

Se trezi la „Filantropia“. Loviturile fuseseră, din fericire, uşoare. La ieşirea din spital i se restituiră lucrurile, printre care o servietă care fusese, înainte de-a fi călcată în picioare, elegantă. Nu-i aparţinea, dar i se povestise că o strânsese tot timpul în braţe şi-i fu ruşine să spună adevărul.

Acasă, găsi în servietă mai multe hârtii din care nu înţelese nimic. Era vorba de un guvern provizoriu, de o înţelegere diplomatică la Sinaia şi de o femeie. Se găseau şi câteva scrisori cifrate. Cine venise la defilare cu această servietă? Lucrurile fiind suspecte, tânărul jurist desfăcu căptuşeala. Găsi o adresă. Cum avea timp, făcu cercetări prudente.

Într-o zi, îndrăzni în sfârşit să sune la adresa indicată. Era o casă veche, masivă, luminoasă totuşi, cu ferestre înalte şi cu o largă terasă sprijinită pe stâlpi de piatră la nivelul parterului. Îi deschise un servitor. Fu poftit să aştepte în salonul în care prezida un uriaş portret de femeie semnat prea mare, cum îi era obiceiul, de Aman. Un domn grav, cu vestă albă sub jacheta croită englezeşte, îl însoţi într-un birou în care, pe covorul persian, se odihnea, indolent, un câine-lup bine hrănit. Cu toate eforturile vădite de a se reţine, domnul grav nu-şi putu ascunde bucuria la revederea documentelor care-i aparţinuseră.

Dulippo primi la început o bursă la Paris, apoi fu angajat jurisconsult la „Concordia“. La treizeci şi opt de ani fu numit consilier la Casaţie. Intră în prima comisie de armistiţiu. Fu de faţă la semnarea Tratatului de pace, la Paris.

Într-o seară de toamnă, prin ’45, primi vizita unui individ cu barbă şi cu surâs de cal. Omul intră în salon, se arătă încântat de cei doi Pallady şi de marca pianinei, apoi se aşeză familiar într-un

fotoliu. Necunoscutul îi spuse că organizaţia mondială a filateliştilor, apreciind integritatea şi vederile largi ale juristului, ar fi bucuroasă dacă ar accepta… Dulippo luă parte la lucrările congresului de la Liège. După doi ani, îi ieşi numirea ca secretar general al asociaţiei pentru emanciparea crescătorilor de porumbei, motiv pentru care, mai mulţi ani în şir, călători de-a lungul şi de-a latul planetei.

A rămas cu o acută curiozitate pentru orice fel de genţi şi serviete. L-am vizitat şi m-a impresionat cu ce privire scotocitoare îmi urmărea căutarea în acte. Mă adresam lui spre a pune o vorbă bună într-un recurs în procesul meu cu Abatorul, pentru nişte porci plătiţi mai puţin decât prevedea contractul…

DUMITRU (Producător de Mitică. Vezi numele.) Nume foarte ortodox, ca un sfeşnic. „Sfântul Dumitru mirosea urât, chiar puţea, chipul sfinţiei-sale inspira micile afaceri, hoţiile de buzunare şi diversele tipuri de aplicare a chetei, milosteniei şi ajutorului de aproapele.“ (Filip Filipescu: *Portrete contemporane*)

DUNĂREA Nume foarte frumos, prea puţin folosit. Poate din pricina articulării. Pe de altă parte, Dunăre pare un vocativ.

DUŢĂ Duţă Duţu, erou de povestire sămănătoristă. (Vezi şi **GALILEO GALILEI**.)

DYSYMULAT Turc american. „Un turn metalic pentru televiziunea britanică. De la bază până la vârful pe care străluceşte o lumină galbenă s-au bătut un milion de nituri. Dysymulat a crezut că suie, cu fiecare, în împărăţia tehnicii şi a suferit cu fiecare înfrângerea de-a nu fi realizat decât ceea ce realizase înainte cu un nit. Reţinu învăţăminte filozofice.“ (Anatole Brantz)

DZIGDZAG Vai, domnule! Te miri zadarnic: numele acesta aparent straniu este larg răspândit, din Europa şi până în Ţara Focului. Sunt indivizi slabi şi indivizi puternici, conservatori până în măduva oaselor şi inovatori până în albul ochilor, care-l poartă cu plăcere, ca pe o mănuşă moale şi călduroasă. Să deschidem fereastra: iată-l! A coborât din automobil şi a traversat mica grădină din faţa vilei. Se recomandă, în clipa aceasta, în umbra intrării: Dzigdzag Dragomirescu. E primit cu bucurie. Nu i s-a închis până acum nici o uşă în nas, pentru că citeşti pe chipul său puterea şi impertinenţa. E din categoria celor care răzbesc şi prin zid. Un refuz îl întărâtă.

Urcă în automobil. Câtă precizie în gesturile lui! Când răsuceşte cheia de contact, ţi se face ameţeală. E în acea mişcare sintetică mai mult decât semnătura pe-o condamnare la moarte. Zâmbetul lui are măreţia criticului literar, subtilitatea preotului care împărtăşeşte un muribund.

Să urmărim maşina în goana ei: o linie dreaptă, sigură se desfăşoară de-a lungul bulevardului. În dreapta şi în stânga, maşinile dansează, oamenii se clatină, oraşul întreg se apleacă penibil, iar stelele îşi sporesc tremurul lor. De-ar răsări luna, s-ar legăna pe boltă ca o dansatoare pe trapez. Ce drept aleargă, cu limuzina sa, domnul Dzigdzag!

Echilibrul universal stă în spatele acestei precizii. Dzigdzag este omul tatonărilor, reluării marilor acţiuni de la început, viaţa lui este o cursă în faţa a o mie de guri astupate, el încercându-le pe toate, ştiind că una singură îl va primi. Încearcă cu îndârjire, prin tranzacţii nesfârşite, greu de transcris pe o hartă foarte complicată. Va învinge cu siguranţă, pentru că are energii inepuizabile. Ce nu va reuşi el vor reuşi Dzigdzagii moştenitori, mulţi şi dârji, născuţi prin partenogeneză.

E

EBERHARDT Ca şi Hardmuth, inspiră o adâncă evlavie tehnică, o puternică apetenţă organizatorică. Ca şi cum ţi-ar fi fost dat Everestul în administraţie spre a clădi pe el civilizaţiile secolelor viitoare.

ECATERINA Alunecă sub nume scurte, luând de obicei forma vasului: Kety, Cati, Catiuşa, Catinca, Tinca, Rina, Tera etc. (Vezi numele.) Uneori rămâne o Caterină albă şi mălăiaţă chiar şi în Abisinia, India şi Pakistan.

ECUBA (sau Hecuba) Anunţată că fiica i-a fost sacrificată şi că apa mării a adus la ţărm cadavrul fiului ei, rămâne încă în picioare. Mi se pare de o gravă măreţie. Pentru că nu e omorâtă de Agamemnon, supravieţuirea i se pare, după pierderea copiilor, cea de-a treia mare nenorocire a vieţii ei.

EDDE „În Cişmigiu, duminică, 28 ianuarie 1949, doi soldaţi încadraţi de două unguroaice. Cu o oră înainte de a afla că mi-a ars casa din Brezoianu.“ (Panait Manolescu: *Imagini definitive*)

EDESIE Edesie şi Amfian, conform *Calendarului ungro-vlah*, trebuie neapărat sărbătoriţi la 2 aprilie.

EDGAR „Un individ neinteresant.“ (Martin Loggia) Ascuns după o vestă de catifea roşie, după o ingenioasă jiletcă în dungi, remarcându-se prin lavalieră, Edgar poartă obligatoriu ghete înalte.

Locuieşte singur într-o casă numai cu parter, cu perdelele întotdeauna lăsate. Colocatari, în încăperile supraîncărcate cu mobilă veche, covoare prăfuite, tablouri şi vase de metal: două pisici somnoroase, câteva sute de miriapode cenuşii,

păianjeni şi fluturi de casă. „Un individ neinteresant. L-am cunoscut după ce am închis definitiv magazinul cu aspiratoare de praf şi perii electrice de lustruit parchetul.“ (Din nou Martin Loggia)

EDMÉE „*Cette précaution, qui était sa principale règle dans la vie, de ne toucher à la vie que légèrement, d'être musicienne sans parler de Mozart, d'être amante sans en avoir l'air, d'être pieuse, mais discrète envers son Dieu au point qu'il eût fallu la martyriser pour lui faire confesser son nom, de ne dire ni bien, ni mal au temps, de saison, de Michel-Ange, c'était l'appréhension du gibier autour des pièges, la certitude qu'au premier mot, au premier geste de passion, elle était prise*.“ (Jean Giraudoux: *Choix des élues*)

EDUARD Uimeşte prin politeţea lui geometrică, prin comunicabilitate, echilibru, disponibilitate, solicitudine, promptitudine, spontaneitate, universalitate. Înrudit cu tunurile instalate pe crucişătoare, cu rază largă de acţiune, şi cu animalul pădureţ închis în cuşcă, revenind cu precizie în acelaşi loc, de mii de ori, bătătorind şi lustruind locul. Un om fără cusur, atât de bun şi înţelept în exercitarea virtuţilor, încât îl ameninţă impotenţa timpurie.

EDVIGE Fată smintită la modul inflorescent, inconsistentă, desenată de Magdalena Rădulescu cu mult cărbune şi roşu cardinal. Edvige, mioapă şi strâmbă, e dintre puţinele fete lipsite de antenele instinctului de conservare. De aceea făptura ei alunecă foarte lesne pe fereastră, aşternându-se neînsufleţită în cercul de spaimă al trecătorilor. „De sub maşinile frânate brusc sunt scoase adesea sărmane Edvige însângerate“ – confirmă agentul de circulaţie.

EFRONIS Când, începând cu cvartet, instrumentiştii nu se pun de acord şi atacul ratează, când liniştea a încetat, dar muzica încă n-a început, se produce în ascultător *senzaţia de efronis*.

EFTIE Nimeni n-a ştiut, înainte de plecarea lui în Israel (1947), că bietul Eftie a fost unul dintre primii corespondenţi ai lui Henry Ford.

EFTIMIE Antipatic, cu obraz otrăvit. (*Eft* trebuie să însemne în vechea greacă, sau în vechea ebraică, sau în caldeeana de mijloc, sau în vechea arabă, sau în indo-europeană, sau în spaniolă: *plantă spurcată*.)

EGANO „E bine oricum! – spunea Egano. Nu se prăpădeşte lumea!“ Tip exterior oricărei afaceri publice. „Tip care stă cu spatele“ (Mario Charpentier). Nu a fost implicat în nici o faptă de răsunet. Nu a mişcat niciodată ceafa. Nu i-a fost niciodată ameninţat gâtul. Nu s-a înăbuşit. Nu a tuşit. Când a plâns sau a zâmbit, a făcut-o de unul singur şi, din spate, tot nu s-ar fi putut băga de seamă.

EGERIA Purtătoare de câini. Ca şi Buznac (vezi numele), Pripăşel, Fatima, Puf, Zdreanţă, Lăbuş, Ursei, Sarsailă, Mişu, Bondocel, Benoni, Zefor, Laika, Mirela, Papuc, Vidra, Colţun s-au ataşat de ea, o iubesc şi o apără de fioroasele, urâtele şi duşmănoasele animale cărora li se zice pisici. II. Egeria Covaciu, str. Vespasian 30. (Ct.)

III. — Nu înţeleg de ce pui nume unor javre urâte şi nu găseşti cuvinte plăcute care să desemneze frunzele, florile, fructele, fluturii… Numele este primul instrument cu care cercetăm universul. E primul semn pe care-l punem pe obiecte astfel ca, întorcând capul, existenţa lor să dăinuie în noi.

— E, într-adevăr, o întrebare. În ce priveşte florile însă, n-ai dreptate: ele au nume atât de variate şi de frumoase, că încercarea mea de-a face noi desemnări mi-ar apărea o impietate. Frunzelor nu le-am pus nume. Ar fi şi foarte greu. Ar fi nevoie de câte un dicţionar pentru fiecare pom, cel puţin un caiet pentru această iederă aşternută pe zid. Fluturilor m-am gândit de mult să le dau nume şi am şi încercat. Ce părere ai? *Floriaskis*, *Bragelonis*, *Terramagnis*, *Ferilochis*, *Alis*, *Metagalis*, *Supraferis*…

— Frumos. Obiecţia mea ar fi că prea seamănă, prin derivare, cu numirile latineşti şi că n-are rost să le termini pe toate în *is*… Îţi spune ceva acest *is*?

— Evident. Sunt colecţionar de fluturi, îmi place să admir adesea insectarele şi să mă pierd în bogăţia de forme şi culori ale exemplarelor rare. În asemenea momente de încântare m-am surprins că adresez fluturilor mei nume de mângâiere. Toate se terminau în *is*. În cele din urmă, am găsit explicaţia: comun tuturor minunilor mele era acul care le împungea toracele, ac rece şi sclipitor, metal criminal, repetat în o sută de victime. Acul poate fi exprimabil în lumea numelor numai prin două litere: IS.

EGEU A fost şi pe acolo. Nu-l surprinde nimic. Ştie tot. Vrei să-ţi înmulţească în gând 2482 cu 3562,65? Stai să vezi!

EGIZZIO Complicat, dar înfipt, asemenea acelor turnuri metalice din bâlci a căror pedală o loveşti pentru a trimite în slăvi o rachetă pocnitoare.

EGON „Proiectul de rafinărie era grandios. Inginerul ne arătă unde vor fi montate serpentinele, ne explică de ce cazanele decantoare vor fi plasate în afara complexului, ne descrise instalaţia de

cracare şi pe cea de dezbenzinare. Degetul lui alunecă pe luciul planului şi indică apoi locul bateriilor, al staţiei de electroliză şi, în sfârşit, ameţitoarea reţea de ţevărie din aluminiu în care urmau să alunece parafina şi uleiurile. Dedesubtul reţelei, inginerul aşezase schema unei piese rotunde, o butelie mică din fontă pe care ne-o prezentă drept un aparat fără utilitate, un mic organ decorativ, un lux tehnic. Inginerul zâmbi şi ne mărturisi că asemenea fantezii îl încântă întotdeauna.

Unul dintre experţi întrebă cum se numeşte mica butelie. Proiectantul nu păru surprins. Explică nu fără discreţie că aparatul poartă numele său, numindu-se dispozitiv «inginer Egon». În plus ne mărturisi că a instalat asemenea dispozitive şi la uzina de rulmenţi de la Bârlad, şi în fabrica de semiconductori de la Băneasa. «Îmi place să împodobesc obiectivele industriale cu o operă de tehnică abstractă, de o frumuseţe originală, de care să mă bucur numai eu» – adăugă inginerul.

(Academicianul T. Vianu explică această preferinţă drept o pornire artistică nerealizată din lipsa culturii estetice a inginerului.)“ (M. Constantini: *În secolul tehnicii*)

ELCA Bucăţică de carne fiartă. Popescu i se adaugă ca un sos alb, în timp ce Stănoiu sau Pietraru ca hreanul.

ELECTRA Monumentală. Transplantarea în onomastica noastră nu este recomandabilă, producând disproporţii catastrofale. (Vezi şi **AFRODITA**.)

ELEFCOTEEA Găsirea măcar a unui singur nume atât de spectaculos justifică strădania scrierii unui dicţionar onomastic. Elefcoteea Mustaţă. (Ct.)

ELEFTERIE „De la el încep conflictele“ (I.L. Caragheorghe); „Miros puternic de spital“ (Sanda Aldini); „Oricare Elefterie este un arivist“ (A. Marinetti); „…în afară de Podul Elefterie“ (N. Marinetti).

ELENA Nume care şi-a pierdut prospeţimea încă de pe vremea războiului troian. Desemnează contese, soţii de edili, eroine de scandaluri mahalageşti. ELENA RĂDULESCU, de o frumuseţe diabolică, a fost căsătorită cu generalul Dabija. După ce i-a dăruit doi copii, amândoi pierduţi în primii ani de convieţuire, generalul a lăsat-o. S-a recăsătorit cu directorul unei mari întreprinderi petroliere. A călătorit mult. Directorul a fugit în Elveţia în timpul revoluţiei. Divorţată, s-a căsătorit din nou, cu un tânăr absolvent al Facultăţii de Finanţe, care se îngrijeşte de jalnicul domeniu salvat de la naţionalizare. Primăvara, pe o bicicletă, trece prin oraş spre piaţă în căutare de răsaduri şi soluţie de stropit via. Cunoscuţii o salută familiar. Fermecătoarea amazoană, care nu mai e de mult tânără, le răspunde în franţuzeşte. Ţăranii îi fac loc, presimţind în ea neînduplecarea. Ea le adresează din altă lume cuvinte prieteneşti de nuanţă creştină, sfaturi. Toată lumea e de acord că Elena R. *ştie să trăiască*. ELENA LASCU, căsătorită cu negustorul de încălţăminte Filipescu, ştia să cânte la pian valsurile şi barcarolele lui Chopin, vorbea plăcut franceza, juca pocher şi era bună povestitoare de anecdote picante în desele promenade la Băneasa. În timp ce negustorul era ocupat cu treburile sale, Elena scria cărţi, făcea teatru, primea vizite, citea versuri proprii, cânta la pian, călătorea, juca tenis, şofa, trimitea scrisori, primea cadouri, iubea, fugea de-acasă, se întorcea acoperită de ruşine, se plictisea, dădea viaţă unei fetiţe care semăna cu aviatorul, îşi vindea în ascuns bijuteriile, era nenorocită din noi pricini amoroase, scria din nou scrisori, piese de teatru,

primea cadouri şi se sinucidea. ELENA SCRIPCĂ, nepoată de preot rural, fugită de acasă prin 1940, din pricini necunoscute. Locuieşte câţiva ani singură, într-o mansardă. Formează într-o zi un număr de telefon indicat la mica publicitate şi-i răspunde un bărbat care pronunţa atât de frumos pe *r*, încât convine să-i devină menajeră. Serveşte cu devotament pe zaharisitul avocat, îi administrează cu pricepere casele, pune ordine în afaceri şi obţine căsătoria legală. În timpul bombardamentelor, îşi internează soţul în ospiciu, primeşte vizitele doctorului complice, îşi apără interesele cu cea mai mare abilitate juridică.

Naţionalizarea caselor o ruinează. Bătrânul avocat zaharisit se întoarce acasă şi o iartă.

Trăiesc şi azi. Lumea îi dă ca exemplu de înţelegere realizată prin mica publicitate.

Toate Elenele de aici sunt ipostaze ale aceleiaşi femei lipsite de prospeţime, plată, puţin frigidă, puţin vaporoasă, neinteresantă, dar despre care – ca un amănunt – se poate spune: *ştie să trăiască*.

ELGAR Misterios ca un subpat privit la ora înserării.

ELIDA I. „Savonică.“ (Mihail Crucescu) II. „Aproximativ vulgară.“ (Niccolo Raffet) III. Satanică, o jumătate de oră înainte de pat. Îngerească, după. IV. Elida ar fi numele fructului parfumat al mătăsii, flanelelor fine din lână, al blănurilor, dacă aceste obiecte ar face fructe.

ELINA Renoir a aşezat în pânzele lui admirabile *baigneuse* cu acest liniştitor, carnal şi luminos nume.

ELIODOR Ardelean energic, membru al marilor partide politice dintre cele două războaie, actualmente şef de serviciu într-un minister. Urcuş lent, pe verticală sigură. Om-elicopter.

ELISABETA Pufoasă, palidă, masivă. Măreaţă ca un pod de cale ferată.

ELISEU Serviabil. N-a rezistat tentaţiei de-a fi în acelaşi timp membru al partidului guvernamental şi al celui de opoziţie (1935–1936). Descoperit, a fost zdravăn bătut de jandarmii guvernului şi aproape măcelărit de bătăuşii opoziţiei, care, deopotrivă, aveau oroare de duplicitate.

ELISKA „Din femeia asta îţi vine să faci bici!“ (Mihailov); ELISKA GOTTwALDOVA (Ct.): „În preajma ei ar trebui să se găsească în permanenţă mici coruri de copii pe două şi trei voci, ca în balcoanele meşterului Andrea della Robbia.“

ELIZARIE Nume de critic literar. ELIZARIE DASCĂLU militează pentru o literatură educativă, „din care să înveţe cât mai mulţi“. Ce să înveţe? Lucruri utile pentru viaţa lor, a copiilor lor, a rudelor şi cunoscuţilor. Elizarie este un entuziast. În opera lui Rebreanu a găsit lucruri excepţionale. *Ion* este valoros pentru descrierea satului ardelean. Planul scriitorului ne poate servi la reconstituirea gospodăriilor ţărăneşti în Muzeul Satului. Tineretul are de învăţat din felul în care Titu Herdelea îşi purta pantofii. Femeile să înveţe a nu se lăsa înşelate, ci mai bine să privească în jur cu atenţie, ca nu cumva interese meschine să fie luate drept dragoste pătimaşă. Naşterea cutărui copil este lămuritoare asupra condiţiilor sanitare ale acelor vremi. Romanul *Răscoala* este mai interesant. Cât de instructivă este descrierea mişcării colective! Oamenii ţin în mâini furcile şi, când le pun pe umăr, invariabil aleg umărul stâng. De ce? Este vorba de avantaje fiziologice. Inima, prin presiunea pe care o exercită asupra capilarelor… Plin de învăţăminte este faptul că primii dintre cei care au dat buzna la asaltul conacului şi-au zdrelit

degetele, în timp ce alţii, mai la coada gloatei au fost, până în ziua în care au fost împuşcaţi, perfect sănătoşi. Cu totul remarcabil – scrie Elizarie – pasajul privind ieşirea la câmp a ţăranilor: nu întâmplător oamenii merg pe mijlocul drumului, ci în virtutea unor vechi obiceiuri având explicaţie ştiinţifică, procedeu care ar trebui să fie reluat, constituind o formă de organizare exemplară a muncii. Gestul de-a sufla nasul cu mâna al unui erou este semnificativ şi cere o analiză specială. Bătaia cu cuţitele în plin drum trebuie reţinută pentru tehnica înfruntării în asemenea ocazii. Tot pentru tehnică este remarcat pasajul în care Nadina se dăruie furiei excitate, pe nedezbrăcate şi în deplină părăsire a evidenţei intereselor etc.

Din romanele vremii noastre Elizarie Dascălu subliniază acele capitole care ne învaţă cum să trăim comod, să facem economii, să tundem oile, să preparăm vinul gustos şi fără prea mult alcool…

ELLA Cauţi lame de ras suedeze, te interesează un medicament Ciba, ai vrea să afli un om care să-ţi obţină o audienţă, vrei să iei un examen în care sunt trei sute de candidaţi pe opt locuri, eşti hotărât să brevetezi o mare invenţie, intenţionezi să ai o discuţie cu un editor, cu un critic literar, cu un cronicar cinematografic? Ţi se va indica – în toate cazurile – să dai un telefon duduii Ella.

ELMIRO Palavragiu încântător. Efeminat. Când omul va cuceri Luna, va fi chemat să selecteze femei pământene spre a le coloniza pe tăcuta planetă. Va alege în exclusivitate soprane de coloratură.

ELPIDIFOR Pitoresc şi aristocratic, numele lui Elpidifor e cules din flora marină, zona australă. „Ne-a fost acordată şi nouă, românilor, marea cinste de-a ocroti la sânul nostru un admirabil exemplar elpidiforic pentru a ne bucura de

frumuseţea lui, a-l preţui şi a-l da drept pildă generaţiilor următoare“ (discurs închipuit; fragment); Elpidifor Petcu, str. Aurel Vlaicu 37. (Ct.)

ELPIN Ac de cravată cu cap mare, foarte evident. Elpin are preferinţe pentru întinderile monotone, pentru culorile palide, pentru platitudini. Merge pe patine.

ELPIS Alături de Pistis şi Agapi în *Calendarul ortodox*, la 17 septembrie.

ELSE Era atât de cochetă, încât se ruga Domnului să-i dea prilejul de-a purta şi veşminte de doliu.

ELVIS Elvis Macpherson, saxofonist.

ELVIRA Nume perfect sănătos. O Elviră călătoreşte mult. Poposeşte în camerele sărăcăcioase ale studenţilor ingenioşi. La treizeci de ani, nemaiputând călători, se angajează telefonistă la centrala Victoriei şi trăieşte momente fericite dând legătura cu Parisul, Geneva şi Buenos Aires. L-a cunoscut pe Brâncuşi. L-a iubit pe Pallady.

EMIL Sclerotic, osos, pistil.

EMILIA Meridională lustruită, în general antipatică, sacerdotală. Evocă mănuşile de piele uitate pe-o berjeră.

EMMA Felină, membră a clubului halucinaţilor şi seraficilor. „*Habituée aux aspects calmes, elle se tournait, au contraire, vers les accidentés. Elle n’aimait la mer qu’à cause de ses tempêtes, et la verdure seulement lorsqu’elle était clairsemée parmi les ruines. Il fallait qu’elle pût retirer des choses une sorte de profit personnel; et elle*

rejetait comme inutile tout ce qui ne contribuait pas à la consommation immédiate de son cœur – étant de tempérament plus sentimentale qu'artiste, cherchant des émotions et non des paysages." (Flaubert)

ENACHE Prietenul meu Enache nu este un „tip profund". Observaţia lui este spontană, alunecă pe suprafeţe şi, în cazul apariţiei unui obstacol, se opreşte descumpănit; părăsind cabina, coboară pe pământul cel sigur. E şofer. Odată mi-a povestit că s-a distrat catalogându-şi călătorii de pe autobuzul 37 pe care-l conduce de câţiva ani:

…A urcat prin faţă, sfidând pe cei care se înghesuiau la uşa din spate. Avea inel cu piatră neagră şi pantofi-baretă. Cu siguranţă, din categoria acelor şefi de serviciu de aprovizionare care se zbat mult în viaţă. Pătrund prin toate uşile, sunt foarte mobili, izbutind să fie peste tot, adesea chiar în acelaşi timp. Trec uşor de la o convingere practică la alta.

A aflat că este nevoie de fier-beton. L-a comandat. În drum spre depozit se răzgândeşte. Cere ciment. În riguroasa desfăşurare a muncii sale, el găseşte mici golfuri de afirmare a libertăţii de opţiune. Magazinerul, derutat, îl contrazice. Găseşte argumentele cele mai bune pentru a explica schimbarea comenzii. La poartă îşi dă, firesc, părerea că este mai bine să descarce cimentul şi să ia totuşi fier-beton. Îi este foarte uşor să găsească zeci de motive pentru a face schimbarea. Când magazinerul, cu satisfacţie, îi ironizează nehotărârile, şeful se simte lezat şi rămâne, în adâncul inimii sale, foarte trist. În autobuz a urcat prin faţă. La prânz citise într-o carte despre Stockholm că cetăţenii care-şi aşteaptă rândul la autobuz sunt pacienţi şi înţelepţi. Dăduse exemplul unor prieteni, la serviciu…

…Individul şi blonda n-au împreună mai mult de patruzeci de ani. Ea trebuie să fie o severă, asta

se vede după faptul că n-o interesează piciorul lui, prea întreprinzător. El poartă pantofi cu talpă de „cauciuc-auto“. E probabil şofer şi are talonul ridicat. Este 80-kilometrist. De aceea se şi plictiseşte în autobuz, la 15 km pe oră. Piciorul are reflexele ambreiajului…

…La ora 11 dimineaţa, Calea Victoriei este teatrul unor mari desfăşurări de frumuseţi. Femei, ca păpuşile, alunecă de-a lungul vitrinelor şi mişcarea lor este atât de ireală, încât nu ştii dacă mersul adevărat e cel de pe trotuarul lucios sau cel din vitrinele întunecate. Cea care a urcat la Romană e o braziliancă fugită din ţara ei pentru convingerile sale politice. E căsătorită cu un iranian, locuieşte, mi se pare, pe strada Sevastopol. Are aerul continentului îndepărtat. Se simte în conformaţia anatomică esenţa unor alimente ce i s-au organizat în carne şi în oase ca o explicaţie. La Romană este casa unui inginer. Acolo a stat câteva ore alături de omul pe care l-a găsit spre a o înţelege şi iubi. Dar voluptăţile de dimineaţă, între pereţi care ascund bucătării, în valurile de mirosuri, sunt triste…

…Omul care cere servicii. „Te rog, după-masă am o treabă de neamânat, serioasă, care-mi cere prezenţa punctuală.“ „N-ai cumva un magnetofon? Aş vrea să imprim vocea lui socru-meu, care mă insultă. Să-l dau în judecată, să se înveţe minte…“ „Nu mă refuza: mâine plec la Galaţi. La 12 trebuie să fiu la comisariatul militar. Te rog să-mi faci serviciul de-a duce acest ordin de chemare şi a spune că m-am internat în spital…“ Acum poartă o sacoşă cu varză. Strânge braţul unui tânăr care stă jos: „Poate că nu te supără să aşez lângă dumneata sacoşa. Te rog să mi-o ţii până iau bilet. Mulţumesc…“

…Ăsta gândeşte intens. Citeşti pe chipul lui, ca pe un kilometraj, zborul gândurilor. Îşi spune: „Dacă sunt înainte de 12,30 la Combinat, îl caut pe Cernea şi-i plasez articolul despre Japonia. Dacă

nu merge, îl ofer la *Contemporanul*, deşi e mai apropiat de felul cum publică *România*… Mă înţeleg însă cu Sârbu să primească în loc Saigonul şi fac schimbul. Serdaru de la *Luceafărul* va observa că pricep lucrurile şi-mi va cere rubrică permanentă. Ionaşcu va da un telefon să risipească nedumeririle, să deschidă. Şi pot în felul ăsta să prezint săptămâna viitoare un proiect de volum la Editura Militară. Că nu te pot refuza când ai un nume. Şi dacă mi se oferă la *Flacăra* să scriu despre rolul pompierilor în ziua de azi? O fac cu plăcere, cu atât mai mult cu cât mă cunosc de aproape: am salvat magazia unui vecin pe care-l cunoşteam de mulţi ani…“

Enache a promis că-mi va vorbi altă dată despre restul catalogului său. El continua să meargă cu 37, în timp ce eu trebuia să-l iau pe 33 spre Gara de Nord. Ne-am despărţit.

ENCARNACION Închipuiţi-vă o focă tristă privind Sfinxul. Imagine graţioasă. Unele apropieri dau combinaţii groteşti. De pildă, Encarnacion, tânără temperamentală, lângă Puşa Paraschivescu, pensionară obeză, femeie albă, fără voinţă, la o masă de pocher. (*Cf*. Encarnation Valdés)

ENDRE Sângele i se ridică uşor în obraji. „Eu sunt, la ceartă, brută nestăvilită. Sunt omul baricadelor“ – se recomandă. În aşteptarea evenimentelor mari, îşi ia lenevos cafeaua la Capşa, discută fazele meciurilor de fotbal, citeşte pe nerăsuflate literatura ştiinţifico-fantastică, afişele pentru schimburi de locuinţă şi foiletoanele satirice ale lui Rudy Săveanu. Uite-l: după un rom şi o declaraţie îndrăzneaţă, se împleticeşte. După un coniac şi câteva vorbe răsunătoare, plânge ca un învins.

ENDIMION Construcţie precară, trăsături subţiri, comportare precaută. Oglindă în apele

căreia se conturează clar oricare personalitate ce se apropie. Endimion Macoveanu, salată verde cu zahăr, în gust ardelenesc.

ENIKö „Foarte hotărât, integru, punctual, principial în problemele grave, corect în afacerile mărunte, spiritual şi grav, după împrejurări. De o hărnicie discretă, de o mobilitate spirtoasă. O ţinută de poartă oltenească: primitoare, solemnă, înţelegătoare. Viaţa i-a fost exemplară pentru că n-a făcut un semn, un gest, fără să fi avut în spate convingeri şi deprinderi solide, rezultate dintr-o educaţie îngrijită. Dar a dispărut prin sinucidere. Desigur, nu s-a putut suferi o clipă sau o oră; s-a negat întâi în luciditate. N-a făcut un gest necugetat, nu se putea să-şi curme viaţa fiindcă nu mai putea suporta umlautul pe *o*, ci din oboseală, din dezgust. Şi atunci mă întreb: perfecţiunea vieţii lui prin ce dezvoltări secrete, prin ce miraculoase reducţii şi transformări a dus la sinucidere? Care dintre calităţile vieţii lui a fost în realitate viţiu degradator şi sâmbure al dezechilibrului şi morţii?“ (Galio Galia: *Stanţe*)

ENSIO sau

FOTOGRAFIE CU OAMENI MICI

Eram copil şi câştigam foarte bine. Nu duceam grija zilei de mâine. Deschisesem lângă soc, acolo unde se întâlnesc gardurile curţilor lui Moscuna cu ale domnului Moldoveanu, o farmacie aspectuoasă, cu rafturi pline de flacoane, în care sclipeau soluţii albe, roz, violete. Nevastă-mea, Silvia, cu care mă căsătorisem de mai multe ori prin nunţi zilnice şi cu ceremonii scurte în timpul cărora invitaţii erau trataţi cu mere verzi şi zarzăre pârguite, iubita mea nevastă, zic, ţinea un magazin de bijuterii în piaţa care se deschidea în faţa pivniţei, cu pietre frumoase aşezate în colecţii ce furau privirea şi pe care le evalua cu mare precizie

Dan Ignat, afacerist pe scară largă (export de bozii, castane, frunze de lipan), dar corect în stabilirea cursului rocilor albe, roşcate, al celor care conţineau stropi de aur şi argint. Afacerile mergeau, cum am spus, foarte bine, cu toate pagubele pe care ni le pricinuiau uneori diferiţi câini rătăciţi printre rafturile cu flacoane sau spărgători de meserie ca Victor, care din pietre preţioase şi-a deschis mai târziu prăvălie proprie. Plecam dimineaţa foarte devreme, săream gardul la Dan Ignat, călătoream printr-un peisaj admirabil, spre est. De o parte şi de alta a drumului se înălţau coroanele pomilor unor grădini fastuoase. Cunoşteam bine gustul merelor mici, văratice, ale acelui pom, savurasem prunele reineclaude, divin umflându-se în soare sub cerul de vară, traversam pe căi ferate două curţi cu găini şi un curcan şi poposeam lângă o aşezare cu prispă, pe care umbra unui uriaş dud se aşternea ca o mătase. Eram la Braşov. Dan Ignat, afaceristul, îmi oferea ospitalitate în hotelul lui, în care, pe acele vremuri, n-aveai nevoie decât de un scaun în trei picioare şi o saltea ruptă, cu o pisică. Discutam afaceri de milioane. Oferam acid sulfuric şi îngrăşăminte chimice (aveam cu mine mostre într-o cutie de cremă de ghete), el comanda cantităţi care întotdeauna mă impresionau, pentru că ştiam că nu le am în depozit. Dar marşam. Semnam contractele, sperând că diferenţele îmi vor fi procurate din curtea lui nenea Petre, unde îl voi trimite pe Titişor cu găleata. Vindeam şi câteva pietre preţioase. Dan, neînsurat, le dăruia probabil femeilor pe care le întreţinea şi pe care nu le-am cunoscut niciodată, dar pe care le-am zărit o dată în pragul unei magazii, privind îngrozite ţopăitul unei găini căreia i se tăiase gâtul. Afaceristul de tip american, pasionat al jocului Capitaly, n-avea desigur gust şi alegea pietre ieftine; le dădeam destul de scump. Rezolvându-ne afacerile, stăteam pe prispa hotelului şi magazinelor sale (avea

produsele cele mai ciudate), şi ochii ne fugeau pe dâra umbrelor de pe pământul curţii, se strecurau pe lângă scara de piatră şi gura căscată a beciului, ocoleau o piuă mare de lemn din care ieşea coada unui porc şi urcau pe lângă gardul învelit în beteala viţei sălbatice, până la nucul dinspre Radu Cinta. Aviatorul mă aştepta. Un salt pe urmele privirilor noastre, şi iată-mă sub avionul uriaş. Pe atunci avioanele erau încărcate cu frunze mari şi lucioase, având bănci din scândură de schelă, funii de legătură şi, într-o creangă ce se lăsa ameninţător în timpul golurilor de aer, fixată o iconiţă cu Sfântul Gheorghe.

— Hai până în Australia! mă incita Dan.

— În drum ne vom opri în Norvegia, Singapore, Atena şi Berlin – ne anunţa aviatorul Radu Cinta, trăgându-şi cascheta şi aprinzând motorul. Avionul se zbătea într-o grandioasă foşnire. Pluteam pe deasupra norilor, abia se zăreau dedesubt oraşele, râurile, înălţimile dealurilor. Se vedeau însă clar rupturile de pe cearşafurile puse la uscat, se auzea madam Ignat mustrându-şi servitoarea. Apărea în cabină şi Jean Băilă, indecis ca întotdeauna, ba vrând să treacă Polul Nord, ba răzgândindu-se. Radu Cinta, încordat pe manşă, îl hotăra să se dea jos, şi câteva clipe mai târziu îl observam prin vizor alergând pe trotinetă.

În Australia cangurii şi ornitorincii erau foarte scumpi. La Singapore aflam însă opiu ieftin şi petrol.

Apărea evident că făcusem drumul de pomană. Ne consolam plecând într-o expediţie, la vânat de fiare. Carabinele noastre trăgeau scurt, admirabil. Localnicii ne suspectau. Le primeam provocarea şi îi curăţam fără ezitare, pe rând.

Din junglă, deodată, îşi făcea apariţia Titişor.

— Fugi, mă, suntem în Australia! îl oprea Radu Cinta.

— Staţi! Silvia s-a supărat că ai lăsat-o singură. A plecat acasă.

— Dar ce, eu mă distrez? Am plecat după afaceri! Să mă lase în pace, sucita! M-am săturat!

Treceam în grădina mică, urcam pe coteţul de zid al găinilor. Aici se juca popa-prostu', între bărbaţi.

Când soarele era în creştet făceam cale-ntoarsă. Ocoleam de data asta pe la Diaconu, treceam printr-o spărtură a gardului în spatele closetului şi, dând fuga la magazinele familiei, o găseam pe Silvia cu supărarea aproape uitată. Organizam pe dată o nuntă, cineva alerga după zarzăre pârguite.

Viaţă fericită. Afacerile mergeau bine. Şi au mers bine până într-o zi, când, de dimineaţă, am aflat că şi Dan Ignat, şi Jean Băilă, şi Radu Cinta, ba şi Tibi Moldoveanu şi-au deschis câte o farmacie şi câte un magazin cu pietre preţioase. Concurenţa avea să mă ducă la ruină.

Aceasta a şi fost cauza aprigelor războaie care au urmat şi care m-au despărţit vreme îndelungată de nevastă-mea, rămasă lângă prun să-şi înfeşe păpuşa.

EPIDIUS Partea cea mai bună din *Sonata pentru melci*.

EPIFANIE Săpător de canale: terestre, continentale, astrale, metafizice. Epifanie ca şi: Protofanie, Pseudofanie, Metafanie, Extrafanie, Postfanie etc.

EPISTIMIA La 5 noiembrie, negreşit, să bem un pahar în cinstea amanţilor Epistimia şi Galaction, despre care calendarul ortodox nu suflă decât că au fost martirizaţi. Istoria lor sentimentală cine o poate cunoaşte?

ERACLE …Ionescu, Popescu, Mălăieru etc… Purtător de parfumuri proaste. Intelectual – suflet de băiat la grajd. Muncitor – mână de coafeză şi coafură de revoluţionar de la 1848. Orăşean sau

târgoveţ – consecvent adorator de servitoare. Funcţionar activ – neobosit în a-şi expune priceperea (prin autoreliefarea repetată în procese-verbale, discuţii oficiale etc.). Bătrân – spiritist desăvârşit. Răposat – spirit reliefându-se din faldurile perdelei şi prevestind conflicte între naţiuni şi ani de secetă.

ERACLID Soţ cuminte şi ordonat al unei sfinte exaltate. Excelent profesor de latină la o şcoală din Bucureşti, Eraclid G. avea, ca rezultat al exersării formelor fixe ale meseriei, o slabă mobilitate. Nu ieşea. Făcea foarte rar vizite, mai mult din dorinţa de a se aşeza pe alte scaune decât ale sale şi a le încerca răbdarea. Soţia, deputată, umbla toată ziua prin cartier, citea la cercul de lectură, făcea parte din comisia de sprijinire a spitalului C.F.R., schimba gazeta de perete şi dădea consultaţii. Neînţelegeri, în familie şi în pat, din contradicţia dintre mişcare şi imobilitate. Eraclid a rămas singur (ea fugind cu un ofiţer). Şi-a cumpărat televizor, a instalat pe casă antene de radio complicate în care captează lumea întreagă, are colecţie de discuri bune şi cărţi valoroase. Şi-a consolidat astfel şi mai mult mobilitatea, găsindu-i o expresie care seamănă cu stilul. Generos, primeşte acasă numeroşi tineri, foşti elevi, cărora le vorbeşte cu pasiune despre Properţiu şi Catul, le pune cvartetele lui Schubert cu Cortot, Casals şi Thibaud, le arată câteva articole publicate de el în *Revista de lingvistică*. Şi uneori ascultă cu invitaţii săi pe Ella Fitzgerald şi pe Nat King Cole.

Se mai îndoieşte cineva că Eraclid este în fond adevăratul deputat, iar fosta-i nevastă – o simplă femeie consolatoare?

ERASMO sau

A DOUA FOTOGRAFIE CU OAMENI MICI

Eram preşedintele Republicii. Tocmai decretasem starea de război cu Rădulescu O. Armata lui era mai prost înzestrată tehnic, dar se bucura de sprijinul unor soldaţi excelenţi, temerari, conduşi de generalul Foca, un ţigan masiv şi impertinent. Politica lui Rădulescu, lipsită de prejudecăţi rasiale, adusese în rândurile combatanţilor o grămadă de ţigănuşi iuţi în mânuirea praştiei, capabili de fapte memorabile. Puneam la punct amănuntele luptei, ordonam deplasarea tancurilor pe strada Brâncoveanu şi stabileam străji puternice pe Pârvan Popescu, pentru rezistenţă în caz de atac dinspre palatul domnesc. Bolovăneanu, comandantul Capitalei, încerca să mă convingă de oportunitatea folosirii unor atacuri aparente, care să aţâţe pe duşman şi să-l atragă în Alee, unde ar fi fost întâmpinat de grosul forţelor noastre şi nimicit. Cercetam cu neîncredere planul lui când, printre rapoarte, mi se aduse vestea cumplită că Dinu Chiran, şeful Statului meu Major, împreună cu câţiva comandanţi au furat secretele militare şi au pus mâna pe depozitul principal de proiectile, declarându-se neutri. Simţii pământul fugindu-mi de sub picioare. Chiran primise în chiar dimineaţa acelei zile peste un milion de franci nou-nouţi, răsplată pentru trădare. Eram lovit în mod tâlhăresc. L-am chemat pe Oncescu Alexandru.

— Ce ştii despre complotul lui Chiran? l-am întrebat.

— Ştiu că a încărcat muniţia şi a dus-o la el.

— Dar voi unde eraţi?

— Ni s-a spus că acesta este ordinul. A explicat că duce proiectilele la comandantul Anghel, şeful frontului 3.

— Ai cunoştinţă de motivele acestui act criminal?

— Da. Cred că este supărat pentru că i se arată atâta încredere lui Valerică Bolovăneanu, de felul lui cam palavragiu.

— Bine. Tu ce crezi despre trădarea lui Chiran?

— Eu cred că a procedat aşa cum cer interesele Republicii, mi-a răspuns cu impertinenţă.

— Ieşi afară, dacă nu vrei să te trimit în faţa plutonului de execuţie!

Bolovăneanu, care fusese de faţă la acest schimb de cuvinte şi care reţinuse, neîndoios, părerile lui Chiran despre el, se apropie:

— De mai multă vreme am observat în armata noastră o antipatie faţă de mine. Dacă un om care se devotează cu totul datoriei, armatei, necedând cu nici un pas fanteziilor unora ca Anghel, Chiran, Oncescu Alexandru, Pavelescu, Crişan poate fi suspectat, atunci rostul meu este în altă parte…

— Stai, Valerică, nu te pripi! Ai răbdare! Am să cercetez. Pe cine contăm?

— Singurul om în care am încredere este Hector Bosoancă! Ăsta este un om excepţional!

— Bine, lasă-mă singur!

Gândurile mi se învălmăşeau în cap. Până atunci nu trăisem o asemenea derută, deşi trecusem prin situaţii obiective mai critice. Valerică Bolovăneanu n-avea încredere decât în… Hector Bosoancă!

Cine era acest Bosoancă? Fiu al unui subinginer de la sonde, Hector era unul dintre acei oameni lipicioşi care vor să intre cu orice preţ în cercul celor importanţi. Apărea spre seară la mine, îmi lăuda exagerat lucrurile de prin casă, îmi întorcea pe loc o horă de cuvinte dulci, care putea să mă cucerească, dacă nu tresăream cu indignare.

— Eşti omul cel mai înzestrat dintre noi toţi, spunea. Ai calităţi pe care ţi le apreciez în chip deosebit. Uite, mă refer la scrisul tău. Grafologic, mi se pare tulburător. Ai o voinţă puternică, menită să te conducă la fapte mari. Voinţa îţi este dublată de o excelentă inteligenţă, de o mie de ori mai vie decât a lui Cruceanu, care trece drept un om inteligent din creştet până în tălpi… etc.

Mă analiza din punct de vedere filozofic şi practic, nu ca un psiholog, ci ca un farmacist,

stabilind dozele, notând fiecare detaliu calitativ.

— Un singur om, din câţi cunosc, îţi seamănă, fiind aproape tot atât de înzestrat, dar lipsit de generozitatea ta! E Valerică Bolovăneanu.

Atunci când îmi repetase de câteva ori numele lui Valerică nu dădusem importanţă faptului, deşi mă atinsese neplăcut asemănarea pe care o stabilise între mine şi el. Acum îmi apăreau toate foarte clar. Hector Bosoancă şi Valerică Bolovăneanu se sprijineau reciproc, mă înconjurau cu fel de fel de amabilităţi şi îşi făceau împreună drum spre cucerirea puterii.

Chemai pe Titişor, mareşalul armatei, ministru de externe şi preşedinte al Băncii Naţionale, fratele meu:

— Spune-mi, Titişor, ce vor ăştia – Bosoancă şi Bolovăneanu? Ce vor ceilalţi, Chiran, Anghel, Oncescu? Se petrec sub ochii mei lucruri cărora nu le găsesc explicaţia…

— Eşti un prost, slab de înger. Te trag pe sfoară toţi, nu vezi? Bosoancă vine pe la noi ca să se joace cu maşinile de pompieri aduse de nenea Titu, pe cea albastră el a turtit-o. Îţi ia din raft de fiecare dată câte-o carte. Ţi-a mai înapoiat vreuna? Unde sunt *Lir şi Tibişir*, *Neaţă în Africa*, *Un Robinson elveţian*? Vezi? Valerică vine să se dea cu sania. Ieri a dispărut cu patru popice şi o bilă, cea mai bună. E un tâmpit. Ştii ce-a făcut zilele trecute? A rupt coşul de paie pe care-l scosese mama la soare şi în care a încercat să intre, deşi nu încăpea. În plus, îmi ia toate creioanele colorate şi mi le strică. Mi le dă înapoi ciozvârte. Am vorbit cu Jean Băilă că, dacă mai face pe nebunu', îl prindem şi-i dăm o mamă de bătaie să ne ţină minte… Cât despre Bosoancă, să nu-l mai văd pe-aici! Mi-a spus – după ce i-ai dat bicicleta! – că tu ai spart geamul lui Balaban şi că te spune…

— Ce vorbeşti?! E, într-adevăr, tâmpit!

— Acum ştii asta?

După o pauză întrebai:

— Dar Anghel, Oncescu Alexandru, Chiran?

— Ei sunt băieţi buni. Au dus muniţia acasă la Vică Anghel ca să n-o mai distrugă Valerică. A stricat mai mult de douăzeci de grenade pe pisica aia galbenă a lui Şotângeanu. Rămânem fără grenade şi aşa…

Pe când stăteam de vorbă, printr-un semnal vocal semănând cu strigătul cucuvelei, se anunţă Jean Băilă.

— I-aţi dat praştia cu crăcan lui Hector Bosoancă?

— Iar Bosoancă? ţipai prezidenţial.

— Era adineauri în Alee cu Valerică, dădeau mere la domnu' Drăguţ Demetrescu. O să vie iar madam Drăguţ să se plângă că-i spargem tabla…

— Titişor!

— Ordonaţi!

— Du-te şi ia-le praştia. Suntem în pragul marii bătălii şi armamentul de intimidare ne lipseşte.

— Dar ce, mai dăm lupta? râse frate-meu. Fugi de-aici! Nu mai ai cu cine purta bătălia. Eu nu lupt.

— Eşti trădător!

— Ei şi? În ce mă priveşte, mă duc la Vică să înfiinţăm împreună o loterie cu poze.

— Cosmopolitule!

Eram trădat de toţi. Republica zăcea la pământ. Mă închisei în camera mică de pe sală şi, aşezat pe un balot cu lână abia scărmănată, plânsei amar. Apoi, hotărât să acţionez, mă aşezai la scris şi, timp de câteva ore, semnai decrete de convocare a parlamentului, de mobilizare a rezerviştilor Piţi Constantinescu şi Costel Ciocârdia, reorganizai arsenalul, aşezai noi impozite pe populaţie şi desenai pe-o foaie de caiet de matematică planul unei noi linii Maginot şi al unui tanc cu trei roţi. Ca răzbunare, îl spusei mamei pe Titişor, care făcuse din nou pipi pe peretele de la scară.

Seara scrisei prima poezie de dragoste, închinată Silviei.

ERASTIA Croitoreasă, artistă, profesoară – femeie fără miros – antipatică poeţilor şi câinilor poliţişti.

ERGAST „Congestia de acest tip, spuse profesorul, poate afecta o serie de organe cu funcţie esenţială. Cel mai grav este atunci când se declară la ficat, esofag, splină, pancreas şi ergast.“

ERINIA Ştia să pregătească delicioase cornuleţe cu nucă, minunate plăcinte cu cremă, doboştorturi parfumate. Gurmandă. „A mânca, ăsta e un ideal!“ – era vorba ei. Se îmbolnăveşte prin 1946 de cancer la unul din sâni. Operaţie de extirpare. Supravieţuieşte. Trăieşte şi azi în oraşul T., în timp ce altele, mai tinere, mai viguroase şi pregătind cornuleţe şi doboştorturi tot atât de bune, s-au stins de mult.

„Femeie care a învins moartea“ – spune lumea.

ERIPHYLE Cu elitre de argint.

ERKKI (Nume finic) Erkki Aaltonen şi Erkki Lipponen.

ERLA Eroină a unui film posibil în regia lui George Bacovia.

ERMENEGILDO „Este o maşină de cusut peste care a fost aşezată o fâşie de pânză roşie. Dedesubtul cârligului care ţine aţa stă un album deschis la imaginea Vezuviului în erupţie şi, alături, o farfurioară cu două saleuri lungi, cu chimion.

— Nu înţeleg.

— Ai răbdare, ai să înţelegi: în partea stângă a roţii acelei maşini se află o sită de bucătărie, albă şi cu coadă, iar pe braţul maşinii, o foiţă de indigo. Căzând, raza soarelui poleieşte fulgul cu vârful pătat de ulei. Un vals de Strauss, amintiri dintr-o după-amiază la mare, zgomot de tacâmuri.

— E îngrozitor de confuz…

— Dar trebuie să recunoşti că este cel mai scurt drum spre exactitate. Trebuie să realizăm portretul sau situaţia de comunicat, *Ideea* noastră, prin concentrarea a mii de impresii şi senzaţii foarte particulare, pe care apoi să le contopim într-o capsulă sintetică, imagine simultană. Imaginea mea despre Ermenegildo este gata numai pe jumătate. Realizează, în completare, ocolita transcripţie în sufletul tău. Adaugă construcţiei câteva păreri de rău, amintirea primei minciuni, temerea de necunoscut (de pildă, de agresiunea japoneză), sudează totul într-o reţea de metal.

— Ermenegildo?

— Ermenegildo, desigur.

Asemenea spectatorului care urmăreşte pe pictorul peisagist din spate, ochiul său alergând ba pe conturul copacilor, ba pe pânză – satisfacţia se anunţă prin: «Începe să semene!»

Dar, după descoperire, un capăt de amărăciune.

— Mi se pare o întreprindere fantastică, epuizantă.

— Sortită poate insuccesului, încercarea este interesantă, pasionantă chiar. Pentru ca lectorul unei asemenea caracterizări să nu te părăsească, ar trebui să-i oferi, pe lângă explicaţii complicate de tipul celor de mai sus, unele formule foarte scurte, în care investigaţia să fie asigurată de anume definiţii şi comparaţii îndrăzneţe. Oamenii sunt uzine cu mii de lumini sau fire de iarbă. Numele lor fie binecuvântat!

— Îmi face impresia că ai aflat o reţetă! Dar nu-ţi merge!

— Nu. Mi-a venit o idee grozavă. Am să ţi-o spun mâine-seară, după concertul de la Ateneu.“ (W.S. Fitt: *Antologia unitariană*)

ERMILIU În troleibuzul 83, în care m-am urcat ca să ajung înainte de sosirea acceleratului în Gara de Nord, povestirile lui Enache (vezi numele!) m-

au urmărit cu insistenţă. La Visarion a urcat o femeie între două vârste, blondă, cu un piept mare de porumbiţă. S-a aşezat pe locul destinat bătrânilor, neştiind că, situându-se doar cu un loc în urmă, biografia ei presupusă, dar exactă, pe cât de exact este tipul femeii, se desfăşoară ca o panglică sub fruntea mea: Mady s-a născut în mahalaua Chibrit, cu patruzeci de ani în urmă. Copilă fiind, a învăţat în familie legile traiului aspru. A fost de faţă când tatăl ei a lovit-o pe maică-sa cu pumnul, lăsând-o într-o baie de sânge; a învăţat să mintă de timpuriu, dovedindu-se o bună elevă a celebrelor Madam Doicescu, moaşa, Didina Melidoneanu şi Aspasia Teodorescu. La cincisprezece ani a fugit de-acasă cu un factor poştal, care a lăsat-o după două săptămâni, ca să fugă singur la altă adresă. La şcoala de croitorie pe care o urmează, operează câteva furturi îndrăzneţe din cuferele fetelor. Nu s-ar fi ştiut nimic dacă o colegă n-ar fi surprins-o pe când transmitea o haină verde unui soldat. Dată afară, nu vrea să părăsească şcoala de frica maică-sii. Încearcă să se sinucidă. La optsprezece ani se mărită cu plutonierul Dogaru, invalid din războiul din 1916. Diferenţa de vârstă (douăzeci şi unu de ani) face ca nepotrivirea soţilor să ducă la scene memorabile. Dogaru o află în pat cu vărul ei şi, cum era tot atât de aprig pe cât părea de ramolit, o târnuieşte de păr până nu mai are nici o reacţie. Biata femeie se reculege. Soţul o divinizează, înduioşat de cuminţenia ei făcută, încă două săptămâni. La începutul celei de-a treia, într-o luni la prânz, Dogaru este aflat mort de congestie cerebrală. Medicul legist Matei Alexandrescu, fostul ei complice în spargerile de la şcoala de ucenici, a confundat soda cu atacul cerebral.

Mady şterge urmele biografiei sale mutându-se pe Arcului, lângă Piaţa Rosetti, într-o garsonieră cu două camere. Spaţiul locativ repartizează unui ziarist, pe vremea crizei de locuinţe, una din

camere. Om mărginit şi incult, ziaristul îşi află momente de documentare conversând ore întregi cu Mady, în timp ce şefii îl credeau pe teren. În cursul acestor conversaţii, ea desfăşura o variată şi ameţitoare istorie senzaţională, că imbecilul se lăsă impresionat şi nu reacţionă, peste două zile, faţă de încercările ei de a-l intimida.

Un miliţian apăru în uşă, hotărât să descopere în actele lui secrete de stat furate, iar între lucrurile lui, obiecte străine; sub pat miliţianul căuta un asasin urmărit de poliţie. Conflictul era declarat. Stăpână pe mijloacele ei, Mady a cerut evacuarea individului, ceea ce s-a şi întâmplat.

Regăsindu-se în cele două camere şi baie, Mady s-a îndrăgostit de un profesor universitar. În timp ce soţia aceluia era plecată cu copiii la Sovata, Mady s-a prezentat la procesul de divorţ al profesorului, şi-a smuls părul din cap, l-a ofensat pe individ – într-un cuvânt, s-a dat drept soţia lui, maltratată. S-a hotărât divorţul. S-a căsătorit cu profesorul universitar. Studenţii lui o salută cu mult respect. Soţia părăsită însă a ciufulit-o bine şi a scuipat-o.

La Arcul de Triumf a urcat Greta Marinescu, actriţa.

La Ştrandului a coborât Mady.

La Casa Scânteii a coborât Greta Marinescu şi au urcat Titi Fănuş împreună cu Geta Praporgescu.

La Podul Băneasa au coborât amândoi.

Tot considerând şi rememorând, m-am trezit la aeroport. Parcă urcasem în 83 pentru Gara de Nord. Vai! 83 nu merge la gară. Aş fi aşteptat avionul în locul acceleratului, tot nu mă interesa cine vine, dar înserase şi în troleibuz tocmai urcase controlorul Ermiliu, cunoştinţă veche, om politicos şi serviabil. Prilej de a călători înapoi fără bilet.

ERMINIA Cât de lungă, de complicată este istoria iubirilor mele! Dintre toate pasiunile, cea mai puternică a fost aceea pentru Erminia. N-au

curs între noi nici acele banale schimburi de cuvinte aromitoare („Vai, iată luna! Tu ştii cum îţi repet numele, ca un nebun? Podoaba vieţii mele, au înflorit teii… Iubito“ etc.) şi nici nu ne-am strâns mâna cu timiditatea adolescenţilor. Obrazul nu ni l-am apropiat, sporindu-ne reciproc dogoarea. Nu ne-am certat niciodată. Nu am trântit nici o uşă, împinşi de gelozie.

Dragostea noastră a fost subtilă şi simbolică, lipsindu-se de voie de corespondenţa prin scrisori albăstrii, de jurămintele focoase şi pline de minciuni; nu ne-am trimis flori primăvăratice, purtătoare de miresme trecătoare. Am trăit dragostea cea mai curată, ridicându-ne deasupra tuturor neînţelegerilor omeneşti, oficiind cu sfiiciune, suprem, atotputernicului Amor.

Ne întâlneam o dată pe zi, la masă, în sala geometrică a cantinei. Mă aşezam întotdeauna în aşa fel, încât să-i pot privi splendoarea ochilor adânci, arcul ceresc al gâtului. O cercetam de fiecare dată cu o pasiune nouă, cu o nelinişte fermecătoare. Îmi purtam cu disperare întreaga fiinţă, subtilizată la tăria unei raze infinit mângâioase, pe fruntea ei înaltă, albă, pe buclele părului ei strâns într-un coc înalt.

Ochii Erminiei îşi ridicau întunecata lor sclipire spre ochii mei. Era la început o întâlnire violentă de spade încrucişate, care cădeau neîntârziat. Simţeam în urechi clinchetul subţire, de pahare ce se sparg, al acestei întâlniri fulgerătoare, de frecvenţa interzisă oamenilor de rând. Rănile voluptuoasei confruntări se mângâiau apoi cu noi priviri, de o calitate mai liniştită, întârziate.

Un val de abur cald, mirosind a ceapă şi oţet, ne învăluia. Stătea cuminte în faţa farfuriei cu supă şi parcă aştepta domnia eternă a îndrăgostiţilor, dărâmarea templelor în cinstea Voluptăţii, desfacerea lucrurilor în elementele curate de la început, pentru a relua de la capăt viforoasele împerecheri care au născut lumea.

Mă privea adesea, oferindu-mi rugăminţi şi refuzuri, promisiuni şi temeri…

Alteori, mă aşezam ca din întâmplare la masa unde se pregătea să mănânce. Sângele i se ridica în obraji, fiinţa ei minunată începea să freamăte. Inspira sănătate şi voie bună, dar era acum neliniştită, visătoare şi tristă, obosită de prea puternica ardere interioară.

Îi turnam apă în pahar, numai eu ştiu cu ce emoţii! Îi ofeream solniţa. Îi aduceam şerveţele de foiţă. Făceam toate acestea din inimă. Şi, pe cât era de violentă pornirea, pe atât de delicate erau mişcările mele, cu spaima de a nu o supăra, cu amabilitate învăluitoare, cu mişcări excentrice numai în amănunte.

În aceste amănunte îndrăzneam să mă descopăr fiinţei dragi. Ofeream pâinea cu mâna stângă, turnam apa din cană clătinând-o, trecând de la un pahar la altul prin arcade arhitecturale. Îmi surprindeam o tresărire cu totul necunoscută până atunci, a gâtului şi a umărului, şi o doream cât mai convingătoare. Înghiţeam cu chiorăituri.

Prăjiturilor aduse pe o mică farfurie le făceam, printr-un joc al mâinii, o ceremonie specială, pe care ea o urmărea cu un amuzament emoţionant. Dar aşteptam felul doi.

Simţeam nevoia de-a mă expune, de-a face un gest eroic pentru ea, de-a fi supus unor tortùri chinezeşti. Voiam să-i fiu cel mai umil servitor. Aşadar, după supă, deschideam ziarul şi citeam, cu cea mai mare corectitudine, unul dintre articolele despre productivitatea muncii şi indicatorii economici. Asociam dragostea noastră cu marile mecanisme industriale. Încercam să tălmăcesc în calculele preţului de cost un semn al destinului meu, interpretam o cifră, o traduceam în semnele alfabetului. Întotdeauna îmi rămânea în faţă iniţiala numelui ei.

Felul doi. Tăiam cu grijă bucata de muşchi, o mestecam încet, salivând abundent. Vrând să fiu

eminamente sincer, scăpam emoţionat puţină salată pe faţa de masă. Ea, urmărindu-mă, se prefăcea că nu observă. Era atâta nobleţe în gestul ei! Sângele îi înflorea în obraji, ridica ochii în tavan, zburând în jurul unui punct nescris, pe care aş fi putut pune degetul. Pentru plăcerea ei, rupeam o bucată de pâine şi o întindeam motanului care ieşea dintre picioarele scaunului. Nu repetam însă acest act, spre a nu fi bănuit de intenţii nepotrivite. Ţineam încă la persoana mea.

Erminia mesteca încet. O durea o măsea, pe care o căuta de multe ori cu scobitoarea. Fâşii de păr, răzvrătite, cădeau pe tâmpla ei. Dădeam un înţeles anume zgârciului găsit de ea în mâncare. Eram fericit când, răspunzând sincerităţii mele, Erminia lăsa să-i cadă, cu o perfectă cunoaştere a convenţiilor unice, câteva fire de varză pe bluza frumos călcată.

Prăjitura era, în mâna ei plăpândă, mai fină, bicarbonatul nu se mai simţea. O savura, privindu-mă cu coada ochiului. Cu coada ochiului, la rândul meu, savuram acea prăjitură care mă tulburase şi mă liniştise de atâtea ori până atunci.

Doream din toată fiinţa să-i fie sete, ca să-i mai torn apă. Voiam să mănânce câteva pâini, să dubleze porţia de varză, ca să-i pot fi de folos. Mă rugam cerului să-i cadă poşeta, să-şi piardă o jartieră, să se înece, să sughită, să alunece pe o fructă rămasă pe ciment – oricând, înainte sau după masă. Şi, pentru că nu mi se oferea ocazia, visam.

…O treceam prin foc, purtând-o pe braţe, o împrumutam cu bani pentru tramvai, o însoţeam printr-un labirint de oglinzi, îi cântam la acordeon. Îi transcriam versuri. Şi cât de mişcată le asculta, pe când eu i le citeam, stând întinşi pe spate, într-o grădină cu multe flori! Nimic nu se mişca şi ea îmi spunea că ar vrea să rămână în veci lângă mine…

Se ridica de la masă împingând scaunul; geamătul lemnului frecat de cimentul podelei mă

încânta. Aşteptam o clipă, ea spunea: „Să vă fie de bine.“ Răspundeam înaintea celorlalţi „mulţumesc“, deopotrivă timid şi răsunător, îmi luam pălăria şi ieşeam. Curând Erminia dispărea.

Dragostea mea, în ziua aceea, îşi primise băutura celui mai divin nectar. Fierbinţeala sublimă reîncepea însă a doua zi, cu mai multă voluptate.

Aceasta a fost căsătoria noastră, timp de patru ani. Nu ne-am cunoscut. Numele de familie ni-l ignoram. N-am schimbat niciodată alte cuvinte decât cele protocolare. Nu ne salutam. Dar ce rost mai puteau avea aceste nimicuri, faţă de înţelegerea noastră desăvârşită, cimentată de fiecare prânz şi de atâtea şi atâtea prânzuri?

ERMOGHEN Împreună cu Mina şi Evgraf, la 10 decembrie. (*Calendarul ortodox*)

ERNA Dură, voluntară, stranie, uşor detectabilă.

ERNEST Cu o sprânceană mai ridicată decât cealaltă, ca a personajului din centrul tabloului *Regenţii Ospiciului bătrânilor* de Franz Hals. Trăsătura, care e esenţială individului, precizează un suflet rece, un tip distant, înrăit în copilărie de fraţi şi râcâit, mai târziu, până la sânge de gheaţa ascuţită a inimiciţiei. Vrând să converseze de la egal la egal, natura i se opune prin şicane fără sfârşit: ochiul i se închide pe jumătate, începând de la sursa lacrimilor, şi i se tulbură, muşchiul piciorului îi tremură, gura se strânge fără voie etc.

EROIN Eroin Gruia. (Ct.)

EROS Agent secret în serviciul de contraspionaj al Boliviei.

EROSTRAT Din categoria Termostat, Aerostat etc. Imaginea omului, tehnicizantă: zâmbet de

nichel, respiraţie de hidrogen, mişcări de biele şi pistoane; o enervare de 80 de grade Celsius, o ezitare ca o înscriere pe carusel, sentimente până la 4 atmosfere, o părere de rău ca o retortă din care soluţia roşietică s-a evaporat şi a rămas rugina scrumoasă.

Oricum, o tehnică de vârsta 1902.

ERSILIA Adeptă a celei de-a patra dimensiuni.

ERVANT (Nume armean.) Miriapod făcând lungi călătorii în Europa de Vest şi America, păstrând întotdeauna un picior în Bd. Filantropiei.

ERVIN sau ERWIN Dacă îl pui în lumină, vei fi surprins văzându-l pe dinăuntru gradat ca o sticlă farmaceutică, cu linii scurte, paralele, urcând şi coborând în trepte.

ESAT Geosporniconvex-supravegetal-tetratricotermal!

ESCAMILLO Prin adunări, şedinţe, localuri publice, în literatură chiar, se află unul care ia taurul de coarne. În nord, în circumstanţe asemănătoare, un Escamillo sparge gheaţa.

ESFIR Anatomie alungită, trasă prin ţevi ca seniorii lui El Greco. Priveşti printre Esfiri ca printre gratiile închisorii.

ESMERALDA Invizibilă sub strălucirea verdelui smarald de la care a împrumutat răceala.

ESPERAND Esperand Dinescu. (Ct.)

ESTILLA (În acest moment, emisiunea radiofonică se întrerupe şi vocea crainicului anunţă moartea preşedintelui Kennedy, împuşcat cu carabina de către un necunoscut. 22 noiembrie 1963, orele 23,06.) Cine este însă Estilla?

ESTRELLA Meridională dulce şi parfumată ca un ceai de tei.

ETA Făinoasă, apoi pastă în care tinereţea pune germenii calităţilor ei. Creşterea e spectaculoasă, dar limitată. Eta se aspreşte după primul copil şi, uneori, chiar după prima dragoste. Dacă ai neşansa de a o consuma în continuare ca soţie, descoperi cu neplăcere nuca mucegăită, golurile răscoapte.

ETELCA „Vindecă singurătatea, văduvia, gelozia, impotenţa. Cine să-i facă elogiul? Şi câtă simplă şi sfântă îndemânare, care lipseşte celor mai multe eroine de roman!“ (Georgio Sette)

ETEOCLE (La radio se anunţă în acest moment că a fost prins unul dintre asasinii lui Kennedy, în Texas.) Şi cine este Eteocle?

ETLA Membră a unei comisii de spiritiste, făcând parte din Uniunea naţională a spiritiştilor, afiliată la Societatea internaţională de ştiinţe oculte. A captat 426 de spirite celebre, cu 86% mai multe decât colega ei Espla[3].

ETNA Pentru totdeauna Etna îmi apare o expresie a modei 1926–27: rochie lungă cu cordon lat, lucios, aşezat mai jos de şolduri, pantofi cu toc înalt şi cu baretă închisă de un nasture rotund (bineînţeles, pe un ciorap de mătase). Peste coafura scurtă, cu breton asimetric, o pălărie-oală. Palton scurt, cu blană lată zbârlită la gât.

EUFEMIA Femeia foanfă mâncând piure. Scena, privită prin gaura cheii, în timp ce un oarecare, ştiindu-te, se tot aşază între ochiul tău şi ea.

EUFRONIN Placă de bronz pe spatele unei pianine roşii de bar mexican.

EUFROSIN „Poteca era îngustă. Ca să mergem unul lângă altul, trebuia să călcăm adesea frumoasele flori de pe margine. Făceam sacrificiul, sperând că dragostea noastră îl merită. Cum proiectele nu s-au împlinit, azi regret imens sacrificiul de atunci, îndeosebi căderea unei flori violete, cu petale zimţate, o mică lacrimă pe foaia de hârtie a scrisorii.“ (Amedeo Radeau)

EUGENIA Un Eugen pe care s-a aşezat o peliculă de celuloid.

EULALIA Frumuseţea palidă, străvezie, fără sânge, aminteşte de clişeele unor fotografii ale Gretei Garbo, în care se disting nişte oribile tuşe sub ochi. Funcţiuni latente, parcă sub hipnoză. „Eulalia, sora prinţesei“ sau „Privirea ei era parfumată ca un crin“.

EUNONE „Pe voi, femei antice, curtezane neîntrecute, vă cânt şi vă slăvesc! Eunone, tu cea statuară şi luminoasă, alungă-mi singurătatea cu şoapta dulce şi oftatul tău armonios! Scumpă Lollia, fiinţă molicioasă, plantă aromitoare, protejează-mi somnul şi umple-l de parfumuri inspirate! Ţie îţi dăruiesc, întunecată Tertullia, clipele mele de nebunie, când cu şapte gheare mă strâng anii care au trecut şi nopţile în care nu am iubit de ajuns, când zilele care au mai rămas se rotesc înaintea privirilor ca fluturii puţini şi mărunţi; Muccia, răzvrătito, ţie îţi voi întoarce braţul până la durere şi-ţi voi răpi dragostea prin violenţă şi sporită plăcere. Nu te voi uita, de bună seamă, palidă Terţia, femeie-drojdie, a cărei dragoste tăcută poate sparge sticla ferestrelor. Cu tine, nestatornică Aricia (îţi promit cu mâna pe inimă), voi petrece o noapte şi o zi, şi încă o noapte şi o zi, încredinţându-te că la prima ta fugă te voi bate cumplit! Vouă, iubite Actea, Egloge, Catta, Mamia, Ceris şi Salvidiena, vă închin

necuprinsele doruri şi ingenioasele moduri de-a realiza dragostea şi vă cer, cu lacrimi în ochi şi smulgându-mi barba, să mă urmaţi, atunci, în ziua de pe urmă, cu strigăte şi păreri de rău: «A fost un Hercule!»“ (Dino Ralet: *Cântece anonime*)

EURIDICE Unde-i? A fost aici, mărgeaua! Ai ridica-o cu degetele, ai privi-o cu dragoste, ai pune-o pe limbă şi, aşa, ai vorbi pe nepregătite italieneşte.

EUROPA Obeză copilăroasă, cu carnea fragedă şi sentimentele multicolore – o adevărată minge mare, de cauciuc, pentru plajă.

EUTERPE Aspră şi dulceagă totodată, imagine delicată şi totuşi impertinentă, leneşă, dar şi harnică în violenţă, plăcută şi îmbietoare. Cumplită însă. Întregul mecanism funcţionează atât de repede, încât realizează o mişcare surprinzătoare – ca lirica lui Federico Garcia Lorca, uneori. II. EUTERPE GHIMPEŢI, Bd. Ana Ipătescu 11 A. (Ct.)

EUTICHUS Face un gest oarecare în Suetoniu.

EVDOCHIM „Dacă trăia – îmi povesteşte nenea Gogu – Evdochim ar fi fost, neîndoios, Richard Wagnerul Ţării Româneşti.“

EVDOXIU Şaiba, minutul, schiţa, instantaneul, ghilimelele sunt pasiunile sale.

EVRASIE Deputat iorghist, 1935. Numele lui seamănă cu o ramă din care lipseşte tabloul. Dar portretul lipsă e atât de prezent! Iată: a clipit!

EVGHENIA Născută, crescută, trăită, răposată cu bronşită. Marile oraşe sunt înconjurate de cartiere în care, dincolo de zidurile triste, trăiesc Evghenii. Diminutiv: Evgheniţa.

EVGHENIE În timp ce Evgheniile trăiesc în zona circulară din jurul marilor oraşe, Evghenii, soţii lor, ridică piramida de piatră a centrului, se culcă cu femeile centrului, sporesc populaţia centrului. Din când în când, dintr-o linie umbrită a Universităţii sau a Spitalului Colţea se desprinde o tânără fată nefericită, care aleargă spre periferie hotărâtă să se sinucidă. Se face Evghenie.

EVMENIE şi Ariadna (18 septembrie).

EVSTASIA sau Eustaţia.

EZECHIEL Moale şi rece, gasteropoidal.

EXION Cu butoniere de-a lungul întregii sale fiinţe.

EXPECTATUS Bujor Expectatus (în cartea de telefon la str. Munţii Tatra 23) mi-a explicat de unde îi vine numele: bătrânul său părinte, profesor de drept, nu avea copii, deşi dorea aprins un moştenitor. La patruzeci şi cinci de ani, copilul a sosit, în sfârşit. I s-a dat numele de *Cel aşteptat* (Expectatus).

EXTRA Prietenul meu, cardinalul Gaetani, mi-a împrumutat o carte cu coperte negre, cu litere aurite şi margini frumos pigmentate cu roşu. M-a asigurat că este plăcută la citit şi plină de înţelepciune. Lectura ei m-a entuziasmat, într-adevăr, de la primele pagini. Lucruri extraordinare. Iată, pe scurt, conţinutul: Adam, Cain, Abel, Enoh, Irod, Mehuiael, Lameh, Tila, Iabal, Iared, Metusala, Noe, Sem, Ham, Iafet, Canaan, Gomer, Magog, Madai, Iavan, Tubal, Caftorimi, Het, Elam, Asur, Arpacşad, Lud, Aram, Uţ, Hul, Gheter, Moş, Şelah, Eber, Pelag, Ioctan, Almodad.

În capitolul al III-lea al cărţii este vorba, printre altele, despre Şelef, Aţarmaret, Ierah, Adoram,

Uzal, Dicla, Obal, Abimael, Seba, Ofir, Havila, Iobab, Reu.

Un episod povesteşte ce li s-a întâmplat lui Picol, Buz, Chemnuel, Chese, Hazo, Pildaş, Iidlaf, Betuel, Rebeca, Reuma, Tebah, Gaham, Levi, Iuda, Bilha, Neftali, Zilpa, Gad, Isahar şi Zabulon.

Nu aceeaşi soartă au avut-o ceilalţi eroi ai cărţii: Dina, Iosif, Iegar, Galed, Miţpa, Israel, Hamor, Sihem, Beniamin, Aşer, Ada, Oholibama, Ţibeo, Basmat, Elifaz, Febaiot.

Nebunia nu i-a atins pe toţi, deşi Roe, Mupim, Ard, Huşin, Guni, Ieţer, Silem, Moise, Asir, Mahli, Zicri, Elcara, Eleazar, Putiel, Pineas, Sin, Amalec, Ietro, Sefora, Eliezer, Betaleel, Oholiab, Ahisamac, Aaron, Urim se plângeau adesea că văd scene de neînchipuit.

Mai apoi, Aminadab, Netaneel, Ţuar, Eliab, Helon, Efraim, Elisama, Amihud, Gambiel, Onan, Pedahţur, Abidan, Ghedeoni, Ahiezer, Amişadai, Paguiel, Ocran, Elisaf, Denel, Ahira sufereau aceleaşi neajunsuri, cu toate că nu întotdeauna erau nefericiţi.

În volum mai apar episodic Iefta, Ibţan, Elon, Abdon, Samson, Dalila, Dagon, Ţorea, Estaol, Manoah, Mica, Rut, Naomi, Mahlon etc.

Am ajuns la pagina 327 şi continuu lectura. Printre cuvintele acestea scrise cu litere mari sunt şi altele, scrise cu minuscule, dar poate pentru că sunt mai puţin importante. Se mai vorbeşte acolo despre nişte lupte, nişte rătăciri, ceva cu Dumnezeu şi cu profeţi, cu o casă, cu un cort şi cu câteva vaci slabe trimise la păşune, dar asupra lor n-am luat seama. Şi, întorcând paginile, curios ce va urma (ca orice cititor), am văzut dincolo, spre jumătatea cealaltă a cărţii, şi alte cuvinte scrise cu litere mari. E grozav!

Despre bucuria mea am scris îndată cardinalului Gaetani, şi i-am trimis scrisoarea printr-un cunoscut. Acesta a ţinut să-mi comunice că înaltul

prelat a rămas multă vreme pe gânduri, probabil emoţionat de rândurile mele.

EXUPERIU Un Exuperiu a luat premiul I la examenul de dactilografie ce s-a dat la prefectura judeţului Dâmboviţa la 14 ianuarie 1938. Posesor al unei diplome albastre, pe care se încrustau litere galben-argintii, Exuperiu urma să urce încet dar sigur o scară ierarhică destul de înclinată. Nu-l speriară nici instalarea dictaturii Frontului Renaşterii Naţionale, nici demonstraţiile legionare, nici măcar cutremurul din 1940. Priceput, harnic, credincios şefilor instituţiei, era chemat să dactilografieze rapoartele speciale către Consiliul de miniştri, telegramele cifrate, dările de seamă, discursurile la diferite ocazii, de pildă la inaugurarea noii hale din piaţă, la căderea Odessei sub cizma germană, la deschiderea cantinei pentru săraci, patronată de madam general Pantazi. Prefectul îl luă cu sine de câteva ori în judeţ şi, cu ocazia unei vizite, află că are o familie numeroasă şi greutăţi materiale de netrecut.

În 1944, când încep bombardamentele, prefectura se „dispersează“ la Pucioasa. Exuperiu primeşte însărcinarea de-a conduce evacuările. I se promite avansarea în postul de director al prefecturii. Bun organizator, împachetează cu conştiinciozitate arhiva instituţiei, actele de valoare, şi încarcă cu ele două vagoane plumbuite. Până la Pucioasa nu erau decât douăzeci de kilometri. Din greşeală, şi poate dintr-o iniţiativă a unui funcţionar, vagoanele sunt ataşate la o garnitură de cisterne în drum spre front.

Soldaţii încercuiţi aşteptau de două săptămâni trenul cu carburanţi pentru a putea urni tancurile rămase în plin câmp, în mijlocul unei naturi neprielnice. Când s-a anunţat sosirea cisternelor, comandanţii fură cuprinşi de bucurie, trupa se simţi dintr-odată înviorată, mai cu seamă că se anunţase că vor fi ataşate la tren şi două vagoane

cu „bunătăţi de la Bucureşti“. Se dădu ordin de descărcare, în special a vagoanelor cu conţinut-surpriză. Treizeci de soldaţi sub îndrumarea unui locotenent începură operaţiunea. Transpiraţi, plini de voie bună, soldaţii desfăceau pe rând lăzile şi se mirau de prevederea exagerată a celor din spatele frontului de-a ambala bunătăţile într-o cantitate prea mare de hârtie. Erau scoase din lăzi dosare, mape masive, pachete, hârtii încopciate, mari registre. Actul de naştere al lui Petrică Bărbulescu, şepcarul, se detaşase de celelalte, în original. Un registru privind terenurile cultivate de la Şuţa Seacă zăcea într-o baltă. Pe măsură ce despachetau, iluziile soldaţilor înfometaţi se prăbuşeau. Începură să rupă cu răutate registrele de morţi, să mototolească teancurile de hârtii. Fu un dezastru. Necăjiţi, trecură la mototolirea tuturor dărilor de seamă. Ofiţerul, el însuşi scos din răbdări, îşi desfăcu centura şi îşi făcu nevoile pe coperta unui dosar.

Exuperiu, la Târgovişte, primi, a treia zi, ordin de trimitere în linia întâi a frontului.

F

FABELA sau FABULA Ofer cititorului un exemplar:

NORUL DE ARGINT

Lucram de mai bine de doi ani la Biblioteca Academiei. Nu făceam o treabă prea importantă, dar pentru salariul pe care-l primeam începusem să mă conving că măcar aduceam unele foloase, scutind pe custodele depozitului de căutări foarte obositoare în acele hârţoage cărora nu le venise încă rândul inventarierii. Răscoleam cu multă tragere de inimă în vrafurile de scrisori ale artiştilor. Mulţi îşi încredinţaseră bibliotecii hârtiile lor intime, în nădejdea unei cercetări postume. Zăboveam adesea cu emoţie asupra corespondenţei dintre Luchian şi Cecilia Gavrilescu, fremătam pe rândurile lui Ion Călugăru adresate unui corespondent voluntar al ziarului *Clopotul* şi cercetam cu lupa urmele lacrimilor gravate pe hârtia satinată a scrisorilor lui Matei Protopopescu către logodnica lui, în cele din urmă trădătoare. Mâna mea punea în ordine desăvârşită numeroasele acte ce aparţinuseră marilor noştri oameni de cultură. De la un timp, încercam chiar abile incursiuni în domeniul ingrat al cercetării. Pe marginea unei corespondenţe dintre Vasilescu-Trifeşti şi Fabrica de mezeluri din Sibiu publicasem un studiu ce a stârnit interesul istoriei noastre literare, contribuţia mea lămurind unele necunoscute ale vieţii marelui critic, printre altele explicaţia gastritei sale, maladie ce i-a produs, în ultimii ani ai vieţii, o schimbare de atitudine faţă de fenomenul simbolist.

Aş fi dus o viaţă liniştită şi nu lipsită de perspective, dacă într-o zi n-aş fi aflat, într-un pachet pe care îl aruncasem până atunci de ici-colo, o scrisoare ce m-a tulburat în chip deosebit.

Scrisă foarte îngrijit, hârtia era, de fapt, un semnal oficial şi fusese adresată preşedintelui Academiei, pe atunci profesorul Ion Simionescu. Cele relatate acolo, pe numai câteva pagini, semnalau o descoperire de-a dreptul uluitoare, în stare să scoată din minţi pe oricine nu este obişnuit cu marile revelaţii ale ştiinţei. Acest petic de hârtie m-a hotărât să-mi revizuiesc convingerile, să-mi părăsesc neîntârziat slujba şi să mă dedic unor cercetări cu totul noi. Dar, înainte de-a povesti în ce direcţie s-a îndreptat viaţa mea, cred potrivit să reproduc întocmai textul scrisorii cu pricina:

„Stimate domnule preşedinte, mă numesc Charles Ressort şi domiciliez de câţiva ani în Bucureşti, în strada Dionisie Lupu 62, unde m-am stabilit prin căsătorie cu principesa Aneta Brâncoveanu. Numele meu vă este desigur cunoscut, pentru că în 1942 am avut marea cinste de-a primi din partea Academiei suedeze de ştiinţe Premiul Nobel pentru fizică. De altfel, sunt autorul şi altor descoperiri, în numeroase ramuri ale cercetării, lucru şi el de notorietate. Dar nu despre meritele mele trecute intenţionez să vă reţin atenţia, ci despre o descoperire recentă, care deschide perspective incalculabile ştiinţei mondiale, după cum veţi înţelege de îndată. Este vorba despre insecta *Brachylopea dorsata-Ressort*, descoperită şi descrisă de mine, şi ale cărei caracteristici vi le înfăţişez în continuare:

Masculul are lungimea corpului de 6–7 mm, culoare cenuşiu-roşcată. Fruntea şi antenele sunt în întregime galbene, de nuanţa florii de păpădie. Ochii – indistinct păroşi. Mesonotul, cenuşiu, cu trei dungi întunecate. Picioarele: roşii-argintii, femurele şi tarsele întunecate. Aripile cafenii, la partea anterioară, şi la extremitate de culoare mai închisă. Nervurile negre, vena spurie este către partea terminală îngroşată şi tivită cu cafeniu; nervura transversală apicală, arcuită în unghi

obtuz, se continuă în linie dreaptă şi atinge nervura radială. Abdomenul este galben, iar dungile de la marginea posterioară a segmentelor sunt negre, tivite cu argint. Trăieşte frecvent pe flori de umbelifere, pe platourile înalte din Europa Centrală, Asia şi America de Sud.

În 1912, pe când vânam, alături de câţiva buni prieteni, într-o pădure din Boemia, unul dintre pădurarii care ne însoţeau ne atrase atenţia că deasupra, la o înălţime de circa cincizeci de metri, zboară însoţit de un zumzet uniform ca de motor de mic litraj un roi de albine sau buzguroi, numiţi de localnici *scamici* sau cam aşa ceva. «Are să se cutremure pământul la noapte!» – spuse pădurarul îngrozit. N-am dat importanţa pe care el o dădea acestei întâmplări, până seara târziu, când, aflându-mă la hotel gata de culcare, lucrurile din casă începură prin clătinatul lor să indice într-adevăr un cutremur de pământ. Doi ani mai târziu, încă preocupat de ciudata înlănţuire de întâmplări căreia nu-i puteam recunoaşte nici cea mai mică legătură cauzală, am aflat undeva, pe malul lacului Trasimene, din centrul Italiei, un sat întreg îngrozit de ideea că a doua zi urma să revină în localitate fostul proprietar al pădurii învecinate, un om de o răutate sălbatică, plecat în America de mai bine de zece ani. Omul făcuse afaceri grandioase, îşi uitase pământul natal şi, după spusele unora, murise, în cele din urmă, într-un accident de cale ferată. Am întrebat îndată pe cei înspăimântaţi *când anume* primiseră vestea înapoierii proprietarului. Nimeni nu mi-a putut indica vreo telegramă, scrisoare sau persoană care să fi adus vestea. Faptul era însă cert – spuneau oamenii – de vreme ce un roi aducător de nenorociri se rotise deasupra satului. Italienii numesc insecta *papaduli* sau cam aşa ceva. În ciuda îndoielilor mele, privite duşmănos de cei cu care stătusem de vorbă şi care păreau uimiţi de incredulitatea mea faţă de faptul iminent, a doua zi temutul, sălbaticul proprietar sosi.

Nimeni nu mai ignorează astăzi adevărul după care diferitele fenomene ale lumii se află într-o strânsă interdependenţă. Evidenţa unor legături cauzale îndepărtate a fost subliniată de ştiinţă prin cele mai felurite mijloace şi experienţe. Pot afirma, în ceea ce priveşte descoperirea mea, că *Brachylopea dorsata-Ressort* – căci acesta este numele ei adevărat – se înfăţişează ca o insectă înzestrată cu o inteligenţă excepţională şi cu o disciplină colectivă nemaicunoscută. Migraţiile ei au o înrâurire covârşitoare asupra destinului planetei noastre, provocând fenomene naturale şi sociale cu totul extraordinare: revărsări de fluvii, nelinişti ale popoarelor, invenţii tehnice şi, nu rareori, războaie. Există o legătură telepatică între diferitele colonii, astfel că ele acţionează mai întotdeauna coordonat, solicitându-şi reciproc ajutorul.

Am întreprins îndelungi şi obositoare cercetări asupra acestei specii. Am observat cu acest prilej coincidenţe extrem de elocvente. De pildă, întotdeauna după ce roieşte în zonele dense ale pădurilor de fag, în viaţa internaţională, până atunci liniştită, se produc tulburări neaşteptate ce obligă pe prim-miniştri să-şi întrerupă vacanţele, pe marii comandanţi să declare starea de asediu. Dacă roiurile se deplasează spre nord, conflictele nu pot fi soluţionate decât cu armele. După rotirea unei colonii imense deasupra Madagascarului (singurul caz în care insectele au fost semnalate şi în Africa), în toamna lui 1914 a izbucnit primul război mondial. O roire asemănătoare a fost observată în vara lui 1939. Când marile mişcări ale coloniilor se leagănă cu lungimi de undă foarte mari şi se aşază în două până la patru zile, conflictele şi litigiile se sting pe cale diplomatică.

Am mai observat că atunci când *Brachylopea dorsata-Ressort* îşi schimbă sunetul bâzâitului (fenomen periodic) concepţiile oamenilor vădesc un scepticism progresiv chiar şi în cele mai mici

afaceri; persistenţa sunetului timp de câteva săptămâni provoacă o saturaţie de idealism în lume, oamenii îndreptându-se atunci foarte rapid către curentele filozofice pozitiviste. Dimpotrivă, când insecta zbârnâie aproape neauzit, înălţându-se tot mai mult, se semnalează recrudescenţa, în adunări şi simpozioane, în principalele publicaţii, a convingerilor mistice. Oameni bine cunoscuţi ca susţinători ai unei cauze pentru care au militat cu pasiune îşi schimbă dintr-odată purtarea, sar spectaculos pe poziţiile pe care până atunci le atacaseră, neobosindu-se măcar să-şi motiveze schimbarea.

Unii dintre colaboratorii mei au notat şi alte fapte: insistenţa roirii în jurul unor oraşe intens populate produce în acele localităţi o vie activitate editorială, cu apariţii de albume de artă şi alte publicaţii foarte elegante, nu numai înzestrate cu un bine întocmit aparat critic, cu prefeţe, note şi trimiteri, dar chiar cu legături solide şi la un preţ de vânzare accesibil categoriilor celor mai largi de amatori. Probabil că cercetările noastre viitoare vor stabili mai precis aceste aspecte, ca şi legătura, semnalată de un corespondent din Danemarca, dintre migraţiile spontane şi anumite neînţelegeri din parlamentul japonez, când deputaţii dovedesc o patimă iraţională în susţinerea sau combaterea unor propuneri de o importanţă cu totul minoră.

Pe baza observaţiei că, în împrejurări rămase neexplicate, sute de mii de exemplare ale speciei sunt găsite moarte, în timp ce în ţara respectivă se înregistrează reforme şcolare şi reale îmbunătăţiri în domeniul educaţiei fizice, colaboratorii mei au emis ipoteza că această insectă nobilă ar aduce uneori servicii umanităţii, mergând până la sacrificiul vieţii lor. Naţionalizarea înfăptuită de laburişti acum trei ani a fost plătită, se pare, cu moartea eroică a câtorva mii de *Brachylopea dorsata-Ressort*. Experimentele făcute de mine, ajutat de regretatul dr. Alessandro Nautico, de la

Institutul de biologie din Bologna, au pus în evidenţă intenţionalitatea benefică a acestor insecte nu numai inteligente, dar şi generoase. Dr. Nautico, studiind în laborator un exemplar izolat, presupus a fi suferit o diminuare apreciabilă a sentimentelor sale (din moment ce a fost despărţit de colectivitate), a observat că, de fiecare dată când trata insecta cu substanţe nutritive, în diferite părţi ale Europei se făceau cunoscute emoţionante gesturi de filantropie din partea unor persoane bogate şi a unor asociaţii. În momentul în care, dimpotrivă, insectei i-au fost administrate acid tartric şi un derivat al nicotinei, asupra marilor centre aglomerate s-au abătut valuri de crime şi bestialităţi, paginile ziarelor devenind neîncăpătoare pentru relatările lor.

Bazându-se pe comunicările noastre, unii savanţi, cum au fost regretaţii Felix Barnabé de la Institutul filozofic al Franţei, Piotr Pavelici Morozov de la Universitatea din Tennessee, Bernard Pinot din Viena şi colaboratorii, au mers chiar atât de departe (*cf. Bulletin mensuel du Congrès des Sciences*, nr. 7, 1940), încât au exprimat părerea că aproape toate actele noastre, toate funcţiile noastre organice, în sfârşit, întreaga noastră viaţă sufletească sunt ocult programate de *Brachylopea dorsata-Ressort*. După cum se ştie, părerea lor n-a putut fi dezvoltată din cauza sfârşitului celor trei savanţi într-un accident de avion.

Legat de sfârşitul lor tragic, aş vrea să mai adaug încă un aspect: anumite cercetări ale noastre au scos în evidenţă faptul că *Brachylopea dorsata-Ressort*, al cărei sistem informaţional pare să fie excepţional şi care foloseşte cu inteligenţă înspăimântătoare datele obţinute (pe baza acestora, de altfel, şi acţionează), se pare că a simţit amploarea cercetărilor noastre şi intenţia de a face publice rezultatele la care am ajuns. Posedăm semne sigure care arată că specia nu doreşte şi nu

va accepta niciodată să-i fie dezvăluită activitatea. Altfel, cum s-ar putea interpreta întâmplarea nenorocită prin care am trecut personal acum un an, când, pregătindu-mă să expun la televiziunea americană stadiul lucrărilor noastre, îndată ce am început să vorbesc, o paralizie facială penibilă m-a împiedicat să pronunţ măcar un singur cuvânt inteligibil? N-a fost întâmplătoare nici tragedia prin care dr. Alessandro Nautico şi-a pierdut viaţa, n-au trecut nici cinci luni de atunci. Era tocmai pe punctul de a-şi ţine în Congresul de la Berna comunicarea despre legătura dintre perioada de fecundaţie a insectei şi unele insuccese ale verismului italian în proza scurtă, când, picioarele cedându-i, a căzut de la tribună, fracturându-şi fatal baza craniului.

Cu toate acestea, cercetări mai delicate, efectuate sub directa mea conducere, vădesc că discreţia insectei pe care o studiem nu este absolută, nici categorică. Două studii elaborate de mine n-au fost urmate de nici un accident important, în afară de o nevralgie trecătoare a dactilografei care îmi reproducea textele. Mai mult, recent am primit din partea Fundaţiei Rockefeller o sumă importantă de bani pentru continuarea cercetărilor, gest pe care îl atribui atât bunăvoinţei instituţiei, cât mai ales sprijinului de care cred că mă bucur din partea coloniilor de *Brachylopea* din întreaga lume. Însăşi posibilitatea de a vă scrie aceste rânduri, conţinând o sinteză aproape completă a cercetărilor, ca şi starea perfectă a sănătăţii mele actuale mă încredinţează că *Brachylopea dorsata-Ressort* caută să fie favorabilă celui mai sincer prieten al ei.

Am ţinut să vă comunic cele de mai sus în dorinţa ca descoperirea pe care am făcut-o să fie înregistrată ca atare de Academia ţării natale a soţiei mele, căreia înţeleg să-i fiu într-un mod atât de modest recunoscător.“

Scrisoarea este semnată: Charles Ressort, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, 1942, şi datată 18 ianuarie 1943.

Primul gând care mi-a luminat mintea, îndată ce am încheiat lectura acestei scrisori tulburătoare, a fost acela de a şti neîntârziat în ce stadiu se află cercetările – desigur, întrerupte de război – şi de a-l găsi pe autorul lor. Am făcut investigaţii amănunţite în Capitală şi, neaflând altceva decât că Ch. Ressort şi soţia lui au părăsit ţara în vara lui 1946, am vândut tot ce aveam şi-am plecat la Paris. Mi-au trebuit câteva luni pentru a descoperi, printre supravieţuitorii războiului, un bătrân care-l cunoscuse şi, după bănuielile mele, lucrase cu el. Mi-a vorbit cu mare prudenţă despre *Brachylopea dorsata*, a refuzat categoric să-mi dea vreo relaţie privind cercetările. Astfel am aflat cum savantul s-a îmbolnăvit, la început de o maladie necunoscută, care-i provoca un spasm al gâtului ce semăna cu o tresărire la atingerea curentului electric, apoi de o boală care-l îndemna să bată darabana în masă servindu-se de degetele ambelor mâini, obicei oribil ce-l împiedica de la orice contact mai îndelungat cu oamenii. În momentul când şi-a părăsit laboratorul şi a venit în Franţa, spre a se angaja ca şofer pe linia de autobuze Rouen–Verdurin, bolile de care suferea au dispărut dintr-odată. Numai că starea lui de sănătate nu i-a fost de nici un folos, povestea bătrânul, pentru că într-o duminică şi-a părăsit autobuzul, a urcat într-o maşină străină şi a dispărut cu viteză ameţitoare spre Grenoble. Acolo, în munţi, l-a ajuns moartea. A fost găsit întins, fără nici o urmă de lovitură, într-o pajişte de pe masivul Saint-Rose. Autopsia n-a descoperit ceva precis, aşa că actul de deces a notat doar o simplă şi banală congestie cerebrală. Asupra cadavrului n-au fost găsite decât două hârtii de o sută de franci şi un aparat de fotografiat.

L-am descusut atunci şi mai mult pe bătrân. Se lăsa greu convins să vorbească, neputând să înţeleagă că informaţiile sale preţuiau cât aurul, pe care eram gata în orice moment să-l cheltuiesc spre a dezlega misterul acestui sfârşit. Într-un târziu, mai cu vorba bună, mai cu promisiuni că n-am intenţia să mă ocup de descoperirile lui Ressort, pentru care bătrânul exprima un dispreţ gălăgios, parcă spre a fi auzit de departe, l-am înduplecat să-mi scoată dintr-un cufăraş (vai, cu câtă prudenţă!) o scrisoare pe două pagini de la marele om de ştiinţă. Îi fusese adresată cu o zi înaintea morţii şi în ea era scris:

„Scumpe doctore, nebunia de a lăsa totul spre a mai vedea o dată măcar coloniile de *Br. dr. Ress.* o vei înţelege lesne. Nu mai puteam trăi în situaţia care mi-a fost impusă. Nevoia de a cunoaşte, sunt deplin conştient, trebuie plătită cu viaţa. Mă aflu de trei zile în munţi şi am avut ocazia unică de-a vedea ieri, de aproape, roiurile fantastice învârtindu-se deasupra capului la mai puţin de o sută cincizeci de metri. Am crezut că-mi ies din minţi. Mă aflam în preajma pădurii Beauville, când am zărit în marginea orizontului un imens nor de argint, revărsându-şi strălucirea rece asupra stâncilor sălbatice de la Perrigot. Am alergat preţ de un ceas în acea direcţie şi am izbutit să mă strecor neobservat într-una din acele fisuri ce se adâncesc în trupul stâncilor. Norul era fantastic, plutea la câţiva zeci de metri deasupra mea. Nu emitea nici un fel de zumzet, în schimb sclipirile sale, probabil datorate bătăii rapide a aripilor, produceau un curent de aer rece în toată zona, urmat de îndată de un suflu fierbinte, sulfuros, foarte spurcat, ce făcea respiraţia imposibilă. M-am afundat cât mai adânc în şanţul în care-mi aflasem adăpost, spre a mă feri de dogoarea ce creştea şi care începuse să mă chinuie, în căutarea câtorva fire de apă proaspătă. A trebuit să mă

tăvălesc într-o mocirlă, aflată sub un parapet; abia mai puteam respira. De acolo mi-a fost mai uşor să urmăresc spectacolul oribil al ofilirii, al degradării tuturor celor dimprejur. Norul cernea o cenuşă verzuie, ca o muşiţă lipicioasă; sub ploaia ei, copacii urcând coasta dimpotrivă se topeau văzând cu ochii, ca lumânările de ceară. Pajiştea răcoroasă din vecinătate devenea cu fiecare secundă ce trecea o zgură, o leşie, un puroi fierbând mocnit. Nu se scurse mult timp şi înseşi stâncile falnice începură să bufnească surd, răscoapte de fierbinţeală, răscolite de frământarea morţii. Păsările încetaseră de mult să mai salte în aer, acum se târau muribunde, mânate orbeşte de spasmele sfârşitului, iar ici-colo ieşeau din afundurile pământului crustacee şi reptile năucite de lumină, ca să-şi ardă neîntârziat fiinţa în marile combustii ale aerului. Curând peisajul se întunecă în asemenea măsură din cauza scrumului şi a acelei muşiţe otrăvite, încât crezui că şi soarele a fost măcinat de rugina morţii. Spectacolul era îngrozitor, mintea nu-l poate cuprinde dacă vrea să rămână întreagă, iar cuvintele nu pot nici pe departe să înfăţişeze proporţiile concrete ale acelei morţi triumfătoare.

Ne-a plăcut să credem şi, vai!, cât ne-am putut înşela, că insectele acestea inteligente ar fi animate de unele intenţii binefăcătoare. Nimic raţional şi bun nu poate fi aşteptat de la activitatea lor. Un dezastru de proporţiile celui pe care-l produseseră sub ochii mei nu poate lăsa să se înfiripe nici o iluzie, nici o speranţă. Forţă blestemată şi oarbă, ea va ucide şi va preface în scrum, fără şovăire, dacă nu vom şti să-i opunem voinţa noastră, tot ceea ce este viu pe suprafaţa pământului. Sunt convins. Toate caracteristicile pe care le-am descris în studiile noastre sunt doar amănunte înşelătoare. *Brachylopea dorsata-Ressort* e lipsită de orice caracter care s-o pună în rândul fiinţelor. Ea este Moartea însăşi. Dar pentru a te apăra de ea, trebuie

s-o cunoşti îndeaproape, să o descrii, să-i poţi reconstitui imaginea. Cum voi putea să descriu Moartea, în ce diabolice clasificări aş putea încerca să-i stabilesc însuşirile, comportarea? Dar acest lucru *trebuie făcut neapărat*, deşi este o întreprindere aproape imposibilă şi, pentru că simt cum otrava mi-a pătruns în sânge, stingând în mine orice speranţă de a supravieţui, vă implor pe voi, pe toţi colaboratorii mei, să continuaţi, cu orice preţ, cercetările începute.

Am reuşit, cu eforturi de neimaginat, să cobor. Fără îndoială, sunt contaminat. Probabil că nu voi mai putea supravieţui nici până mâine-seară. Îţi trimit aceste rânduri pentru a te determina să reiei lucrările de la capăt. De voi putea supravieţui ascensiunii mele de mâine (pentru că voi urca din nou la stâncile din Perrigot), îţi voi scrie în continuare. Adio.“

Încercările mele de a-l convinge pe bătrânul ramolit să mă ajute au eşuat. E plin de prejudecăţi şi de spaimă, ca de altfel şi alţi cercetători ce se preocupaseră cândva de influenţa coloniilor de *Brachylopea dorsata* asupra planetei noastre şi care sunt mai curând înclinaţi să facă literatură pe marginea subiectului decât investigaţii ştiinţifice.

Am încercat să continuu singur, pe baza informaţiilor pe care le posed, puţine şi incomplete, lucrările marelui, nobilului Charles Ressort. Dar îmi lipsesc mijloacele, sunt privit de mulţi cu neîncredere şi adesea cu inconştientă indiferenţă. Singurul rezultat la care am ajuns este de a fi descoperit în colţul unui tablou al lui Hieronymus Bosch, aflat la Muzeul naţional de artă antică din Lisabona (*Tripticul tentaţiilor*), imaginea clară a unei insecte ce mi se pare a fi *Brachylopea dorsata-Ressort*.

În ciuda unei paralizii a braţului drept, survenită îndată după întoarcerea mea din Franţa, sunt hotărât să-mi consacru tot restul zilelor studiului

acestei probleme de mare importanţă. Spre a putea găsi şi mijloacele adecvate de cercetare, am solicitat reintrarea mea la Biblioteca Academiei, în postul pe care l-am mai deţinut, unde cândva am aflat scrisoarea lui Ch. Ressort, cea care mi-a schimbat pentru totdeauna nu numai cursul vieţii, dar şi ţelul ei final.

FABER …Creioanele galbene Faber, ce lemn plăcut aveau, ce mină moale şi intensă! Creion – ce nume frumos! Creion Zamfirescu! Şi ce frumos sună Intensa! Intensa Maiorescu. Mă uit de-a lungul străzii, în sus, în dreapta, în stânga şi în spatele meu. Mă uit în mine. Iată câte fiinţe frumoase mă privesc. Le-aş apropia de pieptul meu, le-aş îngriji, le-aş săruta. Ce furnici frumoase sunt lucrurile! Veniţi! Ce stele frumoase sunt lucrurile! Aici este frumos. Fiecare detaliu al frumosului este frumos. Aşadar:

Pardon, Coada, Ciulina, Gaiţa… (Ce bine că s-au descoperit – cred că prin secolul al XIX-lea – majusculele)… Ciulina, Gaiţa, Participaţia, Scuffia, Plod, Tinctura, Cyclina, Cizma, Aţa, Parcella, Trufia, Prostya, Spaima, Rupta, Ploska, Scârba, Peltea, Dijma, Zula, Cvinta, Viespea, Platta, Uda, Doza, Perdea, Borhot, Tyr, Patria, Troscot, Fier, Lakat, Tub, Ceprost, Undeva, Darnupot, Perpendicular, Gamela, Servanta, Panegiric, Hainoroc, Faber! Ce lemn plăcut aveau creioanele Faber, şi ce frumos suna Intensa! Şi foarte bine îţi stau Baska, Flinta şi Cravata…

FABRIŢIU Fiu de intrigant, el însuşi intrigant, poate produce prin simpatie, persuasiune sau procreaţie intriganţi.

FANIUS Înainte de el fanionul era o simplă cârpă colorată. El i-a dat aureola de simbol, el a făcut să bată vântul şi să-l fluture.

FANTINE Chemare distinsă de pisică decorativă. Figurină foarte subţire de pe marginea unei ceşti de cafea. Drăguţă şi libertină, asemenea unui buton de sonerie aşezat la căpătâiul patului.

FĂRÂMIŢĂ Lambru, cântăreţ de muzică populară.

FATIMA Cuvertură bălţată. Poate fi contrazisă cu acul şi mângâiată cu maşina de călcat.

FAUSTA Sărbătorită de călugări la 6 iulie.

FAUST A face sublinieri în *Faust*! E caraghios! Dar pedanţii, unii profesori de literatură şi de economie vor înjunghia fotografia autorului acestui dicţionar dacă nu vor afla în el măcar un citat memorabil:

„ ...de bucurie nu mai este vorba azi.
Mă dau vârtejului, plăcerii dureroase,
Îndrăgostitei uri, amărăciunii ce împrospătează.
Sunt vindecat de setea cunoştinţei,
Vreau pieptul să mi-l dau de-acuma suferinţei.
Ce-i este omenirii hărăzit să simtă,
Să simt şi eu, oricât fiinţa mea ar fi de strâmtă,
Înaltul să-l cuprind în mine şi-adâncul ca-ntr-un caer,
Să-adun în mine tot ce-i rază, tot ce-i vaer,
Să mă lărgesc cu omenirea, să mă zbat şi să veghez
Asemeni ei, la urmă, însumi să naufragiez.“

II. Faust Giotta, Calea Victoriei 139. (Ct.)

FAUSTINA „*La première fois que je fus en Italie, je devins amoureux d'une fort belle courtisanne a Rome, qui s'appeloit Faustine; et d'autant que je n'avois pas grand argent, et qu'elle estait en trop haud prix de dix ou douze escus pour nuict, fallut que je me contentasse de la parole et du regarde…* etc." (Brantôme, I)

FAZIO Pe când locuiam în Vasile Lascăr, aveam ocazia să ascult adesea, prin uşa foarte şubredă, unele convorbiri ale femeilor curţii, adunate în odaia coanei Ghidarcea. Într-o dimineaţă, după un somn obosit, am întârziat să mă ridic din pat. Alături, convorbirile începuseră. Am lăsat transperantul, pentru ca lumina să nu mă distreze, şi am urmărit cu vie curiozitate amestecul de cuvinte, fraze şi exclamaţii care se înfăţişau urechilor mele ca un gros şi cenuşiu discurs, presărat uneori cu mici fulgere exclamative.

Aşadar, de dincolo se auzeau următoarele:

„…căci se lipise cu cocă toată rochia şi Brănişteanca trecuse şi ea cu câinele de uimise strada… scara lui Macedon e mai lungă, a încercat-o Caterina, dar când s-a smuls, rochia i s-a ridicat peste genunchi, abia o vărui de Sfântu' Gheorghe, şi Ianculescu de la percepţie o văzuse cu vară-sa, Afrodita, aia pe care a bătut-o Chiriţa lui Popoiu… din care a avut şi Năstase… petrecută una peste alta… Pohrib şi Chilom, mai ales Enrieta… amestecând două părţi benzină de avion şi o parte analcid, mânca-l-ar moartea de spion, şi Aluniţa Mihăescu din care mi-a ajuns şi la prânz şi seara pe săturate, dar nu hârtie albastră mai mult o bătea şi-o scotea din casă, dar Napoleon a ştiut să-şi păstreze debitul cum descoseam Aristiţa şi tăia apoi Ghidarcea începuse să surzească că se scula în mijlocul nopţii şi-i cerea să facă dragoste cu el sau să-l servească din care s-au născut două fete Frusina s-a măritat şi ea în timp ce Beatris a intrat

la idei… sub acoperiş avea şunci, slănină, pulpă afumată din care cauză Şotângeanu şi Raşpă i-a legat pe doi ani c-au furat şi de la Casa Albă pe vremea lui Truman şi n-a ţinut de l-a bătut în cuie pe o blană de se crucea răposatul Hamlet Tăslăoanu şi nu-l lăsa în pace pe măgarul de Calistrat de dragul lui a pus steag turcesc înaintea dricului şi pe balcon a lăsat copilul de capul lui şi s-a dus în lume de două ori cu Florică Mateescu, cu Viţa lui Sprânceană şi cu Lenormanda Muscă…“

FEBRA „Ah, ce clipe fantastice, exaltante, halucinante mi-a oferit Febra!“ (Alter Rittman)

FEBRONIA Mahalagioaică înzestrată cu calităţile categoriei oamenilor modeşti, care urcă scara socială cu abilitate şi pe merit: inconştientă prin structură, cu nervii de oţel, prietenă devotată, apoi scorpie, amantă ingrată, cu o pricepere diabolică a urmăririi ţelului. „Avea o privire tăioasă care atrăgea ca pe insecte lumina“ (Alcido Arlechin); „Ticăloşia ei mergea până la a se da drept fiica unui bătrân desfrânat“ (George Scarpia); *O mie de capete şi-o inimă*, *Suflet de cruciat*, *Tabachera cu sânge* şi *Răzbunarea orgiei* – asemenea cărţi citea. „Proprietară de hoteluri, restaurante, mici magazine dubioase, şi toate acestea înainte de patruzeci de ani. E un merit indiscutabil.“ (Solo Afya)

FEDORA O împărătească trecând prin zid, dinăuntru spre afară.

FEIVEL F. Borocin, str. Ghenadie Petrescu 28. (Ct.)

FELICE O minge de tenis de masă aruncată pe suprafaţa unui lac îngheţat, în timp ce în apropiere, pe malul înverzit, se face plajă, iar Filarmonica din Londra cântă *Călătoria lui Siegfried pe Rin*.

FELICIA Poate de la Helicia sau Elicea, de la care a împrumutat silueta bine liniată şi murmurul sufletesc egal cu al unei ape ce fierbe în ibric.

FELICIAN Adică un individ plat, posedând o pornire foarte activă de a avea copii cu cât mai multe femei. Setea lui de nemurire se târăşte, lăsând din loc în loc câte un mugur. Felician se înmulţeşte prin butăşire.

FELONIA „Îţi procură doamna Felonia tot ce ai nevoie: zahăr, cafea, portocale, ţigări americane şi, poate, rom natural. E vară bună cu secretarul şi nu se sfieşte, conform principiilor, să ia un ban în plus.“

FEMELLA Pronunţându-i numele, încerci o excitaţie foarte curioasă, de neexplicat. Cea mai abstractă dintre fiinţe are totuşi puterea de a te tulbura.

FENELLA Te tulbură mai puţin, deşi foarte pipăibilă. E ca atunci când o amantă se dezbracă prea repede, fără emoţii, şi-ţi vine să asculţi ştirile de la Radio Istanbul.

FENIA Soţia, amanta, sora-victimă. Despre ea se vorbeşte abia după ce a murit.

FENIMORE Paraşutist în războiul 1939–1945. Plecat dintr-un sat de fermieri din Arizona, ajunsese la 7 iunie 1944, orele 13,20, exact deasupra casei mele din Gemenea. Cum aparatul, lovit de antiaeriana nemţească, tocmai luase foc, Fenimore, fără să mă fi cunoscut vreodată, hotărî să coboare în ograda mea. Luai puşca de vânătoare, încărcai cu cartuşe de mistreţ ambele ţevi şi, în timp ce Floarea şi Ghiţă se strecurară printre ostreţele grădinii spre vâlceaua lui Opran, mă săltai pe gura de fân a grajdului, în pod. Aprinsei o mărăşească, trăsei subţire câteva

fumuri, scuipai în palme şi ţintii în aşteptare. Fenimore venea. Venea legănându-se, sub aburul auriu al paraşutei vântul îi împingea corpul şi i-l răsucea. Fenimore cobora, sigur şi înfipt, în ograda mea. De ce alesese tocmai ograda mea? De ce nu se ducea la Nae Postelnicu sau la Marin Diţescu, la coana Grigoroaica sau la părintele Panait? De ce la mine?

Aşteptam cu ţeava întinsă, coborând în vârful ei acel punct ce devenea mereu mai mult desenul unui om. Mi se făcuse sete, mi-era cald şi greaţă. De ce să-mi strice mie treburile neamţul ăsta – că şi americanii sunt tot nemţi –, ca să nu-mi mai trag sufletul de anchete, întrebări, declaraţii? Abia îmi ziceam că pot sta liniştit, scăpat de front şi de foame, şi iată beleaua! Acum n-o să mă mai creadă nimeni când spun că nu ţiu cu americanii. De tras n-am să trag, dar e bine să mă prindă jandarmii şi primarul în poziţie. Şi atunci de ce m-am ascuns tocmai în podul grajdului? Hai jos!

Americanul continua să coboare pe scara lui nevăzută. În curtea mea cobora. Avea să-şi prindă paraşuta în coroana nucului de la Datcu. Alunecai cu grijă pe scara cam şubredă (la toamnă aveam să cioplesc una nouă!) şi, călcând pământul, mă îngrozeam la gândul că n-am să ştiu ce să fac când acela va călca bătătura, la rându-i. Trăsei puşca şi alergai la poartă. Pe uliţă, o droaie de copii gălăgioşi urmăreau căderea aviatorului, fără nici o teamă, ba amuzaţi de întâmplare.

Simţii un fel de ciudă, nu ştiu pentru ce. Poate pentru că îmi fusese la început o brumă de frică. Ridicai puşca, ţintii soarele şi trăsei. Bubuitura dărâmă parcă bolţile.

Fenimore se rostogoli de câteva ori în ogradă, nu lângă nuc, ci printre verzele grădiniţei din faţă, se împletici şi, desprinzându-şi centura, aşteptă să ne apropiem. Copiii dădură fuga înainte. Aş fi făcut la fel, dar aş fi stricat tot ce făcusem până

atunci. Lăsai puşca jos şi alergai spre primărie ca scos din minţi:

— Pompierii, săriţi, aduceţi tulumbele!

Nu ştiu ce mi-a venit să strig aşa, bezmetic. Dar după primul strigăt mi-a fost ruşine să mă contrazic. Urlam cât mă ţinea gura, sforţându-mă să fiu într-adevăr cât mai nenorocit (din nou mă gândeam la fericirea de-a fi scăpat de front, dar şi la şoaptele oamenilor că ţiu cu americanii). Căutam să fac mişcări disperate din mâini şi să privesc în sus.

Atunci am simţit că mă prăbuşesc. Ocolisem primăria şi, nădăjduind să aflu pe primar în tranşeea improvizată, căzusem în groapa cu var. Mi-am rupt un picior.

Am rămas şchiop. Am rămas şchiop şi după ce lucrurile s-au schimbat, când americanii ne-au devenit aliaţi. Oamenii m-au privit din nou cu bănuială. Eram unul care trăsese cu puşca într-un aliat, şi încă dezarmat. Floarea şi Ghiţă, întorşi din fuga lor, erau oameni întregi, nu se spunea despre ei nici că au ţinut cu americanii şi nici că i-au iubit, deşi îşi făcuseră cămăşi din paraşuta străinului.

Iar eu eram unul dintre cei care au tras în Fenimore… Şi se ştia că nici măcar nu-l nimerisem.

FEODOSIE sau FIDOSIE sau

A TREIA FOTOGRAFIE CU OAMENI MICI

Ne jucam de-a războiul, apoi de-a comerţul, de-a hoţii şi vardiştii, de-a căsătoria, de-a copiii, de-a excursiile, de-a prietenia, de-a vizita, de-a călătoria în ţări străine, de-a filozofia, de-a odihna, de-a boala, de-a puterea, de-a spionajul, de-a amanţii, de-a parada, de-a bârfa, de-a arta, de-a sportul, de-a jocurile olimpice, de-a atacul prin surprindere, de-a şedinţele, de-a literatura, de-a-ndoaselea, de-a dansul, de-a meseria, de-a filatelia, de-a diplomaţia, de-a proştii.

Ne jucam şi de-a ziaristica. Jean pleca la Galaţi pentru interviuri, Dan Ignat scria fondul, Tityre paginà ştirile diverse, eu făceam, „la zi“, comentariul evenimentelor menite să rămână pe vecie obscure.

Mă retrăgeam aferat în biroul meu şi gândeam lucrurile foarte frumos. Simţeam ideile deschizându-se ca florile sub frunte, mă furnicau şira spinării şi buricele degetelor, îmi venea să scriu definitiv cum nici cei de la *Times* n-au îndrăznit să scrie. Vedeam comentariul extern un gen de povestire filozofică în care pasiunile colective se dezvăluie ca să se înfrunte, să se explice. Aş fi scris că Suedia este în afacerea Plymouth ambiţioasă ca o bătrână profesoară de matematici, aş fi comparat pe colonelul Peron cu un tacâm la un praznic, aş fi urmărit conflictul dintre Venezuela şi Antile ca pe un joc de şah într-un ospiciu.

Eram gata de scris, când Matei venea să-mi spună câteva noutăţi de prin redacţie.

— Ştii, începea el, aprinzându-şi o ţigară, directorul a spus despre tine că nu te pricepi în problemele balcanice şi că s-a făcut o greşeală trimiţându-te la conferinţa de presă de la Athenée Palace. I-a spus asta lui Mironescu, erau pe sală când îi vorbea.

— S-a referit la ceva concret?

— Parcă… Era vorba despre cultura balcanică, despre nişte poeţi bulgari, ceva cam aşa…

— A, despre Vazov şi Kabanov?…

— Se poate…

Matei îmi povesti cum, de la o vreme, şeful a devenit de neînţeles. Dimineaţa cere un anume ton, la prânz se răzgândeşte, seara revine la ideea de dimineaţă.

— Asta am observat şi eu…

— Pur şi simplu se joacă…

Şi discutam până târziu. Articolul rămânea nescris, cu toată bunăvoinţa lui Matei, care îmi

repeta la fiecare cinci minute: „Hai, mă, apucă-te de treabă. Te-am pupat…“

Şi, chiar când pleca, lucrul nu mai mergea, ideile îngheţau înainte de-a se scurge în condei. Atunci aveam viziunea neproductivă a lucrurilor, îmi veneau în faţă nu problemele Venezuelei, ci cele ale oamenilor cu care lucram. Matei ăsta, de pildă, era prieten cu Marcel. Împreună, la un pahar de bere, puneau la cale toate afacerile redacţiei. Ei au aranjat ca Felix Protopopescu să fie dat afară (Marcel nu-l putea suferi pe Felix, pe care, neavând nici un viciu, nici o pasiune măcar, „n-aveai de unde să-l apuci“), ei au dezvăluit afacerea cu şpalturile nesemnate, ştiind că-l servesc în felul ăsta pe şeful. Ceea ce nu le place lor devine curând opinia şefului. Prin ce miracol? Legătura o face Marton, fire egoistă, individ cu atât mai periculos, cu cât îşi închipuie că are talent. E unul dintre cei care se străduiesc să scrie perfect. De aceea articolele lui, lipsite de cea mai mică fisură, nu comunică nimic. E o îngrămădire de fapte comentate cu oarecare spirit şi pe care oricine le poate interpreta la fel, adică pe aceeaşi pistă. Matei, Marcel şi Marton nu pierd nici o ocazie să se elogieze reciproc. Se propun la reportajele cele mai spectaculoase, se laudă unul pe altul:

— Ai citit articolul despre apicultori din gazeta de azi? E colosal! Să fim pentru o clipă drepţi: Marton este cel mai înzestrat ziarist din Capitală… Ce mai!…

— Asta e o treabă de mare răspundere, v-am înţeles. Propun să-l trimitem pe Matei. Nici un altul nu poate da *randamentul* lui.

— Nu că mă laud, dar în şcoală eram un elev de o inteligenţă care uimise pe profesori. (Vorbea Marcel.)

— Mă, daţi-ne nouă, lui Marton, lui Marcel şi mie, toată gazeta pe mână şi veţi vedea ţinută, pagină frumoasă!

Marcel trăieşte de ani de zile cu nevasta lui Matei şi se pare că toate lucrurile sunt clare. Şeful îi vizitează pe rând, ei fac caz de prietenia lor şi o dată au şi uzat de ea în mod abuziv.

Teodoreanu e total neizbutit nu numai ca ziarist, ci şi ca om. Ştie un singur lucru: să se facă plăcut. Cu cât îţi vorbeşte mai mult (are darul logoreei), îţi dai seama mai bine de mărginirea lui. Sunt însă oameni, ca Dan Ignat sau şeful, care văd altfel. Ei îl cultivă, îl stimulează, îl ajută cu condeiul pe manuscris, cu sugestii, cu vorbe îmbărbătoare – şi, interesant, individul scrie adesea bine. Este poate unicul caz în care un cretin izbuteşte să scrie articole care să placă.

Irina de la secretariat este amanta lui Mandache, Lidia de la corectură trăieşte cu Spiridoneanu, Fila Marinescu a divorţat de Marinescu şi îl ia pe Ficler. Aceste trei gânduri afirmative îmi veniră deodată în minte şi mă copleşiră. Luai hârtia din faţă şi o aruncai la coş, iar stiloul îl închisei. Reţinui doar titlul, pe care-l şoptii cu răceală: *Sferele de influenţă economică şi conferinţa de la Londra*. Adio comentariu!

La telefon auzii vocea şefului:

— Vino îndată la mine!

— Tocmai scriam, răspunsei eu deranjat.

— Lasă tot şi vino!

În cabinetul şefului, la parter, erau adunaţi toţi redactorii de rubrici. De cum intrai, fui luat în primire:

— Ai fost zilele trecute la o şedinţă a corespondenţilor presei străine? mă fixă şeful cu ochii săi cenuşii în spatele unor ochelari cu ramă groasă.

— Am fost, într-adevăr.

— Acolo, la un moment dat, s-a vorbit urât despre gazeta noastră şi tu ai tăcut…

— Nu ştiu nimic, spusei mirat.

— Ştii tot! Te prefaci, ca să-ţi scuzi lipsa de răspundere, adăugă şeful, tăios. Vă rog să vă

spuneţi părerea! se adresă el celor de faţă.

— E un act detestabil, începu Marton. De altfel, nu mă miră. N-are nici o convingere, articolele lui sunt un păienjeniş de artificii care nu militează pentru nimic. Aţi avut dreptate (se aplecă el către director) când i-aţi retras însărcinarea de-a ne reprezenta la Adunarea internaţională de la Zagreb… I-o spun în faţă: e un ziarist slab de la care nu mai avem ce aştepta… dacă nu-şi revizuieşte atitudinea…

— N-am decât un cuvânt de adăugat, interveni Matei. Îl cunosc foarte bine. Dacă în scris o mai nimereşte uneori, în viaţa particulară este o figură cu care nu ne putem mândri. Caracterul lui…

— Mai concret! şuieră directorul.

— Ei bine: am să fiu precis. Nu o singură dată mi s-a plâns că directorul îl persecută, motivând eşecurile sale gazetăreşti printr-o închipuită constrângere. Vă daţi seama cât este de absurd…

— Neputincios şi netalentat, se trezi, fără să fie înscris la cuvânt, Teodoreanu.

Nu mai puteam. Izbucnii:

— Staţi! Pentru Dumnezeu, oameni buni…

Directorul se ridică:

— Sunt pe deplin lămurit. Într-o redacţie ca a noastră, unită, cinstită, harnică, acest om, reprezentând tot ce are societatea mai murdar, şi-a găsit o ascunzătoare unde credea că nu va fi descoperit. Faptele lui sunt deplorabile…

Încercai să spun o vorbă măcar. Izbucnii din nou, dar nu destul de energic, ba oarecum rugător:

— Staţi! Pentru Dumnezeu, oameni buni…

Directorul continuă, pe deplin calm:

— Şi faptele îl acuză de-ajuns. De altfel, priviţi-l cum se apără: „oameni buni“, „pentru Dumnezeu“, formule folosite de anume categorii de indivizi din periferia vieţii noastre în continuă, avântată prefacere…

Nu mai ascultam. Urmărindu-mi chipul şi fiecare reacţie de pe el, şeful doza acuzaţiile, mai

puternice şi directe sau mai camuflate, devenind în totul mereu mai vehement. În cele din urmă încheie scurt:

— …Nu mai are ce căuta printre noi!

A doua zi de dimineaţă, directorul fu destituit, înainte ca mie să mi se desfacă contractul. Câteva nereguli mai vechi, descoperite în ultimele săptămâni, i-au fost fatale. Ca de obicei, am venit la redacţie, mi-am aprins o ţigară şi am răsfoit presa de dimineaţă şi filele Agerpresului. Cu siguranţa pe care ţi-o dau obişnuinţa, nevoia de a trăi în activitate.

Într-o jumătate de oră, toată redacţia ştia că în cea mai puternică dispută cu şeful fusesem învingător.

— Ăsta are rude mari… E, de altfel, cel mai bun comentator de politică balcanică din lume, decretară imediat câţiva reporteri de pagina I.

Şi, zău, nu mişcasem măcar un deget. Totul fusese o întâmplare.

Cum aveam treizeci de lei în buzunar, invitai la Gambrinus pe Matei şi pe Marton (Teodoreanu refuză politicos), le povestii cum am înşelat pe un secretar general în ce priveşte adevăratele informaţii de bursă, cum am pălmuit pe colonelul Scarlat, cum am fost într-o casă cu femei frumoase şi scumpe şi cum, acolo, prietenul meu ministrul de finanţe s-a făcut criţă. În încheiere, le-am mărturisit că sunt amantul uneia dintre cele mai influente femei din Capitală şi că detest stilul gotic.

După jocul de-a ziaristica, adesea ne jucam de-a Regina Angliei. Pentru ca hazul să fie mai mare, o chemam să ne ajute pe sora lui Dostoievski.

FERDINAND Se numea astfel bătrânul automobil Pontiac al doctorului Stoica, întotdeauna săritor peste hârtoape, cum era stăpânul lui săritor la nevoie. Bietul Ferdinand a murit, iar doctorul Stoica s-a defectat.

FERENŢ sau

OAMENI, ÎNTOARCEŢI-VĂ ACASĂ!

Piaţa Sfântul Patrulater este, de obicei, pustie în orele dimineţii. După ce, pe la şapte şi jumătate, câţiva militari şi funcţionari o traversează grăbiţi, iar grupurile de elevi o încarcă pentru un sfert de oră de larmă, piaţa rămâne goală, parcă tot afundându-se în pământ, pe măsură ce catedrala îşi înalţă în nori săgeata turlei gotice. O muzică învăluitoare de orgă răzbate uneori în acest spaţiu, dar nu vibrează nici măcar umbrele la curgerea ei.

În ziua în care începe povestirea noastră, ca niciodată piaţa era plină de o mulţime pestriţă, gălăgioasă; era abia ora nouă dimineaţa şi soarele bătea pieziş. Dar chipurile oamenilor se desprindeau destul de bine din pasta umbrei dese şi anumite profiluri erau, într-adevăr, interesante, unele trăsături emoţionau. Aceasta poate pentru că, în ochi, pe frunţi, în colţul buzelor flutura, într-o expresie uşor lizibilă, beteala speranţei. Mulţi veniseră, se pare, de departe. Nici o osteneală nu descopereai în înfăţişarea lor şi, dacă nu le-ai fi văzut încălţările pline de praf, ai fi jurat că au coborât din prima casă învecinată. Necunoscuţi unii altora, cei ce se învârteau prin piaţă îşi adresau cu prietenie saluturi, cuvinte de surpriză şi urări de bine, se întrebau şi-şi răspundeau, râdeau împreună. Uneori, un cerc de oameni se desfăcea, lăsând cale liberă unui personaj important, după cum îl arătau hainele şi severitatea obrazului.

În turnul catedralei ciocanul lovi de zece ori. Întotdeauna zumzetul risipindu-se în nevăzute serpentine a furişat în suflete o anumită mişcare tainică, voluptuoasă şi neliniştitoare. Acum însă, cele zece bătăi loviră parcă nu aerul, ci caldarâmul pieţei, comunicând oamenilor neastâmpărul pe care ţi-l dă intrarea în gară a trenului.

În clipa următoare, cineva strigă:

— Uite-l! Acela mic cu părul roşu! Da, acela cu haină albastră şi cu cravată de catifea. El e!

Îl recunoscuseră şi alţii, astfel că nou-venitul fu primit cu urale, cu saluturi rostite cu glas tremurător, cu fluturări de batiste. În urma lui, un băiat de vreo optsprezece ani ducea de căpăstru un căluţ negru, foarte păros, trăgând o cărioară cu decoruri de teatru, scândurele, cartoane, panouri din pânză de sac. Făcură un ocol, aleseră din ochi un loc ferit de soare – ce răcoroasă era umbra catedralei! – şi începură descărcarea. Mai mulţi bărbaţi săriră să dea o mână de ajutor.

Spre ora prânzului, în preajma vechiului monument din Piaţa Sfântul Patrulater, în umbra lui chiar, era gata instalată o gheretă cu pereţi de pânză groasă, cu un ghişeu spre care conducea o balustradă bine fixată în caldarâm. În spatele ghişeului se afla o masă acoperită cu postav roşu, cam uzat, pe care se vedeau o călimară de cristal ciobită în două locuri, câteva creioane chimice, un vraf de foiţe indigo. Un scaun jerpelit stătea lângă un fel de dulap hodorogit, o piesă care nu fusese urâtă cândva.

Individul cu părul roşu controlă dintr-un ochi instalaţia, apoi, în văzul tuturor, cu o importanţă imposibil de descris, veni în faţa gheretei şi, ajutat de un ciocan, bătu deasupra ghişeului o placă albastră pe care se aflau, scrise de mână, nişte slove ce începură să fie imediat descifrate de toţi cei prezenţi.

Pe placă scria:

PRIMIM ORICE FEL DE CERERI

Dintr-o mişcare, în dreptul balustradei se şi formă o lungă coadă de oameni, fiecare purtând în mână câte o foaie de hârtie. Cum priveam cu interes întreaga operaţie, patronul mă observă şi-mi făcu semn să mă apropii. M-a întrebat dacă aş

vrea să-l ajut. Am primit bucuros, mai cu seamă că muream de curiozitate să ştiu ce se întâmplă aici. Patronul – am aflat îndată că era din Banat şi se numea domnul Ferenţ – s-a aşezat la biroul gheretei, a deschis un registru (avea o ladă plină cu asemenea registre) şi m-a rugat să pun în ordine hârtiile ce ni se aduceau. Trase uşiţa fără geam a ghişeului şi strigă:

— Începem înregistrările. Poftiţi!

Pe măsură ce oamenii ofereau cererile lor, domnul Ferenţ le înregistra, punându-le număr şi dată, şi apoi mi le dădea mie spre a le aşeza în ordine. În acelaşi timp, domnul Ferenţ scria în registrul său liniat rezumatul cererii, mai precis ce solicita fiecare. Registrul era un document extrem de interesant. Urmăresc scrisul lui Ferenţ şi mi-e uşor să citesc peste umărul lui:

Un copil cere lapte
O mamă cere lumină
Un ofiţer cere petarde

Îndată, după ei:

Un bătrân cere ziarul de ieri
Un croitor cere aţă de cusut
Un scriitor cere peniţe şi coniac
O fată cere rochie de stambă

Ferenţ notează, după aceea, alte câteva cereri, pe care eu mă grăbesc să le încopciez după regulile indicate cândva de Müller, tipograf şi legător, prieten cu tata:

Un soldat cere pat de dormit
Şase sute de soldaţi cer de mâncare

O femeie uşoară cere violenţe
O femeie grea cere audienţe
Un senator cere focoase
Petru G. Ion cere să doarmă
Petru P. Ion cere să doarmă
Un amiral cere submarine

Printre cei care au lăsat petiţiile lor era şi un bătrân profesor universitar din Galaţi. Probabil cere, ca orice intelectual, o slujbă pentru altul. În continuare:

Un general cere grenade
Un poet cere grenade din hârtie şi pap
Un preşedinte cere alocaţii suplimentare
Petru A. Ion cere o gamelă cu arpacaş
Petru S. Ion cere o gamelă cu arpacaş
Un militar cere tunuri uşoare…

— Vă rog insistent – strigă Ferenţ – nu vă înghesuiţi. Avem răbdare pentru fiecare, primim cu grijă toate cererile. Nimeni nu va pleca nemulţumit! Vă rog, păstraţi ordinea!

Un ostrogot cere suveică
O madonă cere un verb la supin
Un mecanic cere un suport moral
Un sublocotenent cere un pişcot
O regină cere un termometru
Un vânzător de neam cere o salată
Un iezuit cere revizuirea motorului Ford 63
Un muribund cere păianjenii de prin colţuri
Un lacedemonian cere lacedemoniace

Un corupător de minore cere peniţe Klaps

Un carabinier cere soldaţi de plumb

Îi atrăsei atenţia domnului Ferenţ că doi indivizi s-au vârât din nou la coadă, cu toate că au mai fost la ghişeu.

— Într-adevăr, e nedrept ca unii să dea două cereri în paguba altora, care nu reuşesc să ajungă la timp în faţa biroului, îmi răspunse Ferenţ.

Apoi, cu voce puternică:

— Stimaţi cetăţeni, spuse el, primim cereri numai o dată, o singură dată. Aşadar, n-are rost să vă aşezaţi de două ori la coadă. Vom recunoaşte pe cei necinstiţi şi-i vom mustra. De pildă, dumnealor din rândul trei au mai fost o dată. Ce doriţi dumneavoastră, vă rog?

— Cerem ceva foarte important, răspunseră cei doi.

— Bine, dar aţi mai cerut, spuse Ferenţ.

— Dar este ceva extrem de important, insistară.

Fui de părere ca, în mod excepţional, să primim cererile lor extrem de importante. Ferenţ cedă. Şi nu numai că cedă, dar dădu celor doi întâietate. Citii peste un minut:

Un senator cere focoase

Un general cere grenade

Apoi înregistrările continuară normal:

O laponă cere bilet de voie

Doi domni în alb cer reziduuri industriale

Opt pompieri cer o cisternă cu lapte

Un pompier cu frate-său cer iaurt

Un capuţin cere societate aleasă şi publicitate

Un cultivator de portocali cere bile de rulmenţi
Un arab cere o bicicletă
Un academician cere titirez
Un panglicar cere foarfecă

Apărură câţiva indivizi cu barbă şi favoriţi, cu haine ciudate ce păreau de operetă. Ferenţ tresări, se indispuse, dar continuă să scrie ca şi cum nimic nu se întâmplase:

Generalul de est cere blindate
Generalul de vest cere aruncătoare Brandt
Generalul de nord cere un capot de casă
Un necunoscut cere o mitralieră
Un olar cere Cvintetul cu pian de Brahms
O septuagenară cere o mitralieră
O cântăreaţă de bar cere jurăminte
Un curier cere o trecătoare în Carpaţii răsăriteni
Un precupeţ cere o doică
Un miner cere foi de dafin
O femeie albă cere un crocodil viu
Un dansator cere linii de decovil
Un magistrat cere trotil
O delincventă minoră cere avion de vânătoare
Un general cere hârtie pentru discurs
Un fizician cere lopată pentru tranşee
Doi nemţi cer ace de siguranţă

— Pentru ce-or fi cerând nemţii ăştia ace de siguranţă? întrebai la un moment dat.

— Nu e treaba noastră, îmi răspunse scurt, prea atent cu înregistrările, domnul Ferenţ.

O grădinăreasă cere un muşuroi de termite
Preşedintele Boliviei cere bulion
Un necunoscut cere irigator
Trei mătuşi cer opt mănuşi
Un scenograf cere contor electric şi fapte
Un căpitan de vapor cere piuneze
Un bărbat grăbit cere recipise
Un băiat violent cere cântece de dor
O primadonă cere „Joc secund“
Un anxios cere coborâri de pe cruce
O blondă cere subtilităţi stilistice
Un superior cere căderi de stele
Un general cere puteri depline
Un senator cere să poată da puteri depline
O directoare de şcoală cere rachete balistice
Un cântăreţ cere perdele de fum
Doi poeţi cer raniţă şi centiron
Un profesor cere să se repete istoria
O văduvă cere post de radio clandestin
Şase sute de băieţi cer să înfiinţeze „Corul mitraliorilor“
Un impiegat de mişcare cere să scrie un marş eroic
Un popă cere să intre în horă
Un mic funcţionar cere generalizarea gargarei
O verişoară cere mănuşi de box
Un plutonier de jandarmi cere jocuri de apă
O spectatoare cere mutarea Capitalei la mare
Un papă cere esenţe
O fată anemică cere escadrilă de avioane

Un călău cere spectacole cu caracter religios
O bunică cere mostre geologice
Petru A. Ion cere să fie îngropat acasă
Petru B. Ion cere să moară acasă
Petru C. Ion cere să i se aducă flori
Petru D. Ion cere să nu i se aducă flori
Un incendiator cere cântece patriotice
Un alt incendiator cere vitamina C
Un ministru cere resemnare
O fată cere ceas deşteptător şi logodnic deştept
Un specialist cere bromură în tablete
Petru F. Ion cere fluier de poliţai
Petru G. Ion cere fluturi de noapte

Mă aplecai către urechea lui Ferenţ şi-i şoptii:

— Ar fi timpul să facem o pauză. Am obosit.

— Du-te şi te recreează printre oameni, îmi spuse cu bunăvoinţă, ia o ţigară din buzunarul hainei mele. În ce mă priveşte, eu continuu treaba. E foarte mult de lucru şi vreau ca până diseară să termin tot. Mâine trebuie să fiu la Iaşi. Am avion de dimineaţă…

Făcui o ţigară. Cea mai gustoasă ţigară din viaţa mea. Pentru că… Pentru că viaţa mea, ştearsă, lipsită de probleme mari se aduna, în sfârşit, în faţa unei idei generoase, de o nobleţe gravă ce-ţi tăia respiraţia. Să te faci purtătorul de cuvânt al oamenilor, să le colecţionezi, să le selecţionezi, să le formulezi cererile, să lupţi pentru fericirea lor, care de multe ori constă în obţinerea unei maşini de cusut sau a unui ibric, mi se părea o misiune mai importantă decât scrierea celui mai frumos poem din lume.

Aruncai ţigara înainte de a o fi fumat toată şi reintrai în gheretă. Fără un cuvânt, trecui la treabă cu un entuziasm sporit. Mai înainte de a strânge în

copci al zecelea dosar, citii peste umărul bunului, minunatului domn Ferenţ:

O englezoaică cere petreceri cu lăutari
Un sacerdot cere filtru spectral
Un surdomut cere un incident de graniţă
Un sans-culotte cere un San Francisco
O şpiceriţă cere tărâţe
O fată modestă cere un Montaigne
Un diabetic cere invadarea Alsaciei
O leneşă cere colecţii de şnururi şi atacarea Lorenei
O subretă cere administrarea de lecţii francezilor
O altă subretă cere ser fiziologic
Un salahor cere un Van Gogh
Un superior cere o superioară
Un copil cere proiectile fumigene

— Scuză-mă că te întrerup, spusei, adresându-mă domnului Ferenţ. Mi se pare ceva straniu în toate aceste cereri, mai ales astea din urmă. Se întâmplă ceva necinstit în afacerea noastră – departe de mine gândul că dumneata… – dar afară, printre solicitanţi, cred că s-au strecurat oameni cu interese murdare.

— Ce-ţi veni? mă puse la punct Ferenţ. Oamenii cer ceea ce le dictează năzuinţele lor, preferinţele…

— Tocmai, dacă e vorba de preferinţe, nu văd ce interes are un diabetic de-a cere invadarea Alsaciei.

— E un capricios.

— Şi tot capriciu este cererea de proiectile fumigene din partea unui copil?

— Poate. Dar, la urma urmei, eu am luat iniţiativa de-a cunoaşte şi transmite cererile oamenilor, şi nu de a le şi cerceta. Sunt alţii care vor avea grija asta…

— Dacă-i aşa, totul e în regulă, domnu' Ferenţ.

Continuarăm admirabila dar obositoarea noastră operaţie. Înregistram cereri într-o viteză care ar fi înciudat şi uimit pe cel mai bun arhivar.

Un paşoptist cere pantofi cu toc înalt
Un gelos cere vin tonic şi aspirină
Un înţelept cere ordine şi medalii
Un gazetar cere fosile veritabile
Un contabil cere căderea unor piese de teatru
Un plăpumar cere o jartieră
Un naturalist cere depuneri calcaroase
O vorbăreaţă cere să i se ia pulsul
Un tanchist cere fineţe
Un impotent cere o togă virilă
Un rabin cere curele de transmisie
Un academician cere acadele
Un ceasornicar cere turtă dulce
Un gropar cere vase de liber
Un împărat cere un tacâm la masa săracilor
Un blestemat cere poze cu îngeri
Un suflet singuratic cere crenvurşti
Un ateu cere introducerea clismei la popoarele civilizate
Un catolic cere introducerea clismei la atei
O fată cere să fie dezbrăcată
Un dezertor cere o bormaşină
Doi domni cumsecade cer bomba atomică

— Domnule Ferenţ, tresării alarmat, ce ţi-am spus? Aceşti doi domni cumsecade au cerut bomba atomică.

— Ei, şi ce-i cu asta? Nu cred că o vor obţine.

— Dar dacă, cine ştie?…

— Fii liniştit. La rezolvarea cererilor, câteva vor fi respinse. Am să aranjez cu frate-meu, care se ocupă de acest capitol, să aibă grijă…

— Domnule Ferenţ, mă tem că facem o treabă îngrozitoare.

— Îţi interzic să mai vorbeşti în timpul lucrului, mă avertiză Ferenţ. Dacă nu-ţi place această afacere, pentru care mureai de curiozitate şi plăcere, pe-aici ţi-e drumul…

Tăcui. Urmează deci:

O căpitănească cere ocheade
O familie de argaţi cere să meargă la lupte de cocoşi
Un sufleur cere o sticlă de tuş
O soprană cere să ia masa în Galeria Naţională
Un pescuitor de perle cere căsătorie corespunzătoare
O fată cere pâine
O altă fată cere soare
Un farmacist cere căderea Tyrului şi Sidonului
O midinetă cere hârtie de China
Un reformator cere o linguriţă cu miere
Un sportiv cere să i se vorbească în latina târzie

— Războaiele se fac pentru că, în timp ce oamenii, ca să-şi potolească nevoile vitale, au trebuinţă de o sumedenie de lucruri, unele chiar extravagante, războinicii nu cer decât arme, care,

dacă se numesc în fel şi chip, au o singură finalitate, foarte concentrată şi exactă, observai cu voce perfect audibilă.

Domnul Ferenţ se întoarse, mă privi pe deasupra ochelarilor şi-mi ceru să fiu corect:

— Un funcţionar conştiincios îşi face meseria fără a emite observaţii banale, pe care nu i le cere nimeni.

— Dar…

— Te rog!…

O sectă religioasă cere jocuri de noroc
O bunică îndoliată cere Malagueña
Un necrofil cere concerte brandenburgice
O fată orfană cere schimbători de ioni
O fată modestă cere schimbător de viteze
Un pălărier cere certificat medical

— Asta nu se poate, spuse Ferenţ. Ca pălărier, dumneata lucrezi când vrei şi când poţi. Nu poţi? N-ai nevoie să te justifici. De altfel, un pălărier trebuie să fie un exemplu, nu să umble cu chestii d-astea…

O copilă (Ana Maria Fuchs) cere numere de garderobă
Un amant cere poteci tainice şi un bici
Un cal cere întreţinere atentă şi fân
Un dansator cere dinam şi dinamită
Un andaluz cere urări de bine
Un andaluz (II) cere urcări de preţuri şi bombe
Un individ cere tunuri
Un individ cere tunuri
Un individ cere tunuri

— Porcii! strigai.

Ferenţ se făcu că nu aude. Scria ca în vis, mecanic şi egal. Poate că era prea obosit.

Un individ cere porci

— Domnu' Ferenţ, vezi că ai greşit!

El se scutură, şterse cuvântul şi-l înlocui cu „tunuri".

— Ai greşit din nou! Nimeni n-a mai cerut tunuri.

— Nu-i nimic. De tunuri oricum va fi nevoie…

Privind tot timpul peste umărul patronului, mă copleşi oboseala şi începui să citesc anapoda. Mi s-a părut că:

Un astronaut cere foiţă de ţigaretă
Un jandarm cere fraţi siamezi
Un naufragiat cere ridichi de lună
Un anglican cere zgomot de motor
Un vânător cere (indescifrabil)
Un alt vânător cere bujii şi indescifrabil
Anita Belciugăţeanu, prof. univ., cere elastic
Un pădurar cere o trusă de machiaj
Un copil cere o carabină
Zece copii cer carabine

— Nu este exclus, spusei, ca anumite cercuri războinice (un şofer cere să fie buricul pământului; un grec cere o sulfamidă; un sperjur cere o basculă) să încerce pe căi mai puţin controlate să împingă omenirea într-o nouă conflagraţie. Germania dinaintea lui Hitler era o Germanie tot atât de hitleristă (un maharadjah cere vizite în familii cu fete de măritat; un filoenglez cere un joc în patru; o bunică cere un burghiu; un descendent

al lui Balzac cere o sărbătoare cu artificii; un gondolier…) cât era şi în 1943, când băteau tobele la Don… (cere mâna sorei sale; un satrap cere o întâlnire între şefii de guverne; un politician cere o pereche de cercei; o babă cere hârtie de turnesol; un spaniol cere limbi de moarte; un dentist cere clopote…)

— Am jurat să servesc deopotrivă pe toţi aceşti oameni care ne încredinţează cererile lor (un pilot cere o fustă). Asupra bunei lor credinţe (un general cere atacuri prin surprindere; un băiat de prăvălie cere informaţii asupra instalaţiilor portuare din Gdansk; un director de bancă cere ce nu se vede; o milostivă cere să crească plante tehnice; un general cere un tun…) nu mă îndoiesc. De altfel…

— De altfel, reluai, mi se pare că este târziu.

— Asta încep să cred şi eu…

— N-ar fi timpul să închidem şi să ne ducem la casele noastre?

Un scit cere fantezii muzicale
Un bătrân cere pistoale

— Nu putem face asta, răspunse Ferenţ, atâta timp cât omenirea suferă încă de lipsuri, de foame, de frig.

— N-am prea observat să fi cerut cineva lemne!

— Oamenii au trebuinţe şi trebuinţe. Şi nu mă mai ţine de vorbă! Mai bine ia şi tu un registru şi hai să facem operaţia în paralel. Sau, după ce termin pagina asta, scriem fiecare pe o jumătate de coală…

Un desenator cere o servitoare
Un servitor cere un portret în tuş
Un mitralior cere un dentist
Un salahor cere un crucifix
Un cleptoman cere o sintagmă

Un ţigan cere un ferăstrău
Un general cere un tun
Arhimede cere un dirijor
Un orb cere arii pe coarda sol

Am înregistrat – mai repede decât înainte – fel de fel de cereri. N-are rost să le mai amintesc pe toate. E destul să spun că un limfatic cerea o tobă; un general cerea alinierea; o telefonistă cerea Galaţii; un halterofil cerea luminal; un aghiotant cerea un târnăcop; un inginer cerea o sarailie; un curier cerea o curea; o spălătoreasă cerea un salvconduct; un colonel cerea aruncătoare de flăcări; soţia colonelului cerea un căţel; un compozitor clasic cerea sifoane; un misionar cerea pocnet de bici pe lângă boi…

Îl convinsei pe domnul Ferenţ să tragă oblonul. Îndată însă ce făcu aceasta, o larmă cumplită se produse afară. Câţiva protestară. Mai mulţi fluierară. Se auziră în scândura barăcii lovituri de bolovani. Era două noaptea.

— Se pare că au mai rămas destui dintre cei care n-au reuşit să ne înmâneze cererile, spusei.

— Nu cred că atât de mulţi. În orice caz, ar trebui să aflăm câţi sunt. Du-te, îmi porunci, strecoară-te printre ei şi încearcă să le apreciezi numărul.

Mă strecurai în piaţă prin mulţimea de oameni. Erau aici câteva mii. Dar mai erau încă multe mii pe străzile lăturalnice. Trecui pe lângă fântâna din marmură, pe care o străjuieşte Sfântul Patrulater, şi mă aflai la poarta catedralei. Uşa era deschisă. Alunecai pe lângă zid şi păşii voiniceşte pe primele trepte întâlnite. Scara, îngustă, ducea în clopotniţă. Gâfâind, urcam împins de frică şi curiozitate, dar, pe măsură ce urcam, simţeam că scap de o mare şi apăsătoare responsabilitate. Respiram greu, dar cât de uşor respiram!

În turn era răcoare, fluturau prin ferestrele ogivale primele gene ale dimineţii. Privii jos, printre acoperişurile caselor, şi mă îngrozii. Mulţimea înecase toate străzile, poposea prin curţi, unii îşi făcuseră loc pe acoperişuri. Cea mai grandioasă coadă de cometă rămânea mică şi neînsemnată pe lângă fluviul de oameni care-şi risipea ramificaţiile în afara oraşului, pe drumurile şerpuind sub dealurile din jur, pe lângă ape şi păduri. Se vedeau până departe spre răsărit convoaie întregi de oameni în religioasă aşteptare. În negura orizontului, se desluşeau valuri înalte de praf, pe care le ridicau probabil carele, caii şi automobilele ce încercau să se apropie de oraş. Era un spectacol care uluia.

Coborâi în salturi treptele şi alergai într-un suflet la ghereta domnului Ferenţ.

— E lată, spusei, în oraş e pe cale să sosească întreaga omenire. Nu m-ar mira să iasă din mormânt şi morţii, etern nemulţumiţii, să ne adreseze cererile lor.

— Nu mă înnebuni! strigă Ferenţ pălind. Crezi într-adevăr că n-ai avut halucinaţii?

— Haida-de! Am văzut mai bine decât văd acum chipul dumitale înspăimântat! Sunt milioane…

La asemenea cuvinte, Ferenţ avu intenţia să redeschidă ghişeul şi să continue înregistrările.

— Faci de-a dreptul o nebunie, urlai ţinându-i braţul. Vei muri de oboseală şi nu vei rezolva nimic. Mai bine s-o ştergem!

Cum începuse să nu mai gândească, Ferenţ scoase dintr-un sertar al mesei un steag pestriţ, îl desfăşură şi, trecându-l printr-o spărtură a acoperişului, îl fixă deasupra gheretei. Apoi, în timp ce mulţimea urla, bătea din palme, striga injurii, ne furişarăm printre cartoane, prin spatele cărioarei, dându-ne aspectul unor oameni oarecare. Ca să nu fie bănuit, Ferenţ strigă:

— Daţi-ne pâine, unt şi tunuri.

— Daţi-ne pâine şi tunuri, repetară câţiva.

— Daţi-ne tunuri, reluară oamenii.

— Tunuri, tunuri! scandară alţii.

Faptul că ici şi colo un escroc cerea insistent albumul Mariei Magdalena Bach, un reporter cerea rafinării de petrol, o droaie de copii cerea emanciparea eschimoşilor, un soldat cerea lupte locale, un alt soldat cerea lupte locale, un alt soldat cerea bideuri şi convorbiri literare, o coloană în marş cerea cartea tinerei mame, un agricultor cerea povestiri deocheate, un artizan cerea lămâi şi portocale, fratele artizanului cerea tenacitate şi nisip, un francmason cerea sulfat de cupru, un pozeur cerea sucursale autofinanţate, o regină cerea o gâscă îndopată şi o puşculiţă, un bigam cerea o tocătoare de nutreţ, un domn bine cerea sfinţirea apelor, un domn sărman cerea Libanul şi Antilibanul, Greta Garbo cerea o cheie franceză, un invalid cerea motor electric asincron (ca al lui taică-său), un hermafrodit cerea ieşire la mare, un poliglot cerea răşinoase, un preot cerea duşuri reci, o divă brună cerea o şaretă, un oarecare cerea *unde* şi *când*, o croitoreasă cerea emisfere de Magdeburg, sentinele la tot pasul, confetti, convorbiri cu Parerga şi Paralipomena, sarcofag şi o *persona non grata*, ceai de tei, aparat de măsurat, aparat de mărit şi aparat respirator, bătălii napoleoniene, deşeuri lemnoase, mărturii false, muşama, discreţie, sacrificii şi bani – în fond, nu ne mira.

— E mult prea mult, sări revoltat Ferenţ.

— Haide, îl trăsei cu brutalitate. Ce rost mai are să pui ordine în această harababură? Mai repede!

În colţul dinspre Bulevardul Cordonierilor, un bancher cerea un balon, un alt bancher cerea acelaşi balon, un al treilea bancher cerea acelaşi balon.

— Se poate aşa ceva? mă întrebă Ferenţ. Cred că nu-i este îngăduit unuia să ceară balonul celuilalt…

— Dacă ţii la viaţă, îi şoptii printre dinţi, lasă pentru Dumnezeu aceste probleme idioate.

— Nu te supăra… Mă interesează ca principiu…

Înaintam cu greutate. Luptam cu cei care ne stăteau împotrivă, dădeam şi primeam ghionţi din toate părţile.

Ajunserăm într-o grădină. Bărbaţi şi femei se odihneau sub pomii subţiratici. Îşi aşteptau rândul. Se discuta despre cererile fiecăruia. Urmărirăm încă o dată dorinţele, deşi eram sătui până peste cap de năzuinţe, preferinţe, cereri şi alte asemenea… Am fost atras de data aceasta de unele fapte care-mi confirmau îngrijorarea. Deşi plătită cu neodihnă, cu eforturi şi cheltuieli, călătoria fiecăruia păruse până mai adineauri o pornire entuziastă şi febrilă. Acum, oamenii începeau să se întunece şi să scape din când în când cuvinte aspre ce ascundeau o adâncă nemulţumire. Nu putea fi pusă nemulţumirea lor în legătură cu închiderea ghişeului. Nici nu aflaseră de asta. Din discuţiile oamenilor căutam să înţeleg ce se întâmplă.

Un gras: Doream pastile pentru virilitate. Am să cer însă o mască de gaze.

Un lustragiu: Doream o goeletă. Voi cere însă o vedetă rapidă torpiloare.

Un prefect: Aş fi vrut sfeclă; voi solicita steaguri.

Un petrecăreţ: În loc de coniac, voi cere o scară de pompieri.

O surată: Cedez cerceii şi oglinda în schimbul unei căşti de oţel.

Un ciudat: În loc de scuipătoare, voi cere paraşută.

Un preşedinte: În loc de fasole servită cu tacâmuri de argint, voi cere arpacaş (pe cât posibil însă, tot cu tacâmuri de argint).

Un profesor: În loc de coordonate majore, voi cere cordoane de majordom.

Un actor: În loc de o corabie cu pinguini, voi solicita un cronometru militar.

O găină: Voi renunţa la partea mea şi voi cere totul.

— Găinile au fost întotdeauna foarte lucide când interesele superioare ale patriei au cerut sacrificii, observă, dus pe gânduri, domnul Ferenţ.

— Într-adevăr, răspunsei imediat.

Un cal: Voi renunţa de a mai pune piedici găinii în aspiraţiile sale de dreptate şi-i voi procura un ouar, postament pentru albele-i, brâncuşienele-i statui.

Un chirurg: Voi cere să mi se dea calul spre a-l mâna spre marile bătălii.

Un mort: Nu voi mai cere nimic altceva decât dragoste eternă.

— E cam trist pe-aici, îndrăznii să-i spun însoţitorului meu.

— E trist atâta timp cât cererile acestora (arătă cu mâna jur-împrejur), dorinţele lor modeste n-au fost împlinite, spuse Ferenţ.

— Fapt de necontestat este că toţi nefericiţii pământului, în lupta pentru o viaţă omenească, degajă o energie imensă. Această energie, în unele momente de răscruce, este uşor captabilă. E suficient să umble printre însetaţii din pustiu un profet mincinos, pentru ca oamenii să-i creadă basmele şi să-l urmeze în prăpastie. Sunt în măsură să dezvălui adevăruri amare pentru un om generos ca dumneata: speculând nevoile oamenilor, câţiva militari au transformat dorinţele fiecăruia într-o uriaşă nebunie belicoasă. Iată-i acum pe nefericiţi cerând mijloace de luptă. Necinstiţii cunosc psihologia!

Parcă vrând să confirme spusele mele, dincolo, într-o vale, se-auziră strigăte:

— Daţi-ne tunuri, aruncătoare de flăcări!

Ţinui să adaug:

— Atâta timp cât capetele noastre nu vor fi perfect lucide şi în clipele de foame, şi în cele de

dorinţă aprinsă, va fi foarte uşor să fim traşi pe sfoară. De altfel, nu te supăra, aici ideea dumitale cu cererile nu-mi place. Lasă-i pe oameni să-şi realizeze singuri dorinţele, nu veni cu daruri miraculoase.

— Ehei, mai e încă până la daruri, spuse domnul Ferenţ. Asta este abia operaţia nr. 1. După adunarea tuturor cererilor, treabă care va dura 10–15 ani, urmează să plec în lume în căutarea unuia care să treacă la înfăptuirea cererilor adunate. Sunt sigur c-am să-l aflu…

— Dar ziceai că fratele dumitale…

— Eh, săracul, el ar vrea să se ocupe de treaba asta, dar n-are mijloace: e dulgher, construieşte coteţe de păsări şi poduri, n-are un picior şi ţine o casă plină de copii.

Discutarăm încă mult – despre război şi despre prepararea saramurii de peşte, despre lăcomia popândăului şi despre Declaraţia drepturilor omului. Într-un târziu ne despărţirăm. El plecă spre gară, încredinţat că eu voi pune în ordine cererile rămase în gheretă.

Dar nu eram, ca el, nebun. În Piaţa Sfântul Patrulater nu m-am mai înapoiat. Ar fi fost şi foarte greu: de pe toate străzile se îndreptau spre piaţă coloane militare, tancuri, eşaloane de tunuri şi aruncătoare de flăcări. Recunoscui în mulţime pe cultivatorul de portocale care ceruse bile de rulmenţi. Mă recunoscu şi el. Îşi dădu casca de oţel pe ceafă, îşi săltă automatul şi-mi strigă:

— Salve! Totul e-n regulă! După ce jumătate din continent va sări în aer, se vor găsi bile de rulmenţi pentru toată lumea…

FERIGA Feriga M. Ionescu, elevă în ultima clasă a Liceului „Caragiale“.

FERNAND Fiinţa lui poartă de sus până jos o linie elegantă, pe care ne-au învăţat să o distingem

clădirile îndrăzneţe din beton comprimat având falduri şi ondulaţii largi.

FERUCCIO Nu poate fi reţinut nici de poliţie, dar nici de pelicula fotografică. N-ai de ce-l prinde, căci părul i se zbârleşte, pielea îi alunecă, privirea îi scapă pe suprafeţe. Numele e suferind şi jucăuş, oasele îi sunt scurte, îmbrăcate însă în muşchi iuţi. O fiinţă care, prin existenţa ei puţin expusă, nu cunoaşte pericole.

Dar nici nu consumă prea multă lumină şi căldură solară, trăind ca un mucegai.

FESTUCA Toate femeile pe care le-am iubit s-au numit, măcar pentru o oră, Festuca. Numele li se citeşte în ochi, într-un moment unic, imposibil de indicat, pentru că n-are nimic analizabil. Cunosc un individ care s-a învârtit, nenorocitul, printre zeci de femei, a iubit şi a fost iubit, dar n-a zărit niciodată albastra fulgerare stelară din ochii Festucăi.

FIESCO *Fiesco şi Bellafita* ar putea fi titlul unui roman de succes.

FIFI I. „Grasă, parfumată, ochioasă – e ca un puf de toaletă încărcat cu pudră.“ II. „Căţeluşă albă ca un scul de lână.“ III. „Grasă, parfumată, ochioasă, căţeluşa albă cu cercei mi-a mâncat toată averea. Acum îmi întoarce coada.“ (Guy Flaubert)

FIGARO În spatele lui se ascunde un ziar francez de mare tiraj.

FILARET Filaret Runcu s-a născut în cartierul Filaret, mai precis în gara Filaret, în momentul în care ieşea din staţie trenul de persoane 24060 cu destinaţia Giurgiu.

FILIACRA Ca şi Caliacra.

FILIP Dacă oricare dintre noi, purtând indiferent ce nume, ar trece pe sub un balcon şi de pe acel balcon s-ar răsturna în acel moment un sac cu făină, de sub norul uscat şi neutru am ieşi Filip.

FILIMON (A se citi înainte de **FILIP**) Pronunţaţi vocativul şi veţi fi edificat: Filimoane!

FILOFTEIA Filofteia, lenjereasă, avea o fiică a cărei pasiune era să pună melci vii pe plita încinsă a maşinii de gătit.

FILOMENA Ca lumina ce se strecoară prin jaluzele, din casa adăpostind un incendiu galben.

FIORDILIGIA Dincolo şi dincoace de Tirolul austriac se află zone în care floarea aceasta înfloreşte pe şesuri şi dealuri, pătrunzând uneori până în oraşe, printre pietrele străzii.

FIVIA Nume foarte reuşit: Fivia Priscu, muncitoare la G.A.S. Codlea (ziarele).

FLAVIA Eşarfă de catifea verde, aşezată pe cioburile unei oglinzi.

FLORA I. Blondă, grasă, cu voce cam spartă, afişând o frumuseţe uleioasă, bună pentru suferinzii de ficat, pentru unii poeţi. II. Vecina apetisantă cu care schimb cuvinte fierbinţi de dragoste, prin fereastră, prin semnele alfabetului mutesc.

FLORENTIN De gust suspect, ca un elegant gard de fier forjat împrejmuind o fabrică de ape gazoase. În cartea de telefon – unul dintre cele mai interesante nume din istoria onomasticii: Florentin Pentifranga (Calea Dorobanţi nr. 182).

FLORENTINA Paolo Uccello mi-aminteşte de admirabilul Janequin. Bătăliile lui Uccello şi cele

ale polifonistului francez m-au tulburat întotdeauna, şi în cele mai liniştite momente. Este o corespondenţă uluitoare între culoarea compozitorului şi sunetul tablourilor. *Bătălia de la Marignan* invită la gândire. Tabloul din Palatul Uffizi din Florenţa descumpăneşte. Ofer, mai jos, un

DIPTIC

I

Pagină cryptografică

Mauriciu Pătrăşcoiu a lucrat mulţi ani într-un serviciu militar de contrainformaţii. În 1957, când s-au făcut masive demobilizări, Pătrăşcoiu a trecut la o revistă literară, la resortul care se ocupa de tinerele talente. Primea la redacţie fel de fel de necunoscuţi, în general elevi şi tinere frumoase, însoţiţi de caiete scrise mărunt. Cerceta cu atenţie poeziile, sublinia paginile de proză care-i plăceau, dădea sfaturi.

Într-o zi, unul dintre tinerii scriitori aduse la redacţie o pagină de proză. Mauriciu o studie, apoi promise să o cerceteze în linişte şi să pună observaţiile pe hârtie. Făcu însă o mică încurcătură. Scrise, după un obicei militar, observaţiile-i judicioase în cifru cryptografic, uitând să indice cheia textului.

Dezlegarea afirmaţiilor ne-a răpit mult timp. Credem însă că versiunea rezultată este cea bună. Reproducem textul scrisorii şi, în subsol, scara cifrului care o face explicită:

„Stimate prietene, nevasta[4] dumitale are[5] meningită[6]. Sunt câteva simptome derutante[7], un tremur de epilepsie[8], dar, în totul, este vorba de o meningită lipsită de speranţă[9]. De pildă, arăţi la început că mătuşa doamnei Georgescu[10] cercetează instalaţia împreună cu şeful pompierilor[11] din localitate, Azorel[12]. Azorel însă este guturăit[13] când instalatorul apretat[14] îi spune de fisura de la plăcinta[15] de forţă. Are o

nepotrivire purulentă[16]. Tot atât de purulentă este şi racordarea[17] amoroasă între mătuşa lui Georgescu şi centrala termică[18]. În fond, ce vrea centrala termică? Ea este femeia pe care orgoliul apretat o împinge să viseze o speranţă independentă plină de epilepsie. Speranţa ei nu este excitată[19] în nici un plan[20]. Atunci ce pisică albastră[21]? Este un tremur[22] epic acolo, dar absurd. Nevasta are nevoie de pompare puternică[23] de la început. Alege unele simptome derutante, acea parte de epilepsie propriu-zisă, evită racordarea de orice fel şi nu te lăsa guturăit de cine ştie ce coţofană[24] nouă care îţi vine pe gard[25]. Pendulează[26] şi iar pendulează până ce vei flutura[27]. Nevasta va fi petrecăreaţă[28]. Ţi-o vom ucide[29] cu plăcere în subsolul[30] cazărmiii[31] noastre. Cu patine nepereche[32], argumentul[33] zdrobitor[34].“

II

Alegro molto vivace

— Alo! Alo! Mă auzi acum? Lasă-ne, domnişoară, în pace! Vorbim, de bună seamă! Mă auzi bine? Atunci reţine, în continuare: o aştepţi cu răbdare o zi, două. Dacă nu vine, nu te impacienta. Poţi să bei o cafea. Nu mai mult. Fără cinema. Altă dată! Lectura îţi face bine. Poate vine atunci. Sau când eşti la masă. Sau când tocmai n-o mai aştepţi deloc şi te afli pe closet. Nu râde, o poţi primi şi cu pantalonii în vine… Du-te dracului! Principalul este să-ţi apară în prag. Ai sonerie? Scoate-o din priză. Scoate şi telefonul. Nu eşti acasă decât pentru ea. Nu este bine să te exciţi prea mult, devii neputincios. Păstrează-ţi o rezervă de calm şi de voie bună. Nu te consuma. Va veni, fără îndoială. Trebuie să fii pregătit să o întâmpini cum se cuvine. Cum a apărut, o prinzi puternic, o strângi sălbatic, o imobilizezi. După prima cercetare, o iei pe o parte şi pe alta. Pe fotoliu? Poate fi şi pe fotoliu, dar nu e prea comod. Dar astea sunt

amănunte. Principalul e s-o ai şi apoi s-o suceşti cum vrei, numai să geamă, să exulte. Fii atent. De acum ai în mână ideea, speculeaz-o. Dar de cine credeai? Fireşte, ideea articolului de pagina I. Las-o pe Fraschita, e vorba aici să-ţi vină ideea cea bună, s-o prinzi strâns şi să-mi faci articolul până la 28 decembrie, pe la prânz. Salve! Fii bărbat!

FLORESTAN Ca şi CABESTAN.

FLORIA Distinsă doamnă, tânără încrezută; cercetarea ei se face de la cunoscut la necunoscut, după o metodă pur ştiinţifică. FLOAREA: picior desculţ în iarbă mare, o clipă punctat de un verde păianjen nesigur pe întinsul pielii netede.

FLOYD (Nume american.) Uitându-se la copilul nou-născut, înscris la primărie Floyd, părinţii, rudele citeau fericiţi în ochii micii făpturi o firmă argintie pentru construcţia de vase petroliere şi macarale.

FOCA Există un Sfânt Foca!

FORESE Forese Donati (mort în 1296) zace de aproape şapte secole în purgatoriu fără să se mai gândească cineva să-l scoată. Cu carnea pe el stinsă de-o râie cumplită, elogiază, bietul, la nesfârşit pe Nella lui credincioasă. „Vai, biet nefericit, Nella ta era adineauri la meciul cu Real-Madrid, însoţită de un ofiţer, şi urla pentru Pârcălab cum tu încă n-ai urlat între lacomii tăi tovarăşi.“ La care el: „De-ar şti acele obraznice măsura ce lor în cer de-acum li se găteşte şi-ar pune de pe acum pe urlet gura…“ (*Purgatoriul*, XIII)

FORTUNATA Buza de jos lată, senzuală, ochii rotunzi, de pisică blândă. Piciorul cărnos, în fusta strânsă. Deosebit de feminină, de mângâioasă, melancolică până la inconştienţă. Nemulţumită de

primul ei soţ, învaţă temeinic înşelăciunea, îi găseşte scuze şi reuşeşte să-şi înşele bine soţul de-al doilea. Citeşte romane, plânge la filme de dragoste, nu poate suporta ideea morţii. Dar sfârşeşte în accident înainte de patruzeci de ani.

FORTUNATO S-a născut azi, 22 decembrie 1963, fără să trădeze pe chip nici o linie a caracterului său, care, fără îndoială, va fi corespunzător sarcinilor de seamă pe care i le va pune în faţă viaţa, pe bază de plan, de la un cincinal la altul, între plenare de importanţă istorică.

FOSCO Fosco Giachetti, actor în filmele italiene din timpul războiului.

FOTIE Martir.

FOTIN Strămoşul familiei Fotino.

FOTINIA *Rara avis!* Mândră, robită într-atât opiniei străzii, încât, prin exagerare şi replică, poartă veşminte ţipătoare, se fardează şic şi, la ironia lumii, îşi sporeşte îndârjirea de-a fi unică. Stilul ei este, de altfel, desăvârşit: Fotinia e o catedrală în care pietrăria înflorită şi vitraliile au fost înlocuite de panglici şi piepteni de baga, de sticlele geometrice ale ochelarilor de soare. Înălţată pe tocuri ascuţite, femeia aceasta pură îşi ridică fruntea în sferele luminii şi injuria n-o atinge, aluzia profanatoare n-o înclină. Pluteşte întotdeauna în tămâia veritabilului Chanel.

FOTINO Un exemplar unic din familia Fotino.

FRANCE Ca şi Romy, Helvetia, Norge, Dalmata etc.

FRANCISC Destul de frecvent la ardeleni: Francisc Utan, Francisc Mogoş.

FRANCO Franco Corelli, cântăreţ. Eliziunea e delicioasă, de tipul Luca Caragiale.

FRANÇOIS Metalic, dulce şi spiralat, ca un tel de pe care se scurge spuma siropoasă de albuş.

FRANGULEA Frangulea Clidis, str. Aurel Vlaicu nr. 50. (Ct.)

FRANZ Anatole Franz.

FRĂSINA — Nu ştiu dacă n-ar fi mai indicat să vă dezvălui cu sinceritate felul materialului, spuse biologul. E vorba despre un lemn cu miez nisipos, cam răscopt. Acesta e adevărul!

— Vă mulţumesc, îi răspunsei. Împreună cu cimentul personalităţii mele, totul se aranjează. Şi dacă mai avem în vedere şi dota…

FREDERIC Râcâitul insistent al unui cui pe tencuială. În numerotarea regală, Frederic I vine înaintea lui Frederic al III-lea. Nici unui istoric nu i-a venit ideea să noteze pe Frederici din doi în doi.

FRIDTJOF Pe întinderea albă a Nordului (vezi Fridtjof Nansen), arcuri de oţel instalate ingenios, antene de radio subţiind cerul, legături de metal pe care se încleştează copci de gheaţă.

FROL Într-o clădire mare – minister, academie, hotel internaţional, transatlantic – Frol se numeşte covorul roşu, gros şi lung care se întinde pe scări, luându-le forma.

FROSA I. Din lână groasă, moale şi cenuşie. II. Tanti Frosa. III. FROSI MORCOVESCU, colegă de liceu a autorului.

FRUSINA Culoarea tutunului, insecta aceasta trăia prin ţara stofelor bunicii, se hrănea cu

evenimentele din jurul războiului de reîntregire şi ţinea, prin zbârnâitul fin al aripilor ei, o întreagă casă de copii. II. FRUSINA I, prin mila lui Dumnezeu doamnă a Olteniei şi Banatului-Severinului.

FUFU I. — Draga mea, vrei ca tu să fii regina nesfârşit iubită a visurilor mele? Dar vrei ca pe mine să mă cheme Fufu şi pe tine Fufa? II. Fufucă Spiridoneanu, tipul unchiului conservator şi galant.

FULGENŢIU Deşi frumos, numele nu e folosit. Are destulă sclipire, e evocator de jafuri medievale eroice, ultimele-i două litere se întorc înapoi în chip nobil. Pentru copiii ai căror părinţi au primit decoraţii.

FULGER Ca şi Prahova, Timiş, Şimand.

FULVIA Chemare admirabilă, degradată de ideea asociativă a unui dispozitiv valvular.

FURBO Pegasus alfabetizat. Trăieşte într-o redacţie a unei reviste sportive, pare talentat, ştie să-şi impună autoritatea cu o tehnică remarcabilă. Se foloseşte adesea de ceea ce noi, naivii, numim argumentaţie, dar care este pură înlănţuire de clasamente, înrudită cu făcutul cu ochiul şi înjurătura.

FURIUS Locotenent-colonel Furius Popescu, decedat pe câmpul de onoare în câmpul Cotrocenilor, 1938. (Conducând ilegal automobilul regimentului spre a învăţa şofatul, a intrat sub macaraua depozitului de tuburi de beton din apropiere, tocmai când braţul încărcat făcea un larg ocol aerian. De sub maşina sfărâmată a fost scos un erou.)

FUSA Se culcă la opt seara ca să nu plătească curentul electric. Singură, urmărită de gânduri

sumbre, trăieşte spaime îngrozitoare: foşnetul brazilor din faţa ferestrei i se pare un ferăstrău de răufăcător încercând oblonul, fâşâitul cişmelei urechile ei îl traduc în conversaţie criminală. Ca să nu fie aflată în pat (către care orice criminal se îndreaptă ca magnetizat), Fusa coboară în tăcere, ascunzându-se după un vechi paravan japonez luat de la Ghidale. Tremură mult, până când pericolul pare a se fi îndepărtat, ia un bromoval şi se culcă ostenită. Într-o noapte (era ora nouă), Fusa a spart, tot strecurându-se printre obiectele dormitorului, o vază foarte scumpă. Astă-vară a stat în spital în urma unei spaime îngrozitoare pe care i-o produsese lătratul unui câine. Doctorul care a îngrijit-o şi care o cunoştea a întrebat-o într-o zi:

— Este adevărat, coană Fusa, că te culci odată cu găinile?

— Lumea să-şi vază de treabă, se ofensă ea. Mă culc şi mă trezesc când vreau.

— Poate că spaimele dumitale pot fi evitate…

— Sunt chiar hotărâtă să le evit, spuse coana Fusa. Am să las becul aprins până la zece.

— Crezi că ăsta e un remediu? Să nu glumim! spuse doctorul amuzat.

— Sunt convinsă. Ştii că stau lângă căminul de ucenici al uzinei metalurgice. Băieţii aduc fete sub geamul meu, uneori intră chiar în curte, profitând de întunericul adânc de care au nevoie. Mişcările lor de colo-colo, şoaptele, toate astea taie pofta răufăcătorilor. Totuşi, am să pun un bec şi la scară. Am să mă îngrijesc. Sper că n-o să coste îngrijirea prea mult. Ce zici, doctore?

Apoi:

— Nu ştii cumva cât consumă un bec de treizeci de lumânări într-o oră?

FUZ (Nume argentinian.) Fabricant de popice. În ultimii ani, exigenţele consumatorilor s-au îndreptat către firma FUZ and ORLANDO. Comenzi de milioane. În momentul de faţă, pe

mări şi oceane, pe căile ferate, în camioane grele, pe toate meridianele, se transportă seturi complete de popice. Oamenii vor să dea cu bila, indiferent de rasă, credinţă religioasă, convingere politică. Se amenajează piste. Şi, pentru că timpul pentru partidele şi campionatele organizate este scurtat de alte treburi, peste tot în lume se iscă nemulţumiri, se fac proteste şi altele, despre care scriu adesea ziarele.

G

GABRIELA Nume neutru. GABI: catifea, pluşuri, saloane fără ecou, în care paşii se sting şi vocea suspină pe suprafeţe de lucruri însetate. „De calitatea brocartului.“ (Goethe)

GABRIEL sau

RETROVERSIUNE

Îl cunoscusem în biroul lui. Lucra într-o întreprindere specializată, una dintre cele mai mari din ţară. Îi cerusem să-mi recomande o soluţie pentru evitarea rebuturilor la rulmenţi.

Şi-a descheiat cu eleganţă butonii de la cămaşă, şi-a sumes mânecile, apoi a căutat în buzunarul de la vestă o cheiţă. A potrivit-o în orificiul mascat al casei de bani. A deschis uşiţa grea. În loc să scoată vreun document (mi se păruse că pipăie în acest scop un dosar voluminos), mă invită lângă el şi-mi spuse:

— Sper că nu eşti prea grăbit. În aceste casete deţin multe din secretele tehnicii de astăzi. Îţi poţi închipui că-mi este imposibil să păstrez toate datele, calculele, soluţiile tehnice în minte. Suntem oameni, mintea ne e şubredă. Ajută-mă să o luăm metodic.

Întâlnirăm mai întâi un referat. Pe marginea textului de maşină erau note însemnate cu creionul roşu.

— Nu ne interesează, spuse.

Luarăm în mână o mapă voluminoasă. Desfăcurăm împreună un plan însemnat din loc în loc cu aceeaşi culoare roşie. Admirai caligrafia cifrelor, desenate cu gustul preciziei.

— Să mergem mai departe. Vino.

Pătrunserăm unul lângă celălalt în secretele altui dosar şi apoi în ale unui clasor. Casa de bani nu era atât de îngustă pe cât mi se păruse. Se aflau acolo,

în ascunzişurile ei, mult mai multe acte decât îmi închipuisem, în câteva rafturi speciale se odihneau fişe colorate. Gabriel aprinse o ţigară, trase câteva fumuri cu o grabă ce-mi păru vicioasă şi îndată, lăsându-şi braţul, mă invită să privesc mai în adâncul cutiei sale cu înţelepciune.

— Ştiu sigur că aveam cândva pe-aici o propunere ce se referea la rulmenţi.

Îmi deschise pe rând alte planuri şi două caiete. Pe toate filele, marginal, întâlneam note scurte, cu steluţe, semne de întrebare, sublinieri verticale. Era o ordine desăvârşită în toate. Gabriel mă uimea cât de exact cunoştea conţinutul hârtiilor pe care le desfăcea pentru o clipă, două. Numai chestiunea care mă interesa rămânea rătăcită.

— Ştiu sigur că aveam cândva un plan de organizare a turnătoriei.

— Asta mă încurajează, spusei, însemnează că şi alţii bănuie că neajunsurile provin încă din faza de turnare.

— Nu sunt convins că singură turnătoria este cauza.

Scotocirăm mai departe.

— Ştii ce? Te mai întreb o dată: ai ceva timp pentru treaba de care ne-am apucat? De găsit o vom găsi cu siguranţă, dar trebuie să căutăm mai atent.

— Acum, dacă am început…

— Bine.

Şi repetă acel tulburător „vino!“ semănând cu o invitaţie către ceva miraculos, pe care înţelegea să mi-l ofere camaradereşte, în taină.

În preajma unei casete cu benzi perforate se zărea un copac. Era splendid, împodobit cu o coroană largă, desfăcută sub cer asemenea unui steag bătut din toate părţile de vânt.

— Doamne, spusei. Mi s-a părut că am văzut acolo, înăuntru, un copac.

— Mă amuzi. Ţine mai bine astea.

Şi-mi aşează în braţe două mape masive, cu copertele roşii.

Privirăm din nou interiorul casei. Sub copac se zărea, legănat de valuri mici, un lac. În apropiere trecură, pe o potecă ascunsă între boschete, doi biciclişti.

— Priveşte, priveşte, strigai, scăpând din mână mapele. Erau doi biciclişti. El purta pantaloni de tenis. Ea avea, prinsă în păr, o splendidă panglică roşie.

Se întoarse către mine şi mă privi lung. Apoi:

— Doar cei de la contabilitate joacă tenis. Mă şi enervează câteodată porcăria asta de sport. De fapt, nici nu e sport. E o alergătură fără rost într-un ţarc. Că mai scapă uneori în acest ţarc şi câte o minge e o simplă întâmplare.

Se aplecă şi scoase dintr-un fund de cutie câteva hârtii încopciate. Le cercetă.

Privii cu interes înăuntru. Un cal păştea liniştit. Lacul nu era lac. Era mai curând un râu. Distingeam bine nu numai valurile, curgerea apei pe prundişul care reflecta pieziş soarele de amiază, dar şi calul-dracului ce însăila în răstimpuri luciul suprafeţei. Un vânt subţire începuse să mişte crengile copacului, dar ce spun – ale copacilor, pentru că acum se zăreau acolo câţiva tei rămuroşi, o rândunică traversa…

— Te interesează tehnica pregătirii pământurilor, sau mai curând a elaborării fontei? Fineţea pământurilor…

…o rândunică traversa peisajul, revenind mereu ca să-şi aplece zborul către un boschet.

— Fineţea peisajului, ca desenat în tuş, mă emoţionează.

Interlocutorul meu ridică din umeri, apoi se puse să scotocească mai departe.

Amator de peisaj, recunoşteam în tabloul ce mi se deschise înainte unele detalii din Constable, unele amănunte din expresionişti, nu mai ştiu care pictor făcuse cam aşa ceva, desigur lipsit de

prospeţimea obiectelor zărite înăuntru, ce acum îşi trimiteau spre nările mele parfumurile crude, de ciuperci şi muşchi scămos.

Înaintam pe o potecă bine bătătorită, încântat de zumzetul gâzelor, al vântului tremurat în tulpinile subţiri. Se întunecase. În stânga se deschise o scenă încremenită, cu oameni semănând în înţepenitele lor atitudini cu bibelourile de Saxa. Cunoşteam bine personajele, aşa că uimirea nu-mi redeşteptă de această dată palpitaţiile de mai înainte. Lucrurile ar fi fost şi mai clare dacă, de undeva, în surdină, n-ar fi revenit mereu, obositor, obsedant, o frază dintr-o barcarolă de Chopin.

— Şi dacă bătătoritul marginilor nu este executat conştiincios, golurile din material vor lăsa zgurii putinţa să se formeze… Şarja e ratată…

Individul cu palma deschisă, cu toate că acum arăta indiferent, purtând pe chip un zâmbet de ceară, fusese cândva tatăl meu. În haina lui neagră, pe care o purta numai în zilele de sărbătoare, părea dispus să uite cele întâmplate înainte de plecarea de-acasă, faptul că nu-mi spălasem genunchii, că mama întârzia să se îmbrace, pentru că tocmai în ziua aceea se apucase să pregătească dulceţurile de mure, şi dulceţurile nu erau încă deşertate în borcane. Mama stătea foarte incomod: rochia îi venea bine, era o rochie albă, puţin cam prea largă, dar era ţinuta în care am iubit-o cel mai mult. În mână ţinea câteva flori, dalii tăiate repede din grădină. Chipul său era palid, de paloarea aceea pe care i-am cunoscut-o bine ceva mai târziu, când suferea de anemie pernicioasă, înainte de-a muri. Şi contrasta, aşa albă toată, ireală în această culoare penetrantă, cu geanta neagră, cu pantofii – cei cu funde mari, bondarii, cum îi necăjeam când intram în şifonier să mă ascund şi-i simţeam atingându-mi picioarele în pantaloni scurţi. Sora-mea era tristă, fusese luată de la joacă, ar fi vrut să-şi culce mai înainte păpuşile.

Pe drum a trecut un camion încărcat cu mobilă.

Iată-i aşezaţi în salonul naşului, tata mai emoţionat decât noi toţi. Unchiul e senator sau cam aşa ceva, are ochii ficşi, a rămas cu mâna pe creştetul meu, îi este cald şi s-a deschis la singurul nasture. Mâna cealaltă ţine un cordon viu colorat, un cordon de decoraţie, pe care tata îl va purta de acum înainte la zilele de paradă, la tribună, când naşul îi întindea mâna spre a-i strânge tata două degete. Mâna unchiului scărpină vârful nasului, mişcând ochelarii atât de caraghios, atât de caraghios… Mama consideră că tata îşi merită pe deplin recompensa, de aceea îmi potriveşte liniştită guleraşul, în timp ce mi se face o sete îngrozitoare. Va veni îndată, spune unchiul, ţinând mâna lui pe creştetul meu, nu e nici o supărare, domnia-sa n-are de ce să se grăbească, dar ce mare s-a făcut fetiţa, erai atât (şi unchiul arătă cât). Senatorul sau deputatul sosi.

Tata stă pe scaun, înţepenit în haina lui neagră, cu cordonul colorat peste piept, şi mama crede în sinea ei că-l merită pe deplin. Unchiul aduce un pachet mare de ţigări, apare nevasta senatorului sau deputatului, nu am ştiut niciodată bine ce era, dar naşul nu venise încă, el însă stătea de mult lângă noi şi mă ciupea de obraz foarte tare, de-mi dădeau lacrimile, iar mama se scuza că daliile sunt cam trecute. Cum am aflat, ne-am grăbit să vă facem o vizită. Soră-mea, care umblă ca o căscată întotdeauna, răstoarnă văsuţul de pe etajeră şi-l face praf. Unchiul stă cu mâna pe creştetul meu, îl îmbrăţişează pe tata, soră-mea face o reverenţă, mama se scuză că aşa e fata asta, neatentă (eu îi zic neghioabă), şi, cum stăm în jurul mesei, privesc cu plăcere văsuţul de pe etajeră, cu care m-aş juca al dracului, are culori splendide. Splendidă e şi rochia mamei, să vedem cum o să-i dea ea florile veştede unchiului, când va sosi, ea a fost întotdeauna stângace (eu îi spun însă că e emotivă, pentru că şi tata crede asta), şi dacă unchiul şi-ar lua mâna de pe creştetul meu, m-aş putea mişca în

voie, nu ca acum, înţepenit între scaun şi marginea prea înaltă a mesei, cu omoplaţii căzuţi de apăsare şi tata aşteptând ca unchiul să-i povestească cum obţinuse pentru el decoraţia.

E de mirare cum mătuşă-mea, care apăru în uşă, enormă, purtând pe decolteu un frumos lanţ de aur, nu dădu mâna cu mine. Ea abia reuşi să-i spună mamei că am crescut şi să tresară când o văzu pe neghioaba de soră-mea că se joacă cu văsuţul ei de pe etajeră, pe care i-l şi luă din mâini, spre bucuria mea. Aşa sunt oamenii în vârstă, îmi explică tata, se gătesc mai greu, se mişcă mai domol. Puteam să-mi pun mai alene dulceţurile în borcane – adăugă mama. Le-ai legat măcar? Nu, când era s-o fac? Dar să nu te mai aud cu *alene* ăsta, e un regionalism nesărat, zise tata. Unchiu-meu nu se aşezase încă. Soră-mea începu să plângă. Veni o femeie în vârstă care strânse cioburile văsuţului. Cordonul se poartă pe stânga, explică unchiu-meu. Am vorbit cu însuşi mareşalul palatului şi n-a fost nici o dificultate. Mama îi şopti soră-mii să lase văsuţul care-i făcea cu ochiul de pe etajeră, dar ea se duse aproape pe furiş şi-l aduse să-l admire. Măcar de nu l-ar sparge. M-ar bucura să-l spargă, prea e egoistă şi înfiptă, ar pedepsi-o Dumnezeu. Tata stă de vorbă cu unchiul, e senator şi deputat, întârzie încă să apară, oamenii în vârstă sunt mai înceţi şi, săracul, suferă de diabet. Am ieşit pe poartă, mergem la naşul meu să primească tata o decoraţie pe care unchiul i-a promis-o de mult, pentru că trecând pe lângă un magazin, noaptea, a zărit în vitrină un scurt-circuit care a făcut ca mătăsurile de-acolo să ardă imediat, iar el a spart vitrina şi a localizat incendiul. Pentru aşa ceva poate că ar fi fost bine să-mi spăl genunchii, iar soră-mea să-mi dea şi mie pentru o clipă văsuţul spre a-i pipăi netezimea incredibilă. Ai să-l scapi jos, zice tata. Apoi: crede-mă, e ramolit. Nu seamănă cu frate-său; Iancu, la 82 de ani, se ţine mai bine decât el la 50.

Unchiul meu îmi lasă creştetul. Femeia în vârstă, măturând cioburile, bolboroseşte ceva foarte încet, abia perceptibil pentru mine care sunt mai aproape de ea, apăsat de palma grea a bătrânului. Când va veni, îl va găsi pe tata deja decorat, şi n-ar trebui să se mire, tata merită pe deplin această nobilă recompensă, spune mama. De-acum veţi avea o viaţă demnă, spune unchiu-meu, şi cuvintele lui sunt de o gravitate extraordinară pentru că e senator sau deputat, are partidul său şi tata i-a făcut, se zice, anumite servicii electorale. De aceea, să ne retragem, copiii trebuie să doarmă devreme. Doar nu-i culcaţi la şapte, interveni mătuşă-mea, privind-o cu grijă pe soră-mea care a luat de pe raft văsuţul neted şi colorat. De astăzi, am hotărât, îi vom culca la şapte. Somnul este hoţul care te fură în folosul tău, spuse mama. Eram într-o trăsură, tata purta cordonul pe care-l meritase, soră-mea plângea pentru că o luase de la păpuşi, mergeam la unchiul meu, care avea să-i facă tatei o surpriză, şi mama într-adevăr ne culcă în seara aceea la şapte, ca să nu-i facă mătuşă-mii plăcerea să ne mai lase o oră la joacă.

Înainte de a ajunge acolo eram de mult în paturile noastre.

Într-o poieniţă, nu departe de râu, am întâlnit-o pe Valentina. Acel profil, pe care l-am iubit atât, se desprindea ca un detaliu de frescă de pe fondul verdelui. Nu vorbea. Era ca şi atunci, în ianuarie, pe banca parcului, nobilă şi îngheţată. Anii care veneau îi aşezau pe chip o crustă de sticlă verzuie, foarte transparentă. Nu văzusem încă pe Fra Angelico.

Dacă ne-am da seama la timp cât este de târziu. Undeva, sub copacul acela stă Nana, are doi ani, seamănă exact cu mine din fotografia ce mă înfăţişează lângă o căruţă mică, copie perfectă a unei căruţe de la munte. Poceşte cuvintele delicios, dar are pe chip aceeaşi seriozitate prematură a

tatălui ei. Trec pe lângă ea, îi mângâi părul blond, fac cu ea dialogul nostru preferat, pe care nu-l înţelegem decât noi.

Încremenit în tăcere, iată-l pe Mihai înainte de concert. Undeva, la galerie, tuşeşte cineva. Acordul iniţial e ferm ca un fulger oglindit în lac. Cântă Bach. Acest prieten a intrat în casa mea însoţit de domnul Bach. În copilărie îl cunoscusem şi pe „domnul Mozart“. Era o medalie de argint pe care, mai pe urmă, am dăruit-o unei iubite de o frumuseţe şi nobleţe repede trădate, ştiind că niciodată nu le pot merita.

Se face ziuă. Să vezi în zori, la Voineşti, cum întunericul, ca o mare, îşi retrage din livezi apele negre, şi peisajul, uscat, se zgârie de strigătul cocoşilor ca fereastra îngheţată, iarna.

— Cred că am aflat-o, spuse cineva în spatele meu. Oricum, căutarea n-a fost zadarnică.

— Nici o căutare nu-i zadarnică…

— Ştiam bine că am pus-o cândva aici.

— Într-adevăr, spusei, căutăm lucruri puse cândva în grija unei casete.

Ne reaşezarăm la biroul lui, el îşi desfăşură în faţă hârtiile şi cercetarăm soluţiile propuse.

— Astea sunt. E chestie de turnătorie. Cubilouri…

— Dar ce ne venise adineauri să discutăm despre fontă?

— Nu, procedeul este asemănător cu acela pentru fontă. Numai că oţelul…

— Aşa ne rătăcim, uneori, când căutăm.

Zâmbirăm amândoi, paralel, exact, cu înţeles.

— Te-ai gândit vreodată că s-ar putea ca pe alte planete să trăiască oameni care să fi descoperit de multe sute de ani procedeele noastre, cele de azi şi cele pe care încă nu le deţinem? întrebă el, aşa deodată.

— Şi lucrurile care au fost trăite, şi cele ce vor fi trăite, să fi fost de când lumea consumate? adăugai eu.

Era târziu. Îi strânsei mâna, îmi împachetai preţioasele reţete şi ieşii.

*

Ce fericire ca, în unele clipe de derută sufletească, clipe ale saturaţiei de adevăruri, să descoperi undeva, în adâncul fiinţei tale, un Gabriel. De notat că Proust îşi exploata până la exces Gabrielii – aşezaţi în cerc în curtea sa interioară, cu aripile deschise, gata întotdeauna de zbor vertical către conştiinţă, decorativi şi repezi asemenea elicopterelor.

GAD Vânzător de sticlărie ieftină pe care o dă şi pe haine vechi. Mi-a pus în faţă o băiţă de copil, de luciul şi netezimea soarelui. Cunoscându-mă amator de arheologie, a aşezat pe masă un serviciu de ceai care reproducea dispoziţia *Cloştii cu pui* – aşa cum se vede în cărţile de istorie, fotografiată ca o nuntă ţărănească. A reuşit să mă convingă să-i dau un trenci uzat pe o oală de bucătărie şi un joben aproape nou pentru două farfurii zburătoare.

GAETAN sau Găietan. Carierist brevetat, descoperit de întreprinderea noastră irosindu-şi virtuţile într-o cofetărie. Pregătea cataifuri cu multe trepte şi pentru cele mai înalte a primit de câteva ori premiu. Reţeta lui era relativ simplă: în locul spumei, punea pesmet bine frecat. Economia era considerabilă.

Prin angajarea în întreprinderea noastră… Dar să nu anticipez. De la cofetăria în care fusese remarcat de unul dintre şefii noştri, a fost instalat într-un institut de cercetări alimentare. Clădirea avea opt etaje, el lucra la I, la proiectări. Desena pişcoturi, marţipan şi napolitane cu două straturi de cacao. Ca să traducă în producţia de serie complicatele sale inovaţii, trebuia să coboare la subsol, unde se aflau laboratoarele experimentale.

Pornea pe scări, însă nu izbutea decât să urce. Făcea aceasta din instinct, niciodată nu-şi dădea seama că a greşit, astfel că se pomenea faţă în faţă cu directorul, care-şi avea biroul la VII. Se trezea din eroare şi, ca să se salveze, îi oferea un biscuit sau o caramea de carton: prototipul.

Îşi propusese să fie mai atent. Dar îndată ce imagina o nouă prăjiturică, o nuga de pildă, Găietan alerga pe sala etajului său şi se repezea apoi la prima treaptă întâlnită. Treapta urca. Într-o zi a fost găsit pe acoperiş, purtând un paner cu ouă şi un tel.

Era dat jos cu vorbe bune, de fiecare dată. Îl oboseau prea mult indivizii care-i aduceau aminte că serviciul său e la etajul I.

De la institutul de cercetări, fără să fie scăpat din vedere de şefii noştri care-l remarcaseră în cofetărie, a fost angajat la furnal. Lucra corect, dar nu de puţine ori era găsit aşezat pe-un scăunaş, cu ochii la fumul care se înălţa, gros, spre bolta halei. Uneori ieşea în curtea uzinei să privească cu aceiaşi ochi galeşi fumul marelui coş.

La noi a venit într-o toamnă. Prin angajarea în întreprindere a reuşit să facă un salt extraordinar în activitatea lui, care se prevestea, de mult, strălucită. Noi instalăm ascensoare. A făcut, încă din iarna acelui an, câteva experienţe remarcabile. El este inovatorul instalaţiei de la Lido, acel lift cu care pasagerii (aşa cum au scris şi ziarele) au ieşit într-o seară prin tavan. Curând după aceea, a transformat o scară de zugrav într-o scară rulantă, folosind doar asemănarea de nume şi treptele.

Bazându-se pe calcule minuţioase, a mai inventat un planor, o raţă mecanică ce zboară şi o soluţie de crescut coca, de două ori mai activă decât drojdia de bere. Lifturile nu funcţionează acum mai bine, ele abia reuşesc să urce, şi fac asta din instinct, în schimb călătorii către etajele superioare au întotdeauna în cabină o jucărie plăcută sau un mic cozonac bine crescut.

GAETANA I. Băieţoasă, îndemânatică. De la cincisprezece ani muşchii i se destind, coapsele i se rotunjesc, dar rămâne grăbită în mişcări, arcurile interioare se desfac prea violent. Tendinţe frecvente de-a înregistra performanţe de forţă şi abilitate. La treizeci de ani îşi bate soţul, soacra, vecinii în timpul unei discuţii oarecare despre curăţatul spanacului. Femeie din categoria celor care pot încheia socotelile într-o noapte, după o petrecere cu dans, şi pot pleca într-o expediţie în Antarctica. II. O Gaetana era bărbat, practica fotbalul şi îşi cotonogea excelent adversarii.

GAFIA Nu-i un apelativ trucat. (Vezi în acest sens: MANIVELLA.) Numele aparţine ţărancei Gafia Rusa din Gherla (Cluj).

GAFIC „L-a cunoscut pe Dumnezeu. Aşa cum descrie el prima întâlnire, când s-au făcut şi recomandările, se pare că Dumnezeu vorbea perfect limba română, deşi avea unele opinteli la conjugarea lui *a face-facere*, era perfect informat asupra actului naţionalizării (cu care nu era de acord), interpreta cu dexteritate unele discursuri ale miniştrilor. Gafic era convins, prin 1948, că Domnul şi stăpânul a toată suflarea este interesat ca un autoturism, pe care el îl deţinea de mai mulţi ani, să facă curse la Buzău în fiecare săptămână şi să aducă de acolo vin şi brânzeturi proaspete, pentru a le vinde bine pe piaţă. Nu făcea parte dintr-o sectă, ci inventase o nouă religie. Unul care a trecut la gaficism a făcut câţiva ani de detenţie pentru că Dumnezeu n-a mai colaborat cu el, în ultimul moment, tocmai când trebuia să expedieze noaptea nişte saci cu grâu, obţinuţi contra şperţ de la o moară.

În ziua aceea, Dumnezeu ajutase pe un alt adept, din Craiova, iar aparatul de omniprezenţă i se blocase pe nevăzute, pe necuvântate.“ (Hari Bonifaciu: *Scene*) II. Adjectiv: gáfic.

GAIANEH I. Întâlnită la întretăierea Căii Victoriei cu Bulevardul, A. era mai misterioasă decât oricând. Îi purtam un respect exagerat, îmi dădeam bine seama că tonalitatea convorbirilor noastre, plecând de la acest respect, era falsă. Ar fi putut să fie o amantă de sărbătoare. Dialogul dintre două schimbări ale semaforului era convenţional. Mă preocupa, întrebând-o dacă se înţelege cu noul şef al serviciului, cum ar putea fi dezbrăcată. În privirea ei citeam tulburarea unui alt şir de judecăţi decât cele pe care eu le dezvoltam. O firmă roşie se aprindea în răstimpuri deasupra Casei Armatei. Agentul de circulaţie fluieră o dată, scurt, sfâşietor.

— Dacă vrei să-mi dai un telefon şi vrei să-ţi răspund, fă-mi un semnal, îmi spuse.

— Altele nu se mulţumesc nici cu trei, îi răspunsei pe loc.

Agentul de circulaţie opri un Fiat 1300.

Ea traversă strada. Era goală puşcă, şi acum se strecura printre pietoni ca o amfibie. II. GAIANEH, lucrare simfonică foarte populară, de Haciaturian.

GALA I. „Viaţa este un pretext pentru a consuma tot ce este Carnal şi Pământesc din noi. Vicisitudinile ei ne desfac cu un cuţit nevăzut, coajă după coajă, fructul pur al Fiinţei, care rămâne Sâmbure, Esenţă. Nu suntem noi înşine decât atunci când Moartea şi-a înfipt bine dinţii în miezul adânc, rupând ultimele fibre ale legăturilor noastre intime cu Temporalul, cu Pieritorul. Între două Prăpăstii, Existenţa noastră pendulează în Sacrificiu general. Descoperim Suferinţa, ne ataşăm de Iubire, perseverăm în Eroare. Ce se alege din toate astea? Căzuţi foarte jos, fulgeraţi din urmă de paloşul Remuşcării, abia târziu ne dezmeticim aflând că drumul era altul, Sublim şi Mântuitor. Atunci, Filozofia, Metafizica îndeosebi, Arta, însăşi Religia nu ne mai mângâie. Suntem rătăciţi în desişul Potecii Neadevărului, contrar

esenţialmente Firii, Legii, Ordinii. Este prea târziu. Sacrificiul final este lipsit de logică. De-ar putea fi reluată Viaţa la modul chinuit al Supremei Dăruiri! Dacă viaţa noastră s-ar putea reconsidera, s-ar putea relua de la Capăt, am şti bine cum să o trăim. Am trăi-o încă de la început prin Moarte, iar Moartea ne-am pregăti-o, superb şi categoric, în fiecare Clipă, în fiecare Detaliu al Trecerii noastre prin Valea fără de bucurii a Lumii."

Şi astfel, filozoful ocazional Gala Ortopan de la serviciul financiar îşi dezvoltă fără oboseală concepţiile, în intimitatea a doi subalterni cu care ia o bere, transformând pe negândite limba românească într-o nouă germană, prin extinderea scrierii cu majuscule de la substantiv la adjectiv şi, mai departe, la adverb şi copulă. II. GALA GALACTION, remarcabil scriitor român; nume simetric de tipul Daco Dacovici, Galileo Galilei, Nicodem Nicodimescu, State Stătescu şi alţii.

GALACTION În Georgia trăieşte un Galaction Tabidze.

GALATEEA În epoca emancipării reale a femeii, Galateea P. este un tip obişnuit. Îşi creşte exemplar cei patru copii, casa ei pare o vitrină bine aranjată. Îşi iubeşte soţul, pe care îl îngrijeşte cu o afecţiune mai curând demonică decât demonstrativă, făcând adevărate minuni spre a nu-i lipsi nimic. Conduce cu mână sigură, gospodărească, sucursala unei bănci, ia parte la conferinţe, predă un curs de finanţe la Academia Comercială, scoate la tipar, în fiecare an, o nouă lucrare de specialitate.

Între atâtea preocupări, îşi pierde pentru un timp feminitatea, pentru că este greu să disimulezi energia şi hotărârea. Soţul, atins în prerogativele sale de şef al familiei, trăieşte momente de descurajare şi lâncezeşte. Galateea găseşte energii

şi răgaz pentru a-l pune la treabă, cu delicateţe şi destulă, abilă şiretenie.

— Fata a luat azi un 10 la botanică, spune zâmbind; băiatul un 9 la matematică. (Este vorba despre notele obţinute de copiii lor, fireşte, pe care îi meditează seară de seară cu grijă.)

Convenţiile căsătoriei duc la solidaritate şi respect. Activi de dimineaţă până seara, negăsind un singur moment de plictiseală, au destul timp ca să-şi arate reciproc stima. O fac însă discret, prin mijlocirea unui gest oarecare la masă, printr-o atenţie modestă de ziua lor. Galateea îmbogăţeşte cu trăsături noi un tip ce încremenise, pentru toată lumea, la gherghef sau ţesând ciorapi. Cu dibăcia ei însufleţeşte o speţă, contaminează de bucurii simple, gâlgâitoare, pe cei din jur.

Nimic gălăgios, nimic supărător în evoluţia ei.

Trece printre lucrurile pe care le-a agonisit într-o viaţă de muncă cinstită ca o flanelă moale pe mobilă, mângâind şi lustruind totul.

Iat-o: în faţa televizorului de curând cumpărat, pare aşezată în însuşi centrul fericirii, şi în juru-i se învârtesc toate egal şi frumos, ca la cinemascop.

Este explicabil pentru ce, atunci când soţul i-a venit acasă cu un volum de Rimbaud, pe care ea îl cunoştea de mult, Galateea s-a înfuriat şi, cu acelaşi tact care o caracterizează, i-a domolit impulsurile sale centrifuge:

— Să ne păstrăm liniştea şi încrederea. O fi fost el genial, dar n-a ştiut niciodată să-şi organizeze un cămin. Cu puţină perseverenţă, şi-ar fi putut lua doctoratul…

Avea perfectă dreptate.

GALBEN şi Galbena. Dar şi Gălbenuş: Popescu C. Gălbenuş. (Ct.)

GALERIA (Nume roman.) „În curând (Vitellius) luă în căsătorie pe Galeria Fundana, fiica unui vechi praetor, şi avu din această

căsătorie un băiat şi o fată, dar băiatul se bâlbâia aşa de rău, că era aproape mut şi fără voce.“ (Suetoniu)

(Cititorul care a deschis dicţionarul la acest titlu în căutare de nume romane va trebui să caute şi la **NORBANUS**.)

GALERIU Căutam o scrisoare adresată de un portughez agenţiei noastre. Galeriu era singurul care mi-o putea afla. Deschise imediat un registru şi căută la ţări.

— Portugalia: indicativul P. 3, zise.

Luă din raft un clasor şi căută la P. 3. Extrase pe o hârtie un număr: 72.

— Imediat, zise.

Desfăcu un dosar enorm, puse degetul pe 72. Notă alăturat: 34 262.

— Interesant, şi acest număr se termină tot în 2, zise. Adăugă imediat: Scrisoarea e ca şi aflată.

Parcurse o listă scrisă cu majuscule şi observă:

— E vorba despre o cerere de tutun.

— Probabil.

— Tutun de calitate superioară.

— Se poate.

— Virginia…

— Tot ce e posibil.

Aduse imediat un nou registru, află acolo două cifre şi le puse pe hârtie, una sub alta:

— Sunt cifre-cheie, zise.

— Excelent.

— Trebuie înmulţite cu 3, după o scădere: cea mai mică din cea mai mare.

Rezultatul era 28 002.

— Tot cu 2! zise.

— Minunat.

Dintr-un fişier extrase un carton perforat, îl desfăcu şi culese din şirurile de cifre care-l încărcau trei litere: S.M.R.

— Asta e direcţia de unde a fost trimisă, zise.

Desfăcu un pachet în care se aflau hârtii vechi, o sugativă. Transcrise două alte cifre pe un plic şi le adăugă rezultatului aritmetic de mai înainte:

— Doi ori doi fac patru, cinci şi cu patru fac nouă, zise.

— Exact.

— Adăugăm coeficientul 3,4 şi gata.

Notă pe o foaie separată: 123/16.

— Acum să mergem la raft, zise.

La raft scrisoarea nu se afla. 122 era acolo, la fel 124.

— Am înmulţit oare corect? zise.

Făcu proba. Revăzu clasorul, revăzu dosarul, revăzu registrul.

— Coeficientul 3,4 e îndoielnic, zise.

Calculă din nou. Scrisoarea nu se afla nici la nr. 18 625/2.

— Nu se poate, zise. Portughezii nu scriu niciodată pe foiţă.

— Poate că scriu.

Îmi întinse nemulţumit scrisoarea. Era din Austria şi se referea la o maşină de cusut intrată în reparaţie.

Căută din nou în registrul de la început. Veni fericit să-mi spună că avusese el o bănuială. De 1202 era sigur:

— Pentru acest număr, terminat de asemenea în 2, merită să mergi până la capătul lumii, zise.

Şi porni spre capătul lumii. În colţul vastului birou, se opri însă în faţa unei maşini de calculat.

— Spre a preîntâmpina orice surpriză neplăcută, să ne folosim de tehnică, zise.

Îmi puse în faţă maşina, apoi îmi aduse pe rând zece cifre. Ultima se termina în 2. Se bucură sincer, tinereşte. Căută apoi zece minute. Scrisoarea nu e nicăieri.

— Mă surprinde, evidenţa mea este cea mai perfecţionată, zise.

— Probabil.

— Aş avea însă nevoie de un răgaz, zise.

— Revin peste o oră.

Au trecut două zile. Galeriu perseverează. A modificat coeficientul, ultimul este 2,02.

Scrisoarea nu mă mai interesează. O corespondenţă ulterioară mă lămureşte că stofa aşteptată va sosi într-o săptămână. Îl anunţ pe Galeriu să nu mai caute. Se supără, face gălăgie, mă acuză de neîncredere.

— Ştii dumneata că supărările îmi ridică tensiunea arterială? zice.

— Îmi pare rău. Şi ce pot să fac?

— S-o căutăm. Nimic mai simplu decât să înlăturăm eroarea.

Înainte de-a pleca să-şi cerceteze mai departe registrele, îl întreb:

— Ce tensiune ţi-a aflat medicul?

— 22, zise.

Şi ieşi pe uşă, grăbit să afle unde se ascunde eroarea. (Nicolae Lot: *Purici de 18 carate*)

GALIA „Bună ziua, îmi va spune criticul, ţi-am citit *Dicţionarul* (dacă un dicţionar poate fi citit, în loc de a fi consultat) şi mă surprinde îngrămădeala îngrozitoare de observaţii nelegate între ele“… „Să trăieşti, îi voi răspunde, lucrurile disparate sunt, de fapt, raporturi. Cartea nu intră în categoria eseului, ca să aibă o logică a demonstraţiei, e o *literatură*, fără alte preocupări. Îmi pare rău că n-ai înţeles“… „Dar sunt adunate acolo, va continua criticul, toate variaţiile posibile pe marginea numelor, fără ca în concluzie să se desprindă o idee majoră“… „Ideile sunt poate minore, ele sunt însă dispuse în atâtea zeci de chipuri că dumneata, care ai citit repede spre a admira un aşteptat deznodământ, le-ai consumat fără să-ţi dai seama“… „E o carte cu *de toate*, va spune, pe bună dreptate, criticul, şi *cu nimic*“, va adăuga pe nedrept… „Construcţia ei riguroasă îţi va apărea abia la o a doua lectură, aşa că nu te grăbi“, îi voi replica… „Mi-ar fi trebuit, totuşi, un fir roşu, conducător“, va mărturisi

criticul… „A fost iniţial, dar s-a descusut. Acum nu-ţi rămâne decât să-i cauţi copcile pe unde a trecut cândva“, voi arăta, binevoitor… „Dar e o carte ce nu se poate citi de la început până la sfârşit. Mai comod e s-o iei de unde se deschide întâmplător“, va mai observa criticul… „Într-adevăr, aşa se şi citeşte cartea, îi voi răspunde, ea încearcă să utilizeze jocurile distractive şi să le convertească atracţiile în literatură. Sunt totuşi anumite unghiuri în dicţionar de unde se văd mai bine coloanele înalte, cele laterale, mai modeste, unele pridvoare, unele logii, unele dependinţe. Ai însă grijă, undeva se va deschide deasupra bolta, vei avea în preajmă fresce şi perspective foarte graţioase. Mi-e teamă să nu le treci cu vederea, ca într-un muzeu pentru care n-ai la dispoziţie decât un ceas“… „Tocmai de lipsa gravităţii şi a sublimului îmi este teamă“, va spune criticul… „Mărturisesc că mie mi-a fost teamă, dimpotrivă, să nu le amestec în acest joc care nu urmăreşte filozofia, ci literatura. Şi apoi, *quand on ne fait pas le Parthénon, il faut accumuler des pyramides*, cum zicea Flaubert“, voi zice… „Dar te vor înţelege numai criticii; cititorul obişnuit se va rătăci“, va adăuga, în încheiere, criticul… „Cititorii obişnuiţi mă vor citi şi mă vor înţelege, pentru că lor le place jocul mai mult decât filozofia de manual“, voi replica, în încheiere, nu fără a simţi în inimă acul critic al neliniştilor. II. GALIA Femeie galbenă, cu sânge şi epidermă de cenuşi încă fierbinţi. Inspiră dragostea marilor spaime, poezia dulce a căderilor, senzaţiile retrovertite ale traversărilor de nesfârşite spaţii, în somn… III. „*Galia ta, stŕtuă de vată*.“ (Robert Mench) IV. „*Leşioasa, telurica, luxurianta Galie*.“ (Maeterlinck) V. „*Galia este, toată, împărţită în trei părţi…*“ (Caesar)

GALILEO Galileo Galilei: începutul unei declinări incorecte.

GALINA …Ţi-am admirat întotdeauna fiinţa eminamente statuară, bărbia rotundă ca miezul moale al margaretelor, sclipirea enigmatică a ochilor verzi, în care se străvăd, fierbinţi, mâluri de argint…

GALLUS Vopseşte rapid şi ieftin lână, mătase, confecţii, bumbac. (Din *Universul*)

GALION Vezi Talion.

GAMAL (subst. comun) strecurat din eroare în lista numelor. „Să iubeşti şi să suferi ca un gamal.“ (Anton Richet)

GARABET I. Comentariile la un scurt roman intitulat *Adela* ar putea umple un dicţionar. II. Evocă ideea realizării discrete în cariera literară. De aceea, ofer cititorului o povestire intitulată:

UN OARECARE DOMN LAMPEDUSA

Aveam neapărată nevoie de o bună reproducere a acelei fresce din 1450, ce înfăţişează Florenţa îngrămădită ca o construcţie de cuburi pe marginea unei paranteze – râul Arno. Urma să publicăm a doua zi, în suplimentul nostru literar, o nuvelă a lui Alfio Ferrari şi, cum acţiunea evocă oraşul în vremea Medicişilor, reproducerea asta era ilustraţia cea mai potrivită. Îl trimisesem pe Bruno la Biblioteca Laurentină să caute. Bruno întârzia. Şeful de rubrică începuse să înjure, retuşorul ameninţa că pleacă la masă. În hol se certau doi indivizi cu bietul nostru Cappellini, pentru nu ştiu ce greşeală scăpată într-un anunţ mortuar. Priveam pe fereastră: sub un cer tremurător, pe care rămăseseră în nemişcare doi nori cu profiluri de dragoni îngemănaţi, Campanilla lui Giotto părea o rampă de lansare a rachetelor, aşa cum sta ea strânsă în chingile pietrăriei buclate. Ar fi tare

amuzant să o vezi ţâşnind deodată spre cer, scoţând pe toate ferestrele flăcări roşii, orbitoare.

— Bruno e un cască-gură şi un idiot, exclamai, plin de nervi.

Secretara secţiei, care este şi documentaristă, se ridică de la maşina de scris şi se duse la fereastră. Privi îndelung trecătorii, curgerea neobosită a capetelor, coloanelor de automobile ce abia înaintau printre turiştii încremeniţi de admiraţie în faţa clădirilor dimprejur.

— Aş putea să jur, spuse ea, că a dat o fugă până la Fiesole. Nu rezistă el farmecelor signorei Bandelli, mai ales spaghetelor pe care le pregăteşte ca nimeni alta.

— Porca Madona! izbucnii, bătând cu amândoi pumnii în masă.

Smulsei din cui jacheta şi ieşii, lăsând vorbă ca, dacă apare ticălosul, să fie imediat sechestrat în redacţie.

— Să înveţe să mă mai aştepte şi el pe mine, spusesem.

Via Tavolini mă întâmpină ostilă, caldă şi zgomotoasă. Un băiat care oferea ilustrate turiştilor mă opri să-mi ceară un foc. Îmi displăcu. Ar fi fost bine să-l reped pentru viciul lui prea timpuriu (nu cred că împlinise cincisprezece ani), dar o bătrână Cunigundă, cuprinsă de curelele unor aparate de fotografiat, binocluri şi portharturi observase scena şi dădea acum aprig din cap: o mustrare mai categorică era de neînchipuit. Traversai pe la „Spinelli e figli“. Obosit de aşteptările acelei după-amieze, intrai în *trattoria* lui Beno. Fui imediat salutat de la o masă de câteva voci cunoscute. Trăsei un scaun între gălăgioşii mei amici, la fereastră, şi cerui o bere.

Se vorbea despre toate şi despre nimic. Felippe povesti cum a ars, noaptea trecută, un post de pompieri din Valombrosa şi cum un particular care trecea pe acolo i-a învăţat pe pompieri să monteze furtunul la hidrant, pentru că, din cauza panicii,

bieţii oameni uitaseră. Se trecu la chestiuni politice şi Bertucci trimise o ploaie de invective monarhiştilor care manifestaseră în San Miniato, răsturnând în cele din urmă chioşcul de ziare al lui papa Lionardo. Niccolò Piele-de-Gâscă, cum îl numesc amicii, relată pe nerăsuflate ultimele noutăţi în legătură cu isprăvile Mafiei, acţionând acum, undeva, în Calabria. Furăm pentru o clipă deranjaţi de Matilde şi Lilia; pipiţele îşi luară însă repede tălpăşiţa, urmate de unul înalt, mutră cretină şi pletoasă, împreună cu aparatul lor *mangiadischi*, din care răcnea sau se sufoca Modugno. Trecurăm la discuţii literare.

Felippe ne povesti una bună. Cei de la *Il Notiziario* avuseseră plăcerea să-l cunoască personal, pe cine credeţi? Pe prinţ. Zaharisitul venise din nou în redacţie să-şi vadă, zicea el, cunoştinţele. A stat pe capul lor toată dimineaţa, relatând întâmplări cu totul anoste, cu care Felippe nu voia să-şi mai răcească gura. Prinţul e prieten cu şeful, i-a făcut cândva anumite servicii şi acum nu dă Dumnezeu să descindă în Florenţa fără să-i bată la uşă. Se interesează de toate, îşi vâră nasul în buletinele de presă, roagă să i se aducă cursul bursei, îşi consultă de nu ştiu câte ori notiţele, de care îi sunt buzunarele pline. Fapt e că-i ţine pe toţi de la treburi cu vorba lui lungă şi preţioasă.

— Se zice că e al dracului de spiritual…, interveni careva.

— Spiritual ca Pope…, îi răspunse Felippe.

Pope era bătrânul care aducea dimineaţa şpalturile de la tipografie, un ursuz incurabil şi un cretin nedisimulat.

Râserăm cu poftă.

În fine, Felippe continuă spunând cum, exasperaţi de zăbava prinţului la şef, se înţeleseseră să scape de el printr-un joc ingenios. Organizaseră o *ştafetă Morse*. La interval de o jumătate de minut formau numărul de telefon din biroul unde se desfăşura vizita, fără să pronunţe

nici un cuvânt în receptor. Paralel, la acelaşi interval, făceau să zbârnâie teledispecerul. Asemenea semnale fac imposibilă chiar şi o convorbire dintre cele mai îndârjite. Prinţul părăsise în cele din urmă redacţia şi toţi putuseră să-şi vadă liniştiţi de treburi.

— E un pisălog clasa întâi! Nu-l cunosc, dar toţi vorbesc despre asta.

— Nici măcar nu e original. Se poartă îngrijit şi-şi dă aere proletare. Toţi nobilii ăştia au, de la o vreme, apucături populare, ca în ajunul alegerilor. Conduc automobilul, îşi fac singuri cumpărăturile, cască gura pe la meciuri. Ba chiar, de multe ori, întreprind excursii lungi prin oraş, pe jos, ca să-i impresioneze pe proşti.

— Dar unde locuieşte, de fapt?

— Dracu' ştie! Se pare că îşi are castelul şi matracuca undeva în sud, printre neghiobi.

— Pe mine m-ar interesa să ştiu din ce trăieşte, zise Niccolò Piele-de-Gâscă.

— Nu fi prost, spuse cineva, închiriază cu ora un imobil-vagon dintr-o suburbie a Paradisului…

Se râse bine, din nou.

— Şi ce caută la Florenţa?

Felippe ştia de la un prieten, unul Fabio Abbati, că prinţul face literatură. Îi citise aceluia într-o seară o poveste încurcată cu un arendaş, cu o femeie trăind izolată într-un palat şi altele la fel.

— Face şi poezii?

Felippe nu ştia. Convingerea lui era însă că nu-i exclus. Vizitează redacţiile în nădejdea de a fi publicat.

Nando, care tăcuse tot timpul, spuse că aşa ceva nu e de crezut. Ştia, dimpotrivă, că Lucani de la *Stampa* insistase o dată ca prinţul să-i dea ceva spre publicare, dar că acela zâmbise, răspunzând că mai târziu. Deocamdată e prea tânăr şi arta, vai, e sfioasă şi nărăvaşă…

— Vrea să debuteze la cincizeci de ani? Nu e cumva prea grăbit, fraţilor? interveni Raffalo. Eu

cred că dacă deşteptul ăsta face imprudenţa să scoată din buzunar o singură pagină, se adună pe ea, ca muştele leşinate, toţi filologii: ocazie spre a-şi îmbogăţi, desigur, colecţiile de agramatisme, de cacofonii.

— Ei, bine, să nu exagerăm, sări Nando. Puteţi spune despre el orice poftiţi, numai că e incult şi agramat nu. Se zice că are o minte foarte bine mobilată.

— Îl cunoşti? strigară ceilalţi.

— Nu-l cunosc, dar de ce nu i-aş crede pe cei ce-l întâlnesc şi cărora le vorbeşte…

— Prostii! E unicul urmaş al unei familii de degeneraţi.

Subiectul mă plictisea. Plătii berea şi mă ridicai.

*

Trenul alerga în noapte cu o viteză nebună. În fereastră clipeau somnoroase, intermitent, semnale necunoscute: erau semafoare părăsite în câmpie, geamurile unor vile veghind în preajma căii ferate. Era cald şi, cu toate că uşa spre culoar rămăsese deschisă şi sperasem ca de afară să răzbească o adiere înviorătoare, atmosfera devenise irespirabilă. Un ofiţer ceruse permisiunea să deschidă fereastra, dar doamna în vârstă care moţăia lângă mine nu-i permisese, explicând că nimic pe lume nu e mai primejdios, mai insinuant, decât curentul de aer, vara.

Antonia era foarte frumoasă, aşa cum arăta acum, arsă de soare pe frunte şi pe netezimea gâtului. Fusese mai mult decât oricând delicioasă la San Pellegrino Terme, mereu neastâmpărată, răspândind în juru-i voia bună şi râsul cristalin, nu lipsit pe alocuri de acea tulburătoare îngroşare a vocii, întrucâtva vulgară, de o vulgaritate însă bine strunită, stilizată şi instantanee, care ar fi scos din minţi şi pe un matematician. Lipsiserăm cinci zile din Roma; acum ni se părea că evadarea din

agitaţia insuportabilă a capitalei durase mai bine de o lună. Simţeam în trup o dulce oboseală; era însoţită de puţină febră, ieri îndeosebi mă expusesem cam prea mult soarelui. Îi datoram totul Antoniei, fireşte, ei care acceptase să mă însoţească, minunată aventură, ca secretară la Colocviul literaţilor lombarzi.

E de necrezut cum ştiuse această femeiuşcă tulburătoare, care îmi zâmbeşte acum clipind din genele-i lungi, să mă apere de interviurile plicticoase şi, mai ales, de insistenţa tinerilor care-mi cereau autografe sau voiau să-mi citească. Cu câtă abilitate îşi părăsea aerul preocupat, ori de câte ori rămâneam singuri, spre a mă copleşi cu mângâieri, cu infinite atenţii. De ce oare nevestele noastre au uitat această artă a feminităţii, care constituie, în fond, tot ce are mai frumos o femeie?

— Mai sunt doi stropi de *lemonsoda*, spuse Antonia deodată, scoţându-mă din şirul aprecierilor mele intime, care-o priveau numai pe ea. N-ai vrea să-i împărţim?

După ce băurăm tot ce mai rămăsese în termos, Antonia îşi răsturnă părul negru pe perna banchetei şi închise ochii.

Făcuse o impresie excelentă. Însuşi ilustrul Montale o remarcase şi nu se putuse abţine să mă întrebe, fireşte între patru ochi, în timpul unei pauze, cine este, cu ce se ocupă, ce studii are şi altele, întrebări întrerupte atunci chiar de sosirea ei, încărcată de stenogramele şedinţei de dimineaţă. Idiotul de la revista *Lo Specchio* fusese cam prea insistent cu ea în nu ştiu ce explicaţii. Antonia îi acordase însă numai deferenţa binevoitoare a unei secretare stilate.

Fusese admirabil la San Pellegrino Terme, organizatorii ştiuseră să programeze reuniunile în aşa fel, încât să ne rămână răgaz şi pentru întâlnirile amicale, pentru contacte spontane. Şi lecturile fuseseră plăcute, nu-i vorbă. Lucio Piccolo făcuse, evident, o bună impresie şi poate

că am fi devenit prieteni, dacă zaharisitul de cumnatu-său, prinţul di Lampedusa, l-ar fi lăsat să-mi ţină companie, joi seara, când îl invitasem la Concordia. Un pisălog sinistru acest prinţ pe post de cenzor. Însoţit de un servitor, cu statura lui de Hercule, apărea întotdeauna în holul hotelului când simţea că acolo e mai mare animaţia, parcă venind să împărtăşească impresii de la o înmormântare: voinic, distant, cu privire de oţel, purtând în obraji o paloare ce nu se potrivea cu originea sa de meridional, prinţul îl căuta din ochi, pe deasupra tuturor celor pământeşti, pe tânărul său Piccolo. Te indispuneau eleganţa lui demodată, pălăria de vară umbrindu-i nasul acvilin, haina închisă până sub bărbie, bastonul noduros cu măciulie de fildeş, pe care-l agita adesea spre a indica un loc la o masă sau, mai neplăcut, un ins căutat până atunci. Părea, vorba lui Bassani, un general în retragere, cu toate că generalii sunt, în ciuda severităţii sprâncenelor, ceva mai afabili. Să apari astfel butonat într-o societate de literaţi şi, mai cu seamă, să faci mutrele acre pe care le făcea mi se păruse foarte nepotrivit.

Trenul trecu zornăind prin baia de cioburi a unui tunel. Antonia dormea de mult, din colţul gurii splendide abia se desprindea, ca din vis, un zâmbet aţos, acel zâmbet de şiretenie şi de sfântă naivitate care invită la şoapte şi sărutări. De sub dunga rochiei subţiri, linia încheieturii genunchiului se contura minunat.

Ciudată figură acest Giuseppe Tomasi di Lampedusa! Figura lui era mai potrivită, poate, în tribuna curselor de automobile. Printre poeţi şi romancieri, senioriala lui statură medievală apărea anacronică, evocatoare numai de tristeţi. Cineva avea certe informaţii precum că prinţul scrie, că însoţirea la San Pellegrino Terme a cumnatului său Piccolo era, de fapt, un pretext pentru a atrage atenţia cercurilor literare asupra propriei sale personalităţi. Vax. Mulţi îşi închipuie că pentru a fi

scriitor este suficient să porţi barbă, să emiţi câteva judecăţi aproximative asupra unui spectacol sau unei cărţi, sau să te remarci printr-o altă extravaganţă. Unii se înşală, de asemenea, crezând că o cultură îngrijită, oarecari înclinaţii pentru muzică şi o agreabilă dexteritate în discuţiile politice acordă posesorului şi darul talentului literar. Dar profesiunea de scriitor cere răspunderi enorme, sacrificii şi renunţări, o viaţă austeră, obsedată de adevărurile vieţii. Se prea poate ca prinţul, încurajat de niscaiva amici, să fie de bună-credinţă. Ce fel de scriitor este însă acela care n-a publicat, până la vârsta lui, nici măcar o schiţă, măcar un roman, acolo? Este cu atât mai de neînchipuit, cu cât relaţii printre directorii de reviste prinţul are destule. Ar fi putut, de bună seamă, să se servească de ele sau, într-un caz de rezistenţă, să plătească asemenea serviciu. Nu încape nici o îndoială că încercările lui literare sunt stângace, dacă nu cumva atât de prost scrise, încât îndepărtează de autor orice bunăvoinţă. În acest caz, ar fi putut să apeleze la unul dintre acei studenţi săraci şi cu talent dispuşi să însăileze, pe marginea unor mărturisiri verbale, câteva pagini de povestiri sau de evocări sau, mai ştiu eu, de roman. Cine, angajându-şi un scrib discret, nu face carieră?

Cu el trebuie să se petreacă ceea ce se întâmplă întotdeauna cu acei potentaţi care, cu toată stângăcia lor literară, se arată destul de aroganţi cu semenii. Orgolioşi, încredinţaţi că succesul are menirea de a multiplica puterea lor înnăscută asupra oamenilor, aceştia nu acceptă să li se schimbe nici măcar o singură virgulă în divagaţiile lor epice de un interes cu totul minor. Singurul remediu e să le spui adevărul în faţă, să-i îndemni fără menajamente să se lase, să-şi utilizeze energiile, inteligenţa, spiritul practic în dezvoltarea aviaţiei sanitare, la campionatele de schi, în

filatelie. Sau, mai bine, în colecţiile de goblenuri şi argintărie.

Luigi Tartarini observase exact, alaltăieri, că talentul n-are de ce şi cum să eşueze, dacă este talent adevărat. De la Flaubert încoace nu s-au mai întâlnit cazuri ca un scriitor să întârzie să se publice încă în prima tinereţe. Civilizaţia a creat edituri numeroase, slavă Domnului, tipografii în stare să imprime un roman în trei zile. Care e deşteptul, sau mai degrabă prostul, care să păstreze mai mult de câteva luni manuscrisul gata în sertar, rezistent ca o broască ţestoasă la tentaţiile publicităţii? Te uiţi în jur: toţi s-au publicat înainte de treizeci de ani. Dovadă şi lista premiilor Strega, Feltrinelli, Mondadori.

Negreşit, bietul prinţ nu reprezintă, pe acest plan, nimic. Mai curând, cred că e vorba despre un caz ce frizează patologicul. Prinţul are nemulţumiri în familie şi, poate, cu ţăranii. Soţia, un remarcabil om de ştiinţă, îl ţine într-o situaţie de inferioritate şi atunci el, ca să se salveze, năzuieşte să-i replice prin gloria literară.

Participanţii la colocviu l-au tratat cu amabilitatea rece pe care o merită un urmaş al unei familii nobile, dar am decelat şi anume ostilitate atunci când cineva, într-un cerc în care Lampedusa era prezent, a exclamat:

— Ce-ar fi să ascultăm, în sfârşit, şi o lectură a prinţului?

Acela coborâse din aureola pe care o construise statura sa militară, se strânsese jenat între umerii lui laţi şi răspunsese, panicat:

— Nu, vă mulţumesc, nu aşteptaţi de la mine nici o lectură: n-am nimic gata. Şi-apoi, tot ce-am scris până azi arată, vai, atât de provizoriu… Data viitoare, promit…

Amatorismul lui nu poate fi, în nici un caz, decât simptomatic. Avocaţi, medici, uneori chiar ingineri bântuie adesea printre literaţi. Descifrează cu abilitate o partitură de Mozart, recunosc cu

uşurinţă un Cimabuè sau Altdorfer, fac adevărate demonstraţii spre a distinge exact un stil arhitectonic de altul, îţi numesc, pe nerăsuflate, pe toţi ebeniştii de seamă ai Europei. Când vine vorba de literatură se descurcă, de asemenea, bine, dar preferă pe Balzac şi Stendhal unor Proust şi Joyce. Gustul lor a rămas cel puţin cu un secol în urmă.

Antonia deschise ochii. Somnul îi aşternuse pe chip celofanul boţit al oboselii.

— Unde suntem?

— Am trecut adineauri prin Livorno.

— Spune-mi repede la ce te gândeai?!

Era un joc al lor, amuzant, inepuizabil.

— La prinţul di Lampedusa.

Ea făcu ochii mari, alungându-şi amorţeala:

— E un *domn*, observă cu gravitate.

— Într-adevăr. Mă gândeam la aerele pe care şi le dă… Se vorbea în anumite cercuri că ar scrie literatură.

— Ah, nu-mi spune, nu i-ar sta deloc bine.

— Asta e şi convingerea mea.

Conversaţia se învârti încă un minut în jurul pretenţiilor aceluia, apoi trecu la observaţii privind alte persoane:

— Mario Alicanti ţi-a lăsat, desigur, o bună impresie… E un tip genial…

Trenul intră din nou într-un tunel. Căldura devenea şi mai agasantă cu cât înaintam mai spre sud.

(*Va urma*)

P.S. Vezi şi **GIOCONDA**.

GARGANTUA Autorul acestui dicţionar scrie o carte de nume pentru că e neputincios, sărmanul, să scrie măcar un picior de Gargantua. (Cu Pantagruel se schimbă lucrurile. Vezi **PANTAGRUEL**.)

GASTON „În societatea lui te simţeai întotdeauna ca într-o menajerie.“ (R. Strauss: *Zero*)

GAVRIL Priveşte prin fereastră vârful acelui copac. De acolo se văd antena de televiziune şi turnul paraşutiştilor. De pe ele poţi distinge în depărtare contururile dealurilor. Un pas mai departe: Bucegii. De pe Bucegi se văd Ţara Bârsei şi Valea Prahovei. Mai departe se leagănă măguri şi clinuri, se ascund în văi ape limpezi, sate curate şi oameni iscusiţi. De la fereastra ta până la acei oameni iscusiţi se duc şi se întorc căi nevăzute, de argint şi de piatră. Pe ele călătoreşte, de la începutul lumii, Gavril, spiritul rezistent, împăratul împăraţilor acestui pământ.

Mângâi pisica ce-mi atinge piciorul şi simt cum tresare, undeva prin Bucovina, pădurea încărcată de miresme. Pădurea e asaltată de vânturi reci, de fulgere văratice şi, aici lângă mine, cărţile bibliotecii au început să foşnească. Odaia se umple de sevă verde.

Sentimentul ţării nu-i o vorbă, e o conductă ce îşi adună crengile răsfirate în târguri şi sate şi se varsă fastuos în hainele pe care le îmbrac, în pâinea pe care o frâng.

N-am să mă despart de locurile acestei ţări decât în mormânt. Atunci voi fi îmbrăţişat de rădăcini.

GAYK „…Este singurul civil care poartă, atârnat pe umărul drept, un susţinător de armă.“ (Urmuz, citat aproximativ.)

GEA Nu a ieşit niciodată din casă. Nu a visat. Nu a dorit nimic. Sfârşitul ei va fi o răpire, un cutremur, un incendiu. (Gea se numeşte, de mulţi ani, maşina mea de spălat rufe.)

GELA Copil incert, plicticos, destinat să devină preşedinte de club nautic, de comitet şcolar. GELA R. O maniacă a telefonului. Convorbiri de ani-lumină. Subiectul: cum a căzut pe gheaţă profesorul de germană, marţi seara, înainte de a se însera.

GELU sau

DISPEPSII

Voi face un haz nebun de toţi acei naivi care îşi închipuie că ascult muzică şi mă interesez de istoria picturii din plăcerea, cum îi zic ei, estetică. Aseară am urmărit, în *Oratoriul de Crăciun* al lui Bach, revenirea unei anumite dezlânări a frazei care seamănă cu fosta mea profesoară de algebră. În simfonia *Militara* mă interesează îndeosebi cum e rezolvată stingerea unui incendiu, cred că în afara intenţiilor autorului.

L-am studiat timp de trei săptămâni pe Hans Holbein cel Tânăr, preocupat să surprind în portretele sale anume semne ale degenerescenţei, datorate unor profesiuni grosolane. Am descoperit astfel, cu destulă precizie, că *Portretul lui Thomas Goldsalve şi al fiului său* trădează ocupaţia modelelor. Indiscutabil, erau negustori de porci. Priviţi chipul tatălui – ars de soare, însemnat la marginea ochilor de un zâmbet şiret care vrea să spună: aceşti godaci York sunt exemplare minunate. În două săptămâni, cu îngrijire şi porumb, ating 120 de kile…

Am cercetat atent şi *Portretul astronomului Nicolas Kratzer*, slugă a lui Henric al VIII-lea, insistenţa revenirilor mele în acea sală a Luvrului în care stă atârnat printre anonimi l-a şi îngrijorat puţin pe paznic. Mi-a reţinut luarea-aminte, la el şi la *Negustorul Georg Gisze* din Muzeul din Berlin, o anume limpezime a privirii. Descoperirea m-a tulburat, de bună seamă.

M-am privit mult în oglindă. Neîndoios, acea limpezime lipseşte din lumina ochilor mei. Oamenii aceia se ocupau cu multe potlogării, înşelau cu mult mai aprigă pricepere decât contemporanii mei, mâna lor împodobită adesea cu inele scumpe (şi cam incomode) părăsea mai uşor decât mâinile noastre instrumentele cu care sunt înfăţişaţi (compasuri, echere, cuţitaşe, foi de hârtie

cu însemnări), trecând repede la ciomag sau la pumnal, deşi mai curând la ciomag, frângând gâtul unui adversar, repezind pumni în capul unui amic devenit obraznic după o halbă de bere. Şi totuşi…

Totuşi oamenii aceia aveau privirea mai limpede, mai inocentă decât a mea. Cum se văd pe chipul meu semnele unor vinovăţii pe care nu le cunosc! N-am lovit niciodată pe nimeni, nici măcar în gând, n-am strâns nici unuia gâtul, ca să nu mai vorbesc de faptul că n-am îndrăznit, chiar atunci când mi-a venit o asemenea năştruşnică idee, să încurc câteva hârtii la biroul în care lucrez de mulţi ani. Şi ce fantastică ar fi fost expedierea la firma furnizoare a unei cereri de corsete, câteva zeci de vagoane. Şi ce figură tâmpită ar fi făcut şeful să primească asemenea comandă, tocmai când el aştepta mai nerăbdător planşete de desen! Ochii mei sunt întunecaţi, au în albul lor o ezitare cenuşie, vinovată, la drept vorbind destul de penibilă. Liniile active nici nu sunt măcar paralele. Sub cearcănele foarte urâte se lasă dungi adânci, oribile. Nasul aparţine mai curând unui escroc decât unui funcţionar care şi-a făcut toată viaţa datoria.

Frecventarea, în continuare, a picturii flamande şi a celei italiene m-a îmbolnăvit în săptămânile următoare. Giotto, iubitul dintotdeauna, îmi dădea mari migrene, Botticelli mă înfuria, Bosch, care avusese întotdeauna efectul unui tranchilizant, mă arunca el însuşi în nelinişti repetate, care se sfârşeau în colici şi grabnică nevoie de-a merge afară.

Am chemat medicul. M-a cercetat îndeaproape. Mi-a cerut să-i descriu toate simptomele. Chestiunea cu pictorii şi modelele lor am evitat-o, cât a fost cu putinţă, până când, după ce mi s-a uitat în gât, medicul m-a întrebat:

— Cum stai cu stilul gotic?

Ca oricare pacient care se respectă, n-am vrut să-i confirm că se afla pe-aproape de diagnostic,

aşa că l-am rătăcit puţin, cu diabolică plăcere:

— Îl găsesc prea ogival.

— Pe Rembrandt îl tolerezi bine? a insistat.

— Numai după masa de prânz, dacă mănânc cu măsură şi evit alcoolul… Dacă nu, nu – fui nevoit să mărturisesc. Anumite compoziţii de mari dimensiuni mă balonează.

— Asta este, zise doctorul.

Se aşeză la biroul meu şi scrise câteva paragrafe.

După plecarea lui, remediile îmi părură destul de simple.

Îmi aflase o dispepsie pe fond neurovegetativ, însoţită de alergia specifică. Îmi explicase pe larg, interpretând grafia lui imposibilă, că va trebui să evit mâncărurile cu sos, condimentele şi secolul al XV-lea. Maladia mea cerea îngrijire atentă, pentru că, spusese el, accidente mai grave decât cele pe care le avusesem sunt posibile. Oamenii din ziua de astăzi îşi suprasolicită stomacul şi mintea cu alimente prea grele, unele de o toxicitate ce poate culca chiar un taur. Mi-a interzis cinematograful – excitant brutal al sistemului nervos —, lectura studiilor de filozofie, discuţiile cu prietenii, pasiunile (oricare ar fi ele), emoţiile tari, jocurile de noroc, tragerea la tir, poezia clasică şi contemporană, spiritismul, primirea şi darea de sfaturi, eliberarea adeverinţelor, cearta, investigaţia şi controversa, conservele de orice fel, fumatul, petrecerile cu lăutari, smântâna, replica, conversaţia şi contradansul, tăcerea îndelungată, călătoria în avion, zăbava, mânia, smerenia, durerea şi corespondenţa, literatura de referinţă şi cea de ficţiune, cafeaua, Yehudi Menuhin, Kempff, Gieseking, Wagner, glucidele, preparatele cu tocătură, emisiunile radiofonice pentru şcolari, jocul domino şi lotonul, veştile tari, blondele slabe, pesmetul sub orice formă, lumina prea puternică, întunericul prea obscur, purgativele, preparativele, grafica de şevalet, brânzeturile fermentate,

rezumatele, referatele, minutele, ceapa şi usturoiul, Delacroix şi Daumier.

Mă sfătuise să încerc o descongestionare a vaselor periferice şi o descărcare a ţesuturilor de cantitatea enormă a corpilor toxici. Îmi recomandase Senphenol, de două ori pe zi, dimineaţa şi seara, pe nemâncate.

În prima zi de tratament, Senphenolul, excelent produs Ciba, îmi provocase vome şi fenomene de spasmofilie. După o săptămână, cura cu acest miraculos medicament îmi declanşă o criză hepatică. Chemat din nou, medicul se arătă satisfăcut de evoluţia sănătăţii mele, prescriindu-mi să dorm, pe cât posibil, fără pernă.

— Totul decurge normal, spusese la plecare. Foarte curând vei începe să elimini.

Chiar aşa s-a şi întâmplat. În ziua a şaptea, pe când dormeam fără pernă, întocmai cum îmi recomandase, simţii lângă mine, în aşternut, că mişcă ceva. Sperietura fu scurtă şi încercai îndată s-o stăpânesc, n-aveam voie s-o am. Din tâmplă sau din ureche, nu ştiu sigur, ieşise o frază care glăsuia cam astfel: *Pentru că dincolo de unele aparenţe, fenomenul se înfăţişează unitar şi cu implicaţii nebănuite*… Era o frază pe care şeful meu mi-o turnase în minte în timpul unei discuţii despre dinamica bilanţului, pe care tocmai aveam să-l închei în curând.

În ziua care urmă, era într-o luni, vomitai mult: câţiva nasturi şi o minge roşie de cauciuc, care mirosea puternic a abecedar. Recunoscui mingea pe care mi-o dăruise, cu treizeci de ani în urmă, unchiul Titu, când împlinisem şase ani, şi pe care o căutasem atât, după o joacă în grădină cu Vică Anghel şi Petrache Opreanu. Fusese o zi caldă, plicticoasă, mama făcuse, ca întotdeauna de ziua mea, gogoşi mari, bine rumenite, peste care turnase mult zahăr. Vică fusese de părere să ieşim din camera unde musafirii deveniseră gălăgioşi, iar Jean Moscopol ne exaspera cu cântecul acela

nerod: *În fumul de ţigară*. Petrache Opreanu mâncase opt gogoşi, frate-meu numărase bine, pentru că şi eu văzusem că o ia pe-a opta, aşa că acceptase să ieşim în curte. Lelia nu voia, începuse chiar să plângă, spunând ca o ticăloasă că e mingea ei, ca şi cum nu ştia toată lumea că eu fusesem cel care stinsese dintr-o singură suflare toate lumânările tortului şi tanti Nina, grasa, mă sărutase de-mi rămăseseră pe obraz semnele acelea scârboase. Târziu, se întunecase de-a binelea, mingea dispăruse fără urmă, tanti Nina îmi tot freca ochii să nu mai plâng, iar nenea Titu, în loc să promită că-mi va aduce alta înainte de aniversarea mea viitoare, când avea să înceapă şcoala cu tot şirul ei de necazuri, cum s-a şi văzut, râdea de mine zicând:

— Băiat mare şi plânge ca o capră!

Curând după aceea, mi-a ieşit pe pernă (am reînceput să folosesc perna, altfel nu-mi mai puteam odihni capul răvăşit şi aşa de Senphenol) societatea literară „Junimea“. La început lucrurile erau clare: domnul Maiorescu, aşezat într-un fotoliu, asculta pe poet cu o atenţie de domnitor moldovean, felicitându-l prin exclamaţii scurte şi dându-l celorlalţi domni, îmbrăcaţi în şorţuri pepit şi cu funde la gât, ca exemplu de compoziţie. Mai apoi însă, a venit unul care a zis din uşă că patronul nu e decât un demagog, că n-are înţelegere pentru versuri, că stă pe fotoliu cocoţat ca Zeus în Olimp şi că o să-i amorţească mâna. Ceea ce s-a şi întâmplat. Însemnările zilnice pe care le scria a trebuit să fie întrerupte la volumul III. Alături ieşise pe pernă şi mă privea ca o statuetă Olguţa: spunea că mă văzuse cu ea pe munte, că intrasem cu ea la cinematograf şi, când apăruse directorul, nea Costică Francezu, nu reuşisem decât s-o sărut la repezeală.

Cred că trecuseră două săptămâni de boală, când mi-a atras atenţia un zornăit prelung. Lângă mine, în timpul somnului, căzuseră bani găuriţi, fise

colorate, o mulţime. Jenică dăduse să le adune, dar din mâna lui zburară doi porumbei. Mai căzuseră atunci abţibilduri, o tricicletă, un cub roşu, un yoyo. Yoyoul era nou şi de o frumuseţe fără egal, şi m-am mai liniştit, deoarece îl considerasem definitiv spart. Am dat să-l joc puţin, dar mi-a fost frică, pentru că la radio lătra o voce aspră, piţigăiată, nenea Titu spunea că nemţii vor începe fără întârziere războiul. Nu termină bine nefericita lui vorbă, că şi începură să tropăie pe toate străzile soldaţi în uniforme verzui, cu căşti ce semănau cu bretonul Lilicăi, proasta lui Dafinescu, şi căzură chiar câteva bombe. Am cules atunci o schijă perfect şlefuită şi acea schijă iat-o acum lângă mine, pe albul feţei de pernă.

Senphenolul nu dă, m-a asigurat doctorul, fenomene secundare, nici obişnuinţă. După o oră, aşteptând să-şi facă efectul, pe când credeam că mă voi simţi mai bine, auzii în tâmplă bătaia cunoscută a pulsului şi îndată ieşi oglinda. O învârtisem în timpul recreaţiei mari în ochii domnului Sache, pedagogul. Băieţii râseseră, dar Sache se prefăcuse că nu înţelege. După aceea, pe când desenam un ornitorinc pe maculator, o lovitură puternică deschisese uşa: un grup de soldaţi cu o mitralieră păşise în clasă; unul aşează mitraliera pe trepiedul ei, deasupra catedrei, şi un plutonier ceruse să ridicăm mâinile. „Cine are arme să le predea imediat.“ Ieşise Ionescu M. Alexandru, care avea două pistoale cu dopuri, şi le depuse pe marginea catedrei. Mă dureau îngrozitor mâinile şi plutonierul fu de părere să le lăsăm, în sfârşit, jos pentru ca Ionescu M. Alexandru, care se aşezase la loc, să se poată duce la closet să se spele. Cineva ne explică: directorul fusese dus de soldaţi şi rebeliunea eşuase. Un avion aruncase afişe pe care scria clar că ordinea fusese restabilită, că Ionescu M. Alexandru nu se dovedise vinovat cu nimic. Au trecut ani şi pedagogul mă căuta. Au venit alte avioane, a ars într-o vară arsenalul.

Pedagogul îmi dădu, în sfârşit, o palmă zdravănă şi-mi spuse că, dacă nu-i dau oglinda s-o ducă la direcţie, mă va elimina din toate şcolile din lume. Aş fi vrut să-i adresez o strâmbătură, dar apărură fetele domnului Ignăţoiu, care spuseră poezii cu o grabă pe care nu le-o bănuiam şi care întrecea magnetofonul meu când e dat repede.

În ziua a unsprezecea avui noroc de poezii mai bune. Erau ale mele. Una purta sub titlu o dedicaţie: *Marioarei*. Era dimineaţă de sărbătoare, Marioara venea de departe şi s-a oprit înaintea mea, pe trotuar, zâmbind. Era Nela. Îi mângâiai obrazul, îi cerui să nu fie supărată şi să treacă şi peste asta. Când mă apropiai să o sărut, era Dorina. Făcuse pentru mine tot ce putuse. Mă invită să mergem la cinema. Până ajunserăm noi acolo, se schimbaseră multe, multe filme, aşa că în loc de un film oarecare văzurăm ultimul Antonioni.

Urmase un rău mai suportabil şi, îndată, defilarea. Dinspre bulevard veneau tancurile, fanfara cânta de te asurzea, în tribuna din faţa Mitropoliei se zărea pieptul prefectului, împodobit cu o eşarfă tricoloră. Valuri, valuri de avioane uriaşe mai ajungeau până la mine, căutau gara, Dorina se mira, spunând că la ei, la Slatina, n-au fost deloc bombardamente până la sfârşitul războiului. Loviră rafinăria lui Ciufu, cimitirul. Ea era mică, nu-şi aminteşte dacă treceau avioane americane sau nemţeşti, cimitir aveau de bună seamă, fapt era că nu se mai putea suporta, alarmele se dădeau de două ori pe zi, astfel că plecarăm la Voineşti, în dispersare. Am lângă mine, după o nouă greaţă, *Destinul omenirii, Criticele* lui Gherea, semnul de carte din mătase.

Între năvălirea goţilor şi teoria lui Charles Nicolle se făcu pace. Apărură steaguri. Se întunecă însă imediat. În noaptea aceea se cutremură pământul, turnul primăriei şi băcănia lui Barkukis se prăvăliră şi praful răscolit de acolo mă ajunse abia când am intrat la facultate.

Cum încetară aplauzele, îl zării pe Călinescu, ferindu-se parcă de muşte nevăzute. Avea între degete o hârtioară cu însemnări despre Sainte-Beuve, Port Royal, şi Valentina îmi şopti că nu prea înţelege ce vrea să spună. „Cuvintele lui au poate farmec, dar până la urmă nu rămâi cu nimic.“ Cred că atunci am început să n-o mai iubesc. O iubeam nemaipomenit de mult, îndeosebi iubeam acea mişcare a capului când îşi ferea ochii de căderea pe frunte a părului şi semăna cu Madeleine Sologne. Şi iată-mă în bancă, mângâindu-i mâna, şi scrisul care nu voia să iasă caligrafic pe tăbliţă, superb ca pe tăbliţa lui Cruceanu. Ne-a părut rău amândurora că acela îşi va menţine premiul.

Ieri am eliminat toate scrisorile, doctorul avea dreptate, toate paginile de jurnal, toate literele.

În ziua a 14-a m-am simţit mai bine. Am stat toată ziua în casă, încercând zadarnic să întorc un disc pe partea cealaltă. Am ascultat, aşadar, neîntrerupt *Dansurile vechi pentru lăută*. De această situaţie profită arhitectul. El mă conduse pe aleile albe, îmi arătă marile construcţii din beton şi sticlă, luminate de oglinda apelor strânse în inelul fântânilor. Erau oraşe care se desfăceau la infinit în faţa ochilor şi treceam fără osteneală prin ele; de la ferestre îmi făceau cu mâna persoane cunoscute, unele mă mustrau cu strigăte scurte, pentru că nu vorbisem niciodată împreună, apoi printre arcade şi peste podeţe traversam, mai departe, ţări şi continente, pe trotuare de sticlă, prin arcade de sticlă, până la marginile lumii. Iată aici, la căpătâiul patului, termometrul şi pipeta, şi prospectul de călătorie, şi scrisoarea neexpediată, şi planeta de tânăr care-mi prezicea o căsătorie fericită cu numita Lina, şi perfectul simplu în care se aşezaseră toate trecerile mele. Căzură lângă pat stâncile enorme de la Obârşia şi de pe Caraiman, îmi strângeam acum în jurul gâtului fularul gros şi zăboveam cercetând poteca ce se pierdea în ceaţă.

Marginile lumii se simţeau scârţâind, ca zăpada îngheţată sub paşii şovăielnici.

Căzură apoi, pe rând, şi Didona, şi Webern, şi prietenii, şi verighetele. Trecuseră două săptămâni şi sosise copilul. Costache s-a fotografiat cu Nana în braţe şi a ţinut-o aşa – zâmbind mai mult copilului decât obiectivului – mai bine de cinci ani. Rareori îmi mai vorbea despre romanul lui.

Mă simţeam mereu mai bine. Devenisem uşor ca fulgul. Doctorul se bucura de însănătoşirea mea evidentă.

Plecam şi mă întorceam, mâncam la oră fixă, respiram cu voluptate aerul din ce în ce mai pur. Se împrimăvăra. Doctorul mă anunţă într-o zi că sunt salvat. Nu mai lăcrimam la vederea nici unui obiect din cele pe care le eliminasem în lunga mea boală. Eram indiferent la toate, făceam toate cu o precizie care mă minuna. Mai privii, într-un târziu, o pagină de jurnal, scrisă mărunt, în care era vorba despre despărţirea de Valentina. Nimic nu mai tresări în mine.

Medicul, amabil, mă vizită şi-mi luă mâna. O ţinu îndelung într-a sa şi mă privi cu blândeţe. Se întoarse apoi către cei de faţă şi declară satisfăcut:

— Gata. De acum înainte nimic nu-l mai poate tulbura.

Şi-mi închise, cu un gest profesional, ochii cu care văzusem mai înainte atâtea lucruri tulburătoare, printre care, nu de puţine ori, pe Holbein cel Tânăr şi pe Giotto, iubitul dintotdeauna.

GELVEN Extraordinară dexteritate la întoarcerea scurtă, fără ezitări a comutatoarelor, ghiventurilor, piuliţelor, spiţelor, robinetelor. Îi spusesem ceva, în glumă, nu reţin ce, o părere oarecare cu valoarea unui strănut. M-a întors din fraza pe care tocmai o încheiam, mi-a prins capul în menghina degetelor lui şi m-a înşurubat repede, fără ezitări, înţepenindu-mă. S-a învârtit, apoi, un

ceas întreg în jurul meu, studiindu-mi expresiile răsfirate în aer ca un fum, trăgându-le înapoi spre a le aprecia compresia, în imediata apropiere a nasului meu. M-a mângâiat cu o cheie franceză, m-a poftit la precizări cu şublerul pe care-l tot agita în jurul frunţii. După ce a fost edificat asupra cuvintelor ce-mi scăpaseră prea uşor din gură, mă sancţionă: strângându-mă, de-a lungul, într-o presă nemiloasă, tăindu-mi scurt prelungirile, dându-mi să înţeleg printr-o perforaţie cu spiralul, la mijloc, că sunt definitiv condamnat. Îmi mai făcu un filet, mă înconjură cu sfaturi şi câlţi şi mă potrivi cu dibăcie între două bucşe metalice. Rezistam. Forţă puţin. Mergea.

Prins acum într-un bloc compact şi rece, ca o bujie în carcasa motorului, regret amarnic pilitura măruntă pe care o cedasem şi pe care mecanicul meu n-o merita nici pe departe.

Sunt oameni, ca Gelven, care nu dau rateuri şi nu scot fum. Marea lor plăcere este de a-i determina şi pe ceilalţi să stea în baia de ulei ca şi ei, rigizi şi înşurubaţi până la gât, mimând perfecţiunea şi rostul angrenajului.

GEMISTOS Dar sunt oameni, dimpotrivă, de imaterialitatea luminii. Gemistos s-a alcătuit dintr-o clipire a apei, vârf de unghie sidefată, adunată timp de mulţi ani într-o ceaşcă de porţelan.

Entuziaşti şi liberi, purtând în inimă prea multă bucurie pentru o lume în care stau împotrivă şi săbii şi roţi dinţate ce ştiu să apuce mâna, ei încep alergătura într-un capăt al străzii şi, pe măsură ce se depărtează, îi vezi subţiindu-se treptat, devenind la început o simplă fundă, apoi fâşie de fum şi, în sfârşit, o fină umbră pe un perete. O mie de oameni trec pe lângă zid şi nu observă firul gingaş, care tresare la fiecare trecere ca o părere. De-a lungul istoriei au pornit nenumăraţi indivizi alcătuiţi din această substanţă delicată. N-au ajuns printre noi decât câteva dâre de scrum.

Veni-va oare vreodată ziua în care, luând cărbunele, să conturăm, pe zidurile ce au înfruntat timpul, profilurile lor de înaintaşi ai luxului şi ai jocurilor de meteoriţi?

Ar fi nedrept şi trist, şi nu ştiu dacă viaţa ar mai merita să fie stimată, dacă omenirea n-ar nădăjdui, pentru un termen oricât de întârziat, să sărbătorească pe toţi cei care, nepricepuţi să-şi construiască carapace, au dansat neprecauţi în lumină pentru plăcerea ochiului, goi şi sfioşi, măcar o clipă, prefigurând mişcări şi trăiri, idei şi construcţii rafinate, gratuite, cărora ştiinţa şi înţelepciunea încep abia în zilele noastre să le determine frumuseţea, eleganţa, muzica miraculos vindecătoare.

GEMMA „Deşi puţin unsuros, numele este splendid dacă avem în vedere şi faptul că una dintre cele mai strălucitoare stele din Coroana boreală îl poartă în înălţimile cenuşii, pe axul lunetei în care mi-am înfipt privirea şi speranţa unui *dincolo*.“ (G. Galiani: *Macrocosmos*)

GENTILE sau

REPRIZĂ STEREOSCOPICĂ

Duc o viaţă exemplară, cum numai oamenilor excepţionali le e dat să trăiască. Sunt considerat în oraş drept un virtuos, înzestrat cu talente diverse, dintre care cel literar le întrece pe toate celelalte. Un scriitor profund şi, nu mai puţin, fermecător. Nu mă îndoiesc de succesul meu, care, de altfel, începuse să mă sâcâie. Dispreţuiesc totuşi orice tinde să strice echilibrul bunei rânduiri a lucrurilor.

Nu acelaşi lucru se poate spune despre vecinul meu Gentile, a cărui casă se află vizavi. Îşi bate, pur şi simplu, joc de viaţa care i-a fost dăruită. Se consideră şi el scriitor, dar n-are talent cât negru sub unghie şi, chiar de l-ar avea, îşi

batjocoreşte în aşa chip propria-i persoană, încât nimic bun nu poate ieşi de la el.

În timp ce eu nu beau, nu fac excese de alt fel, în timp ce toate în viaţa mea sunt perfect aşezate, de la trezitul la oră fixă dimineaţa, până la alimentaţia raţională,

el îşi risipeşte zilele în chefuri destrăbălate, în lungi conversaţii cu prietenii. Semn al dezechilibrului său sufletesc este şi pasiunea cu care bate drumurile toată ziua.

Stau toată ziua în casă, printre cărţi, mă feresc de-a avea prea multe contacte cu oamenii, care, răi şi imposibili, nu fac altceva decât să-mi mănânce timpul.

Într-o zi a fost văzut de Sevastiţa tocmai dincolo de Abator, înhăitat cu alde Gică şi Francisc Mitrescu, indivizi demni de tot dispreţul.

Este preferabil să-ţi aduni o experienţă solidă din frecventarea clasicilor. La urma urmei, douăzeci de secole de literatură constituie şcoala cea mai severă şi cea mai utilă pentru un scriitor.

El pretinde, dimpotrivă, că nu poţi înţelege realităţile decât amestecându-te mult printre oameni, răscolind până şi lăturile spre a descoperi sensul adevărat al lucrurilor.

Aşa se face că, la vârsta mea, am în raft trei romane publicate şi sertarele pline de fişe pentru alte trei. Sunt de o seriozitate ce impune oricui, regimul de austeritate pe care mi l-am impus, ritmul de muncă pe care-l urmez cu exactitate de ceasornic se concretizează în realizări bine apreciate.

E adevărat că de multe ori renunţă a se mai risipi în nimicuri, rămânând în casă, unde scrie. Dar îşi pierde nopţile, probabil mustrat de criza timpului irosit,

până în zori, bând cafele după cafele, poate chiar drogându-se. Arta nu creşte pe teren fertilizat artificial.

Artistul trebuie să fie faţă de uneltele sale asemenea preotului în altar. Să oficieze. Să creadă cu toată fiinţa în desăvârşita sa puritate.

Gentile se spurcă tot, înainte de-a scrie ceva. Bate cârciumile pe rând, se încaieră cu diferiţi indivizi.

Sevastiţa, care vine să-mi facă ordine şi curăţenie marţea şi joia,

îi face curăţenie şi lui, o singură dată pe săptămână, sâmbăta. Ce găseşte la el în casă, când se apucă de treabă, e de speriat. Nici porcii nu pot trăi în asemenea dezgustătoare promiscuitate.

Tot Sevastiţa îmi povesteşte cum, într-o sâmbătă seara, a venit acasă atât de beat, încât

a alunecat
pe scări
şi s-a
rostogolit
pe trepte
până jos.

Era în seara când m-am întors de la cinema, pe la zece, şi am auzit văicăreli la el. De aceea, îmi explică ea, de câte ori se află la mine şi

aude zgomot, strigăte şi neînţelegeri la el,

lasă toate treburile şi, îngrijorată, temându-se să nu repete figura sau să-şi pună în pericol, prin cine ştie ce altă năzdrăvănie, sănătatea şi chiar viaţa,

traversează

la Gentile şi nu se întoarce până nu se asigură că este în afară de orice pericol.

*

Uneori vrea să mă atragă în cercul prietenilor săi. Într-o dimineaţă, acum câteva zile,

a deschis fereastra larg şi, pentru că, printr-o coincidenţă,
mă aflam la fereastră,
a profitat de întâmplare şi mi-a făcut semn cu mâna.
Am închis grabnic fereastra. Dar am continuat să-l privesc prin jaluzele.

A ridicat din umeri şi şi-a aprins o ţigară. Deşi este înconjurat de amici, îmi spuneam după jaluzele, vezi, el duce dorul unei prietenii adevărate. Îl chinuie singurătatea. Dar nici n-o să poată avea vreodată înţelegerea mea,
pentru că, sărmanul, iată ce descumpănit şi îmbătrânit şi meschin se arată.

Îl dispreţuiesc.
Fără îndoială, la rândul său, mă dispreţuieşte, pentru că viciul dispreţuieşte buna rânduială şi exemplarul perfect organizat.
Mi-e milă de slăbiciunile sale, dar n-am răgaz să-l scot
de pe calea întortocheată, mizeră şi fără ieşire pe care s-a angajat. E una din acele situaţii care impune unui
spirit lucid, care-şi cunoaşte rosturile, o rezervă ce seamănă cu intoleranţa.

Se zbate în nelinişti, e singurul în măsură să curme aceste nenorocite stări.

Eu nu le am: lecturi bune, clipe îndelungi de singurătate şi meditaţie mă ţin departe de *spleen* şi melancolii. Arta însemnează impasibilitate.

Sevastiţa îmi spune că
adesea plânge, se zbate ca un nebun, îşi sfâşie chiar şi hainele, năpădit de remuşcări, dar şi de tentaţii.

Într-o zi a căutat o scară, Sevastiţa cunoaşte întâmplarea de la o vecină, şi cum n-avea, a
enim al tasrevart

a găsit-o lângă gârliciul pivniţei şi a luat-o, fără îngăduinţă.

S-a urcat în pod şi apoi pe casă. De acolo şi-a dat drumul, învelit într-o cuvertură, reeditând experienţa lui Icar.

Numai un smintit poate face asemenea experienţe.

A spus mai târziu că a vrut să cunoască senzaţia de gol.

(Într-adevăr, îl văzusem în acea perioadă, era prin iunie)

şchio-pă-tând prin curte.

Experimentele sunt, după părerea mea, acte nebuneşti, nepotrivite spiritelor lucide care îşi propun din vreme *ce* să facă şi *cum* să evolueze.

*

Sevastiţa, care nu e nici pe departe proastă, mi-a relatat ieri câteva observaţii de-ale lui ce denotă că mă antipatizează.

A zis, printre altele, că oi fi scris eu trei cărţi, trăgând din amintirile şi cunoştinţele mele de altădată, dar că poate să-şi pună gâtul jos că nu mai sunt în stare de o pagină în plus.

Stau acum şi mă gândesc la răutăţile lui şi nu-mi pot aduna gândurile. N-am scris de două săptămâni nici măcar un rând.

Au venit la el câţiva prieteni, iată, fereastra e puternic luminată. Îl sărbătoresc. A scos ieri primul său volum şi

Sevastiţa, căreia i-a citit, susţine că are acolo nişte povestiri care-ţi fac părul măciucă, formidabile. Ea a şi plâns.

El i-a spus că manuscrisul, citit de Vladimir Streinu, a fost considerat un eveniment.

Aprecierile acestea îmi fac greaţă.

Ce poate cunoaşte el, dacă aria în care se învârteşte se rezumă la un cerc de prieteni de chef?

Toţi prietenii sunt artişti şi, printre ei, şi poetul Marineanu, spune Sevastiţa.

Îl apreciez pe Marineanu, cum îl iubesc pe Vladimir Streinu. Dar se pot înşela şi ei. Sunt oameni.

Un om dezechilibrat ca Gentile nu poate crea o operă ordonată, pentru că, ştie toată lumea, o operă este o organizare anume, o *structură*.

Bea, aduce femei deocheate, face din noapte zi, şi din zi prilej de tolăneală. Iată-l la fereastră: e uzat şi bolnav.

*

Mi-am pus în ordine toate hârtiile. De mâine voi relua nuvela întreruptă acum opt luni. Printre hârtii aflu revista *Epoca*, în care Gentile publică un fragment de roman. Judecând obiectiv, este excepţional. Mai bun decât volumul apărut acum două săptămâni, acela el însuşi cu certe calităţi.

Continuă să hoinărească mult. Poartă barbă, umblă ca un derbedeu, provoacă scandaluri în localuri publice.

Ca om mă dezgustă. Este însă un talent remarcabil. Ca şi Pake, Tudor Iorga, Valentin Panait, scriitori ce par dezorientaţi.

„Ce legătură are ţinuta mea cu ordinea scrisului?“ i-a spus ieri Sevastiţei, când aceasta îi făcea unele mustrări.

L-am judecat prea aspru? La urma urmei, marii poeţi – nu vreau să-i mai numesc – nu erau nişte virtuoşi. Dezechilibrul înfăţişării lor nu a contaminat, ba chiar a hrănit organizarea de turn falnic a operei. Se pare că

Gentile ar fi teoretizat chiar că boala, nebunia îndeosebi, subiectivismul

exacerbat, grosolănia, violenţa, beţia şi, în general, viciul nu sunt incompatibile cu arta mare, cu viziunile definitiv superbe, dacă ştii să le stăpâneşti, să le converteşti în expresie artistică riguroasă.

N-aş vrea să cad în păcatul de-a lua tot ce spune el şi relatează Sevastiţa drept adevărat. Abia acum îmi descopăr unele prejudecăţi? Va trebui să mai meditez. Oricum, nu se cade să-i întorc spatele.

Îl aştept în dreptul ferestrei. Dacă va ieşi, îi voi face semn cu mâna, aşa cum, dintr-o prietenie fără mari speranţe, îmi făcuse el.

Doarme ca un porc. A chefuit azi-noapte până târziu sau a scris.

O trimit pe Sevastiţa să vadă ce face.

Aştept.

Printr-o întâmplare, geamul ferestrei mele oglindeşte în fereastra lui razele soarelui de dimineaţă. Precis că ele, împreună cu bătaia în uşă a Sevastiţei, îl vor trezi.

Ceasul arată unsprezece. N-am scris azi nici un rând. Singurătatea asta mă exasperează. Încerc să-mi pun în ordine unele proiecte, dar gândul nu-mi stă la aşa ceva.

Fereastra lui se dă la o parte. Soarele îi bate puternic în ochi. Lampa de pe masă e încă aprinsă. Înseamnă că a lucrat cu stolurile trase, că abia a observat sosirea dimineţii.

Îi fac prieteneşte cu mâna.

Îmi răspunde. Face cu dreapta semnul că a scris. Din mişcarea capului înţeleg întrebarea pe care mi-o adresează, un fel de *ce mai faci*?

Îi fac semn, în continuare, pe muteşte, cu palma strânsă adusă la gură şi cu capul dat pe spate. Să înţeleagă că am băut.

Ridică degetul în semn de mustrare. Sevastiţa iese pe poartă de la el.

Şi-mi aduce o foaie de hârtie.

Scrisă azi-noapte, poezia e foarte delicată: despre o femeie ce se priveşte în oglindă.

Flutur mâna de adio.

Îmi răspunde, prietenos, dintre stele…

GEO sau

RIDICAREA LA PĂTRAT

– povestire picarescă –

Cei care n-au trecut în viaţă prin întâmplări violente sau penibile, ca mine, nu ştiu decât că zilele trebuie trăite şi nu bănuie că există mii de argumente în favoarea sinuciderii.

Am supravieţuit nu datorită propriilor mele forţe, ci tehnicii. O maşină minunată m-a salvat la timp, tocmai când urma să fiu sfârtecat de oameni. Îndepărtându-mă de mutrele urâte ale celor care mă încolţiseră, am avut pentru câteva clipe imaginea integrală a lumii, mizeria ei. Mocirla m-a dezgustat şi, dacă ar fi fost să mă mai înapoiez printre ei, aş fi ales ca replică sinuciderea.

Iată cum s-au petrecut toate aceste lucruri:

Fusesem un copil inteligent. Joaca mea, spun unii, se remarca prin bun-gust, ingeniozitate, îndemânare la întocmirea din mai nimic a unor jucării amuzante. Ştiam să construiesc viori minuscule din cutii de chibrituri, macarale miniaturale. Desenam frumos. Din hârtie şi pap confecţionam măşti care închipuiau persoane cunoscute, cu trăsăturile lor foarte abil prinse din creion şi acuarele. Un domn Ionescu era, se pare, cel mai reuşit. Personajul purta în obraz impertinenţa şi graba fără minte: Ionescu era un repezit şi un ridicol. Copiii fugeau de mutra lui, realmente înspăimântaţi. Este uimitor cât de adânc cunoscători ai oamenilor sunt copiii! Îţi trebuie o viaţă întreagă de investigaţii spre a afla datele esenţiale ale unei persoane, ezitând să o categoriseşti de bună sau rea şi, după toate

cercetările, ajungi la concluzia că puştiul care se ferise şi pronunţase: „Nu-mi place, nu-l iubesc pe unchiul Grigore!“ – avea perfectă dreptate. Şi numai după o confruntare de cinci minute.

Realizasem o mască a Mâniei, multe altele – a Caraghiosului, personaj atât de complex, că nici nu îndrăznesc să-l descriu, a Infatuatului, a Zgârcitului, a Mitocanului, a Sadicului, a Stupidului, a Neajutoratului, a Bănuitorului. Dar creasem şi câteva ce reprezentau pe Naiv, pe Delicat, pe Graţios, pe nobilul Sentimental. Ţin să fiu crezut pe cuvânt: eram încă în prima clasă de şcoală, dar cunoşteam, în datele esenţiale, din ce se compune lumea. Bunica mă certa adeseori, pentru că ei i se părea că dau prea repede verdicte în legătură cu oamenii care ne vizitau. Mai târziu, când o revedeam, îmi vorbea despre aceleaşi persoane în termenii cu care eu îi tratasem cu mulţi ani în urmă. Biata de ea, fusese trădată de prietenii cei mai buni; cei care o vizitaseră cândva se dovediseră şi ei nişte oameni mici, şi acum vorbea despre răutăţile lor fără să le mai recunoască nici o calitate, ceea ce poate că era puţin exagerat. Primise lovituri după lovituri, rudele o jefuiseră şi o jigniseră. Îmi era greu să-i amintesc că despre mătuşa Technica n-avusesem decât cuvinte de dispreţ, iar pe nepotul ei, Fosco, nu-l văzusem decât ca pe un feroce escroc. Ruinată, aruncată cu brutalitate într-o cămăruţă mai mult decât modestă de cei care acum se lăfăiau în bunurile ei, bunica ajunsese, în sfârşit, la sentimentele mele din copilărie.

Fusesem eu însumi îndepărtat de acasă pe la unsprezece ani, când a trebuit să intru la liceu. M-au trimis, cu toate protestele mamei, văduvă de timpuriu şi nu în toate minţile, la un internat, în oraşul P. Câţiva colegi care mi-ar fi putut deveni prieteni şi ajutoare, măcar prin putinţa de a ne mărturisi reciproc suferinţele, au fost izolaţi de mine. M-au lăsat între tâlhari sau, ca să fiu mai

exact, între viitori tâlhari. Unul, Ciocu, era un individ sinistru. Numai eu ştiu câte pietricele mi-a pus în orezul cu lapte, de mi-am zdrobit dinţii la masa de seară, câte „poşte“ aprinse mi-a aşezat între degetele picioarelor. Îi făcea o plăcere nebună să mă vadă plângând, provocându-mă adeseori să-l spun pedagogului, cu riscul de-a suferi apoi o răzbunare cumplită. Ciocu este cel care mi-a umplut borcanul de magiun cu nisip, fără să-l fi golit mai înainte, astfel că linguriţa înfiptă în pasta dulce şi apoi dusă la gură s-a transformat în cea mai oribilă surpriză. Tot el a fost autorul găurilor din şoşoni, în ziua în care dăduse lapoviţa şi n-aveam pantofi şi-mi învelisem picioarele doar în ciorapi de lână. Eram coleg şi cu unul Şindrilaru, un criminal înnăscut, care-mi oferea în fiecare zi câte un concurs original: să ochesc dintr-o lovitură cu buretele ud portretul regelui de pe perete, să introduc o nucă într-o sticlă de borviz, să ghicesc în ce mână are un bănuţ, să aflu unde a ascuns pedagogul mingea de fotbal confiscată înainte de orele de meditaţii. Cum nu reuşeam niciodată performanţele pe care le aştepta de la mine, organiza cu o mare pricepere un tribunal de băieţi şi mi se dădeau pedepse îngrozitoare. Eram pus să stau cu capul în jos, sprijinit de tăblia patului, câte un sfert de oră, până ce vederea îmi albea şi-mi simţeam mâinile furnicate. Mai târziu, împreună cu Teodorescu, fiul unui măcelar, Şindrilaru îmi făcea chiar procese pentru o vorbă pe care aş fi spus-o, fără să chibzuiesc, profesoarei de latină, pentru un furt imaginar. Primeam lovituri aprige peste ureche, mi se arunca pe haine şi pe rufărie praf de scărpinat sau de cretă, mi se descoseau şapca şi paltonul.

Când am fost, în sfârşit, mutat într-o clasă paralelă, abia că am dat peste alţii. Băieţii erau mai mari, mulţi fuseseră repetenţi şi fumau la closet alături de pedagog, unul Niţă Epure. Nu ştiu cine îi spusese acestui Epure că n-aş fi bărbat, aşa că într-

o după-amiază s-au repezit la mine, m-au trântit pe cimentul spălătorului şi mi-au tras pantalonii în jos, să se lămurească. Iar când a fost în şcoală o manifestaţie interzisă de direcţiune, am fost scos în careu şi toţi au început să se jure că eu organizasem toată porcăria aceea. Mizeria ajunsese atât de neagră, că a trebuit să fug. Aveam de gând să ajung la Bucureşti, să mă angajez băiat de prăvălie, să-mi câştig existenţa cu ce-o fi, numai să nu mai suport umilinţele pe care le cunoşteam acum în toate detaliile.

Am nimerit la o persoană foarte milostivă, un profesor de logică şi fizico-chimice, care, întâlnindu-mă, nenorocit şi înspăimântat, în Gara de Nord, m-a luat cu el. Soţia lui era însă o femeie rea şi declasată. Am suferit de foame împreună, individa confiscându-ne mâncarea, dar şi cheia, cu care ne închidea în casă, separaţi unul de celălalt. Comunicam din baie în bucătărie prin codul Morse, pe care profesorul mi l-a predat în câteva lecţii, deşi acum, când cunosc bine alfabetul acesta, îmi dau seama că el nu-l utiliza corect. Smintita m-a dus şi la medic şi m-a pus în nişte situaţii penibile. Îşi bănuia soţul de nu ştiu ce practici sexuale nepermise şi toate întrebările medicilor încercau să scoată de la mine învinuiri care să-l înfunde. Am fost şi bătut. Nimeni n-a vrut să creadă şi să înţeleagă că binefăcătorul meu nu avea alt motiv de-a mă ţine la el decât ca să-i camuflez de rechiziţie o cameră, camera în care îşi ţinea biblioteca.

Când, după mulţi ani, am aflat că profesorul, de la care am plecat într-o toamnă ca să mă înscriu la o şcoală de stenodactilografie cu internat, a fost închis pentru că a uneltit împotriva siguranţei statului, am înţeles că nu putea fi decât nevinovat, dar că, probabil, fusese victima aceleiaşi nebune, a închipuirilor ei morbide. Sau poate îşi aflase singur această cale de salvare?

În şcoala de dactilografie am stat puţin. Se experimenta atunci un nou sistem, se încerca să se înlocuiască împunsul ochilor cu arătătorul cu acela, mi se pare, al inelarului. Ideea era diabolică, de altfel s-a şi renunţat la ea. Ne torturau de dimineaţă până după-amiază cu digitaţia aceasta împotriva naturii, ne dureau nu numai încheieturile, dar şi ceafa şi umerii, cădeam ca muştele de oboseală, de neputinţă. Şcoala aparţinea unui minister şi, fiind război, ministerul era militarizat. Fuga mea, într-o noapte, a pus în stare de alarmă poliţia întregii ţări. M-au prins la Ploieşti, m-au adus legat, ca pe hoţi. Pentru că am refuzat să mai continuu studiile, după ce am fost bătut, am fost trimis la o şcoală de corecţie. Acolo a fost o viaţă mai liniştită şi mai onestă. Ştiam ce poate însemna o asemenea instituţie de reeducare. Şi nu-mi făceam iluzii. Oficialii erau destul de paşnici. Printre pensionari erau însă unii de teapa lui Şindrilaru. Dar să nu fiu nedrept, în general m-am simţit bine, hrana era consistentă, munceam corect şi primeam la sfârşit de săptămână şi câţiva bani pentru împletiturile de răchită pe care le făceam. După doi ani am reintrat în rândul oamenilor.

Pe Calea Victoriei se afla o şcoală de dactilografie, undeva cam peste drum de Academie. Cum aveam unele cunoştinţe în această direcţie, m-am angajat acolo supraveghetor, cu gândul să învăţ în cele din urmă şi meseria. Patronul era un escroc patentat. Nimeni nu învăţa nimic. Dacă ar fi băgat, pur şi simplu, mâna în buzunarul părinţilor care-i încredinţaseră copiii, tot s-ar fi spus că individul este cinstit. Se pierdea vremea cu discursuri patriotarde, se urmăreau zilnic ziarele şi se înfigeau în hartă steguleţe. Tot ce prinseseră elevii timp de şase luni era o frază, pe care o scriau la maşină cu majuscule: *Nu e limbă mai frumoasă ca a noastră, nu e ţară mai minunată şi mai îmbelşugată ca ea. Trăiască,*

trăiască, trăiască. Cei mai mulţi puneau la sfârşit, în loc de semnul exclamării, punct şi virgulă, pentru că nu ştiau să schimbe claviatura.

În şcoala de pe Victoriei am simţit pentru prima oară în viaţă ce înseamnă dragostea. O elevă, una care ştia să scrie cu trei degete şi le bătea în cunoştinţe pe toate colegele ei, Letiţia se numea, s-a îndrăgostit ca o disperată de mine. Ne întâlneam în sala de curs, care era de altfel o odaie modestă, după orele cinci, când patronul pleca la Nestor să-şi aranjeze treburile. O mângâiam, era de o delicateţe dumnezeiască, vorbea puţin, spunând cuvinte foarte frumoase, şi mă privea cu ochii ei mari şi negri ca şi cum aş fi fost prinţul cel mult aşteptat. Ştia să mângâie cu o privire nevinovată, avea în toată purtarea ei o reţinere feciorelnică ce mă consola pentru tot ce pătimisem şi mă încuraja că vor veni şi vremuri mai bune.

Dragostea noastră curată n-a ţinut decât câteva săptămâni, în care răstimp făcusem toate planurile de căsătorie. Am fost chemat, ca rezervă de contingent, în armată. Nu aveam vârsta combatantului, dar războiul secerase multe vieţi şi ţara avea nevoie de noi. Am plâns mult, ne-am luat rămas-bun şi-am plecat.

La regimentul de infanterie la care am fost repartizat, cu toate că o comisie medicală mă declarase inapt, din cauza deplasării rinichilor, am făcut timp de câteva luni o instrucţie sumară, dar severă. Am fost tăvălit prin toate mocirlele Cotrocenilor, am suportat toate înjurăturile plutonierilor, în nădejdea că ziua plecării pe front nu este departe.

Şi ziua aceea sosi. Inamicul spărsese frontul şi unitatea noastră a fost dislocată de pe linia de fortificaţii şi trimisă în chiar zona periculoasă. Ne-am amplasat repede pe cota 630, în apropierea unui sat. Cum duşmanul vădea interes pentru această cotă, se abţinea să atace înainte de a-şi aduna toate forţele. Răgazul acesta îl foloseam din

plin săpând, zi şi noapte, tranşee şi adăposturi. Se vorbea că avem un general de divizie foarte destoinic, că puteam fi liniştiţi, adică mai liniştiţi decât alţii, pentru că în război cine se poate considera într-adevăr liniştit? În schimb căpitanul companiei noastre era un zbir. Avea în plus mania faptelor eroice şi, în acest sens, punea la cale în fiecare moment câte o acţiune îndrăzneaţă. A format o grupă care urma să tatoneze intenţiile inamicului. Făceam parte din această grupă. Într-o zi am intrat în satul vecin şi-am dat foc şcolii. Ori că n-au observat, ori că nu i-a interesat, duşmanii noştri, amplasaţi dincolo de râu, au rămas indiferenţi la această faptă temerară. Oamenii din sat au ripostat însă imediat. Echipa noastră, deşi bine înarmată, a fost urmărită o zi întreagă prin luncă cu puştile de vânătoare, iar când m-au prins încurcat într-un zăplaz, m-au bătut măr cu furcile şi ciomegele. N-au folosit nici rugăminţile mele, nici mărturisirea că sunt de-ai lor şi că nu mi-am executat decât ordinul. Am stat trei zile în infirmerie, adică într-o căruţă, mai curând mort decât viu. Când m-am trezit, am fost ales să fac o incursiune, împreună cu alţi patru, dincolo de râu.

Am mers prin zăvoi mai mult şchiopătând. De pe o colină împădurită se zăreau, într-adevăr, pregătirile inamicului. Erau forţe, nu glumă, în special tancuri, cam prost camuflate, dar atât de multe, că ţi se făcea rău privindu-le. Am însemnat conştiincios toate amplasamentele şi ne-am retras. Între colină şi poziţiile noastre era un drumeag de ţară, apărat de vederea celor de dincolo de un val înalt de pământ. După ce am trecut apa prin vad, am apucat-o pe acel drumeag descoperit. Două avioane au apărut la orizont. Erau I.A.R.-uri de-ale noastre, le cunoşteam bine de la Otopeni, unde fusesem la o nuntă pe când eram încă elev. Când au fost destul de aproape, au făcut un scurt viraj pe deasupra capetelor noastre, pilotul unuia mi s-a părut că mi-a făcut cu mâna. În clipa următoare,

revenind, au deschis focul de mitraliere. Am crezut că e o glumă, dar m-am lămurit repede că nu-i vorba de aşa ceva. Armele trăgeau îndrăcit, gloanţele făceau să sară în juru-ne pietrele de pe drum, apoi cocenii de floarea-soarelui, printre care am început să ne împrăş tiem. Ne-au ţinut aşa un sfert de oră, înnebuniţi de spaimă, alergând câţiva zeci de metri, târându-ne prin vâlcele, stăpânindu-ne mânia, uimirea, clănţănitul dinţilor.

Am reuşit să mă întorc la grupa mea. Eram însă singur, căpitanul, căruia i-am povestit toate cele întâmplate, nu vru să-mi dea crezare, nelăsându-se convins nici de mâna care-mi sângera, nici de hainele care arătau ca vai de lume pe mine. A murmurat, într-un târziu, ceva ce semăna cu *bi-ne* şi mi-a recomandat să mă odihnesc. De-atunci înainte, ori de câte ori stăteam de vorbă cu Petrescu, învăţător în civilie de prin părţile Branului, apărea negreşit cineva care să tragă cu urechea. Petrescu (am aflat mai târziu, după ce a fost împuşcat în chip misterios la forţarea nereuşită a podului) era, se pare, bănuit de participare la adunări socialiste în judeţul său. Fapt e că n-a fost acţiune la care am participat ulterior în care să nu fiu însoţit de indivizi ce-mi voiau răul. Nu-i cunoşteam eu bine pe dumnealor, încă de când eram de-o şchioapă? Semnele de suspiciune erau de nesuportat, dar, spre norocul meu, atacul duşmanului n-a întârziat prea mult. Într-o seară a început prăpădul.

La început ne-au pisat nebuneşte cu artileria. Au răscolit fiecare metru de pământ, revărsând asupră-ne potop de fier şi bolovani de pământ. Apoi i-am văzut apropiindu-se. Mi-am luat puşca şi am sărit primul, de îndată ce am auzit comanda. Am alergat, trăgând în neştire, înainte. Mi-am zgâriat rău bărbia într-o reţea de sârmă ghimpată pe care n-o văzusem, apoi, cu mâinile pline de sânge şi cu tunica năclăită, am sărit ca un disperat câteva şanţuri antitanc. Şi din cauza oboselii, şi a panicii,

şi a sângelui pe care-l pierdusem (bărbia mi-era sfâşiată adânc), am alunecat într-o groapă. În aceeaşi clipă a fost lângă mine căpitanul, urlând cu ochii ieşiţi din orbite că n-are să-mi meargă, că m-a urmărit tot timpul încotro am apucat-o, că el n-are de dat socoteală nimănui pentru un ticălos. Îmi râcâia cu vârful pistolului gâtul şi mai ales bărbia, care-mi sângera, încercând să urce ţeava spre creştet sau, când luneca, spre inimă. Toate s-au petrecut îngrozitor de repede, m-aş fi lăsat poate doborât dacă nu vedeam că Ciocu sau Şindrilaru, sau dracu' ştie cine era pentru că semăna acum cu toţi, sau mi se părea că nu mai semăna cu nimeni, era hotărât să mă cureţe. Puşca, întoarsă dintr-o mişcare repede, îl dădu pe spate. Înainte de-a mă ţinti din nou, descărcai gloanţele în el. Se prăbuşi imediat, fără un cuvânt măcar. Sării din şanţ, dintr-un salt de pisică şi, îndată ce aflai un camarad culcat pe burtă între dovleci, mă trântii lângă el.

— Încetează, îmi porunci acela. Ce rost mai are să strigi ura, tu nu vezi că ne zdrobesc cu tancurile?

Abia după ce mi-am mai revenit puţin, mi-am dat seama că răguşisem strigând, ca la atac, din toate puterile. La douăzeci de paşi în faţă se înălţa, şovăind, o namilă de metal. În spatele ei se zăreau, pitulaţi, ostaşi necunoscuţi, care trăgeau cu automatele aiurea, parcă vrând să sperie ciorile.

Traserăm amândoi, cu mişcări disperate, percutoarele grenadelor. Aruncarăm. Tancul lovit în plin de un obuz venit cu şuierat scurt, din spate, se lăsă pe-o rână şi începu să ardă. Grenadele noastre risipiră, prin două fulgerări scurte, pe infanteriştii care îl urmau.

Se făcu puţină linişte, apoi reizbucni dezmăţul undeva în stânga, ceva mai departe. Mă ridicai în grabă. Privii o clipă pe cel de lângă mine, aşteptându-l să se ridice. Sta pe burtă, cu mâinile încleştate pe armă, nevrând să facă nici o mişcare. Era un băiat tânăr ca şi mine, abia îi mijise barba.

L-am părăsit. Acum, când îmi amintesc momentul acela, încă nu ştiu dacă era doar înspăimântat sau, cine ştie, murise de mult. Nu m-am mai uitat înapoi, am alergat peste câmp şi am intrat în prima casă întâlnită în cale. Era pustie. Un curcan mă sperie foşnind sub masă. Mă trântii în patul acoperit cu o velinţă neagră cu trandafiri mari, roşii, şi ascultai încordat, dar într-un fel fericit, rafalele care se îndepărtau.

Două săptămâni am mers pe jos, îmbrăcat cu o haină ţărănească, aflată într-o moară, până la Ploieşti. Ştiam bine că sunt dezertor, aşa că ocoleam, pe cât îmi era cu putinţă, orice întâlnire cu oamenii. Pe undeva pe la Buzău, înfometat, mâncasem mere dintr-o livadă, şi-acum stomacul mă durea groaznic. În fine, am întâlnit coloane militare cu farurile aprinse, treceau în noapte fără precauţiile camuflajului, ca şi cum n-ar mai fi fost pericol de bombardamente.

La Ploieşti aflai de la un copil că se făcuse pace. Dar când să ies din Româneşti, din pădure cineva începuse să tragă cu arma împotriva mea. Erau nemţi, m-am lămurit curând după aceea văzând câteva Volkswagenuri înaintând pe şosea.

Încă o săptămână şi eram la Bucureşti. Casa de pe Victoriei, unde fusese şcoala de dactilografie, nu mai era. O bombă o lovise în plin. Elevii, nicăieri.

Mai spre toamnă am aflat că Letiţia făcuse un copil, că mă dăduse în judecată şi că mă aşteptau zile grele. Îmi cerea confirmarea paternităţii. Dar cum să i-o dau, când legătura noastră fusese absolut nevinovată şi se putea dovedi că vorbisem împreună abia cu câteva luni în urmă? Mi se păruse mie că feciorelnica Letiţia e puţin umflată la chip şi că urcă greu scările şcolii, dar nici prin gând nu-mi trecuse…

N-aveam nici un rost. Nimeni nu voia să mă primească la lucru. Dormeam la un vechi prieten, unul care lucra la „Herdan“. Pentru că n-aveam cu

ce să-i plătesc, i-am oferit, convins că mi-o va refuza, haina ţărănească pe care o purtasem, dar care acum, în pragul iernii, mi-ar fi fost de folos. O primi şi, cu banii de pe ea, cumpărai două kilograme de fasole, din care n-am mâncat decât o lingură de ciorbă.

Prietenul mă duse la hale, să cărăm saci cu porumb. Mă duse şi la cimitir, unde se puteau face unele servicii la înmormântări. Când mi se pretinse însă să sap la gropi, refuzai cu dezgust.

Tot căutând, aflai de la un cunoscut că în blocul acela roşu de pe Romană, colţ cu Dorobanţi, se află un apartament părăsit. Şi alte apartamente fuseseră părăsite acolo şi, în schimbul unei bune sume de bani, plătibilă până la Anul Nou portarului, puteam să mă instalez liniştit. Apartamentul aparţinuse unei funcţionare care fugise în Germania. Era luxos, extraordinar, nevisat vreodată. Am promis că voi procura suma cerută şi mă instalai acolo.

Băieţii cu care îmi petrecusem ultimele săptămâni, cu care împărţisem zilele negre şi cu care luasem parte la unele manifestaţii revendicative îmi cerură să vină şi ei să locuiască cu mine. Îi refuzasem, şi acum îmi purtau o ură neagră, însoţită de ameninţări. Letiţia află imediat de noua mea situaţie, dacă se putea numi astfel, mă găsi acasă şi se mută imediat cu copilul. Îşi aduse şi fratele, aşa cum îi spunea acelui individ bărbos care îşi alesese imediat camera cea mare, instalându-şi în acelaşi timp în vestibul un sac de piele, atârnându-l de plafonieră. Era un sac pentru antrenamente pugilistice.

Făceam, împreună cu familia, o foame teribilă. Letiţia era rece şi cicălitoare. Mă repezea pentru te miri ce, îmi scotocea buzunarele în fiecare noapte, în speranţa de a găsi vreun ban, şi, neaflând decât fire de tutun, se întorcea către mine ostilă, răzbunătoare. Frate-său mă tortura cu antrenamentele lui şi mă ameninţa chiar că-mi va

scăpa un upercut în falcă dacă nu-i aduc, de unde oi şti, băutură. Ne-am fi înţeles poate, pentru că copilul, care era foarte drăguţ, ne unea pe toţi trei, dacă n-ar fi intervenit lucruri şi mai grave.

Portarul fugise şi noul administrator al blocului ne anunţă într-o zi că vom fi aruncaţi în stradă. Apartamentul în care stăteam aparţinuse – spunea el – unui criminal de război, acum era repartizat Comisiei de armistiţiu, trebuie să ne retragem la vreme dacă vrem să scăpăm numai cu atât.

Păstrai totală discreţie asupra planurilor mele. Nimic nu mă lega de căminul acesta în care se petreceau de la o vreme lucruri urâte. De câteva ori îl surprinsesem pe boxer ciupind-o pe pretinsa lui soră, ba chiar muşcând-o de umăr. Upercutul promis mă şi culcă la pământ, într-o dimineaţă, în timpul unei discuţii în care spusesem că nu sunt orb şi că văd ce se petrece, şi n-aveam interes să o tot întind aşa. Aveam de gând să plec şi să-l caut pe vechiul meu amic, profesorul de logică şi fizico-chimice.

Pe când treceam prin Piaţa Palatului, cu gândul de a nu mă mai întoarce, drumul îmi fu stânjenit de o mulţime de oameni. Erau înfuriaţi, cineva trăsese cu puşca de pe o clădire învecinată şi acum toţi se jurau că acela va fi găbjit.

Încercai să ies prin Boteanu, dar în faţă îmi ieşiră ca din pământ băieţii de la internat, învârtind deasupra capetelor răngi şi ciomege. Îi îndemnau să mă lovească doi, mai hotărâţi: erau Şindrilaru şi Fosco, escrocul, apoi, ceva mai încolo, Ciocu.

Sării îndărăt, trecui printre şirurile de oameni şi, când credeam că sunt salvat, îmi apăru rânjind căpitanul Stănescu, pe care-l împuşcasem la Bodeasca. Soldaţi cu armele întinse spre mine strângeau rândurile, somându-mă aspru să nu înaintez.

Văzui dintr-odată toate măştile cunoscute. Una personifica Mânia, era roşie, ochii îi fuseseră inundaţi de sânge; alta întruchipa Răzbunarea,

ascundea o tăcere ameninţătoare, rece, tăioasă. Mai în stânga rânjea Perfidia, albastră ca oţelul, zgrunţuroasă, ţâfnoasă. În cercul care se strângea necontenit mai apucai să văd, în treacăt, Necredinţa, Intoleranţa, Strâmbătatea, Falsa Prietenie, Înşelăciunea, Bârfa, Gluma Idioată, Făţărnicia, toate exact aşa cum le imaginasem cândva.

Scosei din buzunar un şerveţel de foiţă care-mi servea de batistă, îl găsisem în bufetul proprietarului meu fugit, îl fluturai o clipă în aer, în semn de bună pace.

— Nu se prinde, ticălosule, strigă Stănescu. Omorâţi oamenii şi trimiteţi iscoade printre noi! Ruşine! urlară ceilalţi. Moarte cozilor de topor!

Priveam ba într-o parte, unde erau manifestanţii, ba în cealaltă, unde se aliniaseră în cerc soldaţii. Nici un om. Numai măşti.

— Nu v-am făcut nimic. Credeţi-mă, sunt de-al vostru…

Măştile nu aveau cum să fie înduplecate. Rămâneau crispate, aşa cum le construisem cândva cu hârtie, acuarele şi pap.

Se auziră câteva trosnete scurte, undeva în apropiere. Atunci, reconstituind fulgerător experienţa pe care o trăisem de atâtea ori pe front, făcui rapid un gest excepţional. Repezii câţiva pumni înainte, smucii o baionetă din capătul unui Z.B. care-mi sclipea în faţă şi, întorcând-o îndemânatic, o manevrai ca pe o manetă. Tehnica fusese surprinzătoare.

În momentul următor simţii cum tălpile mi se desprind de pe asfalt, cum trupul îmi devine uşor, tot mai uşor şi cum plutesc. Făcui o mişcare scurtă şi simţii că-mi pierd echilibrul. N-aveam nici un interes s-o mai repet. Îmi încrucişai mâinile pe piept şi, urmând verticala, începui să mă înalţ către cer. Văzui figurile încremenite ale celor rămaşi în marginea pieţei, măştile nu mai exprimau nimic, apoi etajele coborâră pe lângă mine. Eram parcă

într-un lift liniştit, perfect. Acoperişurile rămaseră dedesubt. O pală mai puternică de vânt mă legănă către mijlocul pieţei. Pretutindeni se înghesuiau oameni, soldaţi, câteva camioane ardeau răsturnate. Urcam acum mereu mai repede, oraşul se deschidea sub mine încântător, se zăreau bine Poşta, Palatul Telefoanelor, iar mai în stânga, Foişorul de Foc. Statuia lui Carol părea o figurină de maşină ascuţitoare în mijlocul unei paste cenuşii din care nu se mai descifra nici un gest, nici un chip.

Trecui de stratul Nimbus, de zona marilor vânturi şi văzui, pe un cer întunecat, mulţime de stele. Crezui pentru o clipă că de undeva urcă spre mine o scară de pompieri pe care se caţără nişte manechine. Iluzie. Era o trombă de fum a cărei sursă n-am lămurit-o.

Eram mereu mai uşor, mai subţire, mişcările repezi ale curenţilor nu mă mai clinteau măcar, stelele mă chemau cu sclipiri tot mai atrăgătoare, miraculoase, ca o plasă enormă încărcată cu alge. Undeva jos se zărea o planetă, era întunecată, era verzuie, parcă şi noroioasă, învăluită de fularele desfăcute ale fumurilor, înecată într-o linişte fără de margini.

Era foarte bine, totul îmi apărea calm şi reconfortant, singură curgerea nasului mă necăjea şi, mai mult, mă necăjea faptul că, în zăpăceala care fusese, pierdusem şerveţelul de foiţă cu care aş fi putut acum să-mi suflu nasul şi să-mi şterg lacrimile ce curgeau şiroi pe obraz, pe tăietura încă nevindecată a bărbiei.

GEORGE I. Curată scoarţă înflorată, aşternută sub policioare cu străchini de pământ ars. II. În cer, sub baldachinul uriaş al perfecţiunii, o umbră adusă de spate respiră eterna primăvară: Bach. Universul, cu marii şi strălucitorii lui sori, i se roteşte în jurul frunţii. Un cântec general, percutant, izvorăşte din fiecare alcătuire şi răsună

în spaţii, etern generator. Umbra se apleacă la intervale egale şi întoarce o filă, cu graba mâinii care ţine arcuşul. III. Lucrător diabolic, geniu al cărţii, marele meu contemporan declanşează în obiectele culturii deschiderea florilor şi curgerea transparentă a ideii. IV. Uneori, când mă privesc în acţiunile esenţiale, semăn cu cel care trebuia să fiu. Cercetez acest chip ce nu poate înşela pe nimeni, ochii în adâncimea cărora licăresc apele verzi ale îndoielii, fragmentele unei coregrafii niciodată fixate. *Acesta* ar fi trebuit să rămân, dacă, sincer şi deschis, aş fi îngheţat în acea toamnă care mi-a surprins singurătatea.

Mă strig: George!

Întorc privirea şi nu ştiu ce să fac.

GEORGEL Patronul bodegii cu taraf; supraveghetorul barăcii în care, cu o pompă şi un borcan cu apă, se fabrică balauri; femeia cu coadă de peşte şi patru mâini, care aruncă în delir pe soldaţii în permisie şi cătrăneşte de gelozie pe servitoarele gură-cască; mânuitorul puşcoacelor lovite cu măiestrie şi geniu care aduc norocosului câştigător un bibelou de ghips şi o bucată de rahat; băieţaşul firav care, în mijlocul arenei, întins pe roată, lovit şi sfârtecat cu un satâr, sare voios şi zâmbitor în fiecare final; profesorul care înşiră rapid toţi anii când au apărut broşuri cu cântece de lume; soţul motociclistei Olga de la Zidul Morţii; sergentul care păzeşte gheretele şi menajeriile, supraveghind împlinirea acestor minuni – toţi, fără excepţie, se numesc Georgel.

GERALD De la un timp, bunul Moş Crăciun mă tratează cu seriozitate, încearcă să se adapteze preferinţelor mele. În loc de trenuleţ electric, mi-a adus un *Lammento* de Monteverdi, soldaţii de plumb i-a înlocuit cu un *Exultate* şi un *Jubilate* de Mozart. A completat colecţia, evitând abţibildurile,

traforajul, jocul *Constructorul* şi agăţând de ramurile bradului, în loc, petice de papirusuri.

Am păşit în vârful picioarelor până în camera mare. Am aprins lumina. Piramida de beteală şi sclipici a izbucnit din colţul său ca o rachetă pe rampa de lansare. Agăţate de ramurile mirosind puternic a răşină, iată jocurile care mă vor amuza până la Anul Nou: Geraldine, Gerbino, Gerbury, Germaine, Gerson, Gertrude, Gervais, Geryon, Geza, Gheres, Ghersin, Ghizela, Giachetto, Giandomenico, Gianotto, Giles, Giosue, Gizi, Godel, Godic, Gottfried, Graciano, Grazziella, Guida, Günther, Gyögyver, Gynt şi alţii.

I-am aşezat pe covor, în rânduri şi clanuri. Ce joacă formidabilă! Dacă ştii să-i faci să te iubească, te pot ajuta să cucereşti toate bucuriile lumii.

Băiatul colonelului din apartamentul vecin mi-a spus că el a primit mingi şi păpuşi, dar, dacă ar avea el atâţia soldaţi, ar porni imediat un război de o asemenea măreţie, că ziarele ar scrie imediat.

GERDA Severitatea însăşi.

GERÖ ca şi Ernö, concentrarea îi vine de la larga utilizare. Nume pentru oameni care pot să alerge, să sufere, să se certe, să fie înfrânţi şi să trăiască apoi 80 de ani. Gerö şi Ernö – personificări ale existenţei semilunare. Genii amputate.

GETA Adolescentă fierbinte, urâtă, având atâta sânge cât nu cere dragostea, răspândind un parfum acrişor de provocare. Am în vedere un detaliu după Francesco Cossa: *Fresca din Palatul Schifanoia din Ferrara*, unde Geta apare ca o blondă cu capişon şi cu părul căzându-i pe spate, într-o coamă desenată cu insistenţă. Profilul are pronunţii tari, ochii sunt urâţi, gura mare. Un umăr ascuns şi

mâna stângă sunt desenate cu inspiraţie. Geta spune tânărului din faţa ei:

— Explică-mi de ce vii întotdeauna să mă priveşti?

Toate Getele caută explicaţii şi doresc să ştie *de ce* şi *cum*, chiar când e vorba despre acte reflexe şi funcţiuni organice.

(Cel de-al doilea personaj feminin al scenei: Sonia. Vezi şi acest nume.)

II. Ulterior, am cunoscut o altă Geta, de o feminitate liniştită şi întinsă ca a iederei. De altfel, dicţionarul de faţă îi ascunde şi descoperă de foarte multe ori nobleţea, frumuseţea alcătuită din jocuri de brun şi verde.

GETULIO „Într-o seară, sub luna de o paloare îngrozitoare, marea căzuse foarte jos, în prăpăstii: parcă trupul ei se chinuia sub tălpi. O femeie a strigat atunci: Getulio! Nu ştiu dacă a răspuns cineva.“ (Nicolas Varga-Brasilensis: *Amintiri*)

GHENADIE „Aşa cum un vehicul trebuie îngrijit, adică încă de dimineaţă motorul (e bine) să-i fie pus la încercare, după ce ai controlat nivelul apei în radiator, cantitatea de benzină, curgerea ei în carburator, starea cauciucurilor şi sistemul de tracţiune, ca şi înclinaţia oglinzilor retrovizoare, semnalele de avertisment, arcurile, fotoliile, pernele, îngrijindu-te să nu lipsească din lădiţă sculele de ajutor şi, în special, cricul, dar şi cauciuc de rezervă, apoi caroseria curată, parbrizul şi luneta fără impurităţi şi, de asemenea, actele în cutioara de lângă volan, ca să nu mai vorbim despre persoanele care urmează să urce, şi propria ta persoană, limpede, calmă, scutită de frământări speciale şi departe de băutură, de rătăcirile dragostei, tot astfel un Ghenadie trebuie bine verificat – prin cercetarea prietenilor, a lecturilor, a veniturilor şi a cheltuielilor zilnice şi anuale, a biografiei până la douăzeci de ani şi apoi la şaizeci

de ani şi mai departe, a indivizilor cu care îşi petrece timpul, a femeilor pe care le iubeşte şi, mai cu seamă, a celor care-l iubesc, a contribuţiei sale la fondul de impozite, a ticurilor şi preferinţelor, a culturii, disciplinei, stării sanitare, a principiilor generale de viaţă şi a maniilor de toate felurile, cercetând manometrul crizelor tensionale, barometrul intenţiilor, harta năzuinţelor şi arhiva aprecierilor sale asupra celor mai diferite acte istorice, de la începutul istoriei până astăzi – pentru ca asocierea cu el, într-o întreprindere oarecare, să aibă ceva şanse de izbândă.“ (Felix Job: *Fraze lungi înainte de masă*)

GHENCA „Pe an numai o dată la Ghenca merg, mătuşa din casa moartă-n anul o mie nouă sute; cu rochiile multiple ce par pe ea cusute, după puţină pândă la geam, deschide uşa.“ (G. Călinescu)

GHENCIO şi GHINCA (nume bulgăreşti) Iconari.

GHEORGHE sau

IMOBILUL DE LA NUMĂRUL 40

A fost îngrozitor, a fost cumplit. N-aş vrea să-mi mai amintesc. Îndeosebi căderea bârnelor, vuietul acela înfundat, însoţit de trâmbele de praf care umpleau imediat încăperile, de trebuia să ducem batistele la gură şi la nas, şi strigătele îndârjit optimiste ale bătrânului, din care răzbăteau, sau mi se părea numai, ascunzişurile disperării, inconştienţa, încăpăţânarea, aş vrea să le uit pentru totdeauna. Locuim acum într-o singură cameră, totul este modest, resimţim lipsa spaţiului, singurătatea şi senzaţia de izolare ne dau unele clipe de nelinişte. Ernest, mai mult decât mine, suferă din pricina asta, dar poate şi din cauză că-l urmăresc şi pe el amintirile şi, mai ştii, un fir de

speranţă că ceva s-ar mai putea îndrepta. Suntem în schimb liniştiţi, eliberaţi de teama oribilă a degradării fără remediu. Era destul de greu să ne desprindem odată de acea stare hipnotică în care trăisem câţiva ani, care ne cuprinsese treptat, ca să ne ucidă orice putinţă de a vedea limpede cât de nebunească era rezistenţa zadarnică a bătrânului şi a-i opune o altă soluţie. Ceilalţi din familie erau poate mai de mult înveninaţi de otrava iluziei, mie însă, care intrasem între ei de mai puţină vreme, îmi fusese de la început spaimă şi, dacă n-aş fi avut de partea mea tinereţea şi dragostea lui Ernest, desigur că aş fi înnebunit de mult. Lucrurile îmi erau clare încă de la început, din prima seară, atunci când am acceptat să-l însoţesc pe Ernest în strada Dumbrava Roşie, să-i cunosc tatăl. Îmi descrisese, desigur, situaţia din casa lor. Avusesem însă bănuiala că el poetizează, exagerând lucrurile, şi chiar poetiza, îmi dau acum bine seama; temerile mele s-au simţit confirmate din momentul în care am deschis poarta de metal şi am păşit în curtea inospitalieră. Un dulău răguşit ne-a lătrat de undeva, din adâncul curţii, Ernest mi-a strâns braţul, m-a asigurat că Fingal era legat şi că, de altfel, nu cunoscuse niciodată libertatea şi, ca atare, n-am de ce să mă tem.

Pentru cei optsprezece ani ai mei, lipsiţi de mari bucurii şi, fireşte, de experienţa vieţii, numai cunoştinţa, de ce să n-o mărturisesc, numai contactul cu lumea aleasă, reprezentată deocamdată de clădirea impunătoare, cu ferestrele mai totdeauna, vara şi iarna, ferecate, prin faţa căreia ne plimbasem de atâtea ori, trecând din Grădina Icoanei în Parcul Ioanid, mă umplea deopotrivă de nelinişti plăcute, înrudite cu speranţa, şi promisiuni. Casa aceea devenea, cu fiecare revenire în preajma ei, *casa noastră*, în care aveam odată şi-odată să pătrund, pe care nădăjduiam s-o domesticesc şi s-o înţeleg. Faptul că tatăl lui era un om ciudat, că principiile lui de

viaţă erau singura lege, de neatins deocamdată, numi spunea mare lucru şi, oricum, chiar dacă n-aveam pentru moment o idee care să promită schimbarea lucrurilor, eram sigură că ea îmi va răsări în minte şi că Ernest o va sprijini.

Vorbeam de spaima pe care o încercasem, cu toate acestea, intrând pe poarta de metal. Ea era sporită de prima imagine întâlnită: uşa de la intrare, deasupra câtorva trepte de marmură, arăta jalnic. Bucăţi de tablă, prost fixate cu ţinte, acopereau spărturi urâte, pricinuite de putregaiul avansat, de trântituri ulterioare violente. Nimeni nu şi-ar fi putut închipui, trecând pe trotuar, că acel imobil – dar ce spun? —, acel palat în stil neoclasic, de gustul şi vârsta începutului de veac, putea să arate mai de aproape atât de degradat. Am împins uşa eu, mai temerară decât Ernest, care, ştiind ce este dincolo, ezita să înainteze. Un scârţâit trist, urmat de un foşnet aproape imperceptibil în întunericul scării, mă întâmpină cu un fior. Nu înainta, îmi spuse imediat Ernest, va trebui să aprind un chibrit. Îmi explică îndată că tatăl său nu acceptă să fie reparată lumina de la intrare, stricată încă înainte de război. Flacăra chibritului îmi descoperi în bolta scării o mulţime de obiecte de toate felurile, înghesuite claie peste grămadă. Se aflau acolo câteva stive de cărămizi, scânduri înnegrite de vreme, o grămadă de var solidificat, saci de ciment sparţi în multe locuri. Scara, pe care urcarăm cu prudenţă, n-avea balustradă, o stinghie de care îmi sprijinii mâna se clătină şi observai în momentul următor că era fixată la capătul superior cu o sârmă răsucită după un piron.

— Materialele, îmi explică Ernest ridicând chibritul aprins deasupra capului, sunt pentru reparaţiile pe care tata vrea să le înceapă la primăvară.

— Dar nu cred că mai sunt utilizabile, observai eu, par degradate.

— Va recupera ce se va mai putea, stau aici de la moartea mamei, din ’38. Atunci a vrut să schimbe întreaga înfăţişare a casei, imposibil de suportat aidoma după dispariţia ei, dar a amânat de la un an la altul, afacerile mergându-i mereu mai prost, îmi dădu explicaţii Ernest, ţinându-mi braţul.

Îmi vorbise despre nenorocul bătrânului. După îndelungata suferinţă a mamei, purtată câţiva ani în şir prin sanatorii din Elveţia, bolnavă de plămâni, venise nenorocirea cu Camil, fratele mai mare al lui Ernest, accidentat grav la un concurs de schi, la Predeal. Îşi fracturase coloana vertebrală. Deşi încercările de a-l vindeca se soldau cu cheltuieli fantastice, speranţele de însănătoşire rămâneau mereu mai puţine. Când a murit, prin 1939, datoriile bătrânului crescuseră la peste cinci sute de mii, şi ele aveau să crească în continuare, pentru că, neglijându-şi afacerile, lăsând moşia de la Slobozia în seama unui cumnat necinstit, veniturile se împuţinaseră. După cearta dintre fraţii bătrânului, care ridicaseră nu ştiu câte pretenţii la averea rămasă, procesele îl şicanau şi-l oboseau peste puterile lui. Venise apoi războiul. În ’44, blocul de pe Mihai Bravu, cu prăvăliile ce aduceau venituri frumoase, căzuse pradă bombelor. În conacul de la Străuleşti se instalaseră observatoarele antiaeriene nemţeşti, iar de pe cele patruzeci de hectare, răscolite de cazmalele soldaţilor şi de instalaţiile bateriilor de artilerie, nu era nimic de recoltat. Încercase să obţină prin relaţii evacuarea domeniului, dar obţinuse numai promisiuni.

Grăbirăm pasul pe scări, Ernest epuizând stocul său de chibrituri, şi ajunserăm, în sfârşit, în faţa unei uşi ce mai păstra pe alocuri urmele unei vopsele albe. Intrarăm.

Bătrânul era agreabil. Ne-a întâmpinat cu bucurie, făcând exces de cuvinte plăcute, sărutându-mă pe frunte, părinteşte. Îl felicită pe

Ernest pentru alegere, mă împinse cu un gest tineresc şi, depărtându-se câţiva paşi ca să mă studieze, insistă cu explicaţii amabile asupra importanţei acestui ceremonial.

— Foarte bine, Ernest, foarte bine, repeta bucuros, învârtindu-se în jurul măsuţei din încăperea spaţioasă.

Ne aşezarăm. Fotoliul de piele pe care mi-l oferi nu opuse acea rezistenţă dulce, cunoscută, a arcurilor. Căzui în adânc, înfundându-mă în pernele lui flasce. Un praf înţepător îmi urcă în nări. Pe undeva, în preajmă, foşni sub o mobilă veche un şoarece, dintre aceia pe care i-am cunoscut bine mai târziu, răi şi imprudenţi; un miros de igrasie mă năpădi.

Nici Sanda, nici Dinu nu sosiseră încă. Bătrânul sta în faţa mea, rezemat de şemineu, şi-mi vorbea despre Ernest. Mă asigură că e un băiat destoinic, deosebit de înzestrat în ce priveşte meseria lui, arhitectura. Era încredinţat că va face o carieră strălucită şi-mi spuse de îndată că nimănui altcuiva nu i-ar încredinţa refacerea casei decât lui. Are gustul lucrurilor statornice şi priceperea de-a înţelege exigenţele beneficiarului, condiţie esenţială în profesiunea aleasă. Îmi adresă o grămadă de complimente, mă considera o colaboratoare virtuală a planurilor sale.

— Vă veţi căsători şi vă veţi simţi bine în această casă, casa copilăriei mele, adăugă, arătând tavanul.

În timp ce-mi vorbea despre anii copilăriei sale, când toate treburile mergeau bine şi părinţii trăiau, iar tatăl lui făcea dese călătorii în Franţa, cercetam curioasă încăperea, despre care Ernest îmi vorbise de multe ori. Era un salon aproape circular, larg şi foarte împodobit. Tavanul, pe care mi-l indicase mai înainte, arăta îngrozitor: grinzile aparente erau în multe locuri mâncate, ghirlandele de ghips de prin colţuri fuseseră sparte, din golurile lor ieşeau smocuri de papură, fire de sârmă subţire, semn că

mişcări violente le scoseseră din făgaşurile lor. O crăpătură profundă, sinistră, traversa casetoanele ce încadrau scene pictate în maniera lui Mirea. Deasupra uşilor înalte, frontoanele şi lambriurile fuseseră smulse, şi urmele lor închipuiau pe pereţi desene groteşti. Peretele din spatele meu nu semăna cu ceilalţi, de pe el tapiseria fusese desfăcută în câteva locuri, în jurul unui mare tablou în ulei se căscau găuri negre, încărcate de praf şi pânze de păianjeni. Uşile trebuie să fi fost cândva frumoase; acum, sticla colorată care le împodobise abia mai lăsa în unele locuri să se înţeleagă că fusese întreagă şi curată. Carii distruseseră fără milă lemnăria. Parchetul, alcătuit din mari panouri, era şubred şi culoarea abia i se mai distingea sub molozul înnegrit ce zăcea pretutindeni. În faţă, un mare glasvand lăsa să se vadă, înspre terasa cunoscută de mine din zilele când treceam pe stradă (aici era şi intrarea principală, acum blocată), un larg vestibul copleşit de plante aproape sălbăticite. De acolo ieşiră, ca să se gudure, doi căţeluşi, ce se repeziră, îndată ce li se deschise uşa, în braţele mele.

Mobila era veche, lipsită de orice urmă a frumuseţii trecute. Un mare bufet părea salvat de la o inundaţie. Decoraţiile de lemn erau degradate şi albite, câteva podoabe fanteziste se ţineau ca prin minune în partea superioară. O cărămidă înlocuia un picior, ajutată de câteva cărţi ce umpleau spaţiul gol dintre podea şi latura lui de jos. Scaunele erau roase de o folosinţă îndelungată, tapiţeria lor, ca de altfel şi a canapelei vieneze de alături, suferise lovituri care le spărsese, jupuieli necruţătoare. O panoplie veche, descompletată, abia se ţinea pe un perete.

La sosirea Sandei şi a lui Dinu, curentul de aer care se făcu provocă o desprindere neaşteptată a tencuielii peretelui din spatele meu; molozul bufni pe parchet şi căţeii lătrară.

Prezenţa gălăgioasă a tinerilor aduse în încăpere un moment de bucurie. Voioşi, cu înfăţişare sportivă, fraţii mai mici ai lui Ernest povestiră ce făcuseră la facultate, cum evitaseră să se lase racolaţi la o manifestaţie studenţească. Seara s-a încheiat agreabil, în cele din urmă venise şi mătuşa Flora, care i-a făcut mustrări bătrânului pentru că nu mă tratase cu nimic. Avusese ea grijă să cumpere bomboane şi, ronţăind, ne împrietenirăm cu toţii; cu ezitări tot mai rare, ne spuserăm, în sfârşit, pe nume.

În chiar ziua nunţii mele cu Ernest m-am mutat la ei, în Dumbrava Roşie. Casa avea multe încăperi şi am ales una, mai bine păstrată, de la etaj, cu fereastra spre Parcul Ioanid. Aveam cel puţin aer proaspăt, acolo sus praful urca mai greu şi nici şoarecii nu se înmulţiseră ca în alte camere. Zidurile purtau urme de igrasie, Ernest mi-a explicat că după bombardamente, când tavanul fusese prăpădit de o bombă incendiară, se formaseră câteva fisuri prin care apa ploilor pătrundea în casă. Încercase să repare singur tabla şi podul, bătrânul însă spusese că e treabă de cârpaci, îl invitase să se abţină de la cheltuieli. Va face reparaţii capitale, va renova foarte curând totul. Mai neplăcute erau urcarea şi coborârea pe scara interioară, pentru că lemnăria, supusă umezelii, era acum atât de stricată, încât nu trecea o zi fără să se desprindă din eşafodaj vreo parte a balustradei şi, de la un timp, chiar treptele. Când sosea ora retragerii în camera noastră, simţeam cum mă cuprind teama şi dezgustul, şi chiar un început de răzvrătire, ştiind că va trebui să urc acele trepte ce jucau sub paşi sau să mă prind de-o şipcă a balustradei cu riscul de-a rămâne cu ea, obosită şi nesigură, în mână.

Bătrânul dovedea o rezistenţă mereu mai manifestă la orice încercare de a proteja, dacă nu a îmbunătăţi, soarta lucrurilor destinate parcă să alcătuiască cu timpul un cimitir de ciudăţenii.

Încercasem să repar un prag, bătând, când bătrânul îşi făcea plimbarea în parcul vecin, cele câteva cuie aduse de pe şantier. Reuşisem de asemenea să completez ochiurile sparte ale ferestrelor şi să maschez o crăpătură a zidului cu lapte de ipsos. Putregaiul şi rugina erau însă mult mai grăbite şi abia mă bucuram că uşa se poate închide, că dedesubt o tăblie se desprindea invitând aerul să se strecoare. Recurgeam la plăci de carton, la placaj. Cu puţină vopsea s-ar fi rezolvat şi chestiunea aspectului, dar bătrânul făcuse un întreg tapaj la mărturisirea intenţiei mele. Printr-o minune instalaţiile de apă şi de canalizare se menţineau în funcţiune, aşa că nu duceam grija băii, mai ales că, din cauza prafului şi a şoarecilor, trebuia să ne spălăm de multe ori pe zi.

Bătrânul era deplin conştient, în zilele acelea de lipsuri de după război, că nu se puteau face lucrări importante. El ne detalia zilnic cum intenţionează să renoveze totul, să readucă la lumină casa în care ne duceam traiul. Avea planuri deosebit de măreţe şi felul în care concepea refacerea bunurilor noastre era perfect gospodăresc, cu grijă pentru principalele funcţiuni ale imobilului, cu deosebită înţelegere pentru nevoile ce urmau să apară când şi ceilalţi copii aveau să-şi întemeieze căminul, în spaţiul generos al casei, cu precizări privind detaliile care îmi stârneau numai admiraţie pentru mintea lui sănătoasă. Dar lipseau banii şi, în lipsa lor, el nu accepta, cu o îndărătnicie de copil, nici cea mai mică reparaţie, văzând în ea un compromis cu spiritul rău al descompunerii. Ori renovare generală, ori nimic, spunea, şi ne înfăţişa cu un remarcabil talent cum vede el desfăşurarea lucrărilor.

— Nici nu vă închipuiţi ce splendoare de casă a fost asta, ne spunea adesea. Ernest poate îşi mai aminteşte cât de frumoase erau oglinzile aşezate pe acel perete, în care se reflectau la ora prânzului luminile soarelui strecurate prin glasvand. Aici se

afla o consolă, iar dincolo, sub acea panoplie, un splendid biedermeier. Covoarele persiene protejau parchetul, care avea o strălucire de cristal. Aici, în salon, se adunau în jurul bătrânilor, înainte de război, toţi copiii, toate rubedeniile. Se asculta muzică. Elvira cânta excelent la pian. Îl însoţea cu neîntrecută spontaneitate pe Enescu în sonatele lui Beethoven, şi nu de puţine ori întârziam cu toţii după miezul nopţii, respirând aerul intim şi plăcut al unei familiale şi continue sărbători. Alteori se juca loton sau bridge, veneau la noi miniştri. Scaunul acela înalt de lângă tine era locul preferat al lui Titulescu. Candelabrele se aprindeau pe la ora cinci şi nu se mai stingeau până foarte târziu. Când copiii s-au făcut mai mărişori, în serile de iarnă se organizau aici serbări. Îşi aduceau colegii de şcoală, se juca teatru. De Crăciun, bradul urca până în tavan şi se împărţeau daruri tuturor. Sau, după vânătoare, îngheţaţi de atâta umblet prin pădurile de la Scroviştea şi Ghimpaţi, ne adunam la ţuică şi castane coapte, se făceau adevărate serate haiduceşti, bietul Vintilă Praporgescu cânta cu vocea lui de bas vechi balade de prin Dobrogea, făcând să răsune cristalele din bufet şi ţurţurii candelabrelor. Apoi aici au fost nunta lui Calistrat, la care a venit însuşi Duca, şi botezurile copiilor, şi întâlnirea secretă între Goga şi Averescu, înainte de coaliţia guvernamentală. Aveam un câine-lup care nu accepta să doarmă afară, locul lui era aici, lângă uşă, se aşternea jos ca un şal viu, cu urechile întotdeauna ciulite. Nu-l putea suferi pe Averescu; sigur, nu se repezea la el, dar când venea la noi, câinele se strecura dincolo, în sufragerie, şi-l simţeam agitându-se până ce mareşalul pleca, însoţit de ofiţerii suitei sale. În camera lui Ernest s-a născut Camil. Tot acolo a zăcut el după operaţie. Era iatacul meu preferat, mă retrăgeam acolo printre cărţi şi, când făceam corespondenţă, nu-i era îngăduit nici măcar Elvirei să mă tulbure. Cafeaua neagră mi se aducea pe un scăunaş, la uşă.

Timp de o săptămână am găzduit şi pe generalii care conduceau comisia de armistiţiu. S-au mutat însă repede, începuse toamna şi ploile se scurgeau prin tavan…

Mai bine de trei ani am ascultat, aproape seară de seară, discursurile bătrânului. De la un timp, cuvintele lui încetară de-a mai evoca gloria casei, insistând pe proiectele de renovare. N-aveam nici acum bani, fiecare dintre noi câştiga atât cât să ne împăcăm cu o viaţă modestă, cu rare escapade la sfârşit de săptămână la Predeal sau, vara, la Vulcana-Băi. Ieşeam uneori la teatru, Sanda făcea, când timpul îi permitea, partide de tenis la Herăstrău. Casa se deteriora tot mai mult, dar căderea unei bârne din acoperiş sau surparea din senin a unei sobe nu erau motive ca bătrânul să cedeze; el interzicea categoric orice reparaţie, oricât de mică.

Într-o seară, ne aflam ca de obicei strânşi în jurul măsuţei din salon; era ora cafelei, singura noastră reuniune din timpul unei zile. Natalia, sora bătrânului, venise mai târziu. M-am ridicat să-i pregătesc o cafea. Cum ea o preferă, spre deosebire de noi ceilalţi, cu rom, am urcat la mine să aduc sticla. La înapoiere am făcut pe scară un pas greşit şi am dat să mă sprijin de balustradă. Probabil că şocul a zguduit puternic scara, astfel că în momentul următor m-am pomenit tocmai jos, pe podea, cu lemnăria putredă peste mine. Scara se surpase ca un joc de cărţi.

Noroc că mă alesesem doar cu sperietura, pentru că în cădere ştiusem să-mi apăr, din instinct, capul şi pieptul. În timp ce mi se dădeau îngrijiri şi eram consolată, bătrânul ne ţinu unul dintre cele mai pasionate discursuri despre viitorul luminos şi încrederea neţărmurită…

Vom construi o scară mult mai largă decât cea prăbuşită, spunea el, înclinarea ei va trebui să permită transportul mobilierului, pe care urma să

ni-l cumpărăm îndată ce vom avea bani. (Avea oarecare speranţe în recolta anului următor.) O vom monta în aşa fel, ca să rămână dedesubt destul spaţiu pentru un bar. Astăzi aşa ceva se foloseşte, şi tinerii au dreptate, este nevoie în casă de un loc sigur pentru băuturile tari, pentru ţigările fine. Şi, pentru că vom aduce această inovaţie, vom sparge şi peretele din spate, făcând o legătură mai bună cu bucătăria.

Ernest fu de părere ca, deocamdată, să chemăm un dulgher de la întreprinderea lui să cioplească o scară provizorie. Bătrânul se opuse categoric. Ne-am resemnat instalând, până la treapta care se mai ţinea în partea superioară, două mari lăzi ţărăneşti aduse din magazie.

Într-altă zi, tocmai ne pregăteam să mergem la cinematograf, Sanda ne anunţă că pe culoar şi la cămară s-a stricat lumina electrică. Curând Ernest, care se bărbierea, a venit să ne spună că ţeava de la baie a început să curgă. Bătrânul a refuzat şi în acea seară şi în cele următoare să accepte un meşter: aceste neajunsuri nu trebuiau să ne impresioneze. Dacă ne-am putea noi închipui ce trist a fost atunci când a ars acoperişul, spunea el, în urma unui bombardament englez, şi cum se obişnuise şi cu ideea, şi cu ploile…

După ce într-o noapte, era în august anul trecut, căzuse cu totul tavanul cu luminator de la etaj, bătrânul ne convocă în camera lui să ne desfăşoare planurile amănunţite ale reconstrucţiei. Nimeni nu bănuise până atunci că avusese prevederea să întocmească, fără ajutorul nimănui şi cu deosebit talent, asemenea planuri. Ne explică detaliat cum vor arăta parterul, vestibulul, glasvandul refăcute. Pe foaia de calc erau aşezate chiar şi mobilele, cele pe care nu le aveam, dar care trebuiau procurate de la Viena. Era ora două după miezul nopţii, dar până ce nu ne-a descris cu lux de amănunte şi cu vădită încântare toate aranjamentele, nu ne-a îngăduit să mergem la culcare.

În săptămânile următoare a fost inundat subsolul, s-a prăbuşit zidul culoarului dinspre W.C. Apă nu mai aveam de mult, făceam baie pe la prieteni. Pe scara improvizată era tot mai anevoios să urcăm, pentru că palierul se înclinase şi el şi ameninţa să cadă.

Împins de mine şi exasperat de privaţiunile unei asemenea vieţi, Ernest a izbucnit într-o zi. Bătrânul l-a reprimat cu multă asprime. I-a dat exemplu pe Sanda şi pe Dinu, deopotrivă lipsiţi de bucuriile confortului, dar care nu-şi îngăduiseră niciodată să facă în casa părintească vreo observaţie, impunându-şi răbdarea pe care el însuşi o are. Ne-a convocat pe toţi în salonul de jos şi-am ascultat atunci cel mai patetic discurs pe care l-a rostit vreodată. În cuvinte precise, cu un simţ neobişnuit al situaţiei, ne-a descris mâhnirea lui că ne aflăm într-o asemenea stare. Dar se ştie prea bine că n-avem bani, că orice cheltuială pentru reparaţii parţiale ar fi echivalentă cu risipa, că el veghează la cele care au rămas în bună stare, să nu se degradeze şi mai rău.

Atunci, chiar în timpul explicaţiilor sale, am fost zguduiţi de o bubuitură înfricoşătoare. Dinu a fost singurul care a avut curajul să deschidă uşa alăturată şi să vadă ce se petrecuse în spatele ei. Zidurile camerei în care dormea bătrânul se surpaseră, prăbuşirea tavanului atrăsese după sine acest nou dezastru. În clipa următoare, un val gros de fum năvăli în încăpere. Undeva ardea. Ne-am dumirit îndată. Candela mereu aprinsă la fotografia mamei lui Ernest răspândise în lemnăria veche flacăra ei subtilă. Acum totul era numai pară. Alergarăm în vecini să chemăm pompierii şi să aducem găleţi cu apă.

A doua zi, apreciind greutatea pagubelor, bătrânul ne-a şi prezentat planul noii distribuiri a spaţiului. Lucrase toată noaptea, nemaiavând unde să doarmă, dar nu era obosit. Cuvintele lui erau pătrunse de înţelegerea situaţiei nou-create, vibrau

de emoţie, îndeosebi atunci când a trecut la înfăţişarea modificărilor de construcţie pe care le impunea viitoarelor lucrări pierderea unei aripi a clădirii. El era de părere ca în acea zonă, acum numai scrum şi dărâmături, să ridicăm un turn asemănător unuia văzut de el pe valea Loarei, cu patruzeci de ani în urmă. Ne îndemnă să fim cuminţi, să nu ne lăsăm impresionaţi de starea dezastruoasă a casei. Mă luă deoparte, văzându-mă că plâng, şi mă sfătui să-mi păstrez firea, sunt în lume situaţii cu mult mai grave, aveam unde să locuim, slavă Domnului, şi unde să ne consumăm satisfacţiile, bucuriile. Renovarea nu va întârzia mult, simţea că se apropie ziua în care proiectele sale vor prinde viaţă. În acest sens, i-ar face o mare bucurie dacă ne-am hotărî să-i dăruim un nepot. Trebuie să ne gândim, spunea el, că viaţa se scurge mult prea repede, că egoismul nostru va spori şi căldura sufletească nu-şi va mai găsi satisfacţie numai în mângâierile bunurilor mărunte. Ideea era de o noutate atât de mare, că nu putui să-mi reţin emoţia. A fost singura dată, atunci, când i-am luat mâna şi i-am sărutat-o.

Trăiam mai liniştiţi în camerele rămase. Sanda şi Dinu îşi terminaseră studiile şi fuseseră încadraţi în Capitală. Cu toate acestea, banii continuau să ne lipsească, era prea curând după război, nu aveam întotdeauna de lucru, preţurile creşteau, instabilitatea politică ne îngrijora. Într-o zi, pe când stăteam la masă, cred că era duminică pentru că eram cu toţii în jurul ei, ascultam ultimele proiecte ale bătrânului privitoare la reconstrucţie. Deodată, cu un vuiet pe care îl mai păstrez şi acum în urechi, se desprinse din tavan uriaşul candelabru cu ciucuri de sticlă. Căzu peste oala de supă, fiertura îl stropi pe Ernest pe faţă. Sanda leşină.

Bătrânul a înregistrat evenimentul cu sânge rece şi a observat îndată că era şi timpul: nu se mai poartă de pe vremea tinereţii lui asemenea candelabre înzorzonate, el nu se va mulţumi nici

măcar cu plafoniere obişnuite, ci cu lumină indirectă, cu corpuri electrice de neon îngropate la stinghia laterală, cum a văzut într-o revistă.

Nu mai putui suporta. Mă ridicai de la masă, de altfel îmi fusese greaţă încă de la prima oră a dimineţii, şi alergai să-mi fac bagajele. Împachetam şi plângeam. Cu ajutorul unei frânghii, şi având înţelegerea speriată a lui Dinu, am coborât pe fereastră geamantanul cu care venisem, şezlongul pe care-l adusesem, paltonul. Mă întorsei apoi pe scara improvizată, alunecând din nou pe lada foarte instabilă, şi mă îndreptai spre uşă.

Ernest nu înţelegea ce se întâmplă cu mine. În tot acest răstimp, el continuase să asculte cuvintele însufleţite ale tatălui său, să-i aprobe intenţiile, să-i verifice aprecierile, calculând cantităţile necesare de materiale. Când mă văzu îmbrăcată şi hotărâtă să ies, se ridică palid, vădit tulburat:

— Ce e cu tine? îmi spuse.

— Plec imediat, spusei.

— Unde? spuse.

— La ai mei, spusei.

Avu nevoie de câteva minute să se dumirească, să priceapă că nu glumesc.

— Bine, dar bătrânul este foarte hotărât să…

Drept alte explicaţii, deschisei uşa şi ieşii. Din mijlocul verandei, înlăturând nervoasă labele căţeilor de pe fusta mea, spusei:

— Dacă vrei să mă însoţeşti, hotărăşte-te repede!

Întoarse capul spre bătrân. Acela înţelegea şi mai puţin ce se întâmplă. Avea chiar intenţia să-mi explice…

Mă grăbii să întorc capul, lacrimile îmi veneau în ochi. Le adresai tuturor, cu vocea aproape ţipăt:

— Sunt sigură că voi avea un copil. Plec la părinţi, trebuie să mă înţelegeţi!

Bătrânul se lumină de fericire. Îmi dădu binecuvântarea sa, îl sfătui grabnic pe Ernest să mă

însoţească, lăudând prevederea care mă trimitea, oricum, sub o mai bună supraveghere.

Traserăm poarta de fier, prin care cândva pătrunsesem cu atâta emoţie, spaimă şi curiozitate, şi poarta, după noi, căzu zăngănind pe trotuar, odată cu întreg grilajul de care stătuse prinsă.

Din urmă se auzi un lătrat răguşit. Nu ştiu nici azi dacă fusese câinele Fingal, ce nu cunoscuse niciodată libertatea, sau doar bătrânul, care mai adăugase în urma noastră câteva cuvinte binecuvântării sale.

GHERASE I. „O operă literară este un sistem de gândire, o secţiune deschisă în structura fiinţei noastre, în aşa fel tăiată, încât să se poată distinge limpede dispoziţia foliilor, a depunerilor şi, totodată, întreaga alcătuire a organizării generale. Se prea poate ca unul sau altul dintre învelişuri să se înfăţişeze ca un obiect eterogen şi să nu satisfacă condiţiile unei epici desăvârşite. Principalul este însă ca, referindu-se la întregul sistem, fiecare parte să acopere bine o zonă a prismei şi să invite la descoperirea universului pe care ea îl cuprinde în interior. O operă literară este o mostră a experienţei umane şi, ca atare, ea trebuie să propună o soluţie oarecare de a fi. Se fac fraze frumoase, se alcătuiesc povestiri interesante, se scriu romane ce pasionează pe cititor; dacă cel venit nu descoperă în ele un sistem de cuburi şi forme care să demonstreze o soluţie de existenţă, o modalitate de cuprindere a lumii, plăcuta înfăţişare a lucrurilor nu depăşeşte interesul unui bun reportaj“, spuse, trăgând repetat din ţigară, Gherase, scriitorul. II. „*Şi-am plâns amar apoi când, despre ziuă, Veni c-un jbilţ Gherase, surdomutul…*“ (Th. Pâcă)

GHERASIM Arhaic, şi pentru aceasta, excepţional de modern: Gherasim cel Amar, Gherasim Monahul, Gherasim Constantinescu,

Gherasim Petrescu. Alături de un nume burghez, Gherasim pare o decoraţie de bronz, înverzită de timp, pe o haină nouă, la un rând.

GHERŞ „Întreaga lui avere era un cortel mare, încăpător, cu margini şnuruite şi arcuri originale, fără a mai vorbi despre mânerul galben, de chihlimbar, care înfăţişa doi mistreţi încleştaţi.“ (Mihail Bizantz)

GHIDALE sau Ghidali, mai curând fruct decât nume. Un coş de ghidale costă 5 lei.

GIANU Nume specific românesc. Un Gianu ară de două mii de ani câmpia dintre Dunăre şi Carpaţi, numărând anotimpurile şi răsăritul soarelui pentru câteva linguri de mălai. *Apropie-te de el cântând*, invită poetul.

GICA Vulgară, dar amuzantă pentru orice bărbat. Deşteaptă, culege cu pricepere roadele celor mai neînsemnate avansuri. Devine repede, prin exerciţiu sumar, proprietăreasă.

GICĂ sau, mai bine,

TURNURILE
– povestire de provincie –

Cine a vizitat oraşul T., căutând să afle în arhitectura voioasă a vechiului târg linii care să evoce atmosfera de altădată a fostei capitale a ţării, şi s-a oprit, în trecere, pe strada Poet Alexandrescu, în preajma bisericii Sfântu Nicolae, îngrijită timp de mai bine de un secol de familia Andronescu, negreşit că a fost emoţionat de apariţia neaşteptată a unei largi curţi pe partea dreaptă, în mijlocul căreia rezistă timpului o clădire veche românească, înrudită cu multe dintre clădirile boiereşti ale veacului trecut din pânzele lui Petraşcu. Această casă a aparţinut, se pare,

cândva familiei poetului care a scris meditaţia la anul 1840 şi *Satira duhului meu* şi ea reprezintă, cred, cuprinzător, ideea pe care şi-o făceau spiritele luminate ale acelei vremi despre familie şi locul său de adăpost. Cunoscând ulterior o bună perioadă de înflorire, deşi cam tardivă, oraşul T. s-a dezvoltat şi s-a îmbogăţit cu edificii mai impunătoare. Administraţia financiară, primăria, liceele, de fete şi de băieţi, prefectura, tribunalul au format în centru un sistem de clădiri oficiale care inspiră oricărui vizitator respectul. Alături de acestea, pe Bulevard sau pe Calea Domnească, s-au construit case aspectuoase, unele cu două şi chiar trei etaje, vile ascunse în verdeaţa viţei sălbatice, mici blocuri cu balconaşe încărcate cu flori. Cu toate acestea, casa despre care vorbesc a rămas ca un model al înţelegerii rosturilor bine orânduite, indiferentă la afacerile şi speculaţiile firmelor petroliere, prea grăbite să se afirme şi să demonstreze bunăstarea.

Cu mulţi ani în urmă, zăboveam adesea în faţa construcţiei cu ferestre mici şi arcade severe, încercând să desprind din jocul luminii pe pereţii albi vreun semn care să reînvie, măcar în parte, mişcarea domoală şi gravă ce o însufleţise altădată. Primăvara, mai cu seamă, casa aceasta părea că se pregăteşte, sub vânturile subţiri, înecată de polenul soarelui, să vorbească. Se putea uşor închipui, în asemenea anotimp, cum trăgeau la scara înaltă de lemn trăsurile, cum, seara, se luminau ferestrele spre a decupa pe pereţii dimpotrivă înalte şi misterioase siluete. Casa Alexandrescu rezista, sănătoasă, puţin ironică asaltului de vulgaritate care o înconjura. Deschisă ca un mare ochi limpede, către lumină, ea se făcea că nu vede şi nu realizează prezenţa vilei de peste drum, o clădire grosolană ca o cazarmă, ce se împingea la stradă asemenea servitorimii la trecerea unei înmormântări. Nu vedea şi nu se lăsa copleşită nici de impertinenta mândrie a unui bloc cubist, ridicat

în vecinătate de unchiu-meu Titu, nici de garajul pe care acesta i-l trântise alături, parcă pentru a-i întoarce spatele. Trăia liniştită, într-un timp deplin aşezat pe temelii de piatră, sprijinindu-şi aripile pe coroana unor zarzări mereu înfloriţi. Fluturi mari ţeseau în jur o plasă vie de beteală şi, în paza ei, treceau anii ca o corabie iute, cu vânt favorabil, printre piraţi.

Prietenii, Timotei îndeosebi, o iubeau ca şi mine. Seara, când cerul se împurpura, iar escadrile de ciori se roteau deasupra târgului, ne făceam o datorie, alături de o imensă plăcere, să păşim pe trotuarul care conducea la casa misterioasă şi simplă de lângă biserică spre a ne acorda bătăile tumultuoase ale inimii cu ritmul vieţii ei, spre a-i aduce un omagiu preameritat.

Ţinând la ea şi cercetându-i personalitatea ofensată de venetici şi nepoftiţi, era firesc să-i devenim curând apărători. Când cineva, un tehnician al primăriei, spusese unuia că va propune dărâmarea imobilului, în curtea căruia se puteau clădi cel puţin cinci blocuri, auzind vorba, ne-am dus, eu şi Timotei, la serviciul tehnic, am întrebat de individul cu pricina şi, după o scurtă explicaţie, l-am pălmuit. Incidentul a făcut vâlvă în oraş, nimeni nu-şi putea lămuri ce motive se ascundeau în spatele pretextului pe care-l invocasem, pentru că nu era de închipuit ca cineva să molesteze un funcţionar, în propriul său birou, pentru o casă care nici măcar nu-i aparţine.

Curând ne-a ieşit vorba că suntem reacţionari. Cum, o dată pe săptămână, participam amândoi la şedinţele unui cerc literar din oraş, nişte cunoscuţi, mai târziu cunoscuţi prea de aproape, au început să ne suspecteze. Dragostea noastră pentru vestigiile secolului trecut, în mijlocul unei lumi preocupate să înlăture urmele nefericite ale războiului, foametei, politicianismului, părea un paseism duşmănos. Auzeam tot mai des din partea unor

prieteni şi binevoitori că se pune la cale pedepsirea noastră. Unii susţineau că vom fi arestaţi, alţii că ni se va da o bătaie soră cu moartea. În înţelegerea noastră de atunci, mişcările de stradă, bine regizate, ni se păreau zgomot de prisos şi provocare. Ori de câte ori întâlneam coloane de petrolişti pe străzi, purtând lozinci şi proferând ameninţări la adresa cozilor de topor, a năimiţilor interesaţi să menţină stările de lucruri de până atunci, ocoleam tumultul şi-i ironizam pe turbulenţi. Nu ne promitea nimic lupta zgomotoşilor, eram prea preocupaţi de ideile noastre. Idei, de altfel, nobile şi justificate.

Avusesem profesori excelenţi, şi-i indispusesem pe toţi prin nonconformismul nostru de vârsta ultimei clase de liceu. Alexe Tomescu, profesorul de română, un intelectual cu o cultură solidă şi un îndelung exerciţiu printre clasici, omul care dobândise stima nereţinută a colegilor săi şi a elevilor, datorită informaţiei literare şi filozofice „la zi“, ne crescuse în cultul generaţiei paşoptiste şi al marii pleiade de scriitori de la sfârşitul veacului. La rândul său, Titi Popescu, profesorul de filozofie, ne cucerise intelectual cu bogatele sale citate din Bergson, Tarde şi Sartre, cu comentariile excelente la Blaga, la manifestele lui Breton. Mai erau, de asemenea, profesorul de religie, popa Stănescu, care traducea parabolele Noului Testament în aşa manieră, încât să explice şi să justifice lupta anticolonialistă a lui Gandhi sau faptele faustiene, profesorul de istorie „Moşu“ Vasilescu, „rivalul lui Iorga“, formidabil evocator al marilor isprăvi ale acestui popor, Costică Constantinescu-Francezu, îndrăgostit imprudent de marele Secol al iluminiştilor. Reţineam bine sensul lecţiilor pe care ei ni le predau, făceam progrese în înţelegerea fără prejudecăţi a marilor curente şi teorii, deşi nu aderam la obişnuinţele lor rigide, impuse pe atunci de un sistem pedagogic cu multe păcate. Abia mai târziu am aflat cât de complexă,

de obositoare era sarcina lor în acele vremi de schimbări aiuritoare. În afară de doi–trei profesori, în grija cărora am intrat ulterior la Universitate, pot spune cu mâna pe inimă că n-am mai întâlnit intelectuali cu o pregătire atât de temeinică, cu o ţinută morală ireproşabilă ca a lor. Neîndoielnic, fără ei bucuriile esenţiale ale vieţii mele de mai târziu n-ar fi fost posibile. În fine, fapt este că la vârsta aceea, eu şi Timotei, şi Radu, şi alţii din generaţia noastră nu puteam să ne simţim bine fără a jigni pe cei din jur, pe părinţii noştri în primul rând, cu o impertinenţă şi o încredere în noi nemărginite. Ne simţeam singurii reprezentanţi ai unei ligi universale de salvatori. Prea mult nu înţelegeam ce se întâmpla atunci în lume, dar este de mirare cu câtă acuitate şi justeţe apreciam categoriile de concetăţeni, care ne judecau aspru, ca pe nişte răzvrătiţi ciudaţi şi incurabili. Cred că intuiţia şi legătura prietenească dintre noi, sprijinite pe stâlpii unei educaţii provinciale, pot explica întrucâtva felul nostru unic de a ne purta într-un orăşel ca T., în care se întâmplau zilnic extrem de multe evenimente – multe din ele mărunte, în retrospectiva pe care mi-o oferă astăzi timpul.

La liceu s-a auzit îndată despre isprava noastră de la primărie. Am fost eliminaţi pentru două săptămâni din şcoală. Pe de altă parte, indivizii de care am amintit că aveau legături cu poliţia, şi care nici astăzi nu înţeleg ce hram purtau, au început să ne tot convoace pe la oribila lor instituţie şi să ne dea lecţii la rândul lor, nu fără ghionţi şi ameninţări. La vârsta aceea, Timotei era deja autorul a numeroase tablouri emoţionante, eu scrisesem câteva sute de poezii şi o *Istorie a literaturii organice*, un fel de *De l'Allemagne*, în care dădeam *in extenso* texte şi aprecieri privitoare la o literatură imaginară. Eram, vezi bine, „personalităţi", de care târgoveţii nefericiţi, concetăţenii noştri, fie ei profesori sau poliţişti,

trebuiau să ţină seama. Băteam străzile ore întregi, purtam discuţii, care mi-au rămas în amintire ca schimburi esenţiale de idei, de o gravitate şi perfecţiune neatinse mai apoi. În mijlocul adversităţii tuturor, pozam drept reformatori geniali ai societăţii, ai rânduielilor nedrepte cu care făceam abia cunoştinţă. Îl iubeam pe Camil Petrescu, visam o societate mondială a intelectualilor de vârsta noastră, de a cărei solidaritate eram siguri. De aceea eram şi destul de temerari, răspunzând cu superioritate la atacuri şi la bârfeli – printre care minciunile şi interdicţiile ce încercau să ne izoleze unul de celălalt, pe motiv că am fi legaţi nu de idei, ci de înţelegeri nepermise. Mergeam pe furiş la casa lui Grigore Alexandrescu, întrerupeam pentru câteva clipe discuţia care ne dusese pe neştiute până în faţa ei, ne lăsam pieptul cuprins de emoţii şi entuziasme pentru secolul marilor înfăptuiri naţionale, ce mai supravieţuia numai datorită cultului nostru îndărătnic, apoi plecam mai departe, urmând şi mai aprins şirul ideilor şi al vibraţiilor noastre. Mulţi s-au rătăcit din cauză că n-au trăit asemenea însufleţite comuniuni spirituale. Astăzi sunt oameni aşezaţi, e drept, dar de o sărăcie sufletească ce mă întristează.

Nu m-am sfiit mai târziu să mărturisesc că, în acea perioadă, n-am simţit nevoia să înţeleg politica. Când evoc toate acestea, mă conving că nu a fost tocmai aşa. Făceam politică militantă, luptam cu adversari puternici, şi-mi place să cred că, din înfruntarea cu ei am ieşit, dacă nu victorios, cel puţin înnobilat.

S-ar spune că este stânjenitor ca în propriul tău oraş să fii înconjurat de duşmănia tuturor. Eram prea tineri spre a ne da seama cât de ascuţite erau atunci adversităţile, cele din spatele unor mustrări şi brânciuri teroriste. Eram fericiţi şi stăpâni pe un crez, un crez pe care ar fi vrut atâţia să ni-l

terfelească. După eliminarea din liceu, a început tortura declaraţiilor. Eram intimidaţi în toate chipurile ca să afirmăm lucruri pe care nu le făcusem nici noi, nici alţii, puşi în alternativa de-a fi înlăturaţi din şcoală pentru zece acuzaţii imaginare. Cei de la poliţie, nici azi nu ştiu în slujba cui erau şi ce urmăreau, vârâseră în noi spaima bătăii sau a morţii, îşi trimiseseră printre noi iscoade perfide. Instabilitatea şi ameninţările făcuseră ca oamenii să se comporte violent, să se urască sau măcar să se suspecteze. Inginerul-şef al gospodăriei oraşului, un om cu calităţi deosebite, fusese bătut şi întemniţat fără motiv serios. Un notar cu grădină în marginea oraşului trăsese cu puşca în ţărani. Câţiva profesori fuseseră loviţi în cap cu răngile de metal şi acum se aflau la spital. Dintre vecinii noştri dispăruseră, într-o noapte, doi, explicaţiile care se dădeau relativ la vinovăţia lor păreau copilăreşti: unul avusese în casă o hartă veche, altul refuzase să adăpostească un ofiţer străin în camera lui rechiziţionată. Mama ardea revistele din bibliotecă, colecţiile de *Viaţa romînească* şi *Neamul românesc* şi, din exces de zel, şi volumul *Cum am devenit huligan* de Mihail Sebastian. Se auzise că în Capitală anumiţi pierde-vară atacaseră persoane serioase şi termenul de huligan pe-o carte aflată în raft o înspăimântase, creându-i realmente sentimentul culpabilităţii. Un vecin, profesor la liceu, ne ceruse să-i adăpostim în pod materialul cosmopolit ce l-ar fi pierdut: colecţiile *Conferencia* şi câteva tomuri cu teatrul lui Molière, în original.

Ca să mă vadă, Timotei venea la mine doar pe înserate, strecurându-se printre teii umbroşi ai străzii, ochii fiindu-i atenţi la orice umbră ce ar fi putut indica vreun răuvoitor.

Veni şi seceta din ’46. Spiritele deveniseră şi mai agitate. Se vorbea despre crime şi despre deportări, despre atacuri nocturne ale bandelor de pungaşi în căutare de găini şi lemne. N-aveam nici

găini, nici lemne, dar ne temeam până şi de greşelile de exprimare, limba devenind progresistă. Faptul că nu mergeam, ca alţii, nici la întruniri, nici la cercurile de propagandă, că nu luam parte la manifestaţii, opere de binefacere, la acţiunile de lipire a afişelor, în timpul zilei şi în miezul nopţii, ne izolaseră până şi de unii prieteni. Reproşurile lor luau un ton răutăcios – aveau ei grijă să ne aranjeze!

Când înceta cu prevestirile rele, mama ne lăsa să ieşim. Porneam pe străzi, făcând efortul de a uita ce se întâmplă în juru-ne. Evitam întâlnirile cu oricine, salutam respectuos pe cei în vârstă – îndeosebi funcţionari cu ore fixe de trecere —, ne prindeam în discuţii, ne confesam unul altuia. Timotei îşi ridica gulerul, din prudenţă. Treceam drumul pe la Dănescu, atunci schimbul nostru de idei începea să semene cu zborul, păşeam pe trotuarul de la Camera de muncă, ne închinam cu indiferenţă, din frondă retrovertită, la turlele bisericii Sfântul Nicolae şi ajungeam curând în faţa casei iubite. Oricât de nevinovată s-ar putea să pară astăzi o astfel de escapadă, ea era atunci pentru noi un act de unică afirmare a personalităţii ce nu se voia şi nu se lăsa înregimentată în nici un chip. Dacă aş fi făcut atunci, cine ştie, un gest măcar de conformism la categoriile existente, aşa cum eram de nepregătit şi de naiv, sunt sigur că astăzi aş regreta şi aş avea motive de a mă dispreţui. Mulţi dintre colegii mei se deciseseră repede, lucrul mă înspăimânta, la ora aceea nu-i puteam bănui decât de carierism. Nu puteam auzi fără scârbă argumentul lor, acela că aş prefera expectativa pentru a face, la timpul oportun, opţiunea cea mai avantajoasă. Un târg ca oraşul T. nu ne oferea datele pentru a putea aprecia obiectiv mersul vremii, şi nu regret că în acele zile, alături de Timotei, rămăsesem cu încăpăţânare să cultiv tradiţia pe care şcoala, aşa cum am înfăţişat-o, mi-o schiţase.

Mai târziu, ce rost mai are s-o spun, când lucrurile ni s-au înfăţişat mai limpezi, când învăţătura şi relaţiile cu oamenii ne-au luminat şi alte date ale problemei, destule pericole şi riscuri continuând să ne ameninţe, ne-am angajat, şi eu, şi Timotei, în lupta pasionantă a vieţii. Dar n-am uitat niciodată experienţa extraordinară pe care o trăisem, marea noastră îndărătnicie, pe care o sprijiniseră sentimentele pentru secolul de aur al acestui popor, simbolizate de prezenţa, pe strada Poet Alexandrescu, a acelei case mândre ce înfrunta cu resemnare adversităţile timpului.

Eram, de bună seamă, cam ciudaţi în purtări. Omenirea era preocupată, se pare, de probleme mai importante. Mulţi se întorceau din război şi povesteau lucruri îngrozitoare. Unii supravieţuiseră condiţiilor de iad ale lagărelor de concentrare naziste, despre care acum auzeam pentru prima oară, nu deplin convinşi că ororile ce se relatau n-ar fi creaţia imaginaţiei unor autori de reportaje. În căutare de pâine sau de lucru, indivizi necunoscuţi, care povesteau de localităţi atât de îndepărtate, încât păreau să aparţină mai curând geografiei africane decât celei a ţării, apăruseră în oraş, înstrăinându-l: se învecinau, datorită relatărilor lor, Sighetul cu Morenii, Botoşanii cu Pucioasa, Petroşanii cu Pietroşiţa. Obiceiuri noi, stranii, tulburau viaţa liniştitului nostru târg. Mari instalaţii de foraj şi camioane enorme treceau uruind pe străduţele oraşului; descopeream ca prin minune că se numesc muncitori nu numai acei meşteşugari pe care-i cunoscusem până atunci – evlaviosul tinichigiu Diaconescu, tâmplarul-pictor Matei, cel care construise cu trei ucenici tâmplăria casei noastre, prin ’35, croitorul Berindei, oameni onorabili, îmbrăcaţi în haine aspectuoase, pe reverul cărora atârna, după împrejurări, fie o floare, fie panglica unei decoraţii primite cine ştie când.

La radio şi în ziare se vorbea despre începutul unei vieţi noi, luminoase, dar nimeni dintre noi nu înţelegea pe ce se întemeiază asemenea discursuri. După un vuiet de o oră, de dimineaţă, când oraşul se însufleţea într-adevăr la trecerea instalaţiilor şi a camioanelor, a grupurilor de muncitori îndreptându-se spre Arsenal, când madam Barbescu deschidea porţile larg să intre în curte căruţele rudelor de la ţară, încărcate cu bunuri doar bănuite, dar sigure, târgul recădea în amorţire şi liniştile lui istorice nu mai erau tulburate până la ora patru, când ieşeau funcţionarii de la poştă şi de la prefectură, decât de zumzetul zmeului înălţat de vreun copil sau de clinchetul suav al bicicletelor celor care se întorceau de la piaţă, spânzurând de ghidon o găină, sau alergau cine ştie unde, la alte treburi. În pauza mare, la liceu, Bercovici, cel care mai târziu a fugit în Guatemala şi a trimis fotografii ale barului de noapte pe care-l deschisese acolo, şi Nicu Pană, care şi el nu ştiu pe unde a ajuns, după ce a traversat înot, noaptea, Dunărea straşnic păzită, ne convocau în careu şi ne explicau cum se face repartiţia după calitatea şi cantitatea muncii, de ce este necesar să se desfiinţeze banii şi, mai ales, despre popoarele eliberate care şi-au vindecat rapid rănile războiului şi acum năzuiesc să introducă în producţie electronica. În drum spre casă, în dreptul prefecturii, întâlneam în fiecare zi lungi coloane de oameni care vociferau sau jucau pe trotuare bâza, în aşteptare. De ei nu ne apropiam, pentru că aşa ni se spusese de acasă. Se produseseră câteva încăierări şi toată lumea ştia că e periculos să te amesteci cu acei oameni care, spusese mama, au uitat ce e buna-cuviinţă.

Într-o zi, totuşi, am zăbovit printre cei ce făcuseră cercuri în jurul unei statui. Pe postamentul ei se ridicase învăţătorul Crăiniceanu, în timpul liber animatorul clubului fotbalistic T.C.T., care acum se referea la faptul că Slavu şi

Grigorescu, doi gospodari ai oraşului, oameni cu case mari şi posedând munţi întregi spre Sinaia, ne împiedică de a face din târgul nostru un oraş modern, sabotând reconstrucţia, speculând oamenii. Cuvintele lui m-au emoţionat, pentru că şi mama îl obrăznicise fără menajamente pe unul din ei când, într-o iarnă, rămânând fără lemne, numitul refuzase să-i mai furnizeze pe credit o căruţă cu lemne. Aşadar, am înaintat printre cei ce ascultau, ca să prind mai bine cuvintele dojenitoare ale învăţătorului, iar când el s-a referit, într-un târziu, la faptul, cunoscut ca o realitate dureroasă, că sunt în oraş mulţi invalizi şi văduve care o duc foarte greu şi n-au pe masă nici măcar pâinea zilnică, am simţit că omul era într-adevăr bine intenţionat, că nu mai pot fi tolerate stările de până atunci. Şi am aplaudat cu frenezie.

Entuziasmul şi adeziunea s-au stins însă repede, pentru că, la sfârşitul discursului său, Crăiniceanu, trecând la analiza altor cauze care ţin pe loc dezvoltarea târgului nostru, a susţinut că nu mai poate fi tolerată de cetăţeni sfidarea publică pe care le-o adresau din grădinile oraşului statuile lui Eliade Rădulescu, trădătorul revoluţiei de la 1848, Ienăchiţă Văcărescu, reprezentant odios al latifundiarilor, a militarului imperialist Cârlova, a lui Grigore Alexandrescu, cosmopolitul. Cuvintele lui au convins mulţimea, care, îndată ce învăţătorul a coborât de pe soclu, a rămas în faţă cu statuia ce-i stătuse vorbitorului deasupra capului. Era însuşi Grigore Alexandrescu. Cineva din mulţime a adus o scară, câţiva au apărut cu baroase de fierărie şi, cu o înverşunare pe care n-am înţeles-o, au surpat din câteva lovituri bustul poetului. La încheierea întrunirii au rămas pe locul din faţa prefecturii numai sfărâmături.

Timotei, care nu fusese martor al scenei, n-a vrut la început să mă creadă. Mai apoi, a fost de acord cu mine că trebuie să facem ceva. Chiar a doua zi, înarmaţi cu o găleată cu apă şi o perie de

scânduri, am mers la Biserica Târgului şi-am curăţat în văzul trecătorilor fruntea şi sprâncenele lui Cârlova de găinaţul gros depozitat pe luciul bronzului. Cârlova scăpase furiei generale ce trăsese jos de pe socluri, în aceeaşi zi, şi pe Eliade, şi pe Ienăchiţă, şi pe Tudor Vladimirescu din faţa liceului de fete.

Poate că scăpase doar datorită faptului că se afla în curtea unei biserici şi manifestanţii respectaseră lăcaşul sfânt.

Îndată ce ne-am dat jos de pe scară, câteva persoane cunoscute ne înconjurară cu laude. Iată o faptă cu adevărat merituoasă, spunea Petcu, dirigintele poştei, aflat la acea oră după târguieli. Am simţit o mare bucurie că fapta noastră fusese observată. Aveam aliaţi.

Dar ce aliaţi! Aceştia nu erau alţii decât burghezii pe care îi dispreţuiam, proprietari ai vreunui magazin sau funcţionari prăfuiţi, cu frică şi de umbra lor. I-am cunoscut curând şi mai bine: făceau tot ce le stătea în putere spre a învăţa pe de rost cuvintele noi auzite la radio şi le utilizau îndată în viaţa de toate zilele. La administraţia financiară, ei nu mai stăteau de vorbă şi nu mai serveau pe cei veniţi cu cereri, ci închişi în birouri, unde se fuma mult, *prelucrau*; la gară, cei de acolo *creau condiţii* ca să treacă personalul de Pietroşiţa; la primărie oamenii *defalcau*, participau la *momentul politic* sau *trasau sarcini*, găsindu-şi răgaz şi spre a *organiza* sindicatul, *cureaua de transmisie*… Astfel, erau aceiaşi oameni meschini, neînstare să măture măcar trotuarul din faţa casei sau să se zbată pentru a aduce la economatul din centru mai multe lădiţe cu marmeladă, spre a nu se mai face cozi fără sfârşit, unde în fiecare zi leşina madam Marinoiu ca să fie trecută binevoitor, peste rând, mai în faţă. Ceva nou, desigur, se petrecea şi cu ei, sub impulsul vremilor despre care vorbise Crăiniceanu. Auzisem că doctorul Stelică Popescu îşi invita acum servitoarea la propria lui masă,

servind-o din farfuriile serviciului său de nuntă; doamna Petrache Dragomirescu făcea gimnastică suedeză după radio, la cinci dimineaţa; între Bazil Haralamb, directorul de la Liceul comercial, şi Mişu Dafu, fiul morarului, se pornise o întrecere, urmărită zilnic pe corso, care dintre ei este mai elegant, mai bine pudrat, mai cuceritor. Atunci s-a declanşat, paralel, şi rivalitatea pălăriilor între doamnele „căpitănese“ Predan şi Stela Ionescu. Ieşeau zilnic, pe la unsprezece dimineaţa, se întâlneau în faţa tutungeriei lui Scărlătescu şi mergeau împreună, acoperite de imense şi mereu inedite pălării, dar ascunzând în piept ura şi invidia. Se plimbau aşa până la capul bulevardului, fluierate în răstimpuri de câţiva tineri, sprijiniţi de vitrina cinematografului. Cel mai trist lucru a fost însă când unii dintre excelenţii noştri profesori şi-au schimbat într-o noapte convingerile. Nea Gică Firulescu, de română, a cărui recitare din *Boul şi viţelul* o purtam cu sfinţenie în urechi, scria acum în ziarul local că bine au făcut cei care au sfărâmat statuia poetului, reprezentant mârşav al unei clase sociale descompuse. Domnul Bazil Popescu, indiferent mai înainte la tot ce însemna manifestare sportivă, organiza în liceul căruia îi devenise director mari competiţii de volei şi fotbal. În fine, profesorul de chimie, nu-mi mai amintesc cum se numea, cu totul ostil literaturii şi publicisticii, scria acum lungi articole la gazeta de perete.

Ne simţeam singuri, tulburaţi în izolarea noastră şi, mai ales, de faptul că toată suflarea acelui târg îşi aflase, în noile condiţii, un rost. Unchiu-meu a fost primul care a înregistrat această nepotrivire. M-a luat deoparte, într-o seară, şi mi-a administrat o lecţie de câteva ceasuri, mustrându-mă pentru faptul că, în timp ce toată lumea vede lucrurile normal, cu ochi practici, chiar aşa spunea, eu şi, alături de mine, câţiva prieteni rătăciţi umblăm cu capul în nori, scriem poezii şi ne învârtim în jurul

casei lui Alexandrescu. Adică ce scofală credem că facem dacă îi tot dăm târcoale? Şi ce merite ne vor recunoaşte oamenii dacă l-am frecat în cap pe Cârlova? Să ne băgăm minţile în cap, dacă vrem să n-ajungem rău. Vremurile s-au schimbat, mama are pensie mică şi nu va putea prea multă vreme să ne mai dea de mâncare. Aşa spusese, apoi se grăbise să se ducă la muncă voluntară, tocmai începuseră mari lucrări la Baronide, pe iaz, pentru amenajarea unui stadion.

Încăpăţânată vârstă! Rămâneam cu Timotei şi cu Radu, cărora li se adăugase şi Costache, în cercul nostru închis de preocupări, citind pe nerăsuflate orice ne cădea în mână – Tolstoi sau François Coppée, Maiorescu sau Ilya Ehrenburg, García Lorca sau Vasile Demetrius, *Istoria doctrinelor economice*, *Tactica generală*, *Ajută-te singur*, *Lup printre oameni*, *Dictatorii Europei*, poeziile lui Mircea Străinul, *Critica raţiunii pure*, *Manualul scepticului*, *Capitalul*. Descopeream pe Caragiale cel adevărat, foarte diferit de moralizatorul prezentat la şcoală (lecţia Caragiale ne fusese predată de unul Rădulescu, în lipsa admirabilului nostru profesor Tomescu), descopeream pe suprarealişti, pe Brâncuşi şi pe George Enescu. Cu toate acestea, eram neliniştiţi şi neliniştea crescu în momentul în care fură anchetaţi la poliţie nişte colegi mai mari, care scoseseră o revistă literară în manuscris şi în care făcuseră imprudenţa să scrie despre proza lui Eminescu.

Atunci mi-a venit, nu-mi explic de unde, ideea construirii turnurilor. A fost cea mai nebunească şi, cred, cea mai frumoasă idee pe care am avut-o vreodată. În ajun, unchiu-meu îmi făcuse din nou mustrări că-mi pierd vremea cu nimicuri. Poeziile pe care le scriam şi care erau, pe cuvântul meu, destul de frumoase, nu însemnau, după părerea lui, decât nişte elucubraţii. Mătuşă-mea, de faţă la discuţie, auzind că printre idolii mei se afla şi Bacovia, a ţinut să-mi atragă atenţia că mă aflu pe

calea pierzaniei. Ştiam eu cine este acest Bacovia? Ea lucra la Bucureşti şi-mi relată că Bacovia e bibliotecarul şi arhivarul ministerului lor, un terchea-berchea pe care îl imită chicotind chiar şi curierele. Ca el voiam eu să ajung? Să-mi bag minţile în cap şi să mă gândesc serios la o carieră, pentru că mama nu ne va mai putea hrăni cu pensia ei multă vreme…

Mi-a venit o idee nebunească, am spus, şi asta pentru că nicăieri nu se mai afla o ieşire din cercul care se strângea în jurul meu şi al prietenilor mei. Dacă era timpul să mă gândesc serios, apoi nu la carieră mă ducea mintea, aşa ceva îmi apărea deocamdată neinteresant, ci la cer. Cerul era deschis deasupra capetelor noastre, era mai întotdeauna frumos, îndeosebi noaptea, când se încărca cu stele mari şi umede. Cerul era limpede, pur, neobosit în a produce răsărituri şi apusuri de soare magnifice.

Aşadar, la turnuri m-am gândit atunci. Şi mă felicit şi astăzi pentru ideea care m-a costat, în acea vacanţă, zile şi nopţi de eforturi supraomeneşti, dar care mi-a adus şi nemaicunoscute satisfacţii.

Dacă iubeam pătimaş casa lui Grigore Alexandrescu, simbol al unor vremi glorioase, nu este mai puţin adevărat că monumentul cel mai reprezentativ al măreţiei străbune în oraşul T. era Chindia. Turnul se păstrează bine şi astăzi, a fost construit în secolul al XVI-lea şi are o înălţime de peste treizeci de metri. O scară în spirală urcă prin interiorul lui până la platforma cea mai de sus, înconjurată de creneluri întărite de mai multe ori, ultima dată după cutremurul din noiembrie 1940. De acolo, de sus, privirea poate cuprinde depărtări miraculoase. Spre nord se zăresc, după câteva terase suprapuse, cu dealuri vinete, cultivate cu vii rodnice şi înţepate ici şi colo de ŕcele împletite ale sondelor, munţii. Sunt Bucegii. Partea lor cea mai alungită se apropie de oraş şi îmbracă dealurile

vecine cu păduri dese. Undeva se vede Leaota, dincolo Vaca şi, în direcţia Ialomiţei, străjuită de înalţi plopi şi tei, Valea Ialomicioarei cu Cheile Tătarului, în care se ascund clinurile cele mai stâncoase ale masivului.

Întorcând privirea în partea opusă, vezi deschizându-se, ca o pâlnie culcată, câmpia neliniştită a râului ieşit din strânsoarea rocilor. Nu departe, în zare, clipesc apele Dâmboviţei, atunci când dealurile nu le acoperă. Largi terase deschise, cele pe care şi-a aşezat Grigorescu numeroasele sale care cu boi, sunt punctate de acoperişurile satelor răzleţite în zăvoaie, pâlcurile de sonde şi staţii de dezbenzinare, de transformatoare electrice. Câmpia este mănoasă, fâşii de un verde-închis indică grădinile de zarzavaturi, bine îngrijite întotdeauna, ale *sârbilor*, care vorbesc, nu ştiu prin ce minune, limba bulgară. Laturile cetăţii se mai sprijină, spre vest, pe pădurile de la Priseaca şi Măneşti, iar dincoace, pe dealurile râpoase ale Haimanalelor lui Caragiale, ale Morenilor, egal însemnate de silueta sondelor şi a piramidelor petroliere. Admiram din înălţimea Chindiei poziţia minunată a cetăţii, ne îmbătau întotdeauna culori vioaie desfăşurându-se ca un imens transperant în spaţiul văilor, treptele egale şi domoale ale câmpiei. De câte ori nu distinsesem, alături de Timotei, în adâncul peisajului, pe un drum oarecare, oştile otomane apropiindu-se în volburile prafului, niciodată puţin şi niciodată potolit. Trăisem, măcar pentru câteva clipe, iluzia dulce a panicii în faţa ameninţărilor şi semnalam, ca străjerii de altădată, mişcarea vrăjmaşului spre sate curate şi liniştite ce se numeau Lazuri, Nucet, Ulmi, Dobra, Săcueni, Bilciureşti. Eram contemporani ai lui Vlad: domnitorul îşi freca mâinile în iatacurile palatului de dedesubt, ştiind că ţepile sunt pregătite, iar zidurile cetăţii bine strânse în chinga Şanţului, plină cu apa trasă meşteşugit din râu.

Studiasem bine tehnica construcţiei acelui turn, pe care acum îl cunoşteam ca pe propriile noastre buzunare. Încheierea pietrei cu cărămida, cu ajutorul varului hidraulic, ştiut încă de romani, ne era cunoscută. Îndrăzneaţa verticală a construcţiei ne servea ca un exemplu de pricepere, de chibzuinţă. Ne bucuram că, încă de copii, cunoscuserăm acea Chindie mândră, atârnată de cer, dominând oraşul şi impunându-şi statura întregii văi a Ialomiţei. Nu cu mult înainte, o zărisem de pe creasta unui vârf al Bucegilor, întotdeauna îi distinsesem silueta încă de pe şoseaua din preajma pădurii de la Picior de Munte, pe drumul Găeştilor.

Chiar în seara discuţiei cu unchiul, am convocat în grădina cu meri a lui Costache pe toţi prietenii. Curios, şi Radu, şi Timotei, şi Tică avuseseră, în acea zi, nemulţumiri dureroase în familiile lor. Am căzut de acord asupra proiectelor, îndată ce am expus ideea. Am şi trecut la schiţe. Noaptea ne-a surprins când încheiam, fiecare pe caietul lui, planurile. Era de la sine înţeles că anchetarea la poliţie a tinerilor care scriseseră într-o revistă-manuscris despre proza lui Eminescu ne înfăţişase, în toată claritatea, singura replică posibilă: construirea turnurilor. Unii dintre cunoscuţii noştri făcuseră pe atunci gesturi iresponsabile: unul fugise în străinătate, altul se înhăitase cu nişte indivizi certaţi cu legile şi spărseseră, în cele din urmă, o bancă. Ştiam clar că destinul acestei ţări se făureşte numai pe acest pământ cuminte şi sfânt, ceva din cele ce se spuneau în pieţe şi la radio despre viitorul luminos al oamenilor ne tulbura şi ne fericea inimile, dar nu puteam gândi altă soluţie pentru că, aşa cum am spus, oamenii care ar fi vrut să facă ceva erau prea strâns legaţi la ochi de lipsuri şi suferinţe recente, prea mărginiţi în singurătatea pe care le-o impuseseră războiul, foametea, suspiciunea.

Să pun capăt consideraţiilor privind acel moment, unul dintre cele mai contradictorii din câte a cunoscut istoria acestei ţări. Nu-mi este ruşine să mărturisesc că, dacă alţii găsiseră încă de pe atunci drumul luptei, eu şi prietenii mei nu izbutiserăm să trecem dincolo de casa poetului de pe strada cu acelaşi nume. Asta până când am avut ideea extraordinară a turnurilor.

Îmi pare şi astăzi imposibil de explicat cum am putut construi, numai în trei săptămâni, acele splendide turnuri care au făcut ca oraşul T. să rivalizeze prin frumuseţe cu Florenţa şi Toledo. N-a fost numai nebunie, n-a fost numai entuziasm, n-a fost numai îndărătnicie: mâinile noastre au înfăptuit atunci adevărate minuni, pe care orice explicaţie, oricât aş încerca, nu le poate lămuri. Din zori începeam transportul materialelor. Timotei aducea nisip din râpile Ialomiţei, le cunoştea mai bine decât oricare altul dintre noi, Costache însoţea carele de ciment şi cherestea coborând de la Fieni şi Păduchiosul şi le depozita în curţile destinate a le adăposti. Tică şi Radu chibzuiau dozajele la betoniere, măsurau sau corectau traseele şanţurilor de fundaţie şi, mai apoi, lucrau, dezbrăcaţi până la brâu, în baia soarelui darnic, la împlinirea zidurilor. În ce mă priveşte, preferam partea de dulgherie, cu toate că nu dădeam înapoi de la oricare altă treabă: prepararea mortarului, încheierea sticlăriei în cadre, montarea scărilor, tencuirea zidurilor. Ne ajutau, fără să încerce măcar să înţeleagă ce urmărim să edificăm, o sumă de ţigănuşi, băieţi fără ocupaţie, foarte harnici, cu toate că nu le prea tăcea gura. Seara, mult după apusul soarelui, cădeam cu toţii zdrobiţi pe iarba crescută lângă garduri şi priveam cu mulţumire cum s-au închegat, din zi în zi mai înalte, siluetele construcţiilor.

De la un timp, fantasticele noastre turnuri înălţându-se spre cer au început să se distingă unele de altele, urmând gusturile şi rosturile fiecăruia din noi. Lucram laolaltă, dar fiecare îşi construia propriul său turn.

Timotei îşi ridica unul pe acel loc, multă vreme viran, de lângă uzina electrică. Îi înălţase statura pe largi arcade, deasupra cărora pusese două rânduri de coloane învelite în sticlă. Pe partea dinspre apus, la o înălţime apreciabilă, îl încinsese cu un balcon, colac de beton ce imita inelul lui Saturn. Ferestre lungi de câţiva metri alternau cu mari panouri de beton şi cărămidă aparentă până dincolo de vârful plopilor din preajmă. Mai târziu, către cea de-a treia săptămână, era gata şi acoperişul, conic, la peste optzeci de metri înălţime.

Radu imaginase principala lui construcţie întrucâtva diferit: parterul era un joc echilibrat şi foarte larg de coloane legate în partea superioară de bârne masive, în stil neoclasic. Liniile imediat superioare fugeau îndată pe planuri deschise, alcătuind câteva terase suprapuse parţial, de asemenea sprijinite pe coloane. De pe ultima terasă se ridica turnul, de această dată cu secţiunea pătrată, înalt şi îngustându-se în preajma celor o sută de metri ai săi. Acolo sus se aflau patru camere dispuse în cruce, cu balcoane în faţa ferestrelor cât pereţii.

Tică construise în oţel. Un foarte complicat sistem de arce sprijinea o sferă enormă din beton şi sticlă, ce avea să adăpostească principala încăpere a clădirii, în care mai târziu a aşezat lăzile cu lămâi şi leandri, realizând una dintre cele mai originale sere din câte am cunoscut vreodată. Pe patru piloni de oţel, care strângeau acea sferă, se înălţa un turn alcătuit dintr-o complicată dar splendidă reţea de metal. Undeva, în apropierea acoperişului, după ce parcurgeai încăperi suprapuse, circulare, şi urcai o scară frântă la fiecare etaj, îşi rezervase o altă

cameră, *marele salon* cum îl numea el, enorm cabinet de lucru şi de târzielnice recepţii. De la înălţimea acelui ultim etaj, admiram adesea turlele roşii ale Bărăţiei, din apropiere, pe care soarele în asfinţit punea pete compacte de violet. Turnul său se afla pe terenul lui Marcel Grigorescu, avocatul, în vecinătatea cunoscutei vile a lui Petraşcu.

Minunată fusese ideea lui Costache de a utiliza cu precădere cărămida şi lemnul ars. Nu ştiu unde văzuse el pridvoare şi stâlpi atât de bine împerecheaţi, de le împrumutase modelul. Fapt este că edificiul lui se distingea printr-o originalitate calmă şi discretă. Şase stâlpi masivi din lemn încrustat sprijineau un pridvor construit din bârne. Trepte de lemn, câteva sute, urcau până la ferestrele tăiate în piatră aspră, în chenarul cărora revenea ca un laitmotiv trifoiul. Un turn mic servea de contrafort unui alt turn, cel care se ridica, zvelt, în spate. Ferestre înguste, cu vitralii, se înlănţuiau către înălţimi, ascunzând înapoia lor o mulţime de iatacuri şi cămări. Clădirea culmina cu un foişor înalt, în care se aflau o masă masivă de stejar cu douăsprezece scaune din lemn sculptat şi cabinetul icoanelor pe sticlă, colecţie care împrumuta încăperii înfăţişarea unei capele moldoveneşti.

Mărturisesc că mi-a fost foarte greu să mă decid ce fel de turn să-mi construiesc. Rupsesem destule schiţe mai înainte. În cele din urmă, optasem pentru un sistem de trei cilindri îmbrăţişaţi, sprijinindu-se unul pe altul şi comunicând nu numai interior prin secţiuni egale, ci şi, suplimentar, prin punţi exterioare. Primele două etaje erau construite din piatră de râu şi, în vederea instalării aici a bibliotecii, renunţasem la ferestre. Deasupra erau câteva saloane sprijinite interior pe coloane în prelungire, cu ferestre de jur împrejur. Sticla ferestrelor era în zona legăturilor celor trei turnuri aproape paralelă, astfel că luminile se întâlneau şi se respingeau, desenând pe ziduri,

îndeosebi în orele când soarele era înclinat pe cer, mozaicuri fantastice. Mai sus, cu cât urcai pe scara în spirală, se aflau, suprapuse, săli înalte, cu pereţii semicirculari, cu deschideri neaşteptate în ziduri, cu comunicări savant tăiate, cu intrânduri tainice. Abia pe la etajul cinci, două dintre turnuri încetau să mai crească. Pe larga terasă de aici, cam la mijloc, se înălţa turnul principal, destul de îngust, cam cât suprafaţa unei camere obişnuite de locuit, dar de o înălţime care le întrecea pe toate celelalte. Avea, dacă nu mă înşel, o sută douăzeci şi şase de metri. Ştiu, în orice caz, că de sus, din camera construită numai din sticlă, prinsă în şină subţire de oţel, turnul Chindiei se vedea, undeva spre răsărit, meschin, turtit printre casele oraşului. Construcţia mea se afla pe fosta Grădină cu duzi, avea deschidere atât spre Priseaca, cât şi spre munţi. Din cabinetul ultimului etaj se zăreau foarte distinct Vârful cu Dor şi, mai spre stânga, Piatra Craiului.

Vorbesc despre turnurile cele mai importante, cele mai înalte. Dar în cele trei săptămâni am ridicat încă multe altele. Pe terenul lui Apostolescu, pe strada Comăneanu, se mai construiseră încă două clădiri spectaculoase, ale lui Radu şi Emilian. Tică îşi întrecuse amicii clădind un turn pe Brâncoveanu, colţ cu Bărăţiei, vizavi de casa lui Timotei, un altul pe locul lui Bizinichi, un al treilea, cel de lemn, pe Maior Coravu. Lângă gară, între Şcoala de cavalerie şi casa lui Augustin Ionescu, pe terenul viran care ştirbise ani de-a rândul frumuseţea bulevardului, se aflau două turnuri în stil gotic care aparţineau lui Costache. Pe Tudor Vladimirescu mai ridicasem eu un turn, numai din sticlă mată, iar lângă hală, Timotei înălţase hazosul turn cu clopoţei, al cărui acoperiş de olane lustruite strălucea adesea ca un far pentru corăbieri. În zona tribunalului, pe trei străzi înguste, şi anume Stelea, Căminului şi Justiţiei, se înşirau alte numeroase turnuri, unele din oţel

inoxidabil, altele din beton şi lemn, câteva din cărămidă şi piatră, în stil vechi românesc.

În scurt timp, oraşul se transformase cu totul şi arăta acum încântător. Alergam pe biciclete de la un turn la altul, ne semnalizam de pe platformele şi balcoanele lor cu oglinzi îndreptate după soare, cu eşarfe roşii sau albe, iar seara cu lanterne de buzunar.

Ne întâlneam în fiecare zi în altă clădire, stăteam fericiţi de vorbă, ieşeam în bătaia vântului în pridvoare şi pe terasele cele mai înalte. Pretutindeni sclipeau ferestre şi acoperişuri îndrăzneţe. Turnurile lui Radu ne încântau: erau albe, strălucitoare, linia lor zveltă se profila pe cer, părând că atinge norii. Cele ale lui Timotei aveau o severitate anume, deşi culori vii, aşezate pe pereţii exteriori, închipuiau în diferite puncte ale oraşului decoruri de basm. Mă lăudam pentru felul în care ridicasem turnurile mele: de pretutindeni ne umpleau de lumină jocurile paralele ale ferestrelor, pe care le dispusesem, după calcule minuţioase, în aşa fel încât alcătuiau, peste acoperişuri, curcubeie şi havuzuri.

Adesea părăseam împreună oraşul şi mergeam la Mănăstirea Dealu, ca să admirăm de acolo panorama. De pe terasa chiliilor, priveliştea era de vis. Deşi nu urmărisem prea atenţi efecte de ansamblu, întâmplarea făcuse ca diferitele construcţii să se armonizeze perfect între ele. Liniile, arcurile, ritmurile verticalelor revenind pe diverse planuri, mai apropiate şi mai depărtate, se orânduiau în spaţiul dintre Sârbi şi Suseni, reproducând parcă prin volume şi culori unele dintre peisajele citadine imaginare din filmul *Vrăjitorul din Oz*. Construisem cu piatră, oţel, beton şi cărămidă: acum oraşul ni se înfăţişa parcă de aur şi cleştar şi, privindu-i strălucirile, mereu altele după cum cădea lumina, ne surprindeam ochii plini de lacrimile emoţiei celei mai vii.

De bună seamă, nu ne pierdeam într-atât firea, în bucuria noastră, ca să nu ne dăm seama, cu luciditate, de multe neajunsuri care ştirbeau ici-colo frumuseţea oraşului. Casa lui Şotângeanu ne indispunea. Se vedeau bine acoperişul de tablă ruginită şi zidul dinspre grădina lui Chiran, mâncat de ploi. Ne deranjau clădirile insalubre ale serviciului tehnic, acea mizeră sală din faţă, ale cărei ferestre erau sparte în multe locuri, cu golurile ei cârpite cu carton presat şi hârtie albastră. Ne întristau îndeosebi acele vile-tip cu care creditele ieftine dintre cele două războaie umpluseră cartiere întregi şi care ne apăreau acum ca răni dureroase pe trupul oraşului. Prefectura, Tribunalul, Primăria, Casa Pârvulescu se strâmbau dintre turnurile noastre ca nişte măşti de carnaval. Singură casa lui Grigore Alexandrescu, fabulistul de la 1840, ni se părea, dintre clădirile vechi, că rezistă confruntării şi noii înfăţişări urbane. Eram hotărâţi să ne continuăm opera, să asanăm cvartalele de insulele pestilenţiale ale imobilelor de prost gust, construite de bieţii noştri târgoveţi după înţelegerea şi înfăţişarea lor. Făcusem chiar planurile noilor pieţe şi ansambluri.

Din păcate, curând s-au redeschis şcolile. Programele s-au învălătucit, au apărut în liceu tot felul de indivizi arţăgoşi, leneşi, bătăuşi. Trebuia să ne gândim mai serios la viitoarea carieră, nici unul dintre noi nedispunând de alte mijloace decât propria putere de muncă şi inteligenţă. Continuarea lucrărilor a rămas astfel pentru mai târziu. Iar mai târziu, griji noi şi smintiri mereu mai multe ne-au împiedicat să ne desăvârşim opera urbanistică. Ne-am consolat cu gândul că alţii, mai înzestraţi şi mai entuziaşti decât noi, ne vor continua strădaniile.

Dar chiar aşa cum se înfăţişa, oraşul putea să se considere cel mai frumos din regiunea noastră şi cred că n-am exagerat când l-am văzut drept cinstit rival al Florenţei şi Toledoului.

N-am mai fost prin T. de mai bine de douăzeci de ani. Ziarele şi unii prieteni care au trecut recent pe-acolo mi-au mai adus ceva veşti: în ultimul timp, spun ei, s-au făcut în oraş construcţii măreţe, s-au tăiat bulevarde largi şi s-au proiectat pieţe şi cartiere moderne. Sunt foarte bucuros că încercările noastre tinereşti de altădată sunt continuate, desigur cu mijloace mult mai evoluate decât cele de care ne-am servit noi, atunci.

Ceea ce mi se pare curios este însă faptul că nici unul dintre cei care-mi vorbesc despre T. nu aminteşte de splendidele noastre turnuri.

— E un orăşel frumos, pitoresc, îmi spunea Dragoş Enciunescu. Cred că va putea deveni curând un punct de atracţie turistică pentru mulţi străini. O săptămână, cât m-am aflat acolo, m-am simţit foarte bine.

— Dar ce părere ai despre turnurile sale? l-am întrebat.

— Chindia este într-adevăr o construcţie impunătoare.

— Dar celelalte?

— N-am avut ocazia să le cunosc. Am fost delegat la o conferinţă de tehnicieni petrolişti şi am stat mult în şedinţele de lucru.

Gică Florescu a zăbovit mai mult în oraş, mi se pare o lună întreagă.

— Nu ştiu despre ce turnuri îmi vorbeşti, mi-a răspuns el la întrebare. N-am văzut nici unul. Cred că nu te referi la clopotniţa Bisericii Stelea…

Mama, care vine adesea de-acolo, evită să-mi vorbească despre starea actuală a construcţiilor noastre. Am insistat.

— Cum arată oraşul? Aşa cum l-aţi lăsat voi când aţi plecat la facultate. Ar fi timpul să mai vii şi tu pe-acasă, prea te-ai înstrăinat de frate-tău, care te iubeşte.

Are perfectă dreptate. Îmi lipseşte timpul. Oh, şi dacă l-aş avea, cine se îndoieşte că m-aş arunca în primul tren, să alerg la T., spre a-mi revedea oraşul

iubit, spre a cerceta construcţiile ridicate cu atâta entuziasm de mâna noastră, spre a mai privi casa lui Grigore Alexandrescu, de pe strada care îi poartă numele?

În special mi-e dor de turnul meu de pe strada Pârvan Popescu, poate cel mai drag dintre toate, acolo unde îmi mutasem în cele din urmă biblioteca, unde, printre nori şi păsări, am aşteptat de atâtea ori, însoţit de prietenii mei, răsăritul soarelui, fanfarele asurzitoare ale luminii zornăind în geamurile largi şi înalte ale ferestrelor, ori apariţia pe înserat a stelei Seriphona, însoţitoarea nopţilor de entuziastă insomnie.

La vară, promit să las totul baltă, să merg acolo şi să urc din nou, cu sufletul în palme, toate scările, să ies în toate balcoanele, să plâng în toate cămările, iatacurile şi tainiţele turnurilor, să-mi umplu ochii de sclipirea săgeţilor verticale şi de albastrul zimţat al Bucegilor, din albastra, familiara depărtare.

GIGI Aşa se numeşte leucocitul, spre deosebire de Riri, numele anticorpului. Anemia pernicioasă însemnează creşterea desfrânată a elementului Gigi din sânge.

GILDA Robespierră.

GILETA Ca şi Gigileta, Bicicleta, Bicicicleta, Arbaleta, Arbabaleta.

GINA Ca un cap de pod făcut de inamic pe partea cealaltă a fluviului.

GIOCONDA Pentru că veni vorba de Italia (ce frumoasă era Piaţa San Marco dimineaţa, înainte de răsăritul soarelui!), ofer cititorului, în continuare, povestirea începută cu mai multe pagini în urmă, la numele GARABET (vezi numele).

UN OARECARE DOMN LAMPEDUSA
(*continuare*)

În cercurile financiare, ba chiar şi în unele ziare, se vorbea despre neîndemânarea (unii, punând punctul pe *i*, o numeau prostia) prinţului Giuseppe Tomasi di Lampedusa, duce de Parma, dovedită în afacerea cu bumbacul. Prinţul vânduse cu ochii închişi întreaga recoltă, înainte de sfârşitul campaniei, şi se dezinteresase ca un începător de preţul bursei. Încasase, se zice, mai puţin de trei milioane de lire şi stricase, printr-o tranzacţie izolată, cu totul neloială, cursul real al valorilor. Monicelli punea vânzarea în legătură cu dificultăţile băneşti, mereu mai agasante, ale familiei.

Curând după această întâmplare, prinţul îşi însoţea nevasta în Franţa, la o reuniune a psihanaliştilor, unde ea urma să facă o comunicare despre cauzele stărilor de depresie morală, comunicare aşteptată cu interes de toată lumea. Cel puţin aşa anunţaseră principalele gazete din capitală şi din Torino.

Prinţul se abătuse, de unul singur, şi prin Padova, cu câteva zile mai înainte, şi îşi găsise vreme să-şi revadă o intimă şi statornică prietenă – e vorba despre tânăra şi fermecătoarea Maria Settembrini, actriţa de renume căreia Antonioni îi făcuse recent propunerea turnării unui film pe Lago Maggiore.

Vizita se desfăşurase după ritualul ciudat pe care prinţul îl inaugurase cu mulţi ani în urmă: îşi lăsase în parc, undeva în vecinătatea Arenei del Prato, sub un bătrân castan, splendidul său Alfa Romeo decapotabil, la volanul căruia moţăia întotdeauna, cu demnitate, acelaşi şofer cu statură de Hercule care-l purta în toate călătoriile.

Maria Settembrini tocmai povestea croitoresei, în faţa oglinzii din salon, în timp ce proba o rochie de catifea roşie, cum prinţul se dăduse un pas

înapoi la vederea ei, cum o fixase cu vârful bastonului adresându-i-se:

— Această splendidă doamnă ce-mi apare în faţă să fie oare una şi aceeaşi persoană cu Maria, exemplarul superb în care natura şi-a concentrat, magnifică performanţă, toate darurile?

Apoi, râzând, o copleşise cu un enorm buchet de lalele olandeze şi-i sărutase, ca un tată pervers, marginea gurii. Urmase un alt pas îndărăt, o reverenţă şi prinţul căzuse într-un genunchi, declarând clamoros, cu vocea lui de militar trecut mai curând prin nesomnul nopţilor de bivuac decât prin praful bătăliilor, că se simte cea mai umilă slugă a Frumuseţii.

— E un gentilom de o galanterie ce astăzi, din păcate, nu se mai poartă, povestea Maria Settembrini, încheindu-şi cu abilitate fermoarul ascuns al corsajului. Acest bărbat întruchipează, din creştet până în tălpi, neîntrecuta măreţie a italienilor din vremurile de demult.

— Vă vizitează ades, stimată doamnă? îndrăzni croitoreasa, femeie de o distincţie remarcabilă, în ciuda lungimii nasului, care împrumuta înfăţişării ei un ce caraghios.

— Ori de câte ori afacerile îl trimit în Nord. Şi afacerile, slavă Domnului, nu-i dau pace. Plăcerea de a-l revedea este, scumpa mea, nemăsurată, de fiecare dată. Din nefericire, pentru amândoi, nu-l pot niciodată reţine decât câteva ore. Obligaţii nenumărate mi-l răpesc înainte de a ne fi împărtăşit toate gândurile, toate secretele. Ai, te rog, grijă să nu se vadă borta asta oribilă. Ajustează de sus. E un interlocutor care răspândeşte în jur numai farmec şi încântare, ştie doar atâtea lucruri şi are atâtea relaţii… Şi apoi, călătorind mult, este întotdeauna plin de impresii proaspete, unele de-a dreptul senzaţionale. Cântă excelent la pian, îl înnebuneşte Scarlatti. Are şi un dar inegalabil de a povesti. Ştie să descrie personaje, cunoscute aievea sau aflate în romane,

şi nu regret decât că timpul nu-mi permite să-l ascult întotdeauna până la sfârşit. Un telefon de la teatru, un ziarist insistent ne deranjează.

— Am citit undeva că a fost, de curând, invitatul unor scriitori din Florenţa…

— Parcă numai din Florenţa!… Unde nu e invitat? Abia reuşeşte să răspundă tuturor. Aş zice ca decolteul să fie mai discret.

— N-aveţi nici o grijă. M-am gândit la asta. O veţi purta seara cu o eşarfă fantezi.

— Tocmai cunoscând simpatia cu care e întâmpinat, mi se pare că înfăţişarea lui este, în general, cam prea neglijentă. Poartă haine destul de demodate, unele chiar uzate, în orice caz contrastând cu rangul său. Pretinde că acest capitol nu-l preocupă. Dar ce-l preocupă cu-adevărat? Cred că slăbiciunea lui cea mai supărătoare e lipsa unei preocupări grave, constante, una care să-l acapareze, să-l obsedeze.

— Se spune că se retrage săptămâni în şir la ţară şi nu se ştie ce face în acest răstimp…

— Se retrage să scrie…

— Îşi scrie memoriile?

— Mă faci să râd! Nu e încă la vârsta memoriilor. Încearcă, drăguţul de el, porţile literaturii. Vezi dumneata, oricât de interesantă, de îndestulată i-ar fi existenţa, simte instinctiv, pe undeva, nevoia unei activităţi care să-i salveze de uitare măreţul nume. Aş vrea să văd nasturii…

Maria Settembrini îi cercetă, erau doi, strâmbă din nas abia perceptibil, dar se abţinu de la vreo observaţie. Îşi continuă gândul, cercetându-şi în oglindă mişcările de felină.

— Din nefericire, n-are talent. E întristător că acest om înzestrat cu multe daruri n-are nici un picuţ de talent. Mi-a citit. Sunt pagini din care abia licăreşte, uneori, câte o expresie mai înduioşătoare, dar asta-i tot. Se aşază acolo, în acel fotoliu, scoate din buzunarul hainei un caiet şi-mi citeşte. Cum descifrează rândurile cu o voce egală, gravă, fără

inflexiuni şi accente, nimic neridicându-se peste banalităţi, mă cuprinde repede o irezistibilă plictiseală. Acelor pagini le lipseşte, cum să spun, adevărul vieţii. El n-are de unde să cunoască suferinţele oamenilor, conflictele tari pe care noi, ceştilalţi, le-am simţit pe pielea noastră. Omul acesta care reuşeşte să descopere dintr-o clipire intenţiile bancherilor – şi toţi sunt nişte pungaşi – e neîndemânatic când e vorba să surprindă o situaţie, o întâmplare. Proza lui? O înşiruire corectă de judecăţi reci, abstracte, agrementate de rare observaţii morale. Ar vrea să fie poate un Carrel, un Lion Feuchtwanger, dar n-are nici geniu, nici puterea de convingere a acelora. E de prisos să te rog ca aceste mărturisiri, ce privesc un om minunat care-mi este foarte drag, să rămână pe vecie între noi…

— Fiţi deplin încredinţată…

— De altfel, şi subiectele pe care le abordează sunt demodate. Ţinut departe de vitregiile vieţii, de pasiunile contemporanilor săi, de către morala şi pretenţiile castei, bietul Tommy ignorează avântul formidabil al vieţii sufleteşti a celor de azi, care folosesc automobilul, urmăresc chiar programe paralele de televiziune, merg la cinematograf panoramic, călătoresc cu turboreactorul. Oamenii de azi trăiesc şi iubesc altfel decât acum o sută de ani, ei se sărută la volan, pe când luciul şoselei este înghiţit de limuzina perfectă cu o sută treizeci de kilometri pe oră, decid soarta a mii de oameni între două escale intercontinentale, ba chiar am auzit că fac şi copii în Simplon. Incapabil să înţeleagă aceste noi condiţii ale civilizaţiei, s-a refugiat în vremi de mult apuse. Romanul din care mi-a citit ultima dată evocă episoade ale căror eroi sunt nişte revoluţionari grosolani, autorul vădind – culmea! – simpatie pentru revoluţionari. Să fim serioşi: un prinţ elogiază pe anarhişti! Un prinţ ca şi el, Sabini sau Salini, nu mai ştiu cum îl chema pe eroul lui, e de-a dreptul un moft. Un fel de Copernic (pentru

că spionează zodiacul!), dar un Copernic de provincie, anost în relaţiile cu femeile. În fine, cu toată dragostea pe care i-o port, sau tocmai datorită acesteia, nu-i pot îngădui scrânteala asta. I-am spus-o, şi nu o singură dată. Într-o zi s-a şi supărat. Ca să mă pedepsească, după ce a închis scurt caietul, s-a aşezat la pian şi a făcut cu vădită răutate câteva exerciţii din Czerny. Când i-a trecut, mi-a sărutat mâna şi mi-a promis că altă dată mă va scuti. „Îmi eşti drag, Tommy scump, i-am spus atunci, îţi tolerez efuziunile adolescentine, îţi iert furiile şi capriciile, dar dacă nevasta îţi încurajează extravaganţele astea, eu vreau să fiu sinceră cu tine, să te previn, spre a nu deveni ridicol. Tu, fermecătorul prinţ di Lampedusa, nu ai voie să te expui astfel mulţimii…“ M-a înţeles. M-a înţeles, dar numai pentru moment. Mi-a mai citit şi altă dată… Dar încetează, dragă, să mă tot suceşti… M-ai chinuit cu proba asta mai mult ca niciodată…

— Mi-a plăcut să vă ascult…

— Gata. Încă o dată, repet: te rog, păstrează numai pentru dumneata cele ce ţi-am povestit. Este un om la care ţin neînchipuit de mult, lumea cunoaşte legăturile noastre, iar el ar fi realmente mâhnit dacă ar afla că i-am perdăfit marile lui cusururi.

Maria Settembrini alergă să răspundă la telefon. Cineva o căuta să-i facă nişte fotografii color.

*

Inginerul electronist Fabio Abatti din Florenţa lucrează de câţiva ani la Institutul „Fermi“ din preajma capitalei, aşa că face de două ori pe săptămână cursa între cele două oraşe. Treburile din institut nu-l acaparează cu totul şi serile, când e nevoit să rămână în Roma, şi le petrece cu prietenii, în general oameni de ştiinţă, fie într-o cafenea de pe Via Veneto, fie prin vreo casă deschisă din Pincio sau din Ostia. E un intelectual

cu o pregătire excepţională. A studiat electronica la Genova, şi-a luat doctoratul la Götteborg şi a urmat un curs de specializare nucleară de şase luni într-o universitate din Statele Unite. Competenţa lui în ce priveşte procesele din interiorul nucleului atomic este recunoscută nu numai în Peninsulă. Fabio nu este mai puţin un amator de muzică. Câteva articole scrise în *L'Opera* despre limitele şi resursele belcantoului i-au adus stima cercurilor de specialitate. Remarcabilul Massimo Milla a publicat, nu ştiu în ce revistă, o recenzie încărcată de elogii.

L-am cunoscut şi mi s-a vorbit despre personalitatea lui într-o seară, în casa editorului Parini, din preajma Pieţei del Popolo. Ar însemna să-l nedreptăţesc dacă n-aş recunoaşte că e un bărbat fermecător, de o inteligenţă căreia nu ştii ce să-i admiri mai curând: mobilitatea neobişnuită a spiritului sau rigoarea.

Îl cunoaşte bine pe prinţul Lampedusa, pe care-l vizitează uneori în vacanţe.

— Figura acestui prinţ a devenit legendară. Mulţi vorbesc despre el, am spus eu, pe când mă aflam în salonul lui Parini şi, sprijinit de spătarul scaunelor înalte, cercetam cu încântare noua ediţie Leopardi, abia scoasă de sub teascurile cunoscutei case de editură.

— Nu deschideţi iarăşi vorba despre el, stimate domn, pentru că Fabio e în stare să ne plictisească apoi tot restul serii cu trăsnăile acelui tip straniu şi inactual, mi se adresă un bărbat al cărui nume n-am reuşit să-l reţin.

— Dacă nu sunteţi în temă, adăugă colecţionarul Graziani, singurul în lume care vă poate dezvălui secretele prinţului e amicul. Şi arătă spre Fabio.

Cineva nu se asocie râsetelor care izbucniseră, ci protestă pe un ton ce nu se potrivea situaţiei:

— Iarăşi Lampedusa? Spuneţi-mi dacă e cazul să mă retrag…

— După părerea mea, interveni patronal Parini strângându-şi exemplarele ediţiei, cazul Lampedusa e definitiv clasat. Te conjur, Fabio dragă, să nu-mi indispui din nou oaspeţii.

Discuţia luă îndată un alt curs, în ciuda indispoziţiei lui Fabio, care – mi-a făcut impresia – ardea de dorinţa să-mi comunice unele aspecte pe care le cunoştea. De altfel, cercul se sparse curând, se serveau torturile şi se ridicau paharele în onoarea doamnei Parini.

M-am retras într-un colţ al bibliotecii, unde am deschis un atlas tipărit recent la Torino. S-a apropiat de mine un tânăr domn, care s-a recomandat Sergio Lombardi, nu ştiu dacă e una şi aceeaşi persoană cu campionul de schi de la Innsbruck. Ce ciudat şi ce repede se pot modifica opiniile oamenilor despre oameni! Lombardi m-a lămurit cum stau lucrurile cu admiraţia lui Fabio Abatti pentru prinţul Lampedusa.

— E o admiraţie bolnăvicioasă, mi-a spus, care a reuşit să mi-l facă în cele din urmă cu totul antipatic pe acest om, de altfel înzestrat. Toată lumea a început să se sature de entuziasmul lui, spunea Lombardi, entuziasm lipsit nu numai de spirit critic, dar chiar de pudoare. Este probabil singurul individ din Italia noastră, mai spunea Lombardi, care îl admiră şi-l iubeşte – reţineţi aceasta – pe scriitorul Lampedusa. Pretinde că îi cunoaşte scrierile, că ele sunt excelente. Se desprinde din paginile nu ştiu cărui roman al aceluia un sentiment ce aparţine artei celei mai alese. Prostiile astea au devenit subiect de predilecţie şi cred că aţi reţinut cât de ridicol apare acum în ochii tuturor. Parini i-a retezat-o scurt. Să-i fim recunoscători.

N-aveam, pe cuvânt de onoare, nici un chef să-mi pierd seara cu poveşti despre poveşti, cu atât mai puţin despre literatură. Pe mine m-au plictisit întotdeauna chestiile astea nepractice şi obscure. Dar, spre nefericirea mea, până la urmă discuţia a

revenit la Abatti, după ce acesta, vădit şifonat, s-a retras pe terasă.

— V-aţi purtat cum nu se cuvenea, îşi mustra doamna Parini oaspeţii. De ce nu i-aţi făcut hatârul să povestească câte ceva?

— Să încerce iarăşi să ne convingă că aberaţiile prinţului Lampedusa sunt, de fapt, expresia unui stil?

Astfel, cei prezenţi se lăsară treptat antrenaţi de acelaşi subiect, care în realitate îi plictisea. Aflai îndată enormităţi ce, din păcate, se confirmau ca deplin întemeiate. Prinţul di Lampedusa trăia o viaţă cu totul dezordonată, lucra nopţile până foarte târziu, dezinteresându-se ce face în acest timp nevasta sau cum merg treburile domeniilor. Şi-a amenajat o cameră modestă de servitori, într-o latură extremă a castelului, în care domneşte o tristă dezordine. Nu-l amuză să se îngrijească de persoana lui, atâta timp cât rămâne acasă. Refuză, adeseori, să se bărbierească. Preferă să îmbrace un costum vechi şi ros – jumătate civil, jumătate (parcă) militar. Se fereşte de oaspeţii simandicoşi care îi calcă uneori pragul. Se retrage aferat din reuniunile de familie. Nu-l interesează cum se cheltuiesc veniturile domeniilor şi, în ce priveşte persoana lui, nu-l preocupă decât să reînnoiască abonamentele cărţilor şi revistelor. Abatti povestea că în camera aceea meschină n-are nici măcar perdele şi că doarme, impunându-şi un smintit regim auster, pe un pat fără somieră.

Nici n-am observat când Abatti reintrase în încăpere. De aceea intervenţia lui, mai curând izbucnire, ne indispuse pentru o clipă:

— Îl judecaţi după criteriile voastre. Niciodată nu-l veţi înţelege.

— Scuteşte-ne, domnule, cu legendele dumitale. Suntem oameni serioşi, extravaganţele ne lasă indiferenţi…

— Dar, înţelegeţi, e vorba despre un artist… Meseria lui adevărată nu este *prinţia* (aşa zisese),

ci scrisul. Această artă cere o organizare anume, o…

— O dezorganizare anume, interveni caustic cineva.

— Un dezechilibru premeditat, care este în fond o ordine singulară, a universului său… Vă afectează asta?

— Dar nici măcar nu mă afectează, spuse Parini, mă face să zâmbesc, ca scălâmbăielile unui paranoic. Îl compătimesc.

— În istoria artelor, continuă Abatti, sunt o mulţime de exemple care indică maladia drept cauză, dacă nu chiar condiţie a artei adevărate. Iată, de pildă, Pavese, infirmul genial…

— Sper că Pavese avea cel puţin perdele la fereastră, spuse un domn înalt, cu monoclu.

— Te rog să nu te superi, interveni diplomatic Alceo Rali, arta pe care pretinde Lampedusa că o practică interesează prea puţin. Important e că purtările, stilul lui de viaţă se înregistrează şi se judecă…

— Dar vă repet, Lampedusa e unul dintre cei mai mari…

Declaraţia lui Abatti, patetică, fu primită cu ridicări din umăr, cu zâmbete maliţioase.

— Nu te pot lua în serios, spuse Parini. M-a ocolit sistematic. Asta îmi confirmă că viaţa literară îi este indiferentă. Un scriitor veritabil ar fi avut nevoie de relaţiile mele.

— Mărturiseşte sincer, domnule Abatti: impresia dumitale despre traiul lui la ţară nu a fost dintre cele mai bune.

— Am fost atât de absorbit de discuţiile noastre cât timp am stat în castelul său, încât n-am reţinut decât câteva detalii. Atunci când nu călătoreşte, duce o viaţă extrem de ordonată, se aşază ca un burghez la masa de scris, îşi încearcă mult peniţele, foile de hârtie, scrie repede şi rupe şi mai repede. Are o putere de muncă impresionantă.

— Atunci de ce nu are forţa să devină un scriitor? Să păşească în viaţă… Să se remarce. Să ducă polemici, să participe la… Un om care a refuzat de două ori să intre în guvern e un declasat…

— E un discret, domnule Parini. Preferă să asculte Mozart sau Scarlatti de unul singur, să se strecoare nevăzut printre oameni. Nu primeşte decât foarte rar, ştiind că amicii vin mai puţin pentru persoana lui, cât, mai ales, să-i cunoască maniile, să-i admire mobila, gravurile, câinii…

— Alţii nu gândesc aşa. Ferrari, de pildă, câştigă pe an circa cinci milioane, spuse Parini, şi ce casă are…

— Cifrele îl exasperează. Cât despre vila lui…

Discuţia nu era prea interesantă. Cum se făcuse şi destul de târziu, hotărâi să mă retrag. Abatti continua să ia apărarea prinţului şi fui bucuros că era absorbit de treaba asta, pentru că mă rugase mai înainte să-l duc în maşina mea. Mă sustrăsei cercului de amici, în aşa fel încât să nu-i dau prilejul să repete rugămintea, şi ieşii.

Să mă însoţească, după ce se făcuse de râsul tuturor, îmi părea un compromis stupid, ce n-ar fi putut rămâne, desigur, neobservat.

(*Va urma*)

P.S. Vezi şi **GRANATA**.

GIONA şi **GIONI** sau

JOCURILE NOASTRE CELE PLINE DE SPERANŢE

Într-una din vizitele pe care i le făcusem, cu puţin înainte de moartea sa, Călinescu îmi vorbise despre marea bucurie pe care i-o prilejuiau jocurile. Mărturisind că, uneori, a putut trăi mai multe săptămâni fără să citească sau să scrie, el nu-şi închipuia să se poată lipsi măcar pentru o zi de satisfacţiile indicibile pe care i le procură arabescurile gratuite ale nevinovatelor improvizaţii

particulare. Jocul este obiectivarea în lucruri mărunte şi în raporturi fără pretenţii, şi tocmai de aceea desăvârşită, a setei noastre de absolut, de libertate. Te poţi juca singur şi jocul ideal este, de fapt, cel singular, când dai valoare şi sens unor acte intraductibile pentru un altul. Cel ce nu iubeşte cu frenezie lumea, lucrurile, măsurând bunurile vieţii numai prin capacitatea lor de a ne fi utile sau a se converti în aur, nu va înţelege adevărul simplu al acestor observaţii şi nu va şti, bietul sărăntoc, să se joace. El va vedea, cu ochiul uscat şi inima etern ameninţată, relaţiile între oameni, întâmplările cotidiene ca pe nişte dispute a căror dezlegare este împins să o rezolve, şi se va purta cu oamenii ca printre vrăjmaşi, etern crispat, solicitat de întreg universul să pună lucrurile la punct.

A te juca înseamnă a te expune generos ordinii obiectelor, a învăţa cuminţenia şi înţelepciunea lor, a sărbători, suficient de acaparat, destul de detaşat, sufletul lor pur, aşezându-te între ele nu ca un contabil, nici ca un precupeţ de rând, ci ca un ax de scrânciob în jurul căruia obiectele zboară şi se desăvârşesc prin ameţitoare, infinite rotiri.

M-am jucat întotdeauna şi mă joc, în continuare, cu înverşunată plăcere. Aş putea să jur că nu există în acest univers atâtea lucruri neconsumate, adânci şi misterioase ca inepuizabila lume a jocului, cu raporturile şi semnificaţiile lui. M-am jucat cu păpuşi superbe, dar m-am jucat cu mâna goală, m-am jucat cu lichide colorate, închipuind soluţii farmaceutice, dar m-am jucat cu ochiul, apăsându-l cu arătătorul până ce, de sub pleoapă, au izbucnit flori roşii, cadrane de ceasornice răvăşite de timp, careuri zimţate, reţele sticloase. Din încheietura mâinii mi-am confecţionat pârghii cosmice, pe hârtie am imaginat continente triunghiulare, cum nu se află decât pe lună. Experienţa mea echivalează cu mii de cărţi pe care le-aş fi citit. O diversă curgere de fluvii a traversat mintea mea şi

ea mi-a dat, exact şi fericit, gustul şi ideea libertăţii. M-am jucat şi cu cuburi.

O, de câte ori m-am jucat cu cuburi! Roşii, galbene, albastre, verzi, cuburile m-au iniţiat în mecanismele perfecţiunii şi m-au învăţat cât de scurtă este viaţa, pentru a o căuta şi stăpâni. Asta s-a întâmplat într-o zi perpetuă, într-o zi imensă şi fără ore, chinuitoare cât trei decenii…

*

Într-o zi, covorul era aspru şi-mi zgâria oribil pulpele goale, am încercat să aşez cuburile astfel: zece la o distanţă de o palmă, apoi nouă deasupra şi, într-o singură parte, ca un portal, cinci. În vârful acestora am ridicat un cub roşu. Văzusem încă de la început, dintr-o singură clipire, întreaga construcţie. Acum rezultatul era frumos, echilibrat, dar, să nu mă mint, destul de meschin, astfel că fără ezitare am anulat, cu o singură ştergere a mâinii, totul. Masa era gata, într-o farfurie de piatră mă aşteptau, îmbietoare, ochiuri cu spanac. Am mâncat, în minte cu imaginea care mă vrăjise. Ouăle erau gustoase.

Într-o zi am încercat cu opt cuburi. Parţial, ordinea se repeta fatal, reducţia cu două la bază schimbase doar proporţiile. Uneori, liniile urmau ideea, dar acum îmi era silă că utilizasem o schemă deja ştiută, simplificată nu se ştie din ce temeri. Reluai construcţia din temelii şi izbutii să realizez din trei combinaţii de şase un echilibru ce mă încânta. Ultimul cub abia urma să fie aşezat. Tremuram cu el în mână, neîndrăznind să-l aşez acolo, deasupra celorlalte, împlinind o cheie de boltă spectaculoasă, cu marginile pe ultimele două. L-am sprijinit uşor, ţinându-l între degete, şi l-am aşezat în imaginea lui albă, ideală, care se afla de mult în vârf. Construcţia se dărâmă.

Nu mă îndrumase nimeni, dar ştiam acum că eşecul îşi avea explicaţia în imaginea mea nesigură

şi, mai ales, în lipsa de dexteritate a mâinii. Ce acut mi-a apărut atunci, când mama tocmai mă descheia la brăcinar şi mă aşeza pe oliţă, sentimentul responsabilităţii neformate! M-am ridicat, înfiorat de ruşine, şi n-am mai revenit la ocupaţia dinainte, hotărât să-mi exersez mai multe luni în şir palma, degetele, ochiul. Tundeam cu pricepere iarba grădinii, cu o foarfecă ce clămpănea asurzitor, urcam în pas alergător treptele din fundul salonului care duceau la etaj, confecţionam cu briceagul, din lemnul cutiilor de chibrituri, mici violine, dându-le apoi cu clei de tâmplărie, ca să lucească asemenea celor adevărate, cercetam cu un vârf de ac pântecele verzui al fluturilor. Mâna devenea mai sigură, ideea mai albă.

Într-o zi, m-am reaşezat în faţa cuburilor. Erau îngrămădite pe-o pătură aşternută pe întreaga suprafaţă a mesei şi, cu toate că stăteau în neorânduială, vedeam limpede, în aerul bine luminat de deasupra, în toate amănuntele, modelul viitoarei construcţii. Am lucrat cu zece la bază, ca altădată, ajutându-mă de două roşii drept contraforturi, cu un fronton de trei. Se împlineau bine, deschiderile erau suficient de largi, dar îndeajuns de strânse ca să susţină coloanele de deasupra. N-am să uit niciodată ce repede au crescut zidurile, ce perfect s-au aliniat pe verticală cele două cuburi finale, roşu şi verde, cu acoperişul din şase plus trei. Totul era perfect, ceea ce l-a făcut pe tata, care citea *Universul* alături, să lase lectura şi să aplaude. Am izbucnit imediat în furii şi înjurături (nevinovate pentru vârsta aceea), am urlat şi-am dat cu picioarele, ca un învins: construcţia cu toate cele şaizeci şi patru de cuburi nu era decât o caricatură a ideii, a viziunii ce stătea cu aripile deschise, superbă, înapoia edificiului. Modelul crescuse în amploare, avea laturile verzi şi aurite, transparenţa îi era strălucitoare, era acum fantastic şi sfidător, mă privea ca un curcubeu şi

îmi ironiza, asta m-a înfuriat, opera. Am făcut atâta tapaj atunci, încât, până la sfârşit, tata a mai ridicat o dată privirile din ziarul pe care-l citea şi mi-a ars o palmă peste gură.

Vorbeam acum mai îngrijit, spuneam chiar unele poezii, însoţeam fără mofturi pe bunica la cimitir, la bunicul, sâmbăta îmi frecam cu sârg urechile la baie, iar când era vorba să se-aducă pepenii la masă, cu toată spaima de întuneric şi de păianjeni, coboram voios în beci ca să aduc pe umăr marile broaşte ţestoase pătrunse de răcoarea nopţilor. În restul timpului alergam mult, băteam mingea izbutind stopajul, săream gardurile şi-mi întăream muşchii boxând o pernă enormă de cauciuc sau legănându-mă la paralele. În jurul meu erau, concentrice, nenumărate cercuri, şi ştiam că, până la urmă, tot trecându-le dinăuntru în afară, tot împingându-le, voi izbuti să deprind mişcarea esenţială şi să ridic ca un maestru construcţia dorită, din cuburile rămase în mijloc, pe un covor sau pătură, şi să strig, ridicându-mă: iată, n-are nici un cusur!

Într-o zi, mergeam de-acum la şcoală, am încercat varianta cu opt şi patru şi, imediat mai apoi, pe cea cu nouă, şapte şi cinci. Ultima era mai avantajoasă. Toate au mers neaşteptat de frumos. Aveam două albastre şi şapte galbene la bază, apoi, traversând spaţiile dintre ele, cinci negre cu trei verzi, mai înalte, pe prima verticală, şi unul roşu pe latura dreaptă. Când a fost să le aşez pe cele superioare – mi-aduc aminte, erau albe amândouă —, la o mişcare neatentă, totul s-a prăbuşit cu zgomot.

Am aşteptat o vreme să iau premiu la sfârşitul anului, să mă rupă în bătaie unchiu-meu Bigi pentru că am răspuns obraznic bunicii, la care el ţinea foarte mult, după cum se poate înţelege din faptul că, puţin timp mai înainte, îi cumpărase o maşină de tocat carne ce nu funcţiona decât când avea de măcinat cartofi fierţi. În sfârşit, l-am lăsat

pe tata să-şi împlinească în voie lunile de suferinţă, şi să moară. Nu multe zile după înmormântarea lui, am reluat ideea.

Era într-o zi minunată, cum minunate au fost şi zilele următoare, dormisem neîntors, aveam genunchii mai puţin juliţi, învăţasem să merg pe bicicletă, lucru pe care-l foloseam ca exemplu de necontestat în disputele cu frate-meu, la şcoală terminasem un an greu şi, pe deasupra, lecţiile de germană. Am aşezat cuburile pe-o scândură, în grădină, departe de ochiul mamei, care începuse să se cam sature de povestea asta şi-mi interzisese să mai perseverez. Sentimentul că întreprind ceva neîngăduit mă îndârjea şi mă încuraja. Am început cu patru, roşii toate. Îndată, după ce am ridicat capul şi am apreciat că modelul era mult mai larg în arie şi mai îngust pe ipotenuză, am adăugat încă trei. Cu şapte la podea nu încercasem niciodată. Să lucrez cu nepereche, ignorând deopotrivă frontonul viitor, capitelurile lăturalnice şi frizele, însemna foarte mult, însemna că sunt pe deplin convins că treisprezece roşii, în serie de câte patru, şi una verde pe deschiderea superioară nu-mi inspiră teama. Trecusem peste nişte prejudecăţi, înfruntam materia. Era formidabil. Mai ingenios decât putuseră să viseze şi Tityre, şi Costache, care se chinuiau la rândul lor, prin fundul grădinii, cu cuburile lor. Alte trei cuburi verzi se potriveau de minune pe arcadele extreme. La ridicarea planului superior, întrucâtva mai deschis, dacă e să te supui regulilor perspectivei, ceva nefiresc s-a petrecut, de bună seamă, de vreme ce întreaga construcţie s-a prăbuşit. Am avut cert confirmarea că cineva, deocamdată îmi era greu să stabilesc cine era şi de ce nu-i plăcea combinaţia de patru roşii cu şapte la podea, avusese interesul să se opună.

Vremurile erau tulburi, era secetă, unii dintre colegii mei de şcoală plecaseră la ţară de teama bombardamentelor. Se dădeau în oraş alarme chiar şi de două ori pe zi, în preajma gării căzuseră cinci

bombe, albe şi roşii. Mama se trezea cu noaptea în cap spre a procura măcar o litră de ulei, câteva legături de morcovi, un plic de ceai. Se auzea în oraş că războiul ne va aduce tifosul exantematic, febra neagră, şi chiar în acea zi începuseră să bată pe la porţi sanitari să întrebe dacă n-avem în casă morţi sau bolnavi. Nu era uşor. Singura noastră grijă, ne spunea mama, este să nu deznădăjduim. Am încercat, aşadar, cu opt albastre. Am adăugat – era într-o zi de vară, maţele îmi chiorăiau şi mâna începuse să-mi tremure – şase albe, simetrice. (Cele roşii, am mai spus, îmi purtaseră nenoroc.) Am ridicat nu mai puţin decât şase nivele, cu metope albe, bineînţeles. La al şaptelea m-am oprit. Sunt sigur că de data aceasta aş fi reuşit, dacă imaginea modelului nu mi s-ar fi întunecat deodată tocmai în zona superioară. Imposibil de redobândit. Zadarnic am încercat să leg, la repezeală, două galbene cu una verde, una verde cu două galbene. Rezultatul era penibil, dar ce spun, era deprimant. Am renunţat. Am renunţat cu o mare părere de rău, fără să-mi explic de ce s-a întunecat imaginea modelului, de ce din verde cu galben a ieşit ceva echivoc.

Într-o zi am început cu o idee absolut nouă. Nu vreau să o numesc, dar sunt încredinţat că aceasta nu putea fi decât ideea cea bună. Era într-o iarnă, arsese magazia de lemne a lui Moldoveanu şi cineva furase pe Honoriu, cocoşul cel pestriţ, de mai bine de două săptămâni mă chinuiam să răzbesc împotrivirea declinării a III-a imparisilabice, de pe front veneau ştiri foarte îngrijorătoare, printre altele un văr de-al meu rămăsese fără cap şi, aşa cum se afla, refuza să se mai întoarcă acasă. Cunoşteam de acum vioara lui Enescu, citisem pagini frumoase din Marsilio Ficino şi Machiavelli. Aşezat la masă, întocmeam varianta inedită şi treaba evolua admirabil. Am lucrat cu şase şi patru, roşii şi albastre doar la al doilea nivel, cu verzi pe verticală, cu negre

deasupra, în dispoziţie de trei şi două. Coroana sau capitelul, cum vreţi s-o numiţi, era roşie, se sprijinea pe altele negre, cu intenţia ca toate culorile să fie compacte. Converteam în edificiul meu cunoştinţe solide de geologie, dar nu numai de geologie, ci şi de matematică, acum când exerciţiile nu mi se mai păreau făcute spre a întuneca mintea omului. Dar, pe măsură ce lucram, ideea iniţială apărea trădată, ca să nu mai spun de model, rămas deasupra în lumină ca o emblemă magnifică. Ce puteau însemna cele trei culori negre din dreapta, apoi acelea galbene, izolate pieziş, ridicole, gata să se surpe – înglobate seriei severe de şase albastre? Am continuat să construiesc ca şi cum nimic nu se întâmplase, înveninat de neputinţă şi ciudă. Compromisul mă urmărea, astfel că dărâmai totul dintr-o mişcare.

Aş fi vrut să plâng, să lovesc cu pumnii şi picioarele, ca altădată. Trebuia să fiu însă senin, pentru că tocmai murise bunica, la radio se dăduse comunicatul militar cu avertismentul despre intenţia nemţilor de a trece prin foc şi sabie populaţia civilă. Uneori îmi părea că ideea mea, care devenise acută, nu rezolvă decât în parte marile probleme ale lumii. În ziua când a reuşit debarcarea în Normandia, atât de mult aşteptată de noi toţi, şi când Hauptsturmführerul Kessler, care locuia la mătuşă-mea şi-i dăruise o spirtieră ca să nu mai tremure singură în odaia ei, venise mai devreme acasă spre a-şi face geamantanul şi a pleca în Vest să pună stavilă invaziei, pentru că nimeni mai bine ca el nu se pricepea la treaba asta, am încercat din nou, cu mai multe şanse de izbândă. Am mers pe varianta aceea inedită, a cărei formulă refuz s-o dau în vileag. Am lucrat extrem de bine şi repede, cu o precizie de care la început nici nu fusesem conştient, dar care îşi avea explicaţia ei: în ultimii zece ani învârtisem multe butoane şi comutatoare, luasem lecţii de înot, patinaj, de retorică, studiasem stilurile arhitecturii

şi merceologia. După ultimele patru albe am ezitat să pun negre. Mi se părea banal, mi se părea că fac un joc ieftin, josnic. N-am înaintat, plin de scârbă şi derută.

Au trecut, cred, mai mulţi ani, în care am reconstruit, alături de câţiva prieteni, uzina din oraş, distrusă de bombardamente, am lucrat pe un şantier de hidroameliorații.

Într-o zi, eram acum student, mă întorsesem mai devreme de la facultate, nefericit de comportarea ciudată a Valentinei, care spunea că pe mine mă iubeşte liniştit, ca pe viitorul ei soţ, alături de care va trăi o viaţă întreagă, iar pe Puiu, taciturnul, cu pasiunea fierbinte ce o va duce curând la sinucidere, m-am aşezat pe covor, după ce am deşertat dinainte-mi sacul cu cuburi. Pierdusem schema; ştiam însă pe de rost fiecare poziţie. Am reluat cu albele, am preferat o inovaţie de moment, în care m-am încrezut imediat, să combin opt cu patru, două spaţii libere, şase cu trei galbene, trei cu două negre şi, pe verticală, la fel. Sunt sigur că puteam reuşi atunci definitiv. Îmi mai rămăseseră în mână trei albe şi trei verzi şi ştiam sigur că cel puţin opt variante sunt posibile. Am refuzat.

Nu-mi pot explica ce mi-a venit. De la o anumită vârstă, poate din cauză că am văzut multe în viaţă şi toate mi s-au părut că se desfăşoară după legi niciodată de înţeles, înăbuşind prin mecanismul lor dur, grosolan, dorul de lucrurile dragi de-acasă, nostalgiile difuze, amintirile, am început să-mi permit unele iniţiative cu totul îndrăzneţe, parte dintre ele – trebuie să recunosc – eronate. Am refuzat cu bună ştiinţă, hotărât să nu desăvârşesc jocul, să nu-i dau o rezolvare, şi m-am ridicat mulţumit de decizia mea.

Tocmai sunase telefonul. O voce nefericită, era un vecin al mătuşilor mele, mă anunţa că tanti Nuţa a avut un atac cerebral şi că a fost transportată la spital. Mi-am luat haina, am ieşit şi,

timp de câteva zile, până la moartea ei, am trăit clipe dureroase.

Într-o zi, eram cu toţii adunaţi în jurul mesei. Serbam ziua căsătoriei mele, doi sau trei ani mai târziu. Era nevoie să aduc din pivniţă o damigeană cu vin. Cum coboram treptele şi dădeam să aprind o ţigară, deodată mă fulgeră o idee cu totul nouă: să încep cu cinci (indiferent culoarea), să amplific cu trei albe şi să scad pentru fiecare boltă câte unul, până la terasă. Am simţit că mă cuprinde ameţeala. Era foarte simplu. Adusei damigeana şi îndată ce Sirma termină anecdota pe care o povestea, îi şoptii Dorinei descoperirea mea.

— N-ai decât să încerci şi soluţia asta, spuse ea. Era preferabil să lucrezi cu opt şi trei.

Şi-mi puse în farfurie un picior de curcan.

— Ţin s-o verific imediat, spusei.

— Nu cred că e momentul potrivit. Lasă pentru mâine, adăugă ea, alăturând în farfurie şi puţină varză călită.

— Nu, nu, ţin să încerc imediat!

Alergai în camera de alături, deşertai pe covor săculeţul cu cuburi şi mă aşezai turceşte.

De îndată ce începui cu cinci şi continuai cu cele trei albe, prietenii, care îmi urmăriseră graba şi sminteala, interveniră. Costache spuse că formaţia iniţială ar trebui să fie cu soţ. Timotei, dimpotrivă, credea că e preferabil să multiplic la fiecare nivel cu două, negreşit albastre. *Idem*, dar negre, zise Tudor. Radu veni cu ideea să pornesc cu verdele şi să mă păstrez până la cornişe cu grupuri pereche.

Mâncasem şi băusem bine şi aplecarea îmi făcu rău în asemenea măsură, că uitai cu totul orice model. Cum mi-a fost ruşine să mărturisesc, începui să improvizez fără inspiraţie, lăudându-mă că ştiu bine ce fac, îngrămădind cuburile la întâmplare, fără să ţin seama de culoare, pe toate planurile, la toate nivelele, inclusiv pe verticală. Nu putea să rezulte, cum e lesne de închipuit,

nimic durabil. Prietenii se lăsaseră pe vine alături, acum se certau pentru un cub sau altul care le trebuia la construcţia lor, nu ştiu care îşi însoţea lucrarea cu calcule trigonometrice, notate pe un şerveţel de foiţă.

Într-un târziu, când ne-am despărţit, nu numai că edificiul arăta jalnic, dar şi schema lui, rămasă în umbră, trebuie să fi fost dezgustătoare.

*

Am mai perseverat, am mai lucrat. Inventarul cunoştinţelor mele îmi spune că posed toate secretele principale. În plus, am experienţă. Dar nu mai pot apela decât la deşeuri, nu pot scoate spre ajutor decât câte un pachet de nimicuri, legate strâns ca sparanghelul…

Într-o zi am încercat să lucrez alături de Nana. Are abia cinci ani, dar dovedeşte multă imaginaţie, lucrează corect; un bun-simţ înnăscut pentru proporţii şi culori o îndeamnă să aleagă, din zece, soluţia cea mai bună. Nu-mi pot face iluzii, mâna îi e încă neformată, împerecherile negru-alb sunt prea simple. Cu toate acestea, combinaţia de şapte cu cinci era cât pe-aci să-i reuşească. Continuăm amândoi, pe covorul întins, eu cu experienţa muşcată de îndoieli, ea cu imaginaţia imprudentă.

Ideea-model stă deasupra noastră, ca un tablou de Mondrian, complicată, savantă, intangibilă. Schema ei s-a amplificat în ultima vreme, având şaizeci la bază şi, demn de precizat, toate sunt albe.

Inima îmi bate anapoda, am dese ameţeli, în stern şi în umăr mă săgetează dureri de cuţit. S-ar putea ca, foarte curând, să fiu nevoit să renunţ, dacă nu la toate, măcar la acel joc atât de obositor. Nana va continua neapărat ceea ce am început şi asta mă consolează.

Într-o zi va trebui să las totul în seama ei şi a altora, şi poate că, în chiar acea zi, prin absurd,

cuburile vor începe să se rânduiască în chip fericit. Şi voi gândi, simţindu-mi puterile stingându-se şi ambiţiile spulberându-se, timpul fiind atunci subţiat, pentru ce nu am reuşit decât jumătăţi de măsură, construcţii provizorii şi fără acoperiş, la ce bun am mai învăţat să merg pe patine şi pe bicicletă, la ce bun am mai îndurat atâtea lipsuri, durerile atâtor pierderi de fiinţe dragi, cu ce m-am ales din bucuriile dragostei şi ale prieteniei, din plăcerile bucatelor şi ale somnului, dacă nu mi-a fost dată mie, MIE, satisfacţia de a striga într-o zi: „Iată, construcţia e desăvârşită!“ şi de a privi apoi până unde s-au înălţat cuburile primite în copilărie de la mama, atunci când m-a sărutat tandru pe frunte şi mi-a urat viaţă lungă şi împlinirea tuturor dorinţelor…

GIOVANNINA Fibroasă ca unele femei ale lui Picasso.

GIROLAMO Mâncăul. Un Girolamo înspăimânta lumea prin ura sa înverşunată împotriva cataifurilor.

GIULIO Giulio Lactanţiu Bratu. (Ct.)

GIUSEPPE Vezi **GARABET**.

GLAD Străvechi nume românesc. Se asociază obligatoriu cu Menumorut.

GLAFIRA Frumuseţe ţărănească superlativă. Regreţi că se îmbrăca prost, că locuia un bordei şi că nu ştia să citească. O simţeai însă superioară prin nu ştiu ce înţelepciune pe care tu nu aveai putinţa în veci să o dobândeşti.

GLAUCO Glauco Curiel, dirijor la Scala din Milano.

GLORIA e-a celor cari… (Vers cu largă circulaţie între cele două războaie.)

GOAR Gasparian, cântăreaţă. Se pronunţă ca şi cum ai vrea să caşti, dar eşti întrerupt instantaneu de-o veste proastă.

GOFFREDO Este singurul bărbat care circulă printre oameni pe un postament cu roate, ca acea *Carême* a lui Bruegel, împodobită pentru serbări populare.

GOGU Temerar, îşi alege pasiuni ca vânătoarea, marinăria, ziaristica. Personalitate puternică de burghez stăpân pe situaţie, Gogu Pârvulescu, primar al oraşului, chip de buldog peripatetic, haine englezeşti în dungi, trece absent pe strada Carol, trăgând dintr-o ţigară de foi timp de mai bine de treizeci de ani. Locuieşte într-o casă impunătoare pe Calea Domnească, peste drum de Prefectură. Câteva relaţii îi decupează figura din hârtia albastră a amintirii: „Pe sora lui Mihăescu a împuşcat-o din imprudenţă băiatul lui Gogu Pârvulescu.“ „Groaznică ciocnire! Maşina militară venea dinspre Liceul comercial. De la Baronide, pe străduţa Sfânta Vineri, urca tocmai atunci limuzina lui Leontescu. S-au ciocnit cu atâta putere, încât cioburile parbrizului au sărit până pe casa lui Gogu Pârvulescu.“ „Au fost două sute de invitaţi. Ea era sublimă, într-o rochie de voal şi lamé, numai ghirlande şi transparenţe. Au cântat două muzici. S-au azvârlit artificii. Unele, aprinse, au căzut chiar pe masa încărcată cu bucate, astfel că doamna Chercea, directoarea grădiniţei de copii, a leşinat.“ „Nu ea, nici a lui Miniţa: cred că era nebuna lui Gogu Pârvulescu.“

Dispariţia lui Gogu Pârvulescu a întrecut însă orice epică. Cunosc bine întâmplarea:

Într-o seară târzie treceam prin dreptul casei lui Baronide, când în faţa mea, la numai câţiva paşi,

distinsei silueta omului elegant, în haine englezeşti. Primarul trăgea liniştit din obişnuita-i ţigară de foi. Mai târziu am aflat: se întorcea de la tipografie, unde supraveghease tipărirea unei proclamaţii prin care proprietarii erau îndemnaţi să ferece uşile înaintea ofiţerilor străini solicitând găzduire. Îl urmai, amuzat de simplitatea cu care reţinea pentru o clipă fumul tutunului.

Dădurăm colţul. Primarul ezită. În faţa casei lui staţiona o maşină cu farurile stinse, de aripa ei se sprijinea un ofiţer beat. Primarul înaintă, prefăcându-se că nu observă nimic.

Pătrunse în curtea slab luminată de un bec. Din tufişurile grădinii îl întâmpinară, cu mişcări leneşe dar sigure, siguri de captură, câţiva necunoscuţi în uniformă.

Atunci se petrecu un lucru extraordinar: grasul, legănatul primar se subţie ca un vrej, se topi în aerul serii. Pasul nu i se mai auzea. Indivizii nu-i văzură ţigara de foi trecând nestingherită printre ei, urcând treptele de piatră ale vechii clădiri, retrăgându-se în iatacul de sub acoperiş, unde-l aştepta nebuna, dovedită de gura târgoveţilor, poate în acelaşi timp sau mai târziu, frigidă incurabilă.

Au cotrobăit întreaga casă, au cercetat toate coclaurile, toate tainiţele şi, chiar dacă au găsit nişte scrisori compromiţătoare, un aparat de radio cu care asculta Londra, pe primar nu-l aflară.

Cineva povestea că fusese ascuns într-un coş de rufe, ca fericitul Falstaff. Nimic mai neadevărat. Primarul era un om prea experimentat ca să se lase prins şi bătut la tălpi, cum se obişnuia. Singura lui slăbiciune de om gras fusese că, transformat lesne în vrej, nu mai putea reveni la starea lui iniţială.

Mulţi ani după război s-au spus fel de fel de prostii pe seama bravului primar. Vechile vorbe continuau să-l încondeieze. Erau suficiente motive spre a nu mai reveni. Dar nu era nici o îndoială că primarul se afla, în continuare, acolo. Pentru că

lumea spunea adesea, printre altele: „Nu aia! Ce-mi arăţi tu este ciubucul de ipsos de deasupra ferestrei. Dar priveşte mai sus, sub streaşină: vezi acea pasăre mică şi tristă, cu penele sclipind ca un foc de trabuc? Observi fumul albăstriu ce-i învăluie penajul? E primarul nostru, Gogu Pârvulescu!“

GOLDA De reţinut în alcool.

GOLIAT Arhetip de Mălai-Mare.

GONDRIL Suavă şi sadică asemenea unui gândac zimţat, burghiu de cadavre.

GONERILA „Căutăm băiat harnic, iute, şiret, atletic, cu grenade, pentru partidă excepţională, foarte serioasă.“ (Ziarele din Republica Dominicană)

GONZALV sau

AH, FERICITELE ZILE CÂND MĂ
URMĂREAU CU PUŞCA!…

Dansul, dintre arte, este cel mai esenţial omenesc. Să exprimi în trei mişcări scurte ale încheieturii piciorului sentimentul de spaimă bine reţinută, să comunici oamenilor un discurs numai din înşurubarea ingenioasă a mâinii în aer şi să spui prin el *cum* şi *cât* ai suferit cu treizeci de ani înainte este, pe cuvântul meu, formidabil. Mă răsucesc pe călcâie şi tu înţelegi din asta, faptul mi se pare colosal, că îmi este frică de moarte, dar că o înfrunt cu un eroism pe care oamenii îl vor descoperi, mai devreme sau mai târziu. Un *pas de deux* te va lămuri că am lucrat cinstit şi că mi-am văzut de nevastă şi de copil asemenea unui bun arhivar. Un limbaj complex, deosebit de elocvent stă să se pronunţe în buricele degetelor şi în vârful unghiilor. Ia seama cum cad, ca fulgerat de o

lovitură, pe luciul podelei, şi cum mă ridic, faptul îmi pare colosal, ca să întruchipez, printr-o poziţie subţiată, pe verticală, statura victoriei triumfătoare, definitive. N-ai grijă, nu pot rămâne aşa, trebuie să mă smucesc din piatră, să viu la rampa închipuită şi să-ţi mulţumesc pentru aplauze. Dar recunoaşte că faptul este de-a dreptul colosal şi, după ce-am să-mi cârpesc maioul între picioare, am să-ţi mai arăt ceva, la fel de emoţionant: îţi voi sugera cu antebraţul întors şi cu fesele tremurânde cum, dintre forţa binelui şi cea a răului, învinge întotdeauna spiritul binelui, dacă faci artă adevărată e obligatoriu să fie aşa. Altfel, ce dracu' ne-am mai chinui poantele şi-am mai transpira ca nişte cai?

Să ştii, oamenii se nasc foarte ignoranţi. N-au habar de organizarea districtuală a caselor de naştere, interpretează foarte aproximativ efortul medicului şi-al moaşei de a le modela capul, sunt stupizi şi indiferenţi dacă sunt băieţi şi li se rezervă, într-un viitor de numai două decenii, purtarea raniţei şi a măştii de gaze sau, dacă-s fete, albia de spălat rufe. În sfârşit, n-au conştiinţa că statistica îi înmatriculează cu părintească grijă şi nici că a vomita intră în categoria celor mai urâte apucături ale speţei.

În ce mă priveşte, pot să jur că m-am născut fără conştiinţa antinomiilor, ceea ce s-ar putea să fie echivalent cu păcatul originar. Nu zic de bine sau de rău, asta e o treabă atât de complexă încât refuz şi astăzi să o lămuresc, dar nici măcar nu mă refer la categorii ca formă şi conţinut, artă cu tendinţă şi artă pentru artă, cauză şi efect, esenţă şi expresie. Spre ruşinea mea, m-am născut gol puşcă, cu ochii tulburi şi burta mare, desculţ ca eremiţii care-şi închinau digestia, respiraţia şi devotamentul puterii cereşti. Despre dans aveam o părere atât de vagă, încât la botez, se spune, şi lucrul îmi pare colosal, am făcut mişcări de un grotesc inegalabil.

Am învăţat să dansez ceva mai târziu şi aş putea spune că, în ciuda bunăvoinţei generale, abia astăzi fac perfect piruetele care mi s-au cerut, acoladele superbe ce mi-au fost sugerate. Cum ţâţa mamei era dulce, trăgeam din ea puteri nemaipomenite, astfel încât creşteam văzând cu ochii, sporind cu oase şi carne ignoranţa mea înnăscută. Filozofia mea se reducea la cuprinderea gâtului ei cu braţele, la aprecierea exactă a acelui sân alb ce, vai, destul de repede m-am lămurit, nu însemna nimic faţă de rotunjimea planetei, la strigăte fără adresă ce încercau să pătrundă în miezul lucrurilor. Mă întreb unde aş fi ajuns dacă, încă de la primele luni, oameni îngrijoraţi de soarta mea nu s-ar fi străduit să-mi pună în faţă tabloul complet al spectacolelor, şi bune şi rele, ale lumii, şi nu m-ar fi învăţat dansul, spre a le alege numai pe cele bune şi a mă bucura de ele ca nimeni altul.

Făceam încă pipi în copaia ce-mi servea drept adăpost şi aveam nesimţirea să protestez din cauza asta, ceea ce-mi pare şi acum colosal, când în jurul meu s-au strâns, întunecat consiliu, zece bărbaţi gravi, care, îndreptându-şi degetele arătătoare spre buricul meu, spuseră în cor:

— Gata. Ai avut destul răgaz să te dumireşti. În lumea în care ai pătruns nu e bine să cercetezi lucrurile prea mult. Trebuie să acţionezi neîntârziat. Haide, ia-ţi scutecul, acoperă-ţi goliciunea şi păşeşte cu îndrăzneală. Utilizează piciorul în aşa fel încât să nu se simtă lipsa blestemată a copitei, foloseşte cotul, pregăteşte-ţi colţii. Învaţă repede dansul!

Unul dintre cei zece, faptul mi s-a părut într-adevăr colosal, mă avertiză că oamenii sunt răi. Strânşi unul într-altul, nu-ţi lasă decât o palmă de loc ca să baţi talpa şi să-ţi legeni umerii. Va trebui, deşi abia ţi-ai aşternut pe oase o pătură tremurătoare de grăsime, să te subţiezi, ca să poţi să te strecori. Va trebui (şi aici clipi semnificativ din ochi) să te prefaci că ai de gând să întorci

piruete cu pumnii strânşi şi, ca atare, că nu-ţi vei lua răspunderea pentru fălcile mutate din loc. Va trebui (ar fi cazul să-ţi scoţi degetul din gură când îţi vorbesc despre propriul tău destin!) să zici pâine, dar să înţelegi lapte, zahăr, ouă, carne şi cinematograf, să pronunţi în aşa fel apă şi sare, ca ei să înţeleagă aur, funcţii, decoraţii, consilii de administraţie, terenuri petrolifere şi sfere de influenţă. Va trebui să…

Un altul, după ce-mi dădu un ghiont în coaste şi declară că va trebui să mă călesc încă de timpuriu, ceea ce era fără îndoială colosal, mă lămuri în câteva cuvinte cum vine chestia cu ierarhiile, cu cuvântul dat, cu schimbul de mărfuri, povestea cu creditele şi bâlciul cu femeile.

Treptat, pe măsură ce discuţia se complica, mi se tăia pofta de ţâţă şi de somn, insomniile încă de atunci au început, mi se făcea lehamite de şcoală, universitate, muzică, pastramă, Greta Garbo, stimulente morale, călătorii. Simţeam că mă scap pe mine, dar mă abţineam, nu era momentul şi, cu atât mai puţin, nu era în interesul destinului meu.

Abia făcui câţiva paşi pe covor, îngrozit de faptul că în jur scaunele, masa, şifonierul se clătinau ca ridicate de ape, şi cei zece bărbaţi şi deciseră începutul. Făcură un pas înapoi, căută fiecare în spatele său o puşcă şi, ca la un semn, îndreptară cu toţii ţevile spre mine. Avură, faptul mi se păru colosal, bunăvoinţa să mă avertizeze că ei vor descărca primul foc în aer, pentru adaptare, dar că afară şi mai departe, pe toate străzile oraşului, în tot ţinutul, se află alţii, pregătiţi, bine instruiţi, care nu vor sta pe gânduri de-a trage corect, în plin, încă de la început. Mă îndemnară, bărbăteşte, să dansez, adică să mă feresc, şi-mi urară în cor o bună petrecere.

*

Primul glonte îmi trecu pe lângă ureche, aşa că făcui, cu braţul drept ridicat şi cu o alunecare spre stânga, o jumătate de piruetă, recunosc – foarte puţin expresivă! Avui timpul să observ în momentul următor că unul dintre cei zece, comod instalat pe un scaun, fixează ţeava şi mă ocheşte. Era, mărturisesc, colosal cu câtă gingăşie şi solicitudine îmi mângâia cu vârful ţevii sprânceana, tâmpla, marginea ochiului. Mă smucii repede, mă aplecai brusc şi ieşii din raza ţevii, întunecată. Înapoia mea se aflau gurile ameninţătoare ale altor puşti. În răgazul, să-i zic aşa, deşi cred că nu este chiar cel mai potrivit cuvânt, în răgazul, zic, al acestei căutări, învăţasem deja să fac marea învârtitură de 2/4 şi să alunec graţios pe duşumea.

— Primele elemente, după părerea mea, le stăpâneşte bine. E momentul să iasă în lume, zise cu un glas blând şi înţelept unul dintre bărbaţii cu puşcă. Încearcă, băiete, atent şi temerar. Hai, dragule. Hopa!

Un trosnet scurt, înfiorător, îmi biciui auzul şi în clipa următoare văzui cum se năruie pe covor statueta de ghips câştigată cândva de tata la roata norocului. Ochise prost, de asta putusem să-mi dau seama. Smulsei din boarfele copăii o păpuşă de cârpă, o strânsei la piept cu dragoste şi spusei:

— Vă las cu bine. Vă voi fi recunoscător toată viaţa pentru tot ce aţi făcut pentru instrucţia mea.

Mă salutară, duios, cu trei salve scurte, care-mi luminară poteca ce ducea spre oraş.

Avuseseră dreptate. La prima cotitură mă pomenii întâmpinat de pocnete dese, al căror autor nici nu voia să se arate. Dar o voce plăcută îmi strigă de undeva:

— Intră, micuţule, în acel boschet, dacă ţii să nu-ţi ciupesc scăfârlia!

Mişcătoare cuvinte! Mă ghemuii, aşa cum îmi ceruse, în primul boschet aflat în cale. Faptul nu-l satisfăcuse, totuşi, pe cel aflat în întuneric, din

moment ce o serie de şase focuri îmi căută silueta. Ieşii într-un târziu, atent la pericole, cărora încă nu le cunoşteam decât instinctiv ascuţimea, şi alergai cât putui de repede, strângând la piept păpuşa de cârpă.

Zorii m-au prins în oraş, dansând formidabil pe trotuar, prin faţa magazinelor. Tocmai se ridicau obloanele. Un domn amabil ieşi dintr-un gang şi-mi spuse:

— Puştiule, fă-mi plăcerea şi vino să te învăţ o figură formidabilă, pe care n-ai avut ocazia s-o cunoşti.

Mă trase după el, mă urcă într-o maşină şi mă duse la cinematograf. Pe ecran se vedeau lucruri cu adevărat colosale: doi oameni stăteau sprijiniţi de un zid, cu ochii legaţi cu eşarfe negre, şi o mulţime de soldaţi trăgeau cu puştile în ei.

— Vezi, îmi spuse domnul, ăştia n-au ştiut să danseze ca lumea. Iată-i cum cad. Următoarele scene sunt şi mai concludente, ai să vezi.

Îi sunt şi azi recunoscător acelui domn care mi-a înfăţişat, în toată măreţia lor, toate hăituielile şi târâşurile posibile, toate salturile sub şrapnele. Omul a fost drăguţ şi pentru că m-a învăţat cum se execută ireproşabil *Mazurca*, *Allemanda*, *Cadrilul* şi *Deruta*. Când s-a convins că am înţeles bine lecţia, mi-a pus în mână câţiva bani, un pistol cu dopuri, şi mi-a dorit succes. A tras după mine cu carabina abia târziu, după ce dădusem colţul şi aflasem în asfalt o groapă în care să mă arunc.

Dansez acum excelent şi, ceea ce mi se pare de-a dreptul colosal, am învăţat perfect cât de lungă e pauza de după fiecare salvă, când arma trebuie reîncărcată, cam cât de largă este aria de bătaie, unele amănunte privind traiectoria şi chiar viciile de ochire. Ştiu să fac paşii *Horei* şi ai *Sarabandei*, să lucrez după Grétry sau Couperin. Aruncarea piciorului înainte, cu ghemuirea spinării şi ridicarea bruscă a frunţii le realizez fără cel mai mic efort. Îmi ies admirabil târâşul, căderea, ricoşa

şi eschiva, alergătura, falsa piruetă, deriva şi clănţănitul dinţilor. Oamenii trag cu aceeaşi fervoare, ţevile mă urmăresc cu aceeaşi perseverenţă, dar simt din toate, şi acest fapt este categoric colosal, că oamenii mă înconjoară cu pocnetul scurt al stimei adevărate.

O întâmplare mi se pare concludentă. Voiam să discut o chestiune de serviciu cu un amic. Îi expuneam pe îndelete opinia mea privitoare la evoluţia procentului de afaceri, simţind cum interlocutorul meu, urmărindu-mi logica, îmi pipăie cu vârful ţevii locul coastelor, cum metalul rece se insinuează răbdător prin cămaşă, spre inimă. Atunci când a venit rândul său să-şi formuleze pretenţiile şi să-şi exprime decizia, mă răsucii rapid spre stânga, făcui exemplar figura marelui *pas de deux*, încheiai bucla cu strălucire şi căzui, foarte studiat, în arc întins. Punctul lui de vedere nu rezistă. Trase în gol, cu spontaneitate, nu fără un fum subţire de politeţe.

Sunt un dansator perfect. Solicitări nenumărate mă urmăresc în fiecare zi, oamenii mă pândesc cu interes real şi, aş spune, cu prevenitoare tandreţe, mă supun unor încercări mereu mai complicate şi exclamă admirativ la desfăşurarea soluţiilor cu care le răspund. Joc rapid, fac mişcări iuţi în toate direcţiile, nu mă jenează locurile strâmte unde mă împing ţevile lor, nu mă emoţionează multiplicarea puterii de foc. Odată, de pildă, urcând treptele şcolii la care trebuia să mă înscriu, ca să-mi completez cunoştinţele de adunare şi împărţire pe care le ignorasem deocamdată, directorul m-a întâmpinat cu un părintesc şi dulce zâmbet şi cu un aruncător de grenade Brandt. Îl fixase pe biroul său şi, după saluturile de rigoare, imediat, trăsese. Explozia fusese oribilă. Uşa se desfăcuse din balamale, din peretele alăturat curgeau acum tencuielile uscate. Mă eschivasem cu o repeziciune de pisică, ceea ce îl şi determinase pe director să declare că îi făcusem o bună impresie. Profită de

răgazul unei mângâieri pe bretonul meu, ca să încarce pentru a doua oară gura Brandtului. Nici explozia aceasta nu mă atinse. În cele din urmă, calificativul primit la admitere fiind concludent, binevoi să mă înscrie şi să-mi şi hotărască locul în bancă. De cum am ieşit, mi-am întors privirea: în spate, printr-un vizor tăiat în zid, se distingea ţeava unei puşti-mitraliere de un tip cum nu mai văzusem, ceea ce m-a încredinţat, şi acest lucru mi s-a părut colosal, că şcoala la care mă înscrisesem era dintre cele mai moderne.

Sunt hotărât să dovedesc oamenilor seriozitatea mea. Şcoala mă va pregăti şi mai bine în arta coregrafică, aşa am auzit că se numeşte aici dansul, îmi va oferi cunoştinţele trebuitoare de matematică şi, la sfârşit, odată cu certificatul de absolvire, îmi va elibera şi puşcă.

Puşca mea! Drumul în viaţă mi se va deschide înainte mai sigur, mai luminos, ceea ce, pe cuvânt de onoare, datorită calităţilor mele, mi se cuvine pe deplin.

La capătul năzuinţelor mele ambiţioase, la care mă gândesc cu gândurile cele mai tandre, văd de pe acum un tun de 116 mm, cu reglare automată şi, alături, un cheson cu muniţii având toate accesoriile. Cu educaţia pe care am primit-o, sigur sunt că-l voi acţiona cu pricepere, ridicând totodată valoarea mobilă şi, lucru de-a dreptul colosal, eficacitatea marelui dans început atât de modest în casa cu cei zece bărbaţi, în zilele fericite când începuseră să mă urmărească cu puşca.

*

Nu te arăta nedumerit că merg zvâcnind din umeri, că arunc pe rând picioarele până la înălţimea ochiului, că frazele, exclamaţiile, nedumeririle mă culcă la pământ pentru o clipă şi că, în momentul care urmează, fac două tumbe spectaculoase în aer; nu te mira că stau uneori în

mâini, că mă preling pe lângă ziduri, urmărindu-mi umbra decupată pe peretele de var; nu te minuna că însoţesc convorbirea cu prietenii, aşteptarea iubitei şi explozia primăverii cu lăsarea rapidă pe spate, cu zvâcnetul lămurit spre dreapta şi ridicarea pe vârful picioarelor. Eu dansez. Şi dansez excelent, lucru explicabil, după atâtea îndelungi strădanii ale educatorilor mei. Urmăreşte-mă şi verifică-mă. Cu puşca.

De idealurile exprimate cândva nu ştiu ce să mai spun. Şcoala mi-a eliberat certificatul şi arma atât de mult dorită, dar întârzii să le folosesc. Oamenii vorbesc despre nu ştiu ce mutaţii, şi-mi vine să-i cred. Ceva grav şi important s-a petrecut, de bună seamă. Dar nu înţeleg lămurit ce.

Mă adresez unuia şi sunt gata de marea săritură şi de eschiva care, spuneau lecţiile primite altădată, e obligatoriu să o însoţească. Dar acela mă priveşte prietenos, îmi întinde mâna şi vrea să-mi explice nu ştiu ce. Mă sfiesc să i-o dau şi mă feresc să-l ascult. Îi studiez dintr-o clipire haina: sub ea nu se bănuie nici puşca, nici măcar grenada cea scurt lămuritoare. Ochiul nu poate să mă înşele. Îmi zâmbeşte.

Trec printre oameni şi încerc precaut să descopăr gurile negre urmărindu-mi mişcarea. Oamenii se dau la o parte, unii mă salută. Fac o reverenţă şi un scurt arabesc, îmbin ingenios trei figuri din şcoala clasică rusă, mă salt pe poante. Câţiva zâmbesc, alţii îşi şoptesc parcă vrăjiţi. Ceva ce seamănă cu nedumerirea totuşi se desprinde de pe obrazul lor. Alerg cu virtuozitate înainte, în cel mai perfect zigzag.

Cea mai neliniştitoare întâlnire, neliniştitoare pentru mine, fireşte, lucru care mi se pare de altfel colosal, a fost atunci când o doamnă de o frumuseţe stranie şi binevoitoare s-a îndrăgostit fantastic de mine. M-am dus la întâlnirea dată, ne-am aşezat cuminţi pe o bancă, într-un parc încărcat de florile primăverii. Mi-a întins mâna, obosită de

prea adâncul întuneric. Nu i-am putut-o încredinţa pe a mea, pentru că nu ştiam ce ţine în mâna cealaltă. Ceva metalic, masiv, cred că strângea în palmă şi, de ce să n-o mărturisesc?, nu ştiam unde ocheşte. A renunţat la asta, dar mi-a propus prin câteva semne să alergăm. I-am cuprins pentru o clipă mijlocul, dar l-am lăsat îndată: sub jachetă purta cartuşieră, sau poate mi s-a părut. I-am luat-o înainte, am făcut pe alee câteva studii ritmice desăvârşite, o suită de false reveniri. S-a ascuns după un copac. Cum până atunci salva întârziase, m-am oprit şi-am cercetat cum ţinteşte. Era, fără îndoială, o femeie cu multă experienţă: alegea unghiul optim şi, mărturisesc, reţinerea ei îndelungată mi-a plăcut. Am dansat atunci mult şi inspirat, cu deschideri laterale generoase, alternate egal cu altele, pe verticală, volte realizate cu braţul îndoit deasupra capului. Era o *Gagliarda* tardivă, cu elemente baroce destul de discret distribuite, cu paşi egali şi circumspecţi.

A dispărut curând, nu-mi explic unde. Nu mi-a fost uşor să ies singur din acel parc cu multe ascunzişuri şi din care am crezut, până târziu în zori, tot dansând, că are să tragă, în sfârşit. Dracu' ştie unde s-o fi rătăcit. De câteva ori am crezut că-i aud din tufişuri suspinul şi percutorul. Întâmplarea, cum spuneam, mi s-a părut colosală, şi nu mi-am putut-o explica nici până azi. De ce n-a tras? De ce a fugit?

Aş vrea din toată inima să se mai tragă măcar un foc. Aş vrea să mi se mai comande un ritm, o măsură. Acum, când cunosc bine jocul, când trupul meu a devenit în sfârşit o virgulă, o acoladă, un ce inefabil, sufăr de lipsa neştiutului. Dansez singur şi dansez fără plăcere. Dintre toate artele, coregrafia pretinde cel mai mult colaborare, simpatie, ansamblu. Nimeni nu-mi ţinteşte inima. Tăcerea fantastică din jur mă neliniştеşte şi mă exasperează. Nu numai dansul meu întârzie să se dezlănţuie colosal, dar, ceea ce mi se pare de-a

dreptul colosal, arma mea, un Mauser de înaltă precizie, n-are cui să-i dea riposta, spre a învăţa şi pe alţii să danseze. Avea dreptate Béjart să afirme, nu demult, că arta coregrafică trăieşte în zilele noastre o criză, poate cea care-i va fi, în cele din urmă, fatală.

GORA Gora Ciudoiu, Th. Speranţia 55. (Ct.)

GORE O frază cu care încep cele mai multe povestiri: „Gore e un băiat pirpiriu. Asta nu l-a împiedicat să fure, într-o zi, o trotinetă şi să fugă cu ea în lume.“ Numai cu atât de puţin, unii scriitori pot fi geniali în cele ce dezvoltă ulterior, ştiind să analizeze îndeaproape personalitatea lui Gore şi s-o facă să trăiască, formulând în acelaşi timp idei interesante despre roata trotinetei. Alţii, ca Marin Surdu, nu ştiu să înşire decât platitudini. „Subiectul n-are nici o importanţă, spunea Goethe. Chiar unul şi acelaşi scriitor poate începe prin aceeaşi frază două povestiri, una minunată, iar alta jalnică şi fără şanse. De ce?“

GORGONA Piciorul mare, tâmpla mică. Inima largă, mâna tremurândă. Ochii limpezi, sensibilitatea restrânsă la nivelul simţurilor dihorului. Fruntea în lumină, şoldurile în corset. „Fiinţa noastră nu se dezvoltă armonios, făcând excese parţiale ce ne îndeamnă să dispreţuim ca neadevărate statuile greceşti.“ (Alecu Russo) „Statuile greceşti au totuşi nasul mare.“ (Mateiu Caragiale)

GRANATA sau **GRANADA** sau

UN OARECARE DOMN LAMPEDUSA

(*continuare*)

Cu câte un pahar de Campari în faţă, admiram alături de Franco frumuseţea echilibrată a pieţei Navona, îndeosebi fântânile lui Bernini. Mesele, aşezate pe trotuar, erau, la acea oră a dimineţii,

pline: mulţi turişti, câteva femeiuşti etalându-şi fără altă treabă pulpele şi coafurile, amploiaţi ieşiţi pentru un sfert de oră de prin întreprinderile şi magazinele de pe Corso se bucurau de aerul proaspăt din preajma havuzului, urmărind joaca unei cohorte de copii. Franco povestea că a călătorit în ultimii ani în multe ţări ale lumii, dar că nicăieri n-a simţit în piept, atât de binefăcătoare, liniştea şi bucuria încercate ori de câte ori se află în această fermecătoare piaţă romană. Străinii i-au arătat monumente minunate, obiecte de artă ce stârneau admiraţia… N-a atins niciodată însă acel grad înalt de satisfacţie spirituală, de încântare, şi mai cu seamă de uimire pe care o trăieşte în locul în care ne aflăm. Pentru că totul aici este armonie, gândire elevată, încremenită în forme ce îmbină graţiosul cu monumentalul, logica cu gingăşia. E foarte explicabil deci sentimentul de superioritate al romanului în materie de gust, pentru că el ia ca normă a frumosului, încă de la vârsta neştiutoare a acelor copii ce se joacă, performanţele de sinteză şi eleganţă, pietrificate pe vecie, ale geniului omenesc. Orice intervine ulterior în conştiinţa lui se raportează şi se compară cu aceste miracole calme şi desăvârşite în fiecare detaliu. Voi, veneţienii, continuă Franco, aveţi şi voi cu ce vă mândri, fără discuţie. Domul, Palatul Dogilor, Academia, canalele acelea tăiate în zidăria roşie-înverzită a lagunei sunt neîndoios lucruri minunate. Le lipseşte însă ceva: tremurul fin, abia perceptibil al aerului. Veneţia a fost construită de negustori care au ţinut cu tot dinadinsul să parvină, să demonstreze că sunt *cineva* pe lume. Ei au vrut să strige că sunt bine dăruiţi de Domnul, să uimească şi să se afirme ca putere lumească în bazinul adriatic, printre popoare care abia îşi mestecau limba în gură. Geniul roman, în schimb, aparţine lumii eterne, asta se vede şi se simte în fântânile acestea, al căror fast este reţinut de gustul

pentru meditaţie şi pentru plăcerile cuminţi, prelungiri ale deliciilor pastorale virgiliene.

Romanul, împresurat de construcţii ce evocă luptători şi înţelepţi, a simţit nevoia să aducă în poarta casei izvorul montan, să-l pună să şuşotească întocmai ca acolo, în adâncimea pădurii, hrănind cu seve cristaline ambiţiile şi tihnele sale de provincial dezrădăcinat. Priveşte ce bine se simt vietăţile silvestre încetăţenite, gândite mai atent decât a făcut-o geniul evoluţiei speciilor, în vecinătatea marilor magazine, a caselor de raport. Nu este nevoie de mari academii, ca în alte părţi, pentru ca oamenii să înveţe exact ce este sublimul. Femeile se îmbracă asemenea vestalelor, spunea Franco deschizându-şi gulerul cămăşii, ele poartă rochii subţiri, imateriale, zâmbetul şi gesturile lor au fineţea unei lumi protejate îndeaproape de paradisul păgân al faunilor şi naiadelor. Toţi italienii au obsesia trecutului, romanii mai mult decât oricare alţii. Păşesc familiar pe filele de piatră ale istoriei şi, dacă vreun american în trecere prin Roma poate să violenteze peisajul acesta saturat de sensuri prin sărăcia mersului său ce nu trage după el umbrele trecutului, descoperindu-se intrus, nici măcar o femeie de stradă cu adevărat romană, oricât de vulgar i-ar arăta fardul şi oricât de scurtă *minigonna*, nu supără, ci mângâie aşezarea deplin armonioasă a lucrurilor. E o chestiune de geneză şi, mai ales, de educaţie. De aceea, ultimul dintre vagabonzii care foiesc în jurul gării Termini sau dincolo, pe Via Nazionale, pare un om mai distins, mai cultivat decât cutare lord englez venit să cucerească Roma, redus între aceste temple şi detalii la stupizenia unui barbar morocănos.

Franco tresări. Îmi prinse braţul şi mă făcu atent să privesc două persoane care se apropiau: un bărbat înalt, bine construit, de o distincţie plină de naturaleţe, purtând un baston gros cu măciulie de fildeş, însoţit de un altul, mai scund, destul de

vorbăreţ şi care-i explica ceva celuilalt, agitând mâinile scurte în mişcări mult prea deschise, chiar imprudente pentru înălţimea lui.

— Ţine-te bine: prinţul Lampedusa şi romancierul Alfio Ferrari, exclamă Franco.

Cei doi se apropiară. Aleseseră două scaune la o masă din preajmă, destul de aproape de masa noastră.

— Ciudată figură, spusei. Şi antipatică. Oricum, eram curios să-l văd de aproape pe acest domn Lampedusa, despre care toată lumea vorbeşte ca despre ţicneala Vezuviului. Un original, şi încă unul dintre cei impertinenţi.

Franco era dispus să-l apere.

— Cred că te cam înşeli, îmi spuse. Am avut ocazia, într-o împrejurare anume, să-l cunosc. E un om de o calitate cu totul ieşită din comun.

— Mă plictisesc oamenii ieşiţi din comun, replicai. În vremea noastră, asemenea frivoli sunt absolut stupizi. Dacă nu inteligenţa, măcar instinctul de conservare ar trebui să-i mai frâneze asemenea extravaganţe. Astăzi, când maşinismul, ritmurile grăbite de viaţă ne pun în pericol integritatea minţii şi a sufletului, expunerile imprudente, consumurile gratuite de energii sunt, crede-mă, nelalocul lor.

— Scrie o literatură de o mare fineţe, observă Franco. Când l-am cunoscut, ne-a citit. Admirabil!

— Ai rămas naivul entuziast de altădată, spusei.

— Nu, pe cuvânt de onoare, e excepţional. O povestire, *Profesorul şi sirena*, m-a încântat.

— Dar cum îţi poţi închipui, Franco dragă, că un asemenea om plin de sine poate face o literatură bună?

— Dimpotrivă, e un mare timid şi un discret. Poţi să-l priveşti: îşi măsoară foarte atent gesturile.

— Felul în care manevrează bastonul mi se pare aparţinând unui senior înrăit şi vindicativ, adăugai.

— Observă însă cu câtă supusă îngrijire îl urmăreşte pe Ferrari, spuse.

— E tactica şireteniei. Pun prinsoare că-l dispreţuieşte pe romancier, spusei.

— N-ar avea de ce. Îi este superior, spuse.

— Mă faci să râd, spusei. Are privirea nesinceră a unui precupeţ. Despre un asemenea tip nu-mi pot face iluzii.

— Are o privire limpede şi sinceră, spuse.

— Şi, de altfel, am auzit multe despre el. Duce o viaţă dezordonată în Sicilia, acolo, la moşia lui, printre arendaşi, căţei de vânătoare şi slujnice. Un prieten l-a vizitat. Are frecvente furii, când drăguţul prinţ devine imposibil, se retrage într-o încăpere ce n-are nici măcar perdele. Mâzgăleşte noaptea până în zori, terorizându-şi cu toanele lui nobile nevasta şi vecinii, care-l deranjează, chipurile, cu treburile lor.

— Se retrage, într-adevăr, adesea, dar este liniştit ca un înger. Urmărit de ideea lui, nu aude nici pocnetele puştii de vânătoare. Eşti greşit informat, spuse Franco.

— Priveşte-i mâna. E a unui om făcut să domine şi să nu lase să-i scape nimic din gheare. Am studiat caracterologia, reconstituirile mele sunt infailibile, spusei.

— Bietul om! Are, dimpotrivă, un suflet larg. Se dezinteresează total de micile noastre ambiţii. De-ai şti cât de străine îi sunt toate cele întreprinse de alţii! Sub raportul competiţiei, fireşte…

— E un ambiţios şi un cinic. N-ai nimerit-o.

— Vorbeşte greoi, asta înseamnă că şi-a specializat comunicarea pe expresia caligrafică.

— Dimpotrivă, e volubil şi vorbeşte repede, ceea ce indică pe descurcăreţ…

— Ce să-ţi mai spun, Lampedusa e un… un…

Franco nu găsea cuvântul care să-l salveze. Oricum, încercarea lui mi s-a părut de prisos. Sunt lucruri atât de evidente!

Conversaţia rămase suspendată, astfel că puturăm urmări discuţia celor doi din vecinătatea noastră:

— Ascultă-mă pe mine, iubite prinţe, îi spunea Ferrari, literatura este o chestie de mare responsabilitate. Dacă n-ai publicat când ţi-a fost inima tânără şi bătăioasă, ca să poţi lupta şi spre a te impune, întorcând spatele părerilor altora despre tine, ei bine, te poţi considera pierdut.

— Fiecare cu destinul său, spunea Lampedusa. În ce mă priveşte, nu înţeleg ce rost are să ieşi în lume înainte, să zicem, de patruzeci de ani. Nici n-ai timp să faci până la vârsta asta primele exerciţii, să absolvi şcoala primară a artei. Nu-mi oferi exemplul excepţional al lui Rimbaud.

— Dar nici tu pe cel al artificiosului Flaubert. Au trecut pentru totdeauna vremurile când diligenţa timpului înainta cu două perechi de cai. Azi, racheta supersonică îţi trece pe la fereastră, a venit, s-a dus… Nu simţi cum din urmă ne hăituiesc generaţiile tinere? Dacă nu întâlnesc prezenţa ta consolidată în piatră, te calcă în picioare şi trec…

— Tinerii vin să mă confirme. Numai ei sunt în stare…

— La vârsta ta, iartă-mă că ţi-o spun dar experienţa îmi îngăduie să-ţi vorbesc părinteşte, la vârsta ta ar fi trebuit să ai în librării cel puţin câteva volume. Lumea te-ar fi privit altfel. Dar tu n-ai nici măcar o broşură…

— N-aş fi avut cititori. Oamenii abia ieşiţi din război n-ar fi înţeles literatura de lux şi bucurii pe care vreau s-o fac. Dar nu lumea în general mă interesează, replică prinţul. Scriu simţind prezenţa peste umărul meu a unui cititor ideal, cel pe care, iată, abia începem să-l vedem circulând ici-colo, prin câte-un autobuz. Lumea nu se sfârşeşte cu generaţia noastră.

— Vorbe mari, vorbe de prisos, spuse Ferrari.

— Pe cuvânt, sunt convingeri întemeiate pe adevăruri simple: nu văd ce legătură are avionul supersonic cu trăirile şi presentimentele intime, vechi de când lumea. Un viciu mă îndeamnă să

aşez în pagină întâmplări atât de vetuste, încât ele să comunice satisfacţii intelectuale de o noutate terifiantă. Dacă nu realizezi libertatea deplină, mă întreb de ce mai chinuieşti peniţa…

— Eşti un om pierdut, dragul meu.

— Dar arta este joc, un joc sublim. Jerbele de sânge, de cvasinebunie n-au alt scop decât să petreacă cititorul în goana lui spre moarte, să suspende clipa. Şi în acea clipă, să-i dea gustul, necunoscut lui, al nemuririi. Confecţionăm obiecte de lux, oamenii se vor bucura de frumuseţea lor şi, poate, vor învăţa să fie fericiţi.

— Eşti un copil îndărătnic: filozofii demodate. Scriem, dragă prinţe, pentru a ne afirma. Succesul nu ne este indiferent, spuse Ferrari.

— În cazul acesta, eşti un om împlinit. Ai publicat câteva romane, şi ştii că le apreciez, ai succes, poţi să dormi împăcat. Eu îmi închipuiam că maladia scrisului îţi dă insomnii.

— Mă ataci! Nu mă pot supăra pe tine şi abuzezi. Ar trebui să te sancţionez. Mă rezum la a te considera un prinţ maniac, ca toţi prinţii…

— Artiştii adevăraţi sunt mai prinţi decât mine. Renascentiştii spuneau că nobleţea se obţine prin lucrul mâinilor. Salut pe prinţii care îşi freacă la ora asta coatele de scândura mesei, în odăiţa lor…

Zâmbiră cu înţeles şi se ridicară. Ferrari era superb în hainele lui de lustrin, deşi gesturile, prea largi, apăreau cam nepotrivite cu statura lui îndesată. Lampedusa ridică bastonul spre a arăta însoţitorului său o naiadă scăldându-se în foşnetul havuzului.

Franco îi urmări, pe gânduri.

— Nu-mi spune nimic acest prinţ al dumitale, curmai momentul de tăcere care se prelungea.

— Dacă ai cunoaşte măcar o pagină din scrierile lui…

— Ţinute în sertar de teama confruntării cu ochiul oamenilor… spusei.

— Teza lui Ferrari!

— Ei bine, da, teza lui Ferrari. Poţi susţine că nu e absolut adevărată? Mie exigenţa lui îmi pare cea mai de preţ calitate.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti, spuse.

Era timpul să încheiem discuţia.

— Ce zici de lumina asta, parcă anunţând o minune? Trebuie să recunosc că Veneţia noastră nu cunoaşte o asemenea fierbere molcomă a aerului…

— Îţi spuneam eu, zise Franco.

*

Însoţeam de trei zile prin Florenţa o delegaţie de ziarişti francezi, invitaţi de sindicatul profesionist să cunoască tezaurul de artă al oraşului. Vizitam mănăstirea San Marco şi tocmai dădeam explicaţiile cuvenite în faţa celebrei *L'Annunciazione* a lui Fra Angelico, indicând cu degetul precizia profilurilor, când mă simţii tras de mânecă de Nando de la *Il Notiziario*. Era palid, mai răvăşit ca niciodată.

— Ai aflat? A murit ieri prinţul Lampedusa.

— Cine?

— Prinţul Lampedusa.

— Fii bun şi aminteşte-mi cine era acest prinţ şi cu ce se ocupa.

— Ţi-am vorbit odată despre el. Un scriitor despre care, te asigur, vei mai auzi.

— Se poate…

La redacţie, peste o oră, am citit ferparul şi un articol scris de cunoscutul romancier Alfio Ferrari despre personalitatea distinsului dispărut. Nu reieşea că Lampedusa ar fi publicat vreo carte, deşi, la drept vorbind, numele lui n-ar fi arătat urât pe luciul unei coperte. Se vorbea, în schimb, despre pasiunea aceluia de a călători. La bufet, *dottore* Magrini, „şeful" cum îl numeam noi, bea o cafea împreună cu avocatul Neri şi cu încă cineva. Magrini povestea:

— A fost, domnilor, un extravagant şi un imprudent. Un original incorigibil…

Neri, titularul rubricii judiciare, interveni:

— Lasă destule încurcături în urma lui…

— Putea să mai trăiască. Oameni ca el pot atinge uşor optzeci de ani, împărţind la nesfârşit zâmbete condescendente.

— S-a făcut agreabil pentru că avea bani şi nume. Altfel…

— E paradoxal cum într-o lume activă, producătoare de valori, tipi de felul lui nu fac decât să consume şi, poate, să se bucure…

— Să se bucure? Era un ursuz, în ciuda politeţii.

Porsena, secretarul de serviciu, ieşise din boxa lui şi căuta din ochi pe cineva.

— Signor Magrini, la telefon! Palermo solicită să dăm şi un anunţ din partea asociaţiei crescătorilor de cai. Lampedusa îi fusese vicepreşedinte.

Secretara secţiei noastre, care e şi documentaristă, îmi ceru permisiunea să coboare în stradă. O aştepta Renata, bruneta aceea cu sâni formidabili, lângă poarta Baptisteriului. Îi spusei să se întoarcă repede, rugând-o să-mi cumpere, la înapoiere, un pachet de ţigări mai moi, dacă se pricepe să le aleagă după pipăit.

GRANULATA Orice femeie trecută prin filtrul special al aparatului de fotografiat.

GRIGRI Om serpentină. Un tirolez inhibat de ritmurile dansurilor, în care nu poate avea alt rol decât de acompaniament: cântă din cimpoi până la moarte.

GRUIA I. Numire forestieră, parcă de animal mic ca nevăstuica, de ciupercă umflată ca buretele sau de animal vegetal – un fel de nevăstuică din clorofilă, vigilentă şi înflorită. II. În vine îi curge rugină.

GUGLIELMO Individ care n-are ce face cu mâinile.

GUNĂ Zice „prezent“ în *Sfârşit de veac în Bucureşti*.

GURI Diminutiv sincopat al lui Grigore.

GUSTAV Nume din oţel, câteodată din tinichea.

GUY ca şi GUSTI. Se numesc astfel copiii care, refuzând să mănânce tapiocă şi griş cu lapte, vor rămâne mici toată viaţa. Un Guy, inginer, fratele lui Raoul Cantacuzino, a reuşit să trăiască în Bucureşti mai bine de cincizeci de ani, fără a i se observa fiinţa. Când şi-a dat seama de condiţia lui, doritor de a se face cunoscut, a folosit tapioca. Era foarte târziu. Guy Cantacuzino e autorul unei bune cărţi de bucate, ca şi Kogălniceanu.

GVASIA Combinaţia împiedicată a diminutivului rusesc Vasia. „Folosea obstrucţia până şi în onomastică“, zice Paul Minulescu-Brăila.

GYULA Spirit practic. Constructor de poduri în Budapesta.

3[35]

3ANA Aşa se numesc cele mai multe personaje feminine ale lui Fragonard.

3ANIGOR Tip care se deşteaptă. Fiecare vârstă îl solicită să-şi schimbe viaţa. Reformator individual neobosit. A trecut astfel prin toate meseriile, prin toate pasiunile, aspirând la desăvârşire. Începuse cu colecţiile de mărci poştale, a continuat cu amenajarea în camera lui a unui mic muzeu de instrumente muzicale şi a terminat cu tablourile. Posedă Rembrandt, Delacroix, Manet, Vlaminck, Modigliani, în copii alb-negru.

3ANOS Autor al unui interesant jurnal intim în care a notat mii de proiecte. Printre altele, peste două mii de romane, câteva sute de poezii, optzeci de eseuri. A însemnat atât de minuţios conţinutul, efectele şi amănuntele acestor opere, încât, în cele din urmă, a simţit că este inutil să mai realizeze ceva din mulţimea de proiecte schiţate.

3ANOS Din categoria celor care funcţionează numai sub strigătul alarmei. Prietenii îl sună la telefon, şefii îi comandă prin megafoane, dimineaţa se trezeşte în răcnet de ceasornic. Frecvenţele joase îi sunt indiferente. Nu cunoaşte nuanţa. Doarme profund.

3AP În partea a treia (*Adaggio e mesto*) a primului *Cvartet Razumovski*, la un moment dat, între o pauză şi o izbucnire pătimaşă, trece nestingherită o motocicletă cu ataş. Unde merge, ce viteză are, cât consumă sunt întrebări cărora critica de specialitate nu le-a dat încă un răspuns.

3ERU Stropit zilnic, dimineaţa şi seara, cu apa romanelor lui Pierre Loti şi Pascal Brezianu, 3eru

creşte ca o plantă, tăcut şi considerându-se deplin stăpân pe arta literelor. Soarele fierbinte al lui Faulkner îl ofileşte pentru o săptămână. Îşi revine primind perdaful răcoros şi stimulator al lui Octav Brânduţă, povestitor fidel al marilor conflicte omeneşti din jurul unui lac de acumulare.

3ESPER Unele femei, ca A., au obiceiul de-a trezi gelozia iubitului, sperând în activizarea tuturor rezervelor lui afective, evocând la fiecare îmbrăţişare calităţile excepţionale ale unui oarecare 3esper, amant petrecut din viaţă cu câteva luni înainte. Uneori reuşesc. Alteori produc în bărbatul amabil de lângă ele o amărăciune incurabilă ce îi scade potenţa şi-l paralizează în căutări mimetice, zadarnice pe cât de disperate, 3esperice.

— Când îmi prindea sânul în palma lui, spunea A., îmi vorbea întotdeauna despre Novalis.

Bietul băiat transpira şi se chinuia căutând o idee goetheană, care să-i îngăduie reproducerea mişcării dorite, imaginându-l pe 3esper rostind citate.

3ETON Şef drăguţ, preocupat să-şi promoveze subalternii. A citit undeva în Cehov cum unuia, mi se pare diriginte de poştă, i-a dus bagajele la gară un general, şi acum arde de dorinţa de a i se face acelaşi serviciu în anii care vin. Îi ridică în grad pe funcţionarii din serviciul lui, exersându-i cu perseverenţă să-i poarte servieta şi pachetele la automobil.

Când secretarul lui a devenit impiegat categoria I, 3eton s-a bucurat sincer.

3EZIK Medic internist; observaţii literare, excelente privind raporturile dintre funcţiunile organice şi efectele metaforei. Analiza făcută unui pacient cu suferinţe acute, cauzate de o anacolută învechită, i-a creat faima unui spirit cu o mare

capacitate de disociaţie şi i-a provocat spasme gastrice pe fond elegiac.

3INO Vezi **MANOLE**.

3IPOMIR Se cunoaşte după siguranţa cu care manevrează creionul automat. Toate hârtiile trebuie să treacă pe la el. Dacă ar putea pune viză pe lună şi pe stele, ar fi fericit.

3IROMAG De teama curenţilor de aer, perfizi şi omniprezenţi, poartă sub veşmintele ce se văd flanele, izmene lungi şi ciorapi groşi. Sub părerile firave pe care le difuzează se află diploma unui doctor în filozofie.

3ISSIN A inventat în tinereţe un belciug pentru remorci. Pe acea vreme, industria noastră fiind la începuturile ei, invenţia a făcut impresie. Mulţi ani mai târziu a fost solicitat să-şi spună părerea despre un fitil care fumega. A opinat să fie stins, soluţie plină de bun-simţ. Acum lucrează în întreprinderea noastră, este considerat expert în chestiunile tehnice şi încearcă să înlocuiască tuburile unei maşini electronice cu fitile de lampă. Până la reuşita la care speră, înseriază baterii electrice, legându-le unele de altele cu belciuge. Simţind la tinerii care au venit de la studii oarecari rezistenţe şi ironii, se abţine de a pune mâna pe ceva, spre a nu se descoperi, în schimb le expune teorii filozofice privind umanizarea tehnică ce „nu trebuie să ne afume luciditatea“, şi care trebuie să înlănţuie logic idei luminoase ca zalele într-un lanţ, iar la capăt să se sprijine pe ceva solid, de este cu putinţă pe gaura unui belciug.

3OB Vezi **GARABET**.

3OLIPHON Vezi Van Eyck şi El Greco şi taci. Dar vezi Meissonier, şi zâmbeşte.

3ORZON Susţine că trilurile şi coroanele din absolut toate concertele lui Mozart au fost făcute de un strămoş al său, cândva intendent al casei habsburgice. Are documente. Va scrie şi o carte despre chestia asta.

3OSY Născut într-o familie de pesmeţi, a absorbit în fiinţa lui toate mirosurile bucătăriilor. Din felul în care susţine polemica într-o revistă literară, se simte că are nas, că e conştient de darurile sale. Până la piper şi boia, frazele lui plutesc în grăsime multă, apar în pagină acum prăjite, acum coapte. Ca să-l digeri e nevoie de multă salivaţie şi de puţin bicarbonat, după masă.

3OTA Spărgător de gheaţă. (Vezi şi **BERNAT**.)

3OZIMIR În activitatea lui persistă unele elemente ale trocului. E inginer într-o uzină bucureşteană. Confecţionează tocuri metalice pentru pantofii doamnei X., în vederea obţinerii, din partea soţului aceleia, a unei repartiţii de lemne. Învoieşte, trecându-l prezent, pe un nepot al unui director din Ministerul Finanţelor, strungar în întreprinderea lui, încredinţat că directorul va întoarce serviciul şi va aproba o cerere de schimb nu prea legală. Angajează în uzină şi chiar în sectorul lui o tânără absolventă a Facultăţii de Drept, îi încredinţează evidenţa materialelor şi magazia de debitare, spre a obţine bunăvoinţa unui locotenent de poliţie, iubitul fetei, care se ocupă de supravegherea economică a cinstei salariaţilor din întreprindere. Îl stimulează cu premii pe un proaspăt inginer, fiul secretarului Academiei, fiind încredinţat că, prin trecerea anilor, toate vor evolua şi, printre ele, propriul nepot, actualmente cercetător într-un institut, pe care-l şi vede, cu limpezime şi siguranţă, membru al înaltei instituţii de cultură.

3UNIGA Se bucură pentru faptul că antrenamentele pentru desăvârşirea personalităţii au evoluat, odată cu progresul umanităţii. A auzit şi el despre un individ care a devenit orator prin exerciţii chinuitoare, cu pietre în gură, învingându-şi bâlbâiala. A cunoscut, de asemenea, lupta cu materia pe care a purtat-o un ucenic al unui meşteşugar până a ajuns sfânt. Tentaţiile lui Antonie i-au fost lămurite îndeaproape de un avocat, iar umilinţele lui Luther de către o moaşă. Din exemplele mai recente ştie că boxerul Carpentier se antrena tăind cu toporul copacii unei păduri, iar marele Joe Louis se lăsa bătut în plex cu lovituri de lopată. Dorind să devină cineva, se antrenează scriind diferitelor instituţii lungi scrisori, dând vina neajunsurilor pe diverşi indivizi cunoscuţi. Dacă untul este puţin rânced, cercetează cauzele la magazin şi conchide că numai un vecin al său, dascăl la o şcoală, poate fi vinovat. Şi îl spune. Dacă e pană de curent şi tramvaiele rămân imobilizate pe linie, cauza nu poate fi alta decât un cunoscut al său, dactilograf, care şi-a exprimat într-o discuţie neîncrederea în efectele electromagnetice. Are explicaţii pentru ploaia repede şi ceaţa prea deasă, pentru mişcările seismice.

Dintr-o sută de plângeri şi arătări cu degetul se iau în considerare două. Suficient pentru a avea încredere că îndeletnicirea lui este utilă societăţii.

3UNOG Nume destul de rar. Îl poartă cu deosebită mândrie buldozerul ce scormoneşte terenul viran din vecinătate. Cititorul trebuie să ştie că pe acest teren se construieşte un bloc cu unsprezece etaje, cu încălzire centrală, lift, şi magazine la parter.

3UXNA Numele adevărat al lui Pisanello, pictorul.

3UYS Omul micilor dimensiuni. Vorbeşte scurt, creşte în acvarii mici peşti exotici, investeşte mărunţiş în afaceri cu aţe şi panglicuţe, cântă în timpul liber la muzicuţă. 3uys Lăcraru preferă filmele de scurtmetraj, femeile scunde. Dintre lună şi soare, iubeşte stelele abia vizibile. În schimb, 3uys Popa, ceasornicar, moare după dominò, joc cu multe punctişoare, combinate în legături simple şi amuzante.

Toţi indivizii cu acest nume sunt născuţi la zi ’ntâi.

H

HACEATUR Haceatur Aborean, mare scriitor armean (1805–1848).

HAGAR Cititorul va înţelege că nu am intenţia să abuzez de răbdarea lui dacă îi voi pune sub ochi, la acest nume, o povestire a cărei idee mi-a venit ieri la prânz, când mi-am amintit că, de fapt, încă de dimineaţă începuse să fie ziua mea de naştere:

CUM L-AM TRĂDAT PE PASCAL

Sunt deplin convins că Pascal, asupra meditaţiilor căruia zăbovesc adeseori, are dreptate atunci când spune: „*În preocupările noastre zgomotoase şi în toate aşa-numitele desfătări sau treceri de timp, unicul scop este de a face să se scurgă vremea fără a simţi sau, mai bine zis, fără a ne simţi pe noi înşine şi a evita, prin trecerea vremii, şi cu ea a vieţii, amărăciunea şi dezgustul care ar însoţi neapărat atenţia ce am îndrepta asupra noastră. Sufletul nu găseşte în el nimic care să-l mulţumească; şi nu vede nimic care să nu-l amărască atunci când se gândeşte la sine, fapt ce-l constrânge a se răspândi în afară şi-a căuta ca, prin lucrurile exterioare, să uite amintirea adevăratei sale stări*“ (*Les pensées*, VI, 1). Îmi place să cred, şi cercetarea zilelor şi nopţilor mele îmi confirmă aceasta, că sunt un om curajos, scutit de temerile, neliniştile şi panica singurătăţii camerei mele. Sunt de acord, de asemenea, cu Pascal care, ceva mai departe (VI, 2) spune: „*...Am ajuns la concluzia că toată nenorocirea oamenilor vine de la aceea că nu se ştiu reţine în tihna unei camere.*“

Iubesc singurătatea, o prefer multor spectacole. Cu toate acestea, n-am putut rezista tentaţiei de a merge la meciul dintre Juventus Torino şi Rapid

Bucureşti, contând pentru Cupa campionilor europeni. Dacă nu încerci, din timp în timp, şi clipe de despersonalizare, de rătăcire printre oameni, nu poţi înţelege voluptatea reîntâlnirii cu tine, ulterioară, albă şi neaşteptată de fiecare dată, generatoare de solilocvii definitorii. Dar nu numai atât: neraportându-ţi, uneori, măsurile, neîmplinirile, suferinţele la măsurile, neîmplinirea şi suferinţele altora, nu înţeleg ce soliditate pot avea cercetările, bucuriile tale pregătite laborios. Ca să nu mai spun despre recomandarea medicilor, aceea că omului modern, buimăcit de impresii egale, de griji constante, îi este utilă ieşirea neprevăzută din mecanismul vieţii de fiecare zi, spre a se deconecta.

Am luat bilet la tribuna I şi m-am dus.

Spectacolul mulţimii avide de emoţii violente nu mi se pare, pe cuvântul meu, de dispreţuit, chiar dacă eşti lămurit că oamenii, nefericiţi, caută cu înfrigurare să nu rămână singuri. Acest spectacol ar fi, de bună seamă, foarte trist, dacă n-am bănui totuşi că mulţi dintre indivizii care se aşază în tribune şi la peluze vin la meci cu aceleaşi gânduri şi dacă nu le-am presupune destule precauţii, dacă n-am şti că, de fapt, sunt avertizaţi asupra pericolului pe care-l denunţă Pascal şi, în consecinţă, privesc balaurul cu aproape o sută de mii de capete – stadionul – ca pe un prilej de a se clarifica, în vederea singurătăţii şi eternei confruntări cu propriile tristeţi, cu propriile orgolii.

Fluier şi urlu alături de tine, băiat de prăvălie, care te-ai zbuciumat o săptămână întreagă să-ţi procuri un bilet, îmi alătur inimii tale inima mea, sărmane profesoraş de provincie, care ţi-ai încheiat mai devreme ultima oră de şcoală, spre a te dărui cu totul vrajei şi pasiunii celor nouăzeci de minute de febră şi iluzii, şi încerc să reduc distanţa apreciabilă ce ne desparte. Îmi închipui stadionul privit de sus: ne aflăm între fagurii lui ca gâzele într-un insectar. Dacă n-am fi alături, înghesuiţi pe

o bancă de lemn, am putea percepe poate mai elocvent că unul e fluture cu aripile azurii, iar altul un banal greier de bucătărie, cu toate că zbârnâim cu toţii, la urma urmei, la fel. Îţi încredinţez (e, desigur, un fel de a spune) tristeţile mele, tu îmi dai coate. Suntem fraţi.

Soarele cădea pieziş, împrumutând aerului acelei după-amieze o materialitate sticloasă, pe alocuri suprasaturată de polen. Stadionul, cu aproape optzeci de mii de persoane, vibra de nelinişti şi îşi căuta respiraţia unică, ce avea să vină odată cu prima lovitură în balon. Băieţaşi neastâmpăraţi se hârjoneau pe gazonul proaspăt, urmăriţi de frecvente mustrări din partea oamenilor de ordine. Undeva, în faţa porţii din stânga, câţiva jucători plictisiţi, în tricouri portocalii, trăgeau şuturi cam prea studiate în plasa unui portar leneş în mişcări, preocupat mai curând să-şi întindă pe picior jambierele dungate decât să pareze. Un individ în tricou negru, purtând pe braţul stâng o banderolă galbenă, cerceta cu palma deschisă întinderea plaselor. Două femei sprintene, în halate albe, sub guler purtând însemnele Crucii Roşii, însoţeau un bărbat cărunt, cu chip de oţel, agitându-şi trusa. Era medicul oficial al partidei. În tribune, ţigănuşi gălăgioşi împărţeau *Informaţia*, numărul de ieri. Cumpărat, ziarul devenea prin câteva împăturiri coif semeţ, şi astfel, curând, puteai vedea pretutindeni capete acoperite cu chivăre albe, înfruntând soarele insistent. Vânzători de seminţe, de limonadă, de bomboane se strecurau pe intervale, îşi ofereau marfa cu strigăte versificate, provocând hazul tuturor. Cei de la televiziune erau gata în spatele aparatelor de luat imagini, superbi ca prestidigitatorii, siguri de ei, cu cheia succesului în buzunar.

Ora se apropia. Spectatorii începeau să se aşeze, foiala de mai înainte să se liniştească. Un ropot de aplauze însoţi intrarea pe teren a celor două echipe. Şirurile de jucători şerpuiau acum către

cercul de cretă din centrul terenului. Se aruncă banul, doi parteneri îşi explicară ceva, un fluierat scurt, şi jocul începu.

Cei de la Juventus loviră primii. Înaintară pe extrema dreaptă, dialogară – Galotti cu Surdu, Surdu cu Pepsi, Florea cu fundaşul italian. Pasa lui Enzo fu lapidară, cu perioade scurte, cu rare perifraze şi trimiteri la Aristot. Galotti reluă ideea, fentă eliptic pe Pascu, care se bâlbâia, apoi îşi desfăşură peroraţia, însă cu prea multe figuri de stil. Nino reluă, îl depăşi pe Mielu, acesta cu o logică strânsă împinse silogismul până la paradox. Acum balonul e în posesia lui Forli, Forli insistă pe argument, elimină judecăţile apriorice, şutează către Galotti care, reţinut, emite prima ipoteză. Arbitrul, atent la înlănţuirea judecăţilor, sancţionează diferenţa specifică şi indică lovitura de la şaisprezece metri. Primeşte Bertoni, face sofistică la Tudor, atent la minge, şi fixează balonul în termenii iniţiali, apoi driblează cu o afirmaţie implicită, trage prima concluzie. Mingea se află acum în terenul echipei noastre, Pepsi intervine prompt cu raţionamentul prin analize, trimite lui Giambattista Vico, Vico se lansează într-un atac cu noţiuni corelate, îşi depăşeşte adversarul prin negarea negaţiei, driblează pe Peneş, apoi pe Mitu. Crăciun deduce corect din analize, dar pierde la Dante şi, printr-un *ignoratio elenchi*, Banchieri trage la poartă. Roman plonjează şi culege spectaculos. Repune maieutic Paraschivescu.

Aplaud frenetic şi, cu mâinile făcute pâlnie, strig, alături de ceilalţi: „Hai, băieţi!“

Privii pe cei din tribune, mulţimea de coifuri strălucind în soare. Cum jocul reîncepuse şi acum contraatacau cei de la Rapid, văzui lângă mine un bărbat între două vârste scoţându-şi haina şi călcând-o în picioare, mai încolo un tânăr brunet, care mai înainte îmi păruse cuminte, dar care acum îşi lovea vecinul din faţa lui cu pumnii, cu mişcări

dezordonate ce se voiau precise. Vecinul ripostă, anarhic, cu palma. Când Pepsi şută lung, urmărind un raport de subordonare, unul de lângă mine îmi trimise un pumn între ochi. Cum Peneş interceptase şi pregătea o judecată de predicaţie, sării de pe banca mea şi făcui un arc în aer cu piciorul bine repezit, neîntâlnind în bombeu altceva decât o sacoşă aşezată dedesubt. Sacoşa era poşetă, ceea ce n-o împiedică să zboare cât colo, pe trepte. Simţeam cum mişcările jucătorilor de pe teren zvâcnesc în trupul meu. Săream ca un iepure, îmi destindeam braţele în dreapta şi-n stânga asemenea unei păsări în zbor, mă legănam, mă aplecam, înghionteam o doamnă din preajmă şi ţineam de gât pe un militar care încerca zadarnic să-mi scape. Când Peneş respinse cu un cap formidabil, izbutii dintr-o singură smucire să culc la pământ un lungan voinic ce până atunci strigase cât îl ţinea gura şi care acum, ridicându-se anevoie, părea nedumerit. Şutam, combinam, driblam, stopam, fentam cu pasiune şi evidentă pricepere. Şi urlam din toată fiinţa pentru victoria alor noştri, pentru raportul de sfere încruşişate. Ceilalţi urmăreau jocul cu acelaşi interes, plesnindu-se şi înghiontindu-se unul pe altul, însoţindu-şi entuziasmul cu lovituri precise de picioare, nemaicunoscându-se cine pe cine înghesuia. La înscrierea primului gol se tăvăliră pe jos, deodată, trei spectatori şi rămaseră acolo în nesimţire până la enunţul conceptului următor, până la repunerea balonului la centrul terenului.

Privirea mi se înceţoşase puţin. Undeva, către fundul peluzei, sub tabela de marcaj, între doi indivizi care tocmai se urcaseră în picioare pe bănci şi îşi agitau mâinile deasupra capetelor, zării un bărbat care stătea liniştit. Urmărea partida nemişcat, aproape indiferent, şi în primul moment imobilitatea lui mă făcu să cred că doarme în capul oaselor. Dar ochii îi erau deschişi, aţintiţi înainte. Tresării. Omul acela potolit îmi atrăsese luarea-

aminte şi pentru că mi se păruse cunoscut. Trăsăturile chipului său le mai văzusem undeva. Acel păr negru, puţin ondulat, mişcarea aceea aproape maşinală pe care o făcea mâna cu degete lungi ducând ţigara la gură, clipirea deasă a pleoapelor, abia perceptibilă de la distanţă, îmi erau ştiute de când lumea. Ah, ce zănatic pot să fiu: bărbatul acela, nu încape nici o îndoială, era tatăl meu.

Ce întâmplare ciudată! Tata nu era amator de întreceri sportive, el accepta dintre toate numai ecvitaţia. Fusese cândva chiar campion judeţean. Fotbalul, mai cu seamă, îl irita. Îl considera un spectacol gălăgios, lipsit de eleganţă, brutal mai mult decât oricare altul. Ce să-i fi schimbat oare gusturile, ca să părăsească superba lui indiferenţă şi să se amestece aici cu vulgul? Renunţarea la principii mi-a displăcut dintotdeauna, îndeosebi la oamenii care au însemnat pentru mine modele de comportare. Compromisul îl explicăm numai când ne aparţine, la alţii îl privim cu amărăciune sau chiar cu dezgust. Tata n-a citit niciodată pe Pascal, dar a ajuns la concluziile filozofului privind alcătuirea lumii, condus poate de instinct sau de bunul-simţ. Integritatea personalităţii în raport cu nebunia secolului îi era scumpă ca şi tabachera ori ceasul de buzunar. Îl privesc şi, cu toate că distanţa nu-mi îngăduie să-l studiez, îi pot recunoaşte uşor atitudinea de totdeauna, acea distanţă dispreţuitoare faţă de realităţi, un spirit critic incoruptibil, care aşază judecăţile în cea mai bună rânduială. Omul acesta a refuzat să-şi dea coate cu indivizii dubioşi, să se integreze seriei, în schimb a preţuit prietenia, raporturile de sinceritate, chiar cu oamenii foarte simpli, dar cărora le-a recunoscut cinstea, omenia. Am iubit în persoana lui exemplară îmbinarea fericită de luciditate şi tandreţe măsurată, ce au răspândit între cei care l-au cunoscut farmecul unei fiinţe calde şi apropiate. De altfel, se şi vede, partida de fotbal nu l-a

acaparat, nu i-a atins liniile conduitei: stă liniştit pe locul său, îşi lasă fruntea liberă în faţa invaziei razelor încă puternice ale soarelui, se reţine de la orice exaltare. Gândesc că a venit să mă caute, nu ne-am văzut de mult timp, ştie că uneori frecventez meciurile, măcar pe cele decisive pentru campionat, m-a sunat la telefon acasă şi a aflat unde îmi petrec după-amiaza. O fi având ceva important să-mi spună? Sau, la vârsta lui, l-au cuprins, aşa, deodată, neliniştile oamenilor şi acum încearcă să se lămurească, să se convingă nemijlocit în ce constă febra vremii? Şi cum de l-a lăsat mama să plece de-acasă (ea care i-a urmărit îndeaproape fiecare tentativă de evadare) prea uşor îmbrăcat, fără ceva pe cap şi, sunt sigur, fără bani de buzunar măcar pentru un ziar?

Întrebări de prisos, îmi dau prea bine seama, inactuale şi chiar deplasate: de la moartea lui au trecut aproape treizeci de ani, mama nu numai că nu-i poate preveni încercările de a-i scăpa de sub supraveghere, dar, la drept vorbind, cred că i-a uitat până şi trăsăturile chipului, mai ales după aventura ei nefericită cu şeful Gărzii Financiare, acum câţiva ani. Şi, de altfel, aspectele pe care le evoc şi-au schimbat de mult datele, viaţa s-a complicat, mai ales în ultimele două decenii, după războiul pe care el, bietul, nu l-a mai apucat.

Simţii în inimă un junghi puternic, o pâlpâire neobişnuită a sângelui în venele gâtului, urmate de sufocare. Tatăl meu, omul acesta drag pe care o boală cumplită ni l-a răpit pe când încă nu împlinise patruzeci de ani, se afla acolo, la câţiva zeci de metri de mine, aşezat liniştit pe locul lui, iar eu continuam să rămân nemişcat, nehotărât, priponit de consideraţii nesărate, chit că unele încercau să lămurească apariţia lui la partida Juventus–Rapid. Eram tulburat, şi cititorul va înţelege aceasta, pentru că din toate sentimentele omeneşti, multe puternice, răscolitoare, cel mai dureros persistent ni-l produce dispariţia pentru

totdeauna a fiinţelor dragi, a celor ce reprezentau stâlpii de susţinere ai însuşi rostului nostru aici, pe pământ, sentiment dublat de-o necurmată speranţă că, odată şi-odată, le vom revedea, şi alături de care vom depăna atunci amintiri comune şi, chiar mai mult, evenimentele care au urmat după aceea, în absenţa lor.

Sării imediat de pe locul meu, neslăbind din ochi fiinţa scumpă, care continua să privească fără mişcare, fără izbucniri desfăşurarea meciului, liniştit şi imperturbabil, ca şi cum vederea i-ar fi fost învăluită de o ceaţă sau ar fi gândit atât de frumos, încât tot vacarmul din jur şi-ar fi pierdut consistenţa.

*

Ne este întotdeauna destul de greu să vorbim despre morţii noştri, pentru că ei sunt cu toţii egali, minunaţi în întunericul în care au fost scufundaţi, unii de o boală nenorocită, alţii de un accident, la vârste felurite. Unchiul Titu era solemn şi misterios, viaţa lui se bănuia aventuroasă, dar, învăluită în discreţie, nu se descoperea şi nu da prilej anecdotei să se înnoade. Acum, privit de pe înălţimea anului în care ne aflăm, solemnitatea lui s-a dezgheţat simplu, neaşteptat, şi seamănă întru totul, strecurată prin site de nisip şi polizoare, cu pălăvrăgelile mătuşă-mii Francisca, o femeie rece, care, pe cât mi-aduc aminte, fusese dimpotrivă o curtezană neobosită. Alătur aici figura nobilă a vărului Cornel, as al aviaţiei, doborât într-o bătălie aeriană deasupra oraşului Constanţa. Mişcările lui vioaie, lumina aceea stranie din ochi, vorba plină de culoare, de o muzicalitate ce mi se contopea în urechi cu zumzetul de motoare, s-au stins, astfel că astăzi, când îl evoc, aduc în amintire doar un manechin ce seamănă leit cu ceilalţi doi. Toate calităţile lor particulare au rămas simplă cronică, ei sunt despuiaţi de ele, se mişcă şi vorbesc ca într-o

baie de abur şi, îngrozitor lucru, şi-au curmat evoluţia într-o vârstă neutră, de piatră. Nuţa, Jeanetta, Mişu, Jean, Alecu stau în jurul tatălui meu, imobili şi lipsiţi de sânge, ridicoli în insensibilitatea lor, privind străini la toate minunăţiile vieţii. Războiul, cu toate bombardamentele, cu spaimele sale, anii de secetă şi încordare au trecut pe sub privirea lor albă ca vagoanele unui tren pe lângă un semafor stins. Iată-i orbecăind în ceaţă – Mişu aleargă la Francisca, Jean trage la Alecu, Alecu, ezitând, la Jeanetta, Jeanetta la Nuţa. Cornel trage la tanti Francisca, un moment de derută, apoi jocul se reia, se îngrămădesc cu toţii la poarta noastră, cineva fentează pe unchiul Titu. Acum plutesc în grup în jurul casei bunicii, se bulucesc, îşi ating umerii, urcă până sub streaşină, se înghesuie pe ramurile bătrânului măr, îşi iau zborul îndată ce adie cât de puţin vântul, ocolesc din nou grădina şi din nou îşi caută un loc spre a-şi strânge aripile înfrigurate. Poate că n-aş mai încerca nici o frică dacă nu i-aş simţi, scăpaţi cum sunt din lanţurile grele ale pământului, unde îi ştiam imobilizaţi, ca o forţă ce poate tulbura, cine ştie cu ce motiv, sau mai curând fără motiv, cursul evenimentelor vieţii noastre, a celor rămaşi stingheri în viaţă. Sunt mult mai mulţi ei decât suntem noi, şi o singură mişcare pe care s-ar hotărî s-o facă ne-ar da cu siguranţă peste cap. Sunt convins că nu ne-ar mai rămâne multe speranţe după un asemenea act. Dar ei sunt buni, nu ştiu dacă zâmbesc sau se încruntă şi, iată-i, tac.

Dar nu despre spaimă vreau să vorbesc, ci despre dorul care ne încearcă, în multe clipe ale vieţii, în toate clipele vieţii, pentru fiinţa lor care s-a risipit. Caut o carte în bibliotecă, deschid o pagină îndoită la colţ şi-mi simt inima că tresare, strângându-se amarnic: acea pagină era însoţită de câteva cuvinte, de o mângâiere pe creştet. Venea imediat o farfurioară cu pâine prăjită cu unt, peste care se presăra, subţire, un praf de sare. Desfac un

sertar: câteva cartuşe goale, printre hârtii. Alături se află o maşină de încărcat pulberea, alice de plumb, câteva bure. Din spate îmi mângâie faţa şi vârful nasului un parfum fără seamăn, amestec ideal de lavandă şi tutun. Şifonierul, cămara, binoclul fabricat la Leipzig, scrumiera, perdeaua, fereastra care dă spre grădina lui Diaconescu, cireşul încărcat de flori, funia de rufe dintre magazie şi gard, pe care atârnă o pereche de ciorapi de mătase, balustrada de fier şi piatra rotundă din faţa scării nu trăiesc decât în raport cu el, cu tatăl meu, şi fiecare obiect, abia atins, ridică în suflet regrete şi dor, aşa cum fundul mării se zbârleşte ca o blană vie la apropierea scafandrului. Penarul înseamnă Nuţa, primul volum din Eminescu înseamnă Jeanetta, iedera de pe acest zid creşte din palmele unchiului Titu. Bunica, cu o uşoară atingere, face să ţiuie paharul de cristal din care beau, Jean zâmbeşte din mijlocul jucăriilor unei vitrine, când plouă, Cornel deschide fereastra şi afirmă că pe o asemenea vreme n-ar zbura nici să-l tai. Şi nu sunt numai acestea: mai rămân şuba de vânătoare, molidul din ungherul curţii, mai trec primăvara stoluri de coţofene spre grădina lui Balaban şi se cântă fără întrerupere acel vals trist şi sentimental pe care ele îl cântau la patru mâini, pe când ei îl ascultau fumând în tăcere.

Tata a fost un om exemplar, un auster, cu toate că îşi permitea, şi mama îi îngăduia, să meargă o dată pe iarnă la Nucet, la vânătoare, pe care ea n-o considera un sport, ci o îndeletnicire spirituală aleasă, legătura rituală cu morţii lui, mulţi şi necunoscuţi – şi amintirea mi-l aduce înapoi, oricât de departe ar fi, printre lucrurile ce i-au fost dragi. Poate că este mai puţin important faptul că îi semăn la ochi şi în unele gesturi, decât că multe dintre aceste lucruri ale casei continuă să respire parfumul acela tulburător de levănţică şi tutun…

Trăim cu iluzia că suntem cetăţeni liberi ai universului. Dacă cercetăm însă lucrurile mai de-

aproape, cu un ochi limpede, ne lămurim asupra tristei noastre condiţii: o mie de lucruri care au aparţinut morţilor dragi formează în juru-ne o plasă deasă şi destul de apropiată, ce nu ne permite nici măcar a respira lejer. Lucrurile care le-au fost utile ne fac servicii în continuare; anume obişnuinţe ale lor s-au prelungit în mişcările noastre, indicându-ne precizia şi complicaţiile luxului. Vrem să petrecem de capul nostru, să uităm, vorba lui Pascal, fiinţa noastră ce ne cam plictiseşte: bem însă, plescăind, ca bunicul (şi ştim asta), spunem anecdote piperate ca unchiul Bigi (e sigur că aşa le spunea şi el), dansăm ca vărul Cornel, legănându-ne trupul şi dându-ne capul pe spate la fiecare întoarcere (ştim, fireşte, că aşa făcea el în asemenea împrejurări), râdem cu poftă întocmai cum râdeau, în zilele lor bune, Jeanetta şi Nuţa… Şi nu mai vorbesc despre situaţiile neruşinate, pe care cine le mai ştie cum au fost, dar care – nimeni nu se îndoieşte – au fost asemănătoare. Încerc să domin veselia şi zgomotul, îmi iau un aer independent, şi definitiv, şi superb, şi mai ales inimitabil: din fotografia de deasupra şemineului mă priveşte tata, are acelaşi aer independent şi definitiv, ceva îmi spune că mijloacele mele sunt, de fapt, ale lui, decalchiate fără voie, şi nu ştiu dacă eu sunt cel ce priveşte cu uimire fotografia sau el îmi studiază răgazul încremenit pe clişee vetuste. Staţi pe loc! – strig; panica e de prisos, nu fugiţi: e zadarnic, e caraghios, nu vom putea ieşi niciodată! În jurul nostru sunt reţele groase, printre noi trec sfori. Fiecare dintre noi atârnă de una dintre ele, nici o mişcare nu ne aparţine, facem exact numai ce ni se comandă de la capete, unde manevrează, cu destulă abilitate, mâinile aspre, reci, ale morţilor. Râdem şi plângem la trasul sforii, iubim şi inventăm situaţii când sfoara e mai largă. Acel tip original, îndrăgostit de fiinţa lui reflectată în oglindă şi care face atâta scandal mimează, de fapt,

pe câţiva dintre înaintaşii săi. Acea femeie frumoasă îşi poartă mâna pe umărul partenerului, dar ea repetă întocmai mângâierea unei mănuşi albe a bunicii, de mult risipită, uitată pentru totdeauna, prezentă. Am impresia că vă spun nişte noutăţi teribile, însă toate cuvintele mele sunt ale celor care le-au folosit altădată, toate descoperirile mele de ultim moment sunt vechi de multe generaţii, în sfârşit, îmi este atât de uşor să vin cu argumente şi să vă conving pentru că marile adevăruri pe care vi le revelez acum sunt de foarte mult timp spuse, iar voi le-aţi purtat în carne, le-aţi mai auzit de sute de mii de ori, dar le-aţi uitat. Istoria, ştiinţele, cunoştinţele, senzaţionalele descoperiri care vă uimesc sunt nişte vechituri de dinaintea potopului, şi ele se reconstituie în fiece clipă, sub ochii noştri, noi şi tulburătoare, prăfuite şi aşezate în straturile pământului de o veşnicie. Ne este dor de strămoşii noştri, de fiinţa lor suavă şi bună, pentru că suntem solidari cu aceleaşi mişcări şi mecanisme cărora ei le-au slujit, repetând la rându-le servituţi, şi ele străvechi.

Vrând să smulg secretul lucrurilor, desprind din cui cureaua tatii pentru ascuţit briciul, cureaua neagră cu care m-a bătut o dată pentru că am întârziat în oraş peste ora îngăduită, şi şfichiuiesc cu înverşunare, fără alegere, obiectele din încăpere, încercând să le cuminţesc şi să le împing înapoi, în pielea lor de dinainte de confesiune. Obiectele se retrag ca fiarele în faţa îndrăzneţului îmblânzitor din arenă, dar tac, ca morţii.

Dau un ţipăt de deznădejde, spre a ieşi din plasa în care n-am făcut decât să mă încurc mai rău, pentru a-mi dovedi că îndrăznesc, că nu-mi este teamă să îndrăznesc. Din toate ungherele, din tuburi şi pâlnii ascunse, din spaţiul boltit de dinapoi, ţipă alte o sută de voci la fel, şi nu ţipă ca un ecou, ci anticipat, ca un model de ţipăt, răsfrânt în oglinzi concave sintetizatoare. Ţipătul meu devine repede efect, un efect cunoscut de toţi, şi

este atât de ascuţit, încât noutatea lui ajunge în urechi acoperită de rugina vechimii, alterată de rezistenţa straturilor tectonice înghesuite unele într-altele.

*

E o amară iluzie şi o simplă sminteală să tot căutăm, să tot consumăm grabnic timpul, să ajungem. Să ajungem unde? Ne înşelăm crezând că, dacă spargem cu îndrăzneală carapacele spaţiului, undeva, dincolo, ne aşteaptă o soluţie. Călătorim. Fugim de locul unde ne-am născut şi ne-am alcătuit, străbatem drumuri şi ne dăruim imprudenţi lor şi oamenilor, alergând de la un capăt la altul al pământului, străbătând mulţime de confesiuni şi acte, renunţând chiar la logică, şi ne încântă ideea că ne vom întâlni, după atâtea coincidenţe, cu propria fiinţă, cea autentică, proiectată mai demult în Norvegia sau în Grecia. Ne furnică, nu ştiu datorită cărei febre, dorinţa şi curiozitatea de a ne surprinde, în cele din urmă, la un capăt de pod sau într-o cabană cocoţată pe-un Everest, goi puşcă şi cu sufletul în palmă. În această goană nebună, dispreţuim virtuţile alcătuite de o experienţă milenară, uităm adesea de omenie. Ni se pare că uităm îndeosebi că trebuie să le plătim morţilor datoria.

Scurtăm termenele, sărim într-un picior scadenţele, ne amăgim fotografiind peisaje exotice şi clădiri, evitând să vibrăm sincer, liber şi naiv în faţa frumuseţii lor. Ratăm prin câteva extravaganţe legătura dintre propria noastră fiinţă şi spaţiile noi pe care ni le apropiem. În loc să ne mai minunăm de necunoscutul căruia îi atingem pragul, ne preocupă cum să ne risipim în senzaţional, cu singura grijă de a fi interesanţi, ca şi cum cineva ar sta să ne laude la fiecare pas îndrăzneala. Nu oferim nimic, dar nici nu reţinem ceva. Vânturăm lumea, convinşi că o descoperim. Avionul,

automobilul, care ne fac servicii, neînţelegându-le încă, le utilizăm spre a fugi mereu de noi. De aceea suntem trişti. Iar ca să ne întâlnim undeva, la capătul unor fugi nebune, cu noi înşine, goi sau îmbrăcaţi, superbi sau numai zâmbitori, repet, este o iluzie. Atunci de ce ne grăbim şi, mai cu seamă, de ce călcăm în calea noastră pe ceilalţi?

Mi-am sacrificat orele de somn cele mai bune spre a-mi complica relaţiile cu contemporanii, n-am vrut să ştiu ce înseamnă renunţarea, condus numai de plăcerea alergăturii demenţiale. Aceeaşi tristeţe m-a întâmpinat şi în faţa coloşilor lui Michelangelo din Capella Laurentină, şi în preajma Bisericii Sfântul Toma din Leipzig. Mă minţisem că cele două spirite exemplare, întâlnite acolo, mă vor învăţa, sau îmi vor sugera numai, o direcţie nouă, o altă modalitate de a înţelege lucrurile. Cu funii groase, morţii, pământul mă trăgeau înapoi. La poarta Capellei florentine mă aşteptau bunicul şi bunica, sub orga de la Thomaskirche stăteau cuminţi (de câtă vreme?) mătuşile mele Nuţa şi Jeanetta, unchiul Mişu, vărul Cornel. Am călătorit cu vaporul pe Adriatica, între insulele dalmatine m-am simţit minunat, şi am crezut că intru într-un vârtej fantastic de lumină în care nu se mai zăresc chipurile amintirii, dar de urmărirea sau aşteptarea îndelungată şi docilă a unchiului Titu şi a bunului Jean n-am scăpat. Am vorbit cu primul, pe puntea vaporului, se prefăcea că e originar din Mozambic şi că se ocupă de comerţul cu stridii, dar plescăitul gurii, când savura biftecul, l-a trădat. Jean mi-a zâmbit, în schimb, la prima vedere, era paznic al Institutului oceanografic din Split şi era preocupat acum să-şi confecţioneze singur o barcă cu motor. În pensiunea doamnei Bandelli din Fiesole, un domn citea ziarul pe terasă, în şezlong. Când l-a lăsat, spre a urmări pe cer zborul unor avioane supersonice, am observat că nu era altul decât unchiul George, baritonul. Curios lucru, pe unchiul

George îl mai întâlnisem şi la Praga, cu câţiva ani mai înainte, dându-şi aere de cunoscător în faţa acelui delicios Douanier-Rousseau de la Hradciani, pe care îmi venea să-l smulg din perete şi să-l ascund sub haină. Spunea prostii, ca întotdeauna, aşa l-am şi recunoscut. Într-un parc din Sibiu sau în patul unei curtezane florentine, în tren sau pe terasele cetăţii Dubrovnik, mereu, am reîntâlnit aceleaşi cunoştinţe. Am rămas acasă, cuminţit şi temător, dar Montaigne, Cantemir, Rabelais, Jules Renard şi Călinescu stau familiari în jurul meu, mă dojenesc sau îmi povestesc întâmplări despre unchi, mătuşi, veri şi cumnaţi. Toţi, ei şi cei despre care vorbesc, seamănă între ei, toţi fac aceleaşi gesturi, aceleaşi grimase. Iar eu, păşind în spaţiul îngust al camerei mele, în care am înghesuit lumea, iată, repet întocmai gesturile şi grimasele lor.

Să întrerup zbaterea aceasta nefericită. Cu un zgomot neobişnuit, cu o mişcare violentă, definitivă, să ies din reţeaua în care m-am prins ca o muscă împăienjenită. Să alerg din nou. Undeva poate să se afle, totuşi, un capăt, o ieşire.

Mă ridic grabnic de la locul meu, fixând persoana descoperită a tatii. Meciul continuă (e ridicol, e exasperant, dar jocul continuă), ies din rândul meu şi cobor vijelios la primul şir de spectatori. Oamenii urlă, fluieră. Se pare că arbitrul a dat o decizie nejustă la un ofsaid, pentru că stadionul e în picioare şi se protestează de peste tot cu răcnete şi fluierături. Câţiva oameni aruncă sticle de limonadă, care se rostogolesc pe gazon.

Tata e acolo, îl zăresc. Aşezat jos, cu părul său negru şi ondulat, stă nemişcat, parcă refuzând să înţeleagă ceea ce se petrece. Priveşte în gol şi privirea lui, acum, nu mă mai doare. Superioritatea lui în mijlocul larmei este evidentă. Zgomotul, agitaţia, tot ce reprezintă frenezie colectivă îl lasă rece.

Calc în grabă picioare, lovesc o falcă. Cineva mă trage de mână.

— Stai jos! Dă-te la o parte, lunganule!

Mă strecor printre doi indivizi care agită pumnii, dau în lături cu brutalitate umărul unuia ce-mi taie drumul. Bietul om, sărmanul om, îmi spun, înaintând cu greu, cât de mult a avut de suferit în ultimele luni de boală! Abia mai putea vorbi, scrumoasa tuberculoză îi arsese nu numai plămânii, dar şi laringele. Scria, ca să-l înţelegem, pe un caiet. Avea temperatură, după o noapte de febră s-a trezit foarte schimbat; era convins că prinţul Cantacuzino, cu care începuse să se creadă rubedenie, i-a lăsat o moştenire fabuloasă. A scris atunci pe foaia albă că intenţionează să construiască, îndată ce se va tămădui, o vilă la ţară. Mie îmi va cumpăra un automobil sport, roşu şi decapotabil, iar lui frate-meu un ponei, pentru că un ponei ceruse. Expectora foarte des, căuta o poziţie mai comodă pe pernă. Zâmbea privind ca acum în gol, urmărindu-şi iluziile.

Mama spunea că a făcut mari imprudenţe, că era un *hop-odată*, ceea ce voia să însemne că n-avea răbdare să trăiască pe îndelete. E drept, de la vânătoare revenea uneori frânt de oboseală, îngheţat şi fără sânge în obraji. Dar era de o rezistenţă fantastică. Când ftiziologul Teodoreanu i-a aflat trei caverne în plămâni, i-a spus mamei că va mai trăi numai câteva săptămâni. Organismul său viguros a rezistat însă bolii trei luni. Dacă a făcut o imprudenţă, a fost în timpul manevrelor regale din ’34, când a contractat o pneumonie. S-a vindecat relativ uşor atunci, sau poate că nu s-a vindecat, pentru că altfel ce rost ar fi avut să meargă la Ocna Sibiului, într-o vară? Medicul îi interzisese să înoate, mai ales în apă sărată, el însă a insistat şi l-am însoţit cu toţii. I-a fost rău atunci, îl văd la o masă, într-un restaurant, abătut, desfigurat. Şi i-a fost rău şi în anul următor, când am fost la Techirghiol, de unde a trebuit să plece

acasă numai după cinci zile. Poate mama se referă, când vorbeşte despre imprudenţe, la agitaţia lui neobişnuită, la neastâmpărul febril care-l însoţea. Mişcări iuţi, de o precizie ce uimea, o nelinişte de a depăşi pe alţii şi a nu fi uitat de nimeni – da, aceste detalii îmi sunt vii în amintire. Bărbaţii sunt mai imprudenţi şi mai neliniştiţi decât noi, femeile, spunea mama. Ard mai repede.

În ultimele luni ardea ca o sobă, îi simţeam respiraţia fierbinte pe pielea gâtului meu. Mă chema să mă sărute şi apoi mama îmi freca obrajii cu sublimat, care mirosea îngrozitor. A trecut luna mai, el a zăcut tot timpul, medicul se minuna că nu are hemoptizii. În iunie a murit.

Mă bucură neînchipuit de mult că îl regăsesc sănătos, cu pielea feţei pigmentată, cu ochii strălucitori, ca înainte de febra cea mare. Stă pe bancă, flancat de doi indivizi care-şi agită şepcile deasupra capetelor. Stă liniştit pe locul lui, dovedindu-mi încă o dată că nu şi-a pierdut minţile. Îl voi afla, îl voi îmbrăţişa, îi voi povesti cum procesul pe care îl pierduse şi pentru care mama a plătit câteva sute de mii tot timpul războiului se rejudecase, cum câştigase, deşi despăgubirea venise tocmai în momentul în care începuse nebunia inflaţiei, aşa că mama abia putuse cumpăra, cu banii preţuind o casă, doi litri de ulei şi o pâine. Îi voi spune pe nerăsuflate cum s-au risipit lucrurile lui, cum sabia lui de Toledo a fost împrumutată unui ofiţer care a murit pe front, cum eu însumi îi pierdusem servieta, cum frate-meu şi-a părăsit şcoala şi, luându-şi serviciu, ne-a ţinut pe toţi, cum am plecat la facultate cu raglanul lui, cum au murit, în anii următori, Corbea şi Sarsailă. Îi voi face negreşit mustrări, numindu-l, ca altădată, tată bun, tată năzdrăvan, tată copil, tată imprudent, tată curajos, tată nefericit, tată sărac, tată bogat, tată cuminte, tată darnic, tată curajos, tată fricos, tată minunat, tată sfânt, tată răutăcios, tată aiurit, tată meschin, tată urât, tată bun şi sfânt.

Îi voi cuprinde grumazul cu braţele mele, să rămânem împreună pentru tot restul timpului ce va să vie.

Înaintez foarte greu. Un imbecil îmi apasă umărul şi mă obligă să mă aşez. „Dă-te în lături sau aşază-te, dobitocule“, îmi strigă cineva din spate. Alunec, nu ştiu cum, în braţele unei femei neastâmpărate. Îi simt sânii lipindu-se de cămaşa mea, îi cuprind, încercând să mă sprijin, genunchii. E o femeie veselă, nepotrivit de agitată, cu o voce piţigăiată, care-i susţine pe italieni. Mă încurc, smucindu-mă într-o pelerină de catifea, calc un basc căzut sub bancă, lovesc un copil şi tatăl lui mă înjură. Cobor câteva trepte prin spaţiul liber, un bărbat îmi trimite un pumn zdravăn în plex, cad peste un grilaj. Cu toată greaţa care mă cuprinde, înaintez plin de speranţe şi fără să-l pierd nici o clipă din ochi. Părăsesc sectorul tribunei.

Un om dintre cei care îşi fac o plăcere din a procura bucurii altora, acesta a fost tatăl meu. Vânatul pe care-l aducea era imediat împărţit pe la rude şi prieteni, şi toate neamurile nu mai aveau la masă zile întregi decât sitari, potârnichi, prepeliţe, iepuri, fazani. Petrecerile în familie aveau un farmec neînchipuit, pentru că ştia să glumească, să-i facă pe toţi să se simtă bine. Evita spiritele grosolane, povestea cu un har pe care, după aceea, nu l-am mai întâlnit la nimeni altul. Avea şi unele porniri donchijoteşti. Voia să reformeze armata, visa să i se încredinţeze un regiment pentru a introduce raporturi de egalitate între ofiţeri şi soldaţi. Făcuse şi un memoriu, însoţit de regulamente în acest scop, şi-l trimisese Marelui Stat-Major. Intrase într-o combinaţie cu unchiu-meu Mişu, pentru cumpărarea unor terenuri petrolifere. Afacerea putea să fie extraordinară, concesiunile făcuseră deja milionari. Cu banii obţinuţi de aici se gândea să construiască un conac în care să adune copii orfani, să întemeieze o fundaţie, un fel de falanster, în care să crească

primii oameni liberi într-o societate nedreaptă ca aceea. A pierdut partea sa de investiţii, sondele n-au produs nici un strop de ţiţei, în timp ce altele, la numai opt sute de metri, erupeau de la sine.

Stadionul era în picioare şi urla. Echipa noastră înscrisese, desigur, un gol. Tata se afla la locul său. Călcai piciorul unui tânăr care tocmai îl încuraja pe Mielu, sării peste o bancă, trecui printre doi bărbaţi care îşi disputau o sticlă de limonadă. Ajunsei în spatele unei femei ce ţipa din toată fiinţa. Cum sta în picioare, trupul ei tânăr îmi păru cu totul excepţional. Purta o rochie verde cu un decolteu larg, din care pielea albă strălucea fermecător. Cu totul ocupată să-şi încurajeze favoriţii de pe teren, nu-şi da seama că pe gât, sub părul negru strâns într-un coc înalt, se târa leneş o omidă. Simţii, la început, că-mi revine greaţa de mai înainte, dar îndată fui cuprins de o voluptate inedită şi cercetai cu atenţie părosul vierme alunecându-i pe piele. Era extraordinar. Pentru acel miriapod, târâşul pe pielea albă şi netedă trebuie să fi fost o orgie, pentru că îmi închipuiam plăcerea mângâierii multiplicată de o sută de ori în mica scamă cenuşie. Femeia era frumoasă şi merita să fie mângâiată, iar pielea ei întinsă, albă, cu o aluniţă în partea dreaptă, în apropierea gâtului, avea o netezime din care buzele ar fi putut sorbi o răceală fierbinte.

Vai mie! Ridicai ochii, tulburat: tata nu se mai afla la locul său. Urcai treptele în grabă. Sărindu-le, traversai un spaţiu liber şi căzui într-un gol. Mă ridicai. Neatent, înfiorat de plăcerea acelui vierme, călcasem într-o trapă, dincolo de ultimele gradene ale peluzei. Îndată fu pauza.

Tata dispăruse fără urmă. Mă lăsai împins de torentul de spectatori care cobora. Alergai în spatele zidurilor de beton, străbătui gâfâind aleile, privind şi cercetând disperat chipurile oamenilor. Unde dispăruse? De ce dispăruse?

La vestiare, jucătorii intraseră sub duşuri sau se răcoreau mestecând miez de lămâie. Unii se lăsau loviţi uşor pe spate de maseuri. Tata nu se vedea nicăieri. Trecui în hol, cu greutate, pentru că publicul se îmbulzea să-şi vadă de aproape zeii, şi intrai la closete. Aici era un du-te-vino. Cercetai chipurile şi mersul acelora care intrau sau ieşeau. Mă săltai în mâini până la ferestruica unei cabine spre a privi înăuntru. O clipă, inima îmi bătu cu putere. Credeam a-l recunoaşte în cel care stătea pe vine, congestionat. Înciudat (persoana era totuşi prea grasă pentru a fi el), ieşii în spatele tribunelor. Un miliţian avea statura lui, tenul lui, dar confuzia nu-mi spori decât nefericirea. Nu puteam suporta gândul de a-l fi pierdut. Nu puteam suporta lipsa lui, abia acum definitivă, ireparabilă. Probabil că a rămas dincolo. Trecui printre grupurile de oameni, dincolo. Tata nu se vedea nicăieri.

Mă aşezai pe-o piatră şi-mi amintii protestul mamei când doamna Mumuianu, văduvă de mai mulţi ani, îi propusese să-l cheme la masa de spiritism, deşi el încă nu murise, aşa cum aceea aflase de pe la cucoanele din târg. Auzeam clopotele care i-au însoţit drumul prin oraş către cimitir. Şi bangătul armelor care dăduseră onorul atunci când fusese coborât în groapă, şi strigătul ascuţit al mamei, care parcă nu mai era al ei, când am fugit înspăimântat să mă arunc pe bancheta unei trăsuri din stradă, urmărit de mustrările mătuşă-mii care-mi tot repeta că nu ştiu să mă port, pentru că trebuia să arunc cu mâna mea ţărână deasupra, mătuşă care a murit şi ea acum zece ani.

Rămăsei pe piatră, frânt de oboseală, chinuit de crampe istovitoare. Neîndrăznind să-mi înalţ privirea, să mă ridic măcar, să-mi reiau căutarea, îmi lăsai ochii să alerge peste braţul de beton al stadionului, să mângâie silueta unor plopi ce se înălţau pe cerul roşietic al înserării, dincoace de coşul fumegând al fabricii de ciment.

Plopii erau înalţi ca şi cei din faţa casei noastre, dar mai puţin frumoşi. Pe-ai noştri tata îi săpa de câteva ori pe vară, şi îngrijirea lui se cunoştea, pentru că bogăţia frunzişului şi sănătatea cojii tinere nu sufereau nici o comparaţie.

HAGI I. „Hagi, prietene, eşti prea scurt, prea puţin.“ (Elvin Hawars) II. „Zgârcenia *aceluia* este rezultatul unui proces multisecular de raţionalizare. Asemenea automobilului, care la începutul secolului nostru arăta ca un landou pe patru roate, cu ferestre, felinare, cabină spaţioasă, loc pentru şofer, frâne etc., şi care, datorită perfecţionărilor succesive şi înlocuirii materialelor scumpe cu altele mai ieftine, a ajuns la simplitatea de astăzi. Iată modelul 1999: un băţ bine şlefuit, cu şa, prevăzut la capăt cu o mătură, capabil să dezvolte 520 km pe oră, deasupra şoselei, evitând căile pe care se mai află vreun vehicul.

Tehnicienii care au perseverat pe linia tradiţională a încărcării vehiculului cu nimicuri scumpe călătoresc izolaţi în limuzinele lor costisitoare, trăind mizantropic satisfacţia tolănitului pe perne, a privirii pe fereastră, a zăbavei în faţa unei case cu amintiri; costul exorbitant al automobilului lor, departe de a le spori fericirea, le provoacă sughiţuri frecvente. Şi atunci, te poţi întreba: la ce mai foloseşte suspensia bine pusă la punct, dacă hopurile cele nenorocite îşi au originea în însăşi zona plexului, de unde pornesc, de altfel, şi prea desele vomitări?“ (Mario Sever: *Aventurile unui fiu al secolului*, Braşov, 1998)

HAIA Haia Sanis a lui Mihail Sadoveanu. „Acum trenul ocoleşte o vale largă. Deocamdată magnificul munte Sadoveanu, din cauza ceţii, nu se vede. Când vom trece de al treilea tunel, depărtarea ni-l va înfăţişa, dintr-odată, în toată măreţia lui. Asta îmi aminteşte de experienţa

turistică pe care am trăit-o cu câţiva ani în urmă: pierdusem, nu ştiu prin ce efecte, perspectiva către Flaubert. Când am trecut colinele şi am coborât spre văile largi, muntele s-a ridicat din spatele nostru uriaş, ca norii învolburaţi ce înghit orizontul.“ (Nicolai Colentina: *Note şi paranteze literare*)

HAINOROC Nu-i nici o glumă: un Hainoroc Mateescu se află în Cartea de telefon.

HALEF sau **ALEPH** (Vezi Borges.)

HAMAN *Haman implorând iertare Esterei* de Rembrandt, din Muzeul de artă, atrage în juru-i, în fiecare duminică, sute de admiratori: „Aurul e aur, domnule!“, exclamă cineva, punând degetul. „Dar şi brocartul este brocart“, descoperă altcineva. Un necunoscător pipăie şi el cu degetul şi exclamă: „E pânză vopsită, pe cuvântul meu! Nu se compară cu multe dintre celelalte, confecţionate pe carton şi chiar pe placaj de lemn.“

Cel mai ignorant şi cel mai vinovat e un băiat cu bascul pe sprânceană, care se aşază la zece paşi, priveşte îndelung pânza şi plânge tăcut, chinuindu-se să-şi şteargă ochii cu batista, prefăcându-se că are guturai.

HAMILCAR Hana, Hanina, Handor vin şi ei, câteodată, la muzeu. Dumnezeu ştie ce văd, ce admiră şi ce dispreţuiesc.

HANIBAL Încearcă să tragă o mănuşă pe caracatiţa mâinii. Speţa Hanibalilor s-a specializat într-atât să manevreze, încât s-a diferenţiat categoric de restul oamenilor. Palma are dimensiunile unei copăi, prelungirile degetelor amintesc ramurile unui copac tumefiat de ceţuri. Un Hanibal, explicând într-o conferinţă *cum a făcut el*, agită braţele ca şi cum o pădure s-ar zbate sub vuietul unei furtuni.

HANS sau **HANŢ**. Sau:

TRIMITERILE ÎN CĂLĂTORIE

Nu interesează cine e autorul acestui joc deşi, dacă insistaţi, vă voi spune că nu e nici o îndoială: frate-meu, Tityre. Se joacă numai cu persoane care, fiind apropiate, au aceleaşi cunoştinţe, mă refer la oameni. Noi îl jucam uneori. Ne aşezam pe iarbă, priveam cerul şi ne imaginam că, în secolul turismului, invenţie a vremii noastre, suntem solicitaţi să alcătuim echipele călătoare care să urce în compartimentele unui tren. Itinerarul n-are importanţă. Nici scopul călătoriei. Oamenii trebuie să se îmbarce şi să plece, să iasă la aer, şi pentru asta cel mai important lucru este să-i aşezi în bună companie. Reproduc unul dintre jocuri, cu temerea că relatarea nu va fi chiar atât de ingenioasă ca *atunci*.

În primul compartiment, spuneam, punem pe Salvatore Quasimodo, pe Ilinca, doica lui nenea Paul, pe Fiţig şi pe Matei tâmplarul; în al doilea pe Nicuşor Trandafirescu, pe Giuseppe Verdi, pe Marioara-Pupe-l Mama (un individ suspect din Suseni) şi pe generalul Macedon; în al treilea: pe tanti Suzana, pe popa Lăcătuşu de la Sfântu Gheorghe, pe Tandică, pervertitorul de adolescenţi, şi pe Hugo von Hoffmanstahl; în al patrulea: pe Nicolae Mavrocordat, Mihăiţă Chiriţescu, netunsul, pe Gabriel Fauré şi Ţiţi Şofronea; în al cincilea: pe Balaban, cel căruia i se scurg ochii după servante, şi, independent, pe Cian-Kai-şi, pe profesorul Preduică şi pe copilul Zaharescu; în al şaselea: pe profesorul Haralamb Buescu, pe Nicu Gane, pe Pico della Mirandola şi pe Stan şi Bran.

Asigur pe cititor că, uneori, din combinaţiile momentului ieşeau efecte de un comic colosal. Îl invit să încerce o trimitere în călătorie sau să citească în ziarele franceze lista unei grupări de intelectuali în drum către vreun congres de protecţia animalelor sau, şi mai vesel, vreun

necrolog în care sunt specificaţi cei ce suferă împreună la dispariţia unui bancher.[36]

O trimitere în călătorie excelentă e şi nota din ziarul *Corriere della sera* în care se dau numele membrilor unei ramuri a Mafiei, arestaţi în Sardinia.

Încercaţi să jucaţi în familie acest joc minunat. Vă veţi distra, vă veţi destinde.

HARALAMB Trimis în călătorie împreună cu Nicu Gane, Pico della Mirandola şi Stan şi Bran. (Vezi şi **HANS**.)

HARSANO Harsano Carp. (Ct.)

HARDTMUTH Tot în Cartea de telefon, această admirabilă carte de onomastică contemporană, se află un Hardtmuth Gh. Bunescu.

HARET Preot de ţară, cu domiciliul în Aninoasa. Ograda lui reproduce spaţiul biblic, fără să facă pastişă naturalistă: o mocirlă sau vâlcea, care trece prin marginea curţii, închipuie Iordanul, o vacă reprezintă cele şapte vaci grase, un măgar poartă toate poverile imaginabile (una este Isus), un taur îl înfăţişează, răzbunător, pe Iosif, la altă vârstă şi cu alte pretenţii. Pe streaşina casei – un stol de duhuri sfinte, coborând în rotocoale, adesea spre a se amesteca, prieteneşte, cu găinile. Popa îl bate în fiecare zi pe Ion, pentru că, asemenea lui Iuda, şi-a trădat stăpânul: când comisia de rechiziţii, în plin război, a venit să inventarieze bunurile, el, fiind atunci certat cu părintele, a divulgat că acela are o livadă peste râu, în Pălălaie, de pe care scoate prune şi ţuică.

Există şi o coană mare, femeie milostivă, care plânge adesea că băiatul cel mare a murit în război şi refuză să mai învie. Haret este numai închipuirea palidă a virtuţilor băiatului ei, mai pregnante la cel dispărut în război.

Uneori se fac confuzii grave, Maria devine clevetitoare, bătrâna bate vaca, măgarul nu mai suportă sfinţenia, Ion se îmbată şi-i face părintelui declaraţii de dragoste eternă.

Clopotele bat atunci la ore cu totul neobişnuite.

HARITON Cum continua să fie neîncrezător în puterile sale şi se tot văicărea din cauza asta, şi tot căuta să amâne treaba pe care ar fi vrut, de altfel, să o înceapă, îi povestii cum, contrazicând dorinţele şi chiar hotărârile tatălui meu, am plecat de acasă şi-am realizat, din mai nimic, lucrurile extraordinare despre care apoi au tot scris ziarele. Nimic nu e peste puterile noastre. Totul este să fii încredinţat că ideea ta se va realiza. Şi să fii perseverent:

CUM M-AM FĂCUT PROPRIETARUL UNEI GRĂDINI FĂRĂ SEAMĂN

Am luat în mână cazmaua şi, în timp ce tata continua să mă înjure şi să mă facă cum îi venea la gură, printre altele aruncându-mi învinuirea că n-a putut să-şi termine casa pentru că ne-a ţinut pe noi la şcoală până l-am sărăcit, am ieşit pe poartă. Mama, biata de ea, îşi frângea mâinile, neştiind încotro am s-o apuc, ea care nu se îndoia că, de vreme ce am ieşit pe poartă, sunt hotărât să nu mă mai întorc.

Din poarta casei noastre se zăresc munţii, ca nişte nori masivi, dincolo de valea Ialomiţei. Reţinându-mi în ochi plânsul pentru întristarea pe care i-o provocam ei, acelei fiinţe minunate care a trăit pe lângă tata ca o slugă, suportându-i toanele şi acele cumplite seri când el se întorcea acasă puţin ameţit de băutură, hotărât să înceapă de fiecare dată o viaţă nouă (atunci îndruga multe, tot plănuind cum să deschidă o prăvălie la Bucureşti sau să umple de sonde petroliere nu ştiu care teren din preajma oraşului, ca să ne îmbogăţim, pe când ea n-avea ce să ne pună pe masă), reţinându-mi de

asemenea tremurul întregii fiinţe, strigai, fără să adresez cuiva cuvintele ce mi-au ieşit din gură:

— Am să înverzesc ca o grădină creasta Bucegilor, asta am să fac, negreşit!

Şi-am pornit îndată, cu pasul decis, către tâmplăria lui Şotângeanu. Aveam pe mine o bluză de molton, nişte pantaloni de doc, şi în clipa aceea nici nu mă gândeam că la munte e rece, că voi avea nevoie de un flanel şi de o haină de ploaie. Tata mai strigase un „du-te dracului“ şi, chiar dacă mi-ar fi trecut prin minte să mă întorc pentru a-mi lua câteva lucruri trebuincioase, în orice caz nu era momentul să o fac. Aşa că mersei hotărât înainte şi curând trecui pe la poarta lui Timotei.

Prietenul meu era la stradă, de vorbă cu un biciclist. Îi explicai pe scurt ce mi se întâmplase, cum tata, acest om ciudat pe care nu-mi amintesc să-l fi iubit vreodată, mă alungase de acasă, lucru nu tocmai exact, pentru că hotărârea fusese numai a mea. Îi relatai întocmai discuţia noastră, cuvintele mele din urmă.

— Rămâi la mine, îmi propuse Timotei, îţi pot oferi un pat; stai câteva zile până îi trece bătrânului, şi te înapoiezi.

— Dar ce-ţi închipui? protestai vehement. Nici prin gând nu-mi trece. Mă duc în munţi. Voi trăi acolo fericit. Te îndoieşti că voi face o grădină în vârful lor?

— Să-ţi spun drept, mă îndoiesc. Te văd cu mâna goală şi cam dezbrăcat. Haide, rămâi la mine. Facem şi o partidă de şah.

Îi spusei la revedere, îi spusei că mă duc să-mi răcoresc năduful şi că, poate, voi reveni.

Ieşii din oraş pe la Teiş, trecui prin Şotânga şi traversai podeţul de peste râu. De pe podeţ privii în faţă munţii, care se zăreau în stânga masivi şi ameninţători. Ridicai pumnul şi strigai, asigurându-mă că nimeni nu mă aude:

— Am să vă învăţ eu minte! Vă voi sili să vă guduraţi la picioarele mele ca nişte căţeluşi!

Cearta de acasă fusese pe la prânz. Acum era ora înserării şi eu deja trecusem prin Pietroşiţa. Începeam urcuşul.

Primele două zile au fost cele mai aspre, pentru că n-aveam nici unde să-mi pun capul spre a mă odihni. Vara era călduroasă, cu toate acestea în timpul nopţii cobora dinspre Omul un curent de aer rece, însoţit de ceaţă, care îmi pătrundea în oase şi mă înţepenea. În aceste prime zile, înarmat numai cu o cazma pe care o ascuţisem în Moroieni, la un ţăran, în aşa fel ca să poată fi folosită pe o parte şi ca topor, am ales din pădure copacii cei mai potriviţi cu care am construit un *châlet*. Nu era prea spaţios, dar destul de încăpător ca să cuprindă o largă sufragerie, mobilată rustic, două dormitoare, cu paturi suprapuse, care prin aceste părţi se numesc priciuri, o bucătărie cu tot ceea ce este necesar.

Locul ales era pitoresc. Cei care au urcat de la Peşteră spre Babele ştiu că de pe poteca ce şerpuieşte la Piciorul Babelor se vede în stânga, spre nord, uriaşa piatră purtând numele Bucura sau, mai precis, Pieptul Bucurei. În valea care precedă urcuşul pe acest bolovan masiv se află multe terase, pajişti liniştitoare cu iarbă până la brâu, rar punctate de jnepeni, îngrămădiţi în colonii târâtoare, înspăimântătoare la prima vedere. Solul, dacă nu este strat subţire şi jucăuş de ierburi încâlcite, e piatră seacă, prundiş. Pe acest teren sărac, lipsit de apă am hotărât să înjghebez grădina. Îndărătnicia mea nu se putea lăsa descurajată de ariditatea, de pustietatea acestui spaţiu de care nici vietăţile, în afară de vulturi, n-au îndrăzneala să se apropie. Neajutat de nimeni, am tras o conductă din zona bogată în apă a Obârşiei, am consolidat o parte a terenului cu stâlpi din lemn, fixând cu gard perimetrul terenului meu, până atunci al nimănui. Timp de alte câteva zile transportai cu un sac împrumutat pământ bun pentru cultură, din vale, după obiceiul chinezesc.

Cele câteva zeci de urcuşuri din Valea Prahovei sau, mai în urmă, din depresiunea Branului au fost foarte obositoare. Aveam acum suficient pământ negru pe care, întinzându-l peste stânci şi poieni arse de vânturi, îl fixai cu ierburi autohtone şi-l străjuii cu perdele de protecţie – pomi fructiferi. Aceşti pomi aveau să crească destul de anevoios, vânturile puternice, alpine, îi culcau adesea şi atunci trebuia să-i leg, să-i sprijin, să le fac în jur gard de împletituri, însă în cele din urmă se fortificară, înfruntară chiar rafalele cele mai violente şi în două–trei săptămâni arătau viguroşi şi înalţi, cei mai mulţi plini de fructe. Terasele pentru grădini mi-au răpit şi ele destule energii. Uneori, seara, cădeam la pământ într-o nesimţire soră cu moartea, pricinuită nu numai de oboseala din timpul muncilor, dar şi de deznădejde, mintea mi se întuneca, nevrând să mai înţeleagă că, în cele din urmă, voi reuşi. Credeam, în asemenea momente, că totul s-a sfârşit, că va trebui să mă întorc acasă. Dar, în zori, pe când soarele abia îşi ridica geana dinspre Gârbova şi, de mai departe, dinspre Ciucaş, curajul şi îndărătnicia îmi însufleţeau din nou braţele. Am lucrat cu atâta nebunească aplicaţie, încât nici nu ştiu când au crescut varza, ceapa verde, sfecla de zahăr, porumbul şi câteva hectare de alte cereale, necesare traiului meu de pustnic. Apa adusă prin jgheaburi fertiliza terenurile, plantele creşteau văzând cu ochii. Diferiţi turişti în drum spre Babele sau spre Omul se opreau câteva clipe lângă mine, îmi admirau grădinile şi se mirau de înfăptuirile mele. Folosii căderea apei, cu debit constant, de pe parapetul Obârşiei, instalai acolo o turbină destul de puternică şi trăsei curent electric în toate colţurile domeniului spre a putea lucra şi noaptea. Electricitatea mă scuti de mari eforturi. Aveam acum tocătoare de nutreţ, maşini de muls, chiar şi calorifer electric pentru serile mai răcoroase. Bietul Herman, cabanierul de la

Caraiman, murea de ciudă, neputând să-şi explice cum eu, cu o singură cazma, izbutisem să fac atâtea, iar el, cu sprijinul întreprinderii lui şi al unei asociaţii turistice, abia de reuşise să-şi deschidă, pe la mijlocul lui iulie, cabana, care se resimţea de lipsuri şi neajunsuri destule. Dacă n-aş fi avut alte treburi, aş fi putut foarte uşor să-l las fără muşterii, mai mult atraşi de roşiile mele proaspete, de laptele gras, de pâinea caldă, decât de varza cu carne congelată pe care o fierbea el în fiecare zi.

O victorie uluitoare am înregistrat atunci când, în aceeaşi vară, am obţinut prima recoltă de struguri. Se dovedea falsă părerea unora după care viţei-de-vie nu-i priește înălţimea de peste două mii de metri. Bine îngrijită, via mea producea soiuri de mare productivitate, de calitate. Şi când într-o seară am aşezat în rafturile din pivniţă primele câteva sticle cu vin nou, am simţit că lacrimile bucuriei îmi înceţoşează privirea. De-ar fi văzut tata, care întotdeauna mi-a amintit că n-o să fac nicicând o treabă bună, cât de perfect ştiam să conduc gospodăria asta, rezultat exclusiv al hărniciei şi priceperii mele!

Într-o zi, pe când schimbam mraniţa de la crescătoria de ciuperci, auzii un fluierat vesel afară. În faţa cabanei, lătrat de câini, sta Timotei. Urcase cu câţiva târgovişteni, cu gândul să coboare apoi la Bran. Prietenul meu mărturisi că, în orice caz, nu-şi închipuise să mă afle aici. Îşi spusese că toate cele ce i se înfăţişau sunt bunurile vreunei ferme de mult aşezate şi era convins că cineva trebuia să ştie de soarta mea. Rămase de-a dreptul năucit aflând mai apoi că nici un alt om nu se mai află aici, el care îşi imagina să întâlnească nenumăraţi lucrători, meşterii acestor culturi, ai realizărilor ce-i stârniseră curiozitatea şi, desigur, admiraţia.

— Nu, scumpule, nimeni nu mă ajută. Fac totul cu modestele mele forţe. Nici nu m-am gândit

vreodată la vreun ajutor. Nu pot spune că merge strună, dar mă descurc, fii convins. Muncesc cât pot. E o mare satisfacţie.

— Sunt lucruri de necrezut, spuse Timotei, şi când te gândeşti că toate au fost făcute în doar câteva săptămâni…

— În şaptesprezece zile; le-am ţinut bine socoteala, precizai eu.

Îl purtai pretutindeni să-mi admire grădinile. Îi oferii miere în fagure, abia atunci scoasă din stup. La grajd, îi oferii într-o oală de pământ lapte cald, nefiert. Nu mai înceta cu laudele. Cerceta totul, pipăia cu mâna pereţii coteţelor, ai celorlalte construcţii, parcă vrând să se convingă de faptul că totul este adevărat. Gaterul pentru cherestea îl entuziasmă. Mecanismul lui i se păru ingenios şi, totodată, simplu:

— De unde aduci lemnul? Nu văd păduri prin apropiere.

— Îl transport cu funicularul din masivul vecin, dinspre Lespezi. Uite colo firele…

Timotei nu înţelegea un lucru: ce fac cu produsele. Întrebarea lui îmi strânse, într-adevăr, inima. Lui, ca prieten, nu-i puteam ascunde adevărul. Îi mărturisii tristeţea mea, căreia nu-i dădeam voie să mă cuprindă decât uneori, în timpul nopţii, aceea că produsele mele se depozitează în magazii, fără speranţa de a le desface la târg. Eram prea ocupat cu extinderea producţiei şi acest aspect încă nu-l rezolvasem.

— De ce nu construieşti un mare hotel turistic?

Ideea lui m-a tulburat. Era, într-adevăr, o soluţie. După plecarea lui Timotei, lucrai două zile la ridicarea construcţiei. Amenajai o vilă cu etaj, cu treizeci de camere, cu toate cele de trebuinţă. Deschisei, printr-o vale mai puţin cercetată de turişti, un drum de ţară, potrivit însă şi pentru vehicule pe pneuri, şi instalai semnale şi indicatoare. Inaugurai un club cu jocuri – cuburi

colorate – pentru vizitatori. Jocul te învaţă să construieşti.

Nu trecură cinci zile şi sosiră primele grupuri de vizitatori, turişti din Suedia, din Anglia, din Polonia. Primul oaspete care mă sună şi-mi ceru să-i aduc cafeaua cu lapte îmi iscă întrebarea dacă nu cumva m-am transformat dintr-odată din stăpân în servitor. Serviciile celelalte, următoarele, adică făcutul paturilor, ungerea bocancilor, prepararea meniurilor, aşezarea mesei, ca şi primirea bacşişurilor mă limpeziră. Nu era de mine să mai continuu astfel. Simţii în inimă o groaznică lamă vrând să-mi despice parcă fiinţa. Simţii greaţă şi ruşine. Toată fericirea înfăptuirilor împlinite se tulburase, se înecase, se înnegrise într-o clipă. Hărnicisem pentru ca nişte necunoscuţi să strâmbe din nas, pentru ca nişte paraziţi să se încuibeze în frumoasele mele bunuri şi să scuipe pe duşumeaua cu atâta trudă tăiată la gater de propria-mi mână. Şi ce aer tâmp aveau când, tolăniţi pe şezlonguri, priveau înălţimile dansând sub cer până spre Vârful cu Dor şi, dincolo, spre Piatra Craiului, câtă grosolană indiferenţă afişau atunci când aruncau ochii pe verdele pur al grădinilor mele.

Într-o noapte pusei foc din trei părţi, îmi luai cazmaua şi coborâi în vale, spre Peşteră.

Mi s-a spus că focul a mistuit totul în numai trei ore. Vântul a spulberat repede scrumul şi cele ce rezistaseră focului. Grădinile au căzut în paragină.

Ziarele au scris despre toate, cu lux de amănunte. După o vizită scurtă la Buşteni, la socru-meu, am plecat la Ploieşti. M-am reangajat în armată, se publicase tocmai un concurs de maiştri, şi nu m-am uitat înapoi decât cu o vagă părere de rău.

Dar nu asta am vrut să spun. Esenţialul era să-l determin pe prietenul meu să nu mai stea pe gânduri şi să se apuce odată de treabă, pentru că nehotărârea lui mă exaspera, nehotărârea e întotdeauna nocivă, totul e să începi, să te zbaţi, să

perseverezi. Nu se poate să nu reuşeşti, aşa cum eu am reuşit, din mai nimic.

Şi mare mi-a fost bucuria când prietenul meu şi-a luat inima în dinţi, şi-a căutat uneltele şi s-a apucat de treabă.

În timp ce-l asistam, iar el bătea cui după cui, îmi făcu o descriere sumară cam cum vedea el colivia pentru porumbei, pe care o dorise de atâta timp, dar pe care nu se hotărâse să o confecţioneze decât după împlinirea realizărilor mele.

P.S. Prietenul meu se numea Hariton. Trebuia să-i produci modele colosale pentru foarte frumoasele lui jucării. Ca să-l îndemne să meargă, într-o toamnă, la ţară, nevastă-sa i-a vorbit despre călătoriile corăbierilor spanioli în căutarea Indiei.

HARPELINA Zepelină zebrată sau cam aşa ceva…

HARRY sau

VARIANTĂ[37]

Mă lăsai pe-o piatră, evitând să devin melodramatic, locul era nepotrivit pentru a începe să plâng, mai cu seamă că cineva îmi comunicase scorul la pauză, încurajator pentru ai noştri, şi gândii ce trebuie să fac. O soluţie ar fi fost să cer staţiei de emisie, care acum transmitea marşuri, răsunând pe stadion ca în pâlnia unui vechi gramofon, să facă o comunicare: domnul cutare este căutat de fiul său, care l-a pierdut, după o grea suferinţă, acum treizeci de ani… Tata ar fi auzit, s-ar fi interesat de soarta mea, ne-am fi îmbrăţişat şi i-aş fi povestit ce-am mai făcut noi în acest răstimp, ce evenimente politice internaţionale s-au mai publicat prin ziare, cum mi-a furat, cine ştie cine, servieta şi fulgarinul lui, cum am vândut în timpul secetei din ’46 pendulul *Dom’ Gong*. Dacă are ceva pretenţii sau are realmente trebuinţă de ele, îl putem despăgubi, frate-meu lucrează acum

la o cooperativă, câştigă binişor şi totul se va aranja mulţumitor pentru toate părţile…

Apoi i-aş fi făcut, neapărat, mustrări pentru că ne-a părăsit de atâta timp, spunându-i tată ingrat, tată rău, tată meschin, tată distrat, tată denaturat, tată cinic, tată grosolan, tată indiferent, tată dezaxat, tată buimac, tată incorect, tată egoist.

El se va fi apărat spunând că n-a murit de bine, ci sfredelit de tuberculoză, cine moare de bunăvoie? Şi ce este el vinovat? Şi i-aş fi replicat tăios, necruţător, precum că, dacă vrei, poţi să trăieşti o sută de ani, *dacă vrei*, şi că este suficient să faci un act de voinţă curajos ca să înfrunţi toate pericolele şi toate mizeriile lumii, şi să-i fie ruşine, că ştie el ce am făcut eu atunci când am plecat de acasă? – am urcat în munţi, am amenajat pe creasta Bucegilor grădini minunate, şi-am întocmit o gospodărie formidabilă, de care se mirau turiştii, şi-am avut şi hotelul meu internaţional, şi-a fost grozav. Pentru că am vrut. Pentru că am perseverat.

Dacă era mai neînduplecat şi mai bun, putea să rămână printre noi, să nu ne lase orfani şi să nu ne expună la atâtea şi atâtea umilinţe. Cu oarecare disciplină sufletească putea chiar să devină nemuritor.

Mă ridicai de pe piatră şi renunţai la această idee şi la confruntarea pe care ar fi putut-o provoca. Aveam multe gânduri de urmărit, meciul putea să ia în repriza a doua o întorsătură mult mai spectaculoasă, cine ştie ce alte chestii mai puteam vedea pe stadion. Am luat o limonadă şi, pentru că pauza se încheiase, am urcat în tribună.

Mă simţeam altul. Eram mai cerebral, mai riguros cu mine însumi. Chiar numele îmi era altul. Mă chema acum Harry, ca niciodată. Aveam motive să fiu mulţumit.

HECATE Sună, prin ceva, necuviincios.

HEDDA I. Cu energia ei concentrată ai putea aprinde aurore boreale. II. Cenuşăreasa din poveste trebuie să se fi chemat Hedda Cenuşărescu.

HEDwIGA I. Aspră, bărbătoasă, pasională, îşi urmăreşte iubitul din turn, cu puşca. Bea alcool tare şi cântă gros. II. Abia vizibilă, Hedwiga, tunsă cu breton, e de o slăbiciune fizică incredibilă, dar îşi face rochii înfoiate, care-o ridică pe un piedestal de manechin.

HENRIC Etern tânăr. Henric I; Henric al II-lea; Henric al III-lea etc. Cel de-al VIII-lea iese pentru o clipă din rând, face câteva extravaganţe (unul dinaintea lui făcuse numai un pod), apoi reintră în rând. De reţinut: şirul Henricilor coboară ca şi al Sigismunzilor, al Ludovicilor, sub pământ. De la o vreme se adaugă, tot sub pământ, alţi Henrici, la fel de vioi. Distribuirea lor în serii se numeşte înmatriculare şi uneori istorie.

HELADA „Ca să fie albe, cămăşilor trebuie să li se pună în apa de spălat scrobeală albastră. Numai aşa albul devine strălucitor. Ca să fie albă, Heladei i s-a aşezat în preajmă superbul şal al Mării Mediterane. Străluceşte, şi fiecare Heladă particulară poartă în fiinţa ei un strop din sclipetul mării.“ (Ruben Drass: *Sofisticării*)

HELIADE Fiinţă plutitoare, înzestrată cu elice. HELIADE R. concetăţeanul meu, care zăboveşte între ruinele palatului domnesc şi băcănia lui Dacos. Face versuri. Mi-a citit. E mai puţin demodat decât Ervin Protopopescu, cel de la prefectură. De l-ar publica cineva.

HELIUS Un Heliodor căruia i s-a scos, după accident, roata.

HELMUT Om drept, cu organe sonore.

HENRIETA Masivă, albă, gulerată ca o dimineaţă după ninsoare abundentă. Henrieta I.G.: ca un portret în sepia: frunte înaltă, astrală, ochi adânci, trăsături subţiri de peniţă pe o piele cretoasă.

Locuia acum câţiva ani într-o casă veche, boierească, de pe bulevard, în preajma Pieţei Romane. În curtea pavată şi acoperită întotdeauna cu covoare moi de frunze pătrundeai printr-o poartă de fier forjat, aşteptând să fii înhăţat, din umbră, de un câine cu colţi de oţel. Nu era nici un câine, în schimb, pe dalele de ciment se prelingeau, ca melci uriaşi, motani leneşi, vreo douăzeci. Prin uşa înaltă, acoperită cu o cochilie de sticlă, intrai în holul încărcat de cele mai felurite obiecte, lucrate toate înaintea primului război mondial: un cuier cu capiteluri, o servantă de nuc, scoasă parcă din Vermeer, un dulap masiv ca o poartă mascată de castel. Covoare grele, înfăşurate sul, traversau încăperea. Pe masa pătrată, care făcea holul mult mai neîncăpător decât era în realitate, se îngrămădeau un patefon, vase de cristal, cutii cu capacul pictat, statuete, bibelouri, fotolii sparte, tablouri înnegrite, un binoclu de teatru, cărţi lipsite de copertă, o oală de noapte, reviste *Ilustraţiunea română*, *Realitatea ilustrată*, *Trup şi suflet*, păpuşi desfigurate, o freză de dentist, un cărucior dintre cele pe care le conduc cu mâna ologii.

De o parte şi de alta a acestei corăbii, prin portaluri se zăreau ţărmurile unor camere tapisate în roşu, adăpostind bogăţii degradate, o muzică veche care a luat forma unor obiecte stranii, de nefolosit.

În această geografie înecată în praf, mirosind a lemn uscat, trăise Henrieta, delicată, imaculată şi lustruită ca o poză. Acum sta întinsă pe un fotoliu, fără respiraţie, cu rochia însângerată. Un Ford ultimul tip o crispase şi, aşa cum se afla neînsufleţită, nesupravegheată de cei care erau

preocupaţi să-i afle un loc spre a o depune creştineşte, semăna tot mai mult cu obiectele din jur, uscate şi rănite de mult prea mulţi ani.

HEPZIBACH Sora lui Yehudi Menuhin, îndeosebi când îl acompaniază în sonatele pentru vioară şi pian de Bach. (Vezi şi **YEHUDI**.)

HERA Poate fi nume de familie. Pentru că nu ne-am ocupat până acum de ele, trimit la lumea şcolii:

LECŢIA

…Acea admirabilă lecţie dintr-o toamnă rece şi nesfârşită, când o maşină de tăiat lemne cotcodăcea îndrăcit sub ferestrele tremurând odată cu picăturile de ploaie. Aşadar, am aşezat ghiozdanul în bancă, am privit în faţă şi, la un moment dat, pe uşă a intrat un individ în haină neagră, cu lavalieră, cu degetele subţiri ca şi buzele.

Întâi şi-ntâi se aşează pe catedră şi strigă catalogul. La Andreescu Romulus se ridică un ciudos, un etern nemulţumit. La Brăiloiu, un roşcovan, tipul intrigantului înnăscut. La Călinoiu zise prezent un individ nesigur pe mişcările lui, înghesuit între umeri ca în faţa unei palme etern ridicate spre a-l turti. Dobrescu era un ambiţios şi asta reieşea şi din faptul că îl chema Spiridon. Urmară Eftimescu, Frăţilă, Georgescu Hariton, Guriţă Petre, Hera Marcel, Ionescu P. Nicolae şi Ionescu T. Leonte. Eftimescu era un colţos, Frăţilă un neîndemânatic, Georgescu Hariton un sexual, Guriţă un sfânt, Hera Marcel un smintit şi un neastâmpărat, Ionescu P. Nicolae şi Ionescu T. Leonte, geniali. Între Ioneşti şi Nicoleşti se aflau nouă elevi, despre care încă nu ştiam ce să cred. Urmau Nicolescu zis Elefant, Niţescu Decebal, doi copii atât de silitori că nu puteau fi distinşi unul de celălalt, Nestor B. Gavril (eu), Oprea cel cu

izmene lungi, Protopopescu Marian, cel mai rapid ridicător de deget, fără acoperire atunci când era întrebat, Suciu, Şuncă, Teodorescu, Zalman. Printre ei mai erau zece tipi cu totul insignifianţi.

Închise catalogul şi ne dădu să înţelegem că de azi înainte nu ne va mai merge ca până acum.

Notarăm pe maculatoare cuvintele sale.

Coborî de pe catedră şi ne cercetă o clipă, trecându-ne peste capete fulgerul privirii sale competente. Apoi ne vorbi, cu o voce moale, de preot catolic. Ne convinse repede că am fost multă vreme nişte infractori ordinari, că părinţii noştri ne-au lăsat să ne jucăm pentru ca ei să-şi poată vedea de treburile lor, dar că au procedat destul de rău şi că asta se va constata îndată; ne îndemnă să renunţăm la toate obiceiurile proaste dobândite în cei şapte ani de-acasă. Îl înhăţă pe Frăţilă şi-i arse rapid două perechi de palme.

Ne arătă, în momentul următor, că la vârsta noastră nu ne mai putem numi copii şi că se aşteaptă să ne pătrundem fără întârziere de greutatea responsabilităţii faţă de societatea în care am pătruns, societatea cea nouă. Pentru că cineva, mi se pare că Şuncă Augustin, se foia în bancă, învăţătorul ridică de pe catedră catalogul şi, ţinându-l de un colţ, îl lovi de câteva ori de capetele tunse din primele bănci. Nu termină bine această treabă, că şi scoase câteva răcnete îngrozitoare. Nu mă aşteptasem la aşa ceva, astfel că ieşii din bancă, parcă împins de un resort, şi dădui fuga, înspăimântat, către fundul sălii. O mână puternică mă prinse îndată de ceafă şi, fără să mă lămuresc ce se întâmpla, primii o lovitură în frunte. Mă tăvălii printre nişte picioare încălţate în ghete cu elastic, apoi îl văzui pe Protopopescu că-mi acoperă ochii. După alte două lovituri în cap, mă ridicai.

— Nestor, vino la mine!

Cercetai încăperea şi zării, pe deasupra capetelor, pe învăţător, aşezat ca o statuie pe lada

de lemne. Înaintai împleticindu-mă, temător, fixând mâna aceea care-mi strânsese ceafa şi-mi dăduse loviturile. De sus mă privea un ochi roşu.

Mă aşezai în rând cu alţi doi care aşteptau în poziţie de drepţi să completez formaţia.

— Întindeţi mâinile, cu palma frumos deschisă în sus.

Primirăm fiecare, pe ambele palme, câte o lovitură ascuţită de nuia.

— Şi acum, în ordine, la locurile voastre!

*

A doua zi primirăm însărcinări. Pentru ca toate să meargă bine, era necesar să răspundă fiecare de câte o treabă. Dacă nu ne-ar fi plesnit din prima zi cu atâta hotărâre, învăţătorul ar fi avut putinţa să se lămurească numai după chip cu cine are de-a face, aşa cum eu mă lămurisem destul de bine, încă din timpul sfeştaniei, când văzusem şi izmenele lui Oprea, şi zâmbetul criminal al lui Eftimescu. El împărţi însă responsabilităţile cu totul anapoda. Bătaia primită în ajun nu m-a supărat ca această opacă nepricepere. Dacă îl priveai chiar şi numai sumar pe Brăiloiu, ai fi distins imediat în el pe cel care, de-a lungul anilor, va ţine o contabilitate amănunţită tuturor raporturilor dintre cei apropiaţi, speculând îndeaproape, prin relatări bine ticluite, fiecare slăbiciune – în scopul autoevidenţierii. L-ai fi văzut şoptind la urechea unui bun prieten observaţia ta privind stângăcia aceluia la ping-pong; l-ai fi simţit cum, descifrând cu talent o apreciere a ta şi umflând-o, o schimbă în injurie de neiertat şi i-o prezintă ca atare, veninoasă şi tulburătoare, celui care se aşteaptă mai puţin la aşa ceva. Lui Brăiloiu îi încredinţă învăţătorul ordinea clasei.

După cuta rea din colţul ochilor, Guriţă Petre se trăda drept un invidios. Avea să urmărească atent acest Guriţă pe oricine i-ar fi luat-o înainte cu

ceva, la carte sau la purtare, la îmbrăcăminte sau la rechizite. Unui coleg generos i-ar fi învineţit chiar ochiul pentru ca el să se afirme mai generos, mai dezinteresat. Ofiţer, urma să sufere la fiecare gradare a colegilor săi. Profesor, avea să suspecteze mijloacele fiecăruia. Inginer, nimic nu trebuia să-i fie mai neplăcut decât o idee bună a celorlalţi. Deci, învăţătorul îi dădu în grijă ţinuta noastră, îngrijirea corectă a unghiilor, curăţenia urechilor.

Iată-l pe Dobrescu călcând în picioare orice sentiment spre a ajunge cineva. Trece drept un individ înzestrat cu numeroase daruri, dar ceea ce-l caracterizează este carierismul. Profită de slăbiciunea unuia şi-i ocupă locul, ridică degetul când cel de alături, cunoscând bine lecţia, are o ezitare din timiditate. Se autoremarcă printr-o mie şi unul de procedee, prin vorbă îndeosebi. Lucrează cu scrisori şi întârzie cinstit noaptea spre a-şi convinge şeful că, pentru dificultăţile serviciului, este singurul care deţine cheia rezolvării depline. Ţinteşte locul din banca întâi, postul cel mai vizibil şi patul cu somiera cea mai bună. Înlătură şapte pretendenţi la mâna unei fete bogate şi în toate concursurile iese primul. Scoate panglici pe nas atunci când i se cere un serviciu modest şi spre a-şi spune o părere scrie opt articole în ziare. Caută, în timpul fiecărui răgaz al ascensiunii şi al gospodăririi, clasa superioară şi funcţia de mai deasupra. Învăţătorul îi încredinţă o listă pe care să noteze răspunsurile bune şi pe cele rele, în vederea fixării notei, pentru care i se vor cere propuneri.

De la o poştă se vedea că Eftimescu e şi va fi un colţos, unul dintre acei indivizi cu care nu e bine să ai de-a face. El va bate la început pe monitorul clasei, adică pe Florian, apoi o va stâlci în picioare pe soră-sa şi treaba asta nu va rămâne necunoscută în şcoală. Va lovi scurt, dar destul de puternic spre a nu se ridica timp de câteva minute de jos, pe

Iliescu Roman, va provoca scandaluri tot timpul liceului în internat sau pe stadion, va pălmui pe rând pe un funcţionar al băncii, pe un inspector financiar şi pe un contabil – atâta timp cât va lucra în domeniul reţelei financiare. I se încredinţă supravegherea şoaptelor şi a râsului, pentru că în ore şi în recreaţie băieţii aveau obiceiul să şoptească şi să râdă.

Neîndemânaticului Frăţilă i se dete în grijă aranjarea materialului didactic şi rânduirea pe etajere şi pe fereastră a ghivecelor cu flori. Etern retrasului Guriţă Petre i se spuse să anunţe, înainte de începerea lecţiei, cine este prezent şi cine nu. Mie, care n-am lovit niciodată pe nimeni, mi se dete răspunderea să port nuia şi să croiesc pe cei pe care mi-i va indica Eftimescu.

Activitatea în şcoală era febrilă, pentru că învăţătorul scosese la concurs câteva responsabilităţi-cheie. La sfârşitul săptămânii avea să se stabilească, după merite, cine împarte bucatele la internat, la ora prânzului, cine primeşte bursă, cine are voie să plece în oraş, la cofetărie sau cinematograf. Aşa stând lucrurile, munceam cu mult zel, de la un timp nu ne interesa atât cartea, chestia asta nu lămurea prea mult situaţia, cât dezvoltarea talentelor noastre gospodăreşti. În clasă aveau loc zilnic încăierări repetate, bătăi aprige. Loveau toţi, numai câţiva însă relatau, în particular, cum se desfăşuraseră întâmplările. Cei mai nevinovaţi îşi luau şi pedeapsa cea mai mare. Vorbele, insinuările, pâra erau cele mai preţuite dintre virtuţi. Fiecare se străduia să decidă, prin funcţia meritată, câţi să nu meargă la cofetărie şi câţi la cinematograf. Nu ni se dădea cretă, şcoala era săracă, dar Oprea, cel cu izmenele, era îndată pedepsit pentru această lipsă. Colţosul de Eftimescu îl judeca repede pentru că n-aveam cu ce scrie pe tablă, iar eu trebuia să-i administrez douăzeci şi cinci de lovituri la spate, cu nuiaua. Dădeam puternic, pentru că, altfel, eram luat eu

însumi la bătaie de către bătăuşii clasei. Uşa nu se închidea, broasca clanţei ieşise în afară. Hera Marcel ne întreba pe fiecare dacă ne pricepem să închidem uşa, şi cum nici unul nu rezolva problema, Nicolescu, zis Elefant, pedepsea pe fiecare dintre cei ce răspunseseră că nu se pricep, scăpând de lovituri numai câţiva – cei ce declaraseră că pentru închiderea uşii ei au soluţii excelente. Dar nimeni nu-i punea să-nchidă uşa, astfel că ieşeau cu bine din această situaţie. Aveam în clasă mai mulţi lăudăroşi. Astfel, Şuncă Augustin pretindea că el ştie nu numai să afle cretă câtă poftim, dar că deţine secretul ca florile de la fereastră să se învioreze, să nu mai arate ca nişte buruieni mizerabile. Nu făcea nimic, dar toţi îl respectau pentru presupusa lui pricepere, învăţătorul îl lăuda de câte ori putea. Cel mai necinstit mi se păruse să fie, şi era, ce să mai vorbim, Protopopescu Marian; lui îi mergea bine întotdeauna. Umbla în ghiozdanele noastre, nota ce obiecte are fiecare. Făcea liste. Învăţătorul era cu totul scos din pepeni când le citea. Reieşea că penarul lui Zalman a fost sustras din ghiozdanul lui Suciu, că pâinea cu magiun a lui Guriţă Petre a fost şterpelită din pachetul lui Niţescu Decebal. Pentru fiecare anchetă care se întreprindea primeam mustrări, ameninţări şi, obligatoriu, câteva picioare în spate de la învăţătorul nostru, foarte îndemânatic la loviturile dureroase. Protopopescu privea cu bucurie roadele perspicacităţii lui.

Ca verificarea cunoştinţelor să se desfăşoare mai rapid, se introduse în clasă sistemul audierii între băieţi. Ni se dădeau la începutul orei întrebările, apoi eram scoşi pe două rânduri în faţa băncilor. Adresam reciproc, unii altora, chestiunile notate mai înainte de învăţător şi singuri propuneam notele pe care le consideram meritate. La început, impresionat de cunoştinţele lui Ionescu T. Leonte, care-mi revenise mie, îi acordai bucuros nota

maximă. Învăţătorul mă urmărise. Mă chemă la el şi-mi spuse:

— Eşti convins că ştie tot?

— Desigur. Ştie tot.

Atunci îi puse el o întrebare. Ionescu T. Leonte nu răspunse. Era o întrebare peste înţelegerea lui, dar nici eu nu pricepusem ceva. Ne pofti în faţa clasei, ne arse câteva palme răsunătoare şi ne trimise la locurile noastre. Cei care acordaseră numai note mici scăpaseră. Am învăţat astfel că, oricât de bine se prezenta cel examinat, nu trebuia să-i dai mai mult de 2 sau 3. Rubricile din catalog se umpluseră repede numai cu note proaste. Bucuria celor însărcinaţi să dea pedepse, care aveau astfel treabă. Dar care nu scăpau nici ei. Primeam şi dădeam fiecare pedepse şi clasa întreagă se perfecţiona de la o zi la alta.

Procesul de învăţământ se încheie la sfârşitul trimestrului cu succese remarcabile în ce priveşte instrucţia noastră gospodărească, chiar dacă, în timpul unei bătăi, lui Zalman îi fusese ruptă o ureche.

*

Într-o noapte de noiembrie veni pe neaşteptate marele cutremur de pământ. Mai multe magazine din oraş fuseseră lovite. Podurile lor, încărcate cu produse, se prăbuşiseră.

Învăţătorul veni de dimineaţă, ne salută cu vădită plăcere că ne revedea şi ne spuse că, deoarece ni s-a dus vestea în târg pentru priceperea noastră, suntem solicitaţi de către inspectorul şcolar să dăm o mână de ajutor la înlăturarea dărâmăturilor. Clasa noastră merse îndată la băcănia lui Barkukis să salveze ce mai era de salvat. Trecurăm repede la treabă. Se organizară îndată şiruri de elevi care să-şi dea din mână în mână bunurile dezgropate. Sacii cu zahăr fură duşi în casa învăţătorului, cei cu cafea la soră-sa,

pensionară în acelaşi cartier. Băieţii îşi umpleau buzunarele cu pungi de alune, cu pachete de ceai, cu halva. Se scoaseră de asemenea lăzi cu sticle pline de băuturi, cu biscuiţi. Cele învăţate la şcoală ne erau de mare folos. Frăţilă, neîndemânaticul de altădată, aflase cele mai multe mărfuri, şi nu puteai să nu-i admiri dexteritatea cu care ştia să scotocească în ruine. Află chiar, într-un sertar pe jumătate spart, un teanc de bani, pe care îi reţinu pentru el. Călinoiu acţiona cu siguranţă, ştia să împacheteze bine şi să transporte repede mărfurile care îi intrau sub mână. Lucrarăm o singură zi, dar îndemânarea noastră fu mai eficace decât a altor echipe, care căutau zadarnic să descopere ceva întreg, ceva de valoare.

Acţiunea primi laudele cuvenite. Primarul în persoană veni în şcoală să ne felicite, să laude priceperea dascălului care ne inspirase virtuţi atât de nobile.

După plecarea lui, învăţătorul se urcă pe catedră, ne privi cu ochiul său roşu, apoi ne spuse:

— Consider că aţi dovedit sârguinţă şi inteligenţă. Proba de viaţă pe care aţi trecut-o ieri a fost elocventă. Cred că tot ce era de învăţat aţi învăţat. Eu, unul, nu mai am alte cunoştinţe pe care să vi le împărtăşesc. Aveţi nevoie acum de maeştri mai pricepuţi decât mine. Îi veţi afla în şcolile mai înalte pe care le veţi frecventa. Misiunea mea se încheie aici, acum. Să vă dea Dumnezeu sănătate şi putere de muncă pentru ca, păstrând cu sfinţenie cele dobândite, să le sporiţi şi să le îmbogăţiţi necontenit, spre folosul neamului şi spre bucuria personală.

Ne dădu pe dată câte o diplomă şi, în glumă, ne împinse fiecăruia, în drum spre uşă, câte un picior în spate, lansându-ne părinteşte în viaţa care ne aştepta dincolo de poarta şcolii.

HERCIU Herciu Blonder, str. Ţepeş Vodă nr. 38. (Ct.)

HERCULE Colecţionar, domnul Hercule Frâncu, avocat în oraşul T., trecuse de la seriile Aman la bune pânze de Luchian şi Petraşcu. Poseda, de asemenea, interesante scrisori aparţinând lui Caragiale, Duiliu Zamfirescu, Paul Zarifopol, Vlahuţă, Constantin Stere. Temător să nu i se fure obiectele, duse tratative cu statul, căruia i le dărui printr-un act. La expertiza de donaţie se constată că unul dintre Luchieni era fals. Domnul Frâncu îşi închipui că va putea fi învinuit de către autorităţi de nesinceritate, făcu hepatită şi, în cele din urmă, muri. O altă comisie cercetă tabloul cu pricina, stabili că, nici vorbă, lucrarea era autentică.

Pentru cinstirea memoriei, dar şi a priceperii infailibile a donatorului, numele său fu atribuit unei străduţe de lângă poştă, fostă strada Colonel Ionaşcu, cunoscută îndeosebi pentru că pe ea se află mai multe prăvălii cu geamuri, rame şi tablouri ieftine, cu unele còpii după pictori români cunoscuţi.

HERO În acel târg de provincie, telefoanele funcţionau foarte prost, numerele nu se formau corect, iar când legătura se stabilea, în sfârşit, vocea nu se auzea. Exasperaţi, simţind apelativul obişnuit prea moale faţă de rezistenţa îndărătnică a cablului, a bateriilor, oamenii începură să strige în receptoare: Hero!

Aceasta le dădea măcar iluzia că se înţeleg.

HERTA Cu sentimente acute, inspirate întotdeauna de ultima carte citită. Ar fi avut motive să-i urască pe nemţi pentru că una dintre mătuşile ei fusese gazată la Auschwitz. Uitase asta. Nu-i suferea pe nemţi pentru că citise undeva că îi făcuseră mizerii lui Schiller.

HESPERIS „Cu degete lungi, de madonă florentină, cu oase subţiri şi ascuţite, cu o

inteligenţă de sârmă ghimpată, cuib de sentimente şi porniri unghiulare, femeia asta zgârie adânc.“ (Jean Florentin)

HILAIRE are un corespondent românesc în Hilarie (Hilarie Moruzi, ziarist între 1932 şi 1940).

HILDA Nume recomandabil fetelor capricioase, urmărite de un destin, la rândul său, capricios. Se poate desface şi combina după plac, asemenea jucăriilor din material plastic. Câteva variante: Hilde, Hildico, Crimhilda (de la care probabil derivă), Dahil.

HILDEGARD Neamţ tânăr, sau nemţoaică (*idem*), echipat(ă) în haină de piele, purtând cască de astronaut, ochelari enormi de scafandru, conducând cu buzele strânse un (o) motociclet(ă) puternic gălăgios(-oasă) pe lângă pantoful meu, în Leipzig, în septembrie, dimineaţa, către ora 10, lângă Neues Rathaus. De la el (ea) şi de atunci am rămas speriat(ă), faţă de vitezele ameţitoare şi faţă de fiinţele de sex tehnic.

HILGE Se cheamă astfel fata sau băiatul care nu a urmat, din diferite motive, calea uterină, cea prea mult utilizată pentru aducerea pe lume a unor spirite agere, ci s-a zămislit într-o cutioară de lemn pirogravată, între degetare, aţe colorate, papiote, nasturi nepereche. Când s-a născut Hilge, la patefon cânta o canţonetă napolitană, mama spunea că o dor ochii, cartea cu poze căzuse pe covor, tata îşi lua din şifonier o batistă curată, frate-meu desfăcea al doilea ceasornic din ziua aceea. Mai târziu, când am reconstituit faptele din acel moment, mi-am dat seama că Hilge, păpuşa de cârpă vie şi hazoasă fusese o neruşinată: văzuse lumina zilei în timp ce, într-o încăierare dintre liberali şi gogişti, unchiu-meu, Zeno, fusese lovit zdravăn în ceafă şi zăcea în nesimţire, în colţ la

Tomescu, în mirosul tulburător ce venea de la grătarul cu mititei al restaurantului.

— Când se petrec lucruri dureroase în familie, conchide doamna Mazilu, nu se cade să fie adus nimeni pe lume. În timpul războiului de o sută de ani, continuă dânsa cu justeţe, nu s-a găsit nimeni care să mai îndrăznească să facă copii.

— Nici măcar din cârpă? am vrut să întreb; dar m-am stăpânit, ştiind dinainte răspunsul:

— Nici măcar!

HILMAR Un Hilmar Altmeister traversează, de când mă ştiu, liniştile mele şi mi se pare atât de înalt, că nu mă hotărăsc să-l privesc în ochi şi să-l salut.

HIPOLIT I. „După ce Don Cléofas se trezi şi încercă pentru o clipă dorul doamnei sale, se gândi cum să-l întâlnească pe Hipolit, cinicul, cel căruia cerul îi dete toate darurile, inclusiv o geantă de piele plină cu plante tămăduitoare.“ (Luis Vélez de Guevara) II. Hypoliţi, mai mult sau mai puţin bine întâmpinaţi, vin şi pleacă în şi din secolul al XVII-lea, simţindu-se oricând printre primii cetăţeni ai unei Europe unite, în plină desfăşurare a valorilor sale culturale, cu o piaţă de schimb organizată, scutită de surprize.

HOLOFERN Sublimă gânganie cu fumuri de negustor prosper, stând la un birou şi neadmiţând replica. Îţi aruncă în faţă magiunul moale al opiniei sale despre chestiunea X, îţi încarcă mintea cu pralinele convingerilor sale, îţi măsoară sinceritatea faţă de Oficiu cu cana gradată a tăcerii sale îndelungate. Îţi lasă răgazul să-i admiri meditaţia, umflându-se în sine, neştiind că tu îl vezi străveziu şi, în interstiţiile fiinţei sale, înnumeri măsline Vollo şi plicuri cu ienibahar.

Formidabil cum unele meserii au fost schimbate la superficie de noile cerinţe ale vieţii

contemporane, rămânând în fond aceleaşi de pe vremea fenicienilor! El crede că îţi întinde mâna ca un tehnician de mare competenţă. Gestul lui e însă al furnizorului de piei mirositoare şi, după ce l-ai salutat, ai neapărată nevoie să-ţi speli mâna. Nu meseria coboară fiinţa, ci aerul cabinetului ferecat. Trebile publice se-mput din pricina trebii lui netrebnice.

Şi, pentru că ţi-a cerut să faci nu ştiu care serviciu şi nu poţi să nu-l faci, pentru că el e cel care-ţi înnumără arginţii, te chinuieşti un ceas întreg să separi de şunca ideii mulţimea de condimente în care a fost tăvălită.

HONORA Mai butoiesc decât Honorine.

HONORINE I. Însoţitoare de avion, de grupuri congresiste, de turişti. II. Însoţitoare de Balzaci.

HORIA Jumătate din an, îndeosebi toamna şi iarna, seamănă destul de bine cu numele pe care-l poartă. Prins într-o seară în camera mea de lucru, l-am supus unui examen care i s-a părut umilitor. I-am cerut să se dezbrace imediat, fără multe vorbe. Cum întorsesem cheia şi-l ţinteam cu ochi imperativi, trecu peste prima uluire şi se supuse.

Luai în grabă metrul de croitorie. Începui să-i măsor conştiincios dimensiunile şi să le notez într-un carnet în care mai aveam peste două mii de alte însemnări asemănătoare, despre alţii.

Înălţimea: 1,78 cm (se spune că oamenii înalţi n-au prea avut concentrarea necesară spre a lăsa semne în istorie). Lăţimea umerilor, prin spate: 51 cm (suficient pentru un om care nu-şi propune să devină fotbalist, hamal sau şef de birou). Circumferinţa pieptului: 98 cm (destul spaţiu pentru îndoieli, pentru o bătaie anapoda a inimii, pentru aerul tare al secolului). Circumferinţa peste şolduri: 110 cm (un început de burtă? un început de renunţare la mobilitatea spiritului? Dar şi

Goethe…) Lungimea piciorului, din şold până la talon: 100 cm (dacă ai mers cu această pârghie 70 de km într-o singură zi, mă mir de ce nu grăbeşti pasul spre a-ţi depăşi contemporanii şi a le face cu mâna din fruntea plutonului?). Circumferinţa piciorului, sus, 51 cm. Jos, deasupra gleznei: 22,50 cm. (Ai coloane bune, domnule Templu!) Lungimea mâinii: 78 cm. (Mână bună, treabă bună! Dar făcută mai mult să dăruie decât să strângă, mai mult să pipăie decât să apuce.) Palma, lungime: 20 cm; lăţime, fără degetul mare: 9,50 cm. Capul: circumferinţa, peste frunte şi tâmple: 57 cm (după *asta* o să-ţi spun o anecdotă despre un patefon cu o pâlnie mai mare decât romanţa pe care o reproducea). Circumferinţa peste creştet şi maxilarul inferior: 67 cm. (Eşti, aşadar, dolicocefal. Dacă ai avea ovalul aşezat pe orizontală, n-ai fi nici fantast, nici nu ţi s-ar fura din farfurie, pentru că ai supraveghea lumea sau ai vedea-o de două ori mai lată, ca un tort.) Lungimea tălpii: 29,50. Călcâi: Vulnerabil.

Adaug un amănunt, dacă amănunt s-ar numi mădularul cu care împingi înainte, sărac cu duhul sau geniu, dimensiunile date, caracterul şi celelalte daruri şi păcate în perpetuă trecere şi petrecere: lungimea 8 cm, circumferinţa 9 cm, şi respectiv 14,50 şi 10,30 cm. O rămăşiţă în stare să înmulţească lumea, bună-rea, cum s-o nimeri.

După ce i-am luat toate dimensiunile, ca să-i înlătur sentimentul de umilinţă, i-am explicat că, în vremea noastră totul fiind comensurabil, ar fi păcat ca el să nu se simtă în rândul oamenilor, cu atât mai mult cu cât mă temeam ca nu cumva vreo dimensiune să nu iasă din normă. Nici o teamă: e şi el egal, ca şi ceilalţi, cu el însuşi.

— De altfel, dragă Horia, măsurătorile n-au nimic jignitor. Măsurăm cu metrul de croitorie, universal şi precis, şi tensiunea arterială, şi grădina de zarzavat, şi lungimea nasului, şi scurtimea inteligenţei, şi extravaganţa intestinului subţire, şi

vibraţia unui tablou de Bonnard, şi inima transplantată dintr-un piept într-altul, şi fotografia lipită pe diplomă, şi ezitarea, şi mâhnirea, şi bucuria, şi regretul. Am văzut la Bach-Archiv din Leipzig un craniu peste care, pe jumătate, era schiţat portretul compozitorului, realizat în ulei. Nemţii, cei mai dibaci dintre specialişti, demonstrează că hârbul, descoperit într-o cămară de iuncher, aparţinuse lui Bach. Îţi doresc din suflet ca, în cazul că nu vei reuşi să atingi profunzimea ilustrului măsurat, cel puţin să te împlineşti la trup ca acela, adică să-i egalezi performanţele metrice.

HORST Scurt şi categoric ca un numeral. EINS, ZwEI, HORST, DREI etc.

HRANT Fiinţa îi e închisă la gât cu o mufă de alamă. Emoţiile tari se opresc în recele metalului, chipul i se congestionează independent, în permanenţă.

HRIZANTE Reface acte străvechi. Iată cum:

HRIZANTE ŞI ROATA DE MOTOCICLETĂ

Imposibil pentru iscusitul Hrizante să prindă motocicleta din mers, să urce în ataş şi să se odihnească. Motocicleta îşi învârteşte o dată roata. Hrizante face un pas. Hrizante mai face un pas, dar roata face a doua învârtitură. Privi atent valva, singurul punct de reper, şi socoti rapid: dacă un pas al meu nu este egal cu circumferinţa unei anvelope, înseamnă că, în timp ce roata va face o singură tură, eu va trebui să fac un pas şi jumătate. Făcu un pas şi jumătate. Roata făcu şi ea o rotaţie şi jumătate. Pentru o clipă se gândi ce bine ar fi ca roata să nu meargă de-a lungul, ci de-a latul. Sporul lui ar fi categoric. Făcu un pas, roata se învârti o dată şi jumătate. Asta nu înţelese cum se petrecu. Sări doi paşi. Roata se învârti şi ea de

două ori. Raportă din nou lungimea pasului său la circumferinţa roţii şi, în afară de un rezultat încurajator, observă o piuliţă. Era bine strânsă, ceea ce excludea o pană banală, prilej de a prinde motocicleta şi a se urca. Neatenţia îl costă însă: roata făcu dintr-odată trei învârtituri rapide, în timp ce el nu reuşi decât o jumătate de pas. Ocărî pe Zenon pentru invenţia lui, apoi îşi spuse că, de vreme ce atâţia oameni s-au consolat să nu trăiască conform zădărniciei propuse de acela, poate renunţa şi el. Profită de satisfacţia intelectuală pe care o dă asemenea adâncă observaţie şi făcu, pe nevăzute, doi paşi mari. Roata pricepu: se învârti de două ori, rapid şi, de asemenea, pe nevăzute. Îşi spuse că dacă e vorba să accepte disputa ca pe o dispută, va trebui să-şi organizeze eforturile. Se relaxă. Roata, la fel. Îşi puse ordine în respiraţie. Roata, la fel. Îşi încordă voinţa. Roata şi-o încordă, la rându-i. Deci, recapitulă el, la fiecare învârtitură a ei, eu trebuie să fac un pas şi jumătate. Roata recapitulă şi ea: deci, la fiecare un pas şi jumătate al lui, eu trebuie să mă dau peste cap o dată. Hrizante îşi mai spuse: dacă ar merge de-a latul, mi-ar fi foarte uşor. Roata îşi spuse: dacă ar merge de-a-ndăratelea, la fiecare pas şi jumătate al lui, eu aş face o rotire şi jumătate şi asta n-ar fi, zău, de dispreţuit. Hrizante zise: bine, vom vedea care pe care. Roata medită: individul ăsta nu mă poate prinde pentru că e mărginit, nu pentru că n-are spiţe. Hrizante făcu un pas. Ea, sigură de superioritatea ei, făcu un efort de învârtitură. Mai tâmpită decât roata asta n-am întâlnit, vreau să zic, n-am urmărit. Roata se opri pentru o fracţiune de secundă. Hrizante se opri şi el, cu credinţa că o va prinde, tot o fracţiune de secundă. Măsurile fiind egale, firesc ar fi fost ca Hrizante să o ajungă şi să urce în ataş. Logica lucrurilor îl contrazise însă. Anvelopa se smuci înaintea ochilor săi şi făcu, dintr-o singură mişcare, două rotiri. Hrizante se avântă în două smuciri, echivalente cu doi paşi şi

jumătate. Raportul ar fi trebuit să se schimbe în favoarea lui, dar nici vorbă de aşa ceva. Simt că gândesc ca o roată, circular şi elastic, îşi zise hrizante. Cum nu se putea desprinde mai categoric, Roata îşi zise: mi se pare că am început să mă învârtesc pe loc, ca mintea acestui prăpădit. Bine, continuă Roata, dar el nu face decât paşi sau jumătăţi de paşi, aleargă prosteşte, pe măsuri dinainte, fatalmente date. În timp ce eu *inventez*. E adevărat că omul a inventat roata, însă, de la un timp, Roata inventează omul. De fapt, se învârteşte pe loc, constată hrizante, raportând matematic mişcarea sa rectilinie la răsturnarea circulară a Roţii. Dacă aş fi circular, ar fi altceva, îşi zise el. Paralel, simultan, Roata gândea acelaşi lucru, dar invers. Dacă hrizante s-ar învârti în jurul axei sale, l-aş ajunge cu mişcarea mea rectilinie, mai inventivă, mai liberă, mai rapidă. Hrizante făcu un pas. Nu era suficient, cu toată rămânerea în urmă a Roţii. Îi mai trebuia o jumătate de pas. De fapt, zise hrizante, nici nu e un lucru aşa de complicat. Toată problema e ca eu să fiu în faţă. Atunci Roata ar fi aceea care ar trebui să mă prindă. Mişcarea, circulară sau altfel, nu este esenţialmente importantă. Ar rămâne să văd de ce ea a luat-o înainte, iar eu am rămas în urmă. Dar pentru asta ar trebui să o ajung, să-i cercetez janta, ventilul, desenul anvelopei. Roata îşi spuse: dacă a reuşit să inventeze roata, această gânganie neputincioasă ar fi poate în măsură să mă ajungă şi să pună mâna pe mine. Mă întreb: cum de a rămas în urmă în aşa hal că nu mă mai poate atinge?

Stătură pe loc mai bine de cinci minute în faţa unei bariere lăsate, fiecare cu gândurile lui. Apoi, îndată ce se dădu liber, reluară alergătura, Roata învârtindu-se circular, hrizante înaintând rectiliniu, egal, în fracţiuni dinamice perfect raportate unele la altele, deşi Roata mai făcea uneori câte două învârtituri în răstimpul în care el abia făcea un singur pas, deşi hrizante, urmărind-o îndeaproape,

cu gândul de a urca în ataş, mai reuşea din când în când să facă un pas şi jumătate, pe când ea abia de se învârtea o singură dată.

HRISPINE Libelulă inventariind parfumurile unei grădini.

HRISTACHE Miel de Paşte, adică delicată bucurie de-o primăvară, înjunghiată, adusă pe-o tavă însângerată. Blana pe care am mângâiat-o a mai rămas pe la încheietura copitei. De neînţeles: spre a-l cinsti pe Karajan (vezi Herbert), turnăm apă fiartă şi clei de pielărie în viorile pe care ni le-a încredinţat pentru ora concertului? Bucurie înaintea sângelui? Puritate obţinută prin înjunghiere?

— Exemplul nu e fericit: Hristache imaculatul, zburdalnicul, care acum zburdă sub pruni, mâine ne va strica ideea, va fi oaie proastă, pastramă cu blană, incompatibilă cu ideea pură de sacrificiu, rimând doar cu saliva.

— Karajan îşi va perfecţiona viorile până la a suna ca behăitul concerta(n)t şi ne va strica ideea de elevaţie şi sublim.

— Aşa, continuă el.

— Aşa, replicai eu, fără a insista să înţeleg o iotă din dialogul simţit ca un elogiu mascat al crimei rituale.

HRISTEA „Ce ne vom face dacă peste două sute de ani se va naşte un nou luceafăr al poeziei româneşti şi se va numi Hristea Chirtoacă sau Hristea Cocârţău? Va evalua înţelegerea noastră până acolo, încât să recunoaştem geniul la purtătorul unui asemenea nume? Poate că, între timp, se va adopta sistemul numirii oamenilor cu cifre, romane sau arabe, măcar în cazul exemplarelor excepţionale, şi atunci…“ (Petrache Valerian: *Idei pe şnur*, roman)

HRISTOFENIA Hristofenia Cazacu, scenograf din Iaşi.

HUBERT Foarte echilibrat, nu se poate numi decât Hubert T. Hubert. Cel care primeşte numele trebuie să pornească de timpuriu să-şi găsească familia, spre a împrumuta de la ea cea de-a doua pârghie a balanţei.

HUNA Dintre chemările dragi, iată (h)una foarte dragă.

HYACINTH Ar trebui să apară un Hyacinth în *Damnaţiunea lui Faust*, după *Marşul lui Rakoczi*, dar nici compozitorul, nici libretistul n-au prevăzut asta.

HYMENA Vine de departe. A urcat în tren, şi-a cercetat bagajele şi a intrat cu totul în lectura unei reviste. Ce caută la Bucureşti? Concetăţenii bănuie că o aşteaptă acolo un amant. Nu e nici o îndoială, gândeşte Felicia Rusu, care stă pe fotoliul dinaintea ei. Se simte după cum îşi îngrijeşte tenul, cam tumefiat, cum îşi leagă părul ca să reînvie în apele lui aburul tulburător din prima tinereţe.

Coboară în Gara de Nord. Îşi cercetează bagajele. François Marcu, prietenul soţului ei, o întâmpină. Îi sărută mâna şi-i însoţeşte la taxi mersul încă sprinten. În taxi, cercetând-o cu coada ochiului, domnul Marcu gândeşte: straşnică negustoreasă! În două zile, încurcându-mi programul şi alergându-mă prin cabinetul diferiţilor directori şi secretari generali, va aranja şi va obţine totul. Se va întoarce la bărbată-su lăsând, poate, impresia că l-a înşelat.

Hymena se ocupă cu aşa-numitul trafic de influenţă. Obţinerea unui post: 6 000 lei. Intrarea unui copil în şcoala tehnică: 4 000. Înlăturarea din post a unui funcţionar, pe baza unei plângeri bine

ticluite (sunt întotdeauna şi motive întemeiate), spre satisfacerea unei duşmănii locale: 8 000.

Unele cereri sau scrisori le redactează în franţuzeşte, limbă în care îi este mai la îndemână să gândească subtil, François Marcu ocupându-se apoi să le traducă în termenii înţeleşi de funcţionarii administraţiei.

HYMENEU O piuliţă largă învârtită pe un şurub îngust, un copil inocent care smulge fulgii de pe o pasăre vie, o muzică solemnă (marşul funebru al lui Bruckner din *Simfonia a VII-a*) într-o baie de aburi, o armură medievală ce a început să strănute.

(Am cunoscut mulţi indivizi care au protestat indignaţi la orice element de asociaţie de tipul celor de mai sus. Gândirea omenească ne este dată spre a înlănţui numai lucruri sigure, în formule bine verificate de cei dinaintea noastră, spuneau ei.

Dar nu cunoşteau gândirea muzicală. Hymeneii sunt, în general, afoni. *Variaţiile Goldberg* s-au născut dintr-o asociaţie simplă, la urma urmei ilogică, dacă e s-o judecăm în ordinea unei gândiri formate la televizor, urmărind programul festivalului de la San Remo.)

I

IACHINT …„Fur şi tâlhar întru Cristos, el printre fraţi trecu sfios“ (Ion Theodorescu), sau:

DINCOLO DE UŞA CAPITONATĂ

Cu toate că genunchii îmi sângerau, iar în creştet îmi zornăiau table şi cioburi sfărâmându-se, făcui încă un efort şi urcai râpa. Îmi trebuiră câteva minute bune ca să mă prind cu mâna de smocurile de iarbă, să-mi proptesc gheata în pământul lunecos, să mă salt deasupra. Dincolo nu se vedeau decât câţiva pruni mâncaţi de omizi, o cumpănă de puţ şi, mai în fund, un zid lung, cât ţinea orizontul. Nu era departe acel zid, terenul părea însă foarte inospitalier, aşa că mă aşezai pe-o piatră să-mi mai liniştesc bătăile inimii, să-mi strâng batista în jurul genunchiului drept, care sângera abundent.

Înserarea mă grăbi. Traversai o ogradă, casa nu se vedea, era probabil în partea cealaltă, după pruni, şchiopătai de-a lungul unei vâlcele şi, curând, atinsei zidul. Era din cărămidă şi piatră, aşa cum sunt cele ale construcţiilor din trecut, astăzi ruină. Un mortar sfărâmicios lega bucăţile între ele. Înalt de vreo trei metri, nu avea nici o crăpătură prin care aş fi putut strecura privirea. Mersei în umbra lui cam vreun sfert de ceas şi, deodată, deasupra capului, simţii o mişcare neobişnuită, ca fâlfâitul unei aripi de pasăre rătăcită. Era un steag. Verde cu albastru, în mijloc cu două gheare negre, împreunate. Zării în imediata apropiere o uşă mare, dublă, capitonată cu material plastic, şi o firmă pe care scria ceva cu litere aurii. Aprinsei un chibrit, pentru că întunericul coborâse de-a binelea, dar nu putui să descifrez nici aşa scrisul. Apăsai pe clanţă.

Îndată ce mă aflai dincolo, simţii în nări un miros cald de flori, de frunziş stătut în umezeală. Dintr-o cabină de sticlă, un portar cu chipiu îmi

făcu semn să mă apropii. Îi spusei grabnic cine sunt, ce mi s-a întâmplat, ce vreau.

— Regret, spuse el, la ora asta toţi sunt la baie. N-am cui să anunţ sosirea dumneavoastră. Va trebui să aşteptaţi.

— Mult?

— Cam opt zile.

— Nu se poate, sării ca ars. Am nevoie urgentă de îngrijire. Genunchii îmi sângerează, abia mă mai ţin pe picioare.

— N-are nici o importanţă, îmi spuse liniştit portarul, credeţi că aici vine cineva teafăr, întreg cum l-a adus pe lume mă-sa?

— Fă-mi, te rog, imediat legătura cu direcţia, strigai poruncitor. Nu sunt un oarecare. Scosei legitimaţia de revizor contabil în minister şi i-o împinsei sub nas.

— La direcţie e vraişte de o lună şi jumătate. Şeful e plecat la un congres, dincolo. Cât despre genunchii dumneavoastră, priviţi-i bine, ei s-au vindecat de mult.

Faptul că se vindecaseră mă mânie nemaipomenit.

— Îţi jur că erau numai sânge acum câteva minute.

— Nu se poate, domnule, de când vorbim împreună au trecut şase zile.

— Du-te dracului! strigai exasperat. Îţi baţi joc de mine.

— Nu vă tulburaţi. Iată, încep să vă scriu bonul de intrare. Cred că în cea de-a opta zi voi fi gata.

Abia puse punct cu creionul său chimic, că şi apăru un individ înalt, puţin burtos, cu chipul destul de palid, care mă luă în primire. Era sigur că îl cunosc de prin cărţi, se numea Ion Bogdan, n-avea chef să-mi dea alte amănunte. În schimb părea curios să ştie cine sunt eu. Îi spusei că mă ocup cu contabilitatea preventivă, că mă descurc destul de bine, că iau lecţii de evidenţă codificată

şi că sunt încadrat ca ajutor de şef de secţie în minister.

— Ai trecut obişnuit sau prin accident?

— Nu înţeleg.

— Cum ai urcat râpa?

Îi povestii că am ieşit de la un meci de fotbal şi că m-am luat după un individ care semăna cu tata. Râpa am urcat-o târâş.

— Cu ce-ai făcut urmărirea?

— Cu automobilul meu.

— Aha.

— Cum *aha*?

Individul mă scotea din sărite. „Ce fel de oameni sunt ăştia de pe aici?“ mă întrebam, sfărâmând în dinţi o bomboană pe care o descoperisem în buzunar.

Bogdan mă lămuri, fără întârziere, că mă aflam în cvartalul morţilor şi mă asigură că mă voi simţi bine. În câteva săptămâni de adaptare la mediul acesta parfumat, îmi spuse, vei uita totul şi, sper, te vei încadra.

— Aveţi locuri? întrebai automat, obişnuit cu categoriile de-acasă.

— Deocamdată, nu. Asta explică de ce singur dumneata ai ajuns aici. Toţi cei care au mai încercat în ultima vreme n-au reuşit. Li s-au făcut operaţii, au fost trataţi cu streptomicină şi cu cobalt, li s-au transplantat chiar şi inimile, numai să nu mai îngroaşe rândurile celor care nu s-au încadrat încă.

Vorbea ca un patron, astfel că îmi permisei o glumă răutăcioasă:

— Vă rog, lămuriţi-mă, sub ce pavilion navigaţi?

— Albastru şi verde. De la intrare se putea constata uşor.

Mă duse într-un birou, în care câţiva funcţionari lucrau la maşini electronice. Le cunoşteam. Erau B.W. 548, Olivetti. Bune maşini!

— Aici se va studia situaţia dumitale cu toată grija.

O soră mă luă în primire, îmi sumese mâneca şi-mi înţepă vena. Înţelesei că mi se întocmea fişa de sănătate. Sora îmi spuse cu drăgălaşă bunăvoinţă că s-a trimis vorbă lui Alexandru Odobescu să vină să mă ia în primire. E un om admirabil şi mă voi simţi bine cu el, adăugase sora.

Alexandru Odobescu apăru imediat, călare pe un scuter. Veni să-mi strângă mâna.

Când îi atinsei pielea albă şi rece a degetelor, acele degete cu care şi-a preparat ca un farmacist sinuciderea, sângele îmi alunecă dintr-odată în tălpile picioarelor şi căzui la pământ, aşa cum numai un corp neînsufleţit poate să cadă.

Foarte amabil domnul Odobescu! Mă instală într-o cameră confortabilă şi-mi indică toate comodităţile de care mă puteam bucura. Chiar a doua zi dimineaţă veni să mă ia să-mi arate oraşul. Era îmbrăcat într-un costum culoarea oului de raţă, purta ghete înalte, pălărie de fetru cu boruri largi, mănuşi reiate.

— Te-ai odihnit bine, sper.

— Admirabil, mulţumesc pentru întrebare.

— Atunci putem porni.

Îmi spuse că oraşul morţilor este foarte mare, de două ori şi jumătate mai întins decât Londra, că în general este greu să întâlneşti persoane cunoscute, pentru că morţii sunt destul de ocupaţi, intră la treburile lor dimineaţa, devreme, şi se înapoiază acasă abia după ora şase seara. El s-a adaptat greu la această viaţă, cu toate acestea o consideră interesantă şi promiţătoare de unele satisfacţii, în viitor. Mă convinse că murisem într-un accident de automobil, ceea ce era cu totul senzaţional. Se arătă destul de indiferent la câteva veşti pe care i le aduceam. Tresări numai când îi vorbii despre Lucian Blaga.

— Cine e ăsta, de spui că a scris o carte despre spaţiul mioritic? zise.

— Un om alb şi înalt ca şi Negoiul, îi explicai, oarecum stânjenit de o asemenea prezentare.

— Când a trăit?

— Între 1895 şi 1961.

— Nu ştiu. E de presupus că el a auzit de mine…

— Vă aprecia…

— Mă bucură ce-mi spui. Am speranţa că într-o zi am să-l întâlnesc. S-a născut, de altfel, în anul când eu muream.

Îi mărturisii că şi eu sper să-mi întâlnesc tatăl, plecat dintre cei vii în 1938.

— Rudele, mai ales cele apropiate, sunt foarte greu de găsit. Morţii trăiesc în colonii, au legile lor foarte diferite unele de altele, au ocupaţiile lor stranii…

— Cu toate acestea, voi persevera.

Înaintam pe un larg bulevard, cu magazine mari, în care era o vie animaţie. Odobescu îmi arătă o clădire cu treisprezece etaje, cu pereţi de sticlă, prin care se zăreau oameni agitându-se, muncind febril. Aşa trebuie să arate un furnicar secţionat.

— Aici se află Ioneştii, îmi spuse bunul meu ghid, arătând cu degetul, sunt toţi textilişti şi confecţionează prosoape, batiste şi tişlaifere. Au o meserie grea, trebuie să suporte timp de zece ore pe zi zgomotul infernal al războaielor de ţesut, al maşinilor de cusut, al agregatelor de capsat şi împachetat. Pavilionul acela învecinat e al administraţiei. Acolo lucrează numai Zamfireşti. Ei ţin evidenţa, ei fac corespondenţa, ei organizează desfacerea şi repartiţia.

— Duiliu Zamfirescu ar putea fi aflat acolo? întrebai.

— Uite, la asta nu m-am gândit, spuse maestrul meu; de bună seamă că trebuie să lucreze acolo. Dar cine îl mai poate identifica? Munca este foarte brută, uniformizează spiritele şi turteşte orice fel de expansiune a personalităţii.

Fui foarte întristat de cele ce auzeam, aşa că întorsei privirea în partea opusă.

— Să fii recunoscut după moarte, chiar îngropat în nenorociri danteşti, tot ar mai fi o consolare. Dar să nu mai fii deosebit de nimeni, în gloata de oameni cu acelaşi nume, e cumplit. Priveşte acolo, în fund. Sunt antrepozitele unde îşi duc traiul Petreştii, Manoleştii, Paraschiveştii, Predeştii, Udreştii.

— Camil…, exclamai nefericit.

Maestrul meu nu auzi, aşa că trecurăm mai departe. El îmi arătă străzile comerciale, acolo unde se aflau cei ce făceau serviciile alimentare – Vasileştii, Bumbeştii, Mihăileştii, Popeştii, Niculeştii, Mateeştii, marele neam al lui Udroiu.

— Udreştii parcă erau în altă parte…

— Dar acesta este neamul Udroiu, nu Udrescu. E o categorie distinctă.

Un uriaş bloc, numai sticlă şi oţel, domina piaţa principală. Întrebai cine munceşte acolo, Odobescu privi înainte, puţin iritat:

— Acolo nu munceşte nimeni. Clădirea aparţine Creioneştilor.

— Există un nume Creionescu? făcui uimit.

— Da, o singură familie. Sunt doar trei oameni care poartă acest nume. Ei posedă o avere fabuloasă. Cele cinci căsoaie ce se zăresc în fundul pieţei sunt fabricile lor.

Odobescu îmi vorbi despre spiritul lor practic neîndoielnic. Nimeni nu neagă, această însuşire a adus prosperitate întreprinderilor, o afacere mai mare nu era de conceput. Dar ei îşi consideră contribuţia de inteligenţă de o mie de ori mai valoroasă decât truda, de multe ori nu lipsită de abilitate, a miilor de salariaţi.

— Printre Gavrileştii, Protopopeştii, Vidrarii, Panaiteştii, Pufanii care muncesc acolo, sunt unele spirite foarte întreprinzătoare. Au drepturi ca dumneata şi ca oricare altul, spuse Odobescu.

— Sunt şi unele nume de familie mai puţin frecvente, spusei eu, de pildă Maftei. Ce fac acestea?

Odobescu zâmbi şi-mi arătă o firmă.

— Întâmplarea face ca Mafteii, câţiva zeci de oameni, să-şi aibă locul aici. Au atelier de legătorie şi reparaţii de acvarii pentru peştii domestici. Dar văd, domnule, că eşti preocupat de problema numelor…

— Da, chestiunea m-a interesat. Am citit şi o carte de Iorgu Iordan despre numele româneşti şi originea lor.

— De ce n-ai făcut un dicţionar de nume? Ar fi fost interesant, te asigur, spuse Odobescu.

— Nu mi-a trecut prin minte, mărturisii eu. În afară de aceasta, nu aş fi fost pregătit pentru o asemenea întreprindere. Fără o oarecare pregătire ştiinţifică…

— Nu sunt de părerea dumitale. Eu am scris un tratat de vânătoare, poate l-ai şi citit, fără preocuparea de-a învăţa cum se trage cu puşca. Un fals tratat…

— Îl cunosc, cum nu, spusei, numai că oamenii nu vă iartă pentru o asemenea scriere care îi scoate din înţelegerile lor.

— Poate că nu l-am făcut suficient de atractiv…

— Nu cred. Am văzut zilele trecute la televizor un excelent film de Orson Welles, *Falstaff*, în care un întreg spirit britanic, dezbătând o idee eternă – conflictul dintre satisfacţia senzuală şi îndatoririle civice şi cele faţă de istorie, faţă de supuşi –, este tradus magistral într-un limbaj voit (şi poate concesiv) de supraproducţie. Filmul avea nişte momente de o pură, pătrunzătoare observaţie umană, fiind totodată construit cât se poate de riguros. Ei bine, câţiva prieteni care se aflau alături căscau, comentând sărăcia peliculei, în timp ce pe ecran se construia un mozaic de parabole.

— În vremea din urmă, alterarea bunului-gust e un fapt. Dacă oamenii citesc cărţi de mâna a doua

şi urmăresc spectacole cu *suspense*, e şi explicabil. Toată înţelepciunea este să-ţi păstrezi luciditatea şi să nu crezi, împreună cu babele de la coafor, că lumea s-a stricat, că are alte nevoi. Când s-a introdus pe linia Bucureşti–Giurgiu primul tren de pasageri, iar cucoanele din vagon se uitau pe fereastră, cei de pe câmp îşi făceau cruce, jurând că s-a stricat lumea. Inadaptarea la realităţile noi e ridicolă, dar nu mai puţin adaptarea prea rapidă.

— Mă credeţi că întotdeauna am încercat, în asemenea situaţii, sentimentul inferiorităţii? Eram singur, cei care strâmbau din nas la lucruri admirabile reprezentau o majoritate covârşitoare.

— Asta nu e concludent. Priveşte, în acest cartier se află Brădăţenii, Irimeştii, Buneştii, Bărbuleştii, Brăneştii. Ştiu despre ultimii că se ocupă cu scrierea de firme şi anunţuri… Îmi pare sincer rău că n-ai compus un dicţionar onomastic. Fără pretenţii ştiinţifice. Numai cu scopul de-a repeta, în câteva sute de pagini, tonul unui om sincer şi necontrafăcut de informaţii false despre oameni şi vremuri. Să fi dat impresia de joc gratuit, dar să fi revizuit multe dintre prejudecăţile noastre, care se pot rezuma la putere, deţinerea exclusivă a adevărului, mirajul numărului statistic şi câte altele.

— V-aş fi imitat…

— Mania originalităţii absolute, altă prejudecată a timpurilor moderne! Şi eu am luat ideea lui *Pseudokynegetikos* de la alţii: italienii Renaşterii au scris sute de tratate, unele intenţionat false, despre tot ce-ţi trece prin minte. Apoi câţi Don Juani, Fauşti şi Wertheri, ca să nu mai spun de Oedipi şi Prometei s-au tot scris! S-a întâmplat ceva?

Maestrul meu ridică din umeri, înciudat, şi încheie:

— Marea literatură reia neobosit o formulă veche cu pretenţia de a o încheia, de fiecare dată, pentru totdeauna.

Trecurăm printr-o uliţă îngustă, ici-colo acoperită cu plafoane de sticlă, şi ieşirăm într-o piaţă. Bunul meu însoţitor îmi propuse să facem ocolul ei. Abia atunci observai că spaţiul aproape circular este înconjurat de un fel de cuşti, închise însă numai pe trei părţi, semănând întocmai cu scenele teatrelor. În fiecare se aflau multe personaje. Odobescu spuse, privind una dintre ele:

— Aici se află Cărpinişenii. Iată-l pe marele poet Paul C. Cărpinişanu solicitând unui redactor să-i publice versurile. Redactorul îi promite: chiar mâine-dimineaţă două dintre poezii vor vedea lumina tiparului. Acum însemnează cu creion roşu poeziile alese şi le aşază într-un sertar. Nu le-a citit şi nici nu le va citi vreodată. De altfel, revista nici nu apare a doua zi. Vezi-l şi pe Marin Cărpinişanu, socotind câte zile mai are de trăit tatăl său. Profită de ocazie că acela a ieşit să ia aer, îi scotoceşte în bibliotecă, scoate un frumos volum *Pléiade* şi-l aruncă în servietă. Şi iată-l a doua zi vânzându-l anticarului, după care merge cu prietenii să bea un coniac şi să-şi dea aere de om căpătuit.

Apoi, mai încolo:

— Aici se găsesc Leonteştii, oameni temători de Dumnezeu, dar mai ales de oameni. Cel din dreapta scenei, Enache, a aflat că serviciul său urmează să constituie nucleul unei noi întreprinderi. Acum îi vorbeşte directorului său, se interesează slugarnic ce-i face familia, dacă şi-a reparat maşina, când îşi dă ultimul examen la doctorantură. Speră să fie numit el şeful întreprinderii aceleia.

Înfăţişarea lui îmi produse, nu ştiu bine de ce, o amară milă. Întorsei privirea şi trecurăm.

— Ah, maestre scump, iată ce se petrece acolo!

— Ştiu că te umple scârba şi indignarea de ceea ce vezi. Sunt Mitreştii, neam care se dă drept rudă cu toate familiile mari. Cei ce îi hăituiesc astfel, ca pe nişte mistreţi, sunt funcţionarii care au descoperit în actele Mitreştilor neadevărul spuselor

lor. Acum ar vrea din inimă să aibă măcar un secretar de bibliotecă publică văr sau cumnat, spre a-şi afla salvarea. Nimeni nu-i poate scăpa, şi, bieţii, nu le dă în minte să facă la repezeală vreo alianţă. Cum îi mai sfâşie!

— Dar aceia ce fac? întrebai plin de uimire.

— Amară şi nedreaptă soartă au: ştiind că aprecierea oamenilor se câştigă, printre altele, dacă sunt văzuţi la teatru şi la concerte, stau în bănci de dimineaţă până seara şi ascultă muzică de Petre Mitrescu, lucrări simfonice anoste şi de foarte ample dimensiuni. Din când în când dau afirmativ din cap sau îşi şoptesc cuvinte leşinate, mimând cu sârguinţă admiraţia. Fac şi pauze, când merg să înfulece la bufet răcituri cu usturoi şi să bea limonadă, dar pauzele sunt totuşi rare. Chinul lor e că trebuie să rabde multe ore în şir fără a merge la toaletă. Unii se scapă pe ei în timpul audiţiei. Reprezintă cu toţii familia Amărăştenilor.

— Extraordinar! exclamai privind cuşca următoare. Iată nişte oameni care fumează liniştiţi în fotolii. În spatele lor, ghemuiţi pe vine, se află alţii, care scriu de zor la nişte planşete aşezate pe genunchi. Scena mă mişcă nespus de mult.

— Sunt autorii care au nume şi, în preajmă, *negrii* lor, cei care scriu pentru ei. Priveşte, dragul meu, acela e celebrul eseist Pistol, al cărui nume ai să-l întâlneşti pe multe coperte de cărţi. Fumează liniştit aşteptând ca noul său volum să fie gata. Celălalt, cu barbă albă şi figură de martir, e marele psiholog Pistolescu, expert neegalat încă în lume în domeniul ezitărilor la sugaci. Cele douăzeci şi patru de lucrări întocmite de un colectiv sub îngrijirea sa i-au adus faimă şi bani. *Negrul* care scrie în spatele lui e pe cale de a face o descoperire uluitoare, pe care o va descrie magistral, în stilul care-i este propriu lui Pistolescu. Deocamdată ghemuitul pe vine face experienţele de laborator care-i vor permite să… Pistoleştii sunt intelectuali înzestraţi cu…

Nu putui să ascult ultimele cuvinte ale maestrului meu, în aşa măsură îmi ţiuiau urechile şi-mi lăcrimau ochii.

— Ai să vezi acum, spuse bunul meu ghid, o scenă cu femei. Sunt toate din neamul Bălăşoiu. Două dintre ele călătoresc pe Mediterana, în cabina luxoasă a unei motonave. Vizitează Atena, Pireul, Corintul, Creta, Alexandria şi Sicilia. Scopul călătoriei lor? Cea vârstnică, soţia unui inginer horticol dintr-un mare institut, trebuie neapărat să-i cumpere celei tinere, fiica ei, trusoul. Nu poate decât de la Atena. Se găsesc acolo frumoase rochii de mireasă, chiar şi lămâiţă împletită în patru. Iată-le, au ieşit pe punte, s-au aşezat în şezlonguri şi notează acum mărfurile de căutat la prima escală. Nu pot fi liniştite, un tânăr le tot deranjează cu exclamaţiile lui nesăbuite la vederea insulelor răspândite sub cerul de un albastru nefiresc.

Întristat de neliniştea lor, făcui alţi paşi, stăpânindu-mi o lacrimă ce dădea să-mi acopere vederea.

— În această cuşcă întunecată şi plină de fum de tutun îşi trec orele Firuleştii. Sortiţi să joace pocher fără încetare, aceşti nefericiţi îşi găsesc o consolare punând ordine în treburile lăsate în voia soartei la serviciile lor. Marele Firulescu e de părere ca micul Firulescu să primească postul de director la expediţia mărfurilor. Faptul că n-are decât două clase primare şi că până acum a încurcat numeroase cuburi şi un joc de domino va fi şters din biografia lui, printr-o înţelegere cu Tăslăoanu de la Muncă şi salarii. Firulescu I, ciocnind un pahar de vin cu Firulescu II, îşi simte inima încălzită de o dragoste spontană. Firulescu II e un cretin incurabil, o ştie foarte bine. Promovat, încurajat cu vorbe bărbăteşti, va putea fi făcut inspector peste reţeaua de diversificaţii. Acum se îmbrăţişează. Ceilalţi, Firulescu III, IV şi VI (Firulescu V lipseşte, e în străinătate), sunt

parteneri ideali, au cărţi frumoase şi, când trebuie, ştiu să piardă elegant. Firulescu I îşi notează pe carnet numele lor, în ordinea numărului. Pe cei de la VI la CVI, jucători de cărţi tot atât de talentaţi, tot atât de inteligenţi, Firulescu I îi va ţine minte. Memoria afectivă nu-i lipseşte.

— Ştii, maestre, spusei, nu există pe lume un chin mai mare decât să ţii minte numele oamenilor…

— Mie îmi spui? făcu Odobescu, şi oftă.

Sub o scară aflarăm o cuşcă cu două paturi.

— Ţine-te bine, zise maestrul meu, aici este sectorul ilustrului neam Caragiale.

Numele pronunţat îmi înfipse în inimă un cui, prin rana căruia simţeam cum mi se scurge gâlgâind tot sângele din trup.

— Dar nu zăresc pe nimeni, spusei.

— Stau ascunşi după acea uşă, ţinându-şi răsuflarea spre a nu fi descoperiţi. Neamuri rele, Caionii, Pătraşcu, Şoflete, Moraru, Popândău, Şerbescu, Pupăză, Naumescu, Cantacuzino, Mierlescu, Literatu, Trahanache, Farfuridi, Procopiu, Mardare, Dragomirescu îi pândesc ca să-i scuipe şi să-i fluiere. Bătrânul a fost dat afară din serviciu odată cu altul, venit mai de curând, Bacovia, şi i s-au imputat trei servicii de ceai şi o macara. Celălalt…

— Matei! strigai.

— Da, Matei, e considerat drept un corupător de minori. Nu e rău pe lume pe care să nu-l fi făcut, după spusa familiilor învecinate.

— Nu-i putem vedea? Aş dori din inimă…

— Să-i expunem urii generale? Nu mi-aş ierta un accident cât de neînsemnat.

Maestrul îmi prinse bărbăteşte braţul şi mă târî mai departe, nu înainte de-a surprinde, în muchia uşii, o pălărie pe care o recunoscui de îndată. La vederea ei, glasul îmi răguşi, astfel că nu putui protesta.

— În această cuşcă se află Grigoreştii, Bolovăneştii şi Avrameştii. Nenorocirea vieţii lor este că nu ştiu nici ei înşişi din ce au trăit, din ce trăiesc. Se plimbă cu mâinile în buzunare, vând cârpe şi cumpără brăţări de aur, împrumută pantofi de lac pentru ceremonii şi primesc drept răsplată pensii mari. Cei mai mulţi au bani în bănci, fac parte din consilii de administraţie, ţin case cu chirie în Bucureşti şi au amante în Craiova. Chestia asta din urmă s-a aflat uşor: Craiova e totuşi un oraş mic, cu urechi multe.

Maestrul meu era perfect informat.

— Iată-i şi pe Istrăteşti, chicoti Odobescu în faţa unei cuşti închise cu grătar, în care nu distingeam decât silueta unor maimuţe. Sunt spiritele alese ale oraşului.

— Cozile le sunt frizate şi împodobite cu panglici.

— Au mintea plină cu exemple elocvente. Nu le scapă nici o ocazie să arate ce ştiu şi cât pot. Priveşte-o pe aceea semănând cu o bucătăreasă. E preşedintele societăţii intelectualilor, cu sediul în Strada Arcului 20. Schimonoseala ei, cu sau fără oglindă, le entuziasmează pe celelalte, care nu reuşesc să o imite întocmai. Un Istrătescu foarte interesant lipseşte acum, probabil are de ţinut o conferinţă la radio. Păcat. Să ne mulţumim aruncând alune celorlalţi Istrătescu. Uite-l pe ăsta urâtu'!

Nu mă putui abţine şi-i adresai câteva cuvinte:

— Spuneţi-mi, domnule Istrătescu, ce ziceţi de tulburările feministe din Paraguay?

— Dacă analizăm cadrul în care se desfăşoară, cu considerarea contextului şi a condiţiilor obiective… Principiile… Fă… fi… fă…

Renunţai la restul scremetelor şi chiţcăielilor sale, întristat peste măsură că aceste fiinţe simpatice n-au fost înzestrate cu vorbirea omenească. Bunul meu însoţitor simţi efectul întrebării mele:

— Dacă ţi-ai putea închipui cât de invidiaţi sunt aceşti indivizi! Toţi Frăţilă, Manoilescu, Prodănescu, Schiau le studiază, de dimineaţă până seara, mişcările şi încearcă să-i imite. Zadarnic. Nu e chiar aşa de uşor.

Simţii în inimă tristeţea sinceră pentru nereuşita acelora, pentru zadarnica lor străduinţă.

În cuşca vecină se aflau corupătorii. Se numeau Scărlătescu şi pe chipul lor distingeai de la prima ochire inteligenţa vie. Ilustrul meu însoţitor îmi vorbi despre ei astfel:

— Aceştia au norocul că posedă, spre deosebire de cei de mai înainte, aparate optice Zeiss. Nu fac altceva decât să studieze moralitatea celorlalţi. Poţi fi un om exemplar, cu familie cinstită. Dacă însă, într-o sâmbătă seara, ai întâlnit din întâmplare o fostă colegă de facultate şi i-ai sărutat mâna, şi ţi-ai mai manifestat şi bucuria, eşti pierdut. Te cheamă la catedra lor, îţi pun întrebări-încuietoare, te ameninţă cu rămânerea la colţ sau cu tragerea de perciuni, apoi îţi propun un cadou. Uneori îţi oferă o plimbare cu barca sau tragerea la semn. Curând devii omul lor şi nu mai poţi nici măcar scuipa fără să le aduci un serviciu. Dacă nu bei, vei merge cu ei ca să bei, dacă nu-ţi plac femeile, fiind întâmplător castrat, te vor culca cu o femeie căreia îi vei fi amant supravegheat toată viaţa.

— Se poate aşa ceva? tresării eu.

— Perfect: orice fisură a vieţii tale se vede perfect la microscop.

Odobescu dădu să facă un pas mai departe. Spusei:

— Îţi mulţumesc, maestre, îmi este de-ajuns. Aş vrea să ne oprim aici. Cele văzute m-au copleşit.

— Nu înainte de a vedea scena Dudeştilor, a Petrăcheştilor şi Brânzeştilor.

Îmi arătă o cuşcă enormă, cu cabinete separate, cu o plafonieră în mijloc, fabricată în Austria.

Văzui o mulţime de oameni ridicaţi în picioare pe bănci, pe etajere, pe scaune. Se băteau toţi,

vehement, cu pumnii în piept.

— Vai de ei, exclamai îndurerat.

— Se bat totuşi destul de uşor, cu toate că produc un uruit de tobe sparte. Nu-i plânge. Nu o fac decât pentru scurtă vreme, pentru că cei mai destoinici sunt repede solicitaţi să descurce treburi bine plătite, în altă parte.

Cuvintele lui mă liniştiră întru câtva, spectacolul era însă dureros, astfel că păşii mai departe. Ceasul arăta ora douăzeci. Era vremea să ne înapoiem la hotelul ce-mi fusese repartizat.

A doua zi de dimineaţă, Odobescu veni din nou să mă scoată în oraş. Amabilitatea lui este copleşitoare şi va trebui să mă gândesc, în zilele următoare, să-i fac un cadou. Ce-ar fi să-i dăruiesc ceasul meu? Merge puţin înainte, dar arată cu destulă precizie ora exactă a lumii de dincolo.

— Sper că n-ai făcut imprudenţe în lipsa mea, spuse.

— Am dormit buştean. Am impresia că numai în climatul somnului de veci se poate dormi bine, reconfortant.

— Sunt destui şi pe acolo, pe jos, care dorm tun. Jumătate din timpul în care ar putea face o treabă bună ei îl petrec în pat. E o formă de evaziune, cea mai scuzabilă. Nu dorm din lene, ci din laşitate, aşa cum amânarea sinuciderii, concluzie firească a constatărilor lumeşti, nu înseamnă curaj, ci frică. Sper că sunt şi destui cei care păstrează neatinsă lumina luciditătii.

— Am cunoscut câţiva, mărturisii eu.

— Dacă atunci când ai stins veioza, ai stins totodată şi flăcăruia neliniştilor tale, eşti un om pierdut. Frânată prin somn, vitalitatea o ia a doua zi de la capăt cu mare întârziere, cu opinteli, de la stadiul de moluscă, şi până seara evoluţia n-are timp să mai urce la nivelul uman. Aceşti bipezi zgâlţâiţi de frică îşi ascund capul în pernă convinşi că astfel înlătură pericolele care-i ameninţă.

— Ei pretind că ating vârste patriarhale…

— Le vor atinge, neîndoios, Dumnezeu să-i binecuvânteze, zise Odobescu împreunându-şi palmele. Apoi: Când te-am întrebat dacă nu ai făcut vreo imprudenţă, m-am gândit dacă nu ai stat cumva de vorbă cu indivizii care foiesc prin holul hotelului…

— Sunt pederaşti?

— Vai, nu! Se pretind ceea ce nu sunt. Un general care se învârte în fiecare zi prin cafeneaua de la parter e, de fapt, doar un biet frizer cu o calificare îndoielnică. O distinsă doamnă blondă, înaltă, ce se prezintă conferenţiar universitar, nu e altceva decât o codoaşă, ce-i drept stilată, înrăită. Uneori apare la biroul de schimb un frumos domn în haine bleumarin, cu o pelerină gri aruncată peste umeri. E un interlocutor încântător, un *bon viveur*. Când spune că e mare avocat să nu-l crezi: a făcut o şcoală de stenografie şi a citit de-a lungul vieţii lui doar un manual de economie politică. A ştiut să dea fermecător din coadă, astfel că a obţinut încrederea tuturor celor cărora li s-a adresat. De la o vreme e expert. Afacerile îi merg de minune. E amicul cel mai apropiat al primarului.

După o pauză, Odobescu continuă astfel:

— Ceea ce te dă peste cap la toţi aceşti oameni sunt concizia, precizia şi incizia cu care fixează problemele date. Eu am învăţat câte ceva în şcoli, am mai şi citit în unele clipe de răgaz. N-am vorbit niciodată în faţa oamenilor fără panica de a nu fi în stare să spun ceva care să-i intereseze. Din două scaune identice aşezate în faţa mea, am ales întotdeauna pe cel care, dacă nu avea în realitate un semn de degradare, măcar mi-a părut pentru o clipă inferior. Hainele de proastă calitate le-am preferat tuturor celorlalte din acelaşi motiv. Am impresia că vrei şi poţi să mă înţelegi…

Drept orice răspuns, îi luai mâna moale, prea albă, şi i-o strânsei într-a mea.

— Te bănuiam de insomnii în nopţile tale obişnuite… zise apoi.

— Ai înţeles bine, scumpe maestre, şi mă bucură că îmi confirmi o schiţă de stil pe care am încercat-o cu inima temătoare. Din păcate, dincolo, afară, nu se găseşte nimeni care să ne spună cum e mai bine să procedăm…

— Mă faci să râd. Dar atunci pentru ce mai citeşti cărţile celor care au dat sfaturi omenirii? Sau ai citit rândurile şi, parcurgându-le, ai trecut prea uşor peste exemplele care se aflau în spatele lor?

— Oricum, spusei, sunt liniştit că prietenii mei n-au de unde să afle aceste cuvinte ale noastre. Mi-ar bănui un spirit pus pe răfuială. Fapt e că întotdeauna am încercat să-i conving că s-au conformat prea uşor hainelor secolului. Unul dintre ei, de pildă, care a refuzat să accepte multă vreme condiţiile unei vieţi artificiale, impuse de anumite împrejurări, s-a îndârjit în aşa măsură împotriva lor, încât astăzi nu face altceva decât să le accepte pe toate. A rămas doar cu discursurile sale de altădată, care-l fac să apară îndărătnic; dar discursurile acestea şi-au pierdut din farmec, pe de o parte pentru că nu se mai potrivesc cu aerul său de mic-burghez sigur pe picioare, pe de alta, nu se mai referă totuşi la lucruri esenţiale. Îl supără mai curând calitatea proastă a cusăturii pantofului, şi în acest caz descoperă o mie de vinovaţi, decât impostura sau desfrâul sau altă meteahnă a contemporanilor.

— N-ai încercat să-l convingi că nu e bine?

— Devine furios, sănătatea şi siguranţa îl fac arogant. Se crede superior. Citeşte în scepticismul meu nu o năzuinţă chinuită de a restabili adevăruri, ci o slăbiciune morală.

— Întotdeauna conformiştii au folosit ca argument echilibrul şi sănătatea.

— Dar nu numai atât, maestre: într-o lume în care părerile opuse şi nuanţele dintre ele sunt atât de diverse, în care există argumente zdrobitoare pentru şi contra fumatului, pentru spectacolul de

televiziune şi împotriva lui, pentru medicamentele deconectante şi contra lor, există oricând o replică potrivită şi o explicaţie evidentă, de altă opinie. Tristeţea mea e că niciodată nu se poate trage o linie concludentă sub înfăptuirile noastre. Susţin un stil de viaţă, îl susţin prin existenţa mea de fiecare zi. Adversarul meu spune: e absurd, e bolnăvicios. Demonstrez că, aşa cum e, dă cutare roade. Acela îmi replică imediat: dar ai sacrificat cutare valori, cutare posibilitate; sunt exemple care arată că nu e aşa. Adversarul apelează la alte aspecte, la alte criterii. Opiniile noastre sunt de o subiectivitate demenţială. Să zicem că, după ce mi-am cultivat spiritul cu otrăvuri ce mi-au pus viaţa morală în pericol, marea maladie care mă ucide a născut un monstru ce se cheamă *Colonia penitenciară* şi eu am început să mă numesc Franz Kafka. Interlocutorul mă ia îndată din scurt şi mă dezumflă: omenirea avea nevoie de altceva! Dar ce criterii se iau pentru judecata asta? De unde şi unde încep şi sfârşesc actele utile, valabile, cele trainice şi cu oarecare consecinţă în spaţiul uman?

— După părerea mea, spuse Odobescu, ridicând piciorul pe balustrada de fier a unui pod peste care tocmai treceam, spre a-şi încheia şireturile ghetei, după modesta mea părere, greşeala e că judecăm pe oameni unii printr-alţii. Aplicăm norme şi suntem gata să tăiem cu foarfecele cel mai neînsemnat fir de personalitate expansivă. Fiecare îşi are formula sa strictă. Nu se pot suprapune exact două mâini ale aceleiaşi persoane, cum să pretinzi identităţi între oameni? Ca să putem convieţui în asemenea condiţii, trebuie să fim toleranţi, să judecăm pe celălalt numai cu propriile sale măsuri. Din fericire, legile juridice, de la romani încoace, au lăsat fiecărei prevederi suficiente portiţe de ieşire, pe care obiceiul pământului le-a dibuit şi folosit. Altfel ce ne-am face? Înţeleg că prietenii te-au judecat…

— Au făcut-o din prietenie, maestre. Le-am acordat acest drept şi ei l-au folosit. Nu m-a întristat decât că nu au făcut efortul să mă înţeleagă. Se cunoştea asta după tonul şi ironia, după enervarea şi decizia cuvintelor.

— Şi pe mine m-au judecat prietenii, spuse cu mâhnire Odobescu. Da, era poate bine să existe cineva care să tragă o linie de bilanţ… Închipuie-ţi că viaţa putea fi notată ca la şcoală, de la 1 la 10, cu plusuri şi minusuri, pentru nuanţare. Cu puţină bunăvoinţă aş fi obţinut un 5, ca să promovez.

Întorsei capul spre a nu mi se trăda lacrima ce-mi răsărise în marginea genelor.

Profitând de relaţiile amicale care se stabiliseră între noi cu atâta firească sinceritate, îi mărturisii maestrului meu că, în timpul liber pe care mi-l îngăduie serviciul, scriu. N-am înţeles niciodată dacă este vorba despre o virtute sau de o apucătură rea. Fac literatură, sau poate aşa mi se pare, îi spusei.

— Am priceput asta după câteva semne, îmi întâmpină confesiunea Odobescu. Nu faci rău, zise mai departe, deşi ţi-ai ales o ocupaţie chinuitoare. Literatura bună se produce foarte greu şi este prost răsplătită.

— Dar niciodată nu m-am gândit la răsplată.

— E un fel de a spune confirmării, de care orice artist are nevoie.

Trecurăm repede peste alte consideraţii. Odobescu mă trase după el pe promontoriul unui zid, ruina unui turn cu terasă. Oraşul se afla la picioarele noastre şi pentru o clipă avui impresia că retrăiesc momentul când, aflându-mă pe esplanada de la Pincio, privirea mângâia panorama Romei, întinsă dedesubt, cu acoperişurile şi cupolele sale. Maestrul întinse degetul şi-mi spuse:

— Nimic din ceea ce vezi nu este adevărat. Totul este confecţionat, cu multă strădanie şi imaginaţie, din carton presat, din papură strâns legată şi tencuită. Morţii au ridicat aceste

simulacre spre a-şi potoli dorul de formele lumii în care au trăit. Nostalgiile îi nevrozează.

— Iar cei de dincolo poartă în piept dorul celor de aici. Totuşi cei mai buni, mai sfinţi dintre oameni se află *aici*, spusei.

— Iar acolo, cei pe care i-au lăsat să realizeze tot ce ei n-au reuşit. În ei îşi pun speranţa…

— Deplin şi definitiv sfârşit, nu văd ce mai puteau aştepta…

— Multe: nemurirea, pacea, înţelegerea, îndestularea. Apoi, fiecare visa câte ceva: unul o roată mai rotundă, altul un pământuf de bărbierit fără cusur, o carte cu poveşti, o forfecuţă, toate aceste posibilităţi, aceste o mie de posibilităţi au rămas în grija acelora. Aici nu se pot face decât machete, schiţe în creion, unele construcţii sumare, mai mult şandramale. Raporturile între oameni n-au nimic cinstit. Un îngrozitor birocratism ne răpeşte tot timpul pe care-l avem. Şi, acest timp fiind etern, situaţia este îngrozitoare.

— Credeţi că şi tatăl meu, pe care doresc din suflet să-l reîntâlnesc, suferă de aceleaşi neajunsuri?

— Câtă fermecătoare naivitate! exclamă Odobescu. Nimeni nu scapă de această soartă.

— Aşa cum e, doresc să-l văd.

— Nu cred că e posibil. Pentru aceasta ar trebui să faci o cerere, să o depui la registratură, să aştepţi o aprobare, să obţii ulterior ceva bani, să-ţi procuri mijloacele necesare întreprinderii unei călătorii foarte îndelungate.

— N-aş putea da un anunţ la ziar?

— La ce bun? S-ar putea, prin absurd, ca anunţul să-i parvină. Va trebui să îndeplinească aceleaşi complicate formalităţi. Vă veţi căuta secole şi milenii, şi nu vă veţi afla. Dar ce-ţi închipuiai?

— Mă cred vrednic, maestre, sunt în stare să renunţ la somnul meu, la sănătatea care mi-a mai rămas…

— Speră, spuse.

În ochi îi sclipea, abia perceptibil, un fir de întristare.

Seara am mers la concert. O sală nu prea mare, semăna întrucâtva cu Dalles, foarte boltită, cu fotolii comode, îmbrăcate în stofă roşie. Se cânta *Simfonia nr. 13* de Bruckner, începută şi terminată aici. I-am şoptit maestrului meu uimirea pentru faptul că primea multe salutări, din toate părţile.

— Nici unul nu mi-a citit cărţile, spuse Odobescu, în schimb mă cunosc toţi din paginile unei reviste de provincie, în care am ţinut, timp de câteva luni, cronica sportivă.

— Şi dumneata, maestre?

— Fotbalul e foarte interesant. E hazardul pur.

— Ştiu prea bine asta; sunt însă câteva elemente care mă exasperează. În primul rând, faptul că jucătorii sunt nişte brute…

— Nu toţi…

— Apoi: deşi jocul se recomandă drept hazard pur, cum bine spuneaţi, el este bruiat de atâtea comentarii, de atâtea opinii vulgare, de atâtea consideraţii definitive, fanatice…

— Să lăsăm povestea asta. Iată, câţiva sunt deranjaţi de şuşotelile noastre. Dacă insişti să afli răspunsul, haide în foaier, revenim mai târziu.

— Aş vrea, totuşi, să nu pierd simfonia aceasta, n-am ascultat-o niciodată.

— Putem s-o ascultăm şi mai târziu. Am uitat să-ţi spun că ea a început cu mulţi ani în urmă şi continuă, fără întrerupere, până la ziua de apoi. Ştii, Bruckner a scris lucrări monumentale…

Aflai astfel că spectatorii intră şi ies în tot timpul concertului, unii stau câteva zile, alţii câteva săptămâni. Cei care au ascultat partea I, *Allegro moderato*, în tinereţe sunt astăzi moşnegi. Dirijorul e formidabil, continuă să conducă cu aceeaşi pasiune şi cu acelaşi gest precis de mai bine de şaizeci de ani.

— Să ne aşezăm, spuse Odobescu.

Se cânta acum un cutremurător *Andante con moto*, şi oamenii ascultau, cu capetele sprijinite în palmă sau legănându-şi frunţile, acea muzică divină care se revărsa de pretutindeni. Mi-a făcut impresia că unii suferă. Maestrul îmi povesti cum şi el avusese cu câţiva ani în urmă aceeaşi impresie, care, îşi mărturisi regretul, nu se adeverise. Ascultătorii sunt cu totul absenţi la cele ce se întâmplă pe scenă, ei intră fără voia lor la concert, mânaţi de nevoi sufleteşti ce cu greu se pot explica, dar şi pentru a scăpa de ţânţarii care, seara, devin foarte agasanţi. Sala este înzestrată de cârmuire cu pulverizatoare de flit, moderne. Obosiţi de munca excesivă, de grijile lor zilnice şi, mai cu seamă, chinuiţi de regrete, se trântesc în fotolii şi sunt fericiţi să-şi cruţe sau să-şi refacă puţin forţele. La concert nu e nevoie să faci mare lucru: trebuie să dai puţin din cap, să-ţi aşezi pe chip un zâmbet filozof, mai rar să baţi tactul, cu degetul, în aer. Toate acestea se învaţă foarte repede. Se fură din ochi de la vecini.

În timp ce primeam aceste explicaţii, intrară Gârliştenii (tocmai se trecuse la *Allegro vivace*); se aşezară la locurile lor şi, în momentul care urmă, băteau elegant tactul şi se balansau larg în aer, într-o mişcare cu totul diferită măsurii. Sosiră îndată Procopiii, foarte mulţi, foarte gălăgioşi. Făcură acelaşi lucru. Ieşiră însă Mărdăreştii, care stătuseră o săptămână şi erau acum aşteptaţi la masă. Pe un *Minuetto* superb se strecurară înăuntru Vrâncenii, Pupezeştii, Naumeştii. Ultimii, cunoscuţi pentru huliganismul şi indisciplina lor, făcură un tapaj care acoperi cu totul armonia muzicii. Se produseră chiar două incidente mai grave, o femeie fu trântită jos, un căpitan de cavalerie primi un pumn în falcă şi falca i se umflă imediat. Abia se potoliră toate, la sfârşitul acestei părţi, că trebuiră să plece Procopiii. Pentru că fuseseră deranjaţi, încercară să se răzbune, lovind sălbatic cu picioarele pe cei care intrau: Zamfireştii.

Conflictul se încheie repede, pentru că începu îndată un *Scherzo* inspirat, care îmi păru de o frumuseţe neobişnuită. Mai mult decât precizia, la acel dirijor neobosit impresiona puterea de transfigurare. Nu mai era sunet, nu mai era muzică: parcă o flamură imensă flutura deasupra sălii şi ne învăluia, copleşindu-ne. (Flamură neagră, de bună seamă.)

Bucuria ne fu de scurtă durată. Un grup de indivizi, aflai mai apoi că erau Panaiteştii, dădură uşile în lături şi se repeziră la cei ce stăteau pe fotolii, vrând să-i scoată afară cu orice preţ. Cu toată mişcarea vie a părţii, simfonia nu se mai putea auzi. Odobescu îmi explică pe scurt câteva figuri de judo, pe care să le utilizez în caz de nevoie. El îmi mai spuse că locuri sunt destule, dar că toată această intervenţie vădeşte încă o dată răutatea neamului turbulent al Panaiteştilor.

Mă trezii târât de nişte braţe vânjoase într-un colţ al sălii şi cineva îmi puse piedică. Dădui să mă ridic, dar un pantof de lac mă apăsă pe piept. Strigai din toate puterile. Odobescu, bunul meu ghid, urmărise scena şi, prin câteva lovituri scurte, mă despresură. Odată ridicat în picioare, îmi amintii figurile pe care mi le recomandase, astfel că, în timp ce se trecea la un *Adaggio alla Polacca*, culcai din câteva mişcări pe toţi agresorii. Ne reaşezarăm. Îmi ştersei sângele care-mi venise pe nas şi reintrai în lumea minunată a muzicii. Nu ascultai mult şi cineva de lângă mine exclamă:

— Vin Caloienii!

Nu-mi putui stăpâni nedumerirea, aşa că spusei:

— Nu înţeleg ceva, maestre. Cum se face că toţi aceştia sunt constituiţi în grupuri de familii, iar eu nu-mi pot regăsi neamurile, pe tata în primul rând?

— Vei înţelege mai târziu toate acestea. Deocamdată să ascultăm. E atâta fineţe în această parte a simfoniei! Îmi aminteşte de marele Rossini.

Avea dreptate. Iar dirijorul ştia să însufleţească cu atâta entuziasm orchestra lui neobosită! Nu

terminarăm bine ideea, că o bubuitură oribilă zgudui sala. Câteva globuri ale candelabrului căzură în cioburi lângă noi, zornăind.

— Caloienii lucrează cu trotil, îmi explică Odobescu.

— Nu, nu, de data asta au folosit un exploziv mai puternic, îl corectă un domn elegant, care stătea pe fotoliul de lângă mine, continuând să zâmbească şi să bată măsura.

— Aş prefera să ieşim, spusei.

— În nici un caz, zise Odobescu. Am stat foarte puţin, cei de aici, intoleranţi faţă de indiferenţa altora, ne-ar pedepsi.

Urmă o scurtă încăierare între Caloieni şi cei din sectorul A – Năstăseştii şi Rizeştii – soldată cu opt răniţi şi câteva fotolii răsturnate. *Andantele* care se cântă în acest răstimp îmi păru puţin prea afectat, întrucâtva melodramatic, ceea ce îi şi mărturisii maestrului meu. Drept răspuns, el:

— Fereşte capul! strigă.

— Paştele… strigai, la rândul meu.

Pe lângă ureche îmi trecuse un colet care, ajuns în fundul sălii, explodă însoţit de flăcări şi praf.

Muzica înnobilează spiritele. De asta m-am convins încă o dată: Caloienii încetară brusc ostilităţile şi căzură în fotolii, lăsându-se pătrunşi de armonia moleşitoare.

Restul serii îl petrecurăm fără alte incidente, cu toate că au mai trecut prin sală multe familii. Când, într-un târziu, ne-am ridicat să plecăm, publicul era cu totul altul decât cel de la început. Îmi dădui seama cu emoţie că muzica lui Bruckner nu binecuvânta numai familii foarte numeroase, dar chiar generaţii întregi.

În stradă, respirarăm aerul curat al serii, aprinserăm câte o ţigară şi ne simţirăm amândoi ca renăscuţi.

— Cu tot entuziasmul său, spuse Odobescu vorbind despre dirijorul pe care-l admirasem mai

înainte, cred că nu va putea continua aşa mai mult de o sută de ani… E bătrân şi, se pare, cardiac…

De dimineaţă, maestrul meu mă duse în cartierul P2–B5, la locul unde lăsaserăm cuştile alaltăieri seara.

— Să continuăm. Priveşte acolo, în cămăruţa aceea: indivizii pe care-i vezi atât de agitaţi sunt Lumânărarii.

— Vai de ei, spusei, n-am văzut încă oameni mai agitaţi.

Bărbaţii aceia erau împărţiţi în câteva grupe. Unii, pe la mese, pe podea, pe paturi, citeau febril cărţi groase şi făceau sublinieri. Alţii, cu ochii pironiţi în tavan, învăţau ceva pe de rost. În fine, o altă categorie se repezea la rampă să spună, pe nerăsuflate, un fel de scurte poezioare, însoţind totul cu gesturi ferme, accentuate egal, ca o demonstraţie.

— Mă cuprinde mila când îi văd cât sunt de agitaţi.

— Aceştia sunt citatomanii, mă lămuri maestrul, specie foarte curioasă, dacă stai să te gândeşti. Au o putere de muncă formidabilă şi o memorie foarte bună. Fac o treabă excelentă. Într-o zi, două maşini erau să se ciocnească în faţa tarabei lor. Cu un singur citat din Aristotel, Vasile Gh. Lumânăraru a schimbat direcţia uneia şi accidentul a putut fi evitat.

Alături se aflau nişte fiinţe liniştite, cu aere filozofale. Cuşca lor era împărţită în două, printr-o dungă trasă pe duşumea. Cineva ridica în palmă o bilă albă. Îndată, indivizii strigau că e albă. Apoi se deplasau în partea cealaltă a liniei şi aşteptau. Acelaşi conducător al jocului ridica din nou bila albă. Indivizii tresăreau şi strigau: e neagră.

— Fii bun, maestre, şi explică-mi: ce joc e acesta?

— Nu e un joc. Aici trăiesc Morăreştii. Acasă, adică în spaţiul de dincoace de linia de pe duşumea, ei cred una, iar dincolo, în societate, alta.

Am verificat eu însumi: nu e vorba de nici o convenţie. Ei cred de fiecare dată cu maximă sinceritate…

Ne îndepărtarăm de locul în care uimirea îmi umezise ochii.

— Iată o altă specie demnă de toată atenţia, zise Odobescu. Ăştia sunt Mălăierii, Ulierii, Protopopeştii, Frânculeştii, Nestoreştii…

— Şi ce fac?

— Ei văd ceea ce noi nu vedem.

— Ferice de ei.

Aflai că aceşti oameni ştiu să stabilească legături între fenomene.

— Sunt filozofi! exclamai.

— Nu. Filozofii au un institut aparte. Mălăierii, de pildă, ştiu cu precizie că, dacă ai întârziat de dimineaţă la serviciu, asta se datorează faptului că ai citit, cu douăzeci de ani în urmă, o carte ce propovăduia anarhismul. Ceilalţi, Protopopeştii, pun în legătură ezitarea ta de a-ţi cumpăra pantofi cu situaţia precară a populaţiei Orero din Mato Grosso. Frânculeştii sunt cei mai perspicace: ei stabilesc cu maximă siguranţă legătura dintre apetitul tău la masă şi petele solare.

În cuşca de alături se aflau Nuceştii, Răduleştii, Bonifaciu, Bărbăteştii. Aveau cu toţii un aer blând, elegiac, şi se ţineau frăţeşte pe după umăr.

— Şi ei? întrebai. Mă emoţionează prietenia lor.

— Se ţin astfel ca să nu scape. Au fost în viaţă bătăuşi electorali, jandarmi, monitori şi pedagogi şcolari, şoferi, propovăduitori ai unor secte religioase. Propun să trecem mai departe, cine ştie dacă nu se desfac pe negândite din strânsoare, şi atunci e vai de noi…

Aflai cu cea mai puternică bucurie că, în mijlocul pieţei, stă singur şi uitat de toţi văru-meu Cornel. Odobescu îl cunoscuse. Îi făcuse o impresie bună. Ne îndreptarăm spre el. Stătea liniştit într-un fotoliu şi privea cerul pe care altădată zburdase cu I.A.R.-ul lui.

— Dacă ai şti ce fericit sunt, dragă Corneluş, că te revăd.

Cornel nu răspunse. Repetai cuvintele, dar vărumeu continua să tacă, nemişcat. Odobescu mă trase de mânecă, vrând să mă îndepărteze de omul care tăcea. Mă opusei cu oarecare violenţă:

— Cornele, Corneluş…

Exasperat, îi luai mâna. Mâna era rece. Trupul îi era neînsufleţit.

— Cum e posibil aşa ceva? strigai deznădăjduit.

— Am uitat să-ţi spun: mulţi dintre cei care vin aici nu rezistă condiţiilor şi, după o suferinţă de câţiva ani, îşi dau sufletul. Lui Ţuculescu, nu ştiu dacă ai auzit de acest băiat, i s-a întâmplat la fel.

— Şi dacă mor şi aici, unde se duc?

— Nu ştiu. Cred că după moarte nu-i mai aşteaptă nimic.

— Aşa credeam şi înainte de a veni aici.

— Sunt lucruri pe care nu le-am cercetat şi, de altfel, mă interesează prea puţin, spuse cu tristeţe Odobescu. Apoi:

— M-ai întrebat ce e cu familiile astea…

— Da, în timpul concertului de-aseară…

— Uite cum stau lucrurile: Ioneştii, Popeştii, Dumitreştii nu sunt rude între ei. Numele lor nu sunt cele adevărate. Atunci când se fac formele, în loc să li se dea numere de ordine, aşa cum se face pe pământ, morţilor li se atribuie nume dintre cele mai frecvente. Pe Caragiale, cunoscut de mai demult, mi-a fost uşor să-l aflu. Ţi l-am prezentat ca atare. El se numeşte însă Popescu – I.L. Popescu. Pe Ion Rădulescu – fost Creangă – l-ai văzut în învălmăşeala de la concert. Mai erau acolo şi Grigore Alexandrescu, şi Văcărescu Ienăchiţă, şi Cârlova, şi Brătescu-Voineşti, şi alţi scriitori târgovişteni. Ultimii doi erau chiar în rândul nostru de fotolii. Cârlova, fost militar, ţi-a şi strigat: „Fereşte glezna!“ Îţi mai aduci aminte?

Cerul începu să mi se învârtească deasupra capului: şi tata fusese militar!

— Iar tu, maestre, tu cum te numeşti?

Bunul meu ghid zâmbi în bărbie şi-mi răspunse:

— Am un nume atât de caraghios, încât e mai bine să trecem peste acest capitol.

Mă cuprinse prietenește pe după umăr şi mă conduse la cea mai apropiată staţie de autobuz.

(Vezi şi **LAFCADIO**.)

IACOB „Iacob scoase capul pe fereastră şi întrebă: «M-a strigat oare îngerul?»“ (*Apostolul*, XI, 3)

Legat de aceasta, propun cititorului povestirea intitulată:

CEL NICIODATĂ AŞTEPTAT

(*suită în patru părţi*)

Mi-am cercetat încă o dată înfăţişarea în oglindă: chipul, cam obosit, mai păstrează încă unele trăsături interesante, o lumină palidă ce răzbate de dedesubt. Vârsta a stricat, desigur, rigoarea gurii şi linia pură a sprâncenelor. Care dintre ele repeta întotdeauna că-i plac ochii mei? Cum se numea aceea care îmi mângâia obrazul căutând un loc unic pe care să-l sărute? Cine mai ştie?!

Cravata îmi vine bine, butonii de la cămaşă sclipesc frumos pe manşetă. Pieptul e încă drept, bărbătesc. Pot ieşi.

Urcai treptele blocului, căutai numărul 18. Era probabil la etajul I.

La uşa numită, sunai lung, tremurând de emoţie. O femeie înaltă, cu ovalul feţei luminat pe jumătate, ca în tablourile flamanzilor, îmi deschise. Cu o voce plăcută mă pofti să intru.

Abia mă aşezai în fotoliul oferit cu amabilitate, şi femeia, care până atunci fusese foarte tandră în cele câteva cuvinte de întâmpinare, îmi spuse:

— Nu pot să nu-ţi mărturisesc nedumerirea mea: mă aşteptam să fii un bărbat ceva mai scund, blond şi cu ochii verzi. Aşa mi-ai fost descris.

Dumneata arăţi, dimpotrivă, înalt, brun şi cu ochii căprui.

— În schimb, înfăţişarea dumitale este întocmai cea a portretului pe care mi l-a schiţat Jolly.

— Acum ce putem face?

— Propun să desfacem acel album de fotografii şi să ne distrăm, spusei.

— Ce rost are?

O clipă furăm stânjeniţi şi tăcurăm.

— Ţi-aş putea cânta la pian. Ştiu o nocturnă de Czibulka, spuse femeia.

— Sunt nerăbdător să o ascult.

Se aşeză la pian şi cântă. Era în acea muzică ceva tulburător. Când termină, îi spusei părerea mea, anume că muzica aceasta e tulburătoare. Râse.

— Am putea privi pe fereastră, spuse.

— Într-adevăr, am putea să ne distrăm de minune.

De la fereastră se vedea doar un zid de curte interioară, pătat pe alocuri de ploi leşinate. Eram înfiorat. Simţeam cum mâna ei, aşezată pe pervazul ferestrei, se destinde uneori într-un tremur abia perceptibil. Mă ridicai, îmi aprinsei o ţigară şi făcui câţiva paşi prin cameră.

— Cred că nu eşti dumneata, spuse. Mi s-a vorbit altfel despre bărbatul care trebuia să vină.

— Cum ţi s-a vorbit?

— Mai altfel.

Deveniţi întrucâtva familiari unul faţă de celălalt, trecurăm repede şi peste asta.

— Nu fi trist. Se mai fac şi confuzii. În general însă, oamenii se găsesc, chiar dacă unul locuieşte pe o emisferă a globului iar altul pe cealaltă.

— Aceasta este şi convingerea mea, spusei.

Privii, fără să insist, corpul ei mlădios, linia perfectă a coapselor, elasticitatea piciorului sub ciorapii de mătase. Poate că drumul lung până aici m-a obosit şi, se ştie, când eşti obosit rezerva de nelinişte e mai aproape de suprafaţa trăirii.

— Eşti foarte frumoasă, spusei.

— Crezi? – şi îşi înlătură din ochi fâşia de păr lucios care-i cădea mereu pe frunte.

— Simt că aş putea face o pasiune pentru tine.

Se desprinse din mrejele stării de visare în care căzuse ascultând cuvintele mele şi zise:

— Propun un joc admirabil, un joc pe care îl jucam întotdeauna cu Alex: să aşezăm într-o carte semne bine ascunse. Apoi să deschidem cartea. Cine află mai multe semne câştigă.

— Minunat. Sunt gata.

Trăsei primul de trei ori. Nimic. Trase, la rândul ei. Câştigă două semne. Atunci spuse:

— Nu te numeşti Iacob?

— Întocmai.

— Curios.

Mai jucarăm încă un joc. Câştigă din nou, trei semne din trei trageri.

— Îmi pare rău. Nu eşti Iacob.

— Ce idee! Nu mă îndoiesc, cum nu mă îndoiesc că mă aflu acum aici.

— Ştii să săruţi? mă întrebă dintr-odată.

Şi fără să-mi aştepte răspunsul, care, desigur, ar fi fost echivoc, îşi împreună braţele în jurul gâtului meu şi-mi acoperi gura cu buzele ei fierbinţi. O cuprinsei pe după talie, avea o carne tare, fremătătoare, o respiraţie grăbită, şi o culcai dintr-o mişcare pe canapeaua din preajmă.

Ea protestă, se smuci, ieşi în sfârşit din strânsoarea braţelor mele. Spuse:

— Eşti născut la Hunedoara!

— Întocmai. După ce se cunoaşte?

— Am simţit eu. Te cheamă Iacob?

— Aşa mă cheamă.

Atunci îmi propuse să căutăm muzică la radio şi să dansăm.

După dans, gâfâind, râzând ca o nebună, se trânti pe canapea şi începu să plângă. Îi acoperii ochii cu sărutări, îi desfăcui părul, îi cuprinsei în palme rotunjimea sânilor.

— Alex era mai prost decât tine. Îmi placi.

— Nimeni nu m-a învăţat să mângâi astfel. E meritul meu exclusiv.

Se ridică, îmi potrivi tandru cravata şi, devenită dintr-odată alt om, îmi aduse haina.

— Hai, du-te, îmi spuse, m-ai tulburat destul.

Nu reuşii să mă împotrivesc. Deschise uşa, mă sărută înfocat după ureche şi mă împinse afară.

— Îţi voi păstra întotdeauna cea mai frumoasă amintire, mai spuse.

Şi închise uşa în urma mea.

II

Fusesem un elev bun în anul acela, eram în clasa a VI-a şi către sfârşitul anului făcusem chiar câteva demonstraţii de virtuozitate la filozofie şi la literatura română. Cursurile le încheiasem cu succes, aveam note bune la toate materiile. Directorul, care mă simpatiza printre altele şi pentru că recitasem la o serbare câteva strofe dintr-o poezie scrisă de el, mă chemă în cabinetul său şi-mi spuse:

— Ce crezi despre Pătrăşcoiu?

— E un băiat foarte bun.

— Oricât de bun ar fi, nu el merită premiul I, ci tu. Ne-am sfătuit în conferinţă să te scoatem primul.

— Vă mulţumesc. Cred însă că Pătrăşcoiu *vede* mai multă trigonometrie decât mine.

— Lasă modestia. Ştim noi ce ştim.

— Vă mulţumesc pentru încredere.

Eram băiat mare, astfel că ciupirea de obraz cu care mă expedie mi se păru puţin deplasată.

Rămas singur, mă frământai câteva zile, până la festivitatea acordării premiilor. Adică de ce să i se facă o nedreptate lui Pătrăşcoiu, pentru că era o nedreptate vădită, doar calculasem de câteva ori mediile generale. Avea 9,33, iar eu abia 8,99. Nu-mi făcea nici o plăcere s-o iau înainte acelui băiat care nu ştia nimic altceva decât cartea, în timp ce

eu mai jucam şi fotbal, mai fusesem şi la femei, ba chiar primisem şi câteva palme de la un soţ gelos ce mă aflase cu nevastă-sa. Chiar termenul *premiant* îmi era antipatic şi aş fi renunţat bucuros la distincţia ce mi se pregătea.

În ziua festivităţii, destul de indispus de cele întâmplate, stăteam posomorât în rândul meu, ascultând doar cu o ureche fanfara liceului cântând imnul şcolii. Băieţii se distrau râzând de nea Andrei, profesorul de fizică; acela îşi pusese hainele de sărbătoare şi acum săruta foarte neîndemânatic mâinile mamelor venite să-şi felicite copiii sau să le mulţumească profesorilor pentru strădania lor.

Pregătit pentru orice eventualitate, ceea ce arăta că discuţia din cabinetul directorului mă pusese foarte serios pe gânduri, eram îmbrăcat, la rândul meu, în haina albastră, făcută dintr-un costum vechi al lui unchiu-meu.

Fanfara îşi încheiase programul, directorul înaintă câţiva paşi (principalul discurs îl ţinuse, acum se pregătea să anunţe premianţii), îşi scotoci buzunarul de la piept şi scoase de acolo o foaie de hârtie. Îl urmă Gică Pantelimon, pedagogul de la clasele superioare care, ajutat de omul de serviciu, nea Adam, aşează în mijlocul careului masa încărcată cu coroane de lauri şi cărţi.

Începu strigarea. La clasa I se scoaseră pe primul loc doi băieţaşi, ceea ce mă mai linişti, gândindu-mă că soluţia se poate repeta. Aplauze vii, îndelungi salutau fiecare premiere. Urmară clasele cursului superior. Nu se petrecu nimic deosebit nici cu clasa a V-a. Venea rândul nostru.

— Premiul I cu cunună pentru merite deosebite, citi directorul, cu vocea lui de bariton: Nestor G. Nestor.

Eu eram. Simţii că pământul se desface sub mine de silă, dar şi de bucurie. Înaintai către masa cu recompense. În acel moment avui pentru o clipă sentimentul că premiul nu se dă exclusiv pentru

învăţătură. Probabil că profesorii au înţeles că sunt ceva mai înzestrat decât ceilalţi, că-mi răsplătesc sârguinţa la carte, dar şi dexteritatea la patinaj, priceperea la dans, talentul literar vădit în câteva încercări.

Directorul îmi aşează cununa pe creştet, îmi înmânã medalia, aşezată într-o cutioară cu margini de catifea, îmi strânse mâna. Fanfara intonă solemn salutul obişnuit în asemenea momente. Întregul corp profesoral mă împresură, mi se întinseră mâini prieteneşti. Gogu Panaitescu, de germană, mă sărută pe amândoi obrajii.

Făcui reverenţele de rigoare şi mă retrăsei. Colegii mă luară în primire, însuşi Pătrăşcoiu mă felicită, mi s-a părut sincer. Urmară la premiu Danielescu, pe locul II, şi Pătrăşcoiu, pe locul III. În timp ce acesta din urmă primea strângerile de mână cuvenite, directorul avu o ezitare şi chemă lângă sine pe secretarul liceului. Un moment nu înţelesei ce se întâmplă. Apoi se amestecă în discuţie şi Necşulescu, de educaţie fizică. Publicul, elevii începură să murmure. Directorul puse capăt situaţiei improvizând un mic discurs, presărându-l cu vorbe de duh.

— Cer iertare asistenţei pentru confuzia care s-a făcut. La clasa a VI-a, ordinea premiilor a fost eronată. Premiul I cu cunună nu se cuvine lui Nestor G. Nestor, care, dacă va fi silitor, îl va putea obţine cu uşurinţă în clasa următoare, ci lui Pătrăş coiu. Mulţi ani trăiască!

Pătrăşcoiu veni grabnic la mine, îmi smulse din mână cărţile, cutioara cu medalia, şi-mi trase de pe cap coroana. Apoi îmi întinse mâna ca să-l felicit, lăsându-mă să înţeleg că nu-mi face din cele întâmplate nici o vină. Gestul său îmi apăru asemănător celui al lui Napoleon smulgând coroana din mâna Papei, deşi nu cred că studiase capitolul.

— Nestor primeşte menţiune, drept consolare, mai spuse directorul şi îndată trecu la clasa a VII-

a, chemându-l pe premiantul ei, Bobâlcă St. Ariton.

Medalia de tablă pe care o primii am pus-o chiar a doua zi pe linia trenului, la Teiş; trenul a subţiat-o foiţă de ţigară şi mi-am spus că, tăiată în două, ar putea fi făcută blacheuri pentru pantofi.

III

Întâmplarea aceasta mi-a adus în minte o alta, al cărei erou am fost fără voia mea. Mi-a fost povestită de mama. Ea, copil fiind, s-a jucat mult cu păpuşile şi, dintre toate, iubea îndeosebi pe una blondă, Amalia. Îi confecţiona toată ziua toalete, care mai de care mai sofisticată, o spăla după fiecare joacă, o hrănea bine, iar noaptea, de multe ori, se trezea din somn să-i învelească pieptul şi braţele rămase descoperite.

Când s-a căsătorit, mama şi-a luat în casa ei şi păpuşa preferată, căreia, ferindu-se de ochii tatii, îi dădea în continuare îngrijirile obişnuite.

Într-o zi, tata a simţit ceva nefiresc, a urmărit-o când s-a dat jos din pat şi s-a strecurat în camera vecină, şi a surprins-o pe când îşi învelea păpuşa, tolănită într-un sertar, pe o saltea de mătase. Om priceput, cultivat, doar îl citise pe Freud, tata a întors cheia sertarului, punând capăt unei pasiuni bolnăvicioase prea mult întârziate.

Mama suferi mult, dar de dragul tatii nu manifestă mult afectarea ei. Din noaptea aceea de pomină ea se hotărî să aibă o fetiţă şi să-i dea numele Amalia.

Au trecut doi ani şi am venit eu pe lume.

Se zice că eram foarte frumos, că gângueam destul de simpatic, că cercetam cu ochi inteligenţi ungherele plafonului şi că ştiam să cresc fără plânsete şi alte complicaţii.

Când mi-a povestit toate acestea, mama mai zâmbea încă la amintirea păpuşii ei sau la speranţa de a avea o fată. Ea îmi spuse că ar fi vrut să mă boteze Amaliu, dar că îi eram atât de străin, încât

găsise mai potrivit să dubleze numele de familie al lui tata.

IV

Ieri am fost chemat la direcţie să mi se comunice – aşa mi s-a spus – că voi pleca la Paris spre a încheia un contract pentru aducerea în ţară a unei maşini electronice. Am făcut anticameră trei sferturi de oră, aşteptând să se încheie o discuţie începută mai înainte cu şefii serviciilor de prospectare şi investiţii. În răgazul acestei aşteptări, am visat. Se făcea că umblu pe Boulevard des Invalides, pe cheiuri, că traversez Pont Henri IV, că dau ocol Catedralei Notre Dame, că privesc îndelung fântânile de la Versailles. Umblam ca un bezmetic prin cărţile buchiniştilor de pe Sena, beam o limonadă la un bistrou din Cartierul Latin, în aşteptarea redeschiderii Luvrului.

Într-un târziu, consfătuirea sau şedinţa se termină. Secretara intră în cabinetul directorului să mă anunţe. Când ieşi, îmi spuse:

— Nu mai are nevoie de dumneavoastră. Puteţi să vă reîntoarceţi la birou şi, dacă are vreo problemă de lămurit, vă va chema.

Mersei în biroul meu şi dădui telefon lui Mache, să-mi spună când se transmite la televiziune festivalul de muzică concretă de la Strasbourg.

Pe culoar o întâlnii pe Geta S. – o fostă colegă de şcoală – care nu mă mai recunoscu după douăzeci de ani de înstrăinare. Mă întrebă dacă îl cunosc pe domnul Nestor G. Nestor, dacă e adevărat că acela eliberează bonuri pentru repartiţia de maşini electrice şi dacă nu cumva e ocupat. I-am răspuns că nu sunt din minister, că nu cunosc pe nimeni, dar că, după informaţiile mele, stocul de maşini ce fusese disponibil s-a epuizat de o oră şi nu-i rămâne decât să meargă direct la depozit, în strada Popa Tatu nr. 8, la etajul I.

IACOV Vezi **IACOB**.

IADWIGA Vezi **IACOV**.

IAFET Vezi **IADWIGA**.

IAGO Vezi **SHAKESPEARE**.

IAMANDI „Cine nu-l cunoaşte în Călimăneşti pe profesorul de sport Iamandi Marinescu? Când a venit în localitate, acum zece ani, vremea era proastă, ploua aproape în fiecare zi, noroaiele acopereau terenurile de sport. Sportivii care încercau să înjghebeze o oarecare activitate se loveau de bârnele aşezate de-a latul pistelor de alergare. După ce căzeau de câteva ori, renunţau să mai înfrunte lemnul şi indiferenţa localnicilor. Profesorul Iamandi Marinescu a plecat la Cluj să procure câteva vagoane de zgură, apoi a adus de la Suceava un joagăr pentru tăiat bârnele. În sfârşit, a fost la Geneva să cumpere un cronometru şi la Tokio să comande o ştachetă.

La Bucureşti a rezolvat, prin prieteni şi farmece personale, toate problemele care se mai ridicau, inclusiv două haltere.

Astăzi, echipa de fotbal «Izvorul nr. 8» din Călimăneşti s-a calificat în finală, alergătorii locali nu mai scapă pe cei câţiva tineri din satul vecin care vin să fure prune din pruni, reuşind să-i ajungă, printr-un fond de calitate, şi să-i bată, ceea ce îi califică şi la box. Starea timpului a fost simţitor ameliorată.

Astăzi, la Călimăneşti, datorită străduaniei perseverente a profesorului Iamandi Marinescu se dezvoltă o interesantă mişcare sportivă, iar de plouat, abia picură modest o dată pe săptămână şi numai în zilele când nu sunt programate competiţii importante.“ (Dintr-un articol apărut în ziarul *Sportul pentru toţi*, octombrie 1964.)

IANULEA Construit nu pe o coloană vertebrală, ci pe un lanţ ale cărui zale sunt mici rulouri, bine strânse unele de altele, dar suficient de libere spre a permite aplecarea înainte şi temeneaua.

IASON O carte, oricât de obiectivă s-ar pretinde, e o autobiografie, un sistem de puncte de vedere personale, sprijinite pe trăiri unice. Cunoscând aceasta, cei mai mulţi Iason, când se angajează într-un serviciu, prezintă în loc de *curriculum vitae* o carte, sau câteva prefeţe, sau un autograf pe cartea unui autor englez.

ICA Femeie bună cu ac de viespe. Sunt şi excepţii.

ICAR După o săptămână de lecturi din scriitorii tineri, romancieri şi povestitori, am ieşit din casă la un prieten. După ce am văzut un film la televizor şi am mâncat baclavale, am coborât în stradă. Mica şi Hans au plecat cu maşina lor. Costache a luat troleibuzul. Am dat de câteva ori din braţe şi m-am înălţat deasupra blocului. În stânga se vedea Foişorul de Foc, în dreapta, Palatul Telefoanelor. Am luat-o pe calea cea mai scurtă, plutind pe deasupra străzii Dionisie Lupu, aruncând o privire la fereastra lui Radu, am făcut câteva rotiri în jurul casei lui, iar apoi, sporind viteza, am trecut peste linia autobuzului 35. În cinci minute aterizam, comod, curat, cu plămânii reconfortaţi de mişcarea ritmică a zborului, acasă.

Săptămâna viitoare vreau să recitesc *Diavolul şchiop* sau *Faust* pentru a învăţa să trec şi prin zid.

ICHIL Exprimă umilinţa.

ICONIE Iconie Roşu, comuna Sacoşu-Mare, Lugoj. (*Ziarele*)

IDA Vezi **ELLA**.

IEHUDI I. Biblia, cu mici ajustări (un redactor bun poate lucra pe text doar câteva ore), poate fi transformată într-un excelent dicţionar onomastic. De înlocuit la Facerea: „la început a fost cuvântul“ cu „la început a fost numele“. Nestrigat, lucrul nu se putea întruchipa. (Vezi şi *Munci şi zile* a lui Hesiod.) II. Pe Yehudi Menuhin l-am cunoscut atât de bine înainte de a-i strânge mâna, încât atunci când i-am stat în preajmă, la Athénée Palace, n-am făcut altceva decât să-i admir cusătura hainelor şi să-i privesc mâna, care (dar aceasta rămâne între noi) are tot cinci degete, ca şi a noastră.

IEPHTA „Să iubeşti o femeie tuberculoasă! Frumuseţea ei străluceşte formidabil, datorită hărniciei bacilului: la suprafaţa pielii înfloresc luminile care se sting în sânge şi plămâni.“ (Micael Ginevra)

IEŢI Necunoscuta care trece, lunea, pe strada noastră, la ora şcolii, şi înnumără copiii care se joacă pe trotuar. Delegată.

IFIGENIA Mai rezistentă decât altele: Ifigenia Gluck.

IFRIM Se poate numi astfel numai o progenitură cu anumite caracteristici nazale: ori cu nasul prea lung, ori fonf, purtând un nas noduros, decupat la întâmplare.

Şi nu numai atât: Ifrim trebuie în mod necesar să aibă o mică defecţiune a buzei de jos, o zgârietură care să-i provoace o jenă la vorbire, o contracţie apăsând pe şaua cuvântului lung, urmată de o explozie fonică deznădăjduită pe coadă, prin care aerul expirat se ascute şi şuieră. Vrea să spună *lumină* şi pronunţă *gâscă*, zice *degradare morală* şi se aude *orchestraţie spectaculoasă*.

Aceasta nu e exclus să se datoreze conformaţiei cel puţin ciudate a danturii, premolarii fiind întorşi

înăuntru.

După cum e imposibil ca oricare Niculina să nu aibă suflet de croitoreasă, tot astfel este exclus ca Ifrim să fie altfel decât foarte şi excesiv alambicat. Trăieşte, de aceea, prin triplu salt şi se remarcă îndeosebi la treizeci şi trei şi şaizeci şi şase de ani.

IFTODE Natura, distribuitorul înţelept al darurilor, este în acelaşi timp diabolic urmăritor cu pedeapsa. Frumosului îi strică mintea şi-i umflă testiculele. Eternei îndrăgostite îi produce cumplita tumoare pe uter şi pe sânul de cleştar. Pumnalul cirozei îl strecoară în ficatul iubitorului de vinuri, ciuperca tuberculozei ia respiraţia sentimentalului şi-i amplifică oftatul, trista năframă cade peste ochii amatorului de peisaje şi picturi.

Iftode s-a îmbolnăvit, îl doare întreaga fiinţă. Nu suferise niciodată, se simţise bine întotdeauna, nu dorea avutul altuia, femeia altuia, dispreţuia carnea şi vinul, dispreţuia mărirele şi zgomotul, nu frecventa cinematograful, nici circul. Ţinea să trăiască neştiut, iar natura, măselele solide, intestinele docile îi promiteau o viaţă fără sfârşit.

Şi-a cumpărat un fulgarin italienesc şi, iată, toate chemările văzduhului i-au fluturat în fereastră şi-l tulbură, şi-l neurastenizează.

IGENA Vezi *Istoria literaturii*: Igena Floru.

IGNAT sau

EXPERIENŢĂ

Luai binoclul din sertar, mersei la fereastră şi privii blocul de peste drum. Camerele lui se aşezau una sub alta, sau deasupra, şi n-aş putea să jur că nu erau altele şi pe fiecare dintre laturi. Unele erau luminate, altele nu. Undeva se făcea baie unui copil şi scena mă înduioşă.

Fereastra cu perdeluţe portocalii era luminată, ca întotdeauna. Pe peretele opus se vedea o uşă

deschisă. Prin acea uşă deschisă se zărea o alta, opusă, pe aceeaşi linie. Binoclul mă ajuta să-i disting bine cadrul. În preajmă erau lucruri. O masă de scris ca a mea, un costum de haine bărbăteşti, aşezat pe un cuier. Dincolo, în adâncime, privirea distinse o altă uşă. Era o uşă cu canaturi sculptate, un domn elegant se bănuia în încăpere, era profesor sau deputat, acum pregătea o prelegere sau un discurs, dacă era cu siguranţă acolo. Înapoia uşii cu canaturi era o altă uşă şi, imediat după, încă una. Se văzu un aparat de radio, o femeie citind o scrisoare unui bărbat care trăgea din ţigară, o farfurie cu fursecuri, din care luau câte o bucată, pe rând, două mâini subţiri. În fund, în sfârşit, se zărea o uşă. Era o uşă obişnuită, dar pe ea scria *dentist* şi n-am nici un motiv să mă îndoiesc că în spatele ei se afla, într-adevăr, un dentist care lucra la bormaşina lui. Dar uşa era deschisă. Prin ea se zărea o uşă cu oblon de prăvălie, clienţi se opreau să întrebe ceva, unii intrau scoţându-şi pălăriile. Ieşeau zâmbind pe o uşă din dos, unde stăteau de vorbă un ofiţer şi un mecanic de maşini de scris. Uşa care urma era uşă de frizerie, cu perdeluţe şi inscripţie în regulă. În linie dreaptă se vedea, impunătoare, o uşă capitonată, în spatele căreia trebuia să stea un domn gras, sever, dacă domnul acela nu era cumva plecat în oraş şi dacă, cu alte cuvinte, soţia lui nu-l chemase s-o conducă la teatru. În fine, în adâncime se zărea o uşă turnantă. În mod obişnuit, oamenii intră pe o parte şi ies pe alta şi, învârtind-o, o transformă într-o morişcă ce poate prinde mâna copilului, după baie, dar prin care dentistul nu are de ce trece, pentru că dentistul îşi aşteaptă pacienţii, nu pacienţii dentistul. E altceva cu frizerul, el poate veni şi acasă la client, dar în acest caz are nevoie să ia cu el şi foarfecele, şi maşina de tuns. Prin uşa turnantă, frizerul trece uşor. Şi ceilalţi oameni pot trece prudent prin uşa turnantă, iar dacă e dată de perete (lucrul este posibil, ca

acum), dincolo se zăreşte, albă şi înaltă, cu deschidere spre terasă şi grădină, o uşă. Prin ea au trecut amândoi, când el a venit s-o ceară de soţie, iar tatăl ei s-a întors cu spatele şi a stat aşa, tăcut, parcă gelos, până când au mâncat dulceaţa şi apoi a urlat şi a spus că nu se poate şi toţi s-au temut că face o criză de inimă, ceea ce a şi făcut, şi s-a aşezat pe canapea, iar el l-a îngrijit atunci şi a rămas să-l îngrijească toată viaţa, renunţând la veleităţile sale de aviator. Uşa înaltă ce se zăreşte deasupra canapelei e o uşă florentină. Din cadrul ei se vede bine Signoria şi, mai încolo, în linie dreaptă, *Campanilla* lui Giotto, temerară, ornamentată cu traverse şi jocuri de lumini şi umbre. Nu departe, în adâncime, dar în linie dreaptă, se conturează chenarul unei uşi de spital: bolnavul care o priveşte e palid, în ochi îi citeşti tristeţea şi speranţa, dar mai mult tristeţea, pentru că, iată, a murit de un ceas şi cei din jur, care-l îngrijesc, s-au dus jos, pe scări, după sicriul lui, şi acum îl înmormântează după o uşă cu grilaj. Acolo e o uşă cu perdea, după perdea se dezbracă o femeie, e de o frumuseţe înspăimântătoare, cel care o priveşte îşi simte inima tremurând de plăcere, de emoţie şi de spaimă, pentru că uşa cade în ţăndări, e cutremurul din ’40, câţiva aleargă pe scări şi de peste tot se surpă zidurile. Prin uşa făcută ţăndări se vede, în linie dreaptă, o uşă de metal, pe roţi masive de oţel. Imită perfect o uşă de casă de bani, numai că aceasta este deschisă şi în spatele ei staţionează un automobil. Portiera automobilului este, de fapt, o uşă, şi acesta e un motiv să preferi automobilul bicicletei sau scuterului, de pildă. O uşă neagră, urâtă, descojită, murdară în câteva locuri, dar cu vizor şi cu clanţă de alamă foarte bine lucrată, ce se deschide şi se închide prin apăsare, şi în spatele aceleia se şi vede, în fund, ca un decor de teatru, uşa falsă a unui decor de teatru. O doamnă, îmbrăcată în alb, stă în picioare şi spune ceva. E atât de departe,

încât nu se poate auzi nimic. Binoclul îmi permite să-i privesc decolteul. Pieptul ei se zbate, mişcat de un plâns spasmodic. Se înţelege numai că El a părăsit-o, plecând pe uşa din spate, pe care a şi trântit-o cu putere, dar şi de ce a părăsit-o, de ce e hotărât să nu se mai întoarcă. Uşa e deschisă şi prin ea se vede cum El se duce, supărat, prin uşile, două, ce i se deschid în faţă. Şi cum se duce mereu, El se duce înapoi (pentru că înapoi se duce prin acele uşi repetate şi El devine mereu mai mic, fenomen pe care oricine şi-l poate lesne explica) până ajunge la uşa următoare, copil. Abia se ridică pe vârfuri ca să apese clanţa.

În încăperea aceea e un brad de Crăciun. Şi, dincolo de brad, se zăresc fotografii pe pereţi, un raft cu cărţi, un bătrân cu barbă albă care îl dojeneşte între două uşi pe copil, şi o uşă prin care se vântură doi oameni, poate bărbaţi, distanţa nu permite precizări, care pregătesc masa, pentru că unul poartă o tavă cu şerveţele cu monogramă fină şi are peste îmbrăcăminte un şorţ alb. În adâncime se vede foarte rău – binoclul e, la urma urmei, invenţie imperfectă –, dar se poate distinge înapoia bătrânului o uşă. E uşa prin care trec călăreţii de plumb, cu lănci, şi pe lănci flutură steguleţe galbene, iar mai încolo, pe grinda uşii, trece vijelios un tren electric, şi iar ies călăreţii, dar de data aceasta sunt adevăraţi, se trage cu puşca şi, uşile fiind faţă în faţă, curentul duce fumul prin toate încăperile. Motiv ca un ins să strănute lângă mine, iar acolo, în adâncime, altcineva plecat să aducă o tabletă de aspirină s-o ofere unei mâini palide ce mai înainte, dincolo de uşa de cristal, tocmai întorsese o pagină a unei partituri. Două lumânări îşi aruncă lumina pe luciul pianului. Dincolo sunt doar două uşi simetrice. Prin prima se vede primăria din Leipzig, prin cea de-a doua, alături de un balcon, o altă uşă, din lemn lăcuit, care stă întredeschisă spre noaptea de-afară, din lemn lăcuit, în cadrul ei cade o stea şi publicul

aflat în sala teatrului aplaudă îndelung. Cobor mult binoclul, îl întorc, şi în ecranul lui circular rămân pentru o clipă propriii mei pantofi, dar atât de departe, încât picioarele mele sunt pe trotuarul din faţa blocului.

Mă întorsei, aşezai pe masă ciudatul aparat şi privii liber uşa din spatele meu, lucrată într-un lemn aspru, grosolan tăiat şi prost şlefuit. Eram convins că şi în spatele acesteia aveam să descopăr alte uşi, una în faţa alteia. Dincolo de uşa deschisă către bucătărie nu mai era nimic. Numai zidul. Alb. Rece. De nepătruns.

Doar undeva, către mijlocul lui, un spaţiu orb, încadrat de o ramă albă, ca un simulacru de perdea, deasupra cu clanţă de alamă şi ferestruici, pe jumătate deschise, nimic altceva decât o uşă.

IGNOTUS Numele de la care a derivat moldovenescul Notea.

IGOR sau

A DOUA EXPERIENŢĂ
(*triptic*)

I

Erau unele albe, elegante şi stăteau faţă în faţă, tăifăsuind, şi lumina candelabrului le acoperea cu un polen moale. Erau altele grave, sobre, tăcute-tăcute, îmbrăcate în mătăsuri fastuoase, şi, în salonul acela în care murise veacul şi abia mai pâlpâia o lumânare, întrebări simple se alcătuiau din prezenţa lor simetrică. În sfârşit, erau şi unele fragile, dantelate, gata să izbucnească în hohote de râs, dar tăcute, la rândul lor, ca după plâns.

Fotoliile au fost întotdeauna confidentele mele şi am preferat să le privesc dintr-un colţ al sufrageriei sau al salonului, decât să mă aşez în poala lor primitoare.

II

Cele mai multe sunt subţiri, insinuante, cu epiderma rece. Mângâierea lor îţi înfioară palma. Trec dintr-o încăpere în cealaltă, vibrând în toată fiinţa lor, îşi apropie gura una de cealaltă, se ating, se sărută. Se încleştează, braţ cu braţ, se încolăcesc una cu cealaltă, se despart una de cealaltă şi, în cele din urmă, pleacă fiecare la ale ei. Sunt destule care trec prin momente dure, ca prin zid, apoi, răzbătând în lumină, se deschid cu sinceritate, zumzăie pline de forţa vitală a tinereţii şi se avântă înainte. Am cunoscut două care au mers împreună (una era roşcată, elastică, tulpină încărcată de sevă, cealaltă cenuşie, mai rigidă, dar zbârnâind de frenezie), şi au traversat lumea, şi au împlinit mari sensuri şi circuite, şi s-au oprit acolo sus, aproape de cer, acolo unde băteau clopotele şi foşneau apele.

Sunt pretutindeni. Mă înconjoară. Formează în jurul meu o reţea de mari tentaţii, pentru că le simt vii, neobosite, despletite, furnicate de nelinişte, superbe. Cântă cu vocea lor de îngeri-batracieni, îşi duc cântecul în funduri de lacuri şi când, într-un târziu, redevin tăcute, docile, tandre, unduioase, reintrarea lor mă înfioară cu risipiri şoptite de rochii şi parfumuri.

Sunt unele de-a dreptul nebune. Dansează pe albul pereţilor şi atunci întind larg braţele să cuprindă pustiul şi să-l strângă într-un pumn închis, îşi arcuiesc fiinţa, se destind într-un plesnet scurt, alunecă până la podea, se reculeg o clipă, apoi izbucnesc spre tavan şi dincolo de el. În ritm şi cifră repetată, altele se alătură lor, pe zid, şi deodată umbre înalte, egale, se înlănţuie de la o fereastră la alta. Multe sunt ascunse, telurice.

Poezie: se preling din unghere până în conul de lumină şi apoi se subţiază şi dispar. Obsesie: se rânduiesc câte două, câte trei, şi, ţinându-se pe după umeri, ţopăie într-o horă din stânga spre dreapta, o dată, de cinci ori… Coşmar: se lipesc una de alta şi se înnoadă strâns, îşi contopesc

respiraţia, se înfierbântă, se umezesc, se fugăresc în toate ungherele, pentru ca, în cele din urmă, să se adune în mijloc spre a alcătui, înclinate, ghemuite, o stea vie de trupuri în care numărul devine diamant, iar alunecarea spasmodică o gravă, leneşă bătaie de inimă.

Ah, câte frumuseţi şi câte jocuri fantastice ştiu să alcătuiască ţevile, cablurile…

III

Privirea mea, ca o muscă de argint, îi cercetează cu dragoste. Unul este înalt, cu crengile împinse în pânza aspră a norilor, şi până acolo sus duce o coajă curată, metalică, brună. Vântul abia leagănă această coloană de marmură neagră, în schimb frunzişul cântă în înălţimi asemenea unui ariston. Când fulgeră, în răstimpuri, trupul vânjos îşi încordează muşchii şi coroana desfăcută vrea să prindă şi să încremenească lumina aceea nehotărâtă, s-o absoarbă prin miile ei de ventuze.

Un altul, alături, e elegiac şi temător. Crengile abia pipăie înaltul, prudente ca senzitiva. Dacă primul afişează o sănătate agresivă, acesta îşi dezvăluie, prin bifurcaţii sofisticate, delicateţea excesivă, maladivă. Trupul alb, braţele cu prelungiri fine se înclină şi se desfac – un ritual al politeţii —, şi nu mă îndoiesc că preferinţele lui merg către singurătate şi solilocvii.

Alături, bubos, chinuit, un al treilea copac îşi mărturiseşte traiul imprudent şi sociabilitatea egoistă. Cerul nu-l interesează, cerul deasupra e, de altfel, opac; ramul se apleacă până la fruntea tufişului, leagă conversaţii rudimentare prin frunza ţepoasă, atinsă de rugină, ghemuri de păianjeni s-au încurcat în mărăcinişul unei false, uscate podoabe.

Dincolo, în luminiş, un arbust tânăr, ca un lied de Schubert. Vibrează tot, din toată fiinţa lui zbârlită şi neîmpăcată. Întinde braţele cu dărnicie, palmele îi stau deschise, imprudente. Se bucură

frenetic, se întristează repede, se înfurie sub vijelie şi plânge. Îşi descoperă prieteni în piţigoiul care cântă sub frunzişul abundent, în ciuperca pudică ce şi-a înfipt degetul în coaja mustind de seve. Zumzetul unui bondar îi produce alergie. Şi cum clipeşte cu toate frunzele deodată şi sângele îi tresare în lemn cu fierberi mărunte, puberale, arbustul îşi umflă pieptul şi glezna, creşte repede în prielnica boare a pădurii, cântând subţire, departe de gândul că vreodată va fi scândură de călcat sau podeţ.

Salcia şi-a aruncat peste cap marama şi ochii i s-au deschis mari, către râu. Apele subterane se cern către lumină şi umflă sânii salciei, îi pun în obraji roşeaţa discretă a cine ştie cărui praf de rugină. Trăieşte legănat, în acorduri ample de harpă, înstelând cerul căzut între funiile ei, cu frunze lucitoare, cu amenţi în surdină.

Copacii aceştia sunt invitaţii mei de astă-seară şi se numesc: Andrei, Panait, Igor, Gayk şi Felicia.

Stăm în jurul măsuţei, sorbim cafeaua neagră şi ne simţim bine împreună. Comentăm ultimele evenimente din lumea largă, şi noutăţile pe care ni le comunicăm ne apropie.

Şi, tot împreună, la rafalele mai insistente, foşnim frumos.

ILARIE Băiat serafic. Descălţându-se, răspândea un surprinzător miros de dulceaţă de trandafiri în combinaţie echilibrată cu aromă de tămâie. Numai mâna îi era întotdeauna rece şi transparentă, ca a sfinţilor care şlefuiesc cristale, stele fine şi aureole de cupru.

ILARION Tub răsucit, din alamă, cu un capăt uşor rotunjit, desfăcut ca o pâlnie, în timp ce celălalt, abia şlefuit la muştiuc spre a nu tăia buza – şi care tub sclipitor, când este bine lustruit, se numeşte trombon. În el se suflă cu putere în scopul de a produce marşuri. La defilări, în copilărie,

unele tuburi de acest fel erau pe neaşteptate puse la gură, şi atunci piaţa se lumina, în aer plesneau baloane, se trăgea la sorţi printre elevii liceului care din ei să leşine frumos, se aducea alviţă pe tăvi şi limonadă.

Rămâneau unele tuburi de alamă nefolosite. Întorceau spatele bucuriei generale şi se risipeau pe străzile lăturalnice, orăcăind prin faţa crâşmelor, ale potcovăriilor.

ILDICO şi

ILEANA prietene bune, evocând draperii şi, date la o parte, scurte poezii ocazionale, începute şi sfârşite cu reverenţe şcolare, răsplătite cu aplauze şi mici cadouri.

ILIE Panglică galbenă, lungă, desfăşurată repede, pe timp de ploaie, din înaltul cerului. După căderea ei, tună.

ILONA sau

A TREIA EXPERIENŢĂ

1. *Argument*

Am două încăperi în apartamentul meu de burlac.

În camera mare este minunat, fapt pentru care mă vizitează mulţi cunoscuţi. Se află acolo un studio elegant, câteva fotolii elegante, un covor elegant, o măsuţă elegantă, un tablou elegant, o oglindă elegantă, un lampadar elegant, o perdea elegantă, un serviciu de fumat elegant, un joc de şah elegant, o linişte elegantă, o elegantă elegantă.

2. *Replică*

În camera mică n-am mai nimic, aici nu vin decât doi–trei prieteni temerari, pentru că, la drept vorbind, n-am ce să le arăt. Lucrurile la îndemână sunt modeste: o masă grosolană, pe care se află câteva ustensile de scris, şi cu care am şi scris

despre Grecia, când am însoţit pe Ilion în Războiul peloponesiac, sau despre dragostea acelei blonde ciudate care a trecut repede prin viaţa mea şi a trebuit s-o urmăresc, apoi, nu numai prin Florenţa şi Dresda, prin Pompei şi Zacopane, dar chiar în tavernele Singaporelui şi prin şanţurile Algerului. Mai am pe masă o fotografie, cam ştearsă, cam uscată, în care e tatăl meu şi pe care odată am privit-o cu atâta insistenţă, că am avut impresia că el m-a chemat: mi-am luat atunci fulgarinul, am ieşit, şi pe urmă am cutreierat timp de câţiva ani *lumea celor de dincolo*, aşa cum am mai arătat. A fost o rătăcire, a fost o împlinire această lungă şi obositoare căutare? N-aş putea preciza. În camera asta mai am un pat de lemn, incomod, ostil, care respinge somnul şi invită la repetate ieşiri prin fereastră, în plin miez al nopţii. Pegasul nu mă aşteaptă şi nici corabia cu bâzâitori de argint. Mă întâmpină, în schimb, luna. Cu raza ei în palme am călătorit înapoi prin istorii, am coborât sub pământ, am cunoscut o mulţime de oameni despre care auzisem, i-am văzut şi i-am îmbrăţişat, am alergat pe câmpii neştiute, înainte şi înapoi, înşurubându-mă în fiecare copac, adunându-mă în fiecare ochi de apă, tăvălindu-mă şi zbenguindu-mă în ierburi. Am zburat.

Mai am pe undeva şi câteva cutioare. Într-una s-au adunat piuliţe, clame, becuri de lanternă, sârme, rotiţe de ceas, periuţe de dinţi vechi, bani ieşiţi din circulaţie. Le scot, uneori, şi le răstorn pe o planşetă, şi din mângâierea lor refac mecanisme şi agregate fantastice. Entuziasmul meu pentru marile uzine, baraje, rafinării vine de la aceste piuliţe, pentru că odată cu ele au crescut toate lucrurile, oraşele industriale care s-au construit şi pe care le-am văzut, aici; din îmbinarea lor s-au alcătuit şi datorită lor există lumea. Cele trei şuruburi pe care le-am întors între degete au construit poduri miraculoase, hale din beton şi aluminiu la Tokio şi Brasilia. Avioane supersonice

trec pe deasupra camerei mele şi se duc spre Malaysia şi se întorc din Alaska, trenuri nocturne luminate şi bine încălzite traversează continentul. Toate sunt conduse de mine, cu trei sârme împletite: ba, de la o vreme, folosind rotiţele de ceas care altfel erau sortite ruginii, am făcut să alunece pe cer sateliţi artificiali, unii îndrăznind să-şi întindă coada şi spre alte planete.

Mai am într-un colţ al camerei o firavă plantă, nici nu ştiu cum se cheamă, dar e foarte prietenoasă. De la ea se desfac de câţiva ani rădăcini suplimentare, ce s-au strecurat pe sub zid şi au butăşit copacul de-afară, cu coroana lui largă, umbros şi bun ca un arhanghel. Cât aleargă pădurile pe crestele Carpaţilor şi cum se cimentează copacii în spaţiile Americii de Sud, cu seva trimisă de aici, din acest pahar! Pentru că am un pahar curat, în care aduc din timp în timp apă proaspătă. Apa vine pe ţeavă, prin sala alăturată, direct din Himalaya, faptul este incontestabil, l-am cercetat şi o călătorie de-o noapte mi l-a confirmat.

Din ghiveciul plantei a căzut de mult un pumn de ţărână. Mărunţesc, uneori, acest pământ în palmă şi simt în el respiraţia rece, îndepărtată, a unor oameni pe care de ani mulţi nu i-am mai văzut, alături de alţii, pe care nu i-am văzut niciodată, ale căror scrieri le-am citit şi despre care am auzit multe, nu de puţine ori.

Şi mai sunt aici nişte topuri de hârtie şi condeie de toate felurile, creioane colorate şi acuarele. Ştiu să le joc în spaţiul acesta îngust, încât obţin repede zmeie năzdrăvane, dezlănţuiri de furtună şi ploi repezi de vară, procesiuni spaniole triste şi nesfârşite, orgii turceşti cu femei sprâncenate, treceri de munţi şi căderi subacvatice, atacuri aeriene, suferinţe incurabile pe paturi de spital, curse de cai, dispute filologice în academii, telegrame, neînţelegeri între soţi, împăcări, urecherea câte unui copil neascultător. Ridic în palme ctitorii de clădiri uluitoare, desenez cu

creionul bine ascuţit ezitarea, fericirea, gluma rece şi erupţia vulcanilor din Oceania.

Cu ajutorul unui mic vas, ciobit şi încă murdar de huma în care a stat la Histria, refac de treizeci de ori pe zi fiinţa ţării, pe care o văd ca pe o lespede albă, albă.

În această cameră sărmană e întotdeauna ori prea târziu, ori prea devreme. Mai curând mai devreme.

3. *Coda*

Între aceste două încăperi este un mic vestibul, cu o uşă ce dă spre scară. Aici îmi lasă factorul poştal scrisorile, vârându-le pe sub uşă, aici îmi las uneori pălăria într-un cuier.

Pălăria mea e veche şi s-a cam albit de ploi şi zboruri repetate.

IMMA Imma Kulatta, pictoriţă japoneză.

IMOLA Cu aerul buimac dar mândru al celui care a traversat bulevardul după ce au trecut pompierii. N-are merite deosebite.

INCULEŢ Fantezia unora, mai exact a nevestelor fanteziste ale unora, a făcut ca nume de familie să se transforme în nume de botez. Astfel, unul dintre politicienii de altădată ai ţării, Constantin Inculeţ, botezând copilul unui oarecare agent electoral, i-a dat numele familiei, astfel că tânărul care a venit azi să se angajeze la întreprinderea noastră se numeşte Inculeţ Buzoianu.

INDIA sau

MARGINALĂ

O operă de artă care reuşeşte să convingă cititorul, prin întreaga ei alcătuire, de adevărul unor mari idei ale secolului, cum sunt păstrarea

păcii, înfrăţirea oamenilor, libertatea individului etc., expunând în acest sens argumente temeinice, poate fi o operă mare. Dar o operă care nu înregistrează decât semne despre toate aceste idei, în schimb se înfăţişează perfectă, miraculoasă, terifiantă prin echilibrul şi frumuseţea ei, şi care sugerează prin simpla prezenţă o măreţie capabilă să descurajeze gândul rău, să facă imposibilă ridicarea braţului şi să paralizeze pe intolerant şi pe agresor, mi se pare şi mai mare, şi mai binefăcătoare pentru omenire. Un roman crispat despre duşmani, în care binele să fie condus să triumfe, este mai puţin convingător decât un roman despre suferinţă şi moarte, ce construieşte un erou naiv şi generos care, cu o floare în mână, se miră şi se rătăceşte şi în cele din urmă cade ucis de pietrele mai rătăciţilor decât el. Un tablou plin cu arme ruginite nu militează pentru pace mai convingător decât un buchet de flori de Luchian. Dacă filmul *Opt şi jumătate* ar fi fost realizat de artişti chilieni, aş fi numărat republica Chile printre marile puteri ale lumii.

Un tablou cu câmp de rapiţă, zguduitor prin vibraţia sa omenească, mi-a umplut mai puternic inima de mândrie pentru virtuţile poporului meu decât cutare nuvelă în care un ţăran egoist declară că îşi iubeşte până la ultima suflare satul şi glia.

Comentariile la *Divina Commedia* mi-au relevat convingerile politice ale lui Dante. Dar *Divina* şi nu comentariile au împins omenirea înainte. *Împărat şi proletar*, jurnal de laborator, ne-a luminat asupra cunoştinţelor Poetului. Dar *Luceafărul* şi sonetele ne-au dat lumina curajului de a fi, şi nu confesiunile.

Trei sute de declaraţii în trei sute de opere nu echivalează cu o singură statuie, un nud poate, care exprimă sintetic frumuseţea.

E o chestiune de calitate.

Indienii vechi şi, mai recent, Brâncuşi, ca să cuprindă deopotrivă vatra şi veşnicia, ridicau

coloane. Puţină deprindere a limbajului şi totul devine limpede şi, dacă vreţi, impuls la fapte umane de o măreţie fără seamăn.

INES Păr de aur, mâini de aur, pântece de aur. Idol cuminte de familie. Stricător de familie.

INGEMAR Cu un orizont intelectual foarte limitat, în faţa unui orizont geografic foarte larg.

INGER „De fapt, Inger Popovici nu ştie să zboare. Tot ce povesteşte despre acoperişuri, streşini, clipe de veghe, minuni cunoaşte de la văru-său Nae, tehnicianul.“ (Erik Heidemarch)

IO Insectă voluptuoasă, mandibule de porţelan. Cuibărită în apartamentul luxos din vecinătate, întrece în hărnicie moliile şi gândacii, practicând gaura. Noaptea, uneori, i se aude ronţăitul fin.

Pe rumeguşul resturilor va plânge drăguţul domn Munteanu, voluptuos şi sentimental din născare.

IOACHIM împreună cu Indra, Indrei cu Inejiro, Ingrid cu Iuna, Ioan cu Ioanichie, Ioanid cu Iocasta, Joël cu Iohann, Iolanda cu Ionŕ se învârtesc pe bulevard, de dimineaţa până seara, în căutarea unei ieşiri. Bulevardul este însă închis din toate părţile, străzile lăturalnice sunt acoperite cu perdele, curţile n-au uşă prin spate. Mintea le funcţionează odată cu mersul picioarelor, dar nu sunt în stare să inventeze nici o idee. Mai mult plictisiţi decât exasperaţi, se prind de mâini, se strâng în braţe şi se sărută. Se împacă cu gândul să renunţe, să se stabilească aici. Întemeiază noi familii, se preocupă ca progeniturile să se simtă pe bulevard ca acasă. Copiii devin bulevardieri şi ei, se învârtesc şi ei o vreme prin faţa ferestrei mele, până la urmă ajung la concluziile părinţilor lor.

Şi astfel, în decurs de două–trei decenii, bulevardul se aglomerează.

ION Ion Sebastian Bach.

IONATAN şi Ionela găsesc o poartă, o dau în lături, încearcă să se strecoare prin ea, dar poarta îi prinde în grilajul său de fier greu, necruţător. (Vezi şi **IOACHIM**.)

IORDAN Vezi **IORGU.**

IORGU Vezi Iordan. Dar vezi şi Petrescu.

IOSEFINA „Am să-ţi spun altă dată povestea Iosefinei.“ (Voltaire)

IOSUB Utilizabil pentru persoane şi situaţii.

IOV Plânge dinainte consolat.

IOVCA De la Iov? „Iovca are un profil de zână şi un piept de mamă a tuturor popoarelor.“ (M. Popa)

IRA O efemeră ce a zburat de pe pagina deschisă, şi ochiul, neobişnuit cu minunile, o vede încă mult timp printre litere, între *c* şi *t*, în cuvântul *act*.

J

JAAKKO Nume finic: Jaakko Kajanmaa, telegrafist într-o mică staţiune albă dintre două lacuri, cu case cochete risipite printre orgile paralele al catedralelor de pini, acolo unde tăcerea atinge absolutul şi numai ţiuitul de sârmă al telegrafului sparge neclintirea înaltă, foarte înaltă. Cablul rămâne scurt între doi stâlpi, cândva brazi falnici, după care alunecă repede pe lespedea de gheaţă şi se ascunde sub pământ. Câteva sute de metri prin întuneric, şi sârma se iveşte lângă o colină: se caţără asemenea viţei-de-vie pe-un pilon roşu, din arcuri de oţel, o pâlnie largă cât pălăriile mexicanilor îi prinde vibraţia şi transmite eterului cuvinte sincopate mărunt.

De la Jaakko a plecat mesajul că între lacuri şi între brazi domneşte tăcerea, iar Jaakko primeşte răspuns că la Roma un individ a lovit cu barosul grupul *Pietà* al lui Michelangelo; de la Jaakko pleacă vestea că femeia unui tăietor de lemne a născut, noaptea trecută, o fetiţă, iar dintr-un golf al Mediteranei i se spune că avioanele şi portavioanele au încărcat, de dimineaţă, bombele cu focoase atomice şi, să fiţi sănătoşi! Jaakko transmite că crusta de chiciură, iată, a început să se scuture cu sunet de clopoţei, şi i se întoarce în cască informaţia că pe străzile unui oraş din Ulster sună alarma, zece indivizi înarmaţi trăgând, acum zece minute, focuri de mitralieră (dintr-o maşină), în zece trecători de pe trotuar.

Jaakko transmite corect, recepţionează rapid, îl mulţumeşte nespus de mult că lucrează sigur, cu pricepere, pe masa lui încrucişându-se activităţile oamenilor din toate colţurile lumii, atât de cursive, atât de limpezi, ca stropii de apă ce se preling pe geamul atins de respiraţia primăverii. Şeful cu chipiu îl preţuieşte, i-a promis că-i va spori leafa. Când iese din serviciu, aleargă spre casă fluierând,

stelele anonime şi Polara de deasupra creştetului îl călăuzesc spre un somn meritat.

Uneori, noaptea, în somnul adânc şi fericit, Jaakko plânge neştiut, ca un copil căruia i s-a spart curcubeul.

Toţi telegrafiştii lumii visează frumos, asemenea lui. Şi, asemenea lui, au speranţa că vor transmite numai mesaje de înţelegere şi bucurie pentru toţi oamenii.

JACQUELIN De fapt, Titu M. Tănase, din Runcu. Fiu de oameni necăjiţi, suferind cronic de foame şi persecuţie concentrică din partea familiei (erau 11 copii), Titi pleacă prin 1936 la Ploieşti, unde urmează o şcoală de misionari catolici destinaţi răspândirii de vorbe bune şi complimente în Africa. În ultimul an de studii, urmărit de foamea din internat, se aciuează pe lângă un general în retragere din Telega, care-l pune să răspândească grăunţe prin ograda plină cu păsări, la ore fixe, şi să spele vasele, după prânzuri îmbelşugate, cu resturi puţine. Îl porecleşte Jacquelin, după numele unui căţel pierdut în timpul manevrelor din Dobrogea. Sătul de destinul lui de înfometat fără speranţă, fuge de la general şi lucrează la căile ferate ca încărcător de mărfuri, acar, casier de haltă şi, în sfârşit, şef de staţie într-o gară cu trafic internaţional.

De pe peronul gării vede, înregistrându-le timp de 40 de ani, trenuri lungi ce transportă în sus şi-n jos vagoane cu grâne, citrice, vite, brânzeturi, păsări, unt, smântână, carne, salamuri, ulei, fructe indigene, cafea şi produse zaharoase, precum şi vagoane-restaurant cu oameni aşezaţi la mese.

Iese la pensie bolnav de zdruncin al nervilor, cu halucinaţii în care revin teme din *Satyricon*, singura carte citită din scoarţă în scoarţă. În spitalele prin care trece, face schimburi de reţete culinare şi publică, spre sfârşitul vieţii, cea mai bună carte de bucate din istoria bucătăriei

europeneşti, care l-a făcut celebru printre contemporani, răspândindu-i numele.

Prânzurile pregătite după cartea lui T. Jacquelin – adevărate capodopere de artă culinară – au fost adoptate recent, fără rezerve, şi de restaurantele reţelei de hoteluri intercontinentale, de la Melbourne la Bergen şi de la Salonic la Malaga.

JACQUES Numele îl poartă persoane importante din metropolele fostelor imperii coloniale, dar ajunge (după o călătorie lungă) în spaţiul danubian şi desemnează o javră aciuată pe lângă casă, lătrător credincios şi bun observator al înclinării stelelor. Ion, Vasile şi Ghiţă rezolvă, printr-un împrumut de nume, toată absurditatea unei istorii ce s-a alcătuit după legile inversărilor de merite şi răsturnărilor de credite. În timp ce alţii intră cu numele Jacques în nemurire, Ion Vasile Ghiţă intră pe poartă, seara, cu Jacques: câinele, mai repede de picior, îi anunţă gospodinei sosirea stăpânului la masă şi masa e neîntârziat aşternută. Jacques se scrie uneori, din economie, şi Jack.

JACQUOT Regizor de largă inspiraţie, dar cam anemic în expresie, a reţinut din desenele lui Disney virtuţile tonifiante ale spanacului. Răspândit direct în producţiile sale artistice, spanacul i-a stimulat mintea să mistuie voiniceşte şi să se baloneze interstiţiar, în timp ce filmele lui şi-au întins verdeaţa mult peste chenarul ecranului de cinema, aşternând covoare de clorofilă până la picioarele spectatorilor din sală, operele lui, de la Operă, n-au putut fi consumate nici de marea armată de gâşte care-i urmărea grădinăritul, sălile de teatru se confundau, datorită vegetaţiei luxuriante, cu o junglă…

E inventatorul acelui *Spinatenspiel*, ce ne-a ofilit cândva primăvara vieţii… Mai ţineţi minte? Unul spunea un distih, altul spunea alt distih, octetul spunea un distih, venea ghitara care spunea

un distih şi apoi corul, orga, mandolina, recitatoarea, gestionarul, soldatul în termen, boxerul, farmacista – toţi şi fiecare spuneau câte un distih. Formele hiperrafinate ale artei clorofilice au evoluat din acel joc.

Într-o zi, cariera lui Jacquot a luat sfârşit: cineva i-a ciufulit muza ca pe-o buruiană umbeliferă înnegurând zadarnic pământul.

JAFFAR Din cuvinte lungi, arcuite, sprijinite pe coloane înalte ridică o cupolă mai grandioasă decât cea a basilicii din Constantinopol, astfel că faptul rămas sub această deschisă arhitectură cade undeva dedesubt, asemenea unei mici monede scăpate pe mozaic, zăngănind nevăzut, zadarnic. În gura lui, conflictul dintre doi vecini de palier, urmărit prin peretele subţire al bucătăriei, întreţinut cu pocnituri isterice în ţeavă şi avertismente la telefon, ia proporţiile Războiului de 30 de ani.

Un Jaffar peltic şi impotent doarme în fiecare din noi; trompeţii, aplauzele şi distihurile spuse în cerc îl pot trezi, de aceea e recomandabil să fie ţinut departe de ele, preferabil în preajma surselor de lumină monoton bâzâitoare.

JAMES „La scrisoarea dumneavoastră nr. 6512 A.B. din 13 ianuarie curent, vă răspundem următoarele:

Răsăriturile şi apusurile soarelui aparţin, începând din anul 1956, Direcţiei Generale a Inventarului şi, în ce ne priveşte, noi nu suntem decât simpli beneficiari, ca dvs. şi ca mulţi dintre locuitorii oraşului. În această calitate, nici noi n-am fost scutiţi de importante neajunsuri, care au culminat cu aceeaşi eclipsă din 13 noiembrie trecut, menţionată şi în scrisoarea dumneavoastră.

Faptele fiind deosebit de grave, interesându-ne în cel mai înalt grad, ne-am deplasat la faţa locului, împreună cu o comisie de specialişti din

care au făcut parte ceasornicari, morari, electricieni şi macaragii experţi. Iată ce am constatat:

Utilajele menite să asigure zilnic răsăritul se află în cea mai tristă stare, suferind uzura morală a mecanismelor de dinainte de război şi urmările unei exploatări neraţionale. Una din roţile cu zbaturi s-a spart, iar funia de cânepă a tamburului zace pe jos, ruptă. Înnoiri n-au mai avut loc de mulţi ani, iar reparaţiile parţiale la jgheabul de apă şi la pârghia principală, care rostogoleşte obiectul în lipsa manivelei, furată, au fost întâmplătoare şi prea economice. Mica mecanizare lasă de dorit, istovitorul travaliu de elevare şi punere sub tensiune fiind îndeplinit de un bătrân autodidact, dispreţuitor al tehnicii avansate, ajutat de cei doi fii ai săi, tineri merituoşi, dar prea amatori de cinema şi televizor, târzielnici adesea din pricină că nu prind tramvaiul la vreme spre locul de muncă, după închiderea cinematografului sau a emisiunii pe care au urmărit-o în oraş, la o vădană.

Sunt zile, mai ales în anotimpul rece, când bătrânul nu reuşeşte să se trezească la ora indicată de Greenwich, cât despre fiii săi, ei dorm până spre prânz, aflându-şi o mare satisfacţie în a deschide ochii când soarele e la zenit. În astfel de cazuri, răsăritul e preluat din mers de-o vecină săritoare, care se pricepe să salte lespedea soarelui peste orizont, dar habar n-are să-i întreţină turaţiile şi să-i schimbe fasungurile.

În noiembrie, bătrânul a plecat la oraş să cumpere un cozoroc la şapca de vechi poliţist, pe care o poartă cu mândrie de pe când, foarte tânăr, servea în garda reginei Sabba, şi nu s-a înapoiat cinci ore la trambulină, răstimp în care nori cumulus, venind dinspre sud, au excedat manometrele şi au sporit presiunea cazanului până la pericolul exploziei. Urmările puteau fi incalculabile, având în vedere că nu departe de

turn se află o magazie cu material inflamabil, cu pian şi baterie…

Dincolo de pod, în vad, rugineşte agregatul secundar de sarcină – roata de tocilărie, cu pedală şi schimbător. Deşi mai bine păstrată, roata nu mai are şină, iar axul vertical s-a strâmbat, ceea ce produce şocuri ale imposibilităţii, zgâlţâituri în ritmică, transferuri de mişcări. Bătrânul afirmă că ar putea spori cu cinci la sută calitatea luminii, asigurând şi o bună parte din nevoile plajelor, dacă reparaţiile n-ar întârzia. Direcţia Generală a Inventarului îl avertizează însă pe moşneag să repare singur agregatul, deoarece îl are în gestiune, tot aşa cum responsabilii de semafoare se descurcă singuri, la intersecţii. Dar bietul om e excedat, operaţiunea răsăritului, îndeosebi, fiind într-adevăr de mare răspundere şi foarte obositoare: abia apucă omul să urce soarele pe cer şi să-l fixeze pe cablu, că îndată e chemat de partea cealaltă a podului, să-l prindă, să-l scadă din registru, să-i răsucească cu cheia de patine cele două arcuri şi să-l culce energic sub orizont. Un troliu, cu care a fost dotată staţia, nu funcţionează. Putea fi lăsată pe loc vechea maşină de capsat, oricum mai productivă, însuşită de la un funcţionar care nu mai avea nevoie de ea la încopcieri de acte în serie. Ruşinat de atâtea reproşuri câte i se fac, bătrânul plânge adesea, ca un copil neputincios, înainte şi după răsăritul soarelui. E evident că nu e vina lui…

Toate acestea explică de ce soarele lucrează defectuos şi se semnalează atât de frecvente furtuni, tornade şi contravenţii, precum şi regretabile confuzii calendaristice. Ca beneficiari, foarte interesaţi de-a oferi elevilor şcolii noastre de pictură, secţia peisaj, numai răsărituri de soare de calitate (altfel vom asista la o proliferare a abstracţionismului în artă…), opinăm ca bătrânul să fie scos la pensie, înlocuit cu un cadru tânăr, agregatele grabnic revizuite, vopsite şi

inventariate, pianul din magazia cu materiale să primească un pianist cu diplomă, pentru a se putea reintroduce la răsăritul soarelui gimnastica de dimineaţă, considerată, fără excepţie, înviorătoare şi ridicătoare de moral.

Pentru ca locul de muncă să nu mai fie refuzat de cadrele noi, dornice să lucreze în acest sector, este neapărat necesar ca vecina să fie obligată să-şi ţină câinele în lanţ, iar podului peste abis să i se prevadă o balustradă de siguranţă.“

Scrisoarea este semnată de James T. Mateescu, directorul Centrului meteorologic al şcolii de pictură din Calea Dorobanţilor 73.

JAQUETTA Când a plecat spre parc, n-a luat-o *cu* el, ci a luat-o *pe* el…

JAWA (Nume convenţional) „Femeie frumoasă, de spirit, foarte cultivată, cu activitate ameţitoare, dintre cele cărora li se iau frecvente interviuri şi li se publică pe trei coloane fotografia în săptămânalele destinate adolescentelor, spre a le spulbera fetelor visele, gândurile sau intenţiile eventual ticăloase. „Ispravnică“, spune despre ea o funcţionară de la I.C.R.A.L.; „predicativă“ o numeşte un actor; „parazitară şi inductivă“ o califică un linior de la telefoane; „fiară!“ îi spune, printre dinţi, paginatorul revistei, aşezându-i portretul între gratiile a două articole utilitare despre creşterea iepurilor de casă şi a porumbeilor rotaţi.

Jawa nu e atinsă şi nici agăţată de laţurile ce i se întind, trecând voioasă înainte, către sălile de aşteptare ale secolului viitor, unde i se va oferi un scaun şi va aştepta ca faima ce a propulsat-o să-şi stingă motoarele.“ (Francesco Alba: *Patefoanele*)

JEAN Superstiţios celebru: ciocănea mereu în lemn spre a fi ferit de gheara unei eventualităţi ucigătoare. Odată, vorbindu-i-se despre prăbuşirea

unui avion în Anzii Cordilieri, a bătut în lemnul casetei cu trabucuri, de pe măsuţa de fumat. A auzit dinăuntru: „Intră!“

I-a fost teamă să ridice capacul.

JEAN-JACQUES Din jurnalul intim al marelui om: „Retorica şi matematica nu mi-au plăcut. Dădeam probabil semne de îngrijorătoare întârzieri în judecată, de aceea părinţii mi-au angajat un meditator care, prin chinuitoare exerciţii… Dar mi-au administrat şi injecţii cu cacodilat de sodiu şi calciu granulat…“ „Eram autorul unor îngrozitoare gafe şi al unor confuzii intolerabile pentru vârsta mea. Odată, n-am putut distinge pe hartă Antarctica de întinderea Oceanului şi, căutând să mi se explice de ce nu reţin cunoştinţele, am strigat profesorului de geografie: «Antarctica nu există!» M-au ţinut câteva săptămâni cu vinuri tonice, în care erau dizolvate săruri de magneziu şi fosfor… Spre sfârşitul perioadei, Africa mi-a apărut destul de distinctă, clima şi vegetaţia ei mi-au plăcut şi m-au atras…“ „Creşteam încet, băieţii de vârsta mea mi se păreau uriaşi, din această pricină scrisul îmi era urât (nu prea ajungeam la masă), lumea mi se părea prea largă, privirea părinţilor şi prietenilor – întotdeauna ameninţătoare. Tata a procurat din Spania foi de dafin negru, le-a plămădit în miere grecească şi ulei de ricin şi, înaintea fiecărei mese, mi-a administrat soluţia: am crescut într-o singură primăvară la înălţimea de-acum, izbutind să-mi întrec maestrul de caligrafie în caracterul gotic, să bat în lupte pe cei mai vânjoşi băieţi de vârsta mea, să răspund cu cea mai mare vioiciune la toate întrebările fitopatologiei.“

„Când mi-am luat majoratul şi am putut să mă îngrijesc singur, am dus metoda părinţilor până la ultimele consecinţe: hrana mi-am alcătuit-o din plante rare, somnul mi l-am potrivit odihnitor şi eficient cu ceaiuri şi pilule, cărţile le-am scris toate

numai sub tratamente medicale îngrijite, foarte riguroase…“ „Astfel, nu ştiu dacă tot ce am realizat într-o viaţă de om se datorează unui real talent sau doar produselor curative ce mi s-au administrat de-a lungul anilor, săltându-mă după fiecare tratament pe-o altă treaptă a înţelegerii şi putinţei… De aceea preţuiesc atât de sincer nu numai biblioteca ce mi-a ocupat pereţii odăii de lucru, dar şi farmacia de familie, adăpostită cu grijă în restul încăperilor casei…“

JENY Jenny-ei din *Les Thibaults*, adolescentină, avântată ca o foaie de ziar umflată de vânt, şi străvezie ca o meduză asemenea portretelor lui Modigliani, trebuie să-i adăugăm o altă Jeny (cu un singur n) din *Adela*: „Nimic frumos în figura ei, nici măcar ochii, deşi neînchipuit de vii. Dar femeia aceasta e dintre acele pentru care problema frumuseţii nu se pune… Femeia asta măruntă desigur că nu poate inspira capricii, nu poate provoca emulaţie între amatorii de flirturi, dar prin temperamentul ei cred că poate dezlănţui pasiuni arzătoare… Fiinţă neutră improblematică, inofensivă, fata mică de zece ani, în unghiuri drepte ori ascuţite, cu două beţe în loc de picioare, dizgraţioasă la figură, devine adesea la cincisprezece ani izvor de seducţii roind din formele rotunjite, din reliefurile ce se anunţă, din enigmaticul «da şi nu» inconştient încă al figurii, din încreţiturile rochiei, din atitudini pasive şi cu atât mai imperative – seducţii care lipsesc adesea femeilor frumoase, «reci», cum spunem noi, lipsite de «vino-ncoace», cum spune poporul, expresii care indică deficitul acelui principiu vital nou care a operat la pubertate mai puternic în fata mică, dizgraţioasă, decât în cea frumoasă, supraîncărcând-o de electricitate feminină. Amorurile inspirate de aceste femei – de obicei pasiuni tiranice până la degradarea bărbatului, fiindcă nu sunt provocate şi de impresii

estetice, ci numai de cauze biologice – sunt privite ca nişte nebunii, iar poporul le crede datorite farmecelor şi vrăjilor…“

Portretul acestei Jeny Timotin readuce în actualitate observaţia că romancierul trebuie să lucreze cu predilecţie în acvaforte, cu tehnica aparent ştiinţifică a criticului.

JERÔME Din corespondenţa sentimentală a lui Jerôme Maxwell, căpitan de infanterie: „Da, iubite domn, bărbatul despre care mi-aţi scris şi alături de care aţi lucrat în atelierul de sculptură al lui Henry Moore, prin 1943, şi-a trăit într-adevăr anii tinereţii în oraşul nostru şi s-a remarcat printr-un deosebit talent la desen şi o vie înclinaţie pentru regia de film.

Privitor la persoana sa, două precizări biografice sperăm că vă vor fi de folos: prima – el n-a locuit chiar în oraş, ci la 50 de kilometri mai la nord, într-o fermă transformată ulterior în aeroport; a doua – nu credem să fi cunoscut evenimentele pe care le enumeraţi în scrisoare, printre care bombardamentele nocturne ale germanilor asupra Londrei, deoarece aceste evenimente au avut loc ceva mai târziu, iar el n-a apucat să supravieţuiască epidemiei de ciumă din 1836, care l-a doborât nemilos pe când ispăşea o crimă la galere, în largul Mării Tyreniene…“

JESUALDA Uşa bufni, parcă lovită de-o grenadă, un praf gros se ridică în vestibul şi pătrunse repede în salon şi îndată îşi făcu apariţia în mijlocul invitaţilor un bărbat scund, bine legat, de o eleganţă discretă. Toate privirile se îndreptară spre noul musafir, contrariate de felul neobişnuit, subliniat de acel bubuit răscolitor, în care descinsese. Pe chipul tuturor se putea citi întrebarea cine este bravul, eroul, şi mai ales ce caută acolo la acea oră înaintată.

În ciuda toamnei târzii, cu vânt rece şi frecvente ameninţări de ploaie, cel abia sosit purta numai un costum albastru-închis, cu fine dungi gri, nou-nouţ, bine croit, prea subţire însă pentru acest anotimp. Avea un aer sportiv, plin de optimism, umerii îi erau drepţi, cu toate că trecuse de cincizeci de ani. Cei care îl cercetau cum încremenise, cu pieptul scos înainte, în mijlocul covorului, îşi putură da seama că acel trup nu se putuse căli decât în poligoanele vreunui regiment sever de infanterie din câmpie sau poate pe coverta unui vapor ce trecuse de multe ori tropicele, înfruntase furtuni, canicule, febre australe şi măceluri fără supravieţuitori.

Când nedumerirea crescu, necunoscutul neclintindu-se cu un pas din locul unde se afla, şi tocmai în momentul în care unul dintre bărbaţii de faţă se ridicase să-l ia din scurt pe intrus (atmosfera fusese până atunci extrem de agreabilă, al doilea rând de cafele tocmai sosea), Jesualda exclamă ascuţit în sufrageria alăturată, despărţită de salon printr-o boltă:

— Unchiul Andone! Dumnezeule!

Fata sări să-l îmbrăţişeze şi să facă prezentările:

— E cel mai scump unchi din câţi există! strigă ea şi, trecându-i braţul în jurul taliei, îl urni spre grupurile prietenilor, risipite prin colţuri.

Jesualda nu era o exaltată, dar cuvintele ei de recomandare nu mai conteneau şi, cu toate că le rostea impetuos, corespundeau întru totul adevărului:

— A făcut două războaie, drăguţul de el, dar n-a ucis măcar un singur inamic, explica ea. Divizia pe care a condus-o în ’45 până în Cehoslovacia s-a acoperit de glorie. Căzuse generalul, a preluat comanda, s-a remarcat prin inteligenţă şi tact. Un adevărat strateg! La înapoierea de pe front a fost chemat să pună la punct aprovizionarea industriei, sabotată de patroni, şi să scoată capitala din haos. Un nemaipomenit gospodar! A fost ales primar al

comunei Baloteşti, primul om instruit aşezat în această funcţie, model pentru toţi cei care l-au urmat. Lui îi datorăm câteva spectaculoase debuturi edilitare în localităţile plasei de-atunci. Destoinicia l-a purtat ulterior în alte înalte funcţii: a fost subsecretar de stat la industria forestieră, vicepreşedinte al Băncii Naţionale, director general al spectacolelor. A făcut minuni: militarul a ştiut să pună ordine în debandada lăsată de birocraţia regimului trecut, umanistul a dat sensuri multiple întregii activităţi artistice, reînnoind instituţiile viabile, desfiinţând cinstit tot ce servea unei culturi a elitelor, putredă şi compromisă. El însuşi poet de talent, a încurajat poezia şi pe poeţi, sfătuind cu multă pricepere revistele, teatrele, aşezămintele culturale. Era o perioadă foarte grea, de încordate lupte sociale, arta nouă abia îşi făcea loc în viaţa poporului. Muncea câte 18–20 de ore pe zi, dăruindu-şi generos energiile reconstrucţiei, înfloririi culturii, dezvoltării artei. Eram studentă pe atunci, activam şi eu în cenaclul institutului; l-am chemat să ne vorbească, într-o sâmbătă seara. A venit, deşi se ştia cât este de solicitat de sarcini; ne-a vorbit încântător… Îţi mai aminteşti, unchiule Andone? Nu-şi precupeţea energiile şi talentul spre a fi în mijlocul oamenilor, azi într-o fabrică, mâine într-un regiment, în alte zile în şcoli şi cercuri literare. Vouă, tineri şi nu întotdeauna prea harnici, vi-l dau ca exemplu de om al viitorului. E poate cea mai luminoasă figură de luptător şi de patriot pe care am cunoscut-o. Ar continua să lucreze şi astăzi, dacă o boală plictisitoare – un astm bronşic, contractat în război – nu l-ar fi constrâns să se pensioneze…

Jesualda obosise. Ai fi zis că bravului colonel Andone nu-i rămâne, după atâtea laude meritate, decât să urce fruntea şi să-i privească pe tinerii din salon cu superioritatea celui ce a trecut probele Vieţii. Dar bunul, minunatul om care era se lăsă pe

scaunul oferit, luă delicat ceaşca de cafea ce i se întinsese şi oftă înţelept:

— Nepoata mea exagerează. N-am făcut nimic mai deosebit decât alţii. Mi-am făcut datoria… Nu se putea să nu răspund chemării. Dar ce, voi faceţi altfel?

Şi-i privi pe cei din jur cu o curiozitate vie, de copil senin ce ascunde în adâncul sufletului o stea subţire, fremătătoare…

JESUS sau

DUBLUL DE PESTE MĂRI

Călătorisem câteva luni prin Europa, cum îmi este obiceiul de mai mulţi ani încoace, şi trecusem din nou prin Viena, Berna, München, Paris şi Rouen, în căutarea unor pânze atribuite lui Dürer şi Cima da Conegliano şi a unui presupus *Notiţiar* al lui Flaubert. Fireşte, n-am aflat nimic din ce căutam, astfel că m-am întors acasă prin Torino, Milano, Veneţia şi Belgrad, regretând timpul pierdut şi banii cheltuiţi de pomană.

Spre a-mi mângâia dorul de casă şi a-mi risipi imensa plictiseală a călătoriei, trimisesem din fiecare oraş unde poposisem câteva ilustrate prietenului meu Felix-Jesus Dobrogeanu, plângându-mă de nenorocul care mă urmărea prin muzeele şi bibliotecile continentului. Am ţinut evidenţa acestor ilustrate, şi chiar dacă mi-ar fi scăpat de la numărătoare una–două, oricum mai mult de zece nu-i scrisesem.

La înapoiere, considerând că mi-am împărtăşit destul impresiile şi n-am ce să mai adaug, nu l-am căutat pe Felix-Jesus timp de câteva luni. Până într-o zi, când am primit telefonul lui cu o avalanşă de reproşuri. Cineva îi spusese că m-am înapoiat, mă văzuse *sigur* într-o farmacie. Cum se face că mă aflu în ţară, m-a întrebat Felix-Jesus, şi în acelaşi timp continuu să-i scriu cu regularitate din diverse colţuri ale Europei? În fiecare săptămână

primeşte poştă de la mine, l-am copleşit cu ilustrate… Desigur, crede că e o glumă… Şi cum pot fi atât de indiscret să scriu cele ce scriu pe asemenea cărţi poştale deschise? Mai citeşte factorul, mai citesc vecinii… Şi cum de rezistă sufletul meu să rămână mut în privinţa detaliilor, pentru că fiecare rând enunţă fapte senzaţionale (dacă nu chiar scandaloase) care, acum la înapoiere, se cer explicate, desfăcute în episoade, lămurite.

Am jurat pe medalionul cu efigia lui Mozart, pe care-l ţin la gât, că nu i-am scris decât *câteva* ilustrate, şi i le-am enumerat pe loc, cu destulă precizie: una reprezenta monumentul lui Johann Strauss, alta o pânză de Paul Klee, o a treia domul din Köln, cea de-a patra nişte trandafiri… Nu, precis nu erau mai mult de zece, chiar dacă treceam la socoteală şi cartolina muzicală cu ultimul (la Neapole) cântec al lui Modugno, pe care nu scrisesem nimic, în afară de-o semnătură.

Am convenit, în încheierea discuţiei telefonice, să ne vedem a doua zi, să lămurim lucrurile, ce luau o întorsătură supărătoare. Era foarte probabil că amicul meu Cezar Ionescu-Bumbeşti, din Montreux, pe care-l rugasem să pună la cutie una din ilustrate, notase adresa şi acum se ţinea de şotii, imitându-mi scrisul şi inventând fapte pe seama mea – e în stilul lui! Sau poate Felix-Jesus nu-şi cunoaşte prietenii care călătoresc, şi-mi atribuie mie această grafomanie ilustrată… Sau poate…

Ne-am revăzut într-un chip destul de neplăcut pentru mine. Intrasem la el cu braţele deschise, dar Felix-Jesus m-a întâmpinat cu răceală, eschivându-se de la îmbrăţişarea pe care mă pregătisem să i-o dau. Era evident supărat, încurcat că mă revede, nemulţumit pentru că îi luam prin prezenţa mea ultima speranţă de a mă şti departe, în adâncul continentului, ocupat cu scrierea ilustratelor fără sfârşit. „Poftim, făcu el îndată ce intrarăm în

sufragerie, poftim arhivă!“ Şi îmi arătă pe o măsuţă un coşuleţ de paie încărcat cu (trebuie să fi fost) sute de cărţi poştale lucioase, cu inscripţii mari, unele de dimensiuni neobişnuite. „Nu sunt de la mine! declarai categoric. Nu-mi stă în obicei să scriu atât… De altfel, niciodată n-am avut deplină încredere în răbdarea corespondenţilor mei, iar când totuşi am pus câteva rânduri la poştă, am făcut-o cu gândul că sunt cuvinte aruncate în vânt… te rog să mă ierţi pentru duritatea mărturisirii…“

Felix-Jesus a comandat printr-o uşă întredeschisă două cafele şi coniac, m-a aşezat într-un fotoliu de lângă fereastră şi, cu un gest ce mi s-a părut neprietenesc, mi-a deşertat în poală coşuleţul. Am avut impresia că un avion îmi toarnă de pe cerul copilăriei afişele multicolore ale circului sosit în oraş. Prima operaţiune, începută neîntârziat, a fost să desprind din teanc falsurile. Dar n-am găsit, din cele 150 de poze, nici una suspectă.

Scrisul meu! Îl recunosc şi pe întuneric! Nimeni pe lume nu mai face majuscule după modelul Zamfiropol-Dal, vreau să zic caligrafiate înalt, aplecate mult spre dreapta, precedate de-o buclă ce s-a purtat mulţi ani înainte de război, ornate cu melcişori la extremităţile superioare şi terminate jos cu o tălpică, împrumut gotic inexplicabil. Apoi celelalte caractere, *p*-ul fără cârlig, *t*-ul ghebos, *s*-ul în alternanţă – aci de mână, aci de tipar. Am scos din buzunarul vestei lupa de expertiză, am cercetat anatomia cuvintelor scrise mărunt, mi-am examinat semnătura reprodusă pe atâtea exemplare: nu încăpea nici o îndoială că eu le scrisesem pe toate. „Doamne Dumnezeule! strigai. Când izbutişi, nenorocit grafoman, să scrii atât?“

Cineva sună. Felix-Jesus se duse la uşă şi se înapoie cu alte cinci ilustrate. Nici nu s-a uitat la ele, mi le-a aruncat în braţe spunând: „Iată, ca să-ţi

spulbere orice îndoială, pentru că văd că continui a face pe nedumeritul…“

Am luat una din reproduceri: înfăţişa un peisaj dintr-un parc al Londrei şi era datată de mână 11 octombrie… „E nemaipomenit! am strigat, lăsând-o să cadă pe covor. E incredibil! Cu toate că scrisul îmi aparţine, află că n-am fost nicicând la Londra, oraşul îmi e necunoscut, cât despre 11 octombrie, te anunţ, prea stimate prietene, că la acea dată mă aflam certamente la Govora, urmându-mi băile de toamnă… Îţi ţin la dispoziţie foaia de tratament, cu vizele zilnice ale băieşilor…“

Felix-Jesus mă privi dojenitor, chemându-mă la ceva mai multă seriozitate. Toate jurămintele mele nu-l încredinţară că versiunea mea e perfect adevărată şi că sunt eu însumi surprins, buimăcit de întâmplare. „Nu-mi rămâne decât să te scot pe uşă afară, cu toate poveştile şi perspectivele tale urbane, cu monumentele prin care te-ai promenat!“ spuse Felix-Jesus. „Nici n-am de gând să mai rămân“, spusei eu jignit, tremurând din tot trupul de iritare, de confuzie a spiritului, de neputinţă. Nu-i puteam oferi nici o probă care să-i spulbere credinţa. Sinistră încurcătură! Pentru că, pe o ilustrată trimisă din insulele Bahamas (sincer să fiu, nici azi nu ştiu unde se află arhipelagul cu acest nume), scriam că nu mai am nici un motiv să ascund că *eu* sunt asasinul preşedintelui Kennedy, şi nu numai că nu regret fapta, dar că mă făles cu ea…

L-am rugat să aştepte cu pacienţă câteva zile, până la luminarea problemei, i-am cerut un ziar să împachetez teancul de misive lăcuite, m-am reţinut să-i întind mâna şi am ieşit ca o vijelie.

Am rămas în casă trei zile, căutând să înţeleg ceva din toată această oribilă, dementă poveste. Ce să înţelegi din câte se spuneau acolo, din câte *scriam eu* acolo? Să încerce careva să dezlege vreun înţeles! Parcurg din nou rândurile aşternute

de mine, la diferite date, expediate abundent din toate colţurile lumii. Reţin câteva:

„Iubite Felix-Jesus, îţi trimit salutări calde din Oslo. M-am angajat portărel la judecătoria din Bergen, câştig mulţumitor. Declarând cinstit că nu sunt divorţat, cu toate că puteam spune o minciună, preotul m-a sfătuit să rămân lângă Elsa fără binecuvântarea lui oficială. Sfat înţelept. Cu vremea, vom afla o soluţie onorabilă, toate se aranjează pe lumea asta. Mi se oferă o ocazie fericită: de-a urma o şcoală de lăcătuşerie… După 18 luni, Elsa îmi va găsi un loc de muncă la fostul ei patron – reparaţii de broaşte, chei yale şi chiar siguranţe de seifuri şi casete…“

„Nu ţi-am mai scris de mult, am fost ocupat cu distribuirea ajutoarelor pentru sinistraţi. Cutremurele din luna trecută au lăsat fără acoperiş jumătate din populaţia insulei. Sunt agent al Crucii Roşii, funcţie ce mi-a permis să traversez continentul indian, să văd minuni ale arhitecturii străvechi a acestui popor, să cunosc oameni interesanţi, dar şi multă suferinţă… Nu am veşti de la copii. Mai îndeamn-o tu pe Emilia să-mi scrie. Săptămâna viitoare sper să debarc în Hong Kong, unde mi s-a promis un concediu de două săptămâni…“

„Era să-mi pierd viaţa, la Singapore, într-un bazar dubios unde intrasem să-mi fac cumpărăturile. Un individ m-a întrebat dacă nu sunt amator de haşiş şi i-am răspuns că, deşi nu consum, afacerea m-ar atrage. M-a purtat după el prin gangurile unei clădiri labirintice, m-a introdus într-un fel de cafenea şi, la o masă scundă, în faţa paharelor cu rom, am încheiat târgul. Câteva kilograme… Aveam banii la hotel, dar indivizii crezuseră – după înfăţişarea mea şi, mai cu seamă, după hotărârea cu care mă angajasem în discuţii – că port în buzunar bancnote importante, şi multe… Nu ştiu ce mi-au pus în băutură, fapt e că mi-am pierdut cunoştinţa… M-am trezit spre dimineaţă

într-o gură de canal de lângă port, jefuit de cei câţiva bani pe care-i avusesem asupră-mi şi de ceasul-brăţară Omega, o piesă de rară fineţe… Fusesem lovit în cap, probabil pentru că le produsesem indivizilor acelora decepţii… Portul arăta în zori superb…“

„Îţi scriu ca să-mi mai treacă supărarea pricinuită de refuzul lui McDonald de-a accepta portofoliul Comerţului. Mă străduiesc de trei săptămâni să formez un nou cabinet, întâmpin dificultăţi enorme. Nu mai pot dormi de nelinişte, gândindu-mă ce vor scrie conservatorii în gazetele lor… Dacă până mâine dimineaţă nu-l conving pe încăpăţânat, mă voi adresa Reginei să însărcineze pe altcineva cu soluţionarea crizei de guvern… Poate a sosit prilejul mult aşteptat să-mi fac retragerea definitivă din treburile publice, să mă dedic, aşa cum visez de mult, comerţului cu ciment…“

„Văduva lui Morgenthau e frumuşică, trece drept cea mai spirituală yankee din Brazilia, ca să nu-ţi vorbesc despre averea ei cu adevărat fantastică. S-a îndrăgostit de mine după succesul pe care l-am înregistrat cu *Don Carlos* la Buenos Aires, unde fusese adusă de prieteni să mă asculte. Într-adevăr, niciodată n-a păşit pe pământ american un Filip mai impunător, mai regesc. Marea arie mi-a ieşit mult mai bine decât acum doi ani, la Scala. Nebuna (care nu e nicidecum nebună, cu toate că cheltuieşte într-o singură zi bugetul unui oraş ca Ploieştiul şi mână cu 150 de kilometri pe oră superbul ei Cadillac), iubita mea, zic, vrea să-mi cumpere o vilă în California şi să mă înveţe ea însăşi limba părinţilor ei, ce se citeşte de la coadă la cap… Uitam: mi-am cumpărat un ponei, pe care, dacă-l încalec, îl pun în trista postură a Rosinantei – că despre mine nu vreau să-ţi dau nici o imagine…“

„Suburbia în care trăiesc e cea mai murdară din Amsterdam, ba chiar – sunt convins – din lumea

întreagă. Să mă bată Dumnezeu dacă mă plâng! Cum nu prea ies din casă, numai aerul împuţit mă ajunge în singurătatea mea şi-mi dă unele dureri de cap. Lucrez mult. Am terminat acel poem în hexametru antic închinat Josephinei Baker, nu rămâne decât să aflu un titlu potrivit celor peste 200 de pagini dactilografiate… Adineauri poşta mi-a adus o scrisoare de la Reinhart and Hoover, prin care mă anunţă că volumul meu de teatru se vinde frumos. Nu-mi scrie, s-ar putea să fiu nevoit să lipsesc o vreme din oraş, invitat al ducelui de Savoia în munţii lui. Destulă plictiseală, dar imposibil să-l refuz: îmi cumpără întreaga ediţie a eseurilor, cu care vrea să înzestreze aşezămintele lui culturale şi religioase…“

„A fost îngrozitor: Sylviei i-a murit tatăl. Îl iubea cu o dragoste peste fire, patologică… De teamă să nu-şi piardă minţile, i-am solicitat generalului un concediu şi am plecat împreună în Azore. (Imaginea de pe verso e palidă şi tristă faţă de priveliştea vie a acestui colţ de paradis!) Ne simţim bine. A trebuit să cedez rugăminţilor unor ofiţeri ai bazei aeriene de-aici şi să le ţin o conferinţă despre… (stai pe scaun când citeşti cele ce urmează!) despre… Calistrat Hogaş. N-au prea înţeles ei despre cine este vorba, era numai un pretext de a le limpezi ideea că un scriitor mare poate avea neşansa să rămână aproape un necunoscut din cauza prezenţei în preajmă a altora încă şi mai… Lasă, îţi explic eu despre ce e vorba… Cred că revin în ţară în ianuarie viitor…“

„Îţi pot procura sardelele preferate, şi iată cum: de mai mulţi ani sunt prieten cu preşedintele Academiei Franceze, care trimite lunar un delegat în Martinica, să ţină acolo conferinţe… Tânărul universitar itinerant e foarte îndatoritor, mai ales că speră şi alte alese însărcinări, astfel că se întoarce întotdeauna cu geamantanele pline. Sardelele nu-i plac preşedintelui, mi le oferă mie. Le-am depozitat şi ţi le ţin la dispoziţie. Cât

priveşte citricele, mă voi aproviziona din Grecia, la înapoiere. Se mai găsesc şi nişte biscuiţi fragezi, cărora le vei da binecuvântarea când ne vom revedea…“

Lectura mă scotea din minţi: şi locurile, şi preocupările îmi rămâneau necunoscute, deşi atât grafia şi stilul (stilul unor rânduri aşternute pe spatele ilustratelor poate fi concludent!), cât şi unele detalii – ca de pildă preferinţa prietenului pentru sardele, cunoscută doar de mine – mă indicau drept singurul autor. Simţeam că nu mai merită să trăiesc, dacă nu voi afla pe misteriosul făptaş, dezlegând enigma.

Servindu-mă de un calculator electronic, de câteva vechi tratate de grafologie şi de o grămadă de alte cărţi – de călătorie, balistică, gramatică comparată etc. – am refăcut harta mişcării în lume a expeditorului şi, stabilind că în a doua jumătate a lunii februarie el trebuia să se afle precis la Veneţia, am luat trenul şi am plecat într-acolo, hotărât să-l descopăr.

Am revăzut minunăţiile Veneţiei. Parcă priveam pentru prima oară graţioasa *Loggetta*, concepută de Sansovino ca o rampă de lansare a zveltei Campanile, săgeată trimisă spre cer să adune tot albastrul tăriilor, *Cvadriga* de pe frontonul central al basilicii San Marco (frontonul acesta n-a fost oare jinduit de constructorii gării Leipzig?), istoria sublimă de pe *Pala d'oro*, magnifica *Glorie a Paradisului* de Tintoretto, curcubeu spart de vânturi apocaliptice şi risipit pe pereţii sălii Marelui Consiliu din Palatul Dogilor, canalele mărunte, încurcate, ce îşi împletesc verigile asemenea unor lanţuri legănătoare, ţinând împreună secolii – într-un *prezent* veşnic, ca un debarcader pe care păşeşti pios şi liber, cum păşeşti uneori în vis.

Aproape uitasem scopul călătoriei mele precipitate când, într-o prăvălioară din preajma casei lui Goldoni, unde intrasem să-mi cumpăr

chibrituri, am remarcat un turist cu o înfăţişare bătătoare la ochi. Purta redingotă neagră, pe talie, îmbrăcată peste o vestă în dungi albe şi negre, pălărie de pai, tare şi puţin îngălbenită, ghete de lac de dinainte de război, un baston cu măciulie de chihlimbar, ochelari groşi cu rame severe, universitare. Mi-a părut cunoscut de undeva, mai cu seamă mă izbeau gesturile sale senioriale, calme, cuvintele sale onctuoase, grav condescendente şi întrucâtva ironice. Am întârziat în prăvălioară, curios să ştiu ce descoperiri a făcut în ziarul abia despăturit, ce vroiau să spună comentariile lui. A împachetat scurt gazeta, a dat să iasă, în uşă s-a oprit la stativul rotativ pe care străluceau sute de cărţi poştale ilustrate. A ales vreo zece. A scos din buzunarul redingotei un stilou, s-a aşezat la măsuţa de pe micul peron din faţa vitrinei şi a început să scrie. M-am oprit să-l supraveghez.

De cum a aşternut primele rânduri, mi-am dat seama că era omul pe care-l căutam. Am simţit că mă prăbuşesc, dar, cum făceam eforturi să nu par un spion şi, astfel, să-l sperii, m-am sprijinit de cristalul vitrinei, cristalul fiind răcoros m-a întărit. Necunoscutul a observat că nu mă mai pot ţine pe picioare. M-a invitat să stau pe scaunul liber de la măsuţa lui: „Aerul încărcat cu vapori produce vertije…“ mi-a spus el într-o frumoasă italienească, prinzându-mi braţul, parcă dorind să-mi transmită observaţia prin strânsoarea degetelor. I-am mulţumit pentru amabilitate şi l-am asigurat că răul a şi început să-mi treacă. „Niciodată nu respir corect la Veneţia, a reluat necunoscutul, şi asta nu din pricina uimirilor frecvente, ce îmi sporesc bătăile inimii… Aerul stătut al lagunei… presiunea atmosferică… Nu numai mie mi se întâmplă… Suferiţi cumva de hipotensiune?“

Am discutat o vreme, apoi am tăcut amândoi. M-am prefăcut somnoros, am strâns puţin ochii şi l-am lăsat să-şi continue corespondenţa. Toate

ilustratele purtau adresa prietenului meu Felix-Jesus!… Din ocheadele mele printre gene, mi-am putut da seama că scrie neadevăruri sau, mai exact, inventează: de pildă, îi comunica amicului de la Bucureşti că şi-a pierdut un picior în urma rănii primite în timpul unei încăierări cu poliţia la Milano, că acum se grăbeşte să iasă din *Libreria* piaţetei, pentru că îl aşteaptă Margareta D'Arte, pianista care tocmai înnebunise sălile de concert… Picioarele îi erau sănătoase, nu-l aştepta nici o femeie, ca să nu spun că ne aflam departe de locul în care pretindea că se află…

M-au cuprins o nemulţumire violentă şi-o silă scârboasă pentru îndeletnicirea lui. Dar şi mai violent a pus stăpânire pe mine curiozitatea. E nebun? E maniac numai? E cumva vreun membru al acelui celebru club legat de revista *Le canard enchaîné*, ce produce farse grandioase şi le colecţionează pentru a le publica în almanahurile anuale? Cine e şi ce urmăreşte?

La un moment dat, m-a surprins descifrându-i scrisul şi, în loc să fie indignat de indiscreţia mea, m-a privit zâmbind: „Ştiţi româneşte?" m-a întrebat. „Sunt din România", am răspuns. „Asta îmi face o plăcere imensă, puteţi să verificaţi în ce măsură mi-am însuşit această minunată limbă…" mi-a declarat, şi s-a ridicat în picioare ca să-mi întindă mâna. S-a recomandat Mateo Cavalli. „Sunteţi desigur curios să ştiţi cui scriu şi ce scriu…" a continuat Cavalli. „Vă rog să mă iertaţi, am zis, o simplă curiozitate nestăpânită, de cititor înrăit…" „Vă înţeleg. Nu face nimic. Am să vă povestesc…"

A cerut două *limonsoda* şi, cu o amabilitate paralizantă, a început să-mi explice cu ce se ocupa.

Încercase multe meserii, de la jocheu de trap până la avocat şi chirurg… Profesiunile îl siliseră să ducă o viaţă destul de monotonă şi-l împiedicaseră să călătorească, aceasta fiindu-i, de foarte tânăr, pasiunea vieţii. I se ivise o ofertă cu

totul neaşteptată, acum doi ani: o însemnată societate de turism americană, Hilton, îi încredinţase serviciul său de publicitate, la început pentru Europa Centrală, mai apoi pentru o bună parte a reţelelor intercontinentale. Metodele vechi nu mai făceau faţă cerinţelor, astfel că şi-a pus mintea la teasc (expresia îi aparţine) şi a început să gândească la reclame cu totul neobişnuite. A selectat, dintre multe idei, una: este cea care îi permitea să călătorească în permanenţă, ceea ce n-a visat nici în cele mai frumoase vise ale sale.

Ideea ce-l trimite tot timpul dintr-o ţară în alta, de pe un continent pe altul constă în a expedia – pe adrese extrase din cărţile de telefon, din dicţionarele de personalităţi, din mica publicitate a diverselor ziare – cât mai multe cărţi poştale ilustrate. Le semnează cu numele unor prieteni ai persoanelor, identificate din aceleaşi surse. Destinatarii sunt (de vreme ce îşi publică numele) oameni cunoscuţi – doctori, jurişti, profesori, scriitori – în stare să umple lumea nu numai cu ciudatele întâmplări rezumate în rândurile de pe verso, dar mai ales cu peisaje şi monumente ce merită a fi văzute. Inconştient, se fac agenţi de publicitate ai casei pe care o serveşte Cavalli.

„Acest Felix-Jesus, din Bucureşti, mi-a atras atenţia într-un dicţionar al tehnicii româneşti, pentru numele lui neobişnuit în acea parte a continentului, a povestit mai departe Cavalli. Am cercetat cine îi sunt prietenii şi am ales dintre ei pe un oarecare domn Panaitescu, scriitor, a cărui caligrafie am copiat-o de pe un facsimil dintr-o revistă… A trebuit să citesc câteva cărţi ale lui Panaitescu spre a-i învăţa expresiile, automatismele, clişeele. M-am familiarizat destul de bine cu limba… Pe cât cunosc, acest Panaitescu a călătorit şi călătoreşte mult. Şi, cum scriitorii sunt plini de fantezie, ilustratele pe care Panaitescu le trimite prietenului său…“

„Cer iertare că vă întrerup, am intervenit. De unde ştiţi că falsul nu poate fi descoperit… Prietenii se văd, cer detalii asupra unor veşti, chiar salutările au nevoie de completări…“ „Nici vorbă de aşa ceva, a reluat Cavalli: în lumea de astăzi prietenii se văd foarte rar, nu descos impresiile scrise pe ilustrate… Dar chiar dacă reuşesc să se întâlnească – să admitem această eventualitate foarte improbabilă – ei nu fac decât să sporească circulaţia fotografiilor. Nedumerirea lor se şterge în vâltorile vieţii, imaginile seducătoare le rămân însă impregnate în suflet. Ilustratele sunt un excitant foarte puternic. Toţi corespondenţii mei călătoresc de le sfârâie călcâiele; prietenii lor, şi mai mult! Călătoriile, pentru oamenii obişnuiţi, devin de la o vreme neinteresante. Aţi auzit poate de saţietatea, inapetenţa şi resemnarea celor mai mulţi… Altceva e când spiritul este excitat de ideea că vor dezlega într-o zi misterul… Iar dacă avem în vedere că scriitorii mai şi povestesc ce li se întâmplă, vă daţi seama cât de infailibilă e metoda mea. În orice oraş mare, călătorii trag invariabil la hotelurile Hilton. Beneficiile sunt incalculabile…“

„Acum m-am lămurit!“, am spus eu, decepţionat că nici de această dată nu-mi aflasem dublura (pentru că în multe cărţi am întâlnit afirmaţia că este deplin posibil ca pe planetă să trăiască doi oameni identici. Şi cred în asta…). „Dar, am continuat, nu vi se pare, domnule Cavalli, că plăcerea dumneavoastră de a călători e foarte scump plătită? Punerea la punct a textelor, imitarea grafiei, culegerea de informaţii, inventarea de situaţii neobişnuite constituie un efort colosal… Cu darurile dumneavoastră puteaţi fi un apreciat romancier… Pentru că textele de pe ilustrate sunt creaţie, vreau să spun – produs literar autentic…“

„Oh, să nu exagerăm! a spus modest Cavalli. Nu sunt altceva decât un biet agent de publicitate. Unii dintre subalternii mei – am patru – au învăţat

temeinic o mulţime de limbi, scriu literar în aceste limbi, au atins performanţe uluitoare…“

M-am înapoiat în ţară prin Viena şi Budapesta. Am poposit în fiecare din aceste oraşe în luxoasele hoteluri ale companiei Hilton, pe care o servea Cavalli, dornic să cunosc alte frumuseţi semnalate de ilustratele adresate lui Felix-Jesus, încântat să cheltuiesc banii până la ultima centimă.

Ajuns acasă, am regretat că n-am avut îndrăzneala să-i propun lui Cavalli să-mi plătească, măcar pentru această călătorie neobişnuită, cheltuielile făcute de mine aiurea: ar fi acceptat bucuros, dacă i-aş fi mărturisit că eu sunt Panaitescu, căruia îi imitase atât de perfect scrisul, maniera şi, de ce să nu recunosc, însuşi stilul de a se mărturisi…

JESSICA Oricare bărbat suferă în preajma ei de erupţii cutanate violente. O Jessica traversează sub nume felurite prin romanele lui Călinescu, provocând reacţii în lanţ; o alta se ascunde în sălile marilor concerte, înfioară de departe epiderma ascultătorilor care, cuprinşi de mâncărimi, atribuie muzicii preţuri pe care nu le are şi nu le poate avea, căci muzica, vorba doctorului Vasile Boerescu, muzicolog, poate fi utilizată mai curând drept calmant la ore târzii din noapte.

JIANU Jianu Olteanu (Ct.), ca şi Delta Dunăreanu, încurcă paragrafele hidrologiei.

JIMENEZ Apeduct construit în 1947 de un prieten al meu, pe Valea Jiului, în amintirea eroului resurecţiei sud-americane, colaboratorul apropiat al lui Bolivar (1783–1830).

JOHN În pofida numelui sintetic, John e întotdeauna un complicat. Ochiul lui trebuie să vadă analitic şi celular, ca ochiul cocoşului: aceeaşi lungime, repetată de zece–douăzeci de ori,

în sisteme convergente, structurate asemenea fagurelui de miere. O bilă, el o vede multiplicată în spaţiu – firmament de bile egale; iubita îi apare un regiment de iubite; sentimentul că n-a fost născut de o singură mamă îl face ubicuu şi universal, şi propria lui fiinţă, distribuită egal şi prolific pe întreaga suprafaţă a planetei, îi confirmă starea. În timp ce Ion e unic, Giovanni mic grup, Johann cap, mijloc şi sfârşit de serie, Jean salon de conversaţie, gigă şi badinerie, Juan distinctă reprezentanţă socială – John e tipul standard, economic, la îndemână, cu mecanism perfect, de ceas elveţian, ca un pion pretutindeni prezent pe tabla de şah, pregătit să fie strecurat în buzunarul vestei sau, erupt dintr-o capsulă, să fie împroşcat către Marte şi Venus, ca alicele.

De aceea nu e un altul mai pragmatic pe lume. De aceea numărul şi calculatorul sunt cheile cu care deschid atât cutia de viteze, cât şi enigmele spaţiului îndepărtat. Singurul statistician din lume care ştie ce să facă cu abacul.

JOSEPH sau

PE URMELE LUI BARDEM

De sus, din elicopter sau avion, piaţa St. Quartet din Rautenburg arată ca o cutie de chibrituri pe care ai apăsat-o la mijloc cu degetul: zidurile caselor din jur formează un amfiteatru nu prea înalt, aplecat, cu acoperişuri coborând în cataracte până aproape de pavajul vechi, lustruit, din cochilia căruia un havuz de piatră, împodobit cu nimfe înlănţuite şi tritoni, aruncă jerbe învoalte de cristal. Umbra catedralei gotice, coborând dintr-o latură a pieţei, se plimbă solemn în timpul dimineţii de-a lungul cadranului de piatră gălbuie, acompaniind cu fiecare oră bătută în bronz de turnul-săgeată difuziunea luminii, distribuţia culorilor pastelate ale pereţilor, jocul balcoanelor forjate pe suprafeţele de var, scrobeală şi şofran.

Venind pe jos dinspre fluviu sau din inima fermecătoare a cartierelor negustoreşti, pătrunzi în piaţă odată cu uliţele înguste revărsându-se tainic aici, şi atunci piaţa apare ca o uriaşă hală, dintre cele desenate cu atâta minuţie de Piranesi, descoperită însă. O singură deschidere mai largă, în capătul din partea opusă peronului cu scări de piatră al catedralei: e bulevardul cu castani, din care mai încolo se desprind drumuri pietruite temeinic, unele conducând în parcuri cu vile cochete, altele ieşind repede din oraş, ca să urce câteva coline şi să se piardă pe întinsul câmpiei bavareze.

Se scurseseră câteva decenii de când nu mai trecusem prin târgul medieval, îmi fusese adesea dor de acest loc minunat, de culorile vechilor case, de umbrele precise ale clădirilor mai înalte, de sunetul grav al orgii răzbătând prin portalul catedralei şi răsturnându-se în cei patru pereţi ai laturilor, după ce inundaseră piaţa. Văzusem între timp alte pieţe minunate, printre care Navona lui Bernini, Piazza del Campo din Siena şi Stradun din Ragusa, dar inima îmi rămăsese credincioasă acestui spaţiu care, dacă nu avea eleganţa, dulceaţa şi podoabele acelora (adevărate saloane în aer liber), crea prin severitate, simetrie şi monumentalitate sentimentul tonic că timpul a îngheţat şi niciodată nu va putea atinge, măcar cu o pală răscolitoare, veşnicia ce leagă pietrele, statornicia rânduielilor.

Mi s-a spus că războiul nu cruţase oraşul, ba chiar că două bombe căzuseră în apropierea havuzului, rănind monumentele de piatră fin sculptată, cu multe altoreliefuri presărate în nişele superioare ale faţadelor din apropiere, descoperind învelişul cu olane al catedralei. Meşteri iscusiţi refăcuseră însă totul, ca înainte, inventaseră procedee de învechire artificială a materialelor, ca reparaţiile să nu se trădeze. Singura schimbare ce izbea privirea era prezenţa, în faţa unei case cu

coloane pe jumătate îngropate în zid, a unor tonete cu geamuri mari, în interiorul cărora se vedeau rafturi cu pachete de ciocolată şi napolitane, instalaţii pentru prepararea sifonului, sticle de pepsi-cola şi limonadă. La urma urmei, chioşcurile nu supărau, piaţa putea fi admirată de lângă aceste vitrine, de unde ochiul aleargă nestingherit să cuprindă întreaga privelişte, iar o limonadă rece şi câteva bomboane sunt oricând bine-venite, încurajând pe turist să întârzie aici, să guste mai liniştit, reconfortat, decorurile darnice ale locului.

În ziua în care începe povestea noastră, grupuri pestriţe de turişti lunecau de colo-colo, ca pe un patinoar, urmărind îndeaproape explicaţia, în felurite limbi, a ghizilor. Aparatele de fotografiat şi de filmat pocneau şi zumzăiau pretutindeni, adesea întrerupte de exclamaţia vreunui danez sau spaniol, care descoperea un unghi misterios, un detaliu de arhitectură, o fereastră cu vitralii neştiută. O mulţime de tineri în şorturi, înarmaţi cu rucsacuri pe stative de aluminiu, se înghesuia în jurul havuzului. Băieţi şi fete făceau o larmă teribilă, părându-li-se că au zărit un peştişor în apa cam murdară a bazinului, şi îşi răcoreau palmele încinse şi chiar labele descălţate ale picioarelor. Un mare interes stârnea un înalt afiş, scris cu caractere gotice pe hârtie albă strălucitoare, ce invita pe vizitatori să se simtă ca acasă, astfel că nu-mi venea să reproşez celor ce-l citiseră şi luaseră fotografii ale inscripţiei că aruncă peste tot, pe pavajul lucios, cornete de seminţe şi alune prăjite, ambalaje de îngheţată, sticle goale de băuturi, bilete necâştigătoare la loterie şi la „maşina fericirii“.

În turnul catedralei ciocanul lovi de zece ori clopotul de bronz, mulţimea fu înfiorată de reverberaţia sunetului leneş în zidurile ce părură deodată moi ca huma udă, un stol de porumbei se roti foşnitor pe deasupra havuzului, în timp ce, la mare înălţime, în tăria cerului, un avion argintiu

şuieră brăzdând bolta cu o funie despletită de beteală.

Avui intenţia să mă strecor printre turişti, să le propun schimburi de mărci poştale, insigne şi, eventual, ilustrate, ţintisem chiar un grup de suedezi, când din străfundurile amintirii îmi reveni în conştiinţă o întâmplare căreia îi fusesem martor acum câteva decenii, chiar în acest loc. Exact la bătaia de 10 a orologiului, sute sau poate chiar mii de oameni inundaseră atunci piaţa, dăduseră buzna spre colonada catedralei, unde un necunoscut îşi instalase un fel de chioşc şi anunţase că primeşte orice fel de cereri. Da, un chioşc cu firmă şi ghişeu, îmi şoptea amintirea, iar cel care îl deschisese acolo se numea… se numea… domnul Frenk. Extraordinar, ce bine păstrează memoria de demult faptele trăite, cele ce ne-au mişcat intens sufletul!

Domnul Frenk… Un individ destul de ciudat, dar de o bunătate fără seamăn. Îl urmărisem cum se străduia să facă faţă şuvoaielor de hârtii ce curgeau de pretutindeni, îl văzusem prin sticla ghişeului cum se chinuia să înregistreze, cu mare sârguinţă, toate cererile. Îmi amintesc că n-am putut rămâne indiferent la activitatea lui: m-am oferit să-l ajut. A primit cu recunoştinţă. M-am aşezat lângă el în încăperea de scânduri şi m-a îndrumat să triez, să încopciez şi să rânduiesc în vrafuri dosarele încheiate. Muncisem mult alături de el… Acum îmi mai amintesc că printre solicitanţi se strecuraseră şi oameni de rea-credinţă, cum se întâmplă când un om generos deschide celor mulţi creditul neprecupeţit, şi-i atrăsesem atenţia asupra încercărilor lor. Profitând de larga noastră bunăvoinţă, unii ceruseră lucruri imposibil de satisfăcut, alţii… Remarcasem atunci că unii nefericiţi nu ştiu să-şi formuleze nevoile reale, că perspectiva realizării cerinţelor îi aruncă ori în confuzie, ori în depresie morală.

Cum se încheiase nobila noastră misiune? Aici memoria se întunecă. Mi se pare că cei necinstiţi fuseseră alungaţi. Mi se pare că indivizii care ceruseră să li se dea luna de pe cer se burzuluiseră… Mi se pare că avalanşa se îngroşase – erau atâţia prăpădiţi pe acele timpuri!… – şi că, în cele din urmă, nu mai putusem să facem faţă asaltului…

Mi se pare că… Îmi amintii însă precis, printr-un curios capriciu al mecanismelor memoriei, cât de frumos îmi explicase domnul Frenk, pe când lucra cu osârdie la primirea şi înregistrarea cererilor, ce importanţă are activitatea voluntară la care ne angajasem: în societatea de consum, nevoile şi aspiraţiile oamenilor trebuie cunoscute exact, spunea el, nu se mai poate umbla, ca pe vremea Kaiserului, cu fâlfâirea diversionistă a feluritelor utopii. Lumea a evoluat spectaculos, recurge în zilele noastre, explica domnul Frenk, la statistică, la selecţie şi ierarhizare după importanţă şi urgenţă, la sociologie… Prima condiţie a rezolvării oricărei probleme este cunoaşterea tuturor datelor care o definesc, spunea domnul Frenk. În acea operaţiune pe care o începusem, domnul Frenk vedea introducerea unei metode statistice, după sistemul de evidenţă al bătrânului Ford, cu ajutorul căreia să fie defrişată fabuloasa pădure a nevoilor păturilor celor mai diverse ale consumatorilor. Explicaţia lui îmi luminase treptat, raţional, impulsul primei clipe, când, văzând atâtea mâini întinse după ajutor, exersate de faimosul plan Marshall, dădusem emoţionat buzna în baracă şi cerusem să contribui şi eu cu ceva la importanta acţiune umanitaristă. E drept că, în timpul lucrărilor, o decepţie venise să-mi moleşească spiritul de dăruire: îi cerusem bunului meşter Frenk să-mi spună în ce fel şi de cine vor fi duse mai departe investigaţiile noastre, şi la acest capitol bătrânul nu putea să răspundă decât foarte imprecis: aşa cum noi inaugurasem cercetarea şi

evidenţa, se vor găsi cândva oameni cu bune intenţii care să se preocupe şi de rezolvarea cererilor acelor nefericiţi… Răspunsul lui era neconvingător, deoarece mi se părea evident că nu oameni izolaţi şi nepricepuţi, ca noi, oricât de generoşi s-ar fi arătat ei, pot întreprinde ceva realmente util, ci numai asociaţii diriguite lucid, înzestrate cu mijloace financiare pe măsură… Că gândisem corect fusese dovedit în cele ce urmaseră: trebuise să închidem ghişeul în faţa mulţimii ce-l asalta, să ne strecurăm prin umbra catedralei şi să dăm bir cu fugiţii… Mă cutremurai la amintirea acelor clipe.

Acum eram foarte curios să ştiu dacă registrele şi dosarele noastre se salvaseră din învălmăşeala ce urmase, dacă oamenii depozitaseră la loc sigur lucrările începute de noi şi, mai cu seamă, dacă cineva se aplecase asupra lor ulterior.

Am întrebat câteva persoane dacă le spune ceva numele lui Frenk. N-au ştiut să-mi spună decât că, pe cât li se pare, piaţa în care ne aflam se numea Frenk Quartet – poate între persoana căutată şi numele pieţei era vreo legătură —, dar că puteam obţine informaţii mai sigure de la tonetele cu răcoritoare şi napolitane. Am mers la tonete şi, nu fără insistenţe, am aflat că patronul, care acum era plecat după afaceri, se numea Frenk…

— Frenk Quartet? am întrebat copleşit de emoţie.

— Întocmai, domnule: Frenk Quartet. Doar îl cunosc atât de bine! spuse băiatul ce vindea îngheţată. Aşteptaţi-l, trebuie să revină curând, adăugase vânzătorul.

M-am plimbat vreo oră prin piaţă, tulburat de gândul că îl voi revedea. Dar ce vârstă să aibă, dacă nici atunci nu era chiar tânăr? Eu aveam, să zic, 18–20 de ani… El, vreo 40–45… Mi se păruse bătrân… Diferenţa de vârstă… Mereu în activitate… Era robust, plin de energie, oamenii de soiul lui nu îmbătrânesc…

Dat dracului bătrânul! îmi spuneam. Nici vorbă, s-a ocupat în continuare de cercetarea începută. Sunt pe lume oameni care îşi asumă răspunderi copleşitoare, ţi se face frică ştiind cât de departe şi-au propus să ajungă… Şi, printr-o perseverenţă uluitoare, îşi duc la împlinire gândurile… Şi totuşi, de unul singur? Timpurile se mai schimbaseră, veniseră în fruntea landului Rautenburg oameni mai destoinici, se înfiinţaseră, după câte ştiam, numeroase instituţii ce îşi anunţau bunele intenţii privitoare la ridicarea standardului de viaţă şi expansiunea capitalului, asociaţii de ajutorare a şomerilor, bănci de toate felurile, agenţii de plasare şi altele de comerţ, societăţi de asigurare, de schimb, religioase, filantropice, artistice şi sportive…

Pe când tocmai încheiam conversaţia cu un suedez în vârstă, căruia îi povestisem ce încântătoare mi s-a părut „comedia ridiculoasă“ *Fântâna Trevi*, scrisă de universalul Bernini (el n-o cunoştea şi nici nu bănuise că sculptorul scrisese vreodată), iată că în piaţă se produse o mişcare neobişnuită. În latura dinspre bulevard, mulţimea întâmpina cu ţipete şi fluierături un cortegiu de limuzine ce înainta încet spre havuz, claxoanele maşinilor sporind hărmălaia.

— Vreo delegaţie de bancheri! observă cineva în preajma mea. Probabil, americani. Ăştia foiesc pe toată suprafaţa planetei şi se miră neobosit aflând că civilizaţia dolarului n-a pătruns încă în unele locuri…

— Nu înţeleg nimic din secolii de dinaintea ivirii lor pe lume, adăugă o doamnă tânără, pregătindu-şi aparatul de filmat cu transfocator automat.

Maşinile izbutiră să înainteze până la scara unui graţios palat cu ferestre trilobate, întărite cu feronerie înflorită.

— Comisia! exclamă fericit un bătrânel cu monoclu, care urmărise atent acostarea.

— Opec? Lufthansa? I.G. Farbenindustrie?… se interesă expert o cucoană foarte grasă, cu o pălărie trasă pe ochi, abia vorbind din pricina guşilor suprapuse.

— S-ar putea… răspunse absent bătrânelul, schimbându-şi monoclul la ochiul celălalt.

Din maşini coborâră bărbaţi zâmbind radios, îmbrăcaţi sobru şi elegant, purtând serviete masive, însoţiţi de o armată de tineri îndemânatici – cămăşi pline de etichete ale firmelor prospere, pantaloni cu multe catarame –, înarmaţi cu aparate de filmat şi reportofoane, un şir de fete nostime, în fuste foarte scurte, cu maşini de scris portabile, o mulţime de secretari şi auxiliari, de gazetari, poliţişti, stenografi. Înainte de a urca scările de marmură, cu balustradă de alamă, grupurile principale se lăsară fotografiate, sub soarele darnic al amiezii.

Mă îndreptai spre tonetele unde trebuia să se fi înapoiat întârziatul domn Frenk, întrucâtva indispus de mişcarea gălăgioasă ce tulburase limpezimea pieţei, dar înviorat de ideea că-l voi revedea pe cel ce-mi oferise cândva unul dintre cele mai frumoase spectacole de generozitate din câte cunoscusem.

Băiatul de la îngheţată nu mai era acolo, dar fata care-i luase locul îmi indică amabil o săliţă şi mă asigură că domnul Frenk Quartet poate fi aflat în spatele unei uşi vopsite în lac negru. Însemnează că bătrânul trăieşte încă! mi-am spus încărcat de emoţie. Am bătut la acea uşă. Am intrat. Inima îmi bătea cu putere.

— Domnul Frenk Quartet…

— Eu sunt! răspunse un bărbat înalt, voinic, cu fălci puternice, proeminente, ascuns după un birou somptuos.

— Nu se poate! exclamai. Îl caut pe domnul Quartet… repetai.

— Eu, în carne şi oase! zise înveselit tânărul, şi se ridică de la biroul lui. Cu ce vă pot fi de folos?

întrebă el, înclinându-se adânc.

— Îmi închipuisem… spusei încurcat, eram convins că… ne-am cunoscut cândva…

Inteligent, amabilitatea întruchipată, tânărul voinic înţelese repede nedumerirea mea şi se grăbi să-mi explice că, neîndoios, îl căutam pe tatăl său, căruia îi purta numele… A murit la 72 de ani, continuă Quartet junior; zăcuse mult, chinuit de-o blestemată hemiplegie… Dispariţia lui îndurerase mult întregul oraş, era recunoscut ca unul dintre cetăţenii lui de vază, se alesese de două ori primar democrat-radical, primise titluri onorifice ale Universităţii bavareze şi numele lui fusese atribuit pieţei ce se vedea prin ferestrele largi, luminoase. Ca unic fiu al umanistului, municipalitatea îi dăduse lui, lui Frenk F. Quartet, o autorizaţie pe viaţă pentru comerţul cu răcoritoare, afacere ce se bucura de numeroase înlesniri şi de monopolul cu asemenea produse în întreg landul. Spunând cu mândrie toate acestea, Frenk Junior îmi dădu un pliant cu imagini viu colorate, reclamă a casei lui de renume.

Privii trist chipul unei frumoase fete ţuguindu-şi buzele în faţa unei piramide de îngheţată, îl felicitai pe patron pentru reuşita pliantului şi spusei:

— Regret foarte adânc dispariţia tatălui dumneavoastră. L-am cunoscut destul de puţin, dar în împrejurări cu totul emoţionante şi definitorii, astfel că…

— Aţi fost clientul său?

— Nu înţeleg…

— Aţi lucrat cu firma lui de confecţii?

— Nu, nici n-am ştiut că fabrica îmbrăcăminte, abia acum aflu… făcui încurcat. Cândva, când mă nimerisem prin această superbă piaţă, regretatul dumneavoastră tată m-a luat ajutor într-o afacere cu totul specială…

— La concursul de modele?

— Nu, daţi-mi voie, domnule Quartet: este vorba de un birou, să-i spun astfel, de primire şi înregistrare a cererilor…

— Ah, ştiu, cum să nu… exclamă vădit încurcat amabilul fiu al generosului. Ştiu despre ce e vorba… Dar faptele la care vă referiţi s-au petrecut foarte demult. Eram copil pe-atunci… Îmi amintesc că tata s-a înapoiat foarte deprimat acasă, după ce i-au spart baraca. Era într-un hal de nedescris…

— Era un iubitor de oameni…

— Da, neîndoios, spuse Quartet, şi a rămas un naiv până în ultima clipă a vieţii…

Îmi era greu să înaintez alături de fiul regretatului Quartet, amabilitatea lui era rece, iar solicitudinea, profesională. Nu ştiam cum să fac să nu-l mai tulbur pe bătrân în somnul lui de veci şi să trec la ceea ce mă interesa mai mult: ce s-a ales de frumoasa încercare pe care o făcuse, cât de departe dusese acţiunea lui – pe cât de insolită, pe atât de încărcată de bune intenţii.

— Aş vrea să ştiu… bâiguii eu.

— Înţeleg, spuse Quartet jr. reaşezându-se la birou. Dacă aţi revenit după atâţia ani pe aceste meleaguri, vă interesează să ştiţi cum şi-a dus la capăt afacerile…

— Nu afacerile, ci *acea* afacere! sării eu iritat de încetineala înaintării.

— Afacerea aceea…, neîndoios, la ea mă gândeam… Nu s-a mai făcut nimic, reluă melancolic patronul tonetelor cu îngheţată, sau aproape nimic… Dar fabricile, furnizorii, comenzile…

— Şi-a trădat crezul? făcui eu înspăimântat.

— O, nici vorbă, cum vă închipuiţi?!…

Tânărul vorbea mult, cita des din Marsilio Ficino şi Kierkegaard, făcea incursiuni în sociologia americană postbelică, traversa cu bărbăţie marile curente ale gândirii europene contemporane, înota voinicește în lacul exemplelor

acumulate din marile cotidiene, ale căror titluri le reproducea cu grijă. După mai bine de o oră, chestiunea care mă interesa rămânea tot atât de învăluită în ceaţă ca în clipa când intrasem să-l vizitez.

— A fost un om extraordinar! exclamă, în sfârşit, Frenk F. Quartet, simţind după felul cum îmi aprindeam ţigară după ţigară că discursul lui mă plictisea.

— Îmi pare rău… îmi veni pe limbă. Îmi pare neînchipuit de rău că nu-l mai aflu în viaţă…

— Ar fi împlinit chiar astăzi, bietul de el, 77 de ani! spuse patronul, privindu-şi ceasul cu vădită îngrijorare.

Apoi, după ce rămase un minut pe gânduri, scoase din sertarul biroului un ciorchine de chei, se ridică şi deschise cu scrâşnituri uşa unui dulap. Se întoarse cu un caiet gros şi mi-l puse în faţă.

— Pentru că ţineţi atât de mult la memoria lui papa, spuse el cu lacrimi în ochi, vă pot încredinţa pentru o vreme jurnalul lui. Cum nu cuprinde informaţii privitoare la industriile noastre, ci mai mult însemnări filozofice, printre care şi despre afacerea cu cererile, vi-l împrumut, cu speranţa că veţi afla în el cele ce vă interesează… (Mi-a pus în mână un caiet de vreo 200 de pagini, scris mărunt cu cerneală violetă.)

I-am mulţumit cu vie recunoştinţă, i-am strâns mâna şi am dat să ies. Tânărul m-a privit în ochi, a declarat că l-a mişcat mult vizita mea şi că insistă să mă invite la tonete, să-mi ofere sucul de portocale F. Q. 2, pus în vânzare chiar în dimineaţa aceea.

— Premieră mondială! exclamă el, recomandându-mi-l.

Am întârziat împreună cu paharele de băutură în faţă, fără să mai putem lega două cuvinte, şi ne-am despărţit.

Sucul acela, sau starea de indispoziţie pe care mi-o provocase vestea dispariţiei bunului Frenk,

mi-a produs o indigestie ce m-a chinuit două zile, de-a trebuit să iau cărbune vegetal spre a putea afla liniştea necesară lecturii emoţionantelor mărturisiri.

(*Va urma: Vezi* PACIFICO)

JOSEPHA Diademă de perle pe o coafură brună învoaltă, într-o încăpere lungă, scufundată în întuneric, tăiată scurt de fulgerele aparatelor de fotografiat. Viorile concertelor *Stravaganza* ale lui Vivaldi sună adesea josephin, violaceu.

JOSETTA De aflat undeva printre măştile lui Ensor. Dar şi în caseta unui afiş cinematografic: Josetta Potârniche, animatoare a unor filme de animaţie.

JUAN A utiliza o deprindere sau o dexteritate într-o acţiune pentru care ai jura că n-au fost pregătite. Astfel: a patina graţios într-o sală de consiliu ştiinţific. De închipuit un meticulos raportor dezvoltându-şi darea de seamă, auditoriul ia notiţe, argumentele se înlănţuie şi proiectul e gata prefigurat. Atunci se ridică de la masă unul dintre delegaţi, dă covorul deoparte, înlătură o măsuţă cu flori şi o stenografă cu coc – şi începe piruetele, şi dezvoltă până sub ferestre acoladele, şi frânează, într-un desăvârşit şpagat, exact în faţa raportorului. Sau: a participa la aceeaşi reuniune, a lua conştiincios notiţe, a rămâne în urmă (raportorul vorbind prea repede), a trage cu ochiul la însemnările vecinei – o persoană corpolentă, cu guşă, lăcrimoasă, dar deosebit de pragmatică – şi, când ea se simte deranjată (fie că privirea iscoditoare o distrage, fie că scrisul ei nu foloseşte linioara şi majuscula numelor proprii), s-o gâdili zburdalnic prin părţile grase, în văzul tuturor, ca înainte de potop. Sau: să participi, în calitate de observator, la o importantă reuniune de edili în care se decide dărâmarea unei statui, a unei străzi,

a unui oraş şi a unei peninsule. Auditoriul ia notiţe, argumentele raportorului se înlănţuie, proiectul e gata prefigurat, rămâne să se mai fixeze ziua demolării. Atunci să-ţi aminteşti că în servietă ai un burghiu (şi ştii să-l mânuieşti), un ferăstrău (şi-i cunoşti performanţele) şi-o lopăţică de campanie (şi-i apreciezi eficacitatea) şi, scoţându-le voios, să scuipi în palme şi să începi a tăia masa, a da găuri pereţilor, a săpa tranşee în parchet, rugându-l pe raportor să nu se deranjeze, să-şi vadă liniştit de treburile lui, că podeaua va rămâne la urmă, după căderea zidurilor şi a plafonului. Să fluieri voios în timpului lucrului, pentru că munca nu te oboseşte. A trece de la proiectele în discuţie la exemplificări – pe loc, fără scurgeri inutile de timp şi răgazuri, a scurta deci calea dintre reprezentare şi consecinţă. Sau: să fii invitat, într-o bună zi, să iei masa într-un mare restaurant, după o şedinţă de consiliu ştiinţific, şi, înconjurat de stima raportorului, a referenţilor şi coreferenţilor, printre care ai patinat, ai luat notiţe sârguincios, ai gâdilat o femeie grandioasă şi ai procedat operativ, în timp ce se vorbea, la concludente demonstraţii practice, să te ridici de la masă şi să pleci uşurel pe uşă, ca sfântul duh din vechile cărţi, utilizând la nevoie bicicleta ochită la intrare, spre a cuceri neîntârziat copacii Herăstrăului şi lacul, într-un amurg de toamnă de o rară asemănare cu cutare tablou din galeriile Luvrului…

Să strigi din goana bicicletei: „Ce-am avut şi ce-am făcut?“ şi să te numeşti, aşa cum ai dorit de când te ştii: Juan.

JULES Dimineaţă rece, însorită, de martie. Şiruri de ciori se răsfiră pe cerul de argint oxidat, copacii Bucureştiului se desprind din cocleală cu braţele întinse, şiruri de automobile se răsfiră de-a lungul bulevardelor, oameni grăbiţi se desprind din matca străzii şi se pierd sub porţile înaltelor clădiri. Piaţa Victoriei, un vast patinoar, îşi

învârteşte demenţial roata sub cerul sticlos, şoselele ce duc spre parcuri urcă spre orizontul înalt, ca şi cum acolo, în adânc, s-ar afla marea, umflată, cu golfuri rotunde, cu vapoare albe gata de-a porni spre Orient, cu întinderi circulare şi lumini lăuntrice, ca o lentilă enormă.

Traversez spre strada Buzeşti, îndreptându-mi paşii unde or dori ei să mă poarte, mustrându-mi cugetul că nu e în stare să pătrundă dincolo de aceste încântătoare suprafeţe – ale caselor, ale pavajului lustruit – pe care razele soarelui mi le împing înainte, că nu ştie să reţină, într-o cuprinzătoare imagine, clipa întreagă, cu toate detaliile ce concură la desăvârşirea acestui peisaj citadin nemaiîntâlnit. Cu o asemenea imagine în suflet, simt că aş putea înfrunta mai curajos armiile îndoielilor, sincopele ucigătoare ale condiţiei de pieton rătăcit printre forme în veci ferecate. Aş trăi tot restul zilelor într-o primăvară eternă, lunecând ca pe funia de mătase a unui vis.

Ştiu multe lucruri foarte importante, mâna, ochiul, piciorul au străbătut jumătate din geografia lumii, dar când e să traversez strada, mă cuprinde încă teama, teama învăţată de copil.

Pe trotuarul larg mă aşteaptă un bărbat. Ţine să mă însoţească o vreme. Îi întind mâna ca unui salvator. Îmi spune că vine de departe, se numeşte Jules Renard, întâmplarea face să se fi născut însă cu câteva decenii bune înaintea cunoscutului scriitor francez, că evitase să mă acosteze cu alte prilejuri, când mă mai întâlnise, de teamă să nu mă sperie cu hainele lui demodate. I-am privit veşmintele: era îmbrăcat într-un costum de stofă fină, tăiat după ultimul jurnal, cu revere late, cu marginile sacoului prinse, aşa cum se poartă, într-un singur nasture.

Mi-am exprimat nedumerirea. A binevoit să-mi explice. Istoria lui, pe scurt: s-a numit cândva Anton Pann, a avut nenorocul să se nască într-o mahala pe care nici bucureşteanul cel mai instruit

n-o află uşor. A fost îmbrăcat după gustul oriental, cu care, să ne înţelegem, nu se mai poate înfăţişa astăzi oamenilor… Dar gândul isteţ nu i-a fost mai sărman decât al altora, parizieni, berlinezi, veneţieni, şi atunci a dedus că nu seamănă acelora cu care semăna, numai din pricina veşmintelor, şi va trebui să le schimbe neîntârziat cu cele europeneşti. Le-a schimbat. Şi-a schimbat, paralel, şi numele. L-a ales la întâmplare pe Jules şi, pentru că era şiret cu capcanele lumii, şi-a spus şi Vulpoiul. A venit de mai departe, din veacul scăzut, şi merge înaintea celui trăit, sperând să întâmpine zorii mileniului următor. Nu-i mare lucru, spuse, spiritul e lunecător, corabie subţire pe întinsul timpului. Ajunge sigur acolo unde e trimis.

Insistă să-mi vorbească mai amănunţit. Primesc bucuros. Îmi cere să-l ascult prieteneşte. Îl ascult prieteneşte, cu sinceră plăcere. Diavolul cugetului meu neliniştit caută să verifice nu ştiu ce şi, ascultându-i vorbele, îl verifică neîncetat. Într-adevăr, se simte din spusele lui foarte noi că ştie lucruri vechi şi vine, cum afirmase, de departe. Se prea poate chiar să fi purtat straie orientale, dar numai ochiul nu este de ajuns să le descopere croiala pe umerii voinici.

Aşadar, Jules mă însoţi, vorbind scăzut, ca pentru sine:

„Dacă ne-am numi cu alte nume decât ale noastre, lumea ne-ar preţui mai mult? O poezie publicată la Paris e mai frumoasă decât aceeaşi poezie publicată în Libia? Şi: spune-mi cum te numeşti, ca să-ţi spun eu ce mănânci… Căci: tot ce visează el ca un paşă îmi strică mie somnul, când vine ora culcării. Însă: dintre sute de catarge, unele au nevoie de reparaţii neîntârziate. Dar: ştie să mă refuze ucigător de politicos. Pentru că: face economii la faptă şi se justifică printr-o mare risipă de vorbe. Apoi: nimic din ceea ce e inuman nu-i e indiferent. Fiindcă, distrat, dă buletinul meteo după închiderea programului la radio; când revine,

de dimineaţă, vremea s-a schimbat. Ca acela care luptă pentru o cauză fără motiv. Sau: ca acela care preconizează trecerea numelui prin toate cazurile, preferând vocativul. Sau: ca acela care îşi făcuse din diletantism o adevărată profesiune. Şi, se vede cât de colo: poetului ferice nu-i plac versurile feroce. Vorba ăluia: îşi apără impasibilitatea cu aprinsă pasiune. Că: viaţa nu-i un vagon, de vreme ce n-are linie de-ntors… Dar: indispoziţia lui seamănă leit cu o luare de poziţie… Deodată văzu că luna plină citeşte ziarele şi devine deplină. Celălalt, contrabandist abil, aduce diferite produse tocmai din secolul al XVI-lea. Ăsta îşi permite să viseze pe cont propriu… Şi: am auzit că a devenit recordman la suta de metri cubi. Dar: în monologul lui era o cursă cu obstacole de netrecut. Vorba ăluia: murea să trăiască mai bine. Însă: trecătorule, adu-ţi aminte unde sunt trecătorile! Sau: spera să se odihnească puţin pe patul de moarte. Fiindcă: suferă de reumatism al pârghiilor morale, dar după fiecare criză de conştiinţă se regăseşte pe altă treaptă a existenţei, ca fluturele după ploaie. Căci: continuă să fie discontinuu. Însă: şi-a biruit în inimă demonul, al cărui cadavru se descompune şi împute întreaga fire. Vorba matematicianului: adunarea generală are minusurile ei. Şi: participă la discuţii cu proverbiala lui lipsă de tact. Însă: îşi închipuie că reuşita scenei depinde de numărul figuranţilor. Cum ştie tot omul, că: lupul îşi schimbă părul, dar şi blănarul preţurile. Şi, tot aşa: cutare s-a specializat în lătrătura pentru caravane. Însă: croitoreasa aude prin urechile acului, iar cărturarul nu confundă sintaxa cu frazeologia. Unul, vegetarian, se temea de câinele grădinarului. Altul îşi distribuia energia intelectuală prin contorul pasant. Însă el: ia ipoteza, o clatină puţin, o verifică din ochi şi o pune cuminte la loc. Fiindcă: sosi şi vremea când Pegasul ne e mai la îndemână decât calul. Altul însă nu vede pădurea din cauza

capacului: circulă într-o casetă numită automobil. Dar: dacă el goneşte prin oraş în faeton, gonesc şi eu muştele din balcon. Şi: s-a făcut astronom de piaţă: frecventează numai stelele de prima mărime, mărinimoase. Adică: umblă cu lupa la Ursa Mare. Vorba inginerului: cutare şi-a rafinat gusturile prin cracare catalitică. Dar un cartezian consecvent preferă gusturile îndoielnice. Asta vine cam aşa: avem o opţiune nouă pentru categoria a zecea. Fiindcă: ideea i-a venit când a căzut cărămida lângă el. Dar dacă îi cădea în cap? Zise: în proxima autobiografie am să trec şi diferenţa specifică. Dar altul: ba-i mai bine să zac pe-un pat germinativ şi să-mi termin opusul diametral (este compozitor păşunist). Însă: dacă nu precupeţeşti nimic nu-mi mai cânta; arată-mi cântarul! Şi ăsta perpetuează specia odei! Altul vine şi spune: ca tenia în casa spânzuratului. Şi: confundă tratativele cu trataţia. Pentru că: a lucrat taică-său la maşina nicomahică. Însă, bolnavul: eu iau maşina nemuririi, tur-retur. El: posteritatea va zice despre tine… Eu: dar ce spun înaintaşii tăi despre tine? Că: eşti mai gras decât porcul, mai înfipt ca săgeata, mai slugarnic decât mătura gunoierului, însă: trist ca clavecinistul de pe Clopotarii-Vechi. Zâttt!…“

— Să ştii că vorbele tale, Anton Panne, mă ating, îi spun prietenului care-mi întinde mâna. Ierburile dumitale de leac mi-au ajuns la stomac.

— Aşa e firea omului: târgul se face cu bani şi nunta cu lăutari, îmi răspunde poetul şi se avântă spre piaţă, la troleibuzul pentru Berceni şi pentru mileniul următor.

Aducea cu Jules Renard, dar din spate era ceva mai sfătos…

JULIE În lectură românească, ar putea desemna specimene bărbăteşti: Julie C. Gavriliu. E ciudat cum numele Julie nu află răspândirea pe care o merită înfăţişarea sa elegantă, dar o explicaţie stă

desigur în teama de-a nu fi citit franţuzeşte, în care caz bărbatul ar fi luat drept femeie şi, într-un exces de familiaritate, i s-ar săruta mâna. Se preferă deci alternanţa Iulia–Iuliu, înlăturându-se încă o dată din onomastică numele lunilor anului, cu excepţia lui April (April Tomnatecu, căpitan de vas pe Dunăre) şi August (depreciat de tipologia caselor domnitoare şi a circului). Aşadar,

DESPRE OPERĂ

Noaptea trecută am visat din nou că m-am angajat la Operă. Este al treilea vis, în ultimele săptămâni, în care mă urmăreşte nerozia asta… În primul dintre vise, se făcea că eram muritor de foame şi că, neaflând nicăieri o slujbă, băteam zadarnic drumurile în căutarea unei bucăţi de pâine intermediară. Într-un târziu, când speranţele se destrămaseră mai îngrijorător decât pantalonii pe care îi purtam, deja răriţi şi decoloraţi de pe vremea când fusesem încărcător-descărcător de saci într-un depozit de cărămidă, un anunţ din ziar m-a îndemnat să bat în poarta actorilor şi să-mi încerc norocul în repertoriul liric. Se căutau tenori, balerine uşoare, cortinieri experţi la cortină şi director. M-am supus tuturor probelor concursului, hotărât să accept decizia severelor comisii împuternicite să descopere, dintre calităţile mele, pe cea accentuată.

Întâi m-au încercat ca tenor. Mi-au cerut să-l întruchipez, episodic şi pe sărite, pe Radames, a cărui întreagă partitură o stăpâneam magistral încă din antică pruncie. Am cântat corect, nuanţat, cu convingătoare note de zbucium şi cu tresăriri cuneiforme alternative. Lectura la *prima vista* mi-a ieşit de asemenea mulţumitor. Dar, la sfârşit, când comisia şi-a ridicat nasul colectiv din nişte reviste de filatelie, am surprins pe chipul onoraţilor membri o profundă decepţie. Observaseră, vai, ceea ce se putea sesiza de la prima vedere: că ochii mei frumoşi sunt oarecum descentraţi, unul privind

de preferinţă tavanul, iar celălalt un punct imaginar neprecizabil. M-au respins, explicându-mi că temperamentul şi sistemul endocrin îmi sunt pe alocuri ezitante.

Am alergat agil prin câteva culoare, am urcat o scară şi m-am prezentat la juriul de balet, într-un studio tapisat tot cu oglinzi. Nu eram o balerină uşoară, ba s-ar putea spune că dimpotrivă, însă de când sortimentul a devenit sărac la ambe sexe, am îndrăznit. Mi-au căzut acele imbecile variaţii din *Giselle*, care, năzuind să exprime tot ce înseamnă viaţă, trăire, agilitate şi, fireşte, tehnică a virajului, nu exprimă în fond nimic. Înţepasem podeaua excepţional, mi-am luat cu uşurinţă avânt, am zburat graţios, am virat abil, am frânat excepţional, ca un planor, totuşi nemulţumit de mine că n-am învăţat mai serios poantele concursurilor de gimnastică artistică, frecventate tot timpul iernii trecute, unde orice puştoaică face aceste figuri mai spectaculos decât toate primele balerine din lume. Comisia a apreciat deosebit ştiinţa mea, m-a chemat la discuţii, m-a felicitat şi m-a respins cu brio. Nu plăcusem unui singur maestru, ilustrul coregraf Basile C. Basile, din următoarele considerente: primul – nefiind, după acte şi aparenţe, chiar o balerină, niciodată nu voi fi în măsură a-mi arăta recunoştinţa prin reverenţe, probă obligatorie şi selectivă; al doilea – neavând nici bani lichizi, nici relaţii auxiliare, căutate, ca schimb, de maestru, argumentul dansului frumos e insuficient.

M-am prezentat la probele de cortinier la cortină. Uriaşa cuvertură a Operei se manevrează universal, adică şi prin butoane automate, şi prin funii, acţionate de sus în jos. Am trecut ambele probe cu o dexteritate ce a impresionat comisia. Dar n-am fost admis, deoarece concursul se ţinea numai pentru ochii opiniei publice, postul fiind prenotat de trei indivizi care deja lucrau de câţiva ani în meserie fără hârtiile precumpănitoare. Avea

întâietate un tenor care îmbătrânise la funie în speranţa unui leşin al junelui-prim, un Radames mai slab decât el, când va avea prilejul să-l înlocuiască. Glasul insinuant şi excepţionala pregătire a tenorului m-au convins că decizia de a-l promova pe post era justă.

Muşcat de colţii destinului meu zgrunţuros, m-am prezentat şi la proba pentru scaunul de director, nesperând dar având teamă. Şi aici proba se vădea demonică. Nu era vorba de funcţia anunţată în scripte, exercitată viajer de vreo opt persoane, una mai înzestrată decât cealaltă pentru lichidarea sarcinilor; era vorba de ocuparea unui scaun mai întotdeauna vacant, mobilă fină, produs al atelierelor Operei, scaun pe care fotografii să-l poate trage în poze, din timp în timp, în compania unei persoane oarecare, zâmbitoare, fotogenică, temporar nedezlipită de perna etern lipicioasă.

Spre surprinderea mea, examinarea s-a rezumat la o probă de dicţie, la o alta de caligrafiere rapidă a numelui propriu şi la o discuţie economică despre microbuze. Am făcut o bună figură la primele puncte, m-am încurcat la regulile de circulaţie ale microbuzului.

A doua zi, am fost anunţat că reuşisem şi că trebuia să mă grăbesc a-mi lua postul în primire. Bucuria admiterii ar fi fost desigur mai intensă dacă aş fi reuşit pe unul din celelalte posturi, mai productive şi mai cantabile, dar soarta câinoasă vroise astfel… Nu e nimic mai trist decât să fii funcţionar într-un teatru, mi-am zis, şi m-am prezentat de urgenţă la birou. M-am fotografiat pe, sub şi alături de scaunul ce avea o pregnantă funcţie decorativă, am primit vizita omagială a două delegaţii de îndrăgostiţi de Traviata din Ţara de Foc, am semnat hârtii, am discutat despre cherestea, catifea, ceas cu cuc, deratizare, naşterea pruncilor, boschete artificiale, permise de intrare, foi de ieşire, pompieri, avioane, sateliţi artificali, păr artificial, plâns artificial şi râs provocat, plutaşi

de pe Bistriţa, din nou despre avioane şi din nou, mai detaliat, despre microbuze. Am acceptat orice. Am văzut o mulţime de piese. Ocazia de a asculta şi vedea *Lucia di Lamermoor* de trei ori pe săptămână şi *Fântâna din Baccisarai* de cinci a întrerupt regretabil unele discuţii.

Exceptând spectacolele, pe care le savuram cu temerea de-a nu fi prins, n-aveam practic nici o îndatorire (discuţiile fiind, bineînţeles, gratuite). Mecanismul funcţiona, cu mine sau fără mine, aşa cum apucase de pe vremea divorţului Oteteleşeanu şi, când într-un ceas de plictiseală am izbutit să-mi exprim deschis gândul că viaţa începe să-mi pară tristă, o sută de guri, bine exersate scenic, mi-au replicat că, dimpotrivă, teatrul e vesel, vremea trece, vremea vine, nimic nu e nou sub soare, iar de noutăţi, slavă Domnului, n-o să duc niciodată lipsă… „Desigur, a intonat în continuare corul celor o sută, e loc şi pentru minuni!“ Am înţeles fulgerător că salariaţii mă consideră un iluminat şi, dintre toate treburile omeneşti, nu-mi rezervă decât plăcuta misiune de-a aştepta (sau pregăti, depinde) miracole. Mi-am dat seama că n-aş fi putut prelungi mai departe instituţia fără un ajutor ceresc, compensator, concentric.

Stăteam, aşadar, în mijlocul visului, pe scaunul sculptat, aşteptând ca minunea să aibă toate condiţiile de-a se declanşa. Pe scenă se cânta, nu are importanţă ce şi cum, prin parcul de sub fereastră ciripeau păsările (minunate, inspirate triluri, primăvară perpetuă!), undeva spre orizont se zăreau ferestre luminate, oraşul se deştepta, lucra şi se odihnea la ore diverse, un spectacol tulburător într-un decor cum nu izbutise să deseneze nici un scenograf.

Pe când se lăsa cortina serii şi sufletul vegetativ îmi stătea pieziş şi veghetor, a apărut în uşă o primadonă, rătăcită pe culoarul administraţiei.

Mi-a cerut permisiunea să intre. Am invitat-o să se aşeze pe fotoliul pentru oaspeţi. „Ce arie vă

aduce, la această oră?“ am întrebat-o. „Cer iertare… a început primadona, aş fi vrut să…“ „Fiţi curajoasă, doamnă Florica Tosca…“ am îndemnat-o. „Sunt emoţionată… Ştiţi, noi artiştii suferim de timiditate subcutanată… Aş fi vrut să discutăm câteva clipe despre spectacolele noastre… Spuneţi sincer: nu vi se par ridicole? Nu vă scot din minţi? Nu vă cam strică pofta de mâncare?“

I-am răspuns că unele simptome ale suferinţelor numite s-au semnalat încă de la început, dar cum n-avusesem şi n-aveam nici o putere, mă tratez cu sedative şi, de când am dublat dozele, cântul nefertil şi jocul primitiv mi se par sublime, decorurile jerpelite îmi plac la nebunie, piesele slabe au devenit pasiunea mea, criticile gazetarilor la adresa produselor noastre îmi procură delicii, seara în pat, când le parcurg. Cu toate acestea, nu mă dau înapoi de-a spera să văd odată şi un spectacol de care nimănui să nu-i fie ruşine, înainte sau după moartea mea. Unul singur.

Violeta a zâmbit trist: „Şi eu care venisem cu o propunere concretă…“ „Spuneţi-o! am sărit din fotoliu. Vra să zică există o soluţie, după câte îmi pot da seama…“ „Da, există!“ declară patetic cântăreaţa. „Nu rămâne decât să mi-o împărtăşiţi! Vă ascult!“, am zis eu.

Norma îşi adună gândurile, îşi învinse tracul ce încă o stăpânea şi, modulându-şi foarte graţios vocea, îşi formulă opinia: „Se pare că, într-o lume a cuvântului expresiv (mă gândesc la plasticitatea reportajelor, la concizia telegramelor şi, mai ales, la bogăţia imaginii cinematografice), numai naivii mai pot suporta teatrul cântat, lungile gemete arpegiate în fosă şi nesfârşitele curse ale suspinelor vocalizate. Intoleranţa la gen devine evidentă, şi nimeni nu mai e dispus să suporte cheltuielile cerute de întreţinerea Operei: spectatorii, în afară de câţiva înrăiţi, spirite derutate în aria culturală sau plictisite de înfăţişările lumii din jur, nu mai

asaltează porţile teatrului, patronii nu mai subvenţionează afacerea. După cum ştiţi, nu se mai găsesc nicăieri administratori dispuşi să mai finanţeze întreprinderi falimentare… Opera era încurajată cândva pentru că facilita evadarea din realitate, minţind spiritul critic cu poveşti fastuoase. Apoi, arta refuză divertismentul, partea cea mai grasă a spectacolului…“ „Nu sunt cu totul de părerea dumneavoastră, stimată doamnă Papagena, o întrerupsei din marea arie căzută în recitativ. În ce mă priveşte, gândesc că un Monteverdi, un Pergolesi, un Gluck, un Mozart…“ „Iertaţi-mă, nu sunt obişnuită să fiu întreruptă nici măcar de aplauze. Purtaţi-vă amabil cu o animatoare sârguincioasă a genului, sau vreţi să mă convingeţi că e adevărat ce se spune privitor la acest cabinet în care ne aflăm?“ „Ce se spune?“ m-am grăbit să întreb. „Se spune că… (aici ezită puţin, dar reluă îndată): se spune că acest cabinet e cea mai agreabilă încăpere din Operă; poţi vorbi sau cânta în voie, fără să te audă alte urechi decât ale tale… Ştiţi, oamenii s-au obişnuit ca scaunul acela sculptat să fie mereu vacant sau, în rarisime împrejurări, să-l ocupe un surd…“ „Interesant!“, făcui. „Şi, ca să n-o mai lungim, continuă primadona, ajung acum la soluţia mea…“ „Sunt nerăbdător s-o aud“, spusei.

Mireasa mea vândută începu să formuleze soluţia: „Ca să câştigăm bani, spectatori, glorie, nu trebuie decât să… Patruzeci de metri de grădină… Arlechin, la arlechin… Fosa mai adâncă… Dirijorul de la pupitru să… Garderobierele să… Fanfara dublă… Un motor electric sub… Baletul să coboare cu liftul… Dumneavoastră înşivă să intraţi în rol… Ploaie naturală, ninsoare abundentă… Bere la sticle… Actorii în sală şi spectatorii pe scenă… Detergenţi…“

Făceam efortul să-i urmăresc cuvintele, dar Regina Nopţii vorbea foarte încet şi fără nuanţările cerute de partitură. Un zgomot de ciocan

pneumatic interveni, astfel că nu izbutii să mai prind, în continuare, nici cuvintele frânte şi zdrenţuite de până atunci. Mă cuprinse o ciudă îngrozitoare. Sării de pe scaunul sculptat şi, în nădejdea că voi obţine un crescendo, prinsei cu amândouă mâinile gâtul Desdemonei şi, zgâlţâindu-l puternic, îmi lipii urechea de gura ei din care nu mai ieşeau decât şoapte… „Vorbeşte, cântă, zbuciumă-te veridic, minunea mea!“, strigai, încleştându-i degetele în gât. Dar ea tăcuse…

Mă trezii din vis tulburat, năucit, cu tâmplele bătânde, înnebunit de a nu fi aflat secretul salvării Operei.

Al doilea vis m-a redat cortinier operativ la cortină, într-o activitate care mă solicita intelectual peste măsură şi din care a trebuit să ies grabnic, regretând indemnizaţia de efort şi tulburătorul miros al scenei, pe care nici unul dintre cei care l-au prins în nări nu-l poate evoca fără adâncă nostalgie.

În sfârşit, în cel de-al treilea vis, cel de noaptea trecută, mi s-a înfăţişat în carne şi oase cunoscutul scriitor şi compozitor francez Jean-Jacques Rousseau (1712–1778). Era simpatic, volubil, cuvinte de spirit îi curgeau din gură ca izvorul din munte, însă peruca pe care o purta era destul de mizeră, pe alocuri roasă de molii, la urechi încâlcită, pudrată destul de prost. Mi-a adus în dar o pană de gâscă, „pentru memoriile dumneavoastră…“ a prezentat-o.

M-a rugat să-i dau o consultaţie în calitatea mea de fost maşinist de scenă lirică. Tocmai a terminat de scris o carte, pe care vrea să o intituleze *Julie ou La Nouvelle Heloďse* (neinspirat titlu pentru un roman epistolar!) şi în care a introdus o scrisoare despre Opera din Paris. Nu ştie dacă a utilizat corect termenii de specialitate şi îmi solicită priceperea spre a duce la capăt corecturile, cerute urgent de tipograf. I-am promis ajutorul cu cea mai mare bunăvoinţă.

Scrisoarea e numerotată XXIII şi e adresată Doamnei D' Orbe. Ne-am oprit asupra pasajelor ridicând anume dificultăţi tehnice. Iată-le:

„Opera din Paris trece la Paris drept spectacolul cel mai pompos, cel mai voluptuos, cel mai preţuit pe care l-a inventat vreodată arta omenească. Se spune că este cel mai superb monument al magnificenţei lui Ludovic al XIV-lea. Nu-i este permis oricui să-şi dea cu presupusul asupra acestui grav subiect. Oricine se poate îndoi de orice, în afară de muzică şi de Operă… Muzica franceză supravieţuieşte datorită unei inchiziţii foarte aspre; şi primul lucru ce li se vâră în cap, ca o lecţie, tuturor străinilor ce vizitează această ţară este ideea că nu există nimic mai frumos pe lume decât Opera din Paris. Ca urmare, adevărul este că cei mai discreţi tac mâlc, neîndrăznind să râdă decât când rămân singuri, între ei… Niciodată n-ai să auzi la Roma vorbindu-se cu atâta respect despre măreţia poporului roman, cum auzi vorbindu-se la Paris de măreţia Operei…“

„Trebuie să recunoaştem că aici se reprezintă, cu mare cheltuială, nu numai toate minunile naturii, dar multe alte minuni încă şi mai minunate, cum nimeni n-a mai văzut… Se văd aici, claie peste grămadă, zei, spiriduşi, monştri, regi, păstori, furia, bucuria, un foc, o gigă, o bătălie şi un bal… Această amestecătură magnifică este atât de bine regizată, încât o priveşti ca şi cum cele ce se reprezintă ar fi aievea. Urmărind apariţia unui templu, eşti izbit în inimă de-o adâncă pioşenie; şi – oricât de puţin frumoasă ar fi zeiţa – parterul devine pe jumătate păgân…“

„Închipuiţi-vă un fel de teacă lungă de vreo cincizeci de picioare, largă tot pe-atât: ăsta e teatrul. Ici-colo se aşază la anume intervale paravane pe care sunt pictate grosolan obiectele pe care scena urmează să le reprezinte. Fundalul este o cortină enormă, pictată de asemenea, de obicei ruptă şi destrămată, ceea ce vrea să reprezinte

prăpăstiile pământului sau găurile cerului, după cum e perspectiva. Oricine trece prin spatele cortinei şi o atinge produce prin clătinare un cutremur de pământ destul de agreabil. Cerul este realizat cu ajutorul unor zdrenţe scrobite, suspendate pe ştăngi sau pe funii, ca puse acolo de-o spălătoreasă… Ceea ce devine tragic e când corzile, prost mânuite, se rup; atunci spiritele infernului şi zeii nemuritori cad, se schilodesc şi câteodată chiar se prăpădesc. Să mai adăugăm la toate astea monştrii care dau culoare patetică anumitor scene, cum ar fi dragonii, şopârlele, broaştele ţestoase, crocodilii, broaştele enorme, ce se plimbă cu un aer ameninţător şi prilejuiesc la operă cunoştinţa cu tentaţiile sfântului Anton. Fiecare dintre aceste apariţii este animată de un neisprăvit de savoiard, care n-are fantezia să facă astfel pe dobitocul… Stă dedesubt un fantastic mecanism ce pune în mişcare toată drăcovenia asta: mi s-a oferit de multe ori prilejul să-l văd: dar n-am fost nicicând curios să văd cum se produc nimicuri cu cele mai mari strădanii… Toate rolurile sunt dublate sau triplate, adică sunt întotdeauna unul sau doi actori subalterni gata să înlocuiască actorul principal, plătiţi să nu facă nimic până actorului principal nu-i mai e poftă să mai facă ceva… După câteva reprezentaţii, primii actori, care sunt persoane importante, nu mai onorează publicul cu prezenţa lor; ei cedează locul înlocuitorilor, şi înlocuitorii altor înlocuitori. La intrare se încasează mereu acelaşi preţ, dar nu se dă mereu acelaşi bun spectacol.“ Despre muzică: „Nu vă imaginaţi ce strigăte înspăimântătoare, ce mugete prelungite umplu teatrul în timpul reprezentaţiei. Pot fi văzute actriţe cuprinse de convulsii, smulgându-şi cu violenţă din adâncul plămânilor adevărate chelălăieli, cu pumnii crispaţi pe piept, cu capul înainte, cu chipul învăpăiat, cu venele gata să plesnească, cu pântecul agitat de spasme: nu ştiu, ochiul sau urechea suferă mai

aprig? Eforturile produc suferinţă celor care le privesc, cântul celor ce-l ascultă; şi ceea ce este cel mai de neînţeles, aceste schelălăieli sunt aproape singurul lucru aplaudat de spectatori; …senzaţia trăită este atât de scârboasă şi de penibilă, că suferi tot timpul, până ia sfârşit; dar eşti atât de reconfortat să vezi acest sfârşit neumbrit de accidente, că nu-ţi poţi reţine bucuria… Închipuiţi-vă că muzele, graţiile, zeităţile iubirii, Venus în persoană se exprimă în această delicată manieră, şi judecaţi singuri!“ Dar orchestra? „Imaginaţi-vă o hărmălaie a unor instrumente văduvite de melodie, o bolboroseală măruntă şi necurmată a başilor; lucru lugubru, cel mai plicticos din câte le-am auzit şi pe care nu am ştiut nicicând să-l suport mai mult de-o jumătate de oră fără să fac migrene violente. Toată treaba asta se rezumă la un fel de parodie căreia îi lipsesc şi cântul, şi măsura…“

„Baletul intervine în curgerea piesei când ţi-e lumea mai dragă. În fiecare act, acţiunea este de obicei întreruptă, în momentul cel mai interesant, de o serbare pe care actorii de pe scenă o văd stând pe scaune, iar spectatorii în picioare. Asta face ca personajele piesei să cadă în uitare, deşi uneori spectatorii privesc actorii care privesc altceva… Modul de a conduce aceste divertismente e simplu: dacă prinţul e vesel, se dansează ca participare la veselia lui, dacă e trist, se urmăreşte a-l înveseli, şi se dansează. Nu cred că se poartă la curte obiceiul de-a oferi regilor câte un bal atunci când sunt în toane rele: apropo, ar fi un act de stoicism din parte-le să urmărească gavote şi să asculte cântece în timp ce se decide aiurea soarta lor sau a coroanei… Cele mai grave acţiuni ale vieţii se întâlnesc dansându-se. Preoţii dansează, soldaţii dansează, zeii dansează, dracii dansează, se dansează chiar şi la înmormântări şi se dansează cu orice prilej… La Bruyère nu-şi explica cum un spectacol atât de minunat cum este cel al Operei îl poate plictisi atât de profund. Eu îmi explic mai

bine, eu, care nu sunt un La Bruyère, susţinând că, pentru oricare om care nu este lipsit de gustul artei, muzica franceză, dansul şi miracolul amestecate într-o oală vor face din Opera din Paris cel mai plicticos spectacol din câte sunt posibile…“

L-am oprit pe Jean-Jacques şi l-am rugat să mă scuze: problemele înfăţişate de el privitoare la spectacolul liric începeau să devină delicate, depăşind competenţa mea de cortinier curtenitor. „Nu îndrăznesc, maestre, să-mi spun cuvântul, i-am mărturisit. Aici trebuie să fii tobă de carte, să te numeşti Wagner, Boulez, Libermann sau Hero Lupescu. Îmi declin competenţa…“ Rousseau şi-a strâns lucrurile şi a plecat. Nu prea fericit de încheierea întrevederii…

M-am trezit din vis, am zâmbit motăneşte şi mi-am văzut de treburi. Dar seara am avut remuşcări: îi ascunsesem adevărul, nu vroisem să mă pronunţ în nici un fel, sperând încă să fiu chemat vreodată la Operă, să mai dau câteva concursuri, să mă angajez ceva pe-acolo…

Puteam să-i fac maestrului această sinceră confesiune…

JULIETA Literatura britanică are o adevărată predilecţie pentru acele tipuri feminine care, sub masca pasivităţii suave, ascund apreciabile disponibilităţi pasionale, farmece albe de capcană, perseverenţe discrete de bună industrie manufacturieră. După marele Will, tipul obsedează pe toţi portretiştii respectabili şi, chiar când intenţionează să zugrăvească alte temperamente decât cel al Julietei adolescentine, ei cad în automatismele penelului ce aşază grijuliu, cu o remarcabilă prudenţă insulară, aceleaşi trăsături şiret defensive. Un admirabil (şi foarte precis) portret al doamnei Robinson (*La Perdita*), pe care îl datorăm lui Reynolds, e concludent. Un alt portret, al popularei Irene, din *Forsyte Saga*, apare invariabil: „Faţa ei nu era a unei seducătoare, care

prin fiecare privire oferă bărbaţilor ispita plăcerii; nu avea acea «frumuseţe diabolică» atât de preţuită de cercurile Forsyte din marea burghezie; nu avea nici tipul acela, nu mai puţin adorabil, care-ţi amintea portretul de pe cutia cu bomboane de ciocolată; nu era nici genul acela spiritual pătimaş, sau pătimaş spiritual, caracteristic în arta decorativă şi poezia modernă; şi nici nu părea a promite autorilor dramatici material pentru crearea eroinei interesante şi neurastenice care se sinucide în ultimul act.

Prin trăsăturile şi coloritul ei, prin pasivitatea ei suavă şi convingătoare, prin puritatea ei senzuală, faţa acestei femei (îi) reamintea tabloul lui Tiţian *Iubirea cerească*, a cărui reproducere atârna pe peretele de deasupra bufetului din sufrageria lui. Iar ceea ce o făcea atrăgătoare părea să fie acea pasivitate suavă, impresia pe care o dădea că era silită să cedeze în faţa unor forţe ce o depăşesc.“

JUSTINIAN Un amic „binevoitor“ îţi şopteşte într-o zi, în trecere, câteva cuvinte despre un om pe care îl stimai şi îl iubeai: „E bărbat harnic, într-adevăr, perseverent şi nu lipsit de o vie inteligenţă… Dar ai ştiut că, împătimit de băutură şi de jocul de cărţi, îşi ţine familia în cea mai tristă mizerie? Nevastă-sa a ajuns să cerşească pentru a nu-i pieri copiii de foame…“ Sufletul ţi se întunecă şi simţi înşurubându-se în el burghiul unei decepţii cosmice.

Cercetezi ca un detectiv viaţa bărbatului depravat, nu mai cunoşti liniştea tot culegând informaţii privitoare la apucăturile lui scandaloase. Nu afli nimic care să confirme spusele amicului, invenţie veninoasă urmărind, cine ştie, un interes meschin sau împlinirea unei răzbunări nemeritate… Deplin edificat, bucuros că şoaptele denigratoare nu s-au adeverit, încerci să repui icoana celui hulit în cuiul înalt al sufletului tău, acolo unde se aflase. Dar cuiul se rupe, iar când

ocazia îţi scoate în faţă persoana reabilitată, îndreptăţită la stima ta, ca înainte, stomacul ţi se întoarce convulsiv pe dos, fără temei, şi aburi scârboşi, învolburaţi se concentrează între tine şi cel preţuit, ca într-o baie publică, pentru ca scârba şi prisosul să nu se mai risipească vreodată. Nu îţi rămâne decât să-i întorci spatele celui hulit şi să-ţi doreşti a nu mai auzi în veci despre el.

Şi chiar dacă eforturi civilizate şi scuturări insistente (doar nu eşti un troglodit!) izbutesc să stabilească vreodată raporturi cordiale cu victima împroşcată de noroi, nici stima, nici dragostea nu se mai pot regenera şi constaţi cu durere neputincioasă cât de periculos e veninul inoculat de un oarecare şi cât de ireversibilă e degradarea termenilor.

Cunosc persoane onorabile care şi-au creat pârtie largă în societate prin procedeul amintit. Uneori încrederea nelimitată e folosită de unii (de alţii, de ei, de ceilalţi etc.) abuziv. Aruncătura de băţ îmbălat ajunge departe, deoarece cuvântul presupus sincer înlocuieşte testele, formularele şi caracterizările, şi răuvoitorul se serveşte de buna-credinţă a semenilor insinuând serafic, în culise şi aparteuri, situaţii posibile, flagrant neadevărate.

Parcă îl văd pe I.B., şef de lucrări într-un institut de învăţământ superior, înlăturându-şi dintr-un foc adversarul cu o simplă anecdotă: „Aţi ştiut povestea lui Stratulat? Nu? Se zice că, prin 1958, a promis fiicei unui preot din Oltenia (uite, îmi scapă numele satului!) că o va lua de soţie. S-a aciuat în gospodăria preotului, a trăit ca un paşă pe banii viitorului socru, i-a ciupit sume importante, sub formă de împrumut. Când a tocat totul, a dispărut. Popii, fost chiabur, i-a fost teamă să-l urmărească.“

L-am cunoscut pe G.D., chirurg, care l-a desfiinţat pe prietenul lui, medic şi el, printr-o singură frază: „Ştiu, poţi fi un bun specialist, chiar dacă doi pacienţi… pe masa de operaţie… la urma

urmei nu era vorba decât de un magaziner hoţ şi de-o octogenară…“ Şi am avut şi exemplul lui B.A., editor, care a împiedicat un eseist să-şi publice cartea în editura lui trântind în plin consiliu: „Nu e adevărat că scria neadevăruri într-o gazetă locală, a fost un superficial… Cândva, altădată, odinioară… Cu timpul… Dar e extrem de politicos.“ Şi am mai auzit şi despre altul, un critic muzical: „Noua simfonie a lui M.G., a spus el după prima audiţie a lucrării, îmi place enorm, dar, pe alocuri, în *Allegretto*, se simte că îi cam place băuturica, cât despre *Finale*, putem trece cu vederea… E adevărat că nu se ocupă de nevastă şi de copii? E un tip ocupat, împrăştiat, ranchiunos, arogant… Dar simfonia…“

Orice gând favorabil împăratului Justinian cade retezat de tăioasa şoaptă a fermecătorului mincinos Procopius din Caesareea, care i-a imortalizat minuţios trăsăturile într-un portret de pomină din *Istoria secretă*. Taine i-a ascultat şoaptele, şi însemnările lui despre mozaicul de la San Vitale din Ravenna, lucrare fascinantă, sunt contaminate de părerea istoricului insinuant.

Transcriu câteva note ale portretului zugrăvit de Procopius:

„Era de statură mijlocie, nici mare, nici prea scund, ci măsurat; nu slab, ci mai degrabă cărnos, cu faţa rotundă, bine făcut şi cu obraji îmbujoraţi, chiar după ce postea două zile de-a rândul… Omul era răutăcios şi pornit, aş zice, un smintit nărăvaş, care nu spunea niciodată adevărul când vorbea cu cineva; ci cuvântul şi fapta erau întotdeauna urmarea unor gânduri viclene; dar lesne cădea pradă celor care voiau să-l înşele. Stăruia în el un amestec de prostie şi răutate, fiind întocmai cum zicea un înţelept peripatetician în vremurile de demult: în firea omului îşi dau întâlnire trăsăturile cele mai potrivnice, ca într-un amestec de culori… Deci împăratul acesta era viclean, prefăcut, sucit, întunecat la mânie, făţarnic, nestăpânit, totdeauna

gata să-şi ascundă gândurile; vărsa lacrimi, dar nu de bucurie sau durere, ci le potrivea după nevoile clipei în care se găsea; minţea fără încetare, nu la întâmplare, ci şi atunci când scria sau făcea jurămintele cele mai grozave cu privire la cele întâmplate, şi toate acestea în faţa supuşilor săi. Părăsea repede hotărârile şi jurămintele luate, întocmai ca cei mai josnici dintre sclavi, care de teama schingiuirilor ameninţătoare prefac jurămintele tainice în mărturisiri pe faţă. Şovăielnic cu prietenii, aspru cu duşmanii, pătimaş, înflăcărat de ucideri şi pofta de averi, certăreţ şi uşuratic peste măsură, mereu pornit la rele şi lipsit de înţelegere pentru bine, gata să pună la cale şi să facă josnicii şi copleşit de amărăciune numai când auzea de faptele bune… Pe lângă toate acestea era foarte deschis bârfirilor şi grăbit la pedepse, căci nu cerceta niciodată, când judeca, ci asculta cuvântul bârfitorilor şi hotăra în grabă pedepse. Fără nici o sfială, făcea scrisori care urmăreau răpiri de ţinuturi, aprinderi de cetăţi şi subjugări de neamuri întregi, cu totul nevinovate… Se arăta cu totul lipsit de şovăială când găsea prilej să ia în stăpânire, fără pic de ruşine, averile altora; şi nici nu socotea că mai e nevoie să ascundă adevărul, când păşea la o necuviinţă. Era gata oricând să risipească avuţiile dobândite şi le irosea în cheltuială necugetată sau le dăruia fără pricină barbarilor. Într-un cuvânt, nici el n-avea niciodată bani, dar nici nu lăsa pe careva dintre supuşii lui să aibă, ca şi cum ar fi fost împins nu atât de dragostea pentru bogăţie, cât de ura împotriva celor care o aveau. De aceea a izgonit repede avuţia de pe pământul romanilor şi le-a lăsat tuturor numai sărăcia.“

Portretul baroc, de dimensiuni şecspiriene ce ating sublimul, dacă l-a împiedicat pe Taine să se apropie de arta „barbară“ a bizantinilor, nouă nu ne produce decât satisfacţiile unui concert pentru patru orchestre de Telemann, pentru că ne

interesează mai mult întinderea şi măreţia construcţiei artistice (complimentată, desigur, şi de virtuţile mozaicului ravenez), decât adevărul improbabil al unei asemenea ghirlande de mătrăgună.

Dar am abuzat de răbdarea cititorului pentru a observa altceva: vremurile moderne, mai parcimonioase, n-au nevoie pentru a discredita pe cineva de 400 de cuvinte… Ajung câteva, în surdină, pe şuierul şoaptelor trecătoare…

JUXTA Uneia dintre doamnele Precup i s-a astupat o ureche şi pretinde că, în timp ce vocea lui Bogart o zgârie pe creier, cea a lui Ingrid Bergman ori e desăvârşit mută, ori abia miorlăie undeva spre scara de serviciu. Alarmă. Este chemat doctorul Voiculescu. Doctorul indică degrabă picături calde, evitarea convorbirilor telefonice şi a curenţilor reci de aer.

După o săptămână de tratament şi îngrijiri, bolnava se restabileşte dar, în timpul filmului *Pe frontul de vest…*, constată cu înfricoşare că tunurile care trag răsună în auz ca o sală de varieteu hohotind de râsete. Doctorul Voiculescu, chemat din nou, constată că televizorul surorilor Precup emite imaginea de pe un program şi sonorul de pe altul.

Sora bolnavei nu recunoaşte inversarea, pretinzând că ea a auzit tot timpul corect, imagine şi sunet, şi-l acuză pe doctor de ramolisment înaintat. „Nu zic că nu e un medic bun, afirmă ea, însă tratamentele lui au rămas la suferinţele ascultătorilor de radio; televiziunea îl depăşeşte…“

K

KAI Nume nordic, ce n-a coborât, ca altele, odată cu vânturişul neamurilor: Kai Kajanus apare într-o veche legendă finlandeză.

KARAKIN Karakian (v. Cartea de telefon), ca şi Avi Avian, Duşa Duşan face parte dintr-o familie în care fantezia a cedat locul regimului de economii. O excepţie: Linina Lininanian, din altă familie, nepedepsit risipitoare.

KARINA Vezi Carena.

KATY Transcrierea snoabă şi abreviată a Caterinei. Caty Zănoagă, gelozindu-l pe Ciocârlan, chestionându-l ca la poliţie în timpul unei îmbrăţişări, îl întreabă printre altele dacă n-a vizitat-o cumva la Paris pe Marina (vezi *Scrinul negru*), prilej pentru definiţia unei specii de bărbaţi ce a proliferat mult în ultima vreme: „Adevărul este că Ciocârlan, intrând în relaţii cu o altă femeie, nu avea tăria de a rupe cu celelalte. Continua a le frecventa pe toate, din slăbiciune, însă şi din plăcerea de a găsi în mai multe locuri un zâmbet, o atmosferă familială. Era prevenitor, le trimitea scrisori şi telegrame, răspunzând fără întârziere la mesajele lor. Se putea spune că Ciocârlan era mai agreabil pentru o femeie după ce se despărţise de ea.“

De regulă, specia amintită cultivă (aşa cum se observă) corespondenţa poştală şi taclalele impregnate de nostalgii, dar sunt şi cazuri când acestora li se adaugă relaţii de ajutor reciproc avantajos, cooperarea în diverse afaceri, în trafic, în recomandări de persoane şi mărfuri. Soţia unui contabil expert intervine eficace pentru fosta iubită a soţului ei, îi procură un apartament, îi găseşte serviciu onorabil, o mărită cu un bărbat cu trecere,

spre a se răzbuna astfel pe o altă femeie, veche şi statornică pasiune a contabilului, care n-avea toate aceste posibilităţi şi mai spera încă într-un ajutor expert.

Dintr-o specie întrucâtva diferită este George Pelimon (vezi *Nesfârşitele primejdii*), care face vizite tuturor iubitelor sale de odinioară, conservând, ca un diplomat abil, cele mai amicale raporturi cu ele, spre a corecta prin fiecare imaginea imperfectă a celorlalte. „Spera ca într-o zi să-şi sature retina cu bunătăţile fiinţei lor, iar imaginea extrasă să se facă scut pentru ca sufletul lui să rămână netulburat şi imun la mizeriile periodice cu care femeile iubite îl dăruiau succesiv, cu toată generozitatea“, ne informează autorul.

KEFREN Gingaşele doamne Precup n-au înţeles nimic din filmul de-aseară de la televiziune, astfel că s-au dus astăzi să vadă în oraş alte două. Şi, dacă n-au înţeles nimic nici din acelea (deşi fusese interesant cum unul îl împuşca pe celălalt, în timp ce femeia blondă fugea cu banii), se pregătesc înfrigurate să-l vadă pe următorul, din programul II de astă-seară. „Joacă cel care a murit în elicopter, observă una din doamne, cercetând distribuţia. Trebuie să fie teribil…“ „Eu l-aş împiedica să-şi mai expună viaţa, într-o zi are să moară de-adevărat“, spune decis cealaltă Precup, picurându-şi în pahar valeriana de la ora şase.

Şi astfel, dintr-un film într-altul, viaţa li se prelungeşte cu fiecare nouă peliculă dincolo de limita stabilită ştiinţific de cardiologul care le îngrijeşte.

KEOPS Împreună cu Kefren şi Mikerinos, anticari ai stilului Empire.

KEMAL Alături de Ismail, unul dintre cele mai populare nume turceşti. Alte nume turceşti, aflate prin satele Anatoliei de Est: Baturi (Baturi Izeiţu,

artist popular), Belané, Damiser (f.), Kiafié (f.), Fenzié (f.), Hairé, Kiazim, Miser (f.), Niran (f.), Safet, Sahahhatin, Sanyé (f.), Seladin (b.), Senyha (b.), Sucuran (b.), Sucuri (f.), Zelikŕ etc. Varietatea practic fără limite a onomasticii turceşti vine de la obiceiul (desigur provincial) ca nicicând să nu se boteze un nou-născut cu numele altuia, în viaţă; ignorarea acestui obicei, într-un sat unde s-au aflat doi băieţi ce se chemau la fel, a dus la uciderea celui ce se născuse cu o oră mai târziu.

KIKI trebuie să se cheme cel care, ca un ceasornicar sătesc, modifică cu un sunet–două numele turceşti, spre a nu semăna între ele. Pelticii, guşaţii, bâlbâiţii pot atinge, ca amatori, performanţele lui Kiki, cu condiţia ca cineva să-i provoace a utiliza în discursul lor şi nume proprii.

KIRA „*Nufăr în mocirlă*“ (citit de crainică derutant „*Nu, fără mocirlă!*“), la cinema Capitol. De aproape 40 de ani, acest anunţ imbecil, alături de „Vulturul de mare, cu peştele-n gheare“, „Radu ieftineşte viaţa“, „Hau-hau la Sabego“, conlocuieşte intact în straturile cele mai adânci ale conştiinţei, împreună cu expresii uzuale, versuri nemuritoare, cu numele tuturor bărbaţilor şi femeilor, munţilor, câmpiilor, mărilor, oraşelor cunoscute din viaţă şi din cărţi… E de presupus că, într-o lume a reclamelor şi enunţurilor fără sens, continente ale fiinţei noastre vor fi inundate de mâlurile formulelor aberante, de neînţeles. Şi e de presupus ca omul secolului următor să desemneze cu nume proprii obiecte neînsufleţite, să zică (de pildă): „Eu nu folosesc tramvaiul, iau *nasa*“ sau „Pregătesc *supco* din peşte proaspăt“… II. Kira Kiralina, a lui Panait Istrati, e o invenţie de ceasornicar sătesc.

KUKI sau Kuchy. Cea peste care se dărâmă casa. (Într-un film american vezi o tânără. Tânăra

traversează o stradă. Strada duce într-un cartier sordid, fără pavaj, fără copaci, fără ferestre, fără copii, numai ziduri şi cer plin de fum. Fumul urcă în trâmbe deasupra unui înalt acoperiş de fabrică. Fabrici mai îndepărtate îşi trimit şi ele fumul gros peste acoperişuri. Acoperişurile toate alunecă în neguri. Un singur acoperiş alunecă peste locatari. Locatara e tânăra Kuki.) II. Cea căreia i se construieşte casa. (Într-un film american vezi o bătrână. Bătrâna conduce automobilul lung pe-o alee scurtă, cu palmieri. Palmierii sunt californieni. Californienii, în salopete, ridică ziduri şi schele. Schelele umplu ecranul. Ecranul leagă schelele. Casa e gata. Gata e şi bătrâna. Bătrâne la ferestre, pe străzi, în parcuri, la teatru, la lupte de cocoşi, în somptuoase locuinţe pline ochi cu tablouri, statui ecvestre şi săli de baie şi cochete cabinete cu armament antitanc. Kuki, octogenară, îşi începe viaţa. Viaţa e frumoasă.)

KUKRÂNÂKSÎ Nume compus, semnătură colectivă a trei graficieni de geniu, care, lucrând împreună, şi-au unit silabele spre a nu ocupa spaţiul lucrării. În general, graficienii îşi contrag numele lor până la iniţială, până la un semn convenţional, la o ştampilă…

KUNIGUNDA Perieţeanu, zisă şi Gundi, pledant în colectivul nr. 3 de avocaţi al judeţului Ilfov, specialistă în apărarea spărgătorilor de automobile câştigate la Loto-Prono.

KUVA Vezi Chiuvetta.

KUX Locuitor harnic în Benelux.

L

LAERTE Foarte interesant scriitor al deceniului al cincilea, unul dintre cei câţiva romancieri tineri pe paginile căruia puteai întârzia chiar şi două ore nesufocat de cenuşile plictiselii sau de pofta iraţională, frecventă pe-atunci, de-a ocărî, în timpul lecturii, înseşi sfintele cuvinte ale limbii materne. Scrisul lui mirosea a ceva aproape proaspăt, un iz de troscot şi de mal râpos surpat în vad te izbea de la primele rânduri, frazele, dacă nu te pătrundeau, oricum planau subţire, înviorător, ici-colo câte o figură de stil se ridica deasupra, ca o umbrelă desfăcută de un pieton înnourat.

Secretul artei lui consta în pavarea răbdătoare a şoselelor naraţiei cu lespezi late, lustruite, aduse de departe, din carierele unor munţi renumiţi, şi portretele, descrierile de interioare şi de naturi magnifice, dialogurile, confruntările şi încruntările oamenilor, festivităţile (naşteri, botezuri, inaugurări de aşezăminte diverse, revelioane, înmormântări etc.), ca şi amendamentele la proverbe strămoşeşti, vorbe de duh experimentate şi comparaţii se prezentau bine închegate, cursive şi nu lipsite de reale frumuseţi, pentru că fuseseră alese, cu mare strădanie şi destulă pricepere, din Creangă, Slavici, Sadoveanu, Hogaş, Rebreanu…

Nu e obligatoriu să fii un bun cititor spre a exprima limpede un gând, o observaţie de bun-simţ; dar ca să scrii ca un scriitor, adică să poţi să mângâi, ca să cucereşti, cu o simplă şoaptă, urechile ce te ascultă şi conştiinţa semenilor, este de datoria ta să citeşti enorm, să exersezi zilnic, îndelungat, pe claviatura textelor consacrate. Acest adevăr Laerte îl descoperise singur şi lui îi datora întreg succesul său.

Când se hotărâse să devină prozator (era adolescent), nu ştia decât câteva reguli gramaticale, cărora le ignora însă excepţiile.

Auzise în şcoală citindu-se cu glas dulce unele istorioare îngrijit tighelite, cu năsturaşi pilduitori înşiraţi de-a lungul cutelor marginale, învăţase chiar o poezie lungă cât un ogor, pe care se afla, ca la expoziţie, un reprezentativ inventar mecanic, şi deprinsese sughiţul silabelor din titlurile ziarelor prinse în piuneze la chioşc. Dar avusese norocul să stea în gazdă la un tâmplar abonat la „Biblioteca pentru toţi“, şi curiozitatea îl îndemnase să desfacă foile broşurelelor cu coperţi cărămizii şi să înţeleagă repede că, dincolo de ce ştia el, se mai află câteva grădini cu fructe aromate, câteva uliţe bune de hoinărit. Un simţ ţărănesc pătrunzător îl îndrumase fără greş exact la paginile cu măduvă bogată. Urmând exemplul tâmplarului, care ţinea un caiet dictando cu vorbe de duh întâlnite în lectură, Laerte şi-a înjghebat o documentare personală minuţioasă, ce a sporit cu anii până la proporţiile unui labirint. Transcrierile sistematice i-au ameliorat ortografia, i-au îmblânzit înverşunarea înnăscută împotriva abstracţiunilor, l-au condus la anumite clasificări şi selecţii. La întâlnirile cu amicii, la câte un bal, scotea un caiet, două şi citea.

Avea sertare speciale pentru cele mai diverse sorturi literare: într-un caiet cu scoarţe maronii se aflau descrierile – peisaj uscat, peisaj cu ploaie, cu arşiţă, de iarnă, de vară, de deal, de câmpie, cu oameni, cu vite, cu vehicule, cu catastrofe naturale, cu accidente diverse, cu case, cu păduri, colorate viu sau estompate de sentimente melancolice. Fiecare categorie avea câteva ample subdiviziuni: dacă peisajul era cu oameni, încăperi speciale erau rezervate celor cu fete, celor cu soldaţi, celor cu copii, celor cu rude de diferite grade… Într-un alt caiet se aflau scene de dragoste – dragoste firească, dragoste orăşenească şi rurală, dragoste incipientă, dragoste violentă, dragoste dezamăgită. Undeva se aflau momente de luptă – începând cu războaiele punice şi cele dintre celţi şi

romani, şi încheind cu ultimul război mondial, diferenţiate cu creion roşu, în casete speciale, după puterea de foc a armatelor şi după eficienţa tacticii militare. Se aflau în arhivă, de asemenea, capitole anume rezervate dialogurilor, loviturilor spectaculoase în amor, în sport, în duelurile verbale, în lupta de clasă…

Şi capitolele, sertarele şi casetele se tot înmulţeau prin distribuţie analitică şi sciziparitate, cuprinzând teritorii mereu mai largi ale domeniului stilisticii. Un singur lucru nu izbutea Laerte să înveţe, urmare a unei neputinţe congenitale de a cuprinde totul şi a nu rămâne la sertare şi compartimente: că o carte se scrie, nu se confecţionează. Asta l-a pierdut. Abordând epica de largă respiraţie, înnodând între ele câteva întâmplări hazoase, dezvoltându-le crud şi picant firul anecdotic, împănându-le cu ample fragmente scoase din depozitele sale, n-a reuşit să alcătuiască decât nişte romane slabe, în ciuda descrierilor, portretelor, dialogurilor şi scenelor sublime care le traversau. Criticul şi critica nu şi-au dat seama că plagia, frânturile împrumutate fiind raţional utilizate şi inteligent camuflate, cuplate cu destulă pricepere pentru a evita zdruncinături prea violente de stil, dar naraţia nu se lega pe dedesubt prin acea trăire autentică ce produce sângele unui organism şi-l pune să mişte toate mădularele.

Necinstea i-a fost descoperită cu ocazia unei monografii, în care un cercetător cu bucata, ce-i semăna, a avut neinspirata idee de-a împărţi cartea în capitole şi a aduna împreună graţiile scrisului marelui Laerte. Descrierile, portretele, dialogurile au fost aşezate unele sub altele şi apropierea a înlesnit primului cititor cât de cât atent să descopere cu surprindere pagini întregi din Slavici, Sadoveanu, Hogaş, Rebreanu – reclădite pe osatura lor, chemându-şi rătăcite părinţii pierduţi.

Laerte n-a fost pedepsit niciodată. Făcuse o muncă interesantă, obositoare şi, dacă nu izbutise

să se insinueze printre clasici, cel puţin le preţuise într-un fel sincer reuşitele. Fusese respins cu intoleranţa unor organisme faţă de mădularul transplantat, neconvenabil. A rămas în două manuale şcolare pentru asistente sociale cu două fragmente asupra paternităţii cărora nu există nici o îndoială, fragmente anoste, gâdilături vezicante ale muzei, prăpăstii spuse inocent, mortar fără cărămizi…

LAFCADIO, nume zurbagiu, întâlnit într-un ziar italian, mă trimite la Montaigne (*Eseuri,* I, XLVI), unde se află foarte fine observaţii onomastice: „Fiecare naţie are câteva nume cu ponos, nu se ştie de ce: la noi Jehan, Guillaume, Benoit. Item, pare că în spiţa principilor sunt unele nume sortite: Ptolomeu la cei din Egipt, Henric în Anglia, Charles în Franţa, Baudouinii în Flandra şi Guillaumii în vechea noastră Aquitanie, de unde se spune că vine numele de Guiena; curat la nimereală, cum se mai întâmplă însuşi la Platon. Item, lucru uşuratic, totuşi bun de amintit din pricina ciudăţeniei şi de martor scrisă, că Henric, duce al Normandiei, fiul lui Henric al II-lea, regele Angliei, la un ospăţ ţinut în Franţa, fiind adunarea nobilimii foarte mare, drept petrecere ei apucară să se aşeze potrivit cu numele; în cea dintâi ceată, care fu a Guillaumilor, se găsiră la masă o sută zece cavaleri cu acest nume, fără a mai socoti pe ceilalţi gentilomi şi slujitori. Este tot atât de hazliu să se aşeze mesele după numele oaspeţilor, pe cât fost-a împăratului Geta să se împartă mâncărurile după cele dintâi litere ale numirilor bucatelor; se aduseră din cele ale căror nume încep cu M: miel, mistreţ, mierloi şi aşa mai departe.“

Montaigne notează, în continuare, că în istoria de până la el se cunosc trei Socraţi, cinci Platoni, opt Aristoteli, şapte Xenofoni, douăzeci de Demetrius şi Theodorus… Dar câţi alţii s-au mai înregistrat de la el până astăzi!… Câţi Platon

notabili adaugă într-o singură generaţie un singur sat moldovean?

E de presupus că în Cucuteni a trăit cândva un Socrate.

LALA O natură moartă e uneori mai definitorie caracterologic pentru o fiinţă vie decât numele. Transcriu din Nikolaus Colentina (*Despre femeia esenţială şi lumile anexe*): „Casă lată, gospodărească, cu aripi de avion întinse pe două străzi. Încăpere joasă, un pat foarte puţin ridicat de la podea, un scrin turtit. În scrin, obiecte fine, late, cutii vechi de bomboane, farfurii întinse, platouri din servicii de Saxa, cearşafuri. În cutiile de bomboane, scrisori late, alături de ilustrate înfăţişând Sahara, din întinderea căreia fac cu mâna călători pierduţi din toate evidenţele, voioşi înainte de-a se dărui nisipurilor nesfârşite…

Lala, pensionara acestei case de la începutul secolului, e celibatară. O decepţie a tinereţii a copleşit-o şi i-a ştampilat destinul. Ingratul ei logodnic, la despărţire, o asemănase cu o plătică… Zace etern jignită.“

LĂMBICA Asemenea globurilor de sticlă poleită, roşii, galbene, verzi, ce ornează grădina.

LANA Cu ea ar semăna cerul, dacă soarele ar străluci în interiorul planetei noastre.

LANDA Poate derivat al germanicului Land. Pe de altă parte, forma declinată, variaţională sau de-a dreptul aleatorică a unor nume în alte limbi şi medii derutează, astfel că un necunoscător ar putea să le folosească aidoma la desemnarea progeniturilor lor, care, înainte de-a cere de mâncare, strigă după un nume – şi, desigur, ar greşi. Din marea clasă a numelor labile: Gluca, Baha, Moţarta, Ghendelia, Ravela, Kanta,

Michelangelschiego, Jupiterschiego, Ionescovich, Kalendar, Prostini, Turnavitu…

Interesantă şi lista cu nume ale Antichităţii, smintite de traumele traducerii lui Nicolae Costin (*Ceasornicul domnilor*): Marco Avrelie, Ţiţero, Svetonie, Meţenas, Junie Brut, Nomma Pombilion, Promitheu, Omir, Verghilie, Comod, Mimi Publianus, Serghie Galba, Cato Ţinsorin…

LANDOLFO La cafeaua de la ora 6, surorile Precup depuneau mari străduinţe să evite discuţiile despre filmele văzute în ziua precedentă şi în cursul dimineţii, ştiind că subiectele lor le urcă tensiunea arterială şi, împreună cu ceaşca de cafea interzisă de medic, pot isca tulburări vasculare nedorite.

Aşadar, acum vorbeau despre întâmplări petrecute cu 40 de ani în urmă:

— Situaţie destul de tristă pentru drăguţul de George, spunea una din surori, cu atât mai tristă cu cât George era foarte ataşat de casa părintească… Adică cum! Să vezi cum divorţata de mă-ta aduce în casă un tată vitreg, cum cu fiecare an fraţii vitregi sporesc şi ajung la opt sau zece… În cele din urmă băgă de seamă că, şi alături de mă-sa, se află în minoritate… Nu-i rămânea decât să plece de sub acoperişul părintesc, care nu mai era, de fapt, acoperişul părintesc…

— Şi ce s-a ales de el, singur printre străini? se interesă sora cea mare.

— S-a aciuat în casa primei femei care i-a ieşit în cale, că simţea nevoia de afecţiune sufletească şi de-o mâncare caldă…

— Dar nu s-au înţeles… Se grăbise…

— Da, se grăbise. Căsătoria e chestie serioasă, improvizaţia se răzbună…

— A doua s-a nimerit să fie o femeie straşnică, bună gospodină, ataşată…

— Da, educaţia ei… Părinţii o ţinuseră în pension…

— Asta s-a văzut şi după felul în care şi-au crescut cei doi băieţi…

— Romulus şi Remus…

— Într-adevăr…

Vorbeau despre vărul lor dinspre tată, ştiau amândouă aceleaşi fapte, nici unul în plus sau în minus. Întotdeauna dialogul se scurgea prin aceleaşi defileuri, cădeau în cataractele aceloraşi dialoguri. Până ce una din doamnele Precup se plictisea:

— Să-l lăsăm să doarmă în pacea somnului său neîntors! Ce-ar fi să mai vedem o dată episodul cu Samantha? Ceva nu mi-a fost mie acolo prea clar…

— Bună idee! Deşi, în ceea ce mă priveşte, am înţeles absolut tot, tot…

LAODICEA Femeie plină până-n gât de întrebări: cât este ceasul? Ce distanţă să fie între Pământ şi Saturn? De ce un corp scufundat în apă…? Mă iubeşti? Câte generaţii au trăit de la anul unu până azi? Unde mi-e capul? Când trece mortul? Cât a costat bidineaua? Dar imobilul? Dar biletul de teatru de săptămâna trecută? Unde tot dispari? De ce mă chinuieşti? Unde te-ai topit? „Dar Blanca-Doamna, crin în floare, ce îngâna cu viers de zână? Dar Bertha cu piciorul mare, Alisa, Eremburga? Până şi a Ioanei d'Arc ţărână mucenicită la Ruan? Undi-s Fecioară-Atotstăpână?… Dar unde-i neaua de mai an?“

Laodicea ia de bărbat un responsabil.

LARISA Ca un grilaj de metal pe care s-a aşternut rugina şi au urcat lăstarii unei viţe sălbatice, dărâmat de un camion ce şi-a pierdut direcţia.

LASCĂR Autor al celebrei cărţi *Ziua de Mărţişor la populaţiile pastorale* (Biblioteca de sociologie).

LATONA Ca şi Latina Mirea, dar cu alt gabarit.

LAURA În *Canţonierul* meşterului Petrarca se află o ingenioasă reconstituire a numelui Laureta, după un procedeu pe care autorul acestui dicţionar crede a-l fi utilizat cândva (sonetul V): „Quand' io movo i sospiri a chiamar voi, / e'l nome che nel cor mi scrisse Amore, / LAUdando s'incomincia udir di fore / il suon de' primi dolci accenti suoi. // Vostro stato REal che'ncontro poi, / raddoppia all'alta impresa il mio valore: / ma TAci, grida il fin: che farle onore / è d'altri omeri soma, che da 'tuoi…"

„De câte ori suspinul meu te cheamă / pe numele ce-n piept mi-a-nscris Iubirea, cu LAUde i-ascult dintâi rostirea, / în şoapte moi şi dulci fără de seamă.// REgină aud apoi şi nu mi-e teamă / să-mi întăresc, cântându-te, simţirea, / dar TAci, strigă sfârşitul, căci slăvirea/ nu-i pe puterea ta ce se destramă…"

LAURENŢIA şi Laurenţiu merg ţinându-se de mână (cu cătuşe strânse, după spargerea unei bănci din Milano însoţită de masacrarea personalului şi rezistenţă armată în faţa poliţiei urbane…). Iremediabil feminină, fatal incatenată de iubitul ei, Laurenţia se plânge totuşi că Laurenţiu a uitat-o şi a părăsit-o.

LAVINIA sau

DESPRE PAPUCI

A frecventat cursurile severului liceu „Regina Maria", a urmat, între 1947 şi 1951, Facultatea de Litere şi a fost numită profesoară la o catedră a unei şcoli din Cotroceni, câţiva ani predând româna şi filozofia.

Avusese o bună instrucţie: părinţii, oameni nevoiaşi, o încredinţaseră familiei arhitectului Brustureanu, în casa căreia mama Laviniei făcea

curăţenie de două ori pe săptămână. Brusturenii o iubeau, o considerau fiica lor şi sperau să scoată din ea un om întreg, după decepţia pe care o avuseseră din partea propriului lor copil, un zurbagiu de băiat mereu repetent, o puşlama intratabilă, un aventurier plecat fără urmă în lume. Lavisa Brustureanu, trecută prin pensioane cu renume şi mult călătorită prin Occident, o învăţase franceza şi germana, o şlefuise ca pe o prinţesă, iar arhitectul, regretând etern că nu urmase filozofia, pentru care mărturisise o certă vocaţie, o introdusese în logică, metafizică şi antropologie, şi-i îndrumase cu sistematică râvnă studiile de greacă şi latină.

Lavinia, îndeajuns de răsfăţată, nicicând încercată de nostalgia casei părinteşti, se dovedise o fată deosebit de receptivă la complicatul program ce i se impusese, învăţase cu mult mai multă osârdie decât oricare adolescent de vârsta ei şi, când şi-a trecut bacalaureatul, profesoarele o numeau fără rezervă un copil excepţional, prezicându-i un viitor strălucit. O îndemnaseră să dea la Medicină, Politehnică sau Drept, dar învinsese dorinţa lui Brustureanu – să împlinească ea ceea ce nu realizase arhitectul. La Litere şi Filozofie reuşi printre primii şi avu şansa să aibă profesori pe Mihai Ralea, Anton Dumitriu, George Călinescu, Rosetti, Iorgu Iordan şi Tudor Vianu, de la care a dobândit nu numai cunoştinţe temeinice, dar şi deprinderea de-a gândi înalt, limpede, original şi îndrăzneţ, remarcându-se în severele cercuri universitare.

Încă din anii facultăţii începuse să publice studii de semiotică şi dialectologie în principalele reviste ale vremii, colaborarea ei fiind solicitată şi de trei publicaţii din Paris, Atena şi Moscova. Continuase neobosită această activitate pasionantă şi în timpul profesoratului, şi prinsese câţiva ani rodnici, în răstimpul cărora devenise una dintre cele mai destoinice specialiste în filozofia asiată. Părinţii

adoptivi trăiau alături de ea o a doua tinereţe, fericiţi de a vedea cum rodul grijii şi educaţiei lor uimeşte lumea. Arhitectul şi-a vândut un lot de casă din Lereşti-Argeş, a completat suma cu împrumuturi şi i-a cumpărat fetei automobil.

Era pe punctul de-a fi chemată la universitate, când fiul Brusturenilor, Jenică, se înapoie acasă, după lungi peregrinări la diferite şantiere din ţară, Dumnezeu putea înţelege ce făcuse acolo. Nu mai era zurbagiul pus pe scandal din adolescenţă. Venise, declara el, cu trupul şi sufletul rănite, cu o mare sete de dragoste şi împăcare, ca fiul risipitor, cerând iertare, blestemând clipa când călcase greşit şi îşi supărase părinţii.

Arăta minunat: semăna cu Mastroiani, tenul puternic bronzat îi dădea înfăţişarea unui călător pe continente îndepărtate, unde voise şi nu reuşise să ajungă, o barbă neagră, tăiată scurt şi cute adânci în obraji îi lungeau ovalul feţei, spiritualizându-l, ca îngrijite de penelul unui El Greco. De statură impunătoare, cu umeri înalţi şi bine legaţi, trecut prin eforturi fizice dure, întrerupte la timp, Jenică avea silueta unui jucător de tenis şi mersul uşor avântat al balerinilor. Brusturenii îl primiră deschis, cu lacrimi calde în ochi.

De cum intrase în casa părintească de pe Dumbrava Roşie şi-i făcuse cunoştinţa, Lavinia simţise fiorul nemaiîncercat al dragostei năvalnice. Ea, care nu-şi încredinţase inima decât limbilor, sistemelor filozofice, exerciţiilor silogistice, descoperi în omul frumos ce îi spusese dezinvolt *soră* şi-i sărutase afectuos obrajii una din acele idei vii la care făcuseră aluzie doctele ei texte. Tot ce povestea era interesant, mulţimea de întâmplări, de locuri şi cunoştinţe pe care le evoca umplea aerul cu răşina parfumată a unor spaţii vecine paradisului, făcea ca vechile mobile, perdelele, argintăria înşirată în vitrinele de cristal să se înece într-o pulbere de lumină consistentă, să deschidă

spaţiile ca poarta de ieşire a unui înalt tunel carpatin. Ce rost mai aveau insistenţele bătrânilor Brustureanu ca tinerii să se împrietenească, din moment ce între Lavinia şi Jenică se închegaseră din primele ore ale convieţuirii lor sub acelaşi acoperiş sentimente adânci, sincere? Puteai jura că cei doi tineri copilăriseră împreună, avuseseră aceleaşi impresii, suferiseră şi se bucuraseră împreună, de când se ştiau. Se iubiră îngereşte, ca într-un vis matinal.

Lavinia îşi vedea conştiincios de treburile ei, dar la şcoală se simţea mereu însoţită de respiraţia şi cuvintele lui încărcate de viaţă, vorbea copiilor despre locuri minunate, ale căror parfumuri necunoscute, exotice le sorbise, avea sentimentul limpede că explicaţiile didactice îi sunt ascultate şi înţelese de el, aşezat parcă într-una din băncile dinspre geam. În cancelarie, lega convorbiri cu unii colegi, cu care nicicând nu vorbise, convinsă că Jenică e printre cei din preajmă şi o urmăreşte. Era mai inteligentă, mai vioaie, mai pricepută decât oricând, ideile îndrăzneţe i se formulau cu uşurinţă în minte şi cuvintele ei aveau o cursivitate şi o expresivitate ce-o entuziasmau. Regreta că n-are un magnetofon pe care să înregistreze toate aceste acorduri prelungi de muzică lăuntrică. La ieşirea din şcoală, făcea efortul să refacă până la conjuncţie şi virgulă spusele ei inspirate, spre a i le reproduce acasă iubitului. Alerga nebuneşte la volanul maşinii, repetând o frază ce i se părea de o caldă, dulce frumuseţe şi, într-o zi, chiar trecuse în goană peste roşul semaforului, grăbind să i-o împărtăşească celui căruia îi datora toată această clipocire de spirit însufleţitor. Acasă, aşezându-şi mâna între palmele lui, Lavinia îi povestea bărbatului care o învăluia cu privirea tulburată toate întâmplările zilei, până la detaliile cele mai neînsemnate, mulţumindu-i pentru starea fertilă în care se afla inteligenţa ei de când se cunoşteau. Jenică o asculta cu ochii umezi, captându-i

respiraţia şi fremătând de plăcerea descoperirii unei lumi până atunci dispreţuite.

La început, Brusturenii fuseseră încurcaţi de surpriza acestei prietenii ce trecuse limitele imaginate de ei, fratele şi sora ajungând la servicii reciproce exprese, la cuvinte cu înţelesuri precise şi chiar la mângâieri vinovate, neprecaute. Mai apoi, ideea unei legături durabile şi a căsătoriei li se păru firească şi chiar de dorit: tinerii, cert făcuţi unul pentru celălalt, aveau să le risipească, pentru totdeauna, prin unirea lor temerea destrămării familiei, pe care atât de dureros o încercaseră. Erau fericiţi să-i vadă ieşind împreună la teatru, la cinema, la concertul vreunui cântăreţ de muzică uşoară din străinătate, nu-şi făceau nici un fel de griji ştiindu-i împreună, sâmbăta şi duminica, pe Valea Prahovei, la mănăstirile din apropierea capitalei, la petrecerile prietenilor, la meciuri de fotbal şi la crosuri populare.

Jenică suferise mult de foame şi de frig, gustase din plin grosolănia maiştrilor, şefilor de echipă, colegilor prost crescuţi cu care împărţise pâinea şi patul din barăci şi internate. Aflând prea de timpuriu ce viaţă mizerabilă duc alţii, cererea lui de iertăciune fusese sinceră, afecţiunea pentru fiica adoptivă a părinţilor crescuse curată şi, câteva luni bune, purtarea lui nu făcu decât să confirme sentimentele de bucurie, dragoste filială şi recunoştinţă. Nu ieşea din cuvântul părinţilor, lăsa doar să se înţeleagă că aşteaptă să i se ofere ocazia unor probe grele prin care să-şi arate respectul şi supunerea. Dacă atunci, la început, Brusturenii i-ar fi cerut s-o lase pe fată la studiile şi preocupările ei, ar fi făcut-o cu orice preţ, strângând altruist din dinţi şi suferind, cu toată atracţia irezistibilă pe care o simţea pentru sora vitregă. Dar părinţii lui acceptaseră evoluţia prieteniei lor, şi el se convinsese că nimic nu e vinovat în avansurile la care-l îndemnau simţurile îndelung lipsite de tandreţe şi inima însetată de frumos, ba mai mult,

era convins că toate duc spre împlinirea armoniei familiale. Vor rămâne uniţi toţi patru sub acoperişul larg al casei din Dumbrava Roşie şi viaţa lor va fi minunată. De ziua ei, Jenică plantase în grădiniţa casei un cais.

După ce Lavinia şi Jenică se iubiseră primăvăratec şi primiseră şi binecuvântarea părinţilor, un simţământ nou se născuse târzielnic în sufletul tânărului. Îşi dădea seama că lipsa lui de acasă îi uzurpase drepturile suverane şi exclusive în familia Brustureanu, că fata străină profitase din plin de condiţii pe care el nu le avusese, ignorând că pentru a folosi aceste condiţii trebuie să fii înzestrat şi cu dorinţa de-a învăţa şi a lupta cu tine însuţi spre a te perfecţiona. Începuse să simtă pentru Lavinia – cultivată, inteligentă, înzestrată cu toate darurile lui Dumnezeu – o inexplicabilă, acută aversiune. Faptul că nu muncea şi că studiile lui se opriseră în clasa a şasea de liceu îl aşezau mereu în inferioritate. Farmecele lui indiscutabile, de om trecut prin vânturi puternice, începeau să fie puse în discuţie…

La numai o lună după căsătorie, acel simţământ urât izbucnise într-un puseu neaşteptat: Lavinia tocmai voia să plece la poştă, să pună la cutie o notă pentru o revistă străină şi îşi încălzea în faţa casei motorul automobilului, când Jenică, congestionat de mânie, ieşise din casă, se repezise la portiera maşinii şi, deschizând-o, smulsese cheile de contact din bordul fosforescent. Lavinia făcuse ochii mari, îl privise îngheţată de spaimă, îl urmărise dispărând cu cheile în spatele uşii masive de stejar. Alergase după el, să afle ce avea în cap, dar Jenică se retrăsese în camera lui de burlac, nemaifolosită de când se luaseră, şi nu răspunsese bătăilor în uşă şi rugăminţilor ei. Lavinia se întrebase dacă pe şantierele vânturate nu contractase cumva o boală ce-i coroda nervii.

Se împăcară a doua zi, dar pornirea răutăcioasă a băiatului recidivă curând. Lavinia se afla la

universitate, tocmai încheiase o discuţie cu prodecanul, care-i promisese tot sprijinul la concursul apropiat. Jenică o aflase în holul dinspre secretariat, o înşfăcase brutal de mână şi-i ceruse insistent să-l însoţească. Îl însoţise, intraseră în restaurantul hotelului Union, unde soţul înfuriat băuse, pahar după pahar, un alcool foarte tare. Îi era peste putinţă Laviniei să priceapă de unde se acumulase în el atâta înverşunare şi care sunt resorturile ce îl aruncaseră în asemenea furie. La înapoierea acasă, fata fusese lovită brutal în obraz, împroşcată cu cuvinte urâte. Brusturenii seniori interveniseră, îl mustraseră părinteşte pe Jenică pentru faptele lui necuviincioase şi-i promiseseră o cură la Sovata, iar în iulie, cu automobilul, un circuit al ţării. Laviniei îi dădură sfaturi înţelepte: să evite a-l contraria, să-i întâmpine cu mai multă receptivitate dorinţele, doar îi este soţie supusă, să-i încredinţeze maşina, de care – în viitor, când va lucra la universitate – se va putea lipsi. Tânăra profesoară primise cu bucuroasă resemnare punctele lecţiei părinţilor adoptivi, luase notă de hotărârea lui Jenică de-a se înscrie în toamnă la o şcoală de proiectanţi, după care se va angaja în producţie.

Jenică lipsise de-acasă nu numai întreaga lună iulie, dar şi jumătate din august, tratându-şi nervii pe litoral, în compania unei bande vesele, deconectante, de băieţi şi fete. Lavinia pierduse postul de la universitate prin neprezentare: cariera nu o atrăgea, în realitate ea avea o datorie mai însemnată de împlinit – să-şi îndemne soţul să intre în rândul oamenilor. Preferase o catedră la o şcoală din Panduri, cu mai multe clase paralele şi ore mai puţine, ca să-l poată ajuta pe Jenică la temele cursului de desenator tehnic, la proiecte. Muncea mult, bucurându-se de progresele soţului ei la învăţătură, promisiune pentru înscrierea lui, în anul viitor, la Arhitectură. Lavinia luase şi ore suplimentare la o şcoală profesională, în ferestrele

programului trăsese cu coada ochiului la cursurile de croitorie, învăţase meseria, începuse să primească doamne din lumea bună la probă, şi rochiile şi taioarele lucrate de ea îi duseseră faima de fată cu mână de aur. Câştiga binişor, îndeajuns ca să rotunjească pensia bătrânului Brustureanu şi să-l poată ţine fără probleme pe Jenică. Armonia se reinstalase în Dumbrava Roşie…

Anul următor, după o pneumonie, Lavinia îşi prelungise concediul medical mai multe luni, apoi, absorbită de micul atelier de croitorie, în care angajase două fetişcane de la ţară, uitase să mai treacă pe la şcoală. Muncea mult, comenzile curgeau. Intelectualului deprins cu tăietura ideilor, cu simetriile raţionamentelor, cu podoabele gândirii plastice îi vine uşor să se descurce în croitorie, ca şi în oricare altă meserie, e o chestiune de transfer al darurilor spiritului. Jenică terminase cursul de proiectant, se încadrase la Centrul de urbanistică al raionului 1 Mai, era mulţumit de sine, se împrietenise cu şeful de laborator, acesta îi încredinţa lucrări şi acasă, la finisarea cărora Lavinia arăta o deosebită pricepere şi sârguinţă. Lucrurile fuseseră atât de bine aranjate (desigur, pusese o vorbă bună însuşi arhitectul Brustureanu, cunoscut şi preţuit în cercurile proiectanţilor), încât, atunci când Jenică pleca pentru câteva zile din Bucureşti, fie pe teren, fie la mare sau la munte, cu prietenii, Lavinia putea merge singură la Centrul de urbanistică să ridice lucrările, şi tot ea le aducea înapoi, după ce le executa cu cea mai mare migală şi îngrijire.

În toamnă, Lavisa Brustureanu, suferindă de cord, căzuse la pat, paralizată, şi Lavinia o îngrijise cu drăgăstos devotament până ce biata bolnavă îşi dăduse sufletul. Curând se stinsese şi bătrânul Brustureanu, slăbit de pierderea soţiei mult iubite. Spre a ieşi din atmosfera tristă, Jenică izbutise să fie transferat temporar într-un orăşel din Moldova, acolo tocmai se înfiripa un atelier de

reconstrucţie, de unde cerea săptămânal Laviniei mandate telegrafice şi, dacă nu-i vine soţiei prea greu, câte o scrisoare. Într-una din aceste cereri urgente, Jenică adăugase încântat că aflase cumpărători la Piatra Neamţ pentru apartamentul lor din Dumbrava Roşie. Era mult mai potrivită o garsonieră confortabilă, mai economică, grijuliul soţ promiţând că n-are să o deranjeze prea mult cu prezenţa lui, pentru că şi-a prelungit cu un an şederea în orăşelul de provincie. Lavinia, speriată de perspectiva absenţei lui îndelungate, refuzase la început, prezentându-i într-o scrisoare şi argumentul că o parte a clientelei se va retrage, că doamnele cărora ea le lucrează preferă croitorese cu atelier în centru, în casă frumoasă, ca a lor; cedă însă în următoarea scrisoare, mărturisind că nu considerase destul de matur propunerea lui înţeleaptă. Sigur, dacă e vorba de cheltuieli zadarnice, se pot muta în alt cartier, mai ieftin, şi în această privinţă credea că cel mai bine ar fi fost să se instaleze în subsolul mamei sale, în Povernei. Bună idee, îi comunicase telegrafic Jenică.

Casa fusese vândută, tânărul Brustureanu pretinsese toată suma obţinută. Lavinia se mutase la maică-sa, primenindu-şi totodată şi clientela. Lucra acum pentru oameni mai modeşti şi mai de înţeles: se săturase de mofturile cucoanelor elegante şi proaste, care nu auziseră de Platon şi Leibniz, de Marivaux şi Leopardi. Inclusese în lista serviciilor şi reparaţii de lenjerie, migăloase dar bine plătite.

Prin 1970, nevastă-mea, care îşi ajusta pardesiul la Lavinia Brustureanu, a ascultat cu emoţie, din gura profesoarei-croitorese, istoria vieţii ei. Lavinia era mulţumită de traiul cinstit pe care îl ducea, oarecum mai odihnită de când Jenică nu-i mai pretindea să ia proiecte şi să le lucreze acasă. Rămăsese numai cu veniturile croitoriei, cheltuielile casei erau într-adevăr suportabile, Jenică urmase între timp o şcoală superioară la fără

frecvenţă şi, de acolo din Moldova, îi solicita sume de bani ceva mai modeste. Era încântată că soţul iubit tocmai îi trimisese o pereche de papuci de casă, foarte potriviţi pentru picioarele ei mereu umflate, pe care îi încălţa seara târziu, după o activitate susţinută, când reuşea să se trântească pe canapea şi, rezemată de-o pernă, izbutea să deschidă un roman poliţist, pe paginile căruia trăia momente încântătoare, până când capul îi cădea greu într-un somn binemeritat.

Papucii de casă, moi, călduroşi, lucraţi de o cooperativă meşteşugărească locală, arătau minunat, erau împodobiţi cu motive naţionale; Lavinia îi iubea şi spera ca, odată, într-o seară mai puţin obosită, să reia, mângâiată de moliciunea lor, lecturile abandonate în tinereţe, să afle ce-a mai intervenit nou în semiotică şi antropologie…

LAVISA Brustureanu, îndrăgostită de Luchian, fusese silită de părinţi să se căsătorească cu un arhitect cu importante comenzi între cele două războaie. Nu-l iubise, jucase însă admirabil rolul de soţie devotată, entuziastă, mulţumită de condiţia ei. A realizat alături de arhitect mai mult decât visase: o casă ca un palat pe strada Dumbrava Roşie, o grădină în Lereştii Argeşului. Avusese parte de un băiat, căruia îi supraveghea educaţia, sperând că la şcoală o va lua înaintea altora, va învăţa limbi străine, va călători. Băiatul, Jenică, se arăta foarte înzestrat, dar de câteva săptămâni dispăruse de acasă, lăsând o scrisoare în care îşi mărturisea dorinţa de-a vedea Africa.

Prin 1951, primise o scrisoare de la Mediaş, din care reieşea că Jenică trăieşte în acel oraş, că e sănătos şi într-o zi intenţionează să revină în Bucureşti om…

LAZĂR Inginerul Lazăr C. Popică susţine în memorii bine documentate că este inventatorul

oraşului Caracal şi al unor roţi de moară fără zbaturi.

LEA De la Lelia. Compusă din două părţi apă şi o parte amidon. Un singur eveniment în viaţa ei: funcţionarul care i-a completat rubricile buletinului i-a scris numele Le-a, ceea ce i-a produs nu puţine neplăceri în viaţă şi la orele de gramatică.

LEAC „Cât îl tulbura acel parfum de plumb, voluptuos, asociind alte mirosuri echivoce, concentrat aluzive, distinct şi unic însă! Pentru Leac Brustureanu, acel parfum echivala cu un amănunţit tabel de trăsături şi, dacă ar fi fost câine şi iubita s-ar fi rătăcit în lumea largă, cu siguranţă ar fi aflat-o în Antile sau Norvegia numai adulmecând în goană cele patru vânturi.“ (Hermann Spontini-Comişani)

LEANDRU Nici o altă carte nu ne învaţă mai bine istoria ca o enciclopedie de lungă experienţă şi circulaţie. Despre Leandru Obieckt, marele bărbat de stat al Thuringiei, articolele succesive, din ediţiile succesive, ale marii enciclopedii *Meyerhoff* dau relaţii bogate, complete, edificatoare. Dacă lui Tieck, Novalis, Poe şi Eminescu le sunt dedicate numai două–trei rânduri, numele lui Obieckt e împodobit cu ample ghirlande de referinţă, urcat pe piedestalul elogiilor neprecupeţite. Datele se constituie în adevărate romane-biografii. Avantajul de-a trăi lângă Thüringenwald.

În ediţia din 1940 citim: „O.L., remarcabil om de stat al Reichului (1891–1945), profesor la catedra de mecanică a universităţii din T. Părăsind de timpuriu cariera didactică, îşi concentrează toate energiile activităţii publice, organizând cercurile liber-cugetătoare răzleţe într-un partid politic, radical-moderaţii, ce avea să joace un rol

de seamă în istoria modernă a Germaniei. Ia parte la Congresul celor 300 (Stamfort, 1922), unde acţionează cu o intransigenţă exemplară, în urma căruia devine deputat. În anul următor, îşi riscă viaţa încercând să-l împuşte pe preşedintele Friedrich Ebert. Este închis, dar în februarie 1925 se află în preajma cancelarului Hans Luther, căruia îi ajută să-şi aranjeze biblioteca, prilej de a-l convinge să adere la programul radical-moderat. În 1926 devine liderul grupării sale şi câştigă alegerile în câteva landuri. Doi ani mai târziu, este ales preşedinte al partidului, şi în această calitate organizează lovitura de stat din Baden-Baden (octombrie 1928). Colaborează cu Müller la modernizarea oraşului München, la asanarea lacurilor din Pădurea Neagră şi la suprimarea legii feudale a obnubilaţiei. Scoate excelenta revistă *Pristolul de la Roma*, care va cunoaşte o largă şi entuziastă primire în ţările sud-americane. Idei catolice moderate, poziţii pragmatice radicale. În 1930 intră într-un sanatoriu de boli nervoase din Zürich, de unde iese în decembrie 1932, fiind principalul om politic care îndeamnă electoratul credincios programului său să sprijine pe naţional-socialiştii lui Adolf Hitler. În februarie acelaşi an duce în numele noului cancelar tratative cu Ducele. În anii următori, până la începutul celui de-al doilea război mondial, se află printre cei mai intimi colaboratori ai Führerului. În octombrie 1939, după o cină cu cancelarul, suferă un atac de cord şi moare. Din 1933 până la sfârşitul vieţii, gazetar strălucit, enciclopedic, plin de curaj, profund umanitar. Alte scrieri: *Panegirice de regiment* (1936) şi *Hitlerismul: soluţie de compromis sau soluţie de lipit afişe?* (1938). Distins cu *Crucea de Fier* şi *Meritul religios cu spade şi eghileţi*. Membru al Academiei germane de arte frumoase. Înhumat în cimitirul oraşului natal.“

În ediţia din 1942, apărută în timpul marii expansiuni sud-estice a imperiului german şi al instaurării noii (dez)ordini europene, marea enciclopedie *Meyerhoff* scrie: „O.L. (1891–1945), om de stat cunoscut, suplinitor la o şcoală din T., participă la diverse mişcări studenţeşti, ezitând între radicalismul anarhist şi pietismul expresionist. La Congresul celor 301, de la Stamfort, este huiduit de participanţi pentru a fi trădat gruparea ce voia să-l alunge pe preşedintele Friedrich Ebert. Se angajează bibliotecar şi scrie broşura *Asediul Romei* (idei confuze, obscure, concepţii iluministe, injurii la adresa împăraţilor romani). Îşi pierde minţile şi sfârşeşte într-un sanatoriu din Baden-Baden, unde i se ridică după moarte un monument semnat de Rodion.“

În ediţia din 1944, după eşecurile succesive ale armatelor hitleriste pe front, capitolul închinat lui Leandru Obieckt sună astfel: „Intelectual cu largi vederi europene, colaborator devotat şi consecvent al Führerului, alături de care se află începând din 1932, însărcinat de acesta cu misiuni extrem de importante în Orient şi Africa. Din păcate, o boală de plămâni îi întrerupe în plină forţă prodigioasa activitate. Moare în Elveţia. N-a scris niciodată, susţinând că ideea însemnează acţiune, iar acţiunea credinţă.“

În ediţia din 1946: „O.L., strălucit adversar al naţional-socialismului, eminent profesor la Universitatea din Nürnberg. Pentru activitatea sa revoluţionară din tinereţe, Hitler îl arestează încă din primii ani ai regimului său, supunându-l unor tratamente medicale experimentale. Cu toată duritatea tratamentului, scrie în închisoare un impresionant număr de cărţi, de o inegalabilă vervă intelectuală, pline de aprecieri lucide privitoare la trecutul şi viitorul patriei sale. Exponent al militantismului nedisimulat, O.L. preconizează militarizarea parlamentelor lumii libere şi, prin aceasta, demobilizarea armatelor

încleştate în luptă. Defetismul său îl supără pe Hitler, căruia scrierile prizonierului îi erau comunicate în copii, îndată ce ieşeau de sub pana prolificului gânditor. La 16 octombrie 1939 este scos din carceră şi decapitat.“

În textul ediţiei din 1950 a marii enciclopedii *Meyerhoff*, apărută în perioada războiului rece: „O.L. (1891–1945), unul dintre anarhiştii cei mai temuţi din Germania anilor ’30. Tinereţea şi-o petrece la Paris, unde, ca asistent la catedra de politică a Sorbonei, organizează cercurile extremiste ce aveau să curme viaţa unor importante personalităţi ale vieţii publice franceze. Înflăcărat adversar al democraţiei occidentale, O.L. propovăduieşte o republică travaistă universală, căreia îi schiţează destul de confuz contururile viitoare, utopice. În timpul războiului civil din Spania, luptă alături de republicani, participă apoi la rezistenţa franceză împotriva ocupanţilor, îndeplineşte numeroase misiuni periculoase de spionaj, sabotaj şi diversiune în landul natal – Thuringia – trăind în clandestinitate un număr de ani (în Thüringenwald). Fire instabilă, măcinată de individualism, îşi arogă atribuţii de comandant, săvârşeşte greşeli tactice grave şi cade în mâinile hitleriştilor, care îl folosesc spre a da în vileag reţelele rezistenţei. Ca urmare a trădării lui, nucleele clandestine din Italia, Danemarca şi Norvegia cad pe rând. Aceasta face ca, la Eliberare, patrioţii să-l judece într-un proces popular şi să-l împuşte. Unele biografii pretind că a lucrat încă din 1934 sub ordinele directe ale lui Hitler, afirmaţii neîntemeiate pe vreun document.“

Şi, în sfârşit, în ediţia din 1960 a enciclopediei *Meyerhoff*, apărută în plină perioadă de eforturi pentru destinderea în Europa, întâlnim: „O.L., om politic de seamă al Germaniei (1891–1945), teoretician strălucit al doctrinei indiferentismului politic şi al neutralităţii defensive. Autor al unui

voluminos tratat de politică internaţională, O.L. este partizanul consecvent al teoriei potrivit căreia Europa urmează să decadă iminent din rangul de continent al avangardei, civilizaţiei şi raţionalismului. Singura soluţie a continentului de-a supravieţui este desfiinţarea tuturor instituţiilor moştenite şi înfiinţarea unora noi, mai active, mai durabile, mai universale. Pentru contribuţia ei importantă la progresul ştiinţelor politice, activitatea sa de consilier intim al lui Hitler, între 1932 şi 1945, a fost reconsiderată, O.L. primind post-mortem titlul de membru corespondent al Academiei germane. Cartierul general al spionajului hitlerist, pe care l-ar fi condus nemijlocit, s-a dovedit a fi un institut paşnic de cercetări antropologice şi sociale, în laboratoarele căruia s-au elaborat lucrări de o mare însemnătate pentru ştiinţă. O.L. a murit în octombrie 1945, în urma unei peritonite.“

Citeam ieri în gazete că Vaticanul îl revendică pe ilustrul Leandru Obieckt ca pe un martir al Bisericii, neîndoios un discipol al Duhului Sfânt.

LEDA Coana Finuţa Posteucă, fostă maseuză, azi pensionară, îşi vizitează zilnic fostul soţ, vecinul meu, care, de când e suferind de lumbago, apelează la sentimentele ei umanitare. Zilele trecute m-am aflat pe marginea patului celui suferind, când Finuţa Posteucă a intrat cu un lighean cu apă caldă şi câteva şervete aruncate pe umăr. Am vrut să plec, bietul Posteucă acuzând dureri de criză, dar foştii soţi au insistat să rămân în timpul tratamentului. Prezenţa mea era dorită, bolnavul suportă mai docil unguentele, masajele şi compresele fierbinţi dacă e ţinut de vorbă. Am înţeles, l-am provocat chiar să-mi povestească ce mai ştie despre Leda, fermecătoarea lui soră, cântăreaţă la *Scala*, pe care avusesem plăcerea s-o cunosc la ambasada belgiană, anul trecut, cu ocazia turneului ei în ţară. Deşi în vârstă,

primadona fascinase salonul şi farmecul ei se reeditase spumos şi în spectacolul din seara următoare, când o interpretase memorabil pe Dona Elvira din *Don Juan*, la Operă. Prin radio îi urmărisem cu regularitate performanţele italiene, mondiale.

Printre răcnetele produse de presiunea masajului, domnul Posteucă mi-a povestit excitat:

„Leda a avut o viaţă extrem de interesantă. Era prin 1936–37. Făcuse deja o strălucită carieră internaţională… Mi se pare că debutase la Scala… Nu, încă nu debutase… Pe atunci lucra în Germania… A fost una dintre cele mai inteligente spioane ale lui Hitler… Cânta în localuri pariziene, vizita peisaje încântătoare pe valea Loarei şi fortificaţiile liniei Maginot… Dacă n-ar fi dispus de ea, Hitler n-ar fi putut începe războiul… Ar fi trebuit să-l amâne, ar fi intrat în iarna grea a lui ’39… Studia teologia la Roma… Ce femeie ai mai văzut dumneata să studieze teologia? Excelentă interpretă a Cărţii, şcoala Vaticanului o trimisese în America… A lucrat acolo ca o sfântă, într-o fabrică… Locuia la Chicago… A dobândit cetăţenia americană şi astfel, vreo zece ani, n-a revenit în Europa. În timpul unei greve a remarcat-o un lider sindical şi a solicitat-o să fie agent de legătură între diferitele bresle din lumea întreagă. În 1937 îmi scria din Australia, unde se căsătorise cu un fermier… Nu era fermier, era armator japonez… Leda creştea oi, dar îşi afla timp să viziteze regulat linia Maginot, să cânte la Alger, într-un circ englez (cu toate că, mi se pare, colaborarea cu circul englez a fost după război…), să ia masa cu Hitler, căruia îi făcuse un copil… Adolf… Nu, nu: copilul se chema Flores, era rodul dragostei cu un japonez… Un copil se creşte greu, chiar când ai de toate… S-a retras din viaţa mondenă… Era paraşutistă în armata italiană din Abisinia… Mi-a scris din Tobruk, dar poate că ilustrata a venit mai târziu, când aliaţii au capturat-

o în Africa. Să vezi dumneata, îi pierdusem urma. Flores ne-a scris că se află la Hanovra, răscumpărată de nemţi… M-am dus la Hanovra… Nu era. Îşi petrecea vacanţa în Hawaii, se împăcase cu australianul, ruinat. În tot acest timp, cânta la Scala, făcea turnee triumfale în America, debuta la Cairo… Totuşi copilul era cert al lui Hitler, pentru că, îndată ce englezii l-au extrădat, avea 16 ani, comandamentul german l-a capturat şi l-a gradat: era locotenent pe frontul din Normandia… Leda l-a întâlnit într-o cazemată, i-a obţinut un concediu şi au stat împreună mai multe săptămâni la Monte Carlo… Figura asta nu i-a plăcut cancelarului, s-a supărat foc, atunci s-a năpustit cu bombardamentele asupra Londrei. A fost cerută de nevastă de Gigurtu, dar era măritată, n-a putut accepta. Şi apoi cariera artistică? Gigurtu ar fi vrut s-o ţină acasă, ca pe o păpuşă, să-i supravegheze oile de la Dobreasca, că o ştia meşteră… Inacceptabil, domnule… Cine ar mai fi străpuns linia Maginot? Că atunci când au străpuns-o pe la spate, era în maşina comandantului german… Cu copilul mic în braţe, alăptându-l permanent… L-a alăptat mai mult decât se cuvenea, presimţea ea că va fi un copil precoce, cu scris matur, dovadă scrisoarea lui Flores… L-a alăptat tot timpul turneului de conferinţe prin America, başca intervenţiile la microfon… Elocinţă ciceroniană… Cuvântul lui Cristos, rostit prin radio cu galenă, de se mirau şi Hitler, şi Marconi… A cântat formidabil, domnule, o voce de contralto, ziarele nu mai încetau s-o elogieze. Mi-a trimis o fotografie color prin ’58, de la paralela 57, călare pe un ponei, cântând, călare pe paralelă… A văzut lumea întreagă… Nu sunt sigur dacă a văzut mănăstirea Tismana, trecea prin ţară în goana expresului, chemată de rege şi de guvernele care se tot schimbau, din cauza evenimentelor… Odată a venit la Bucureşti împreună cu Hitler, incognito… Hitler m-a rugat

stăruitor să nu-l deconspir, prefera anonimatul… Ea a cântat la Ateneu, cântece ostăşeşti, pe Hitler îl plictisea, s-a dus în Florească, la un vechi amic, plutonierul Boboc, după informaţii… Regele s-a cam supărat atunci, se aştepta la o vizită particulară, pusese de cafele… La înapoiere, Hitler mi-a mărturisit că are tolba încărcată, făcuse şi poze ale lacului, ca să prindă în obiectiv şi atelierele Ford… Pe Flores l-au lăsat la mine câteva săptămâni, îi incomoda, vezi bine, până ce băiatul s-a înrolat într-o brigadă de infanterie marină şi le-a jucat festa. S-a dus după el în Indochina, l-a făcut de două parale, dar, furioasă cum era, a cântat totuşi la opera din Tonkin, în *Fata din West*… Succes colosal… Când Hitler s-a sinucis, a vorbit la Radio America, ziarele salutând-o ca pe porumbelul păcii… Flores n-a vrut să mai audă de război, s-a făcut vânzător de antichităţi şi de tablouri marine, repudiindu-şi tatăl. Leda l-a lăsat în apele lui, şi-a sporit prestigiul şi, de curând, a debutat la Scala, dacă nu debutase cumva mai demult… Vezi, domnule, cum e gloria lumii: Hitler, care a cucerit lumea, a pierit ca un netrebnic, Leda în schimb… Da, da, trăieşte acum cu un fabricant din Torino, nu te poţi hrăni din artă… Dar nu mi-a scris dacă îl mai alăptează încă pe Flores… Probabil că îl mai alăptează, de ce nu? E adevărat, domnule, că francezii proiectează să refacă linia Maginot? Dacă ar fi precauţi, ar reconstitui-o, dar pe dos, cine ştie ce aduce ziua de mâine?…“

Coana Finuţa, după ce a încheiat masajul, a mai trebăluit prin casă, în nădejdea că va lumina puţin odaia. M-am ridicat, hotărât să plec. Aveam atâtea de făcut… Printre altele, să trimit un articol enciclopediei *Meyerhoff* despre personalitatea şi ultimele realizări artistice ale marii cântăreţe de operă Leda Posteucă-Mérimée, sublima, neîntrecuta…

LEE Întotdeauna în altă parte decât acolo unde ochiul o reperează, iar palma o mângâie. Oboseşte neobosit să se ajungă pe sine, dar fiinţa îi rămâne mereu în urmă, ca o umbră vagabondă ce s-a desprins de profilul pe care îl desemna. Se scurge unde locul e mai înclinat, asemenea apei. Se va ajunge, şi atunci va bălti mai mult.

LEFTER Locatar titular în apartamentul 36 al blocului 114 din blocul Caragiale. Aflăm tot în Caragiale că, în sfârşit, conform circulării onor d. administrator al domeniilor Coroanei, despre care am vorbit la timp, s-a şi constituit la Cocioc săptămâna aceasta prima *Societate dramatică naţională rurală* compusă, ca şi cea din Bucureşti, din 18 societari, printre care: societari de clasa I-a, bărbaţi – Niţă Zâmbatu, Mitrică Şontoroagă, Gheorghe Fleaşcă, Vasile Boaică, Neacşu Buleandră, Zamfir Boblete, Vlad Huţupină, Nicolae Pârţan; dame – Zamfira Zâmbatu, Sultana Buleandră, Stanca Boaică, Smaranda Boblete; domnişoarele – Niţa Şontoroagă, Ancuţa Fleaşcă, Ilinca Zâmbatu, Sultănica Pârţan; societari de clasa II-a – dl. Stan Făcăeţ; societară de clasa III-a – dra Neacşa Huţupină. Regizor: d. Oancea Toroipan, primar; sufler: d. Pană Foale, notar; director de scenă şi administrator: dl. I. Kalinderu. (*Moftul român*, 1901, 6 mai)

Printre postumele lui I.L. Caragiale, o listă lungă de nume, cele „existente“ fiind notate de el special… Aşadar, în blocurile vecine s-au mutat (spicuiesc): Agurifoaia, Betelie, Catrafusea, Calamari, Califurnache, Chiulopol, Cobiliţoiu, Cotonog, Clefăiescu, Cafeneaţă, Cipciapcec, Durduliu, Dolofanu, Dopşoreanu, Tarquinius Frişcă, Vespazian Piţiclă, Lina Mazurca, Lingopolu Panaitache, Tache Ampotrofagu (agent politic de văpsea), Gianbattista Viscolini, Ristache Zoraliu Emancipatul, Firimiţă Firimel, Guvidi, Haihuiu, Hapsini, Leoarcă, Luludi, Lingopolu,

Licurini, Mişculea şi Pişculea, Omuşoru, Poponeci, Paftală (căpitan), Piţingău, Scrumvidi, Scuipici, Scaloiu, Tulumbache, Terciulescu, Taşcă, Valea, Vraişte, Mitică Miticescu (autor dramatic), Paragrafescu (judecător de tribunal), Penalianu (procuror), Flecărescu şi Palavrescu (avocaţi), Opinianu şi Polemicescu (ziarişti), Născoceanu şi Minciunescu (reporteri), Hapurian, Riţinescu şi Chininescu (farmacişti), Krupescu şi Obuzian (ofiţeri de artilerie), Lăncescu, Crevaşian (ofiţeri de cavalerie), Baionetescu (ofiţer de infanterie), Vaporian, Busolescu şi Torpilorian (căpitani de marină), Cuişoreanu, Măslineanu, Mezelicescu şi Comestibilian (băcani), Siropescu, Dulceţeanu, Bombonescu (cofetari), Prozodianu şi Strofescu (poeţi), Scrisorescu şi Plicurian (factori poştali), Politicescu, Intrigescu, Reformian şi Culturian (miniştri), Clistirescu şi Plasturescu (medici spiţeri), Febrilian (medic), Clavirescu şi Fortepianu (pianişti), Mme Triluriano (primadonă), Dramaticescu şi Cortinian (autori dramatici), Zăvoiu, Calaican, Tăgârţă, Tiftiric, Ţuguiu…

Un mare număr de locatari închipuiţi de Caragiale (pe care nu i-am mai citat) au apărut ulterior pe scări, cu bagaje, mobilă, năravuri, solicitând urgenta lor repartizare. O lume!

LEGIADIN În cartea de telefon: Macedoneanu Legiadin.

LEIA Leia Leit, pianistă nordică. „Femeile de felul ei îşi procură amanţii de la locul de muncă, dovedind un ataşament sincer…“ spuse doamna Precup.

LELIA, **LELYON** şi **LENA**, înaintaşe în echipa de fotbal feminin *Plasa*-Constanţa, formaţie campioa*m*ă.

LENORMAND „Categoric, romancierul de la etajul II e urmărit de blestem, spuse doamna Precup cea bătrână, ascultând cu urechea bună dacă nu ascultă cineva de pe culoar cuvintele ei aproape şoptite. I-ai cunoscut drama? Ideile şi scenele tari îi vin, spune el, numai când se plimbă, şi-l cred. Face eforturi disperate să le reţină pe toate şi, până la înapoierea acasă, le repetă, le recită, le numerotează în gând. Dar când se aşază, în sfârşit, la masa de scris, un văl gros i se aşază pe memorie şi îi este peste putinţă să mai noteze ceva: vid gros şi haos! Orice sforţare e zadarnică. Pe zi ce trece, se simte posesorul unor mari bogăţii, dar nu ştie de unde să le ia… Şi-n fiecare zi se plimbă câţiva kilometri – că Voiculescu i-a recomandat mişcare multă, aer curat… Îmi e teamă ca nu cumva, de prea multă agoniseală, să nu plesnească într-o zi…“

Doamna Precup cea tânără pare indiferentă la drama romancierului şi atunci soră-sa reia relatarea: „Ştii, ideile şi scenele tari îi vin numai când se plimbă…“ „Lasă-mă, soro, am înţeles, ho! Dacă am cunoaşte toate amărăciunile scriitorilor, n-am mai avea nici o poftă să le citim cărţile… Spune-mi mai bine dacă actorul din filmul de diseară, aminteşte-mi cum îl cheamă!, nu e cumva bărbatul ăleia blonde, care a jucat în… Doamne, când urcam scările îmi amintisem limpede numele ei… Blonda, care-i plăcea şi lui…“

Drama de la Mayerling! strigă a doua zi doamna Precup cea tânără, urcând scările.

Liftul, ca întotdeauna, defect.

LEON Medalie de bronz pe pieptul unui luptător cu foamea, semn de recunoaştere şi de recunoştinţă. Între cele două războaie, numeroase manifestaţii ale invalizilor solicitând recunoştinţă erau risipite cu jeturi de apă şi, ulterior, cu medalii de tinichea, sclipitor recunoscătoare.

LEONTE Ca şi bunica, cititor în stelele vieţii publice. Tot ce spuneau la radio diferiţi străluciţi savanţi ai zilei (de ieri) – azi necunoscuţi – credea, astfel că atunci când s-au inaugurat două şi trei programe radiofonice şi conferinţele au început să se îngâne creator, după legea electronicii numită şi interferenţă, Leonte a trăit stupefacţia unei răutăţi dintre cele mai oribile, căzând în melancolie şi inapetenţă la proză. Ca şi bunica, ascultă acum numai corurile, foarte bune în timpul cinei cu brânză de vaci şi ceai de tei.

LESBIA „Ultimul tip de automobil Volkswagen, cu dublă tracţiune, în două variante, dintre care una putând tracta rulote de camping“ (ziarele). Catul, care a cântat numele, se va bucura măcar de a-şi da numele unei biciclete?

LICHERIA „Zăpăucii de la Casa de ajutor sunt nişte birocraţi! afirmă decis una din surorile Precup, înlăturând voaleta înaltei pălării şi desfăcându-şi fularul din jurul gâtului. Auzi dumneata, nu mă mai află în evidenţă, în timp ce Vlahuţă mai figurează încă… Prinzându-i în defect, le-am atras atenţia lovind cu umbrela în hârţoagele lor netrebnice… Sunt membră din ’52 şi nimeni nu-mi poate uzurpa drepturile… Ei, mama ciorii!…“ „Dar de mine ai întrebat?“ se interesă cealaltă Precup. „Da, din întâmplare, tu eşti… Că întotdeauna tu ai avut mai mult noroc în viaţă, nici tu dureri de dinţi, nici măcar o gripă… Dacă n-ar fi televizorul ăsta, pe cuvântul meu că mi-aş lua o odăiţă în oraş…“

LUCIAN „Omul trebuie să se cunoască îndeaproape, spuse harnicul, neliniştitul Lucian, pentru că fiinţa lui, dacă e tare şi ascuţită ca un burghiu, poate străpunge tăriile cerului şi zidurile concentrice dimprejur, izbutind să călătorească departe, să cucerească bunuri la care mâna

molatecului nu va ajunge niciodată; dacă, dimpotrivă, acea fiinţă e leneşă şi greoaie, turtită la capete şi tâmpă pe muchii, mersul şchiopătat se înţepeneşte în primul gard de nuiele, avântul devine prăbuşire, îndrăzneala sfârşeşte într-un târâş însoţit de plânsete şi dorinţi de înapoiere în patul cald.

Aşadar, omul este dator să-şi pipăie de timpuriu fiinţa şi să ia seama care îi sunt înzestrările, uneltele: cel cu braţul puternic sparge piatra cea mai ferecată, dar sigur face zob vasul de cristal, străveziu precum aţa privită prea de aproape; cel cu capul prea mare ajunge să înţeleagă repede câte stele se învârtesc pe acoperişul cerului, dar nu izbuteşte să încapă în strâmtoarea unei uşi, spre a şti ce se întâmplă în încăperea alăturată; burta prea umflată urcă în ochii celui ce-o stăpâneşte ceţurile fermentaţiilor nesfârşite şi vederea visează atunci zadarnic păşuni cu iarbă grasă, jamboane rumene în galantare şi clondire cu băutură înşirate de-a lungul drumurilor, un chin de nesuportat!, dar burta plină e o binefacere pentru exploratorul polar, muşcat de geruri straşnice şi de îndoieli, diminuat de escaladările penibile pe banchize; piciorul lung, subţire, cu gleznă flexibilă mărunţeşte drumurile celui mai întins continent, dar se frânge ca o trestie dacă, sprijinindu-te pe el, cauţi să urci la etaj un pian sau numai un cufăr cu cărţi; cu urechea foarte atentă poţi desface tivurile secrete ale celei mai îndepărtate muzici, dar dacă te însoţeşti cu artileriştii… Scrisului citeţ, jocului matematic, broderiei fine nu le dai de capăt fără degete lungi, pe care însă le juleşti dacă ai de întins plase pescăreşti pe luciul mării şi bărcile legănate îţi prind între ele palma neatentă.

Încercarea cunoaşterii e lungă, dar neplictisitoare. Uneori îţi iroseşti încântător o viaţă întreagă spre a afla că numai vinetele tocate şi ceaiul din flori de soc îţi umflă sub frunte gânduri bune. Unul s-a chinuit ani de-a rândul să afle de ce

nu se înţelege cu fratele lui bun şi, aproape din întâmplare, a descoperit într-o zi că nepotrivirile, contrarietăţile, stările prelungite de iritare erau provocate de culoarea albastră a ochilor acelui frate: căutătorul etern nemulţumit nu suporta albastrul, făcea erupţii cutanate ori de câte ori întâlnea azurul… Dar insistase, se întrebase, se cercetase, mă rog… Un altul a descoperit foarte târziu roata, pe care o inventaseră câţiva profani transpiraţi cu vreo câteva milioane de ani înainte: ignorând-o de la naştere până pe pragul morţii, el nu izbutise să înţeleagă de ce două gânduri ale sale – de altfel frumoase – se tot întorc în cugetul lui şi-i stânjenesc înaintarea, şi-i ferfeniţesc viaţa…

A te cunoaşte, într-adevăr, însemnează a-ţi fi făcut analizele, testele fiziologice, investigaţiile straturilor adânci, reacţia Rigel şi electroforeza. Unul nu înţelegea de ce, la vederea unui voal alb, fluturat de zefir, renunţase la liniştea căminului, se angajase figurant la studiourile cinematografice şi devenise cascador… După ce îşi cam arsese pielea în etuva unei locomotive, în timpul unui palpitant atac al vagonului poştal, cascadorul, tratat cu hipnotice, aflase că vorbea fără şir în somn şi că printre cuvintele lui bâiguite se prelingea mereu un voal alb, fluturat de zefir… Un psihanalist venise să-i descifreze simbolul: fusese cândva îndrăgostit de învăţătoarea lui, îşi promisese atunci, copil prost ce era, să treacă prin apă şi foc ca s-o sărute. Trecuse prin foc… Un altul, fiu al unei mame cu mulţi copii, pentru că rămânea în copilărie nemâncat, fraţii lui fiind mai înfipţi şi mai iuţi, se făcuse fiziolog, propovăduia organizarea de cabinete cofetăreşti, raţia după greutatea corporală şi metabolismul bazal… Norocul lui a fost că şi-a cunoscut de timpuriu persoana, subţiată de abaterile de la o alimentaţie raţională. Un al treilea s-a trezit într-o zi mirat de faptul că, în toate împrejurările, dreptatea fusese de partea lui. Dar, în ultima dintre împrejurări, fuseseră prea mulţi cei

ce se retrăseseră din conversaţii cu vânătăi sub ochi şi la nas, cu sânge în colţul zâmbitor al gurii. Şi-a dat seama (şi nu era prea târziu) că îşi cultivase prieteniile cu pumnul, argumentele însoţindu-le cu ghiontul şi şutul, că scuipase ades. El, timidul şi afectuosul!… Un altul a descoperit (era cam târziu) că fiinţa lui impetuoasă, scăpărătoare de idei şi proiecte neobişnuite, nu reuşeşte decât să amâne înfăptuirea lor luând-o mereu înainte şi lăsându-şi uneltele în urmă: pe când pasul urca pieptiş culmile cu aer rar, degetele mâinii mai pipăiau încă în vale desişul arbuştilor, în căutarea unui luminiş… Cel de sus îl pierduse pe cel de jos, destinul i se bifurcase. În sfârşit, un altul…“

LUCIANE „Luciane părea a-şi fi făcut o lege nu numai din a fi veselă între cei veseli, ci şi din a fi tristă alături de cei trişti şi, pentru a-şi exersa bine spiritul de contradicţie, din a-i întrista uneori pe cei veseli şi a-i înveseli pe cei trişti“ (Goethe: *Afinităţile elective*, II, 6).

Un individ, trăit mulţi ani în vârtelniţa redacţiei unui cotidian, se lasă contaminat de verva colegilor şi devine după un timp unul dintre cele mai vii şi mereu surprinzătoare spirite din colectiv. Având întotdeauna o anecdotă de comunicat, o ştire de senzaţie plină de haz, se prezintă invariabil în ochii celorlalţi numai cu faţa radioasă a fiinţei, e categorisit un stenic desăvârşit, un optimist incorigibil, un voluptuos epicureic. Exerciţiul îl fixează în această stare de erecţie spirituală ca într-o fotografie instantaneu şi variaţiile de fizionomie, în raport cu trăirile lui intime de diferite culori, nu mai înregistrează decât nuanţe imperceptibile. După o insomnie cu halucinaţii teroriste (cui nu i se întâmplă?), după o moarte în familie, gazetarul nostru reapare între tovarăşii săi în obişnuita, imperturbabila clipocire a spiritului vioi şi nestăpânit, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Într-o zi, apăru ca de obicei în biroul său şi, vijelios, gâlgâind de bucuria revederii, spuse mitraliat cinci anecdote formidabile. Văzu că nimeni nu răspundea măcar cu un scârţâit de zâmbet jetului său. Colegii stăteau cu capetele închise între palme, încruntaţi, nasul proptindu-şi-l pe titlurile primei pagini. Aprecie că, din uşă, se poate să nu fi fost auzit, astfel că repetă, jucându-le puţin clopoţeii, cele cinci anecdote. Aceeaşi reacţie. Crezu că şi-a pierdut pe drumul spre redacţie spiritul şi, poate, focoasele poantelor, crezu că se exprimase într-o altă limbă, el, obişnuitul cu interviurile luate unor oaspeţi de peste hotare. Cineva îi întinse însă ziarul şi citi că tocmai murise unul din părinţii atomului, pierdere catastrofală pentru toată suflarea, dezastru umbrind un şir lung de perspective ştiinţifice. Încremeni. Pentru prima oară, chipul lui nu se mai potrivea cu împrejurările. Cum a fost cu putinţă? Dar era încă tânăr! Incredibilă noutate! Pierdere de dimensiuni incalculabile! Apocalipsă! Se aşeză pe scaunul biroului său şi îşi lăsă palmele să-i cuprindă chipul, chipul care continua să zâmbească…

Fu primul lui puseu de melancolie. Moartea ilustrului scormonitor al tainelor nu-l îndurera mai mult decât nepotrivirea descoperită. Alergă la medic, îi zâmbi aceluia, medicul îl trimise la examenul de fund de ochi, de acolo fu urgent internat într-un sanatoriu, unde continuă să fie vesel şi volubil. Zăcu pe paturi străine luni întregi, dar nimeni nu-i află leac stării de anxietate veselă, pentru că, în cele mai triste momente ale sale, chipul lui arăta o drăgălaşă, incurabilă încredere în viaţă…

LUCIU Îşi justifică infidelităţile faţă de soţie cu următorul argument: „Ea, care mă iubeşte atât de mult, n-are să poată suporta moartea mea, va înnebuni sigur. Nu-i pot închide viaţa, e atât de tânără şi încrezătoare!… Ca urmare, trebuie să-i

ofer numeroase motive de a-şi modera treptat sentimentele, de a-şi schimba părerea despre mine, de-a face o intoleranţă în ce mă priveşte. În cele din urmă, scârbită de josnicia mea, posesoare a unor dovezi limpezi că n-am fost soţul credincios pe care şi-l imaginase, va suporta despărţirea fatală cu multă, multă resemnare…“

LUCRAMO „Crezi şi speri, reptilă împăroşată, că lungile tale scrisori, declaraţiile zbârnâitoare de dragoste veşnică, mărturisirile ce urmăresc să-mi creponeze sufletul vor reuşi vreodată să şteargă, ca un bun pendul de parbriz, imaginea dezagreabilă pe care ai imprimat-o pe retina ochilor mei, astfel încât să nu-mi mai sâcâie spiritul nici una din purtările tale, în nesfârşitul timp de chinuri şi umilinţe cât ai locuit în garsoniera mea? Cum să înlătur amintirea ghemotoacelor de păr, desprinse din pieptene şi presărate pe covor şi pe luciul mobilei, ba chiar agăţate de clamele oglinzii? Cum să separ de numele tău ecoul acelui cântec fredonat fals în fiecare dimineaţă, peste care, invariabil, se aşternea ca un linoleum melodia preferată?“

Doamna Precup cea tânără se opri din lectură şi spuse:

— Are dreptate ingineraşul nostru, muieruşca aia era culmea neglijenţei. Şi eu am găsit ghemotoace din claia ei… Nu ştiu cum de putuseră ajunge tocmai în frigider…

— Lasă povestea asta, făcu severă cealaltă doamnă Precup, pune-i caietul înapoi pe masă, nu se cade să citeşti în jurnalul omului, căci dacă simte că tot umblăm prin foile lui, îi curmăm procesul firesc de defulare… Repede, că începe serialul!…

LUCREŢIA sau

JUCĂRIILE

Seara a fost încântătoare, iubito, calmă şi răcoroasă, întocmai cum anunţase buletinul meteorologic, înmiresmată de parfumul teilor înfloriţi, cerul se vede prin fereastră ca un pahar cu sirop de mure aburit de lacrimi, trebuie să ne bucurăm intens că astăzi e marţi şi mâine miercuri şi mai rămân doar două zile şi se plătesc orele suplimentare, spulberându-ţi definitiv ideea defecţiunii mele timp de trei după-amieze, uite, filmul a fost bun, îngheţata bună, invitaţia mea idem, sper, şi cât de sănătoasă plimbarea la Şosea, iar tu ai spus, pe cuvântul meu, câteva vorbe de neuitat, însă nu ţi-a displăcut nici povestea mea despre bicicleta cu marşarier, plimbarea în aer liber pune sângele în circulaţie, favorizează arderile şi evită depunerile, creşterea cifrei colesterolului, asta însemnează că vom trăi în deplină comunitate de idei şi năzuinţi până la adânci bătrâneţe, conservându-ne supleţea fizică şi spirituală de acum, sentimentele zvâcninde, bucuria în doi, conversaţiile între patru ochi, prezenţa neîntreruptă în colectivul celor şase, până ce vom răspunde prezent recensământului de peste 30 de ani, respiraţia ne-a fost completă, are dreptate doctorul acela din Anatolia care afirmă că nu folosim raţional capacitatea pulmonară, a fost bine şi plăcut, agreabil chiar, factorii stresanţi fiind înlăturaţi, străbătând aleile parcului cu zâmbetul pe buze şi despărţind fără dificultăţi semnificantul de semnificat, spre buna noastră înţelegere omenească, căci limbajul nearticulat, slavă Domnului, predominant enclitic…

Priveşte, cerul cu stelele se vede prin fereastră ca o fişă perforată tocmai bună de citit de bunii cititori în stele! Am făcut bine că ne-am retras aici, aici e linişte şi plăcut, vom deschide neîntârziat aparatul de radio să ascultăm ce soluţii au aflat savanţii francezi pentru protejarea apelor interne şi îţi voi oferi un coniac sudic, adjuvant al curei începute. Ne-a fost greu, iubito, mă gândesc la anii

când nu ne cunoşteam, când buzele noastre nu colaboraseră la realizarea primului sărut, acum ne este bine, ceea ce ar trebui transcris neîntârziat în procesul-verbal al dragostei eterne, sunt atâtea satisfacţii reale, concrete, ce se cer imperios consemnate, analizate.

Scoate-ţi pardesiul, leapădă-ţi pantofii, viaţa în doi e frumoasă ca şi cea în cinci sau cincizeci, singurătatea noastră nu ştirbeşte, sper, ideea de colectivitate, e temporară şi, deci, tolerabilă, după adagiul că nimic nu e mai etern decât provizoratul, iată, fiinţa ta e legată ombilical de pulsul întregii desfăşurări a vieţii oraşului, trupul meu se află ancorat în contemporaneitate, ştiu că clipa de-acum stă bine prinsă în şirul zalelor nesfârşite – ieri eram la Ploieşti într-o şedinţă cu partenerii, mâine voi fi la Galaţi într-o şedinţă cu partenerii, viaţa e etern curgătoare, noi nu îmbătrânim şi nu ne trecem, vorba poetului… Aşa a fost şi data trecută, când m-ai vizitat: seara fusese încântătoare, calmă şi răcoroasă (buletinul meteorologic ne avertizase), cerul era… filmul fusese… îngheţata devenise… plimbarea idem…

Şi totuşi… Totuşi, data trecută, dacă îmi amintesc bine, fusese mai altfel ca oricând înainte: îţi scoseseşi pardesiul, îţi lepădaseşi pantofii, radioul spunea ceva despre baremuri, prin fereastra vecină răzbăteau gamele mereu reluate ale unui pian, pe care mi-l închipuiam sferic, în neobosită învârtire în jurul axei sale… Stăteai acolo, pe canapea, şi mă priveai cu viu interes, mi-ai şi declarat că persoana mea îţi canalizează şi coordonează gândurile, îţi oferă certitudini, ai fi vrut să ştii dacă certitudinile sunt sau nu durabile, întrebându-mă eu cum le simt. Fusesem, aminteşte-ţi, puţin surprins, nu simţisem ceva deosebit, alergasem la oglindă să văd ceea ce văzuseşi, verificasem atent, da, desigur, întocmai – certitudinile se puteau citi pe chipul meu, cum de le descoperiseşi, cum de nu le recunoscusem eu

înaintea ta? M-ai liniştit observând pe bună dreptate că optica mea e în cazul acela subiectivă: nu vedem de prea aproape ceea ce se vede de la oarecare distanţă, lucru pe care l-am şi notat, spre a ţi-l reproduce într-un moment de elevaţie, ştii, constatările, revelaţiile, fragmentele subliniate au o putere revelatoare, pe care vorbele directe, oricât de inteligente, n-o au, chiar amplificate…

Ca într-o gavotă, am vrut să-ţi întorc reverenţa, te-am privit la rândul meu cu viu interes, dar cum stăteam foarte aproape (vezi observaţia privitoare la distanţa focarului), n-am aflat certitudini similare în fiinţa ta… Aş fi căzut în certă melancolie, dacă vederea n-ar fi fost consolată de altceva, mai interesant: cum stăteai întinsă pe canapea, am zărit, risipiţi pe cuvertura roşie, câlţii păpuşii dăruite de unchiul Matei, colonelul de geniu căruia îi fila o lampă. Era seara Ajunului, bucătăria fierbea ca un furnal, casa plutea în aburul bucatelor fierbinţi, ningea straşnic, trecuseră pe sub fereastră sania cu patru cai a lui moş Florea, întoarsă de viscol tocmai de la marginea oraşului, câţiva colindători anemici, unul din ei bătuse în geam şi strigase sculaţi boieri mari, n-avea cine să se scoale că toţi ai casei se aflau vigilenţi, în jurul cratiţelor cu sarmale, în bucătărie, cineva strigase repetat Anico. După o lungă linişte, picurată de clopoţei aproape surzi, la uşă se auziseră bocănituri ale unor cizme scuturate de zăpadă şi ursul de unchiul Matei apăsase pe clanţă. Spunea ca de obicei bazaconii, pretindea că viscolul îi umflase mantaua, purtându-l pe deasupra acoperişurilor, că zburase cam o oră, până ce îşi dăduse seama că se află pe streaşina unei clădiri de cristal, luminată pe dinăuntru cu sfeşnice de argint şi aur, coborâse prudent pe-o scară de marmură şi ajunsese într-o sală de bal, unde o prinţesă albă ca neaua îi întinsese mâna şi-l luase la dans, în fine dansase în hainele acelea groase, cu mantaua pe el!, prinţesa spusese că ea nu e fericită, trebuie să

zâmbească şi să danseze din obligaţie, de fapt e captivă, o poveste tristă să-ţi îngropi obrajii în perne şi să plângi, dar el scosese sabia, luptase cu neamţul care o ţinea prizonieră, învinsese în duel, o săltase pe prinţesă pe braţe şi acum o avea în cutia albastră, legată cu şnur poleit, poftim s-o vedeţi şi s-o sărutaţi… Lampa nu mai fila, de vreme ce prinţesa era, într-adevăr, în cutie, şi cutia trecuse ca în vis în braţele mele, săltând în bătaia inimii mele nebune…

Eram gelos că dansase cu colonelul, în palatul de cristal, printre sfeşnicele de argint şi aur, unchiul Matei totuşi o salvase şi acum se afla în mâini bune, scutită de-a face pe păpuşa în saloane sufocante. Spune, prinţesă, cine eşti şi de ce ai fost răpită, de cât amar de timp suferi captivitatea, am întrebat-o, ea tăcea îmbujorată şi parcă îmi cerea să nu insist, amintirile suferinţelor i-ar fi prelungit durerea ce acum încetase, totul era în deplină ordine, prinţesa era mare, cât îmi ajungea la umeri, era frumoasă ca tine, iubito, avea ochii albaştri şi părul negru revărsat pe spate până la cingătoare, şi inelat, şi lucios, şi transparent ca sticla, vorbea franţuzeşte, sau cam aşa ceva, cânta subţire ca o mandolină într-un concert de Vivaldi, păşea pe covor asemenea unui sticlete pe trotuar, săltându-şi uşor tocul pantofilor, să n-o ardă culorile velinţei…

Noaptea care a urmat, am vegheat somnul prinţesei pe perna mare şi am simţit că ea era fiinţa cea îndelung aşteptată, din alte nopţi, trebuie să fi fost multe, când tresărisem auzindu-i paşii apropiindu-se, aşteptare de-atâtea ori înşelată, ea era iubita spre care inima mea plutise în spaţii fumegoase, în păduri întunecate, ameninţate de lupi, şerpi şi pantere, geografia continentelor nu despărţise încă lupii de pantere şi de şerpii veninoşi, oricum ea era… Acum, ce era să fac spre a da un sens acelei bucurii? Pentru că întotdeauna rămâne ceva de făcut, prinţesa nu putea să doarmă

la infinit, nici să zâmbească aşa fără motiv, de la o vreme zâmbetul invariabil devine tâmp şi prinţesa în spumă de dantelă nu ştia să facă altceva, lucru îngrozitor care, spre deosebire de celelalte lucruri, în deplină ordine, îţi iscă fel de fel de idei…

A treia zi, după o experienţă ce mi s-a părut concludentă, era o seară încântătoare, fără tei înfloriţi şi fără cer, ca acum, dar încântătoare ca şi asta, cel puţin astfel spunea buletinul meteorologic abia auzit în căştile radioului cu galenă, am luat din cutia cu aţe şi nasturi foarfeca mare şi am trecut la isprăvirea cât mai grabnică a aventurii mele cu prinţesa, totul este temporar când vrea să fie definitiv…

Mai întâi am desfăcut rochia de spumă, cerându-i iertare fiinţei goale pentru momentul penibil pe care îl parcurgeam împreună, apoi am desfăcut cu braţul ascuţit al lamei săculeţul de câlţi şi vată al toracelui îngust, al pântecelui foarte drept, mâinile rahitice şi picioarele exagerat de lungi. Picioarele lungi însemnează fugă, deci abandon, mi-am zis, asta m-a înfuriat şi m-a grăbit în activitatea mea sârguincioasă, şi mă laud că am încheiat treaba destul de abil, cu foarte puţine precauţii la anatomie. A mers destul de bine, n-am mai făcut, ca altădată, împunsături de prisos, nici nu mi-am mai scăpat vârful foarfecii în podul palmei, deci n-au mai intervenit nici răcnetele ce ridicau alarmaţi pe cei de la masă (pe acele vremuri, oamenii stăteau toată ziua la masă, cu sifoanele verzulii alături), nici regretele, iar când a fost să despic ţeasta cu părul lung până la cingătoare, totul n-a depăşit un minut, pentru că gâtul era cusut destul de uşor, iar cartonul presat se desfăcea singur, probabil începuse războiul şi se foloseau materiale proaste. O dată mi-a părut rău, dar asta nu cred să fi durat câteva secunde, cum să-ţi pară rău când ai treabă şi cusăturile se desfac de la sine, cum se desfac minunat toate cusăturile lucrurilor, oricât de strânse ar fi?

Te-am privit cu jind şi dragoste, vorbesc de data trecută, când te întinseseşi pe canapea şi gândisem cu plăcere că sunt pe lume şi unele lucruri, nu-i aşa, mai puţin durabile şi adevărate, chestii de mucava ieftină şi câlţi înveliţi în vată, cusuţi prin câteva împunsături, accidente de manufactură, dar apropierea de tine (nu îndrăznisem să iau cu mine foarfeca, presimţisem probabil că nu mai sunt copil), atingerea părului tău şi a obrazului mi-au descoperit miracolul că eşti mai durabilă şi mai adevărată decât sperasem, eu fiind, ţi-o jur, gata să cred contrariul, şi atunci, sărutându-ne, am avut revelaţia că putem petrece şi-o altă seară împreună, că mai putem merge la cinema, la Şosea, la îngheţată, certitudinea mea întemeindu-se pe adevărul că şi tu produci colesterol şi că ai nevoie şi tu să respiri cu întreaga capacitate pulmonară, de obicei utilizată destul de defectuos, în paguba arderilor din organism.

LUDOVIC Intrarea lui în odaie mă trezise. Îmi amintesc perfect: Ludovic, prietenul tatii, s-a aşezat la pupitrul meu de scris şi, luând între degete condeiul cu care mă străduiam zadarnic să împerechez cele patru operaţiuni, a început să scrie, însoţindu-şi cu ţâţâitul buzelor însemnările pe foaia de hârtie. L-am urmărit înfricoşat, cu o atenţie de erete:

„Vra să zică: Lelyon ia două kilograme, Lena încarcă baloturile, Lenox pleacă la Barcelona, Lenţa înghite trei şi face pauză, Lesuţa are, Leocadia ar putea, dar nu încă, Leonard aşteaptă, Leonilo de asemenea, Leontina îşi face o bluză, Leopold discută cu Lotte, Lessia, Letiţia şi Leuconoe urmează germana, pe Liana nu pot conta, Lică şi Lica vin săptămâna viitoare, Licheria da, Lidia da, Ligia da, Lila nu, categoric, Lili, Lina, Linda, Lindoro… Aşadar, 30! Apoi: Linette, Linu, Lionel, Lira, Liubov, Liselotte… Fireşte, Levon cu capac, închis ermetic… La

înapoiere, Liverius, că e mai îndemânatic. Dar: Livia însoţeşte vagoanele, Liviu conectează la sistemul energetic şi se prepară pentru… Lizica traduce ambele texte, Locusta prepară chiftele, Lola coase mânecile, Longin treieră recolta, Lope trepanează, Lorand şi Lorenzo extrag reziduurile, Loretta scade, Lorié, Lotru şi Lotte fac sintezele şi pun în funcţiune laboratorul anexă, Luca bate la puncte, Lucetta pune masa, Lucia dansează, Lucian străpunge munţii, Lucreţiu proiectează. Deci, până acum 7 plus 30, adăugăm pe cei cinci, mai rămân încă… Luculus perforează la perforator, Ludmila aureşte cu aur, Luigi ţese, Luiza moşteneşte casa, Luli preferă racii, Luminiţa participă la conferinţa internaţională, Luna tricotează, Lungu apreciază, Lupu taie, Luther studiază noi resurse, Luţa se mărită, Lycos trefilează, Lyndon ar fi băiat bun, dar îl strică nevastă-sa, Lyon repartizează forţele disponibile, Lysander nu poate fi luat în considerare, e încă necopt, eventual la infanterie… Prin urmare, avem 80 şi cu mine 81…“

Au trecut foarte mulţi ani de-atunci. În acest lung răstimp, n-am încetat să cercetez şi să aflu ce anume făcuse Ludovic la pupitrul meu de scris, de ce întârziase acolo mai bine de un ceas, tot calculând şi repartizând, ce urmase calculelor sale atât de minuţios desfăşurate, dacă mai repetase asemenea lucrare anevoioasă: zborul fiinţelor numite prin odaia mea urcase plafonul la sute de metri, cupola Capelei Sixtine acoperea jumătate din cer şi ceva important trebuie că se petrecuse ulterior. Ce se petrecuse oare? Scena din acea dimineaţă mi-a făcut o atât de vie impresie, că astăzi, ori de câte ori se vorbeşte despre vreo persoană ce poartă pe umeri mari răspunderi, îl revăd la pupitrul meu de odinioară pe prietenul tatii, pe Ludovic cel adânc cufundat în enumerări de fiinţe şi atribuţii.

M

MACEDON A ajuns el până în India cea însorită, dar îi e peste putinţă să pătrundă în catalogul numelor încă utilizabile astăzi.

MĂDĂLINA „Reţine acest adevăr: pentru fiecare femeie frumoasă care se plimbă la ora asta pe Calea Victoriei, două–trei bătrâne diforme, roase de reumatisme şi aterosclerozã muncesc pe rupte acasă şi aiurea – în bucătării sufocante şi în ateliere de croitorie lipsite de lumina soarelui.“

MADONA mia cara, primul vers al unui madrigal de Orlando di Lasso. Dar Madona e mult mai prezentă într-o suită de Joseph Bodin de Boismortier intitulată *Daphnis şi Chloe*, un fel de găluşcă muzicală plină cu nucă, stafide şi cuişoare, o drăgălăşenie dintre cele cu care muzica franceză s-a născut, ca să trăiască aromată.

MAGDA Mare consumatoare de ştiri despre realizările cercurilor de pionieri. Tot ce se referă la persoane ce depăşesc 13 ani şi înălţimea de 1,30 m îi este indiferent. (Povestea cu cei mai mari pitici din lume…)

MAGDALENA Din Ovidiu (*Tristele*, II, 285–302):

De ce rămân deschise porticele sub care
Femeia ce se plimbă aşteaptă un amant?
În sfintele locaşuri să nu cumva să intre
Aceea care-ntruna-i cu gândul la păcat!

Căci dacă stă în templul lui Joe, şi-aminteşte
Câte femei născut-au copii acestui zeu;
Alături dacă intră, în capiştea Junonei,
Ce chin a tras zeiţa cu dragostele lui.
De-o vede pe Minerva, îndată ea se-ntreabă
De ce pe Erihtoniu fecioara l-a crescut?
De va veni la templul lui Marte, – acolo-i Venus
Alăturea de Marte, la uşă e Vulcan.
La Isida în templu se va-ntreba desigur
De ce-a gonit-o Juno spre Bosfor, pe noian?
De Venera, Anhise – Endimion, de Lună,
Şi Iasion de Ceres vor fi nedespărţiţi.
Aceste chipuri toate pot minţile să strice,
Dar ele stau şi-acuma pe locurile lor.

Lucrurile sunt adevărate şi Ovidiu este îndreptăţit să separe, mai departe (351–360), plăsmuirea poetică de viaţa lui de om oarecare:

Şi nu e nimeni care, de jos chiar, din mulţime,
Din pricina-mi să fie un tată dubios!
Purtarea mea e una şi alta-i poezia,
Viaţa nu-i onestă, dar versul zvăpăiat!
Şi opera mea este mai mult o plăsmuire,
Ea decât mine însumi mai mult a îndrăznit.

O carte nu e doară oglinda unui suflet:
Ea este-o desfătare, un joc neprihănit.
Altfel, cei care cântă războaie, – ar fi războinici
Iar Acciu un sălbatic, Terenţiu-un parazit…

MAIA Doamnele Precup primesc vizita unor vechi prietene care, neavând televizor, s-au invitat la filmul de la telecinematecă. Amfitrioanele se întrec în drăgălăşenii: aduc cafele şi cornuleţe fragede cu smântână, Marietei Lecocq, de la cadastru, care face cură de slăbire încă din timpul războiului, când ataşatul francez a părăsit-o pentru o vieneză, îi prepară o limonadă cu zaharină, mai târziu, în timpul revistei economice TV, pun pe masă plăcintuţe cu brânză de vaci şi stafide, foarte uşoare la stomac. Cine doreşte, primeşte după preferinţă triferment şi cărbune vegetal.

— La alimentara noastră a fost ieri halva, anunţă una din surorile Precup. Din păcate, n-am putut prinde…

— Şi la noi a fost, spune Andromeda Ionescu, fosta institutoare, dar mie nu-mi place: parcă mestec smoală. Prefer brânza telemea, frământată cu ceapă.

La televizorul deschis, un bărbat brun, cu gură de miel, se străduieşte să explice cum se decuplează automat o staţie de pompare.

— Băieţii ăştia inteligenţi, şcoliţi serios, nu ştiu să vorbească urban, remarcă Precup cea în vârstă; când îi aud că se poate face nu ştiu ce la nivelul comitetelor de stradă, la nivelul serviciului cutare, la nivelul… Am să scriu şefului televizoarelor…

— Şi când mai vine unul meteorologic şi zice că evaluăm ziua de mâine însorită, cu vânt potrivit, cu ploi temporare…

— De ce nu cu temporale?… adăugă italienista Marieta Lecocq.

— Da, dragele mele. Apoi, dacă pronunţam aşa la pension şi aveam nenorocul să ne audă Noroasa, jart peste gură! spune Precup cea tânără. Şi ce şcoală făceam noi: franceza şi broderia!

Discuţia trece la ultimele idei, dintre cele ce nu s-au pierdut, ale romancierului de la etaj:

— Zice că a părăsit romanul. Acum lucrează la un catalog cu o mie de personaje, pe care le oferă cititorului ca obstacolele într-o cursă de alergat: fiecare personaj ridică o dificultate oarecare, alergătorul, trecându-le, învaţă cum să se ferească de o mie de posibile piedici şi pericole… La capătul cursei, alergătorul pe pistele cărţii iese instruit şi recunoscător. Un rezumat al vieţii…

— O carte didactică…

— Da, o carte de învăţătură. Oricum, mai utilă decât un roman…

Crainica anunţă filmul: „Eroul îşi foloseşte mai deplin talentul lui, dar nu-şi cruţă capacitatea, capacitându-i pe toţi…“

MĂLINA Fiinţă tristă, enigmatică, eczematică.

MAMA Vitregă, Mama Dracului, Maica Domnului, Muma Pădurii, Mama Vântului Turbat, Vâjbaba, Scorpia, Jumătate-de-Om, Barbă-Cot, Serilă, Statu-Palmă, Zorilă, Sfânta Vineri, Făt-Frumos, Rozuna, Petru Cenuşotcă, Agheran Viteazul, Sfarmă-Piatră, Greuceanu, Dafin Împărat, Măr şi Păr, Harap Alb, Furga-Murga, Pipăruş, Verde Împărat, Vizor, Pitică, Zmeul şi Spaima-Zmeilor, Ţugulea, Păcală şi Tândală, Ileana Cosânzeana, Urmă-Galbină, Aleodor, Pahon, Sânziana, Negru-Împărat, Sora-Crivăţului, Ucigă-l Toaca, Scaraoţchi, Călin Nebunul, Prâslea, Cârlibaba, Fiinţul Oii, Afin, Chiralina, Făt-Frumos cu carâta de sticlă, Busuioc şi Musuioc, Ivan Turbincă, Cutare, Ala, Zâna Zorilor, Marţolea, Bate Munţi-n Capete, Arăpuşca, Prepeleac, Florea

Înflorit, Mucea Făr' de Moarte, Iniia Diniia, Tei legănat etc. etc.

Onomastica basmului românesc e inepuizabilă şi de o frumuseţe sublimă ce se lipseşte de orice elogiu. „Dacă omenirea şi-ar pierde într-o zi memoria, spune Nikolaus Colentina (*Opere* II, p. 365), toate lucrurile ar putea fi reconstruite până la detaliu după catalogul numelor din basme. Am avea atunci de inventariat chiar unele obiecte şi fiinţe cu care s-ar putea popula încă o planetă de varietatea Terrei."

MALVINA sau

CASA

Muzica asta e nemuritoare! spuse bătrâna Malvina, şi în acea clipă fulgii soarelui de pe discul patefonului îşi schimbară proiecţia. Peretele salonului păru că se învârteşte. Pe mine bucata asta mă plictiseşte, nu-i aşa? spuse Robert, Verdi n-a trecut niciodată gradul de tambur-major, nu-i aşa? Nu cred că timpul va mai face avansări în grad… Cu toate astea, suntem o familie unită, spuse bătrâna (glasul era cel de la catedră, fusese institutoare timp de patruzeci de ani, lăcrimase de emoţie la toate discursurile regelui, la toate schimbările de guvern, lăcrimase din nou la reforma agrară din '45, consecventă principiului său universal patriotic-legitimist, aparţinea până la moarte grupării directoarei şcolii nr. 1 de fete, doamna Tălăngescu), familie unită-n cuget şi simţiri, spuse, exemplu viu pentru toţi cei ce sunt pe cale să-şi întemeieze o familie. Dar Grigore, Grigore unde e? sări ea din fotoliu. Grigore şi iar Grigore! spuse duşmănos Manuela-Olimpia, Grigore al dumitale e sub maşină, cu şuruburile lui, acum îl necăjeşte axul cardanic. De trei ani nu-i merge nici un şurub. Dar şi când o porni, nu-i aşa, interveni Robert, n-are să se oprească până la Gibraltar, nu-i aşa?

Bătrâna uită întrebarea şi fu surdă la explicaţii. Ridică braţul patefonului, îi şterse acul şi, după ce întoarse de câteva ori manivela, făcu să se răspândească în salon muzica de mai înainte. Muzica asta e nemuritoare, spuse aşezându-se pe colţul divanului acoperit cu o velinţă de Pietroşiţa. Dar Robert: pe mine mă plictiseşte, nu-i aşa, acest modest tunar de câmp. În alte vremuri, mai eroice, ar fi putut ajunge căpitan… Bubuiala asta nu face decât să scuture tencuiala de pe pereţi…

Intră Panait. Trecuse pe la primărie şi-l contactase, spunea el, pe Tomiţă Dănescu: casa nu putea fi închiriată fără avizul serviciului locativ. Spaţiu puţin şi nesănătos… Familia noastră, demonstră Panait, s-a risipit de altfel în toată ţara. Nu mai încape… Elena s-a măritat la Buzău, Bebe e şef de gară la Medgidia, Mosorel conduce o şcoală de ucenici la Braşov, Andi e la Ploieşti, nu ştiu ce face… Panait se lăsă ostenit pe canapea, ascultă câteva clipe hârâitul patefonului, apoi ochii îi căzură pe-un ziar vechi, în lectura căruia se afundă. Îţi interzic să afirmi, nu-i aşa, că familia noastră e risipită, spuse mâhnit Robert. Ştii bine că mamii îi face rău… Nu-mi place pentru că e neadevărat, interveni bătrâna. Să admitem că picioarele lor calcă asfaltul altor aşezări. N-au decât. Viaţa lor adevărată e aici. Sunt încă fragezi, n-au experienţă, nu se pot lipsi de bunul sfat părintesc. Casa a costat înainte de război 14 000 de lei, când am clădit-o împreună cu Eftimică, Dumnezeu să-l odihnească, am ales materialul cel mai tare, meşterii cei mai pricepuţi. Am zidit pentru două sute de ani. Statul ar trebui să interzică prin lege copiilor să plece de sub acoperişul părintesc. Uite ce se întâmplă în America… Am să închiriez peste capul lor, încheie scurt bătrâna. Patefonul tăcu.

Numai că Dobrescu de la bancă n-o să accepte, observă Manuela-Olimpia. Omul pretinde baie, toaletă, apoi ştie că *în faţă* a zăcut de tuberculoză

Filipaş. Nici măcar Manole nu acceptă. Manole-puchinosul! făcu scârbită bătrâna. Visează să-i dea bloc de la sanepidul nevesti-sii. S-o găsi vreun om de casă care să aprecieze… Muzica asta e nemuritoare! (Patefonul amuţise de mult.)

Clienţii au dreptate, nu-i aşa, peretele dinspre Şotângeanu e numai igrasie, celălalt din ulicioară stă să cadă, prin acoperiş plouă, unde mai pui şoricărimea de peste tot. Nici eu n-aş fi rămas, dacă Fifi n-ar fi cerut divorţul… Ce-are casa? sări bătrâna. Nici Manuela-Olimpia, nici Grigore nu s-au plâns de vreun neajuns. Cine v-a învăţat să judecaţi faptele părinţilor? Casa are temelie de piatră, tablă zincată de la Keppich… A costat înainte de primul război…

Panait ceru îngăduinţa să se retragă. Promise că va mai încerca la Spaţiu. Manuela-Olimpia îl reţinu: Te-ai interesat ce e cu postul de la Ghergani, se dă concurs? Într-un caz extrem m-aş duce şi la Bezdead. Mai insistă, te implor! Robert îşi luă pălăria: Fifi, nu-i aşa, stricase armonia şi unitatea familiei, ea cu toaletele ei exorbitante şi cu pasiunea nebună pentru operă… Aerul de aici, scumpă mamă, a devenit de nerespirat, nu-i aşa, ar trebui să chemăm vidanjorii, se infiltrează în ziduri…

După plecarea băieţilor, bătrâna Malvina deveni furioasă. Manuela-Olimpia, ţipă ea, să-ţi iasă din cap prostia cu postul… Manuela-Olimpia izbucni: Dacă îţi închipui că eu îl reţin pe Grigore în acest mausoleu de familie, să ştii că te înşeli amarnic. El va pleca, presimt asta, înaintea mea… Nu e zi să nu se plângă: se vaită de reumatismul pe care i l-au transmis pereţii uzi şi blestemă ba radiatorul, ba planetarele. Dacă i-ar porni motorul, n-ar rămâne nici o oră aici…

Eşti o descreierată, strigă bătrâna, n-ai decât să pleci! Vă cheamă pierzarea aiurea, vă risipiţi printre străini, dar când ziceţi că v-aţi aşezat, deodată vă prind temerile şi reveniţi acasă. Vă

cheamă casa înapoi. Copilăria vă trage între aceste ziduri. E o iluzie plecarea: nu puteţi face un singur pas de capul vostru. Fata replică tăios: Am să plec, negreşit, iar când se vor prăbuşi tavanele, voi fi departe. Casa dumitale nu-i decât o şandrama. Ferestrele abia se mai ţin în canaturi. Bătrâna strigă din nou: Cum îţi îngădui? Salonul încărcat cu atâtea lucruri de prisos se întunecă.

Pe cerul lui Şotângeanu urcau nori învolburaţi, ploaia era aproape.

Manuela-Olimpia ieşi vijelios în hol, trântind uşa. Din lemnăria veche izbucniră valuri de praf şi câteva gângănii năuce. Am să rămân nemişcată în acest colţ al salonului, decise bătrâna liniştindu-se. Au să cutreiere lumea, au să sufere, au să înţeleagă cât de nedrepţi au fost cu mine şi cu casa. Casa asta a costat înainte de război o avere… Eftimică ştie, el stă oricând martor, acolo unde odihneşte…

În liniştea care urmă, izbucni un sinistru zornăit de fiare şi pocnete scurte: motorul lui Grigore pornise, şuruburile dădăcite de el atâta amar de timp începuseră, în sfârşit, să se învârtească…

MANAFU Seară de duminică liniştită, cu patru filme în program, cu o mulţime de telefoane nepoţilor, care sunt acasă şi se bucură să se audă sunaţi între Daktari şi Samantha, scurtă conversaţie în salon, ca să nu învingă plictiseala:

— E revoltător! strigă buna doamnă Precup cea vârstnică, şi trânti ziarul la picioarele canapelei. E revoltător cât de puţine ştiri dau gazetele despre dramele oraşului. *Universul* ar fi umplut cel puţin o coloană cu incidentul de azi-dimineaţă din staţia tramvaiului. Obraznicul acela de controlor trebuia făcut de râsul lumii întregi!

— N-au reporteri! zise buna doamnă Precup cea tânără. Întâmplările senzaţionale s-au înmulţit, gândeşte-te câţi sunt reţinuţi în aviaţie: în fiecare avion trebuie să zboare cel puţin un ziarist, că nu ştii care din ele va fi deturnat sau va cădea. Apoi

pe vapoare, în hoteluri şi restaurante… O armată ca a lui Machedon…

— Dar sunt atâţia corespondenţi benevoli… Uite, eu aş fi scris bucuroasă, dacă mi-ar fi cerut cineva… Aş fi început aşa: Mulţi lucrători se pregăteau ieri (că ziarul apare mâine) să meargă la teatru, la cinema, în locurile pitoreşti din jurul capitalei, amenajate special de cooperaţia de consum, sau la cimitir, la cei dragi, fiindcă respectul memoriei celor scumpi…, când a apărut în staţie controlorul cu şapcă albastră. Nu şi nu, să trimită la depou vagoanele… Atunci un tânăr… Licenţiat … Foc de raţional…

— Scoate chestia cu cimitirul! o sfătui sora. Nu mai merge. E destul de tristă povestea cu controlorul pentru o zi festivă de regenerare a forţelor celor ce muncesc de la oraşe şi sate… Pune mai bine un concert de fanfară la Herăstrău…

— Ho, că pun, sperioaso! Dar oamenii mor… Cum spuneam: controlorul e luat deoparte şi chestionat asupra scopului, tânărul insistă să i se prezinte argumente logice. Individul cu şapca refuză, dă ordine şi vagoanele se retrag în gurile căscate ale tuturor. Atunci tânărul îl ia de guler pe controlor şi-l întreabă de ce nu se plimbă, că e duminică, treaba lui, răspunde controlorul…

— Ai de gând să pui toată tevatura? Ai grijă cum reproduci înjurăturile… Pudoarea cititorului…

— Nu s-au exprimat decât o singură dată ireproductibil…

— Ei, şi cu acea înjurătură de… să-i zicem *maman*, ce faci, tu care eşti partizana adevărului integral? O escamotezi? Faci compromisuri!

— O spun aşa cum te-aud şi m-auzi!

— Îţi interzic! răcni blânda doamnă Precup, cea tânără. Ştii la ce te expui? Nici măcar n-ai înregistrat pe magnetofon… Ce, vrei să ne

evacueze? Altceva ar fi dacă am scoate noi un săptămânal…

— Chiar zău, soro!… Am publica şi poeziile noastre, pe prima pagină, l-am pune şi pe romancier să ne tragă câte un articol de fond…

— Crezi că ne-ar înţelege vulgul poeziile? căzu pe gânduri Precup cea tânără. Revista nu s-ar vinde…

Coborî o linişte adâncă, camera fu inundată de ceaţa deasă a semnelor lungi de întrebare. Deschiseră televizorul, urmăriră cu viu interes rubrica de publicitate, remarcând că o basculantă de şase tone ar fi realmente o achiziţie profitabilă, şi plonjară împreună în filmul cu un tânăr bolnav de cancer cântând folkuri într-un Ford decapotabil. Înainte de deznodământ, iscusita doamnă Precup cea tânără, care se tratează separat cu Gerovital, spuse ca prin somn:

— O vindem negreşit. Publicăm programul TV. Devenim chiar rentabile…

MANET Scuter cu două locuri, cu parbriz, patru viteze, loc încăpător pentru rucsac, cu ajutorul căruia autorul acestei liste onomastice străbate intens ţara, de la Suceava la Craiova şi de la Constanţa la Arad, instrument ideal de păstrare a condiţiei fizice (împins la deal, pornit la şes, depăşit tractoare), medicament excelent pentru menţinerea siluetei morale, pe care automobilul o degradează. De pe scuter copacii se văd copaci, şi nu plesnete de muşte răpuse cu plesnitoarea, satele se văd sate, şi nu un brâu dat cu var la înălţimea ochiului, oamenii se văd oameni, nu obstacole de ocolit în clipa finală sau de escamotat. Ce dulce e intervenţia unui copil care, păscându-şi vaca într-o vâlcea, arată încheietura mâinii, ca să afle din goană cât este ceasul, şi ce bucuros răspunsul trimis din fuga căluţului mecanic! S-a vorbit cu amuzament despre un director de instituţie care mergea la serviciu pe scuter, lăsându-se salutat

concesiv de limuzinele salariaţilor lui. Îl considerau sărman. Nici nu-l puteau vedea altfel: pentru că, uneori, de la volan gluma swiftiană nu se pricepe, automobilul fiind dotat cu toate cele, plus cauciuc de rezervă, în timp ce scuterul numai cu o mică trusă de spirit.

MANFRED, oricine ar fi fost, s-a şters din cataloage în ziua când Silvestri a deschis braţele să pună în mişcare simfonia cu acest nume a lui Ceaikovski. A fost atunci un moment ascuţit de rupere a bolţilor, după care Ateneul a şi intrat în reparaţii capitale – şi lucrarea a durat vreo opt luni. Lunetele rozalbe, prin care lumina cobora ca însuşi duhul sfânt al muzicii, orbite de ipsos şi vopsite cu bidineaua, n-au mai cernut de-atunci nici o fâşie a curcubeului, cu toate că unele concerte s-au mai dat dedesubt, iar Manfred a mai fost purtat pe braţele albe ale muzicii…

MARA Dar de ce nu şi Para? (Cireaşa, Mura, Coarna, Bostan, Urzică sunt nume frecvente, bogate în arome şi vitamine.) După *Glafira* lui Eftimiu s-ar putea turna un film mai reuşit decât multe altele. Dar ar fi păcat: nu e bine să faci din proză – pozã.

MARCEL sau

BICICLETA CU MARŞARIER

Am o bicicletă cu roţi subţiri, din sârmă bine răsucită, cu cauciucuri moi, confecţionate din galoşii vechi ai tatei, cu clopoţel de argint furat de la şcoala profesională de îngeri, pe care am frecventat-o un trimestru, până m-au descoperit că n-am penaj şi sunt, pe deasupra, necuviincios cu magnolia din grădina experimentală. Dar bicicleta mea se deosebeşte de celelalte pentru că are marşarier. Şi nu e vorba despre un marşarier oarecare (vino aşa, acum trage pe stânga, ocoleşte

coteţul lui Tibică, întoarce din nou, aşa!…), ci un marşarier cu program, sculă la nivelul tehnicii secolului, inventată cu un sfert de ceas după ce a zburat în văzduh primul Concorde.

Un dispozitiv destul de simplu şi destul de complicat face ca tot ce înghit roţile în timpul unei plimbări să dea cinstit înapoi, în clipa când ai hotărât să te înapoiezi. Să zicem că pedalezi până la pădurea Băneasa, unde ţi-ai propus să-ţi tragi sufletul pe-o bancă. De îndată ce ai ajuns acolo şi ţi-ai tras sufletul, cum fusese vorba, nu trebuie decât să încaleci din nou pe şa, să prinzi în palme coarnele ghidonului, că bicicleta cu marşarier o şi porneşte de-a-ndoaselea, ducându-te, înţeleaptă ca un măgar, cu spatele înainte, roata din urmă ştiind singură să recunoască drumul de înapoiere şi să te readucă acasă.

— Dar mersul cu spatele nu-ţi produce ameţeli? întreabă Nana, după ce a urmărit cu mare interes expunerea tehnică.

— Nici vorbă de aşa ceva: sub şa e montată o mică baterie electrică, conectată la masă, impulsurile ei înlătură orice neplăcere. Şi, pentru că mă vei întreba dacă înapoierea acasă e singurul avantaj pe care mi-l oferă, am să-ţi răspund neîntârziat că marea inovaţie stă într-altă parte: bicicleta mea reproduce în marşarier toate gândurile şi impresiile pe care le-ai avut la ducere, astfel că pentru prima oară se obţine o reluare fidelă a unei trăiri. Ai întâlnit undeva o garofiţă de câmp? O vei afla exact la locul ei – şi toate celelalte pe lângă ea.

— Magnetofonul meu reia şi el *Paloma blanca* de câte ori îi întorc butonul…

— E altceva! Magnetofonul înregistrează unilateral, memorează numai sunetul. Dar gândeşte-te ce formidabil e când sunetul e însoţit de mirosuri, de imagini vizuale, de accidente. Odată, după ce am plonjat într-un şanţ, din fericire era plin cu iarbă, şi m-am amuzat de stângăcia cu

care încercasem să depăşesc o căruţă, imaginează-ţi ce interesant a fost să retrăiesc scena, cu toate detaliile şi chiar în timpul ei solar (pentru că, atât cât s-a reprodus momentul, ceasul de la mână arăta din nou ora accidentului). Singura diferenţă era că venisem de data asta cu spatele. Un ţăran, care nu cunoştea modelul bicicletei mele, văzându-mă căzând (era la înapoiere), mi-a şi adresat observaţia (credea el înţeleaptă) că aşa şi trebuia să o păţesc, dacă merg cu spatele… M-am ridicat din şanţ, i-am râs în nas şi-am pornit mai departe tot cu spatele, perfect echilibrat. Până acasă nimic n-avea să-mi tulbure plimbarea. Undeva am văzut chiar o garofiţă, cu toate cele lângă ea, cum fusese la ducere.

— Dar de unde se poate procura o asemenea bicicletă? se interesează Nana.

— E o ocazie rară. Vezi, eu am aşteptat cuminte în port vaporul cu păpuşoaice, timp de câţiva ani în şir. Au sosit în acest lung răstimp fel de fel de lucruri ce nu-mi făceau nici trebuinţă, nici plăcere: preducele, pişculeţi, decovile, discuri cu discobari, flinte cu flintari, popice cu popândăi, cozoroace, muşte din catifea, pisicuţe de măslin, maimuţele de salon, bumbăcei rotunzi şi graşi, băieţi foarte mici şi foarte graşi, ticulici, floricele, guvide, colivii cu sumedenii, Chiniţă şi Buchiniţă, căţei scurţi şi plăpumoşi, fetiţe de frişcă şi, ţine-te bine, chiţcopaseri… Cu unul din transporturi, vaporul cu păpuşoaice a lăsat pe chei o bicicletă stricată. Mi-a atras atenţia, fiindcă avea steguleţ. Am luat-o şi am încălţat-o cu galoşii lui tata… Dar despre asta ţi-am vorbit…

— N-ai bănuit că are marşarier?… Putea fi o bicicletă cu torpedo…

— De unde să bănuiesc? Ceilalţi copii au luat obiecte mai arătoase, n-au învăţat nimic din întâmplarea din poveste, cea cu cuferele… Unul a luat perişoare de Brabant… Fireşte, s-a păcălit!

— Şi pe unde te plimbi cu bicicleta ta, că nu prea ai loc de maşini şi de căţei mişculanţi…

Vedeam limpede că Nana ţinea să ştie totul. Cum până la pâinea cu magiun mai era o jumătate de oră, m-am gândit că îi pot răspunde şi la această întrebare, ca să fie perfect documentată în privinţa bicicletei cu marşarier. Nu ştiu ce mă face să sper că îşi va procura şi ea curând una, chiar dacă un agent de circulaţie cu care intrasem în vorbă de plăcere, în legătură cu o amendă cu bani găuriţi, pretindea că nu pot exista în lume două asemenea vehicule, căci vehicule se numesc în limbajul lui circulatoriu… Dar dacă, totuşi, mai există una?

Ne-am aşezat pe-o bancă de pe aleea trandafirilor şi-am dat drumul jurnalului meu de bord, pe răsfoite, pe sărite, oprindu-mă la episoadele mai interesante, lămurindu-mă după albastrul ochilor Nanei cam ce capitole ar solicita o mai răbdătoare amănunţire. I-am povestit tot, tot.

— De pildă ieri, am început eu, ieri de dimineaţă fiind duminică de dimineaţă, am ieşit pe Calea Florească, spre Pipera. Drumul ăsta e mai puţin aglomerat decât altele, şi are şi avantajul că duce în pădurea Tunari, unde odată am găsit o grămadă de şuşuleţi…

— Se găsesc şuşuleţi la Tunari? Nemaipomenit! exclamă Nana.

— S-au găsit demult, îi adusese de la mare un elicopter de porţelan, cu băţ. Norocul meu a fost că am sosit la faţa locului chiar când elicopterul decola, după ce le dăduse drumul prin buruieni…

— Sunt pufoşi şi scumpi, nu-i aşa? se interesează Nana.

— Excepţionali! i-am răspuns. Dar să continuăm: după ce am părăsit Calea Florească, la podul de peste lac m-au întâmpinat două porţi de lemn înalte, cu balamale şi clanţă de aur, cu vizor şi sonerie muzicală. Una, cea din stânga, se deschide pentru maşini, camioane şi cucoane şi costă doi lei trecerea. Cealaltă, din dreapta, e

rezervată pentru roabe, biciclete Pegas, fetiţe şi băieţi şi meşteşugari, şi costă numai un leu. M-am îndreptat spre aceasta din dreapta…

— Greşiseşi, sunt sigură… spune Nana.

— Exact, de unde ştii? Poarta s-a închis în faţa mea şi, pe lângă clanţa de aur, am văzut înfipt în scândură şi un lacăt de argint. Am întrebat pe cei care aşteptau să dea banii pe unde trebuie să treacă o bicicletă cu marşarier. Toţi ridicau din umeri, neştiind ce să-mi răspundă. Într-un târziu, un bătrânel curat, cu barbişon, s-a apropiat de mine şi mi-a spus că degeaba aştept acolo, n-or să-mi dea drumul nici dacă stau o zi şi-o noapte. El era de părere să-mi iau bicicleta pe umăr şi să trec linia tramvaiului 5. Dincolo, peste terasament, se află o alee cu două bănci. Pe una din bănci stă un căţeluş. Să-i dau căţeluşului un covrig şi calea e liberă. Aveam la mine un covrig (întotdeauna am în buzunar covrigi şi bomboane, cine ştie când îţi iese în drum vreo preducea înfometată), aşa că am traversat terasamentul, am coborât în alee şi, întâlnind căţeluşul pe prima bancă, i-am dat covrigul. „Oooo, o bicicletă cu marşarier! a izbucnit căţeluşul şi a venit lângă mine să-mi cerceteze bicicleta. Sunt cinci sau şase ani de când n-am mai văzut aşa ceva. Ce minune! Ce dulceaţă! Am avut şi eu una, când eram copil, nu pot să vă spun ce lucruri minunate am văzut de pe şaua ei!“

Am stat mult de vorbă împreună şi mi-a făcut sinceră plăcere. Mai ales când mi-a povestit cum, pedalând spre Pasărea, a găsit într-o zi o guşuliţă rotundă, pe care o are şi astăzi.

— Şi eu am o guşuliţă, spune Nana. Sunt foarte drăguţe şi pufoase. A mea e făcută din aluat de cozonac… E tare năzdrăvănoasă…

— Şi nu fuge, cu picioruşele ei mărunte, de arici drăcovăţ, pe sub pat şi prin sertarele şifonierului?

— Cum să nu fugă, toate guşuliţele se ascund. Sunt mai hoţomane şi mai iscoditoare decât

ticulicii cei mici şi graşi şi mai cuminţi decât gingăşucii cu papuci…

— Aşadar, ajunsesem la aleea de la Florească. Căţeluşul nu-şi mai lua ochii de la bicicleta mea cu marşarier, o mângâia, îi suna mereu clopoţelul. Ne-am despărţit. Am făcut un colac pe asfaltul şoselei şi am început să pedalez. Din acel moment, am crezut că mă aflu în ţara lui Cozoroc. Unde întorceam capul vedeam numai minunăţii. Era o zi caldă, numai albastru pe cer şi pe întinderea câmpiei. Soarele se dezlipise într-un colţ, însă doi norişori îl sprijineau de subţiori.

La început, pe covorul viu înflorat, am văzut un trenuleţ cu vagoane, cu şine lucioase şi semafoare, cu barieră şi, undeva, o cabină cu acar, iar în fiecare vagon care gonea prin lanurile de grâu crud se vedeau câte două persoane, femei cu pălării mari, de plajă, cu rochii verzi, roşii, galbene, bărbaţi cu haine noi, ţinând în mână undiţe lungi şi valize pline cu jucării, copii cu costume de marinar sau de cosmonaut, cu ochelari coloraţi şi steguleţe. Trenuţul îl adusese acolo nenea Titu (îmi aminteam bine), de ziua mea, împreună cu o cutie de bomboane de ciocolată. După atâţia ani m-am mirat că încă funcţionează…

Apoi am văzut şiruri de soldaţi de plumb tropotind pe şosea, iar pe margine, într-o pădurice, tancuri cu şenile de cauciuc, cu turelă şi artificii zvârlite pe ţevile de tinichea frumos vopsită. Astea proveneau din mai multe cadouri, cred că mi le dăruise de sărbători tanti Nuţa… Mai încolo se vedeau răţuşte, broscuţe, crocodili şi girafe din cauciuc, sărind prin ierburi şi zbenguindu-se la soare. Un cangur ţopăia voios într-o margine de crâng, câteva berze de hârtie creponată stăteau proţăpite pe acoperişurile unui sat de pitici. Satul era înţesat cu vaci, capre, cai, căţei, pisici. Un purcel grohăia ca şi cum ar fi fost adevărat, în timp ce o fetiţă cu fustă pepit îl mâna spre o baltă plină

cu nuferi mari, de piatră. Puteam să jur că de mult s-au pierdut. Erau acolo, funcţionau ca *atunci*…

Am coborât de pe şa la lacul Colentinei, ca să privesc mai de aproape acea mulţime de vietăţi. Un copil s-a apropiat de mine şi a intrat în vorbă: de unde am bicicleta, cât a costat, de ce nu-i pun far, dacă marşarierul merge şi înainte. I-am dat toate informaţiile, ba l-am invitat chiar să încalece pe bicicletă, să facă o tură. Mi-a mulţumit frumos, dar n-a încălecat, explicându-mi că timpul îi lipseşte: trebuie să alerge toată ziulica pe câmp ca să întoarcă cu cheia jucăriile. Chiar întârziase de la aeroport, avioanele îl aşteptau, mai ales un intercontinental mare, roşu, cu aripi argintii, pe care îl întorci până te dor degetele: maşină grea, cu arc tare, cu lumini la geam.

— De ce nu iei o cheie de patine, e mai spornică, din două–trei învârtituri arcul e strâns, l-am sfătuit.

Noul meu prieten mi-a spus că e o idee bună, are să caute prin lada cu jucării o cheie de patine. Ne-am despărţit.

Mi-am văzut de drum. La cotitură, pe când pedalam la deal, mi-a ieşit în faţă pe negândite o căruţă cu elefanţi, trasă de ponei. M-am speriat şi, vrând să depăşesc reglementar, m-am prăvălit în şanţ, cu roţile şi picioarele în sus. Noroc că era iarbă mare. Când mi-am continuat drumul, câteva avioane mi-au vâjâit pe la ureche. Aveau câte patru motoare, cel din faţă era avionul adus de buna mea de la Bucureşti, când venise de la procesul pe care-l pierduse (celelalte cred că erau ale lui Jean Băilă şi Valerică Bolovăneanu).

— Mamamaua mea? a întrebat Nana.

— Nu aceea, cealaltă: mamamaua mea, ceva mai bătrână decât a ta. Avea şi ea procesele ei, mergea şi ea la Bucureşti. Săraca, a murit de mult. Dar uite, păstrate cu grijă, avioanele i-au supravieţuit, chiar dacă unuia îi lipsesc farurile, iar altuia motorul. Înseamnă că acel copil ajunsese

la timp la aeroport şi le întorsese tuturor arcurile… Mai departe, pe şosea, am depăşit un grup strâns de popice, cu bilele de fildeş pe margine, ca falnicii plutonieri-majori, o companie de pompieri căţăraţi pe maşinuţele cu scară, camionul basculant de la nenea Jean, un grup vesel de păpuşi – era şi Angelica de porţelan printre ele, râdea ca o portocală.

Ne-am recunoscut şi ne-am salutat cu mare prietenie. Un muţunache, pe care mi-l dăruise naşul meu, mi-a explicat că tocmai începuse lupta cu Răii de doi bani, indivizi tare scârboşi, ascunşi în hangarele vechiului Ciclop. Aceşti Răi de doi bani pricinuiseră multe necazuri jucăriilor, le rupseseră păpuşilor braţele şi capul, le întorceau maşinuţelor arcurile până ce înăuntru făcea poc, dădeau găuri transatlanticelor, mingilor, baloanelor colorate. Cântau în cor ca barbarii, mormăiau ca urşii, îşi băteau joc de toţi şi stricau tot ce le cădea în mână… Pretindeau că cine nu se joacă cu ei, de plăcere şi prietenie, va fi demontat fără milă…

— S-a întâmplat ceva? întreabă Nana neliniştită.

— De bună seamă. Răii de doi bani, palavragiii şi stricăreţii, se afundaseră în pădurea Tunari şi căutau să ajungă la atelierul ceasornicarilor. Am uitat să-ţi spun că, acolo în pădure, trăiesc de mulţi ani trei bătrâni ceasornicari; meşterii nu mănâncă şi nu dorm, ocupaţi zi şi noapte să repare jucăriile copiilor. Sunt aşa de buni şi de pricepuţi, că repară şi stelele de pe cer, când se strică în zori. Ei bine, muţunache arăta foarte îngrijorat, ştiind bine de ce sunt în stare ticăloşii de Răi de doi bani. Bătrânii, cărora nu le intră în cap cum de nu pot fi reparaţi Răii, fug în ascunzişurile pădurii dacă îi ştiu pe ăştia pe-aproape. Nu le pot suferi vorba molâie şi scrâşnită, purtările de pricinaşi. Vai de cei care refuză să se joace cu ei. Dar cum să te joci cu ei dacă sunt făcuţi din pâslă şi miros de te doare capul?

Mi-a părut armata de jucării foarte numeroasă, iar soldaţii de plumb hotărâţi să nu lase Răii să-i supere pe ceasornicari, aşa că am plecat mai departe: nici nu ajunsesem la pădure, când am zărit pe câmp gloata Răilor fugind în debandadă spre bălţile Colentinei, fugărită de toată suflarea. Le-au dat o mamă de bătaie să ţină minte… Zăpăucii!

M-am odihnit un ceas, întins pe-o pajişte cu brânduşe şi narcise, apoi m-am întors spre casă.

— Cu marşarierul! exclamă Nana.

— Cu marşarierul. A fost o nebunie. Întâi am văzut Răii fugind, apoi l-am văzut pe muţunache, care mi-a spus (ca şi cum nu mi-ar mai fi spus-o) povestea cu Răii de doi bani, apoi am văzut avioanele întoarse cu cheia, apoi am căzut în şanţul cu iarbă şi am ocolit prost căruţa cu elefanţi trasă de ponei, apoi purcelul, pisicii, căţeii, caii, caprele, vacile şi satul de pitici, apoi berzele din hârtie creponată, apoi cangurul şi girafele, crocodilii, broscuţele, răţuştele de cauciuc, tancurile cu artificii de la tanti Nuţa, trenuleţul cu vagoane de la nenea Titu, întâlnirea cu căţeluşul, toate, toate… Ştii, absolut toate, ca un film dat de-a-ndăratelea.

— Sunt curioasă să ştiu dacă la înapoiere ai văzut mai multe lucruri decât la ducere, spune Nana.

— Nu, absolut nimic în plus sau în minus. Cum puteam să văd şi altceva, dacă mergeam cu spatele? Dar nici n-aveam pretenţia…

— Dar, dacă ai trăit exact aceleaşi întâmplări şi ai văzut exact aceleaşi cunoştinţe, nu te-ai plictisit cumva la înapoiere?

Nana, bună observatoare a lucrurilor, gândea corect. Dar nu ştia tocmai ceea ce nu-i spusesem. De aceea mă grăbii să-i stâmpăr curiozitatea:

— Nu iubito, nu m-am plictisit nici o clipă. Pentru că, uitam să-ţi spun: bicicleta cu marşarier, pe lângă că merge invers la înapoiere, face drumul spre casă cu roţile în sus. Toate câte le retrăieşti la

întoarcere le vezi cu capul în jos… Gândeşte-te ce fermecător e să vezi soarele cum lunecă pe sub picioarele pedalând…

MARGOT După filmul de miercuri, date fiind gravele întâmplări scurse pe micul ecran, doamnele Precup au hotărât să nu se culce până ce nu lămuresc fiecare scenă, fiecare secvenţă.

— Păcat că Burton a trebuit să moară. Era atât de tânăr şi plin de viaţă. Tandru băiat…

— Se făcuse vinovat. Trebuia să-şi ia răsplata. Dar cine spune, soro, că a murit?

— Regia, cine altcineva?…

— Nu, eu presupun că a rămas cu iubita lui dintâi, care îi era şi nevastă.

— N-ai înţeles: nevasta i-a fost a doua, cea bună. Dacă a primit o palmă de la ea, înseamnă neîndoios că nevastă îi fusese. De la alta n-ar fi primit…

— Poate că, fiind un om superior şi trebuind să vândă zarzavaturi, *clocea* în el o dramă. S-au mai văzut d-astea…

— Oricum, a făcut mare plăcere populaţiei. E un bărbat atât de reuşit…

— Cine?

— Burton!

— Nu cred să fi jucat el. Mai curând era O'Toole, că avea părul pe frunte…

— Foarte probabil. Ştii că m-am gândit şi la această eventualitate?… Oricum, bun film… Dar ce căuta acolo tânărul acela fără nici un Dumnezeu?

— Semăna cu Mişu Coculescu, brutarul. N-ai văzut cum îl privea? Să fi fost el în raporturi cu vreuna din ele?

— Nu reiese. Regia nu spune.

— Dar când a spus regia ceva precis?

— Data trecută, la filmul italian, când regizorul a ieşit înaintea cortinei şi a explicat totul! Dar de ce vorbea italianul româneşte te-ai întrebat?

— Învăţase special, ca să-şi prezinte populaţiei pelicula. Frumos din partea lui…

Se făcuse târziu. Hotărâră să continue a doua zi, în timpul transmisiei concertului, pentru că fiind anunţat un dirijor străin, care sigur n-a învăţat româneşte, tot nu vor înţelege mare lucru din concert…

MARIN „În mediul marin, nici unul mai decoltat.“

MARINATA Un violonist dintr-o orchestră populară din Bucureşti, probabil admirator înflăcărat al actriţei franceze José Marie Nat (Nat – n. de familie), şi-a botezat fata Josemarinat. Soţiei îi vine mai uşor să-şi cheme copilul Marinata. Sinteza este utilizată, după cum se vede, nu numai în chimie…

MARNA În sufletul ei se dau, de peste 50 de ani, bătălii cu blindate şi gaze toxice.

MATEI ILIESCU Fiul cel mare al lui Radu Petrescu.

MEDEA, **MEDUZA** şi **MERCEDES** Mulajele unor statui din parcul Herăstrău. E nevoie de multe ploi până să se pietrifice şi să intre în Timp.

MERCUTIO Vinde o batistă. Revinde o batistă. Obţine o batistă pe care, apoi, o vinde. Confecţionează dintr-o batistă două batiste. Importă batiste. Deschide un magazin de batiste. Oferă armatei o cantitate importantă de batiste. Închide magazinul de batiste. Deschide un debit. Vinde batiste. Intră într-o combinaţie cu fabricanţi de batiste. Comenzile de batiste se înmulţesc. Pretutindeni se cer batiste.

A început războiul: din precauţie, oamenii cumpără batiste. Agitaţia creşte. Batiste roşii pentru victorie! Războiul a început! Batiste albe

pentru morţii tineri. Ah, se plânge şi în acest război! Generalii cu batiste scrobite promit că războiul modern n-are nevoie de batiste. Aveţi răbdare!

Se caută batiste violete pentru bătrânii care n-au mai putut mesteca pâinea cu mălai şi pentru cei cărora le-au dispărut băieţii. Un debitant oferă batiste din import. Zece batiste la sută… O duzină la mie…

O batistă însângerată, mototolită. Vai, deznădăjduitul chip al femeii care a primit printr-un camarad mărturia… Vai, batistele care flutură mereu în gări şi tinerii aceia înfierbântaţi care îşi şterg lacrimile cu batiste… Şi tinerii aceia care se-ntorc, zdrenţuiţi, cămăşi prinse cu ace de siguranţă: batiste. Şi domnii care se încălzesc în consilii, mângâindu-se cu batiste de mătase; şi cucoanele de la Crucea Roşie, de la Patronaj, de la Femeile ortodoxe, care-şi parfumează batistele… Batiste pentru front. Batiste pentru chipurile schimonosite. Batiste mari cât o prelată! Şi fetele tinere din şcoli, din sate, de pretutindeni, care-şi împung degetele pregătind batiste…

Undeva în jurul unei mese s-a semnat tratatul de pace. Delegatul regatului şi-a şters chelia cu batista.

Se deschide un nou magazin cu batiste. S-a făcut pace. Repede: batiste albe!

Manifestaţie: batiste albe, şi albastre, şi roşii, batiste de toate culorile. Întreceri olimpice: batiste, mii de batiste. Bunăstare: fiecare cu batista lui. Nu, domnule, intră numai cei… cu batiste. Schimburi internaţionale: desfacerea de batiste de toate felurile – pentru lacrimile bucuriei, pentru noua casă, de acoperit doniţa pe care se rupe turta micului Ionel, de şters rujul lăsat în colţul gurii de frumoasa cochetă, de legat hârtiile noi de o mie şi de lustruit pantofii. De scuipat în ea…

Batiste noi, feminine, batiste curate şi cuminţi, pure şi dantelate; batiste scrobite, bărbăteşti, cu

dungi; batiste aspre, cu mirosuri tari de tabac; batiste obosite, mototolite, murdare, lipsite de aer, bolnave; batiste înghesuite în buzunare de hoţi, de tirani şi artişti fără bani, batiste uitate în sertare… Batiste rătăcite, găsite, neplânse…

Pretutindeni, batiste…

O grandioasă afacere de viaţă şi moarte…

MOISE „Căci Moise, în afară de oarecare atracţie faţă de Rebendart, este decepţionat de acea ultimă frază. Orice discuţie cu un om politic îi dovedise că oratorul se află în afara cuvintelor sale şi întotdeauna deasupra lor. Un discurs politic în Franţa e un fel de monolog destul de impersonal, ca şi relatarea morţii lui Hippolit sau monologul lui Carol Quintul. Toată suflarea îl aude, nimeni nu-l ascultă. Un discurs politic în Franţa e un gest, câteodată un gest neobişnuit, dar cuvintele, paragrafele, subiectul sunt alese şi declamate mecanic. Sunt un fel de uniforme ale cuvântului sau sufletului, pe care le îmbraci la ocazii solemne, dar Moise nu pretinsese nicicând să-l judece pe Rebendart după discursurile sale, cum nu judeci viaţa particulară a unei actriţe după recitativele Ataliei. Moise ştia că după depunerea armelor discursului, care sclipiseră ca lăncile de carton, oamenii politici regăsesc la picioarele tribunei adevăratele lor arme, cultura, voia bună, gluma, sensibilitatea cu care dau abia în culise adevăratele lor bătălii…“ (Jean Giraudoux: *Bella*)

METODIU conducea cercul de metodişti ai casei de cultură, iar Kiril Râmniceanu metoda de aranjare a cărţilor în bibliotecă.

MIHAI Prolifica maşină de confecţionat nume, Balzac, îşi alintă rareori iubita de departe altfel decât cu *scumpă prietenă, îngerul meu adorat* (adresându-i-se rar Line sau Linette, ceea ce este destul de muzical); Flaubert semnează scrisorile

trimise nepoatei sale Caroline (Caro, Carolo, Mon loulou, Mon bibi, Lilinne) de preferinţă cu Ton mieux bonhomme d'oncle, Tom, Bon nègre, Ton scheik, Ton vieil oncle, Ton mieux chanoine de Séville sau, pur şi simplu, Ton Vieux, Ton Préhistorique şi Ta Nounou.

Veronica îşi mângâia Iubitul cu o caligrafie subţire, pisicească: Miţ, Miţule, Miţicul meu cel drag, Mimi, Mimiţule, Bébé, Bebeluşică şi, foarte moldo*vi*neşte, Burdulachi. Când scrie *Emirul meu cel dulce* e plină de har ca şi bărbatul iubit, dar e frivol savantă când încheie cu *drag iubit, drag poet, drag geniu* (în succesiunea şi unitatea celor şase cuvinte).

MIHU sună şi mai frumos când e scris Miu. Dar numele scurt (curios!) este mai puţin utilizat.

MIRCEA „Mircea! îmi răspunde dealul; Mircea! Oltul repetează…"

MIRON Legat la cap cu o faşă, Miron G. se prezintă la medicul de gardă al policlinicii şi se plânge că, de două nopţi, durerile nu-l lasă să doarmă: „Cred că zdruncinătura…" Doctorul îl priveşte lung şi-l repede scurt: „Explicaţiile dumitale nu mă interesează, te rog să mă scuteşti, sau vrei cumva să inversăm rolurile, dumneata să faci pe medicul, iar eu pe pacientul? Nu dormi? Asta e o chestie de neurologie."

Miron G. merge la neurolog (pe altă stradă, în alt cartier). „Nesomnul dumitale e însoţit de palpitaţii?", îl întreabă specialistul. „Ameţeli mari, palpitaţii… Să vedeţi ce mi s-a întâmplat…" „Nu mă plictisi cu presupuneri de profan, spune neurologul, vorbele mă enervează. Şi, de altfel, e limpede: ai nevoie de o electrocardiogramă."

Doctorul de inimă decise repede: „Mata suferi de un reumatism al coloanei, cu reflexe… Fugi la radiolog!" (strada cutare, în Cotroceni). Operativ,

radiologul stabili precis că e vorba de un platfus. „Îţi trebuie ghete cu talon!“

Cizmarul ortoped de pe Panduri 63, croind o gleznă ideală, avea răgaz de conversaţie. În timp ce-i lua măsura, făcu competente consideraţii despre bătături, pretinzând că, neîngrijite, produc gânduri stranii şi melancolii. Apoi, deodată: „Dar la cap ce ai, omule, de porţi bandajul acela?“

Miron G. îi povesti cum, străduindu-se să fixeze o perdea, galeria de stejar îi căzuse în cap. Turnase apă oxigenată şi înghiţise câteva antinevralgice. Se hotărâse să meargă la policlinică să întrebe dacă compresele reci nu ar fi mai potrivite.

MITITELU Suetoniu despre… Mussolini: „Astfel, deşi pleacă de la Missenum, urmând convoiul lui Tiberius, îmbrăcat în haine de doliu, totuşi între altare, victime şi facle aprinse, îl însoţea o mulţime compactă de oameni care, foarte veseli, îi adresau cuvinte măgulitoare ca: steaua noastră, mititelul, păpuşa, copilaşul“… (*Caligula,* XIII). „Nu prezida el însuşi aceste spectacole întotdeauna, ci uneori le dădea în grija magistraţilor sau amicilor să le prezideze. Dădu adesea jocuri scenice în multe locuri şi de diferite feluri, câteodată şi noaptea, cu lumini aprinse în tot oraşul. La o masă, văzând cu câtă veselie şi poftă mănâncă un cavaler roman în faţa lui, i-a dat şi partea sa de mâncare. Dădu jocuri de circ foarte multe, care ţineau de dimineaţa până seara, intercalând aici câte o vânătoare ca în Africa, aici câte o cursă ca la Troia. La unele jocuri mai de seamă arena era aşternută cu nisip roşu şi auriu şi numai senatorii conduceau carele. A dat şi jocuri improvizate, la rugămintea pe care i-au făcut-o câţiva din nişte balcoane vecine…“ (*id*., XVIII) „Era aşa de stăpânit de pasiunea dansului şi a cântecului, încât nici în timpul spectacolelor publice nu se putea înfrâna şi acompania pe actorul tragic în declamaţia lui, subliniind public gesturile

actorului, fie că-l lăuda, fie ca să-l corijeze… Adeseori dansa noaptea. Odată, la miezul nopţii, a chemat la palat pe trei foşti consuli. Când aceştia, făcându-şi tot felul de gânduri şi tremurând de frică, au venit, el i-a aşezat pe o tribună. Apoi, deodată, în cântece de flaut şi cimbale, a sărit pe scenă cu mantia şi tunica lungă de cântăreţ şi, după ce a cântat şi a dansat, s-a retras.

Versat în atâtea îndeletniciri, nu ştia totuşi să înoate…“ (LIV).

Suetoniu nu scrie dacă împăratul nu învăţase, în schimb, vreo limbă străină…

MITU Ionescu, prietenul meu atomistul, care consideră că toate lucrurile lumii acesteia se reduc la dansuri subţirele de atomi şi particule năzdrăvane, mi-a făcut zilele trecute o vizită. Spre deosebire de alte dăţi, când docta lui specialitate nu mi-a lăsat posibilitatea de a spune şi eu măcar un cuvânt, acum Mitu s-a prezentat să-mi ceară părerea. „Opinia ta e decisivă“, mi-a spus, cerându-mi să citesc vreo două foi ale unei propuneri de revizuire a denumirilor.

Propunerea era, aşadar, de domeniul onomasticii, specialitatea mea, şi consultându-mă, prietenul îmi făcea o graţioasă plecăciune. Notele cu propuneri plecau de la constatarea că, din moment ce toate lucrurile sunt alcătuite din aceeaşi substanţă, n-are rost să mai facem discriminări între numele locurilor şi cele ale oamenilor, între denumirile păsărilor şi cele ale restaurantelor, între mărcile unor săpunuri şi cele ale prăjiturilor.

Astfel, dacă vrem să fim în pas cu descoperirile ştiinţei, ce ne-ar opri să numim blocurile unui întreg cartier G. 1, 2, 3, 4…, prăjiturile P. 1, 2, 3, 4…, tipurile de biciclete şi televizoare – Savarina sau Cataif 1, 2, 3, 4…? De ce n-am chema o fată Colţea, Rond, Bufet, Foişor, Căţelu, şi un băiat – Cotroceni, sau mai inspirat, B. 1, 2, 3, 4…? De vreme ce localităţile primesc numele unor bravi

cetăţeni născuţi sau trăitori pe uliţele lor, nemaideosebindu-se de oamenii care le-au purtat, de ce n-am proceda şi invers, numind pe viitorul nostru copil Mangalia, Miercurea-Ciuc sau Slobozia, iar familiilor le-am spune Întorsura Buzăului, Ialomiţa sau, mai plăcut, I.P. 6. şi X.O.Y.?

Universalizând, restaurantului din colţ i-am spune Simfonia, celui de vizavi Schopenhauer, altuia Georgescu, unei plăcintării – dacă nu O.Z. 74, atunci macăr Costache Negruzzi sau Daphnis şi Chloe, iar măcelăriei – Mimoza, Crinul sau Armonia. Şi dacă o formaţie de muzică uşoară s-ar chema Frigăruia sau Cadastru?

La obiecţia mea precum că între atâtea nume frumoase şi biciclete ne-am putea rătăci, Mitu a replicat cu alte două pagini, conţinând o propunere şi mai practică: având în vedere că atât persoanele, cât şi blocurile în care ele locuiesc posedă telefoane, iar firele lor nu se încurcă niciodată, foarte simplu ar fi ca fiecare să poarte numărul său de telefon, cei din aceeaşi familie câte o derivaţie, blocurile câte o centrală, oraşele, cum am vorbit, câte un nume – Scărlătescu, Panait, Ciucă, însoţite de 1, 2, 3, 4… Avantajul: la şcoală, în locul catalogului s-ar introduce cartea de telefon, iar la policlinică…

„Dar prăjiturile?“ am sărit eu. „Nu-i nici o problemă! mi-a răspuns amicul. Mergi la cofetăria 12 40 23 şi ceri 16 28 46 cu frişcă. Sau, dacă ai alte preferinţe, ceva rece, cu prefix…“

MXNXSTRXNDXSX sau, mai exact, *Sărbătorile marii şi vechii Mxnxstrxndxsx* se numeşte o năzdrăvană suită pentru clavecin de François Couperin, închipuind, în gustul unor Bosch şi Grünewald, Buńuel şi Fellini, o harababură sonoră grotesc-comică, însă de o rigoare şi limpezime cum numai clasicii francezi puteau inventa. Notabilităţi, burgheji, magistraţi,

luthieri, jongleuri, estropiaţi, saltimbanci, beţivi, urşi, maimuţe apar pe rând într-o piaţă, dau spectacole, unii de demnitate, alţii de bâlci, apoi sfârşesc prin a se înşira într-un contradans ce se vrea apocaliptic, dar e saturat de graţie şi civilitate. Defilarea urmăreşte geometria, grupurile apar şi dispar cu maximă grijă pentru stil şi ordinea pascaliană, semnele fizionomiilor trimit la caractere, catalogate parcă de mâna lui La Bruyère.

Dezordine perfect controlată, foarte subtil trădată în final, când clavecinul îşi iese puţin din minţi, răscolit de degetele unui gâdilici al severelor norme.

N

NABUCODONOSOR Botezat cândva de un moşier din Bărăgan, copilul unui sezonier mai mult nomad a primit numele labirinticului împărat. Părinţii nu s-au prea putut folosi de numele întreg şi l-au contras la forma Mosorel.

NANA sau

VAPORUL CU PĂPUŞOAICE

— Păpuşoaica mea, povestea bătrânelul cu pălărie de pai, se dădea în leagăn toată ziua. Între funiile atârnate de o creangă a nucului, ea ştia să se avânte mereu mai puternic, mai îndrăzneţ, până ce, repezindu-se nebuneşte, izbutea să răstoarne cerul cu stelele şi să îndoaie Calea Laptelui, ca s-o poată sprijini cu un capăt în pământ, ca pe-o furcă.

Într-o zi, pe când o urmăream prin fereastra larg deschisă, se iscă din senin un vârtej nemaipomenit, care trânti ferestrele şi sparse un geam. Privii către grădină. Ce mi-a fost dat să văd? În înserarea ce se lăsa dinspre munte, cobora pe valurile aerului o pasăre mare, albă, străluminată de o flacără orbitoare. Curând, pasărea s-a desprins din norul de spumă care o însoţise, întinzând picioarele spre pământ.

Am strigat, am uşuit, am şuierat, cu speranţa că răpitoarea se va speria şi se va îndepărta. Păpuşoaica continua să se vânture în leagănul ei. Deodată…

— S-a întâmplat ceva? sări Nana înspăimântată.

— Ai răbdare. Să vezi ce s-a întâmplat: pasărea albă, după ce s-a rotit încă de două ori pe deasupra, nehotărâtă încă să atingă pământul, a început să răspândească în aer un zumzet plăcut, ca de muzicuţă. Vârtejul s-a oprit, aripile zburătoarei s-au adunat, înfăşurându-i-se pe trup. A coborât, în sfârşit, în grădină.

Era înaltă, cam cât o girafă, şi mlădioasă. Avea un gât arcuit, împodobit cu pietre preţioase, penele păreau ţesute cu fir de aur şi mătase, ciocul era de sticlă viorie, iar coada rotitoare semăna cu o umbrelă pe care cineva risipise toate culorile curcubeului. Pe spate purta o şa de pluş verde, cu scăriţă de argint, hăţurile stăteau prinse cu lănţic subţire.

Păpuşoaica s-a mirat, de bună seamă, la vederea unei asemenea minunăţii. A oprit îndată leagănul, apoi a bătut din palme de bucurie şi, fără să audă strigătele mele care încercau s-o oprească, a alergat spre pasărea ce se odihnea cuminte şi strălucitoare între florile pajiştii. Dintr-o săritură se săltă în şa. Nici nu avui timp să iau măturoiul de după uşă şi să alerg în grădină, că pasărea îşi şi desfăcu larg aripile. Nu trecură decât câteva clipite, şi îşi avântă în aer trupul uşor, ca un fus, ca o păstaie aprinsă.

A făcut deasupra acoperişului câteva ocoluri, răspândind în aerul serii, din nou, zumzetul cunoscut de muzicuţă, şi-a întins gâtul, în timp ce păpuşoaica, cocoţată pe spatele ei, chicotea şi se bucura ca un clopoţel. Se ţinea bine în şa, strunea minunat hăţurile, asta mi-a plăcut. Înălţându-se tot mai mult, mi-a făcut deodată cu mâna, strigându-mi să nu-mi fie teamă, pentru că acolo sus e grozav de plăcut, casa noastră se vede din înălţime ca un desen izbutit. În cele din urmă, pasărea fermecată, împreună cu uşoara ei povară, se îndreptă spre munţi, pierzându-şi luminile de artificii în adâncul înălţimilor.

Am rămas în mijlocul grădinii, cu măturoiul în mână, nedumerit, înfricoşat, neputincios.

— Şi cum a fost când s-a înapoiat? l-a întrebat Nana.

— Tocmai asta e problema: nu s-a mai înapoiat. Păpuşoaicele, când pleacă, nu se mai înapoiază niciodată. Trebuie să cauţi altele. Uneori nu trece mult timp şi sosesc în pachete frumoase, din ţările

calde. Când vine vaporul, fiecare vrea să aleagă pe cele mai rotunde, pe cele mai grăsuţe, mai pufoase. Sunt unii care doresc păpuşoaice cu năsturaşi, alţii vor dintre cele cu scufiţă şi, neapărat, cântătoare. În general, sosesc de toate felurile, rotunjoare şi mărunte, cu coşuleţe pline de pupicei şi linioare, împodobite cu coroniţe şi panglici colorate. Acum aştept de trei zile, mi s-a spus că vaporul s-a rătăcit puţin prin ţara raţelor, dar că şi-a dat seama de greşeală şi că, după ce a plâns pentru că l-a certat mama lui, vaporoaica, se va întoarce voios printre copii. Nu va întârzia. Am vorbit cu comandantul portului.

— Şi eu aştept acelaşi vapor, declară Nana.

— Tu ai avut vreodată păpuşoaice? o întrebă bătrânelul.

— Nu, niciodată. Am avut alte miciceturi: o chiţcopasăre, un mişchifiţă, un papuc codat, o şuşulină, un pufin…

— Pufinul era dintre cei mici şi graşi?

— Se-nţelege, din aceia. Cei mai drăguţi însă au fost felanii, tifelanii şi catifelanii.

— N-am auzit niciodată de catifelani. Cum sunt aceia? se interesă bătrânelul.

— Un fel de cesuleţi cu urechi, subţirei în partea dinainte, cocodabili, îmblăniţi, cu mustăţi şi rotile. Chiţăie şi mănâncă cu plăcere supape, dar nu pot suferi ciubucele, piculinele şi se sperie rău de ticulicii din pădure. Dacă le dai în fiecare zi mosorele să se joace şi le mângâi blăniţa cu o pensulă moale, ştiu să spună şi poezii. Eu îi iubesc. Dar acum doresc din toată inima că am şi eu o păpuşoaică. Una adevărată. Tata mi-a spus că te poţi pomeni cu una, aşa dintr-odată, pe tartina cu unt, dimineaţa, la lapte.

— Astea sunt cele mai grozave dintre toate, o asigură bătrânelul. Nici nu-ţi trece prin cap de ce năzdrăvănii sunt în stare. A mea, cea despre care ţi-am vorbit, venise agăţată de un balon argintiu: ştia să râdă, să clipocească, să facă tumbe în aer, să

se bâlbâie, să se pituleze, să tipoteze, să se pipopolnicească.

— Şi, după ce a plecat, de ce n-ai mai luat alta?

— Pentru că la prăvălia cu biscuiţi n-am găsit. Am comandat una la ceasornicărie, pentru că voiam să fie proaspătă. Am aşteptat mai multe zile să mi-o prepare. Păpuşoaicele se fac din cheiţe, ouă, făină, unt, puf de păpădie, vătui, pişcoturi şi pantalonaşi cu bretele. Când colo, ce să vezi: în loc de păpuşoaică, ieşise cu totul altceva…

— Te pomeneşti că un cucunache! spuse Nana.

— Exact, strigă bătrânelul. Cum de-ai ghicit?

— Pentru că şi lui tata i s-a întâmplat la fel.

— Un cucunache e un cucunache, în timp ce o păpuşoaică e o păpuşoaică, declară bătrânelul. Altă dată, am fost păcălit în alt fel. Am aşteptat ca şi acum vaporul şi, în cele din urmă, a sosit. M-am prezentat să-mi aleg păpuşoaicele de care aveam nevoie. Dar, vai, amară decepţie! Vaporul era plin cu furnici. Marinarii erau furnici, comandantul şi personalul erau furnici.

— Aveau steag pe catarg?

— Da, aveau, dar era un steag cu furnici…

— Se înţelege.

Era timpul să se încheie această discuţie interesantă; în port se produsese oarecare mişcare. O mulţime de oameni se îndrepta spre chei. Bătrânelul îşi luă de pe bancă pălăria de pai şi-i întinse Nanei mâna:

— Să mergem! Tocmai acostează un vapor. Poate chiar cel pe care îl aşteptam. Dacă ne păcălim şi de această dată, mergem în parc să-ţi cumpăr portocale. Îţi plac portocalele?

— Sunt o lămâistă şi-o portocalistă! spuse Nana. Păpuşoaicelor le plac?

— Depinde. Dacă le oferi portocale din buret, jumătate albastre, jumătate roşii, sunt încântate. Le place să le rostogolească ori dinainte înapoi, ori dinapoi înainte, ca la popice, ca la tintenfas.

NAUM *Naum şi Kapernaum*, roman. Prenumele, ca şi numele, frecvente: „Îmi plac hingherii. Aceştia sunt adevăraţi, calmi, decişi. Mă refer la câinii care prind oamenii în laţ“ (Gellu Naum: *Castelul orbilor*).

NEBBIA (ital.) Neaua, Neea, rar utilizate la noi, au corespondent admirabil în basme: Albă-ca-Zăpada. Dar cine îl foloseşte în onomastica de fiecare zi? Albişor, Zăpezel, Albazapa ar putea fi luate în discuţie…

„Tot în vremea aceasta, Genova se răzvrăti împotriva stăpânirii Milanului, şi aceasta din următoarele cauze: după ce murise Galeazzo, lăsând în urma sa pe Giovan Galeazzo, fiul său, care, prin vârsta lui, nu putea să domnească, s-au iscat neînţelegeri în familia Sforza, adică Lodovico, Ottaviano şi Ascanio, unchii săi, de o parte, şi doamna Bona, mama sa, de altă parte; căci fiecare din ei voia să-l ia sub tutela sa pe micul duce. În conflictul acesta, victoria o avu doamna Bona, bătrâna ducesă, sfătuită fiind de messer Tommaso Soderini, care era atunci ambasador al Florenţei la Milano, şi de messer Cecco Simonetto, fost secretar al lui Galeazzo. Cei din familia lui Sforza fugiră din Milano; Ottaviano se înecă trecând peste apa Addei, iar ceilalţi fură exilaţi în diferite locuri, împreună cu seniorul Ruberto de San Severino care, în mijlocul acestor frământări, o părăsise pe ducesă şi trecuse de partea lor…“ (Machiavelli: *Istoriile florentine*, VIII, 13).

„Făt-Frumos, cu hainele lui proaste şi călare pe o mârţoagă şchioapă, plecă înainte. Oştirea-l ajunse într-o mlaştină, unde i se nămolise iapa şi de unde se muncea s-o scoată, trăgând-o când de coadă, când de cap, când de picioare. Râseră oştirea şi împăratul cu ginerii cei mai mari ai săi, şi trecură înainte. După ce însă nu se mai văzură dânşii, Făt-Frumos scoase iapa din noroi, îşi chemă calul său, se îmbrăcă cu hainele, câmpul cu

florile, şi porni la câmpul bătăliei; ajungând, se şi sui într-un munte apropiat, ca să vază care parte este mai tare. Oştile, dacă ajunseră, se şi loviră, iar Făt-Frumos, văzând că oastea vrăjmaşă este mai mare la număr şi mai tare, se repezi din vârful muntelui asupra ei, şi ca un vârtej se întorcea prin mijlocul ei cu paloşul în mână, şi tăia, cum se tăia, în dreapta şi stânga…

(Împăratul) se întoarse vesel acasă. Pe drum întâlni iarăşi pe Făt-Frumos prefăcut în argat, muncind să-şi scoaţă iapa din noroi; şi cum era cu voie bună, zise la câţiva: Duceţi-vă şi scoateţi şi pe nevoiaşul acela din noroi!“ (*Făt-Frumos cu părul de aur*, din culegerea I.C. Fundescu).

Alăturarea acestor două texte îmi iscă în suflet o mângâioasă nedumerire: care dintre ele e istorie şi care basm? Care aparţine fantasticului şi care realităţii comensurabile? Unde mişcarea vieţii e mai adâncă şi, dacă istoria e sinteză epică, în care dintre ele stau faptele mai drepte şi mai adevărate? Care dintre cele două relatări e mai bogată în observaţie atentă şi conţine o mai profundă experienţă morală? Unde sfârşeşte relatarea ştiinţifică şi unde începe fabulosul literaturii?

NEOFITA sau Neofiica?

NEOMILA Neomila Năstăsescu (Ct.).

NICU Mateescu este uneori strigat de prieteni *Nice!* (Se scrie Nietzsche!)

NORA lui Ibsen şi nepoata lui Brahms.

NORY „Linei îi venise ideea că poate unul din cei doi gemeni ar putea lua în căsătorie pe Sia. Doctorul, mai ştii!, îi luase poate dinadins sub protecţia lui. Totul părea a merge bine. Buna Lina se înşela, în orice caz, asupra unui punct; zicea: „Unul din băieţii ăştia“, însă ei erau inseparabili în orice fel. În adevăr, nu erau numai gemeni, erau

chiar, caz mai rar, doi prunci aderenţi, astfel conformaţi, că separarea lor fusese lesne de operat. Păstraseră încă o comunitate de funcţionare morală şi chiar fizică. De o asemănare perfectă, pronunţau cuvintele laolaltă, aveau gesturi simultane şi idei similare. Uimitori atunci când erau la un loc, de-i întâlneai separat, gândurile şi reacţiile lor erau comune chiar fără înţelegere. Sau te găseai în faţa unei duble eprubete, în care circula acelaşi lichid toxic, sau ţineai unul din cei doi poli ai unui aceluiaşi fir. Nory spunea că degeaba ocărăşte pe câte unul, unde îl vede, simte că jumătatea i-a scăpat, şi lui Mini i se părea, când unul îi sta în faţă, că celălalt o pândeşte dinapoi. Îi era frică de ei.“ (H. Papadat-Bengescu: *Concert din muzică de Bach*)

Asemenea gemenilor Halippa sunt şi Mario Suk, originar din Mozambic, şi Mario Puck, născut în Danemarca: „Grecoaica se simţea fericită în compania lor, apreciind la unul spiritul viu, spontan, firea optimistă, sinceritatea şi cultura, iar la celălalt cultura, sinceritatea, firea optimistă, spiritul viu, spontan. Erau admirabili: unul era mai gras decât celălalt, care, la rândul său, era ceva mai gras decât primul. O adevărată plăcere să discuţi cu ei, să pălăvrăgeşti cu ei. Mario Suk remarca la un moment dat un vapor care deşira pe cer, ca într-un tablou de Turner, o panglică neagră de fum; Mario Puck remarca şi el, în acelaşi moment, un vapor care scotea fum, deşi vasul era o corabie cu pânze, semăna într-adevăr cu Turner, cu toate că mai curând amintea de un pictor olandez pe care-l cunoscuse la Hamburg…“ (Elvis Leversohn: *Datorii reciproce*)

Dublurile şi dubleţii se multiplică pe măsură ce înaintăm în veac, alcătuind treptat plutoane şi companii. Ne place să credem că diferenţele specifice ale indivizilor sunt neînsemnate faţă de fondul standard al fiinţelor care mănâncă, visează, călătoresc, muncesc şi iubesc exasperant de

asemănător. Este poate o reacţie firească la excesul de accentuare a personalităţii, la mulţimea de excepţii de care sunt pline enciclopediile şi cataloagele lumii. Nu mai suntem dispuşi să recunoaştem caractere memorabile decât câtorva indivizi. La urma urmei, ce diferenţă e între gemenii Cofetaru, orfani de ambii părinţi (din romanul *Nesfârşitele primejdii*), ca şi între cei doi fraţi Andone?

Când se prăbuşeşte un avion sau deraiază un tren în Canada, iar ziarele anunţă că s-au prăpădit 75 de persoane, putem fi siguri că, de fapt, au pierit doar 37 de oameni cu dublurile lor şi, probabil, numai unul n-avea soţ… Deşi nu este exclus ca printre dispăruţi să fi fost trei gemeni, ca cifra să devină explicabilă…

NUCA „Vai, dragă, Goethe e măiastru în *Wilhelm Meister*, dar absolut divin în *Divan*…“, spuse Nuca Prejbeanu.

NUMA Numai o dată, numai o dată şi Numa Pompilius.

NUMITOR Comun.

O

OANA Ceea ce rezultă când vorbeşti sau cânţi aplecat asupra unui frumos vas de lut.

OBERON Într-un catalog complet de nume întâlnim *dubleţi* silabici ca: Zarzaran, Lilionescu, Papahagi, Gogonescu, Coconea, Turturică, Duduleanu, Guguianu, Săsărman, Didilescu, Păpădie, Bobocea, Veveriţeanu, Ţuţuianu; *negaţi* ca: Negrescu, Nedelcu, Negoiţescu, Nekrasov, Neştianu, Nedioglu, Nemescu; *etnici*: Slăvescu, Romanescu, Rusescu, Parizianu, Greceanu, Turcescu; *tehnici*: Motorcea, Maşinica, Zugrăvescu, Belciugăţeanu, Sifonescu, Perişoreanu; *telefonici* şi *telegrafici*: Telemescu, Tevescu, Telemac, Teleoacă, Telescopos; *cifrici*: Una, Doicescu, Treistaru, Trichici, Tribaru, Patrulius, Patraulea, Pătrăţel, Cincinat, Sextil, Şeptaru, Optică, Nonica, Deciu, Zecişan, Suter, Centirescu; *geografici*: Râureanu, Golfini, Delta, Izvoreanu, Insularu, Cătuneanu, Raionescu, Lăceanu, Podişu, Munteanu, Confluentu, Câmpeanu; precum şi o categorie de *compuşi* de diverse nuanţe: Progreseanu, Protopopescu, Prosper, Procopie, Predoleanu, Posteucă, Postmantir, Postolea, Predan, Cândescu, Câteanu, Minuslescu…

OMU Persoană onorabilă în societatea lui Camil Petrescu. În cimitirul Cărămidarii Vechi am aflat un cavou cu firma *Familia Omul*.

ONDINE Una dintre surorile Precup, cea vârstnică, avusese în tinereţe un oreion formidabil, după care îşi descoperise o chemare certă pentru gazetărie. Dar părinţii, oameni practici, văzând-o slăbită, o trimiseseră la o şcoală de stenodactilografie şi nu se poate nega că

profesiunea îi fusese pe măsură: ajunsese dactilografă şefă la U.C.B., ţinând timp de mulţi ani corespondenţa societăţii cu o mulţime de firme de pe cele cinci continente, în trei limbi europene şi în arabă, ultima cunoscută din familie.

După pensionare, vocaţia înăbuşită a izbucnit cu o putere incredibilă, dar nici un ziar n-avea trebuinţă de serviciile ei. A hotărât să aştepte. Aşteptarea i-a precizat specialitatea: scrisese mult la maşină, n-avea să mai scrie; ascultase mult reportajele televiziunii – în reportaj urma să persevereze. Lucrurile par simple; fireşte, nu tocmai aşa s-au desfăşurat, procesul trebuie să fi fost mai complicat. Şi mai dramatic.

Fapt e că, acum, doamna Precup cea vârstnică e un desăvârşit comentator al tuturor acţiunilor ei. Trebăluieşte prin casă şi relatează neîncetat, unui auditoriu nevăzut, tot ce întreprinde: „Am să şterg frumuşel praful de pe vechea pendulă, mă urc pe scaun, aşa, bietul tata se ocupa de operaţia asta, când încă mai trăia, ce mult praf s-a adunat, şi cât să fi intrat înăuntru? Mecanismele lui ar lua-o razna dacă nu le-ar modera praful, totul e calculat, cred că şi dacă ar cădea în căldarea de dedesubt pârghiile şi rotiţele lui ar funcţiona la fel de corect, ce treabă făceau ceasornicarii înainte de război!… Cercetez acum lenjeria, care, stivuită prea multă vreme, poate prinde un miros de *închis*, ca să nu mai vorbesc despre rugina rufelor, ciupercă afurisită… Trebuie să vină soră-mea, are precis veşti de la romancierul de sus şi, cum tot e pe drum, va duce gunoiul jos… Acum perdeaua, după care mă voi odihni o clipită, înainte de-a pune puţină ordine în bibelourile etajerei… Mazărea s-a înmuiat, ia să-ţi pun eu puţină apică, să nu faci spumişoară când te trece năduful…“

Soră-sa nu suportă familiarismele în presă, preferă relatările de la televizor şi, deschizând aparatul de îndată ce intră pe uşă, nu ştie ce suferinţă îi produce soră-sii, comentatoarea, care

se retrage pe balcon şi plânge tăcut, goală de speranţe.

— Ce e cu tine? Iar migrenă? o întreabă îngrijorată doamna Precup cea tânără.

— Asta e ora când îmi dă migrena un pusi, doar ştii bine, ce mai întrebi? îi răspunde abătută soru-sa…

ONORIU Contrar aparenţelor, clanţa, închizătorul de geamuri, uşa, fereastra nu sunt doar nişte obiecte şi mecanisme simple, nişte pârghii şi scuturi, cum le-a numit un poet, fost maestru de balet. Oricât de prozaice se arată ochiului profan, ele realizează mai mult decât deschiderea şi închiderea, prin apăsare şi împingere. Ele sunt în stare (tratate desigur cu competenţă) să exprime limpede stări sufleteşti, emoţii, mari revărsări şi puternice curente sentimentale.

O uşă bine trântită, o fereastră utilizată în aşa fel încât prin cadrul ei să zboare un ghiveci de flori, apa dintr-o cană smucită, un scaun sau, pe rând, timp de două zile, cărţile bibliotecii – se dovedesc tot atâtea puncte de foc pe scara Fahrenheit a mâniei şi pe portativul gingaş al sentimentelor urgente şi neprevăzute.

Nu mă gândesc să-i sparg cuiva în cap întinsa planşetă a uşii de stejar, nici să-i răsucesc unui amic pisălog, în burta lui cam rotundă, clanţa nichelată şi bine strânsă. Mă gândesc, în schimb, la utilizarea mai raţională a gamei de afecte ce le sunt proprii, cu grija ca nici clanţa, nici uşa sau fereastra să nu sufere vreo vătămare, prelungind astfel funcţia lor până la adânci ruginiri şi demolări.

Dacă uşa de la intrarea în bloc se poate trânti în aşa fel încât tot blocul să se clatine în jurul celor 5 grade prin care un cutremur de pământ se cheamă cutremur şi nu melancolică legănare, atunci cel care lucrează cu sentimente delicate şi gânduri nobile poate să o bubuie zdravăn, sănătos, cu

entuziasm şi irevocabil, conferind bubuiturii semnificaţii ample, echivalente cu poemele, cu pagini lungi de confesiuni intime sau şoapte amoroase cu ricoşeuri.

Dar gestica măruntă, aplicată mângâios obiectelor din casă? Câte poate spune! Prietenul meu Onoriu, persoană extrem de plăcută, mă vizitează uneori şi-mi lasă în apartament mişcătoare semne de dragoste şi participare. Ieri, de pildă, în cuvinte simple, a strâns sub tălpi covorul, mi-a spart lampadarul cu picior şi cristalul de pe noptieră, mi-a întors până la strangulare butoanele radioului, până ce toate posturile pe care le prindea s-au amestecat într-un sublim cor de înfrăţire universală – şi toate astea spre a-mi arăta că e alături de mine în marea încercare de-a obţine permis de conducere auto.

Imense rezerve interne zac în fiece obiect. Iată scrumiera, căreia o învârtire rapidă îi poate imprima un zbor teribil în lampa plafonului, pentru ca martorii să înţeleagă din scurtcircuitul feeric, în cioburi, cât de decis eşti să laşi directoratul Operei, unde fuseseşi confundat cu un servitor; iată aspiratorul de praf, care, înfipt cu ventuza în ceafa unui plăcut interlocutor, poate să-l convingă că ai pentru opiniile lui zburdălnicind prin ziare numai gânduri bune cu complimente; iată suavul gunoi din făraş, care prin aruncare radială poate să însemne participarea ta la activitatea străzii; iată furculiţa, cu ajutorul căreia, înţepând discret cauciucurile maşinilor, poţi reţine pe strada ta pe toţi cei ce staţionează prea puţin printre teii şi realizările demne de admirat în acest pitoresc cartier; iată, în sfârşit, mitraliera de plastic, jucărie muzicală cu care poţi înviora, prin păcănituri foarte matinale sau după închiderea programului TV, spiritul înclinat către frumos al vecinilor, pasiunea lor pentru lecturile adânci.

Intenţia aleasă şi efectul percutant se mariază minunat în toate aceste utilizări inedite. Se cere

însă ceva imaginaţie. Se cere puţină psihologie. Se cere, îndeosebi, dragoste de semeni. Puse în situaţii noi, clanţa, aspiratorul, papucii de casă, jucăriile copiilor, mătura sau grătarul de fripturi au posibilitatea de-a traduce ideal toate gândurile subtile care îţi trec prin cap, astfel ca lumea să zbârnâie, să ţiuie, să exulte – pe măsura urechilor şi sensibilităţii unor înfometaţi de nou şi senzaţional.

OTTO În timpul somnului visez destul de rar, şi aceasta mai puţin din pricină că toate visele mele se consumă în stare de veghe, în plină zi, cât mai cu seamă pentru că mă culc întotdeauna foarte târziu, frânt de oboseală, cu o mare nerăbdare de a traversa cât mai repede tunelul conştiinţei. Nu-i exclus să visez şi eu ca toţi ceilalţi, numai că, pervertit de idei structuraliste, având prejudecata unităţilor de timp şi spaţiu, de rotunjimi stilistice, nu-mi dau seama de asta, fiindcă nu îngădui somnului întreruperi şi pauze, când veghea mi-ar spune că, totuşi, mai înainte cu o clipită am visat, dându-mi răgazul să recompun nu ştiu ce bazaconii de care nu mă fac cu nimic răspunzător. E ca povestea cu creanga copacului: nu ştii dacă mai este vie decât după ce ai retezat-o de la încheietură.

Contrar părerii multora, visul din timpul nopţii este mai semnificativ şi mai fidel faţă de realitate decât cel din starea de veghe, literaturizant, netezit cu mistria învăţăturilor experienţei interesate, impaciente: e mai precaut în proiecţia dorinţelor, mai sobru în expresie, mai economic, şi sincer până la impudoare. Un spirit luminat, departe de a se înfricoşa de apariţiile dezlânate, uneori absurde ale nopţii, desprinde repede esenţialul din pelicula de nerozii ce i s-a derulat pe sub pleoape, descoperind lesne cauzele fiziologice şi psihice care au generat alegoria. Visezi o expediţie dincolo de cercul polar: însemnează că ai uitat fereastra

deschisă sau ai abuzat de duşurile buletinelor meteorologice neconfirmate de bolta cerească.

Cu ochii deschişi baţi câmpii, visezi cine ştie ce onoruri, un câştig la loterie, un voiaj la Paris şi o escaladă a Pietrei Craiului. Totul e fantastic pur, din moment ce meritele tale în muncă sunt destul de neînsemnate, bilet de loto nu ţi-ai mai cumpărat de câteva luni, iar din casă nu poţi ieşi, reţinut de o sută de autori care te-au zidit în mortarul mănăstirii ca pe soaţa meşterului Manole. Spre deosebire de visul nocturn, adânc prăpăstios şi deci prevenitor, visul cu ochii deschişi pare realizabil aievea, ideea lui nu-ţi părăseşte prea uşor mintea, fiind o creaţie a ta, împovărătoare, la care ţii cu fanatism, pentru care eşti în stare să întreprinzi acţiuni nesăbuite, pe nemăsura ta. Visul din timpul nopţii, bazaconicul, nu are nimic evaziv şi o cercetare sumară a ţesăturii lui îţi descoperă pe dată elementele din care s-a alcătuit: fiecare obiect şi fiecare întâmplare pot fi lesne identificate în inventarul vieţii tale cotidiene – un câine negru nu e altul decât prietenul care te vorbeşte de rău, o floare ce te roagă să-i cruţi petalele nu poate să fie decât vărul Stan, care ţi-a gripat magnetofonul şi te ocoleşte sistematic, o pasăre care plânge – nevasta, care înainte de culcare ţi-a cerut bani pentru o fantezie pepit. În fond, caracterul fabulos al visului din somn nu e decât un semnal de necesitate şi urgenţă, şi numai proştii se lasă impresionaţi de abundenţa epică, de retorismul relatării. Apariţia în vis a căpcăunului nu face decât să te invite la căutarea unui remediu – să zicem invitarea la un duel deschis, bărbătesc, a prietenului care ţi-a interpretat răuvoitor un demers sau un salut.

Subţirimea şi gratuitatea visului cu ochii deschişi trădează ambiţii care te fură, pentru care eşti capabil de fapte reprobabile, nu rareori neruşinate. Irealitatea lui este indiscutabilă, de vreme ce urmărirea ideii fără acoperire te chinuie ani în şir, scoţându-te în cele din urmă din

categoria oamenilor serioşi. Visul treaz prelungit conduce pe unii la realizări certe, la bucurii intense, dar pe alţii la Mărcuţa – ţi-o poate confirma şi portarul stabilimentului…

Noaptea trecută, o furtună cu descărcări electrice mi-a întrerupt somnul de mai multe ori. M-am dumirit repede că visasem copios şi că toate cele visate comentaseră iscusit realitatea. Se făcea că peste mine se prăbuşise o catedrală, că apele unui râu ce cântase armonios se transformaseră într-un drum pavat cu piatră ascuţită, iar eu trebuia să ajung într-un sat liniştit, liniştit… Din umbră, din boschete mă urmăreau cu suliţe şi arcuri Mozart şi Wagner, Berlioz şi Debussy, furioşi, vindicativi, de neîmpăcat. Pe un portativ uriaş, gravat pe parapetul vioriu al unui munte, era scrisă o muzică de o frumuseţe nemaiîntâlnită, dar cineva arunca pe scrisul aurit confeti şi pastă de dinţi, înecându-l pentru totdeauna.

Când m-am trezit, totul mi-a devenit de înţeles: ascultasem în seara dinainte, la picup şi magnetofon, câteva lucrări preferate; aparatele, prost întreţinute de un meşter de duzină, păcăniseră, bubuiseră, îmi oferiseră un buchet de bucate râncede, cu conversaţii de-o rară trivialitate, jignitoare până-n măduvă… Nici o abatere de la raportul firesc dintre cauză şi efect. Mi-am zis: visul, mai exact şi mai realist, nu m-a iertat şi mi-a oferit hiperbola din care să trag învăţăminte, în primul rând, să nu neglijez lucrurile mărunte: picupul trebuie urgent reparat.

Visul de noapte, spre deosebire de cel cu ochii treji şi ambiţiile eruptive, nu îngăduie amânări.

OŢU Dintre comparaţiile colonelului Andone: „Ca o pajişte cu flori răscolită de şenilele blindatelor, ca un cer de mai sprijinit pe coloanele proiectoarelor, ca o bălaie mioriţă de campanie…“

OVIDIU, „cel căruia i s-a îmbolnăvit funcţia“, cum îl numesc cunoscuţii, parafrazând propriile lui spuse, mi-a devenit corespondent încă de acum două decenii.

Cu titlu de curiozitate, ofer cititorului textul integral al uneia dintre scrisorile primite zilele acestea de la el. Este adresată poetului Ovidiu Naso, al cărui nume îl poartă cu cinste:

DESPRE POEZIE ŞI ADEVĂR

Îţi deplâng soarta tristă, iubite poet al inimii mele, şi, dintre toate neajunsurile de care te simţi lovit, cea care mă doare cel mai mult este, nici vorbă, suferinţa pricinuită de frigul neîndurător. Te văd zgribulit în odaia rece, frecându-ţi mâinile îngheţate, privind îngrozit prin fereastră salcâmii clătinaţi până-n pământ de crivăţul dinspre mare. Îţi citesc pe chip consternarea acelei clipe când, ieşind pe prispă să iei chiupul cu vin dobrogean, cu nimic mai prejos celui al podgoriilor de la Orvieto, ai aflat în pântecul lui lichidul pietrificat de ger, bun doar spre a-l sparge cu securea… Nu tăgăduiesc că ai cunoscut amiezi întunecate, geruri încrâncenate, cu atât mai vitrege cu cât clima spaţiului în care ai văzut lumina zilei e dulce şi mângâietoare.

Dar zile ca acelea sunt puţine în calendarul tomitan şi, pentru mine, mereu anchilozat de spondiloze şi nevralgii, coasta mării îmi apare, dimpotrivă, un imperiu solar dintre cele mai dorite. Că nu e doar o impresie a oaselor mele o dovedesc graficele meteorologice comparate: aproape tot timpul iernii buletinele Institutului aeronautic italian, urmărite zilnic după scandalosul *giornale radio*, prezintă cifrele termice ale Peninsulei aproape identice cu ale Dobrogei noastre, de unde rezultă că, nefamiliarizat cu statisticile, generalizezi abuziv excepţia. Argumentul tău ar fi fost mai convingător dacă te refereai la lipsa căldurii prieteniei printre barbari, cu toate că şi în

această privinţă se pot face unele corectări. În descrierea localnicilor şi a condiţiilor de locuit cred că a pătruns, de asemenea, un strop de subiectivism, deductibil chiar şi numai din faptul că ai rezistat exilului opt ani, putând scrie în acest răstimp două cărţi minunate (cărora confraţii mei cei mai harnici nu le pot da de capăt într-un număr triplu de ani), precum şi alte câteva opuscule. Spre a rotunji aceste lucrări nu se poate să nu fi avut măcar o masă de brad, unelte de scris, cel puţin două mese calde zilnic, ca să nu mai pun la socoteală vinul cu care erai obişnuit, focul pe care-l evoci, târguielile cu gazdele. Ce pretenţii de trai mai înlesnit aveai tu, vinovat faţă de Augustus, cum recunoşti deschis în cartea a II-a a *Tristelor*?

Departe de mine de a nu crede că ai fost pedepsit peste măsură de aspru faţă de fapte: lectura admirabilei tale *Ars amandi* nu-mi scoate înainte nici o vină care să merite mai mult decât o mustrare. Să fi existat în biografia ta penală şi alte păcate, cum insinuează unii, şi pare să admiţi tu însuţi undeva? Oricum, e foarte straniu că slujbaşii luminatului drept roman, după care ai fost judecat, n-au lăsat nici o scriptă lămuritoare, că nici unul din mulţii comentatori ai evenimentelor vremii n-a lăsat posterităţii o cronică a cazului Ovidiu, în realitate atât de dramatic, de controversat şi de neliniştitor. Dar îndrăznesc să mă întreb: cum puteau scriptele să definească, în stilul lor registrativ, o culpă pe care tu însuţi, împricinat pornit pe explicaţii şi lamentări, pe cereri repetate de iertăciune, nici nu încerci s-o schiţezi? Chiar faimosul vostru corpus de legi să fi căzut oare în confuzii, neprecizie şi echivoc, când intervenea mânia unui cezar, fie el Augustus, aşa cum s-a întâmplat mai târziu în periferia imperiului, pe care ai avut neşansa s-o cunoşti?

De vreme ce între judecător şi condamnatul care erai s-au stabilit bune raporturi de predare şi primire, cu alte cuvinte sub aspectul formal de

procedură totul a fost în regulă, ţie nerămânându-ţi decât calea apelului de graţiere, sunt ispitit să bănuiesc că între părţi au avut loc scurtcircuite mult mai subtile, mai compromiţătoare pentru toţi, atât de compromiţătoare încât şi rememorarea lor a devenit indezirabilă. Dacă aţi convenit să treceţi totul sub tăcere, ce rost mai aveau aluziile tulburătoare, revenirile? Alături de tine (indică raţionamentul bunului-simţ), trebuie să fi fost vinovat şi cel care te-a exilat, numai că, dintre voi doi, unul avea în mână forţa, iar celălalt pana, şi pana era a unui poet, şi nu a unui gazetar. Nenorocul tău, bătrâne; dacă trăiai cu două milenii mai târziu, ai fi putut face mărturisiri senzaţionale unui reporter american, ai fi şantajat frumuşel pe Augustus, iar Congresul, cu experienţa scandalurilor în serie, ar fi numit o comisie senatorială de anchetă… Chestia se lumina…

Oricum, descoperit şi îndepărtat de la canalele de informare ale opiniei publice, aruncat într-un orăşel uitat de Dumnezeu, nu trebuia să te renegi, n-aveai dreptul. Acceptaseşi împărţirea rolurilor: Augustus să joace partea celui care refuză să mai stea de vorbă („…asta fu, să dăm totul uitării, să-l îndepărtăm pe cel dispus să pălăvrăgească, plânsetele lui ulterioare devenind de la sine poezie!“), iar tu să joci eternul rol al nedreptăţitului, foarte fertilă materie pentru cărţi convingătoare („cu cât plânsul e mai puţin motivat, cu atât produce imagini mai poetice!“).

Vinovatul de la Roma şi-a ţinut înţelegerea, mai ales că treburile lui erau multe şi… importante, acaparatoare: nu te-a rechemat. Consecvent cu legea şi firea lui! Vinovatul care erai, dispunând de timp berechet, dar râcâit de gheara invidiei că alţii se bucură de favoruri acasă, ai rupt tăcerea şi convenţia şi ai umplut lumea cu văicăreli. Fire slabă, muieratică… Cui nu te-ai plâns?

Ai ajuns până acolo încât să uiţi că te declaraseşi sincer în culpă, şi ai început să

învinuieşti, simplificând până la parodie, ca un mediocru autor de revistă bulevardieră, marile opere ale înaintaşilor în care subiect era dragostea. Scrii undeva: „Ce vezi în Iliada? Că pentru-o adulteră, bărbatul şi amantul se luptă între ei…“ Şi, mai departe: „Ce este Odiseea? Bărbatul nu-i acasă, şi-n lipsa lui femeia peţită de bărbaţi!“… Condeiul tău mai înainte nobil, producător de mari, inefabile frumuseţi lunecă uşuratic pe toboganul zbenguielilor veninoase şi chiar al defăimării, trăgând pe caldarâmul murdar tragedii cumplite, pentru ca, într-un mediu josnic, istoria lor gravă să se transforme în comedii şi scenete de baracă. Nimic mai urât decât să subţiezi până la caricatură sublimul, ca să gâdili proştii şi să râdă cu gura până la urechi! Să admitem, în ciuda probelor, că toate descrierile tale corespundeau realităţii şi că sufereai îngrozitor: nici moartea nu te îndreptăţea să fii atât de vulgar.

Şi, dacă evitând să explici ce nu trebuia explicat, dacă regreţi (diversionist) că în loc să fi tratat amorul într-o viziune nouă, ar fi fost preferabil „să fi cântat mai bine în versurile mele, din nou războiul Troiei surpate de dardani! Să fi cântat pe fraţii ce s-au ucis la Teba, războiul celor şapte şi cele şapte porţi…“, purtarea ta mă sileşte a crede că inovatorul, descoperitorul de tulburătoare experienţe, îndrăzneţul explorator de mirifice universuri poetice nu-şi asumase toate răspunderile artistice pe care i le atribuisem. Tristă, penibilă abjurare. Îţi spun sincer, Ovide, că după asemenea decepţie n-aş fi suprins să aflu într-o zi că nu tu ai scris magnificul poem al *Metamorfozelor*, de care nu te-ai arătat demn în ultimii ani ai vieţii, că un oarecare Pafnutius…

O tristeţe întrucâtva asemănătoare mi-a produs-o dezicerea de sine a compatriotului tău Silvio Pellico, atât de înflăcărat înainte de încarcerarea lui la Spielberg, şi atât de conformist şi depersonalizat după ispăşirea pedepsei. Dar se

compară privaţiunile şi umilinţele prin care aţi trecut? Tu aveai măcar consolarea că eşti exilat de un împărat, de împăratul tău cu care stabiliseşi chiar o înţelegere eliptică de motiv; el, bietul, era o victimă a tamburilor-majori austrieci, duşmani declaraţi ai libertăţii Italiei, iar în privinţa asprimii regimului de detenţie, ce să mai vorbim… Tu aveai marea la picioare, soarele mediteranean în creştetul capului, livezile de caişi şi piersici îţi ofereau parfumul şi aromele familiare. Era suficient să-ţi aşezi urechea pe plaja însorită ca să auzi respiraţia pământului natal, plină de arome, şoptită de zbaterea melodioasă a valurilor.

Nu mă îndoiesc că, împins în marginea măreţului imperiu, încercai adesea senzaţia greţoasă că te afli pe o coastă alunecoasă şi nesigură, sub care stă deschisă prăpastia, acea senzaţie pe care noi o avem atunci când avionul, pierzând treptat înălţime, se pregăteşte de aterizare. Nu erai însă dintre cei ce nu ştiau nimic despre lunecuşuri, te puteai obişnui şi cu acesta. Lumea ce te privea era plină de farmec şi tu, poet exotic, ar fi trebuit să te arăţi încântat descoperind spaţii baroce, forme insolite încărcate de culoare şi de parfumuri tari. Dacă nu te simţeai apt pentru a cânta trecutul (aici se stinsese o civilizaţie, câţiva mari eroi îşi sfârşiseră zilele aici), măcar puteai privi mai entuziast viitorul, doar gustaseşi chemarea avangardei. Dacă ai fi învăţat într-adevăr limba localnicilor, cum pretinzi a fi făcut, unde sunt scrisorile conţinând mostre ale lexicului şi regulilor, unde versurile turnate în acea limbă? Îmi este teamă că n-ai trimis nimănui vreodată scrisori în limba geto-dacilor, pentru simplul motiv că îţi fusese indiferentă acea limbă. Roma era plină de colecţionari care să păstreze acele rare documente, în metropolă s-ar fi aflat printre prizonieri destui traducători. Ca să nu spun că aplecarea asupra limbii a unui poet de faima ta ar fi creat senzaţie,

Augustus însuşi ţi-ar fi încredinţat unele sarcini de cercetare, chemându-te grabnic să le susţii…

M-ai nedumerit profund, poete, m-ai clătinat în sentimentele pe care ţi le nutream.

Dar ar fi prea de tot ca, după ce Augustus te-a exilat o dată, să mai vin şi eu să te condamn… Ce e permis Cezarului… Mi-am chinuit mintea să-ţi găsesc circumstanţe atenuante şi, tot căutând, gândul m-a dus la ceea ce pare a se apropia cel mai mult de adevăr. Se ştie că orice operă mare creşte pe solul zbuciumat al unei biografii neobişnuite, din care îşi trage puternic sevele şi de la care împrumută accentele şi mişcările lăuntrice grave, sublime. La Roma erai preţuit şi adulat, cele mai mângâietoare favoruri îţi erau destinate. Asta trebuie să-ţi fi adus gelozia lui Augustus, nepericuloasă dar stânjenitoare pentru un om delicat. Era o epocă în care ideea depăşirii ordinii stabilite printr-o alta, superioară, circula pretutindeni, reacţie probabil la expansiunea forţei şi teritoriului, la vanitatea măreţiei puterii temporare. Cum te simţeai într-un moment critic al inspiraţiei (gloria artistică aduce unora sterilitatea), ai căutat o ieşire convenabilă pentru toţi.

Atunci, te-ai hotărât să pleci într-o lungă călătorie de studiu, dând totodată de înţeles că imperiul tău nepământean n-are limite, e indivizibil cu puterea imperială. Ai făcut-o în înţelegere cu Augustus, cerându-i o delegaţie de documentare, cum din vechime se obişnuieşte. Împăratul nu te-a exilat, nu ţi-a dat delegare, ci relegare, ceea ce, în fond, nu schimbă lucrurile: documentul era indispensabil, fiind vorba de zonă de frontieră. Puţin vânt aspru, o iarnă probabil mai răcoroasă, bătaia de cap a instalării la Tomis ţi-au produs unele dezagremente, foarte bine-venite pentru înfiripareа unei idei geniale: un *Epistolar*. Ai scris, înfăţişând ţara ficţiunii în culori tari, de pictor confruntat cu dezlănţuirile firii. Ai prefigurat romantismul cu veacuri şi veacuri

înainte, dacă romantismul însemnează evadare din contingent, exotism, sentiment acut al naturii, damnare, eliberare de tradiţie şi plonjeu în fabulos. Ai făcut exact ceea ce îţi dorea inima, dând un exemplu de ieşire glorioasă din istorie, inaugurând o istorie. Augustus, cu geloziile lui mărunte, şi-a văzut liniştit de treburi, le-a terminat în următorii ani, s-a dus acolo unde toţi ne ducem, în vreme ce tu ai răscolit însuşi timpul. Mesajul lui însoţit de surle şi trâmbiţe e meschin faţă de cuvântul tău tânguitor, şoptit printre lucruri adevărate. El era învingătorul erei lui, bravo! Tu eşti învingătorul vecilor de veci!

Povesteşte-i unui amic înfăptuirile lui Augustus. Va fremăta de ambiţii şi, de va persevera, va reuşi să-şi cumpere automobil şi, poate, o căsuţă la ţară. Citeşte-i două versuri de-ale tale, şi sufletul îi va îngheţa, plânsul miraculos îi va înmuia obrazul. Dacă e om prost, va spune că la Roma era călduţ şi răsfăţul semenilor nu trebuia dispreţuit. Dacă, dimpotrivă, e un înţelept, va lăuda călătoria şi riscurile poetului, care trebuia să-şi ducă la împlinire destinul, şi va spune că, în timp ce automobilul şi vila rustică ruginesc şi se dărapănă în câţiva zeci de ani, plânsul adevărat se lasă moştenire unor lungi generaţii, înălţându-le, sfinţindu-le.

Ai făcut ce trebuia să faci, Poete, lăsând administratorului Roma ta iubită, urmându-ţi steaua – şi dacă ai plătit scump cutezanţa ta, asta ţi-era scris… Dacă nu procedai astfel, mai auzeam noi de epoca lui Augustus? Salve.

P

PACIFIC sau
PE URMELE LUI BARDEM

(II)

M-am dumirit, de la primele pagini ale jurnalului, ce era cu simandicoasa comisie sosită la peronul palatului din piaţa St. Quartet. Caietul domnului Frenk amintea despre acea comisie la fiecare două pagini, ca despre rivalul lui cel mai periculos – îi distrusese idealul şi-i pricinuia vii îngrijorări pentru viitorul operei începute de el.

Comisia, unul dintre numeroasele organisme americane ce cutreierau Europa de Vest sleită de război, apăruse în oraş curând după stingerea conflagraţiei mondiale. Se interesase la început de trecutul aşezării, dar curând îşi extinsese investigaţiile la starea în care se găseau industriile şi comerţul după încercările dureroase pe care le suferiseră, insistase să afle ce populaţie aptă de lucru se află aici, ce resurse naturale pot fi exploatate de marile societăţi, care e starea căilor de comunicaţie, cât produce agricultura din împrejurimi şi ce venituri pe cap de locuitor se obţinuseră în ultimii zece ani. Tot sondând terenul, comisia aflase că cineva (era vorba de Frenk Quartet) întocmise cu ani în urmă unele situaţii interesante şi, mergând pe firul mărturiilor, ajunsese să afle pivniţa în care registrele şi cererile încopciate fuseseră stivuite şi îngropate. Frenk se opusese ca arhiva să fie înstrăinată, dar comisia obţinuse încuviinţarea primăriei şi autorizaţia poliţiei federale de a intra în posesia ei. Dosarele fuseseră ridicate cu forţa.

În jurnal, şicanele şi îngrijorarea sunt urmărite destul de detaliat, umplând o mulţime de pagini:

„Zi zbuciumată. Întreaga dimineaţă mi-am petrecut-o în cabinetul secţiei a III-a a Biroului de

investigaţii, în faţa judecătorului Krause şi a opt sau zece experţi. M-au chestionat până la epuizare privitor la felul în care am devenit «colecţionar de cereri». Cine mi-a furnizat ideea (vreo carte sau o persoană?), dacă m-au interesat în mod deosebit politica, statistica şi sociologia, cum mi-am organizat activitatea, în ce fel am început-o şi ce-mi propusesem să întreprind în viitorii ani.

Au zâmbit neîncrezători când au aflat că ideea îmi aparţine în exclusivitate şi că mi-a venit spontan, ca o zguduitoare revelaţie divină, în timpul unei messe la biserică, atunci când îmi ajunsese la ureche cererea unei femei sărmane de-a obţine de la Dumnezeu o doză de calomel, pe care, din lipsă de bani, n-avea cum să şi-o procure… M-au interogat ca pe un răufăcător: dacă am mai continuat ulterior să primesc cereri, care e numărul total de cereri etc. La despărţire, am fost sfătuit să pun capăt pentru totdeauna unei asemenea îndeletniciri, de care, în noile condiţiuni, n-au voie să se ocupe decât comisii specializate (şi aici s-au indicat din ochi între ei). Mi-am dat cuvântul de onoare că niciodată nu voi mai fi receptiv la nici un solicitant. Înainte de-a ieşi din cabinet, unul dintre membrii comisiei m-a rugat să-i înlesnesc vizita în laboratorul nostru de proiectare a costumelor bărbăteşti.

— Să iau rugămintea dumneavoastră drept o cerere? i-am spus zâmbind.

— Luaţi-o cum vreţi. Important e să-mi aleg un costum unicat. Nu pot suferi să port o haină de duzină, chiar dacă celelalte s-au vândut în Australia sau Irlanda…

— Eu consider rugămintea dumneavoastră o cerere şi ca atare vă refuz categoric.

I-am servit-o după cum merita. Ca să mă răzbun încă o dată pentru chinul la care mă supuseseră, în stradă am miluit un cerşetor.“

La altă pagină:

„M-au convocat din nou, constrângându-mă să dau o declaraţie, ca răspuns la întrebarea: «Ce idealuri creştineşti a urmărit colecţionarul de cereri?» Am scris negru pe alb: «Timp de secole, oamenii au dorit şi au cerut lucruri ce nu puteau fi niciodată obţinute. Erau, de altfel, conştienţi de aceasta. Am încercat ca, înscriind corect cererile, ca şi cum ele puteau fi rezolvate, să introduc – lucru nemaiîntreprins până atunci – oarecare ordine în acest domeniu.»

După-amiază am semnat câteva scrisori către furnizorii de stofă din Anglia şi am privit cerul foarte senin al înserării. Elva mi-a cerut îngăduinţa să plece în Elveţia, la schi.“

Mai departe:

„*Allgemeine Zeitung* mă consideră un Messia. Fotografia mea e încadrată de câteva coloane de text, în care, pe lângă biografia sumară, mi se comentează declaraţia, citându-se abundent din Platon, Morus, Kierkegaard şi Bakunin. O întrebare a semnatarului, în încheiere, m-a pus pe gânduri: «Când vor putea fi date publicităţii registrele de cereri Quartet?»

Am coborât în pivniţă, am revăzut arhiva (care e în bună stare) şi am mai adăugat un lacăt la uşă. Nu voi da nimănui nimic, oricâte cereri mi se vor face în acest sens.“

Apoi:

„La cinci dimineaţa, doi indivizi m-au trezit din somn, cerându-mi să le încredinţez registrele. Le-am spus, privindu-i în ochi, că întreaga arhivă a dispărut şi că eu însumi aş fi bucuros să ştiu unde se află. M-au crezut. Seara m-au vizitat din nou, proferând ameninţări precum că, dacă nu le voi comunica documentele, firma mea are să fie boicotată. Cineva care cunoaşte lucrurile (poate chiar fiul meu) a săvârşit, desigur, indiscreţia.“

La altă pagină:

„M-am plâns poliţiei. Mi s-a explicat că n-am ce face altceva decât să ascult cu înţelegere

recomandările comisiei, conformându-mă cererilor ei. E compusă din specialişti cu renume, mulţi deţin catedre la marile universităţi americane. Când a fost constituită, obiectul activităţii ei lipsea. Câţiva ani a funcţionat formal, justificându-şi existenţa prin afirmaţia că forma, împlinindu-se cu anii, creează conţinutul şi îşi defineşte funcţia. Aflând ideea mea, comisia s-a restructurat, profilându-se pe studiul cererilor, cărora ar dori să le dea o rezolvare… Restul zilei m-am plimbat prin parc, unde pe la 5 d.a. apar femei foarte nostime, unele chiar fermecătoare. Nici o scrisoare de la Johann.“

Şi, pe contrapagină:

„După o săptămână de arest în Turnul Schiller, iată-mă din nou acasă. M-au anchetat amănunţit. Am ţinut-o una şi bună: că am pierdut urma… Un inspector al poliţiei federale mi-a dat să înţeleg că însuşi guvernul lui urmăreşte îndeaproape chestiunea şi că se fac cercetări pretutindeni. Mi s-a dat drumul pe cauţiune (2 600 de mărci!), urmând să rămân la dispoziţia comisiei. Din discuţiile purtate cu diferiţi distinşi funcţionari, am înţeles că sunt foarte iritaţi de treaba asta. «Se pierde cel mai bun moment pentru rezolvare», mi-a declarat unul. «Mă îndoiesc că hârtiile acelea mai pot folosi la ceva, am răspuns, pentru că, după atâta timp scurs de-atunci, unii solicitanţi au decedat, iar alţii şi-au schimbat, cu certitudine, doleanţele.» Individul mi-a replicat: «Oamenii nu se schimbă prea repede, nevoile lor cu atât mai puţin…» «Cereţi-mi să vă împărtăşesc metoda mea, i-am spus în încheiere, cereţi-mi să reconstitui, în linii generale, conţinutul registrelor, cereţi-mi să vă ajut cu unele sugestii, dar nu-mi cereţi cererile…»

Percheziţie straşnică, acasă şi la fabrică. Mi-au confiscat toate scrisorile de la clienţi, cele ce solicitau marfă. În afară de comanda pentru Ţara de Foc (250 de redingote la trei nasturi), nu mai ţin

minte nimic. I-am cerut de atâtea ori lui Hans să facă trei còpii după fiecare scrisoare!… Haosul îmi pândeşte firma. *Gott mit uns*.“

Undeva, în continuare:

„Cu toate refuzurile mele, femeile britanice (printre care se numără şi liderul opoziţiei) mi-au obţinut încuviinţarea de-a vorbi marţi la televiziune. Problematica: omul – fiinţă consumatoare; consumul în societatea de consum; sufletul omenesc şi resortul dorinţelor; este posibil un corpus universal al consumurilor (individuale şi globale)?; scurtă incursiune în istoria cererilor etc. Una din membrele societăţii mi-a sărutat mâna, numindu-mă «binefăcătorul celor în suferinţă». Dacă cel ce colectează cereri se bucură de un asemenea respect, de ce gratitudine trebuie să se bucure cel ce le satisface? Friederike a luat un 5 la engleză, ceea ce ne-a întristat pe toţi.“

Şi apoi:

„Încercări de-a reconstitui şi sistematiza, pentru emisiunea de televiziune, motivele ce m-au condus la inaugurarea ghişeului şi la colecţionarea cererilor, *atunci*. Trebuie să reiasă că încă din copilărie eram preocupat să alin suferinţele semenilor. Unei pisici rănite îi bandajasem lăbuţa. Am protejat un arici. Unui bătrân îi dădeam micile mele economii. În adolescenţă, am înfiinţat o societate filantropică. La meciurile noastre de fotbal, acceptam în echipă şi băieţi din cartierele sărmane ale oraşului, fraternizând cu ei chiar când jucau prost. Am ajutat la matematică un coleg foarte slab. Am adus îmbunătăţiri cernelurilor, ceramicii de Saxa, am popularizat harta cerului şi calităţile cernoziomului… Să reiasă că n-am avut o clipă de linişte, că oamenii mi-au solicitat energiile, timpul până la ultimul strop şi că n-am precupeţit…“

Dar:

„Poate că ar fi mai cinstit să spun că aşa mi-a venit, că aşa am crezut că e bine… De ce să

inventăm câte o motivaţie fiecărei întâmplări din viaţa noastră, să punem coadă de cometă fiecărei steluţe neînsemnate? Sincer să fiu, în ziua când am deschis baraca şi am început să colecţionez cereri, mă cam plictisisem cu viaţa de provincial neluat în seamă de concetăţeni. Nu, n-am dreptul să spulber credinţa pe care oamenii şi-au pus-o în mine. Vine un moment când trebuie să te înfăţişezi tuturor aşa cum vor să te afle oamenii… Dacă aş avea fizionomie de profet, mi-ar veni mai uşor. Să-mi las barbă, să îmbrac haine din postav ţărănesc, să nu dorm câteva nopţi, pentru ca micul ecran să mă surprindă slăbit şi spiritualizat. Să mă obişnuiesc a repeta, din loc în loc: «Mare e puterea lui Dumnezeu!», «Aşa să ne ajute…», «Să ne ocrotească cu mare mila Sa…», «Kyrie eleison»…“

Şi, mai departe:

„Am fost primit la Washington cu mari onoruri. Am vorbit în faţa Congresului timp de o oră şi un sfert; încă o oră am fost oaspetele clubului presei. Relatarea mea a încântat pe congresmeni, dar interviul a decepţionat pe gazetari. Ultimii mi-au cerut explicaţii la fraza exprimată de mine la un moment dat: «E preferabil să defineşti precis, chiar cu exces de detalii, cererea unui oarecare, decât să-l suprimi pe solicitant.» Am văzut Muzeul de Artă Modernă şi l-am ascultat pe Leonard Bernstein.

La înapoierea acasă, avionul special în care călătoream avea pază militară şi, survolând Atlanticul, am observat prin hublou cum trei avioane de escortă se joacă printre norii de lână fină.“

La pagina 68:

„Johann şi Frenk-Richard m-au convocat în Carolinenplatz spre a-mi cere să trag toate foloasele din popularitatea mea universală. Columbia ne-a adresat cea mai mare comandă de fulgarine primită vreodată: trei mii de bucăţi! Johann m-a implorat să continui a face figură de

Messia – mă prinde de minune! Când barba va creşte îndeajuns, ultimele îndoieli ale scepticilor de profesie se vor risipi. Proserpine m-a îmbrăţişat astăzi exclamând: «Eşti mai tânăr decât cu douăzeci de ani în urmă. Harul ceresc te-a întinerit!» Am început să iau lecţii de lăută, în vederea acompanierii psalmilor lui David.“

Şi, imediat în continuare:

„După un somn zbuciumat, cu vise teroriste, Frenk-Richard, Johann şi Elva mi-au umplut dormitorul cu flori. Mi-am amintit că azi e ziua mea de naştere. La prânz mi s-au pregătit tarte cu ciuperci şi sparanghel, după obicei. Senzaţia de bunăstare a culminat la cafea, după masă, când am decis să desferec pivniţa şi să predau comisiei dosarele cu cereri, registrele. Mi-a părut atât de firesc să procedez astfel, încât n-am înţeles de ce, printr-o îndelungată împotrivire, am iscat atâta tapaj… Dar încăpăţânarea mi-a adus unele foloase, am putut vorbi Congresului, mi-am ameliorat biografia… Un simplu telefon, şi agenţi de-o rară politeţe s-au prezentat cu maşini speciale, cu pază suplimentară, ridicând cele 36 de colete. Reporterii au fost de faţă, mi-au luat declaraţii, au tras poze… M-am despărţit relativ uşor de scumpa mea arhivă, convins de puterea şi seriozitatea celor ce o vor cerceta, dar şi de bucuria că o subcomisie senatorială a comandat firmei mele uniformele fanfarei de ceremonii a Casei Albe, în total 150 de costume de-o rară frumuseţe, de o valoare apreciabilă.“

Jurnalul domnului Frenk Quartet se ocupă mai departe de o serie de evenimente ale Europei acelor ani, judecând acţiunile diferitelor personalităţi, dând sentinţe şi confirmând presimţiri. Mai bine de un an şi jumătate, paginile jurnalului nu oferă nici un fel de noutăţi în legătură cu arhivele cedate. Abia prin august următor, o notă aminteşte de problema care mă interesa:

„Ziarele au publicat astăzi declaraţiile preşedintelui comisiei: nici o cerere nu lipseşte, arhiva e completă, admirabil conservată. Nevoile solicitanţilor sunt concludente. Există posibilităţi ca fiecare cerere să fie soluţionată în mod extensiv, chiar şi petiţiile celor ce au dispărut între timp, în care caz beneficiari devin în mod automat urmaşii. Prevederea e judicioasă. Reconfortant sentimentul că afirmaţia mea de odinioară, precum că va veni cineva să rezolve totul, a fost perfect întemeiată. Mâine conferenţiez la Universitate.“

Peste câteva pagini:

„Mă consider îndreptăţit să fac parte din comisie, dacă nu ca preşedinte, măcar ca membru de vază. Am sugerat ziariştilor să ridice problema, ei au publicat câteva articole. Deocamdată, nici un ecou. Secretara-şefă a comisiei a declarat într-un interviu că problema e atent studiată.“

Din această zi, amărăciunile mocnite din sufletul bunului domn Frenk izbucnesc violent în rândurile jurnalului. Într-o pagină de intensă nelinişte, el scrie că au trecut multe luni de zile fără ca vreo acţiune importantă să ilustreze activitatea comisiei. S-a interesat să afle care sunt cauzele şi i s-a răspuns că, deocamdată, lipsesc fişele sintetizatoare, fără de care codificarea electronică nu se poate face. A cerut să stea de vorbă cu primul operator, dar i s-a spus că acela se află în Venezuela, spre a convinge guvernul să identifice două persoane care ceruseră, după cum arătau scriptele, o însemnată cantitate de bilete de tren folosite. A revenit după două săptămâni. Comisia era în şedinţă. Prin indiscreţia unui secretar a aflat că tocmai se discuta atribuirea unui teren hipic unui librar. Librarul aştepta încrezător la uşă, dar secretarul era sceptic în privinţa soluţionării, din pricină – afirma el – că terenul costa enorm, iar comisia nu dispunea de suma necesară. Până la votarea bugetului Marii Britanii, în aprilie viitor, speranţele de a obţine diferenţa

erau puţine. Un avion special aştepta la aeroport să-l ducă pe secretar la Londra, în vederea tratativelor…

„Ajung să cred că se procedează fără discernământ, scria Frenk în caietul său. Nu cu librarul trebuia început. Într-o judicioasă listă de priorităţi, mai urgentă era satisfacerea memoriului unei regine care cerea o canistră. Din două considerente: 1. canistre se găsesc, slavă Domnului, mai ales dacă nu sunt umplute cu petrol. 2. reginele sunt pe cale de dispariţie, o tergiversare a lucrurilor ne poate pune în situaţia penibilă de-a satisface cererea abia după iminenta detronare a solicitantei. Marile puteri nu pricep odată că timpul lucrează împotrivă-le, înfăţişându-se lumii întregi ridicole…“

Câteva pagini mai departe:

„Absolut, nu sunt suficiente numai bunele intenţii. Comisia era aproape gata de-a satisface cererea unui dansator, care solicitase linii de decovil, când parlamentul japonez s-a pronunţat împotriva importului de păpuşi mecanice din R.F. Germania. Cifra afacerilor nu era neglijabilă, astfel că îndată s-au înregistrat perturbări ale cursului mărcii la toate bursele marilor metropole, câteva guverne au anunţat măsuri de austeritate, Marea Britanie a lansat pe piaţă o parte a cantităţii de aur din rezerva Băncii Naţionale, Canada şi-a retras echipa de polo pe apă din competiţiile de la Atena, pentru economii, guvernul Boliviei a renunţat să mai pretindă bulionul pe care îl solicitase timp de ani şi ani. Secretara secretarului-şef al comisiei a fost împuternicită să declare că, în ciuda unanimităţii, comisia nu poate decât să-l amâne *sine die* pe dansator. E de imaginat ce decepţie pentru bietul băiat, care nu mai este tânăr şi urmează să iasă curând la pensie…“

Şi, după aceea:

„Se zvonise că anxiosul care ceruse cândva coborâri de pe cruce ar fi fost satisfăcut. Am

călătorit la Malta unde locuia, să verific dacă e adevărat. Nici vorbă de aşa ceva. Anxiosul nu mai are de mult nevoie de nimic, se mulţumeşte cu un Rubens de 26 de metri pătraţi, pe care i l-a procurat o văduvă. Sfâşiase tabloul cu cuţitul, cât se poate de conştiincios, acum era preocupat să se strecoare într-una din marile curse de avioane şi să deturneze aparatul spre insulele Malaysiei. Îl va ajuta, pretinde el, septuagenara care ceruse odinioară o mitralieră şi care tocmai împlineşte o sută de ani… Deci, nici o speranţă: comisia se mişcă destul de greu."

Şi:

„Ba o speranţă: Piaţa Comună e dispusă să finanţeze unele proiecte, cu condiţia ca ţările membre să pună capăt circulaţiei automobilistice. Automobilul – afirmă Piaţa – consumă benzină şi randamentul este scăzut, plus accidentele. Comisia e datoare să depună o cerere până miercuri la prânz…"

Apoi:

„Birocraţii! Tembelii! Condiţiile erau seducătoare, dar comisia nu s-a învrednicit să depună cererea la timp, şi oferta s-a pierdut. Ce se va întâmpla, Dumnezeule, cu precupeţul care cerea o doică? Dar cu fata care cerea mănuşi de box? Dar cu cântăreţul de la Scala care cerea un ac cu aţă?

Anii trec. Comisia se dovedeşte mereu mai neputincioasă. De cooptat, nu mă cooptează. De întreprins ceva eficace, nici vorbă, subvenţiile din partea ţărilor interesate se topesc văzând cu ochii. După cum se poate uşor constata, comisia lucrează, sesiunile se ţin cu regularitate, întinse reţele de cercetare şi ample agenţii de evaluare şi operative desfăşoară o activitate febrilă. Dar nici o singură persoană n-a primit încă satisfacţie. Va trebui să intervin."

În paginile următoare:

„În dorinţa de a avea o explicaţie lămurită şi de a-mi recupera arhiva, am umblat mult în ultimele săptămâni ca să iau contact cu secretarul-şef al comisiei. Alergătură şi cheltuială de prisos. A trebuit să pierd câteva zile în Danemarca, pe unde comisia avea să treacă în turneul său mondial, dinspre Colombo spre Stockholm. Ziua şi ora anunţate n-au putut fi respectate din pricină că la Colombo se dezlănţuise taifunul Mona Lisa şi avioanele fuseseră oprite să decoleze. După trei zile, în capitala daneză am reuşit să iau contact cu secretara secretarului, care mi-a interzis să inoportunez pe vreunul din membri, explicându-mi că traversarea oceanului fusese plină de peripeţii, şi acum înalţii funcţionari încearcă să-şi calmeze nervii într-un local de varieteu, cu striptease. Am căutat să-i întâlnesc a doua zi, dar toţi cei o sută de specialişti se aflau la o expoziţie de fotocopii după petiţiile înregistrate. Seara a fost recepţie, de la care am fost exclus, cum era de aşteptat. În ziua următoare, flancat de fiii mei, am pătruns cu forţa în sala unde ştiam că sunt întrunite personalităţi marcante. Sala era goală. Un funcţionar plictisit, care transcria cereri la o măsuţă, m-a încunoştinţat că şedinţa se amânase, pentru că la cel mai mare cinematograf din oraş se prezenta un film al lui Vittorio de Sica. După spectacol, am ajuns la uşa cinematografului pe câţiva dintre cei căutaţi, le-am spus că nu mă mişc de-acolo până nu-mi dau un răspuns lămurit şi am ridicat problema cooptării mele, dar mi s-a răspuns că aceasta e o chestiune care nu depinde de ei, ci de… conducerea Băncii Internaţionale, care, finanţând instituţia, avizează toate cooptările, de la propuneri până la validare, votul comisiei fiind o simplă formalitate.

Am cerut să călătoresc şi eu la Stockholm, dar mi s-a prezentat argumentul că biletele de tren fuseseră scoase şi e imposibil să se mai întreprindă ceva. «Dar ce se întâmplă la Stockholm, am îndrăznit să întreb pe un expert. De ce se

deplasează acolo comisia?» «Cum, nu sunteţi informat? Ziarele au scris pe larg: se discută programul festivalului vedetelor, din aprilie… Devizele au fost încărcate peste măsură, ne ruinează… Ne aşteaptă dezbateri violente. Unii susţin că merită să facem această cheltuială. În ce mă priveşte, a încheiat expertul, am să mă opun cu înverşunare risipei de fonduri.»

Exagerase. Am aflat asta în capitala Suediei, unde comisia s-a preocupat prea puţin de programul festivalului, pe care l-a aprobat într-o jumătate de oră, onoraţii membri fiind presaţi să încheie dezbaterea spre a merge la meciul de fotbal Suedia–Ţara Galilor.

Peste o săptămână, am putut fi primit în audienţă de secretarul principal, înainte de sesiunea de primăvară de la Monte Carlo. «Aşa nu se mai poate! au fost primele mele cuvinte. A trecut atâta timp de când s-a alcătuit comisia dumneavoastră, şi iată că nici un rezultat nu-i ilustrează activitatea… Am să mă plâng preşedintelui…» Secretarul principal s-a întristat foarte mult, mi-a dat în principiu dreptate, dar mi-a arătat dificultăţile pe care le au de depăşit: «Supărarea dumneavoastră, stimate domnule Quartet, are temeiuri fireşti. Sunt însă o serie de dificultăţi neprevăzute, de care vă rog să ţineţi seama… Vi le pot enumera: ştiţi că principalele noastre fonduri provin de la producătorii de ouă şi brânzeturi din Franţa… Or, cursul liber flotant al francului şi perturbaţiile în regimul preţurilor i-au obligat pe aceşti producători să nu obţină beneficiile dorite… Nu s-au putut vărsa sumele aşteptate… În plus, avem necazuri cu presa. Câteva ziare hamburgheze au dat curs unui scandal ce putea fi trecut cu vederea: povestea a fost declanşată de nemulţumirea şoferului de pe camioneta noastră, care n-a vrut să încarce fişele sintetizatoare de la tipografie până nu-i sporim salariul. Cum să i-l sporim? Cum justificăm suma?

Şoferul s-a plâns ziarelor, acum toată lumea n-are altceva mai bun de comentat decât acest incident. Beţiv, afemeiat, incorect cu foile de parcurs, şoferul ăsta ne-a produs numai supărări. Acum se încăpăţânează să nu ne dea fişele (pe care totuşi le-a încărcat) şi fără de care suntem absolut paralizaţi. Să vă plângeţi domnului preşedinte? E cât se poate de inoportun. Bietul bătrân suferă de inimă, e foarte necăjit, nu se aştepta la asemenea comportare din partea şoferului nerecunoscător, căruia i-a botezat copiii.»

Explicaţia secretarului principal era sinceră şi, din nefericire, concludentă. «Dar comisia? am spus eu mâhnit. Comisia nu află soluţii?» Secretarul principal a ridicat din umeri şi mi-a mărturisit că, de vreme ce banii sunt totul, şi ei lipsesc deocamdată, toate hotărârile comisiei sunt inoperante. «Suntem tocmai în preziua sesiunii de primăvară. Pe ordinea de zi figurează, cum este de închipuit, acest punct nevralgic. Dar mă îndoiesc că vom putea începe mâine lucrările, din cauză că subcomisia pentru finanţe n-a terminat tratativele cu producătorii de ouă. Şi încă un impediment: chiar dacă se ajunge la vreun rezultat, e îndoielnic că vom putea convoca două treimi din membri, dat fiind că a început festivalul internaţional al filmului şi foarte mulţi dintre experţi vor neapărat să vizioneze *Flautul fermecat* al lui Bergman şi *Orlando furioso*, ultima realizare a lui Ronconi. Ocazia e unică, nici eu n-aş fi dispus să pierd aceste pelicule, categoric nemuritoare…»

Am lăsat să se mai liniştească lucrurile şi am pândit următoarea sesiune, cea de la Sydney. Conjunctura a devenit între timp mai favorabilă. Bătrânul preşedinte a încetat din viaţă, după ce hoţii i-au spart banca din Chicago. I-a luat locul secretarul principal, John Plymouth. Şoferul a renunţat la revendicările sale. Producătorii de ouă au vărsat la buget o parte din sumele datorate, secretara secretarului s-a măritat cu un sculptor

cinetic, care a promis un monument în memoria solicitanţilor dispăruţi, iar o parte a arhivelor mele a fost publicată în broşură. Din fericire, şi scandalul de presă hamburghez şi-a mai pierdut din violenţă, interesul opiniei publice îndreptându-se spre evenimentele din Ulster. Am călătorit la Sydney, unde am fost primit de îndată de John Plymouth. A fost imposibil să-i spun măcar un cuvânt, din pricina unui atac de astm care m-a sufocat şi era să mă doboare. Probabil nu-mi prieşte clima umedă. Am amânat încă o dată explicaţiile.“

Pe ultimele pagini:

„Am hotărât să nu mă las învins. Ştiam că secretara secretarului se află în vacanţă, la Veneţia, am luat avionul să o găsesc în momente mai liniştite, să-i cer să mă ajute, secretarele cunoscând mai bine decât şefii lor căile sigure ale rezolvării celor mai spinoase probleme. Nenorocul meu a fost că, îndată după decolare, trei necunoscuţi au pus stăpânire pe avionul cu care zburam şi, sub ameninţarea pistoalelor automate, au deturnat nava spre o insulă părăsită de pe coasta Africii ecuatoriale. Timp de o săptămână, am mâncat pesmeţi turistici. Emoţiile au fost puternice. Am trecut prin momente dramatice, când, doi călători ostatici fiind molestaţi în timpul tratativelor, mi s-a părut că nimeni nu mai scapă. În cele din urmă, răpitorii ne-au redat libertatea şi un avion britanic ne-a înapoiat în patrie. Cu ce bucurie am revăzut piaţa oraşului natal! Ce fericire să regăseşti, după asemenea peripeţii, masa ta, patul tău, papucii şi halatul de casă! Regimul dur la care am fost supus mi-a stricat stomacul, astfel că o enterocolită sălbatică mă chinuie, împiedicându-mă să ies din casă. Ziarele scriu că una din cele mai influente personalităţi din conducerea comisiei a dat interviuri în Guadelupa. Să mai fac o nouă călătorie, în starea de slăbiciune în care mă aflu, ar fi desigur o imprudenţă…“

Şi, în încheiere:

„Afacerea asta mi-a zdruncinat nervii şi mi-a şubrezit încrederea în mine şi în semeni. Nu mai doresc altceva decât să-mi redobândesc arhiva. Am dus tratative în Azore, în Hawaii şi în Helgoland. Din moment ce sunt publicate, ce rost mai are să le păstreze? Pentru mine toată chestiunea rămâne o afacere sentimentală… M-au obosit peste măsură călătoriile, demersurile, audienţele… Nu e zi să nu primesc 30–50 de noi petiţionari, care mi se adresează direct şi exclusiv. Neputând să-i satisfac în cererile lor, îi consolez dându-le câte un costum de haine din producţia fabricilor mele. Dar mi se servesc şi mojicii: astfel, academicianul care ceruse cândva titirez mi-a refuzat un superb sacou la două rânduri, declarând public că încerc să mă sustrag în mod nedemn responsabilităţilor asumate, fata care ceruse ceas deşteptător şi logodnic deştept, acum femeie de peste 60 de ani, a sfâşiat în faţa mea taiorul dăruit, acuzându-mă că sunt diversionist şi că, de-acum e convinsă, va rămâne necăsătorită… Nu mai pot suporta. Aş vrea să mor. Unde sunt iluziile mele?“

Acestea sunt ultimele însemnări ale jurnalului. Zguduitoare poveste! Am închis caietul şi am plâns.

* * *

Piaţa St. Quartet din Rautenberg e, în aceste zile de vârf ale traficului turistic, mai frumoasă decât oricând. Am revenit în ea cu plăcere, am făcut noi fotografii, am insistat pe vitraliile din secolul al XVI-lea, scoţând câteva detalii color. Trecând să înapoiez caietul, fiul marelui, sfântului Frenk m-a tratat cu îngheţată şi mi-a vorbit cu tristeţe despre nenorocirea ce cutremurase conştiinţele orăşenilor şi despre care scriau toate ziarele: avionul ce transporta o parte a comisiei de la Nairobi la Tanger se prăbuşise în chiar acea dimineaţă în

pustiul Saharei… Peste 60 de morţi… Acum comisia, descompletată, nu mai putea lua – cel puţin pentru o vreme – nici un fel de hotărâri statutare, chiar dacă s-ar accepta, în mod excepţional, majoritatea simplă de voturi… Frenk Quartet jr. se gândea cu părere de rău că taică-său n-a mai trăit câţiva ani: acum ar fi fost cu siguranţă cooptat în comisie… La despărţire, tânărul avea lacrimi în ochi…

La revenirea în piaţă, privind mâhnit doliul ce îmbrăcase faţada palatului unde se ţineau şedinţele ordinare ale comisiei, am fost acostat de un bătrân. Voia unele lămuriri, dacă i le puteam da, privitoare la viitor: cine va continua activitatea, când se vor relua lucrările, cine cred eu că ar urma să fie numit (sau ales) în comisia amputată de catastrofa aeriană, ce demersuri ar trebui să întreprindă el spre a obţine ceea ce a cerut cu decenii în urmă. Bătrânul era adânc tulburat, vorbea precipitat, aproape ininteligibil, expresia chipului său trăda o puternică dezamăgire şi o adâncă derută. „Dar ce aţi cerut dumneavoastră, dacă nu sunt cumva indiscret?“ m-am interesat eu. Bătrânul oftă şi-mi spuse: „Eh, nu mare lucru… Pe când eram zburdalnic şi oarecum violent, ca toţi tinerii de vârsta mea, cerusem tangouri şi rumbe… Atâta amar de ani am aşteptat fără să le pot asculta… Întrevedeţi oare o soluţionare?“

Deznădejdea lui m-a mişcat adânc. Câţi ani mai poate să-şi bucure urechea cu asemenea cântece? Am luat pe loc o hotărâre: l-am invitat la conacul meu de la ţară.

— Iubite domnule…

— Frank Klaus von Bernstein…

— Iubite şi stimate domn Frank Klaus von Bernstein, sunt dispus să vă ofer cea mai caldă ospitalitate în satul meu. Conacul nu e prea arătos, în schimb are interioare confortabile şi o sală de muzică echipată cu aparate stereofonice. Am

câteva discuri bune cu tangouri celebre… Ce părere aveţi despre această propunere?

— Minunat, minunat! a exclamat bătrânul, bătând din palme ca un copil. Vă însoţesc cu recunoştinţă. Sunteţi atât de bun!

Am călătorit împreună cu trenul (amândoi ne temusem de avion) şi, timp de trei zile, voiajul ne-a împrietenit. Bătrânul era fermecător, ştia multe, văzuse multe, străbătuse ţări şi continente, şi cele mai multe din voiajurile lui fuseseră prilejuite de urmărirea acelei faimoase comisii, pe care nu voise să o slăbească nici o clipă, până nu-i va da, în sfârşit, ceea ce el ceruse…

La descinderea noastră în satul dintre munţi, s-a întâmplat însă un lucru întristător: bătrânul, obosit de drum, suferind de scleroză galopantă, a fost victima unui atac cerebral şi a murit. N-a apucat să asculte decât un singur disc al lui Olivieri de Oliviero, de altfel remarcabil, de neuitat…

PAFNUTIE Bard plin – de talent, de nerv, de patos apoplectic, de energii debordante – mereu mai clocotitor pe pirostriile combustiilor viscerale mistuitoare, înflăcărând neronian conş tiinţele, purtându-le după el prin stepele uscate, mânându-le inspirat prin trecători şi rovine, vizionar pătrunzător, cu verb clamoros, în cutezătoare şi necurmată ascensiune prozodică, bolid rostogolit teribil pe piste lungi de popicărie, căţărător temerar pe vârfuri înalte de acoperiş, dansator graţios pe sârmele zbârnâitoare ale înălţimilor, solist la drâmbă în concerte metropolitane.

Nu-şi va găsi odihna decât când, aplaudat de toată suflarea, se va vedea atârnat în cuiul galeriei imortale, alături de portretele domnilor mustăcioşi de prin academii, strâns între ramele carelor cu fân, turmelor de mioare, cârciumăreselor şi chivuţelor adunate la sfat.

Preromantic de piaţă ieftină, cu clientelă pestriţă.

PAPUFILI şi **FILIPAPU** Eroi ai unei spirituale povestiri a spiritualului F. Brunea Fox.

PĂUNA …„Iar ananghia clipelor hotărâtoare de mai târziu ale vieţii mele am înfruntat-o numai cu ajutorul amintirii ei; în frigurile îndoielii şi ale obidei, vederea Luminăţiei sale mi-a răsărit întotdeauna înainte, mult senină, în veşmânt verde, scânteind din cap până-n picioare de pietre verzi…

Eram zilnic adus după-amiazi la dânsa. Acolo stam de faţă la dichiseala ei ce se prelungea până seara. Estimp istorisea. Protipendada a trei sferturi de veac o cunoscuse în fiinţă, văzuse de mai multe ori pe Napoleon I care odată-i vorbise, fusese cu tatăl ei la Viena în timpul Congresului, danţase cu împăratul Alexandru şi cu Metternich, primise în Italia omagiile lui Chateaubriand şi ale lui Byron. Ca să nu piardă pensia de general-maior a caimacanului, ce din porunca împăratului Nicolae i-a fost slujită şi ei toată viaţa, de la 1830 nu mai călcase în Franţa pe care de când cu războiul nelegiuit, cum îl numea, din Crimeea, o ura de moarte. Totuşi, după grecească bineînţeles, limba de care se slujea mai cu drag era franţuzeasca, o franţuzească de veche Curte, cuprinzătoare şi înţepată, mirosind a pergamută şi mosc. Când însă i se întâmpla să pomenească de ceva din trecutul neamului nostru, o da pe româneşte şi atunci povestirea se lumina mistic; dânsa găsea întovărăşiri sublime de cuvinte ca să spună lunga încumetare împotriva păgânului cotropitor, nepregetata mucenicie, evlavia învingând asprul drum…“

„Bătrâna pe care o vedeam în oglindă, spilcuindu-se între lumânările devreme aprinse, fusese una din cele trei nestimate pentru care sângeraseră atâtea inimi. Şi priveam, visând, cadra în care erau înfăţişate, ţinându-se după mijloc, tinere, bălane, cu ochi albaştri şi sprâncene negre, tustrele: Bălaşa, Zamfira şi Smaranda. Botezându-

le astfel, mama lor, căimăcăneasa Păuna, o hărăzise pe fiecare pietrei scumpe ce-i alesese de naşă, legând-o cu jurământ ca toată viaţa alta să nu poarte şi să se îmbrace numai în culoarea acelei pietre. Ai zice că e dintr-un basm, nu e aşa? – şi nu e, într-adevăr, decât un amănunt din minunatul basm al acelei Domniţe a alintărilor care fu străbunica. Ţi-l voi povesti odată de-a-ntregul şi vei afla atunci, poate cu mirare, că gusturile subţiri şi deşertăciunile mărunte, iubirea de flori şi de miresme, de scumpătăţi, podoabe şi odoare, pofta de huzur şi de risipă ne vin de pe partea românească, prin dânsa, nu cum s-ar crede de la greci. Tot de la ea şi frumuseţea.“ (Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

PARSIFAL Iorgulescu, poet excelând în genul plicticos, maestru absolut al prelucrărilor de teme universal valabile, al cărui spirit suferind de catar şi-a alinat întotdeauna erupţiile cu alifia prescurtărilor şi rezumatelor, are de la un timp prelungite, înnebunitoare insomnii. Îl preocupă copleşitor problema cam câte rânduri presăra Caragiale pe o pagină, câte cuvinte îi încăpeau într-un rând caligrafiat, câte efecte distribuia el într-o frază cu gabarit mediu şi dacă nu cumva scriitorul a făcut risipă.

Un calcul sumar al manuscriselor aceluia i-a revelat că eficienţa pe centimetru pătrat de velină este întristător de scăzută, ştersăturile, revenirile, variantele împovărând nejustificat linia (ce putea fi) ascendentă a graficului său de producţie şi care l-ar fi urcat la titlul de fruntaş pe ramură.

Dimpotrivă, scrisul său, al lui Parsifal Iorgulescu, este o economie de buzunar adusă economiei: versurile încep pe foaie de foarte sus şi se termină foarte jos, atacă marginea din stânga şi îşi dau sufletul eroic pe muchia din dreapta, unele litere supranormative eşuând pe sugativa de dedesubt. Un poem formidabil l-a scris fără nici o

pată, o baladă s-a zămislit fără nici o ştersătură. O tragedie…

Cu toate aceste performanţe, Parsifal Iorgulescu nu se bucură încă de aceeaşi stimă ca marele lui înaintaş, pentru că, iată, lumea vorbeşte încă (şi are impresia că va mai vorbi) despre risipitorul Caragiale, în timp ce pe el nu-l citează nimeni. Străduinţa lui de-a demonstra – cu şublerul şi metrul de croitorie în mână – că scrie scurt, la obiect, pe talia temei, economic şi corespunzător nu impresionează nici măcar pe funcţionarul care-i citeşte contorul de lumină.

PAZVANTE şi vremea lui, puncte de reper foarte precise într-o istorie a istoriilor…

PETE Recitind pe clasici, observ nu numai că îmi recunosc silueta călătorind prin alt ev, dar că devin alt om, rămânând mereu eu. Nu spun şi nu cred că n-ar mai fi nimic de schimbat la mine, de aceea alerg înapoi, dintr-o climă în alta şi dintr-un timp în alt timp, cu singura preocupare de a mă găsi undeva, suspendat între două clipe fugare, în cea mai adevărată înfăţişare a mea. Cum să n-am încă multe de strâns la un loc, de potolit, de înălţat? Dar faptul că sufletul îşi vede slăbiciunile pe care până acum nu şi le ştia este şi el o dovadă a schimbării. Unii bolnavi sunt felicitaţi când îşi dau singuri seama că sunt bolnavi. Aş dori, de aceea, să însemn, la un capăt de drum, măcar la o răscruce, o neaşteptată schimbare: prin asta aş începe să am o şi mai mare încredere în dragoste, în prietenie, în solidaritate… De pildă, cred în acea prietenie adevărată pe care n-o rup nici speranţa, nici teama, nici grija intereselor proprii, aceea cu care oamenii mor, pentru care mor. Am întâlnit oameni cărora nu prietenii le-au lipsit, ci prietenia. Acest lucru nu se poate întâmpla atunci când sufletele se unesc în aceeaşi hotărâre de a urmări binele. De ce? Fiindcă

ele ştiu că totul le este comun şi mai ales primejdiile ce le stau în cale.

„Împărtăşeşte-mi şi mie – îmi scria un prieten – leacul pe care l-ai găsit atât de bun.“ Doresc, într-adevăr, să-l împărtăşesc oricui şi, dacă mă bucur că învăţ ceva nou, este ca să-l împărtăşesc şi altora, cu atât mai mult unui prieten. Oricât de valoros şi de folositor ar fi un lucru pe care ar trebui să-l ştiu numai eu, el nu mi-ar face nici o plăcere. De mi s-ar da înţelepciunea, cu condiţia s-o ţin ascunsă şi să n-o comunic altora, aş respinge-o. Nu poţi fi mulţumit că ai un lucru decât dacă ai cui să-l împărtăşeşti.

Unui amic i-am scris de curând, ca să ştie pe unde umblu şi ce gândesc: ţinuta neîngrijită, părul netuns, barba stufoasă, dispreţul arătat obiectelor lucitoare, aşternutul întins pe pământul gol (am văzut hippies dormind pe jos) şi tot ce urmăreşte pe căi strâmbe succesul, evită-le! Unde ajungem dacă începem să ieşim din rândul lumii? Viaţa noastră lăuntrică să fie deosebită. Să tindem a duce o viaţă mai frumoasă decât a celorlalţi, nu una opusă ei; altminteri, alungăm din jurul nostru pe cei pe care vrem să-i educăm. Ajungem ca ei să nu mai vroiască să ne imite întru nimic, fiindcă se tem că ar trebui să ne imite întru totul. Ceea ce filozofia îşi propune în primul rând este simţul comun, viaţa civilizată, sociabilitatea. Orice ciudăţenie ne îndepărtează de la rosturile ei.

Să luăm seama ca mijloacele prin care vrem să ne câştigăm admiraţia să nu fie ridicole şi de nesuferit. Scopul nostru este, fireşte, să trăim potrivit cu natura. Dar e împotriva naturii să-ţi chinui trupul, să nu suferi cât de cât curăţenia, să cauţi murdăria şi să te hrăneşti nu numai cu o mâncare neconsistentă, dar şi cu una râncedă şi respingătoare. După cum a dori lucruri rafinate este desfrânare, tot astfel a fugi de ce este obişnuit şi uşor de procurat este o nebunie. Filozofia cere

cumpătare, nu tortură, iar cumpătarea n-are nevoie să fie neîngrijită…

…Rătăcit prin veac şi ev, îi scriam amicului nu cu cuvintele mele (el le putea lua drept propriile mele gânduri), ci cu cele ale lui Seneca (scrisorile 5 şi 6 către Lucillius, cartea întâi), pe care nu le-am mai trecut în ghilimete, pentru că ele puteau fi scrise şi de un contemporan nouă.

PLATON „În drum către slujba de vecernie, doamna Platon, voinică şi binedispusă, se oprea un sfert de ceas pe banca din grădina noastră. Era un răgaz scurt, în care sufletul ei de femeie rectilinie mustăcioasă îşi permitea unele slăbiciuni. Aprindea o ţigară pe care o fuma bătrâneşte, tacticos, cu savoare. În asemenea momente, înconjurată cum era de florile albe, părea un ceainic albastru aşezat pe o faţă de masă de olandă.

Trăgea mai aproape umbreluţa cu mâner de os, apoi îşi înălţa privirea cenuşie spre cerul înserării. Închidea ochii. Aştepta. Din întunericul amintirii o lumină ameţitoare îi răsărea pe pleoape şi un zâmbet înflorea încet în colţul gurii. Murmura sfâşietor din textilistul Lamartine:

Mon coeur, lassé de tout, même de l’espérance,
N’ira plus de ses voeux importuner le sort;
Prêtez-moi seulement, vallon de mon enfance,
Un asile d’un jour pour attendre la mort…

Se ridica. Mângâia regina-nopţii care-i atingea piciorul, povestea cu repeziciune cum a fost înmormântată Tanţa colonelului, râdea din toată inima încurcând o anecdotă, promitea să treacă a doua zi, miercuri.

Într-una din aceste „a doua zi“ – 26 februarie 1948, miercuri – n-a mai venit. Atunci ni s-a părut tuturor că, între două miercuri, s-a scurs o epocă.

PÂRVU Descendent al unei stirpe ilustre, inventatorul era strănepotul unor boieri de rang înalt, dregători în general decapitaţi, jupâniţe în special decapotabile.

POMPILIU Scârboasele doamne Precup, tot ele în avangardă, ca şi cum la vârsta lor le-ar obliga cineva să fie exemplu tineretului! Urmărind îndeaproape evoluţia avionului – de la biplanul ceva mai rapid decât contemporanul său zepelinul, şi până la cvadrimotorul turboreactor ce a coborât într-o zi din cursa lui spre Orient pentru ca pilotul să admire talia Precupei celei tinere, întâmplare povestită în fiecare duminică, de câţiva ani încoace —, surorile Precup se simt îndreptăţite să spere la un zbor cu noul Concorde, atunci când pasărea ce se tot învârteşte pe ecranul televizorului va intra în serviciul liniilor noastre aeriene.

În acest scop, de câte ori ies în târg după cumpărături, surorile se abat obligatoriu pe la TAROM şi ONT şi, intuind eventuale reduceri de preţ, pe la Birourile de Turism pentru Tineret. Deocamdată iau, cu toată discreţia, informaţii generale, din care selectează acasă pe cele privitoare la viitorul zbor.

— Fiţi bun, se adresează una din doamnele Precup funcţionarului de la agenţia de voiaj, la Băile Felix sunt locuri pentru septembrie? Se călătoreşte cu trenul sau cu avionul?

— Care credeţi că sunt liniile aeriene ce vor cunoaşte în viitorul apropiat o extindere deosebită? se interesează, în săptămâna următoare, sora cea tânără. Litoralul? De ce aparate e servită linia, dacă nu vă deranjează? La ce plafon zboară avionul, fiindcă, ştiţi, sufăr de hipertensiune?…

Nu, cu trenul e teribil de plictisitor… Nu ne permitem să pierdem o jumătate de zi…

— Să scriem la *Informaţia*, propuse una din doamne, revenind acasă încărcată de inchietudini. Să sugerăm Sabenei să organizeze zboruri de agrement, ieftine, pentru amatori… Crezi că nu se vor afla sute de amatori?

Îşi aduseră aminte că Pompiliu Cantacuzino fusese la începutul carierei lui pilot pe un Potez 16, cu care dărâmase chiar un hangar, la Cotroceni.

— Pompiliu umblă toată ziua, când îl cauţi e cu amicii la o bere, la o tablă. Ce-ar fi să-l îndemnăm să arunce vorba, s-ar putea ca şi alţii să scrie la gazetă. Ştii că propunerile populaţiei nu rămân fără urmări. Creăm o opinie, cineva sensibil va da curs dorinţei generale…

— Te bazezi pe Pompiliu… Rău faci: de când e prieten cu Cofetaru, responsabilul, manifestă cele mai retrograde sentimente faţă de tehnica nouă. Are să-ţi replice că avionul *nostru* poluează atmosfera.

— Să facem un comitet de iniţiativă…

Îşi chinuiră mintea întreaga zi pentru aflarea câtorva inimoşi care să constituie nucleul comitetului. Nu corespundea nici unul exigenţelor: cei ce văzuseră cândva zepelinul şi biplanele nu mai trăiau, cei ce cunoşteau performanţele Concordului n-aveau, ca ele, bani pentru o asemenea cheltuială, păstrau cele câteva mii pentru un bun loc la Bellu sau pentru 20 de zile de cură la Covasna, în sezonul mai puţin solicitat…

PYTON Stimate domnule Pyton, aveţi toată libertatea să vă botezaţi odraslele Nicicum, Niciîntrunfel sau Neştine.

Q

QUINTUS Ziarist cu totul excepţional: n-a scris în întreaga lui activitate nici zece rânduri, în schimb – un cap limpede, un cap de teoretician subtil, un cap de tactician iscusit de mari bătălii tipografice, un cap de organizator lucid, sever, intransigent, un cap de inginer de suflete, un orator incontinent cu mare rază de acţiune.

Un adevărat caporal într-o redacţie de capete dactilografice.

R

RADU „O minge trecu pe alături de racheta tinerei în şort alb. Băiatul, prins şi el în mişcările celor doi, alergă instantaneu după ea, pe iarbă, o aduse şi o aruncă, de la mică distanţă, jucătoarei, cu ochii la aceea care îl aştepta. Totul se petrecuse foarte repede, aşa încât chipul ei nu ieşise din masca hieratică a concentrării jocului. Sub privirile ei băiatul se simţi ca sub privirile unei fiinţe esenţiale şi teribile, al cărei nume nu putea fi decât Frumuseţea. Nu-şi mai dezlipi ochii de la ea. Ieşise din joc, nu mai participa, în felul său, la existenţa cuplului în mişcare, trăia doar existenţa acelei măşti care era, de bună seamă, cel mai important lucru din lume, zeiţa în toată splendoarea de necrezut a prezenţei ei. Nu-şi dădu seama când ea, încetând mişcarea, îşi întoarse toată faţa spre el, privindu-l cu o intensă întrebare în ochii aurii. Bilele întrebării mute alunecau din ochii ei în ochii lui, împovărându-l pe dinăuntru cu o fericire de nesuportat. Devenise, întreg, un sac plin cu pietre preţioase, pietre totuşi, pe care era ţinut să-l care, în genunchi, din uşa unei clipe în uşa clipei de peste drum şi aşa tot mereu: băiatul se gândi că ochii ei îi vor întreba ochii până la capătul timpului, aşa este în firea lucrurilor şi altfel nu se poate, până ce întrebarea mută se transformă într-o schimonoseală acidă care îi ordona. Se uită la tânărul din cealaltă parte a fileului şi înţelese ce se întâmplase. Mingea nimerise din nou departe, în iarbă, şi jucătoarea îşi scosese de pe faţă masca Frumuseţii şi, cu chipul ei de dedesubt, meschin, acru, banal, rău, aştepta ca el să alerge din nou după minge, să le-o arunce. Un fier de călcat, încins, îi trecu peste nervi. Se ridică de pe bancă, se duse până la minge, o privi în cuibul ei de iarbă întrebându-se ce să facă, şi o trimise spre terenul de tenis cu o lovitură de picior, după care, imediat,

plecă spre casă.“ (Radu Petrescu: *O povestire* – 1976)

RAFAEL Cred că nu există amator de artă care, specializându-şi sistemul de preferinţe, să-şi restrângă aria de frecventare până la cercul îngust al unui singur gen, al unei singure specii (doar dacă nu e, paralel, colecţionar de beţe de chibrituri). Oricât de riguroase ne-ar fi principiile, de fapt ascultăm cu aproximativ aceeaşi emoţie, cu aceeaşi încântare, şi o sonată de Scarlatti, şi o melodie cântată la vioară de Grigoraş Dinicu, ne bucurăm egal de subtila construcţie a unei naturi moarte de Catargi şi de naiva cromatică a unui olar din Oboga. Mai mult: adesea combinăm cu destulă îndrăzneală, în amplele spaţii interioare, un oratoriu de Händel cu o melodie a Mariei Laforęt, şi mariajul nu ne indignează. Împărţirea frumosului în sectoare şi categorii după criterii didactice – practică, din păcate, conservată de cei necultivaţi, dar şi de mulţi profesoraşi cărora arta li se înfăţişează ca un subsol ameninţat de inundaţii – ne împiedică realmente să trăim deplin şi entuziast bucuria sublimului artificiu.

Oricâtă rigoare am pune în programele noastre de lecturi şi audiţii, în excursiile prin operele artistice, experienţa ne îndrumă să nu ne prea sinchisim de pretinsa incompatibilitate a unor plăceri estetice de categorii şi valori diferite. E drept că foarte rar mărturisim aceasta. Gulerul tare al speciilor ne conferă anume demnitate, haina cu umeri înalţi a genurilor imprimă mersului nostru rostogolire de maşină pe role, netezitoare de caldarâmuri.

De multe ori am simţit nevoia de-a şti ce romane sentimentale citesc şi ce şansonete preferă marii mei contemporani (un Sadoveanu, un Arghezi, un Blaga) care, ca noi toţi, ascultau radio şi mergeau la filme muzicale, aveau patefon şi frecventau unele concerte, cum combinau ei o

„categorie“ cu alta, în fine, ce satisfacţii oponente şi curioase le urcau în ochi lacrimile. Unele pagini de jurnal şi însemnări ne mai descoperă câte ceva, dar *sistemele lor de preferinţe* ne rămân necunoscute sau ne parvin prea târziu, când evenimentul la care se refereau s-a stins de mult. Mi s-ar fi părut util ca opiniile teoretice să fie însoţite de fişe de temperatură ale emoţiilor de zile obişnuite. Între notele zilnice ale lui Maiorescu, reţinând costul birjei până la Mănăstirea Dealu sau temperatura atmosferică în grade Reaumur, şi cele ale lui Camil Petrescu sau Sebastian, prea neliniştite de colicile fericirii generale posibile, vorbe frumoase în paranteze nesfârşite, prefer pe primele… Sunt mai sincere şi fericirea mea le este îndatorată…

REMUS Mă încântă grozav ideea că într-o zi cărţile ne vor da afară din casă, cu toate că mă întreb ce ne vom face dacă asta se va întâmpla într-adevăr? Apar, lucrul este evident pentru oricine, cărţi deosebit de interesante, şi chiar dacă timpul nu ne îngăduie întotdeauna să le citim până la ultima pagină, tezaurizarea lor răbdătoare, cu consultarea paginilor „pe sărite“, este ea însăşi un incontestabil câştig. Mai mult, aş îndrăzni să afirm că şi numai alegerea din librărie a unei cărţi reprezintă un act semnificativ de cultură, pentru că, dacă urmăreşti vreodată febra şi curiozitatea unui cumpărător aflat în faţa standului, trebuie să reţii că selecţia pe care el o operează se sprijină pe o informaţie solidă, pe un sistem de criterii aproape infailibil. Nu e concludent şi îmbucurător că se cumpără virtual cartea bună încă înainte de apariţie, că literatura de proastă calitate rămâne, cu puţine excepţii, în depozite? Ah, şi când văd ce nume inutile stau cocoţate pe rafturile prăfuite ale câte unei vitrine, jinduind mângâierea unei mâini care să le scoată la aer!…

Nu cred că e bine să păstrăm cărţile în pachete, supraetajându-le până în tavan, de aceea nu încetez să mulţumesc editurilor ce proiectează cărţi în ediţii bibliofile, concentrate, pe hârtie de Biblie, în formate mai potrivite expunerii în rafturi. Din păcate, cum strângem cărţi bune pentru zile de tihnă (când, fatal, ochii îşi vor mai pierde din acuitatea de astăzi), procedeul nu este recomandabil a fi extins fără unele rezerve. Am în bibliotecă asemenea ediţii bibliofile, din Rebreanu, Sadoveanu, Shakespeare, Dostoievski, lectura paginilor acestor autori o prefer totuşi în dubletele lor mai vechi, imprimate cu caractere mari, reţinând că, în cele din urmă, volumele bibliofile nu au decât o funcţie decorativă în bibliotecă. Asta mi-a dat de gândit şi mi-a învederat că aici se face, din comoditate, o eroare. Nu aceste *compoziţii de cursă foarte lungă* (roman, povestiri, piese de teatru) ar trebui alese şi turnate în ediţii sintetice, cu toate că strădania, repet, este merituoasă, ci poate mai curând cărţile de referinţă, cele pe care le consulţi pentru câteva pagini, cel mult pentru un capitol – istorii literare, dicţionare, lucrări cu caracter enciclopedic. În raftul meu, admirabila *Istorie a literaturii italiene* a lui De Sanctis îmi mănâncă spaţiul a trei volume, *Dicţionarul enciclopedic român*, locul altor 20! Să ne gândim apoi că dacă uneori mai purtăm în servietă vreo carte, mult mai des luăm cu noi un dicţionar, un compendiu etc., şi foarte rar un Rebreanu sau un Cervantes.

Preţuiesc ediţiile de lux şi, deopotrivă, pe cele modeste şi pioase, trase pe hârtie de ziar, dar mustind de idei şi frumuseţi. Nu-mi prea spun nimic cărţile de reclamă, cele care-şi dau aere domneşti şi se confecţionează pentru proptirea într-un raft nou-nouţ ce se vrea remarcat. Nu cred, de asemenea, că se poate numi o bibliotecă serioasă cea care nu şi-a rezervat un raft de tranzit, din care cărţile devenite inutile după câteva

verificări să-şi ia zborul către anticariat sau coşul de hârtii. Ca să nu ne dea afară din casă, renunţarea la volumele ce au decedat din diferite pricini este o operaţiune de igienă elementară…

ROMAN Matematic, fiecare început de septembrie îmi produce, de când mă ştiu, fiori nemaiîncercaţi într-altă lună a anului. Zilele, încă fierbinţi la amiază, sunt mai consistente decât oricând – aşa cum se strâng ele între copcile dimineţilor cu aer tare, înţepător, şi serile înalte, încărcate cu stelele reci, de metal, pline de foşnete şi de misterul becurilor aprinse mai devreme.

Spaţiul şi orele lui se împart mai exact între lumină şi întuneric, ca într-un tablou de Chirico, conturul lucrurilor se trage mai precis, materia atinge gradul cel mai înalt de evidenţă şi de împlinire, jocul albului cu negrul tinde să dea volumelor un nou echilibru, în care spiritul speră să-şi regăsească rigoarea, luciditatea, chemarea pentru activitatea intensă.

Fiecare profesiune are anotimpul său preferat. Agricultorul iese sub cerul liber primăvara, cosmonauţii se avântă în spaţiu în lungile zile ale verii, probabil sperând ca până-n seară să se înapoieze din cercurile reci-călduţe ale azurului fără anotimp. Cărturarul – de la copilul care îşi îmbracă acum cărţile şi caietele în hârtie albastră, până la laborantul care îşi revizuieşte erorile înainte de a experimenta o nouă temă – aşteaptă din clipă în clipă clopoţelul lui septembrie, pentru a se dărui studiului, efortului maxim, susţinut. Nu-i vorbă, întregul an este potrivit activităţii febrile, se munceşte bine oricând, dar fiorii începutului unui nou ciclu nu-i încercăm decât o dată pe an, în anotimpul pe care îl credem încărcat de toate semnificaţiile şi virtuţile, când ni se deschide larg poarta proiectelor îndrăzneţe.

La urma urmei, chiar dacă noi, meşterii cu calendarele încărcate de scadenţe, mai simţim

uneori deasupra capetelor miraculoasele metamorfoze ale vremii, natura nu ne mai influenţează prea mult sentimentele, şi fiorii toamnei vin din altă parte – din deprinderea, câştigată în anii de şcoală, de-a inaugura un an nou de activitate atunci când pomii încep să-şi scuture frunza, când aerul rece ne invită în preajma mesei de lucru şi a bibliotecii. Accentul în timp al începutului s-a deplasat, pentru toţi, pe septembrie – atât pentru tractoristul de pe ogoare, cât şi pentru forjorul din uzină – pentru că toţi cei ce muncesc deprind de timpuriu în şcoală obiceiul de a porni din nou la drum, pe o altă buclă a spiralei. Şi aceasta – la primele semne ale toamnei, în septembrie, când reluăm confecţia de şabloane semidocte, ca prezentele.

Datorăm primilor noştri dascăli una dintre deprinderile cele mai puternice, devenită a doua natură. Înainte de a ne dezvălui tainele necuprinse ale ştiinţei, învăţătorii şi profesorii copilăriei şi adolescenţei ne-au convins că munca poate fi resimţită ca o plăcere, deschizându-ne apetitul pentru efort, pentru performanţă.

Dar, de vreme ce ziua scade şi umbrele nopţii cresc şi alunecă pe sub obiectele prea sătule de lumină, nu tot acum reluăm arpegiile pe clapele lungi ale îndoielii? Nu începutul asaltului strecoară în inimi şi fiorul unui *dacă*, în veci iscoditor de energii îndelung drămuite?

Trăiesc îndoiala dacă voi reuşi să săvârşesc ceea ce sunt sigur că voi reuşi…

ROZALINA „Unul din cei mai mari desfrânaţi şi risipitori din acei timpi era postelnicul Andronache Tuzluc; el fura ca un tâlhar de codru şi cheltuia ca un nebun. Mesele cele mai strălucite, seratele cele mai atrăgătoare, jocurile de cărţi cele mai dărăpănătoare, care făceau să treacă dintr-o pungă într-alta averea săracilor, toate acestea în casă la dânsul se petreceau. Arghira, Rozalina şi

Calmuca, Frineele şi Messalinele de pe atunci ale Bucureştilor, erau stăpâne în casa lui, ce devenise adevărat mormânt al oricărui amor curat şi statornic, al oricării credinţe conjugale…“

„În ziua, dar, când el făgădui lui Ipsilant că-i va aduce pe Tudor legat, se puse în fruntea cohortei de asasini şi se îndreptă către satul Goleşti. Ajungând acolo, se sfătui mai întâi cu Iordache, Ghencea şi Farmache, căpeteniile arnăuţilor ce-i dedese Ipsilant pentru executarea trădării, apoi, după aceea, intră în lagăr şi aţâţă revolta. În fine Tudor fu prins şi dus între arnăuţi la Câmpulung, iar de acolo la Târgovişte, unde mai în urmă fu asasinat…“ (N. Filimon: *Ciocoii vechi şi noi*)

Farmache trăieşte încă în Târgovişte (strada Geartoglu 2) şi va mai trăi, după asigurările gerontologilor, alte câteva decenii.

RUDOLF Un scurtcircuit, însoţit de arderea siguranţei, m-a scos brutal dintre cărţi şi m-a împins în miezul nopţii şi al tehnicii imediate, schimbându-mi, într-o fulgerare de secundă albastră, preocupările şi optica. Pe când mă străduiam să repar dopul de faianţă, împotrivirea fasungului mi s-a părut că seamănă (curioasă treabă!) cu cea a unuia dintre amicii mei, cel care nu acceptă alte păreri decât pe-ale sale. „Te rog să funcţionezi corect, i-am ţipat amicului, nu vezi că între răsucirea mea şi scremetele tale consecvente s-au strecurat pedunculii unei contradicţii neantagoniste?“ Siguranţa s-a înşurubat în cele din urmă. Exclusivismul ţeapăn al amicului, intratabil de când ne cunoaştem, fi-va într-o zi înşurubabil la vreun fasung?

Robinetul de la baie ţipă şi se zgâlţâie ca un avocat în cămaşa de forţă. Demagogia lui e însoţită de vomismente şi scuipături. „Unde ţi-am cunoscut prototipul, stimabile?“ l-am întrebat, răsucindu-i pedepsitor scăfârlia. O clipă, mi s-a părut că toate lucrurile universului, de la şopârlă şi stilou, până la

Marte şi Jupiter, fâsâie şi scuipă anapoda, prefăcându-se că funcţionează.

De la un timp, filozofului de familie G., mare admirator al salatelor nevesti-mii, i s-au defectat circuitele: imposibil să-l scoţi din convingerea că Pământul are forma zahărului cubic. Are şi o poză, trasă de bunicul lui de pe un acoperiş. Toată ştiinţa lumii nu-i schimbă, de ani şi ani, traiectoria prelegerilor, în afară de cometa Kohutek, care l-a tulburat o zi, când, vrând s-o vadă, n-a văzut-o. „Eşti un om solid, i-am spus ieri la masă, nu te abate din drumul dumitale nici cometa. Felicitări!“

A primit complimentul cu voioasă deferenţă, în timp ce gândul mi-a fugit la robinete, la siguranţe, la ceasornicele ce clămpăne un timp neutru, binecuvântându-le năravurile şi defectele, care-mi confirmă că nu întotdeauna mecanismul care o ţine una şi bună funcţionează cum trebuie.

S

SACHE N-am să uit niciodată ziua de neuitat când, fiind maestru de balet al unui ansamblu clasic, am scos lebedele la Herăstrău şi le-am dat drumul să zburde în cadrul natural al parcului. Primele momente trebuiau neapărat filmate: ele, suavele, aerienele se simţeau stânjenite de densitatea aerului, umbrele copacilor le strângeau taliile, circulau pe asfalt ca prinse în chingi, verdeaţa crudă (ceva mai crudă decât cea a cartonului pictat) le producea vertije. Dar, când şi-au dat drumul, lacul s-a umplut cu perne şi plăpumi moi, mişcătoare, scenele s-au înviorat, aşa cum, în călătorie, spiritul anchilozat al poetului prinde aripioare portante. Şi escalada care a urmat, pe grunjoase terase de pietriş, şi goana de-a se ajunge şi de-a reuşi, dramatic, să alcătuiască împreună o figură avicolă clasică, o decolare paralelă… Splendid spectacol!

E adevărat că nu se prea vedea cum păşesc gingaşele paseri pe treptele coborând spre luciul lacului (către care aspirau firesc), din pricina absenţei proiectoarelor de scenă care să învingă insinuarea nopţii în tabloul poetic, dar cei câţiva trecători – un pensionar, cinci tineri îndrăgostiţi, o mamă reglând din mers claxonul copilului, un manipulant de la aeroport în drum spre casă – au zăbovit totuşi câteva clipe să se minuneze cum reuşesc balerinele să nu cadă de pe poante, şi să asculte vrăjiţi muzica lui Ceaikovski şi interjecţiile lebedelor combinându-se cu saxofonul de la „Pescăruş“… La urma urmei, nu de spectatori mulţi era nevoie, ci de spectatori de calitate – şi eu îndeplinisem toate normele securităţii muncii…

Am aplaudat atunci atât de mult, că şi astăzi, uneori, îmi mai vine să-mi bat palmele, dintr-o nevoie intimă a suplimentelor şi dintr-un simţ firesc al prelungirilor, dar mă opresc subit când mă

taie gândul că n-am perseverat. Cu o floare nu se fac avioane de hârtie.

De ce, îmi reproşez în astfel de clipe, de ce n-am dus mai departe ideea, sugerată de responsabilii de stradă şi de intendenţii parcurilor, de-a scoate din cuibul lor nu numai lebedele, dar şi elefanţii circului, leii fioroşi (de care publicul amator de artă e atât de înfometat), glasurile de privighetoare ale orgii Ateneului, de ce n-am înşirat cvartetele lui Beethoven pe litoralul insulei principale, de ce n-am pus-o pe sărmana Julieta să-şi dea sufletul pe o bancă din parcul de distracţii, oferindu-i aerul proaspăt de care sfârşitul ei avea nevoie, şi compasiunea copiilor, care trebuie să ştie de timpuriu cum îşi ispăşesc vina minorele care n-au fost cuminţi… Ce m-a oprit să duc iniţiativa mai departe?…

Departe erau şi alţii. De pildă funcţionarii din unele birouri, înăcriţi în aer închis, iubitori de iarbă verde, ale căror referate şi sinteze se resimt de lipsa oxigenului. Ce, nu le-ar fi sporit puterea de creaţie dacă şi-ar fi îndeplinit misiunea frumos aşezaţi la birourile înşirate sub învoaltele coroane ale copacilor, în vecinătatea farmecelor Expoflorei, perdăfiţi de pânzele răcoroase ale lacului răscolit de vâsle? Utilajele şantierului lor sunt mai uşor transportabile „în teren“ – un birou, un scaun, zece birouri, zece scaune, eventual un ghişeu – decât cuibarul lebedelor (minus lacul care se oferă, mai natural în parc decât pe pânză, în vechea sală).

O estetică nouă, înfiripându-mi-se în zona pancreasului, mă întreabă dacă n-ar fi mai potrivit ca, pentru blindarea autenticităţii, *Pastorala* să se cânte în decor montan, *Recviemul* în grădiniţele de copii, *Simfonia a noua* – de-a lungul paralelei 45, unind astfel toate tronsoanele, încă fragmentar cuplate, ale solidarităţii umane…

O, dar câte idei puteau prolifera din ideea acelei zile de neuitat! Cum de n-am ştiut şi n-am îndrăznit? M-aş fi aplaudat astăzi fără şocuri şi

reţineri, iar lebedele ar fi astăzi mai grase şi mai prospere, formaţiile artistice deconectate, colectivele de funcţionari definitiv scutite de neplăcerile asteniilor, arta ar fi devenit, într-adevăr, a doua natură.

M-aş fi aplaudat cu clipocit gingaş de apă şi cu plesnete scurte, de aripi imaculate…

SAMSON se poate considera ziarul meu vorbit. O dată la două săptămâni mă vizitează şi, în răgazul unui ceas, îmi umple casa cu noutăţi din lumea întreagă. Fiecare cuvânt al său e deosebit de interesant, frazele desfăcute generos îmi poartă spiritul în inima evenimentelor evocate, comentariile dezghioacă isprăvile oamenilor până la miez, astfel că, la plecarea lui, planeta străluceşte prin încăpere limpede ca un soare pe un cer senin şi paşii mei pornesc spre treburi siguri şi încrezători.

Când, din cauza oboselii sau a decepţiei, vrea să evite turul de orizont în care m-a obişnuit, înlocuieşte relatările cu citate din revistele pe care le-a răsfoit, oprindu-se egal asupra subtilităţilor analitice, ca şi asupra perlelor gazetăreşti de tipul: „Perspectivele deschise de închiderea sesiunii…“, „Originile mai recente, ca şi cele iniţiale ale societăţii de consum“, „Voi, noi generaţii…“, „Un bombardament atomic în Orientul Mijlociu ar crea o situaţie dezagreabilă…“, „Înalţii diplomaţi trec adesea la înaintare, lăsând poarta tratativelor deschisă…“, „Femeile din Irlanda de Nord au fost masate pe străzile principale…“, „În cursa înarmării atomice, (unii) caută acul în carul cu fân…“, „O notă ultimativă, în termeni foarte moderaţi“, „Un electorat foarte puţin viril…“, „Pârghiile redresării uzinei Pirelli se află în seifurile Băncii X…“, „Descurajarea oricărei tentative curajoase“, „Lupta deschisă a forţelor oculte împotriva colaborării şi păcii“, „Unele

cercuri italiene au preconizat întărirea economiei prin depreciere“ etc., etc.

SEPTIMIU Nume exclusiv august:

„— E de admirat, am spus eu, cum Napoleon, în ciuda tinereţii lui, ştia să se joace atât de uşor şi de sigur cu aceste mari chestiuni mondiale, de parcă ar fi avut cine ştie ce practică îndelungată şi ce vastă experienţă.

— Dragul meu, a răspuns Goethe, tocmai astea sunt calităţile înnăscute ale marilor talente. Napoleon mânuia lumea la fel ca Hummel pianul său. Amândouă isprăvile mi se par la fel de minunate; nu pricepem nici una, nici alta; şi totuşi lucrul e adevărat şi se desfăşoară sub ochii noştri. Napoleon era cu osebire mare prin faptul că ştia să fie totdeauna *acelaşi*. *Înaintea* unei bătălii, *în timpul* unei bătălii, *după* victorie sau *după* o înfrângere, el rămânea neclintit, întotdeauna cu mintea limpede şi ştiind ce trebuia să facă. Era pururi în elementul său şi totdeauna stăpân pe situaţie, tot aşa cum e şi Hummel, fie că e vorba de un *Adaggio* sau de un *Allegro*, fie că ar cânta la pian în cheia fa sau în cea de sol. E acea facilitate întâlnită la orice talent adevărat, în artele care înfloresc şi în timpuri de pace, şi în cele de război, la pian sau îndărătul tunurilor.“ (Eckermann: *Convorbiri cu Goethe*, 7 aprilie 1839)

SEVILLA Nana, care urmăreşte îndeaproape alcătuirea acestui catalog onomastic, controlează cu lista în mână ce nume aleg şi peste care sar, şi se arată îngrijorată că Sabin, Sachelarie, Safta, Salamandra, Salvador, Samuel, Santuzza, Sapho, Sarah, Sarica, Sava, Scarlat, Scylla, Serafim, Şerban, Sergiu, Sevastiţa şi mulţi alţii nu se strecoară în paginile cărţii.

— Dar sunt peste 300 cei cu iniţiala S, mă explic. Cartea mea e o simplă autobiografie, ca toate cărţile, nu un pomelnic…

Crescută în climatul nepoluat al raţiunii, ignorând ca atare termenul *pomelnic*, Nana mă chestionează foarte sever ce am de gând să fac cu lista şi cu diversele fişe prisoselnice.

— Am să le rup! îi răspund cu hotărâre.

— Şi oamenii care se află dedesubtul numelor?

Mă clatin în hotărârea mea, mă întreb la rândumi, nu aflu nici o soluţie, apoi luminat:

— De destinul lor se îngrijesc alţii, fii fără grijă. Nu pier cei care merită…

SIEGFRIED de Wagner, cu Berliner Philarmoniker, sub bagheta lui Herbert von Karajan. Siegfried: Jess Thomas; Mime: Gerhard Stolze; Brünhilde: Helga Dernesch; Alberich: Zoltan Kelemen; Fafner: Karl Ridderbusch; Erda: Oralia Dominguez; Pasărea: Catherine Gayer…

SIFON Cartea lui Sifon Protopopescu mi-a sugerat o grămadă de idei de care n-aveam absolută nevoie…

SILVANA Pampanini, actriţă de film.

SILVIU Pellico. Vezi **OVIDIU**.

SIMON Agnel, Tête d'Or, rege într-o piesă a lui Claudel.

SISIF „Ei bine, voi spune că, pesimist în ce priveşte destinul omenesc, sunt optimist în ceea ce priveşte omul. Şi nu în numele unui umanism care mi-a părut întotdeauna insuficient, ci în numele unei ignoranţe care încearcă să nu ignore nimic." (Albert Camus, *Actuelles* I)

SOARE „De vreme ce regele cerea sfetnicilor şi slujitorilor lui apropiaţi să nu-şi precupeţească eforturile, însemnează că, de la înălţimea lui, îi vedea pe seniori şi miniştri ca pe nişte precupeţi." (Fernando Panaitescu: *Eu, cocoşul…*)

SORDID Erou de roman sau de film, ca şi Adenoid (Hinkel).

SOCRATE Lungit sub automobilul lui, căruia întotdeauna mai are ceva să-i repare, să-i îmbunătăţească, să-i adauge, Tityre filozofează cu cheia franceză într-o mână şi cu ciocanul lângă şold. Stă cu faţa în sus, dedesubt, şi, în timp ce măruntaiele maşinii îi zumzăie în jurul tâmplelor, ca un firmament cu stele de oţel, vorbeşte egal, cuminte, ca pentru sine: „Este sigur că nu suntem cu nimic în plus faţă de ceea ce se vede şi se pipăie. După ce ne-am zămislit, aveam nevoie de calciu, fosfaţi, fier, magneziu şi de o grămadă de ingrediente ca să creştem şi să ne împlinim. Le-am luat de unde am putut, de ici, de colo, din apă şi din verdeţuri, din osânza altor vietăţi. Le-am clădit pe un şasiu, am întărit cu ele articulaţiile prea moi, am năzuit să avem pompă bună, carburator de treabă, angrenaje cinstite, apoi dinam corect, conjunctor-disjunctor spontan, rezervor încăpător, tobă de eşapament uşoară, sistem de ungere şi de frânare în stare să întreţină şi să raţionalizeze perfect toate funcţiunile. Dacă aprinderea şi combustia au mers cum trebuie, ne-am creat şi ne-am pus la punct şi alte aparate: de iluminat, de control, cutia de viteze, nimicurile cerute de un minim confort. Toate astea funcţionează un număr aproximativ de ani, unele piese se aşază, unele se strică. Mai înlocuieşti un şurub, pinionul de atac, axa cardanică, schimbi câteva bujii, ungi ambielajul… Dar într-o zi se fisurează o piesă vitală, se dereglează unul sau mai multe sisteme sau maşina se zdrobeşte de un perete, de un copac. Gata. S-a terminat. Fiare vechi. Fiarele se risipesc pe ici, pe colo, ruginesc fără întrebuinţare sau merg la topit şi altă maşină se alcătuieşte din ele. Sau totul se face pământ. La început au fost nişte prafuri, nişte săruri, nişte scame. Redevin, când e vremea, prafuri, săruri, scame… Dar ce îţi

închipuiai? Ce iluzii îţi făcuseşi? Uite, şurubelul ăsta poate că a fost cândva vertebra unui om plin de dorinţi şi de vise. Acum îl strâng cu cheia franceză, să-mi ţină toba, o să stea acolo o vreme, are să i se tocească filetul şi, într-o zi, se va rostogoli într-un şanţ, printre buruieni… Se va sfărâma într-o sută sau o mie de ani, timpul n-are nici cea mai mică importanţă, şi din pilitura lui oxidată va răsări un muşeţel sau o cicoare. Totul circulă în univers, totul stă sub controlul cântarului, metrului, contorului. Cu cât curge de aici, cu atât se umple dincolo… Vasele comunicante, ştii povestea…

Asta e: funcţionăm ce funcţionăm, începem şi sfârşim, suntem şi nu suntem… Credeai că e altfel? Rău credeai! Cine ne-a dat ideea că lucrurile se prezintă altfel? Cine umblă cu cârpăceli şi improvizaţii în treaba asta atât de importantă, de precisă, de (la urma urmei) frumoasă?“

Ieşind de sub maşină, Tityre ţine între degete un fel de rotulă de metal, arsă şi îmbălată de ulei, pe care o cercetează cu atenţie, o mângâie cu tristeţe şi, scurt, o aruncă în fundul grădinii, ca în copilărie pietrele. Mi s-a părut sau am auzit în monologul lui ticăind pendulul hamletian?

Seara, aplecat pe volumul de versuri al lui Călinescu, aud paşii lui Tityre apropiindu-se de masa mea de lucru. Cheia mea franceză e creionul, ciocanul meu stă ascuns sub tâmplă şi bate, şi bate sub furcile ochelarilor. Mă prefac că am uitat monologul lui de după-amiază şi, dând două foi, citesc alb, rece, ca pentru mine, din poezia *Pământul*:

Ades din tine, bulgări luând în mână
Mă-ntreb ce eşti ţărână.
În tine – amestecaţi ca-ntr-un aluat
Zac Cicero, Socrat,

Anchise, Mariu, Pyrrus, Carneade,
Oreste şi Pylade,
Elena, Sappho, Lesbia, Rodope,
Hecuba, Penelope.

Cal, leopard, urs alb, ren, crin de baltă
Topiţi sunt laolaltă.
Fazan, garoafă, şarpe, huhurez
Sunt în acelaşi miez.

Tityre a ascultat cu luare-aminte, eu m-am abţinut de la orice comentariu. Când parcurgem împreună chestiuni foarte grave, avem obiceiul să lăsăm destul spaţiu marginal de tăcere, ca tabloului o ramă suficient de groasă…

STELIAN sau

MARGINALĂ

O operă de artă care reuşeşte, prin docte inventarieri, să convingă cititorul de adevărul unor mari idei ale secolului, cum sunt păstrarea păcii, înfrăţirea oamenilor, libertatea individului etc., expunând în acest sens argumente temeinice, poate fi o operă utilă. Dar o operă care nu înregistrează decât semne despre toate aceste idei, în schimb se înfăţişează perfectă, rotundă, miraculoasă, terifiantă prin echilibrul şi frumuseţea ei, şi care sugerează prin simpla prezenţă o măreţie şi o nobleţe a gândului capabile să descurajeze instinctul rău, să împiedice ridicarea braţului şi să paralizeze pe intolerant şi pe agresor, mi se pare şi mai importantă, şi mai binefăcătoare pentru umanitate. Un roman crispat despre duşmani, în care binele e îndrumat să triumfe, este mai puţin convingător decât un roman despre suferinţă şi moarte, ce construieşte un erou naiv şi generos care, cu o floare în mână, se miră şi se rătăceşte şi,

în cele din urmă, cade ucis de pietrele mai rătăciţilor decât el. Un tablou plin cu arme ruginite nu militează pentru pace mai convingător decât un buchet de flori de Luchian. Dacă filmul *Opt şi jumătate* ar fi fost realizat de artişti nepalezi, aş fi numărat Nepalul printre marile puteri ale lumii.

Un tablou cu câmp de rapiţă, fremătător sub cerul oţelit, mi-a umplut mai vijelios inima de mândrie pentru tăria şi virtuţile poporului meu decât cutare nuvelă monografică în care un ţăran declară patetic că îşi iubeşte până la ultima suflare strămoşii şi glia care-i acoperă.

Comentariile la *Divina Comedie* mi-au revelat convingerile politice ale lui Dante. Dar *Divina* şi nu Comentariile au împins omenirea spre lumina adevărului. *Împărat şi proletar*, jurnal de laborator, m-a lămurit asupra deschiderii Poetului la evenimentele deceniului. Dar *Luceafărul* şi sonetele mi-au dat imaginea cuprinzătoare a firmamentului. Declaraţiile sunt lăudabile, confesiunile sublime. Trei sute de declaraţii în trei sute de opere nu echivalează cu o singură statuie, un nud poate, care dezvăluie, o clipă, chipul Frumuseţii.

E o chestiune de calitate artistică, după cât îmi pot da seama.

Indienii vechi şi, mai recent, Brâncuşi, ca să cuprindă deopotrivă vatra şi veşnicia, ridicau coloane. Puţină deprindere a limbajului şi totul devine limpede şi, dacă vreţi, impuls de fapte umane de o măreţie şi trăinicie fără seamăn.

STERE După frecvenţa cu care îmi zbârnâie telefonul, după durata convorbirilor cu care mă leagă de receptor, îmi dau seama de gradul apetenţei sale la scris şi de ravagiile pe care le face anxietatea în organismul său spiritual mereu mai steril. Opera lui principală rămâne, deocamdată, cea telefonică.

SULFINA Emblemă subţire, aurie, pe o catifea albastră, de provenienţă şi patină feudală.

SWANN „Plăcerea pe care ne-o dă un anumit stil simplu şi natural (cel homeric, de pildă), imaginile copilăreşti, deci populare, asupra fenomenelor, cosmografiei etc., pe scurt plăcerea pe care ne-o dă poezia, vorbesc despre poezia antică şi de imagini, are drept cauză mai importantă, dacă nu chiar cea mai importantă, amintirea nedesluşită a copilăriei noastre, pe care o asemenea poezie o deşteaptă – amintire care este dintre toate cea mai plăcută şi poetică, şi aceasta mai cu seamă, poate, pentru că ea este într-o mai mare măsură amintire decât celelalte, fiind cea mai îndepărtată şi mai nedesluşită.“ (Leopardi: *Zibaldone*)

SYS „Debandadă însemnează, nene Literatu, spargerea bandei voastre, nu-i aşa? zise tânărul cu manuscrisul.

SYSY Pe vremea fanarioţilor *pâine*, *câine* şi *ţară* se scriau invariabil cu i grec.

T

TACHE Ieri, pe la amiază, pe când stam într-un picior la intersecţia străzilor Austrului cu Frigoriferului şi, sprijinindu-mă pe o talpă, mă străduiam să extrag din talpa pereche un subtil cui de potcoavă ce-mi sfâşiase întreg pantoful (umblasem mult, cine ştie de când îl purtam…), un trecător mi-a strigat: „Salutare, stimabile!“ Ocupat cu extracţia şi concentrat asupra echilibrului meu, care degenera, n-am putut întoarce capul să cercetez cine mă salutase atât de respectuos. Silueta care se depărta mi-a părut cunoscută, semăna cu a lui nenea Iancu, dar nu pot jura că el fusese. Oricum, salutul m-a fericit şi, fulgerător, mi-a limpezit ideea ce-mi zăcea (ca şi cuiul din talpă) cine ştie de când în suflet, anume că sunt cel mai stimat cetăţean al cartierului, al străzii, al fundăturii infinitului şi, foarte probabil, al apartamentului pe care-l ocup singur, în compania temporară a unui motan.

Cum de nu descoperisem mai devreme? E drept, m-am suspectat adesea de insensibilitate, dar trecusem peste asta. Acum, o mulţime de fapte, înlănţuite şi tangente, îmi revelau că fusesem, de mult timp, stimat fără să ştiu şi fără să fi solicitat pe careva şi, fapt deplorabil, nu mulţumisem încă nimănui pentru cinstea şi onoarea…

Zilnic, foarte de dimineaţă, crainicul de la radio mă mângâie deferent: „Stimate ascultător, astăzi va ploua, ai grijă să nu strănuţi în public“ sau „Colesterolul pe care l-ai acumulat în organismul dumitale, stimate ascultător, poate să te cureţe dintr-o clipă în alta“ sau „De murdăria străzii, stimate prietene, te faci direct răspunzător“.

În tramvai, amabilitatea revine măgulitor: „Vezi unde calci, mult stimate, vreau să spun: ţine-ţi copita!“, ca să se repete la coborâre: „Mişcă, stimate, sau ai dat în orbul găinilor!“…şi să te

întâmpine şi pe biletul de pe geamul chioşcului de ziare: „Stimaţii cititori să ştie că săptămâna asta nu vor fi serviţi; până la chioşcul apropiat sunt doi kilometri“.

De fiecare dată, e sigur, cuvântul de preţuire mă vizează, ca şi rândurile strecurate pe sub uşă de vecinul meu: „Te anunţ, stimate şi iubite colocatar, că motanul dumitale e un măgar. Mi-a sacrificat puii ce-i creşteam în baie, am să vă chem pe amândoi la judecată, cum am procedat cu Maria Porumb, stimata vecină de la parter, unde am câştigat. Ia seama, stimate… Unde vă treziţi? Cu deosebită stimă, Victor Uruială“

Filmul stimei şi consideraţiunii nu se opreşte aici. Dulcea pasăre a micului ecran, blonda aceea cam brunetă, mă stimează şi ea ori de câte ori „vă cerem scuze, stimaţi telespectatori, pentru încurcătura tehnică…“, şi mă stimează şi meşterul acelei cooperative în rate, care, constatând că obiectul Frigero a decedat în ajunul Anului Nou, mă consolează (stimate cumpărător) că înainte de martie–aprilie n-are compresor de schimb, şi mă stimează şi conferenţiarul care n-are nimic de spus despre O.Z.N., şi reporterul care a fost, stimaţi cititori, să descopere că la Băile Herculane *se pot servi băi*, şi contabilul, şi portarul, chiar şi directorul (mult stimatul) care răspunde prin secretară că, aflându-se într-o scurtă şedinţă, roagă să-l caut (foarte precis, stimate tovarăşe!) peste trei săptămâni…

Şi „stimaţi consumatori, purtaţi în orice anotimp pantofi de pânză şi grăbiţi-vă să vă procuraţi macaraua Aurora, îmbrăcaţi-vă elegant la Bucuria copiilor şi gustaţi prăjiturile noastre fără gust dulce“ – o, câte invitaţii mă îmbie şi mă copleşesc… Reiese că sunt stimat pe mai multe planuri şi într-un sortiment variat.

Cuiul fusese într-adevăr de potcoavă. Norocul mă urmăreşte.

Dar sunt şi unele excepţii. Ajuns la casierie (aveam de primit ceva, dar motanul meu nu trebuie să afle cât), uşa şi ghişeul erau închise. Nici un aviz. Ce casier ireverenţios! Uite unul care nu mă stimează. Era liber să plece şi în Marte, dar să-mi fi lăsat măcar o vorbă dulce: „Stimate…“

TEMISTOCLE De când a sosit primăvara, grădina mea e într-o neobosită efervescenţă creatoare. Deschid în fiecare zi fereastra de douăzeci de ori spre a mă convinge că explozia de verdeaţă şi flori e adevărată, că aerul proaspăt corespunde celor mai exigente gusturi ale consumatorilor… Formele, culoarea, dimensiunile copacilor şi ale celorlalte plante îmi dau satisfacţii înalte, cu atât mai consistente cu cât observ că procesul tehnologic a respectat toate normele consumurilor specifice. Panselele nu cunosc fenomenele aberante ale gigantismului, narcisele nu fac risipă de energie solară, teii cresc conform legislaţiei botanice în vigoare, păsările din frunziş prezintă un repertoriu decent şi optimist, la un preţ de cost rezonabil. Natura nu face salturi, îmi spun la 5 dimineaţa, sărind din pat, dovadă e această iederă de sub fereastră care se întinde benevol pe zid şi-mi şopteşte să fiu liniştit: în ce o priveşte, zice ea, nu va produce niciodată frunze de plastic…

Chestia asta nu mi-a plăcut, i-am spus iederei, cu grija să mă audă toată grădina. De ce să nu năzuiască să facă, într-o zi, frunze de plastic? „Înţeleg perfect spiritul vostru gospodăresc, dezvoltarea exhaustivă pe verticala tijelor şi consumul raţional, dar nu pot accepta mulţumirea de sine, resemnarea voastră, a plantelor, pe planul inovaţiei. Sunt sectoare în care, trebuie să recunoaşteţi, aţi cam rămas în urmă.“ Şi, ca să fiu concret, am luat din glastra de pe biroul meu câteva superbe narcise şi garoafe din plastic, de care mi-e casa plină: „Iată, le-am fluturat pe geam,

priviţi-le! Ce minunăţie! Ce performanţe! Mari, robuste, rezistente la tăvăleală, nepieritoare în veci, şi în cantităţi ce pot acoperi literalmente planeta. Iar voi? Nişte biete floricele respectuoase, tradiţionale şi timide! Nu vă pişcă pe undeva, prin vasele de lemn şi de liber, conştiinţa?“

Cum teii şi floricelele grădinii păreau că nu se prea sinchisesc de discursul meu critic, mi-am propus să dezvolt demonstraţia cu alte exemple. Am scos la fereastră minunaţii struguri de gutapercă, perele şi piersicile de ipsos, ghirlandele de trandafiri din polietilenă, ba, pentru a fi zdrobitor, însăşi colecţia mea de şuncă şi jamboane din carton presat, brânzeturile de Olanda din cretă vopsită, savarinele şi tortele din rumeguş şi polistiren, invitând pe cei interesaţi într-o documentare mai adâncită *să vizioneze* câteva vitrine ale magazinelor din cartier, unde cartonul şi ipsosul realizează adevărate opere de artă, magnifice, covârşitoare. „De ce nu produceţi şi voi la asemenea cote? Mediocritatea voastră mă deprimă…“

Grădina a rămas la început indiferentă. Dar n-au trecut două zile şi, sub teiul cel mare, am remarcat cu nespusă surpriză o floare nouă, de toată frumuseţea. Era confecţionată dintr-un şerveţel de hârtie, avea pe ea suave tente de ruj de buze, o poetică urmă de grăsime şi vădea, aşa cum fusese cocoloşită, toate trăsăturile vii pe care numai savanta neglijenţă a naturii le poate desena.

„Bravo! am strigat fericit pe fereastră. Aţi dovedit spirit autocritic şi deschidere. Vă felicit!“

Dar n-am terminat bine cuvântarea, că un drac de şcolar s-a apropiat, s-a aplecat, a cules minunata floare şi (vai, copiii ăştia!) şi-a curăţat ghetele cu ea.

Am închis întristat fereastra şi mi-am zis: când vom reuşi oare să sădim şi în sufletul copiilor dragostea pentru gingaşele flori de foiţă şi pentru savuroşii struguri de ipsos?

TEOFIL „Şi astfel, se regăsi din nou, seara, la ora somnului, în patul ca un tron. Se îmbăiase, se culcase primul, ca de obicei. În toate celelalte seri, îşi citea ziarul. Sprijinit de perne, pe altarul lui de soţ, lăsa întâmplările, zvonurile, cataclismele lumii să se rostogolească în valuri inofensive la picioarele acelui platou inaccesibil. El, care n-avea vicii, n-avea păcate, credincios celei mai credincioase, fericit lângă cea mai fericită, primea – nesorbind niciodată o băutură uşoară – omagiul acestei omeniri în care soţii bagă piciorul nevestei lor într-o cutie cu cobre pentru a o moşteni, în care vicepreşedintele Băncii de Schimb se retrage la Sing-Sing, în care mamele îşi ucid şapte copii pentru că şi-au văzut bărbatul sărutând o croitoreasă. Citea cu simpatie, masându-şi uşor genunchiul stâng, în care începea să bâzâie reumatismul, veştile despre incendii, căderi de bursă, morţi la Hollywood, binevoitor faţă de crime, îngăduitor cu inundaţiile, citea cu indiferenţa celor care citesc o scrisoare ce a greşit adresa. Cu atât mai mult cu cât lectura era întretăiată de operaţiile succesive ale unei Édmée din ce în ce mai aproape de noapte şi de dragoste. Focul mistuia Atlanta, şi Édmée se şi ivea în capot. Joan Harlow murea, şi Édmée trecea cu părul despletit. În concesiunile din Shanghai începea lupta, şi de data asta ea era desculţă… (Jean Giraudoux: *Alegerea aleselor*)

TIPHON „Lumea e acum atât de bătrână şi în mileniile trecute au trăit şi au gândit atâţia oameni de geniu, încât foarte puţine lucruri noi au rămas de spus şi de dat în vileag. Nici teoria mea a culorilor nu e ceva cu totul nou. Platon, Leonardo da Vinci şi mulţi alţi oameni excepţionali au găsit şi au exprimat înaintea mea unele din adevărurile arătate de mine. Dar faptul că le-am găsit şi eu, că le-am exprimat din nou şi că m-am străduit ca într-

o lume confuză să dau prilej adevărului să pătrundă iarăşi, vezi, ăsta e meritul *meu*.

E nevoie ca adevărul să fie mereu repetat, pentru că şi eroarea e susţinută şi propovăduită mereu şi mereu, şi anume nu numai de unul sau de altul, ci de foarte mulţi. În gazete şi enciclopedii, în şcoli şi universităţi, eroarea e la cinste mare şi se simte răzgâiată şi bine adăpostită în sânul majorităţii care o cultivă.“ (Eckermann: *Convorbiri cu Goethe*, 16 decembrie 1828)

A da prilej adevărului să pătrundă iarăşi…

TITIREZ Deşi îndeobşte cunoscută (dar niciodată îndeajuns preţuită), *Ţiganiada* lui Budai Deleanu, adevărat *Banchet* onomastic, se cade a acoperi cu flamurile sale cernite, rar atât de vii şi de îmbărbătătoare, multe din paginile noastre. Transpunerea în textul compact al prozei a celebrei bătălii nu scade cu nimic intensa frumuseţe a poemului care, dacă ar deveni cadră, ar sta în muzeu alături de un Paolo Uccello:

„Într-aceea Găvan pe Ghiţu-l omoară, Cocoloş pe Titirez deculă; coastea lui Zăgan capul zboară, iar Peperig a Dodii căciulă taie în două şi capu-i despică din creştet până în tufoasa piică. Parnavel cu suliţa ascuţită străpunge pe Corbea în gemănare, şi de nu era punga încreţită, pătrundeai fierul până în spinare: dar totuşi răsturnându-l pe o dungă, îi zdrobi toată cremenea în pungă. Mândrea pe Ciuntul de barbă trage, Năsturel pe Dondu flocăieşte; iar ca ş-un juncan Dragoşin rage; şi cu dinţii beliţi clănţăneşte; căci Sperlea îi zburase nasul în două şi musteţele amândouă. Giolban încă dede să dee în Căcâga cu o bardă lată, iar cela, aruncând o bebee, îl toca tocma în gura căscată; şi-aşa-i fu de crudă lovitura, cât îi zdrobi toţi dinţii din gură… Într-aceea, Tandaler, de altă parte, hărţuind cu ceata sa voinică, făcea întru căldărari mare moarte… De furca lui năprasnică cade Tântea, făcătoriu ales de inele; şi Chifor, ce ştia

bine rade, cum şi tu, tinere Viorele, ce dulce cântai cu viers măiestru…

Cad apoi şi Gârdea, Mircca, Sestru, Şoldea, Jencuţ, Barbu şi cu Nuţul, Covrig, Mozoc, Bambu şi Ciurilă, Corneiu, Cârlig, Sperlea, ş-apoi Huţul.

Toţi aceştia, loviţi fără milă, se sfârşiră cu moarte păgână, de-a lui Tandaler groaznică mână…“

Aşezând punctuaţia după cerinţele prozei, şi dregând cu o literă cuvântul regional sau exotic, umbrind uşor poezia în favoarea expresiei verbale – procedeu nepermis, dar utilizat aici *numai* spre a sublinia modernitatea discursului eroic – textul se prezintă precis, viguros, magnific în ansamblu şi desăvârşit în fiecare detaliu, ca o pagină din Herodot, ca un capitol din Machiavelli, ca o scenă din Buńuel.

TITU În jurnalul lui Titu Maiorescu (la 23 martie/4 aprilie 1889) se află un admirabil instantaneu: „Gigi, foarte gigi.“

TOMA Noaptea trecută am visat că eram amploaiat la Banca „Vulturul“ din Urlaţi şi că şeful (căruia îi eram fin) mă invitase în biroul lui să-şi expună proiectele pentru noul an 1937, abia început. „Treburile merg de minune, mă întâmpinase naşul, dobânzile ne-au adus gologani buni, faliţii ne-au bucurat cu câteva daruri excepţionale; dacă vom reuşi să vindem şi casele şi prăvăliile datornicilor insolvabili, ne vom putea considera o bancă solidă, de mare viitor. Importantele beneficii, după ce ne vom reţine cuvenitele procente, aş vrea să le investesc într-o afacere anexă rentabilă. Ce mă sfătuieşti, fine dragă? Personal înclin către o întreprindere de pompe funebre.“

Nimic nu m-a fericit mai mult de-a lungul anilor tinereţii decât această încredere a naşului meu, care îmi recunoscuse flerul excepţional în afaceri,

luciditatea în operaţiuni. „Nimic nu e mai rentabil decât o editură!“ am strigat, visând pe loc un raft de cărţi, printre care să strălucească şi volumul meu de versuri, la care lucram deja de câţiva ani. „Se vorbeşte prin oraş că au apărut o mulţime de poeţi şi romancieri care-şi vând marfa convenabil. Uite, unul, Petrică Paraschivescu, fost coleg de-al meu, are gata cinci caiete legate, învelite în hârtie albastră, tocmai bune de multiplicat. Dacă mai aflăm printre amicii lui şi niscaiva romancieri – romanul fiind cel mai rentabil –, editura s-a şi lansat în lumea bună şi banii nu vor întârzia să curgă…“

„Eşti sută-n sută convins?“, mă încercă naşul. „Mie la sută, şefule!“ „Atunci schiţează-mi un deviz! Mâine e gata?“

A doua zi, m-am prezentat nu numai cu devizul, dar şi cu o listă de autori. Primul a fost acceptat imediat. Cu restul listei n-am nimerit-o. De cum a citit numele următoare, naşul s-a întristat suav şi a sărit cu scaun cu tot până-n tavan: „Să-ţi fie nu ştiu cum, fine, mă iei drept un ignorant! Ai uitat că şi eu am scris, la vremea mea? Aminteşte-ţi de colosalul meu poem homeric *Zimbra*, o capodoperă în 36 de cărţi şi 42 de cânturi!“

Luă lista şi, în loc să mi-o trântească în obraz, cum aş fi meritat, mi-o demontă nume cu nume, vădind o zdrobitoare competenţă: „Rebreanu, Hortensia Bengescu, Camil Petrescu, Blaga? Nu ştiu, nu i-am citit. Mateiu Caragiale? Poate Ion Luca Caragiale!?… Vezi, ai grijă să corectezi! Arghezi? Ion Barbu? Cine sunt şi ce vor? Ai copiat lista clienţilor datornici ca să mi-i lansezi pe piaţă drept trufanda? De ce nu iei gazetele să te informezi? Vinzi castraveţi la grădinar?“

„Am crezut, am auzit că…“ am bâlbâit eu, roşindu-mă până-n vârful urechilor. „Ai crezut pe naiba! Ţi-am spus eu, odată, că ai idei seducătoare, dar nu ştii să le finalizezi… Practica îţi joacă feste… Ia adu-mi-l pe acel Petrică Paraschivescu,

numele lui îmi pare simpatic, publicul va fi cucerit fulgerător…“

I-am adus caietele. În săptămânile următoare, naşul le-a publicat. A fost cea mai mare lovitură de librărie dintre cele două războaie. Naşul şi-a extins afacerile, banca lui a prosperat neîncetat, deschizând filiale şi la Feteşti, şi la Pitulaţi… E formidabil ce rezultate se obţin din îmbinarea spiritului negustoresc cu arta literară! Şi ce fler la naşu-meu!

Când m-am trezit şi visul s-a spulberat, portretul lui Arghezi, răstignit în patru piuneze pe perete, îmi făcea parşiv cu ochiul, parcă vrând să spună: „Îl traserăm pe sfoară pe bătrânul tău naş… Cunoştea el contabilitatea, dar nu a ştiut să fie precupeţ de frumuseţi şi preţuri noi…“

TUDOR După-amiază de vacanţă leneşă pe plaja unui sat de lângă Mangalia. Abandonându-se cu totul fierberii nisipului, băieţi şi fete zac în nepăsare, lăsând razele soarelui să le şteargă de pe frunţi ultimele scame ale vreunui gând.

Singurul activ şi genial e Tudor, care, asaltat de toate problemele acute şi urgente ale lumii, nu înţelege să se întindă pe nisip, ci, într-o febrilă demonstraţie, trece gâfâind de la Aristotel la structuralişti, ca să fugă oripilat înapoi la Platon, să-i pipăie aceluia ideile fuginde, să-l desfacă şurub cu şurub.

Iubita îl priveşte cu îngrijorare, caută să-l liniştească, să-l scoată din starea de emergenţă, din care el se încăpăţânează să iasă, încearcă să-i deturneze ideile către zone mai calme, unde crede că se află pilonii dragostei lor.

Când, aprins de flăcările ideilor, Tudor se îndepărtează o clipă de grupul nostru, spre a sorbi o bere, iubita lui se întoarce spre mine şi mă întreabă sincer îngrijorată:

— Îl cunoşti mai bine, mai de demult. Spune-mi, nu crezi că lectura cărţilor l-a zăpăcit? N-o fi

bolnav? De ce nu acceptă să se relaxeze?

Întrebarea, ştiută de undeva, îmi pare de o noutate uluitoare: parcă e rostită pentru prima oară pe acest prea liniştit pământ…

TURNAVITU „Ismail primeşte şi audienţe, însă numai în vârful dealului de lângă pepiniera cu viezuri. Sute de solicitatori de posturi, ajutoare băneşti şi lemne sunt mai întâi introduşi sub un abat-jour enorm, unde sunt obligaţi să clocească fiecare câte 4 ouă. Sunt apoi suiţi în câte un vagonet de gunoi de-al primăriei şi căraţi cu o iuţeală vertiginoasă până la Ismail, de către un prieten al acestuia, care îi servă şi de salam, numit Turnavitu, personaj ciudat care, în timpul ascensiunii, are urâtul obicei de a cere solicitatorilor să i se promită corespondenţă amoroasă, contrar ameninţă cu răsturnarea.“ (Urmuz)

Note de limpezimea şi exactitatea acestui adagio se mai află în câteva sonate pentru pian de Mozart.

U

UDA În timpul memorabilei dispute dintre tradiţionalişti şi inovatori ce a cuprins, fireşte, şi rotonda Ateneului, s-a remarcat şi o cucoană pestriţă ca o pupăză, zăpăcită ca o pompă de benzină sâmbăta la prânz, incontinent mirată ca o călugăriţă la un meci de box, arogantă, fotogenică şi stupidă ca o văduvă cerută în căsătorie de un armator grec. Era de partea tradiţionaliştilor, trâmbiţa ca atare, opunând ca atare pe Flechtenmacher lui Enescu şi pe „Radu ieftineşte viaţa“ magazinului babilonic Victoria. Tinerii, care o plăceau, o indispuneau sistematic cu insolenţa lor, bătrânii îi spuneau multe, dar cei cu adevărat bătrâni şi nobili dispăruseră şi se consola cu conversaţia unui brav avocat surd bocnă.

Lupta s-a înteţit, cucoana s-a îndârjit, oh, multe piane cu coadă s-au prăbuşit între timp de pe picioarele lor… *Oh, les beaux jours!* Ateneul a devenit redută, atacurile inovatorilor au eşuat, s-au adus piane noi, intratabile, s-au schimbat rupătorii de bilete şi au fost alungaţi corupătorii de suflete.

Cucoana a rezistat în fotoliul ei, a aplaudat în fotoliul ei, a murit în cele din urmă în fotoliul ei. *Oh, les beaux jours*, când se mai putea sfârşi pe poziţii allegre, sub înalta cupolă a Ateneului!…

UGHI „Atunci Ughi urlă cu vocea răguşită: *La symétrie c’est un pléonasme visuel* şi muri supt de zece înalte, perpetue oglinzi gotice care mai purtară o clipă dezagregat, prin apele învineţite, chipul frumos de adolescent al lui Ughi.“ (Taşcu Gheorghiu: *Ughi*)

UNA din bunele doamne Precup avu o intuiţie neobişnuită despre dialectica înaintării, când, aflându-se în capul scării, şi întâlnind pe romancier în faţa uşii liftului, spuse:

— Aşa-i că şi astăzi aţi dat telefon la întreprindere? Sunt sigură că v-a promis din nou echipa de intervenţii!… Aţi văzut echipa cum am vorbit eu cu Alexandru Machedon… Uite, domnule, cum stau lucrurile: lupta dintre vechi şi nou e ca o horă. Se prind în ea şi tineri, şi bătrâni, unii tineri sunt cardiaci, unii bătrâni sunt viguroşi… Joacă şi ei după putinţe. Nu-i ştii pe cei care, odată prinşi, vor sfârşi jocul, pentru că hora se-nvârteşte, se-nvârteşte… Acum tropăie unul de zici că va prăpădi pământul, dar în clipa următoare îl şi vezi, palid, cum se retrage sub şopron, sleit de puteri; în schimb, vezi pe unul care, slăbuţ şi şovăielnic, încurcă primii paşi, pentru ca, îndată ce a prins ritmul şi mişcarea, să se simtă ca peştele în apă – zglobiu şi neobosit. Ăsta duce roata până ce toţi cad osteniţi, şi el tot ar mai juca…

Fireşte, cei tineri sunt mai mulţi şi mai puternici, mai focoşi, cu ei se face hora horă, că doar jocul e de dragoste şi iuţeală. Cei bătrâni ce să caute? Apăi, dacă hora se strânge şi vârtejul se înteţeşte, mai apare o problemă: nu mai ştii care sunt unii, cei care duc hora înainte, şi care ceilalţi – greoii, molcomii, înţepeniţii, stângacii, prostălăii şi buimacii. Acum crezi că cerul se va rupe, că cei tineri îl vor roti până ce, ca o morişcă, hora îşi va lua zborul, acum simţi că jocul s-a proptit în ceva şi stă să se rupă, morişca înţepenindu-se în fus. De fapt, cei amestecaţi împing hora pe rând, ba flăcăii, ba moşnegii, ba nărăvaşii, ba greoii, şi, numai dacă priveşti îndelung cum se face hora afli adevărul: greul jocului îl poartă cei câţiva care au învăţat bine să joace, tineri şi bătrâni, ei îi ţin în vârtelniţă pe ceilalţi, ei ştiu cum să nu obosească…

Romancierul nu prea înţelese unde băteau cuvintele bunei doamne Precup, şi o dovadă este că, reintrând la el şi aşezându-se la masa de scris, viitorul roman i se lumină întreg în minte sub titlul *Baletul mecanic*, ceea ce era simţitor altceva decât vroia să spună fabula…

URBAN În *Heinrich cel verde* al lui Gottfried Keller:

„Cunoştea toate sistemele filozofice de la Thales încoace, numai că le înţelegea în sensul lor cel mai literal şi mai senzual, drept care, interpretarea pe care o dădea în special metaforelor şi imaginilor prilejuia încurcături hazlii. Când vorbea despre Spinoza, nu concepea ideea tuturor scaunelor din lume, ca fragment de materie folosit într-un anumit scop, ca modus deci, ci considera scaunul care se afla tocmai în faţa sa ca modus desăvârşit, în care substanţa divină se afla ca o prezenţă reală, scaunul fiind în felul acesta sfinţit. Pentru el, nu lumea lui Leibniz se desfăcea într-o formidabilă pulbere de monade; ceea ce ameninţa să se dizloce era cafetiera de pe masă, cu ajutorul căreia îşi făcea tocmai exemplificarea, iar cafeaua, care nu era inclusă în metaforă, era gata să se verse pe masă, astfel încât, ca să putem savura această băutură înviorătoare, filozoful trebuia să se grăbească să ţină bine cafetiera, recurgând la armonia prestabilită. Când era vorba de Kant, auzeam răsunând postulatul divin individualizat şi agreabil, ca un mic corn de poştă auzit de la mare depărtare, ca din adâncul pieptului; la Fichte realitatea se făcea iar nevăzută, asemenea strugurilor din pivniţa lui Auerbach, numai că n-aveam voie să credem nici măcar în existenţa nasurilor noastre, deşi le ţineam cu mâna…“

URMUZ sau

CEASORNICUL CU NISIP

În vastul salon al literaturii universale ticăie de la începuturile lumii o mulţime de ceasornice, care mai de care mai năzdrăvane, mai ingenioase, şi toate se străduiesc să prindă clipa din răstimpuri, când să strige ora exactă, ora limpede şi perfect lămuritoare – ora orelor.

Ca orice mecanism de seama lui, ceasornicul Urmuz şi-a înscris bătaia aripilor în ţesătura de mătase a unui cor metalic şi n-a avut alt scop decât de-a tică sincer, pur, cu o mişcare dreaptă şi-o zbatere sublim măruntă, alături de orologii, împreună cu clepsidrele, în tăcerea uluită a moliilor.

La început, ronţăitul său gâdila urechile fraţilor mai mici, prefigurând un minunat joc cu veşnicia; mai apoi, roţile sale zimţate au călcat orbite mereu mai largi, oprind de emoţie, pentru o clipă, inima oamenilor gravi, care urmăreau pe boltă învârtirile dese şi se minunau de precizia proiecţiilor printre aştri.

M-am făcut meşter, am desfăcut ceasornicul, butoanele, capacele, l-am scuturat, l-am bătut, l-am suflat, l-am pipăit îndelung cu degetele osoase şi l-am privit foarte de aproape cu lupa, până i s-au aburit rubinele, i-am prins tictacul între caninii pensetei, i-am cântat şi descântat. Un arc ce clipea s-a destins singur, un ax zurbagiu a sărit din nebuloasă şi s-a transformat pe covor în simplu ac cu gămălie, un curcubeu înfăşurat într-o sămânţă de metal s-a pulverizat pe luciul lentilei şi s-a evaporat repede, ca alcoolul, roţi mari şi rotiţe fragile s-au desprins din osii şi au luat-o razna prin anotimp, ca să însoţească lunecuşul Carului Mare, alături de Carul Mare. Un adevărat prăpăd!

Am aşezat la loc pârghiile modeste, pistonul, lopăţelele, briceguţele, limba mare şi limba limbută, apendicele, butoanele cu scârţ şi lănţişorul. Mi-am spus: toate sunt asemenea celorlalte, mecanismul seamănă, deşi diferit, cu celelalte – cu ceasul orbului şi cu cel al corăbierului; pârghiile, curelele de transmisie, foalele, bielele, şinele şi vagoneţii, prăvălirile şi povârnişurile, toate, toate sunt la fel.

N-are nici o importanţă – mi-am spus – dacă ceasul se numeşte orologiu, şi se învârteşte uriaş peste crestele catedralei, sau se numeşte brăţară

fină pe încheietura unei Afrodite. Pârghiile, şi rotiţele, şi arcurile pot să zdrobească spinarea continentului sau, dimpotrivă, pot să se adune pe marginea unei farfurioare, ca oscioarele unui peşte. Importantă este ora din răstimpuri.

Şi ceasornicul Urmuz, măruntul lui ţăcănit din pauzele în care stăm treji, mecanismul acesta delicat şi foarte evident arată ora exactă, ora pură, ora limpede şi perfect lămuritoare – ora orelor.

Ora orelor, pentru că nimic din afară nu rămâne netrecut prin sitele lui mărunte, veşnice.

URSULA acoperă cu faptele ei un veac de singurătate.

UVAR Din Sadoveanu. Acoperă o eră de singurătate.

V

VALENTINA „Aşa sunt făcute femeile: Fiecare zi care vine le aduce o nouă interpretare a trecutului.“ (Italo Svevo)

VALERIU Pendulează hamletian: să cumpere o sufragerie stil sau una polivalentă?

VASI De când îl refuzasem să mănânce la masa noastră, a celor din clasa a V-a, ne privea cu duşmănie nu numai la orele prânzului, dar şi în internat. Ne privea ca pe nişte duşmani de masă…

VANDAL „După ce cancelarul şi Coudray au plecat, Goethe m-a rugat să mai rămân puţin.

— Cum sunt cufundat în milenii, mi-a spus el, mi se pare întotdeauna ciudat când aud vorbindu-se de statui şi monumente. Nu pot să mă gândesc la vreo statuie ridicată în cinstea vreunui om de seamă fără ca în minte să nu mi-o şi închipui răsturnată şi fărâmată în viitor de cine ştie ce războinici. Vergelele de fier ale lui Coudray împrejmuind mormântul lui Wieland le văd de pe acum sclipind cândva ca potcoave la picioarele cailor vreunui corp de cavalerie şi pot să spun chiar că un asemenea caz mi s-a întâmplat la Frankfurt…“ (Eckermann: *Convorbiri cu Goethe*, 5 iulie 1827)

VASILE Unul dintre cele mai desăvârşite exemplare ale omului mediocru. Dar şi o excepţie: Vasile cel Mare.

„Şi, cu toate acestea, cele mai multe lucruri sunt create de mici şi iscusiţi Vasile. Unul dezgroapă din adâncul dealurilor coloana de sare a pământului; un altul, maşini călătoare în stratosferă; hârtia cea albă iese din mâna unui scund Vasile răbdător şi alt Vasile aşterne pe ea florile adevărului; pe turnul primăriei se caţără un

Vasile şi sub pensula lui se înfiripă delicate frumuseţi. Un Vasile aduce laptele la târg, un altul bate în cuie scândura sicriului cea îngustă. Biletul de tren îl perforează un Vasile, şi tot un Vasile, culcându-se devreme, are bunăvoinţa să adauge omenirii, cu fiecare generaţie, alţi mulţi Vasile, cu care se poartă războaiele vasileşti, crude şi îndelungate.

Dar în istoriile, documentele şi dicţionarele noastre de cărturari, dintr-o înţelegere întors generoasă, îngustă, mioapă sunt aşezate şi alte nume decât al lui Vasile.“ (Aron Ionescu: *Patrusprezece*)

VAUTRIN Numiţi-vă progenitura Vautrin! Nu ascultaţi părerea burghezilor tâmpiţi, plăpumoşi şi legitimişti: Vautrin e un geniu. Aflu în *Père Goriot* o mică scenă desprinsă parcă din Dali:

„— Complimente nevestei dumitale, spuse slujbaşul de la Muzeu.

— Domnul are o nevastă? întrebă Poiret.

— O nevastă cu mai multe compartimente, merge la apă, păstrează culoarea, costă între douăzeci şi cinci şi patruzeci, desen cadrilat după ultima modă, ţine la spălat, îmbracă şic, jumătate aţă, jumătate bumbac, jumătate lână, vindecă durerea de dinţi şi alte boli din nomenclatorul Academiei regale de medicină! Excelentă pentru producerea copiilor! Şi mai bună contra durerilor de cap, obezităţii şi altor boli ale esofagului, ochilor şi urechilor! strigă Vautrin cu comica vioiciune şi accentul unui scamator. Şi cât face minunea asta? mă veţi întreba, stimaţi domni. Doi franci? Nu. Nu costă nimic. E un deşeu din furniturile Marelui Mogol, pe care toţi suveranii Europei, printre care şi maaaaaarele duce de Baden, au dorit s-o vadă! Intraţi, domnilor! Treceţi pe la casă. Să-nceapă muzica! Bum, la-la, bum, bum, bing la-la! Domnu de la clarinet, cânţi fals,

adăugă Vautrin cu glas dogit, te croiesc acum peste degete!

— Doamne sfinte, ce simpatic e! îi spuse doamna Vauquer doamnei Couture. Cu ăsta, niciodată nu m-aş plictisi.“

O femeie cu sertare aflu şi în Fundoianu (*Cântec simplu*):

Dacă ţi-aş da sărutul fecund pe sterpul pântec,
aş deştepta în tine, iubirea, ca un cântec?
Şi ca în vechi sertare cu lacătul stricat:
aş regăsi ce-i simplu în tine şi curat.

VIDRA *Război cu Vidra*, un posibil titlu de nuvelă.

VIRGILIU Pietroşiţa. Brânza de burduf, laptele proaspăt, cu smântână groasă, conversaţiile pe înserat cu moş Ghiţă Onea şi plimbările cu scuterul prin zona dealurilor rămân plăcerile mele cele mai constante şi mă înspăimântă câţi ani au trecut de când le-am simţit prima oară gustul – vreo 35! Lungă călătorie!

Brânza de burduf, ca să-şi dezvăluie toate calităţile, trebuie să fie foarte grasă, ca untul, să nu se sfarme când o întinzi pe pâine sau o treci în farfurie alături de mămăliguţa pripită. De asemenea, trebuie păstrată în coaja de brad desprinsă de pe un copac tânăr, pentru ca aroma de răşină să fie destul de suavă şi îndeajuns de persistentă, fără a iuţi cu nimic crema. Însoţită de o omletă şi o salată de roşii cu usturoi tocat mărunt, brânza aceasta câştigă enorm, mai ales dacă e desfăcută treptat în farfurie, amestecul neasemuit urmând să-l prepare limba şi cerul gurii, după o duşcă zdravănă de ţuică de prune, strânsă într-un

ţoi de sticlă proastă. Laptele spumos, abia muls, poate fi băut (simplu, cu pâine unsă cu magiun) sau mâncat (în farfurie, cu mămăligă vârtoasă). Element primordial, extrem de docil, laptele poate fi tratat în orice alt fel, după gustul şi fantezia fiecăruia. În ultima vreme, după cum mă asigură prospectele cooperaţiei de consum, nu se bea şi nu se mănâncă – ci se *consumă*.

Moş Ghiţă Onea, explicându-mi longevitatea lui fenomenală, mă îndeamnă *să consum* pe lângă lapte şi miere, foarte sănătoase, câteva prune pe stomacul gol, pâine neagră de casă, coaptă în vatră, jintiţă răsturnată în tuciul din care s-a răsturnat mămăliga.

Moş Ghiţă Onea s-a născut în timpul Războiului de Independenţă, a copilărit în văioagele Ialomiţei, a mers la armată la începutul veacului, la „regimentul 22 *fanterie*“ (exact aşa spun şi italienii), a avut 10 copii, dintre care 6 băieţi. Pe coana Veta, cu care s-a însurat în 1902, frumoasă şi *galantoană*, a luat-o „săracă şi curată“, singura ei zestre fiind două capre, …care „păscură până mai luna trecută pe-acilea, pe costişe“. În afară de-o iarnă, când l-a durut „în capul pieptului“ (acum ştie că inima îl duruse atunci) şi când l-a îngrijit doctorul Plângăru, n-a suferit în viaţa lui de nimic. Doar supărările pe care i le-a pricinuit Mărioara l-au mai junghiat în piept, de asta s-a şi adresat la Tribunal, în Târgovişte, unei *grafiere* (termenul îmi pare mai corect aşa cum îl pronunţă) foarte pricepute şi a făcut ce i-a spus aceea. Spre deosebire de coana Veta, care ştia carte, Moş Ghiţă a trebuit să se descurce cum s-a priceput. La început a făcut cărăuşie, scotea lemne din muntele Grigoreştilor, aducea porumb din Bărăgan, de la Fundulea, din Vlaşca, Giurgiu şi Slatina. Mai târziu, când copiii s-au înmulţit şi cereau mâncare, a trecut la comerţul de covoare – renumitele scoarţe din Pietroşiţa. Numai la Reşiţa a dus vreo 200. Mergea pe la oameni, lăsa la unul o bucată, la

altul alta, pe datorie şi în rate şi, după un calendar pe care şi el se miră cum de l-a învăţat, se înfiinţa la ziua fixată de datornici şi îşi încasa banii. Era o vreme când, risipiţi prin ţară, îl aşteptau cu banii sau cu marfa câteva sute de oameni. N-a încurcat, pretinde moşul, nici un termen. „Aveam milioane, domnule, eram bogat, bogat, n-am cheltuit nici un leu în vânt!“

Copiii i-au murit unul după altul, au mai rămas doi. Bărbatul nu ştiu căreia dintre fete l-a dus la Bucureşti să-i cumpere haine, l-a atras în curtea spitalului de nebuni şi a vrut să-l lege, ca să-i poată moşteni mai devreme averea, *grădina* din deal şi casele, dar *grafiera* l-a învăţat cum să se descurce.

Stăm pe marginea uliţei, pe câte un bolovan, ca în fotolii, şi depănăm astfel amintiri de 70 şi 40 de ani în urmă, discontinue, inegale în privinţa culorii şi semnificaţiei, trecem în revistă fapte şi destine ce nu mai interesează pe nimeni. Îl privesc cu coada ochiului: Moş Ghiţă seamănă izbitor cu Van Gogh, cel cu surtucul gros strângându-i şi înălţându-i umerii, cu pălăria neagră, ponosită căzându-i pe ochi, umbrindu-i faţa până la bărbie.

„Şi cum trăieşti acum, Moş Ghiţă?“ îl întreb pe pictor camaradereşte. Moşul îşi scarpină ceafa, oftează amar, apoi îmi vorbeşte despre singurătate: „Nu mai văd aproape deloc, abia de-ţi zăresc fruntea, oamenii mă ocolesc spunând că sunt rău, că eu i-am băgat în pământ pe Vetuţa şi pe copii. Prin alte locuri nu ştiu ce se mai întâmplă. Doar vaca, pe care o aştept să coboare de la cireadă, mă mai *îngrijeşte*. Nu-i vorbă, şi eu o îngrijesc… Ne înţelegem.“

Vaca a coborât şi îşi urmează înţelept drumul spre casă. Moş Ghiţă se saltă de pe piatră, mă asigură că el nu mai simte nevoia să vorbească cu oamenii. „Cât m-o ţine vaca, oi mai rămâne pe-acilea, după aia mă duc şi eu în cimitir după ai mei. Am trăit mult, domnule!“

Seara, îi vorbesc coanei Marmandiu, gazda mea, despre bătrân, sugerându-i că Moş Ghiţă Onea nu e cine pare: sub haina lui groasă bate inima unui om care a văzut multe. Dus de sentimente pe căi speculative, încep să cred că Van Gogh şi-a pierdut minţile ca să le ia şi să le poarte încă un secol moşul ce atunci abia se năştea…

VOICU Martor al istoricului duel cu pistoale din Pădurea Băneasa dintre inginerul viticol Victor N. Dulce şi cântăreţul de operetă Veniamin E. Rece (18 martie 1926), încheiat, din fericire, cu împăcarea părţilor după primul schimb de focuri. Memorialist acid, narator pasionat.

VOINEA Fusese marinar de cursă lungă, cucerise, ca Alexandru, jumătate din planetă şi îşi botezase copiii cu numele insulelor arhipelagului Filipinelor…

VON Particula de nobleţe, ca şi adaosul toponimicului (de la care prima se inspiră) au partea lor de ridicol. Frederik von Altenberg nu este altceva decât un Altenberg umflat cu pompa de bicicletă, lângă un tei şi un gard de moşie, cum Herbert Pascu-Perşani e un simplu Pascu montan, lăţit într-o geografie depresionară.

Spre a se feri de ridicol, purtătorii de nume de mai târziu au utilizat în compensaţie asteriscul, semnul de exclamaţie şi (trăsura de unire devenind o mezalianţă) ţeava de eşapament a literelor menajere: h, y, z. Astfel, se poate scrie la alegere Theodorescu, Surhugiu, Predohleanu, Muthu, Panaytescu, Găynă, Yrymescu, Mycu, Brândză, Mazu, Ratză…

W

WANDA sau

SINDROMUL DE INTERPRETARE

Solicitat de medic să-mi dezvolt şi, dacă se poate, să-mi interpretez simptomele, am luat condeiul şi carnetul de reporter şi, aşezându-mă pe o bancă lângă pavilionul unde, într-o cămăruţă cu gratii, a zăcut cândva Poetul, am scris notele ce urmează, promiţându-mi să le reiau mai târziu într-o povestire:

• Scriind, mă rog deznădăjduit cerului să se întâmple ceva care să mă tragă afară din vâltoarea pe care, înaintând, o isc: să sosească mama din provincie, să înceapă o furtună, să explodeze în stradă un compresor, să sune telefonul, să se surpe zidul dinspre bucătărie, să strige cineva, să mă cheme cineva, să mă lovească cineva care a dat buzna în casă sau se afla de multă vreme în şifonier, să revină, după douăzeci de ani, iubita care m-a părăsit şi m-a chinuit cu amintirea ei.

Dar nu se întâmplă nimic, ceasornicul ticăie mărunt, condeiul lunecă ţiuind pe luciul hârtiei. Aşteptarea înşelată îmi încarcă sufletul de amărăciune şi, într-un târziu, nemaiaşteptând să se întâmple ceva, încep să cred că modestele isprăvi ce se conturează în pagină sunt singurele evenimente importante din viaţa mea.

Scriind, mă rog deznădăjduit cerului să nu se întâmple ceva care să desfacă această jerbă de flori uscate, după ce am încheiat-o, temător că până şi o respiraţie subţire ar putea risipi ceea ce s-a alcătuit contemporan cu viaţa mea posibilă.

• Asemenea dragostei – cu atât mai pătimaşă, mai definitivă, mai voluptuoasă cu cât îndrăgostiţii sunt mai ameninţaţi cu pieirea (vezi bolnavii

febricitari sau suferind de boli incurabile, cei în aşteptarea condamnării sau a plecării pe front!) – tot astfel şi în privinţa creaţiei literare: hârtia devine miraculos fertilă şi scrisul foarte viril în stările de mare oboseală, de nelinişte existenţială acută.

Dimpotrivă, stările de echilibru, de reconstrucţie, de precaută îngrijire şi tonifiere sunt sterile, confortabile până la stingerea tuturor apetenţelor.

E firesc ca un artist adevărat, dorindu-şi, mai presus de orice, o bună dispoziţie la scris, să caute a reedita minunatele clipe de epuizare, de pierzanie pe care i le-au adus cândva tahicardia, congestia, insomniile, melancolia, cafeaua, sentimentul dispariţiei.

Masa de scris se poate numi şi *locul semnării contractului cu moartea*. Ca şi în cazul altor contracte, şi acest Faust îşi vinde sufletul cu gândul ascuns că îşi va putea înşela în vreun fel partenerul.

• Teribila, insuportabila, infernala suferinţă de a simţi că înaintarea clipelor lucrează împotriva fixării ideilor tale: în timp ce gândirea lunecă şi se rostogoleşte vijelios înainte, tot restul fiinţei rămâne în urmă şi cârligele, plasele, cursele întinse nu mai reuşesc să ajungă şi să prindă decât fire răzleţe din praful răscolit. Tot priveşti din urmă alergând, ştii că eşti *acolo*, dar ştii că n-ai ieşit şi nu poţi ieşi de *aici*.

Spre a pătrunde, într-adevăr, în miezul unei întâmplări, unei scene, unei umbre, ai nevoie de o imensă cantitate de timp, care se deschide în trecutul îndepărtat şi ar vrea să se închidă undeva, în viitorul cel mai nesigur, neînchizându-se însă vreodată; dar tu nu dispui decât de un fragment foarte scurt al acestui timp, lupa lui nu cuprinde în nasturele ei mai mult decât prezentul şi o îngustă fâşie de penumbră circulară.

Dacă încerci să prinzi ideea când ea abia şi-a început rostogolirea, ideea e firavă şi prada nu te ispiteşte. Dacă s-a depărtat şi aleargă nebună, împlinindu-se ca un bulgăre de zăpadă, e ori prea departe s-o mai ajungi, ori atât de frumoasă, că preferi s-o laşi să zboare cât o zbura până ce, ca un asteroid, se va spulbera în neant, risipindu-se.

Preferi risipa unei vânători nedemne, barbare.

• Ca să fie bine, să te simţi, în sfârşit, bucuros că respiri, că priveşti, că asculţi o muzică iubită şi pipăi un album preferat, trebuie să ai o stare puţin prăvălită pe dreapta (sau cam aşa ceva), să nu pretinzi cu încăpăţânare ca vremea de-afară să poată intra într-o categorie dintre cele ştiute: însorită, ploioasă, înăbuşitoare, calmă, plăcută dar întrucâtva vântoasă…

• Somnul se pregăteşte de-a lungul întregii zile, când alegi polenul imaginilor pentru fagurele înfometat. Forme, culori, crâmpeie de acţiuni, mişcări articulate încarcă retina şi creează în adânc un spaţiu tridimensional. Somnul întârzie atunci când sub pleoape se întinde pustiul, doar cuvintele trecând dintr-un cer în altul, ca păsările noaptea, foşnitoare, dar fără formă, călătoare într-o direcţie precisă, dar cu destinaţie necunoscută.

Pictorii au un somn bun, nu sunt niciodată neliniştiţi că nu vor închide ochii toată noaptea, pentru că imaginile lor sunt spaţiale. Scriitorii se chinuie însă îngrozitor: cuvintele sunt seci, realitate contrasă încă la nivelul senzaţiilor, curent electric fără lampă. Desfăcute de ceea ce evocă şi reprezintă, cuvintele pustiesc spaţiul şi conştiinţa resimte mişcarea lor superficială ca o neputinţă fiziologică. O anume madam Precup doarme şi ea tun, cuvintele prin care a luat informaţii asupra lumii s-au transformat în imagini vizuale, ea vede scene şi se debarasează de cuvintele purtătoare…

• Mă ţintuieşte pe crucea scaunului, cu hârtia în faţă, ideea fluturând în jurul tâmplei: ca întotdeauna, mă interesează întreg spectacolul vieţii. Ca într-un film, îmi curg pe dinaintea privirii scurte întâmplări, chipuri de oameni, colţuri de lume, peisaje ştiute sau altele puţin uitate, siluete de femei frumoase, îndelung dorite, episoade din cărţi, fraze detaliind istorii îngropate în adâncul fiinţei şi, treptat, mă inundă pofta de a plonja în şuvoiul viu al tuturor acestor scene, de-a mă alătura chipurilor şi siluetelor şi de-a trăi, cu şi prin ele, farmecul indicibil al vieţii. Dar hârtia îmi stă în faţă ca o poartă ferecată, nu pot trece dincolo. Tot ce-mi rămâne de făcut spre a gusta inaccesibilul e de-a formula frumos nişte cuvinte, de-a alcătui din ele o construcţie cât de cât asemănătoare lumii întrezărite, de-a mă mulţumi cu schiţele şi copiile făcute resemnat – nu după ce am văzut în realitate, ci după ce mi se pare că am văzut, pe când pofteam.

Marea bucurie de a trăi se consumă cu fiecare cuvânt adăugat pe hârtie şi mă ridic, după câteva pagini scrise, cu violenta dorinţă de-a nu mai vedea şi auzi niciodată nimic.

Scrisul e un exerciţiu zilnic pentru definitiva plecare.

• Marile mele bucurii cad ca păsările, rănite de plumbul împroşcat de ţeava ţintirii atente, neşovăitoare. Dar poate că, ucise de otrava ce lucra ascuns de mai dinainte, pe când zburau liniştit în azur, cad abia acum şi mie îmi pare că ţeava puştii mele le-a abătut.

De ce, ascultând *Cvintetul cu două violoncele* de Schubert, care nu încetează să-mi aducă noi lacrimi în ochi, în loc să urmăresc cu toată fiinţa muzica, îmi tot repet: „Să fac în aşa fel ca, într-o zi, să ascult *Cvintetul cu două violoncele*“, ca şi cum audiţia prezentă nu ar avea gustul pe care l-am aşteptat? De ce, în timp ce iubita îmi ţine

tâmplele între palmele ei şi mă priveşte adânc în ochi, îmi tot repet în gând: „De-ar veni odată o clipă când ea mi-ar lua tâmplele între palme şi m-ar privi adânc în ochi“? De ce, descoperind într-o margine de crâng un magnific copac răvăşit de culorile amurgului, îmi propun pe loc să fac calea întoarsă, să revin acolo pe aceeaşi potecă, întocmai cum am venit, ca să descopăr, mai sincer, mai adevărat, magnificul copac învăpăiat de amurg? De ce, atunci când cineva îmi aduce o carte rară, dorită de mult, şi mi-o dăruieşte, îmi spun primind-o: „Oh, de-ar veni din nou să-mi aducă acea carte dorită, aş trăi o bucurie nemaitrăită!“? De ce, contemporan al unor bucurii certe, bucuria se vrea privită înapoi, dintr-un viitor al doilea, dezarticulat, cu mişcare leneşă de lucru deja întâmplat, propus cercetării istorice?

De unde teama de a trăi chiar bucuria, în alt timp decât cel în care apare şi se consumă?

• Senzaţia inconfortabilă a lui *prea mult*: cineva din familie îţi povesteşte ce i s-a întâmplat cuiva care a suferit un accident în timpul războiului trecut, iar tu îi însoţeşti relatarea doar jumătate din drum, restul completând cu imaginaţia răscolită. Când relatarea parcurge a doua jumătate a drumului, fiecare nouă informaţie îţi apare lipsită de noutate, e aidoma completării tale – ai refăcut bine singura direcţie posibilă. Un cunoscut îţi povesteşte ce fel de fire are cutare, dar nu urmăreşti decât câteva trăsături, pentru că tipul deja trăieşte în imaginaţia ta, iar datele complementare îţi produc o plictiseală mortală.

Vine o vreme când evenimentele din interiorul tău devin mai importante decât cele pe care ţi le pot oferi diverşi povestitori ocazionali şi nu te mai interesează din cele exterioare decât felul în care sunt povestite faptele; te ţine curios şi treaz doar alcătuirea nouă a frazelor, semnificaţia morală fiindu-ţi indiferentă.

E bine să ajungi o asemenea vreme? Cum să procedezi să nu ajungi vreodată asemenea vreme?

• Nu mă interesează iubita care mă aşteaptă, cerul ce se vrea privit, pădurea statornică, aromitoare, concertul unui mare pianist, călătoria în Grecia, pantofii ce mi-au încântat ochii, dintr-o vitrină, cartea împrumutată de un prieten, conversaţia cu un cunoscut recent înapoiat din Africa… Şi această acută inapetenţă, numai din pricină că în adâncul fiinţei mele s-a mişcat dorinţa de-a mă aşeza neîntârziat la masă şi a scrie ceva demult trăit.

Ştiu limpede că, de cele mai multe ori, noutatea discursului meu aşezat în pagină nu ajunge să echivaleze nici pe sfert noutatea evenimentelor de-afară, ce mă solicitau.

Dar dacă?… S-a întâmplat o dată să fie mai izbutite întâmplările puse de mine pe hârtie decât cele de aiurea, preferate atunci. O singură experienţă de acest fel mă imobilizează zile întregi în faţa mesei de scris, în faţa hârtiei.

Ce minunat ar fi dacă un semn oarecare – o bătaie a pleoapei, un chiorăit de maţe, o mâncărime a pielii, o greaţă anume – ar indica sigur că nu rămâi la scris fără un ce folos…

Înaintezi repede sau poate greoi, întotdeauna însă trăieşti durerosul sentiment că renunţi la ceva conturat şi numit, pentru un ceva vag şi improbabil.

• Dar, dacă uşa s-a închis fără să fie nevoie s-o împing şi s-o trântesc, dacă mi se părea a fi cinci şi zece minute, dar nu e decât cinci fără zece, dacă, întinzând mâna după ţigară, am găsit-o imediat şi chibritul nu s-a rupt la aprinderea ei, dacă, dacă, dacă…, pot avea unele speranţe, iar seara, o mulţumire neînchipuit de voluptuoasă…

WERTHER „Se povesteşte despre piatra boroneză că, atunci când o aşezi la soare, absoarbe razele şi pe urmă străluceşte câtva timp în întuneric. Aşa mi s-a părut şi băiatul acesta. Ideea că ochii ei au privit ochii lui, faţa lui, obrajii lui, nasturii şi gulerul hainei mă face să le socot pe acestea toate atât de sfinte, atât de scumpe! În clipa aceea nu l-aş fi dat pe băiat nici pentru o mie de taleri. Mă simţeam atât de bine în preajmă-i. Dar pentru numele lui Dumnezeu, să nu râzi de asta! Wilhelm, să fie oare nălucire faptul că ne simţim bine?“ (Goethe: *Werther*)

WILIBALD Leneş cu docte argumente ştiinţifice: dacă a aflat de timpuriu că activitatea şi efortul sporesc frecvenţa respiraţiei şi a pulsului, că mişcarea scade rezervele fizice, iar concentrarea minţii intoxică organismul, şi-a întocmit un riguros program de economisire a energiilor, rămânând ore în şir în pat, străduindu-se să gândească puţin, ieşind cât se poate de rar la fereastră. Evită emoţiile, se apără sub scutul indiferenţei de săgeţile otrăvite ale oricărei noutăţi, nu-l interesează nimic din jur, spre a nu pierde controlul, clipă de clipă, al aparatului său de supravieţuire.

Speră să trăiască un secol şi ceva, deplin stăpân asupra destinului său.

WINNIE Fericit mariaj, adeseori, între traducătorul unor texte şi autorul îndrăgit? Acest catalog de nume ar vrea să aşeze o cunună de mulţumiri pe fruntea unor traducători în limba noastră, ale căror tălmăciri se cer notate aici în ordinea împrumutării lor: Henriette Yvonne Stahl (Julieta), H. Mihăescu (Justinian), Mariella Seulescu (Lafcadio), Romulus Vulpescu (Laodicea), Eta Boeriu (Laura), Ion Roman (Luciane), Theodor Naum (Magdalena), David Popescu şi C.V. Georoc (Mititelu), Nina Façon

(Nebbia), Lazăr Iliescu (Septimiu, Tiphon, Vandal), Smaranda Bratu Stati (Swann), Lucia Demetrius (Teofil), Iulia Soare şi Dragoş Vacariuc (Urban), Cezar Petrescu (Vautrin), Al. Philippide (Werther) şi Constanţa Tudor (Zeno).

Z

ZENO Argument: „Nutrea un mare respect pentru familie şi poate că nu toţi cei ce şedeau la masa aceea i se păreau demni să afle câte ceva despre ea. Acolo am aflat că numele celor patru fiice ale lui începeau cu litera A, lucru deosebit de practic, după părerea lui, deoarece obiectele însemnate cu iniţiala aceea puteau trece de la una la alta fără să mai sufere vreo modificare. Se numeau (am învăţat imediat numele acestea): Ada, Augusta, Alberta şi Anna. Tot la masa din Tergesteo s-a povestit şi că toate patru erau frumoase. Iniţiala aceea m-a impresionat mai mult decât ar fi meritat. Am visat mult la cele patru copile legate atât de bine între ele datorită numelui. Ca şi cum ar fi trebuit să fie livrate împreună. Iniţiala spunea şi altfel, şi altceva. Pe mine mă cheamă Zeno, şi aveam de aceea sentimentul că am să-mi iau nevasta de undeva de departe.“ (Italo Svevo: *Conştiinţa lui Zeno*)

Note:

[1]. Text scris cu prilejul reeditării *Dicţionarului onomastic* (completat de volumul *Jumătate plus unu*) la Editura Allfa, Bucureşti, 2000 (n. ed.).

[2]. Notaţie frecvent utilizată, trimiţând la Cartea de telefon (n. a.).

[3]. Abrevierea Editurii de Stat pentru Literatură şi Artă, principala producătoare de opere proletcultiste din anii ’50 (notă 1999).

[4]. povestirea.

[5]. este.

[6]. nepublicabilă.

[7]. imagini sugestive.

[8]. fir de acţiune.

[9]. viaţă.

[10]. inginerul Petrescu.

[11]. şeful serviciului proiectări.

[12]. Balotă.

[13]. surprins.

[14]. rănit.

[15]. conducta.

[16]. regretabilă.

[17]. încurcătura.

[18]. Claudia.

[19]. explicată.

[20]. fel.

[21]. ce caută aici.

[22]. fir.

[23]. revizuire atentă.

[24]. idee.

[25]. în cap.

[26]. persevorează.

[27]. reuşi.

[28]. frumoasă, convingătoare.

[29]. publica.

[30]. paginile.

[31]. revistei.

[32]. Cu salutări prieteneşti.

[33]. Mauriciu.

[34]. Pătrăşcoiu.

[35]. Literã intermediară, pe nedrept ignorată. Se pronunţă ca şi fricativele, ezitând scurt, dar fremătând subtil.

[36]. O trimitere în călătorie magistrală, vezi în *Ţiganiada*, înainte de formarea primului tren.

[37]. Cititorul va găsi, neîndoios, cărei povestiri i se potriveşte acest final.

Table of Contents

Despre autor
Dicţionar onomastic
- Citiţi-mă noaptea!
- A
- B
- C
- D
- E
- F
- G
- 3
- H
- I
- J
- K
- L
- M
- N
- O
- P
- Q
- R
- S
- T
- U
- V
- W
- Z
- Note

Table of Contents

Despre autor 1
Dicţionar onomastic 3
Citiţi-mă noaptea! 4
A 9
B 77
C 108
D 138
E 177
F 215
G 268
3 414
H 420
I 474
J 527
K 585
L 589
M 630
N 658
O 666
P 680
Q 704
R 705
S 713
T 723
U 733
V 738
W 744
Z 752
Note 753